אמנם ידעתי כי אל רחום וחנון אתה ומרחם על בריותיך ואתה חפץ בתשובת השבים ולא במיתתם. ובכן הנה באתי לפניך בלב נשבר ונדכה להתחנן לפני כסא כבודך. אנא מלך רחום וחנון התמלא עלי רחמים. ענני אבינו ענני ביום צום התענית הזה כי בצרה גדולה אני. ותחתור חתירה מתחת כסא כבודך להחזירני בתשובה שלמה לפניך. ובטל מעלי כל גזרות קשות ורעות יכוין בשם (קרע שטן) ובצדקתך תוציא מצרה נפשי. ותאריך אפך עמי. ותתן לי חיים של טובה חיים של ברכה חיים של שלום חיים של פרנסה טובה חיים שיש בהם יראת חטא חיים שאין בהם בושה וכלימה חיים שתהא בנו אהבת תורה לשמה. ויהא מיעוט חלבי ודמי המתמעט בתעניתי היום כחלב מונח על גבי מזבחך. ותמחול ותסלח ותכפר כל חטאותי עונותי ופשעי. ובפרט מה שפגמתי באות ברית קודש. ואתה בטובך תרחם עלי ויעלו כל ניצוצות הקדושה אשר נתפזרו על ידי בין הקליפות. למקום קדוש בכח שם (יכוין חב״ו) היוצא מפסוק חיל בלע ויקיאנו. ובכח שם (יכוין בי״ת גימ׳ אהיה) היוצא מפסוק כי בי חשק ואפלטהו. ובחסדך תצמית אויבי והאבדת כל צוררי נפשי כי אני עבדך. ויעמדו מליצי יושר להכנים תפלתי לפניך. לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. ותצילני מיצה״ר ומכל הרהורים ומחשבות רעות וטהר רעיוני ולבי לעבודתך. לב טהור ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. חנני ועננִי ושמע תפלתי כי אתה שומע תפלת כל פה.

ברוך שומע תפלה:

ה יזהר לקרות ח״י פרקי משנה בכל יום כי הוא תיקון לפגם הברית. לפחות בשנה זו: יזהר ללמוד לפחות בכל חודש לילה אחת כולה כי הוא תקון למי שנתחייב כרת. ולא ידבר שיחה בטלה כלל. ואם יהיה ליל ששי הוא מסוגל יותר לפגם הברית:

ז יזהר לכוין בעמידה וברכות הנהנין להבין מה שמוציא מפיו. עכ״ל. ויקוים בו דברי רז״ל מפיש חיי סני ומסגי טיבותא כדכתיב יראה זרע יאריך ימים:

רב דימי אמר מפיש חיי שגי ומסגי. והרבה פירושים נאמרו באלה הדברים הנראים כזרים. וקרוב לשמוע מה שפירש בו הר"ב נש"א בהלכות יוה"כ כלל קמ"ה וז"ל. נ"ל דאין הטעם מפני שמראין לו בזה מן השמים דא"כ איך שייך לומר שהראו לו סימן שהוא צדיק גמור ש"י דבר טומאה שאין למעלה הימנו. וגם אין לומר דבאמת אינו לסימן אלא כיון שעלתה לו שנה אע"פ שלא התענה בעינוי זה מוכח שהוא צדיק גמור. דא"כ למה דוקא ברואה קרי לימא מי שלא נהג א' מהעינויים אלו כגון רחיצה או סיכה ידאג ואם עלתה וכו'. אלא נ"ל דיש ג' מיני קרי א' הבא לסיבת ז' דברים הבודקין את הזב כדאיתא במשנה, ב' כשאדם רשע ואינו שב בתשובה שלמה אלא שלפעמים מתקרב עצמו לקדושה אזי המזיקין מתקנאין בו ומטמאין אותו. בטומאת קרי וכו'. ג' צדיק גמור כשמתגבר בקדושה אזי המזיקין מתקנאין בו ומטמאין אותו. וזהו הנס של כה"ג שלא ראה קרי ביוה"כ ולזה צריך נס גדול. והנה בודאי מי שראה בדרך הטבע מחמת ז' דברים הנ"ל בזה אין סי' לא לכאן ולא לכאן. ובזה לא דברו חכמים. אלא הש איירי מאדם שנזהר מכל ז' דברים הנ"ל ואעפ"כ ראה קרי ועל כרחך הוא לא' מב' פנים. או שאין מניחין אותו להתקדש. או מפני שהוא רשע גמור ולכן ידאג כל השנה שהוא רשע גמור ונעלו בפניו דרכי התשובה. ואם עלתה לו שנה מסתמא הוא צדיק גמור אלא שקנאין פגעו בו עכ"ל. והנה כבר אמרו רז"ל היה בעיניך כרשע. ובפרט בדור השפל הזה קשה לומר שמפני יתרון הכשר שיש בו פגעו בו קנאים. לכן מהראוי להחרד למוסר חכמים להיות חרד ודואג כל השנה מתנפל ומתחנן ומתפלל לפני בוראו שלא ינעלו דלתי התשובה לפניו ח"ו. וכבר בכתבי האר"י ז"ל נמצא תיקון לזה. ועי' עוד בקרבן נתנאל על הרא"ש דיומא נוסח תחנה ותיקון לזה. ועוד בשאר ספרים אחרים. ואני ראיתי להעתיק בזה. הסדר והתיקון שיסד הג"מ חיד"א ז"ל בספרו יוסף בסדר. מפני שהוא שוה לכל נפש. ולמען היות רפואה מוצאת למי שנגעה בו יד חזקה, ויתעורר מתרדמתו ושב ורפא לו:

תקון למי שראה קרי בליל יום כפור

א נצור לשונך מרע. יזהר שלא לדבר לשון הרע שקר ליצנות חנופה כי אינו רואה פני שכינה. ופוגם ברית הלשון ודאי יבוא לפגום ברית המעור: סור מרע. יזהר להתרחק מן הנשים כמ"ש בשו"ע או"ח סי' כ"א וז"ל צריך האדם להתרחק מהנשים מאד מאד ואסור לקרוץ בידיו או ברגליו ולרמוז בעיניו לאחת מהעריות. ואסור לשחוק עמה להקל ראשו כנגדה או להביט ביופיה. ואסור לשמוע קול ערוה או לראות שערה וע"ש שהאריך וכל זה מן הדין: ועשה טוב. יתענה ג' תעניות רצופות בתחלת חשון:

ב אח"כ יתענה כל משמורה בכל שנה זו:

ג יתן צדקה בכל יום תענית:

ד ויתפלל תפלה זו בדמעה ביום התענית:

רבונו של עולם אדון כל הסליחות. הריני ירא ורועד על כל חטאותי עונותי ופשעי שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך. ובפרט אשר פגמתי באות ברית קודש. חותמא דמלכא קדישא. ופגמתי בשמות הקדושים. אוי לי אהה על נפשי. מה אעשה כי יקום אל וכי יפקוד מה אשיבנו. בושתי מאד ונכלמתי ונפלו פני. אין לי פה להשיב ולא מצח להרים ראש. וירא אנכי ופחד אלהים לנגד עיני.

אמנם

שעדיין לא הבדיל על הכוס. רק באכילה ושתיה אסור עד שיבדיל בין אם חל בשבת בין אם חל בחול. (מט"א שם):

ב במקומות שמבדילין על הכוס בביהכ"נ בכל מוצאי שיו"ט גם עכשיו יבדיל הש"ץ. ויטעים מן הכוס לקטן או לגדול אם מתכוין לצאת בהבדלה זו. (שע"ה שם):

ג מבדילים על הכוס ואין מברכים על הבשמים אפילו אם חל להיות בשבת. (סי' תרכ"ד. והב"ח כתב בשם מהרי"ל ואבודרהם ורש"ל שכשחל בשבת יש לברך על הבשמים. ואין כאן ברכה לבטלה כיון שנהגה וכ"כ המג"א והט"ז והעט"ז. וכ"פ שע"ה ומט"א. ובסדה"ח כתב הנוהגים לברך יכולים לברך על הבשמים אחר שתית הכוס ע"ש ובחי"א כלל קמ"ה אות ל"ט):

ד מברכין על האור (אף שבמוצאי שבת אין צריך לחזור אחר אור לברך עליו, מ"מ במוצאי יוה"כ צריך לחזור אחר האור לברך עליו. דמויה"כ בא להורות שזה היום קדוש משאר יו"ט שנאסר בו להבעיר אור. כמ"ש בסי' רצ"ח ובמג"א וט"ז שם) ואין מברכין במוצאי יוה"כ אלא על האור ששבת מעיוה"כ ממש (כגון עששית שהיתה דולקת והולכת מעיוה"כ). או על האור שהודלק ממנו (וגחלים שכבתו מעיוה"כ והדליק נר מהם מברכין עליו). ולא על תאור שהוציא עתה מן העצים ומן האבנים. וי"א שמברכים עליו מעמוד ראשון ואילך (פי' שהדליק נר אחר מאותו שלהבת שהוציא עתה מן האבנים. דלא חשיב תחלת בריאתו ויש לסמוך עליהם בשעת הדחק כשאין לו אור ששבת. ומותר לברך עליו. ובפרט ביוה"כ שחל להיות בשבת. ועי' בשיטת ריב"ב שעל האלפסי סוף יומא). ונהגו להדליק מעששית של בית הכנסת לברך עליו (סי' תרכ"ד ובאחרונים שם. ודוקא מעששית הדולקת ועומדת מעיוה"כ ולא נעשה בו שום איסור. אבל מהנרות של שעוה הדולקות שם שנוהגים שנכרי מתקן אותם ביוה"כ מטה אותם ונוטל השעוה מהם, לא אריך להדליק מהם דהא לא הוו אור ששבת מאיסור. כ"כ הר"ב שד"ח מערכת יוה"כ סי' ד' אות א' בשם ס' מעין גנים. ועי' סי' קנ"ד דלהדליק מנר בהכנ"ס לצורך מצוה שרי):

ה מיהו אפילו נר שהודלק ביוה"כ אם הודלק בהיתר כגון לחולה יכולים לברך עליו (סי' תרכ"ד. ודוקא אם הודלק לצורך חולה שיש בו סכנה. אבל אם הודלק לצורך חולה שאין בו סכנה אף אם הודלק ע"י נכרי אין לברך עליו. מטה אפרים שם):

ו אין לברך על נר של ביהכ"נ. לפי שהודלק רק לכבוד. ולכן כשמביא נר של ביהכ"נ לביתו ידליק ממנו עוד נר אחר ויברך על שניהם ביחד. ואם אי אפשר להבדיל על שניהם ביחד מוטב להבדיל על נר אחר בלבד מלברך על נר של ביהכנ"ס לבד. (סי' תרכ"ד ומג"א שם. ובשו"ע של הרב סיים דאם עבר ובירך על נר של ביהכ"נ לבד אין צריך לחזור ולברך על נר אחר כיון שעשוין גם להאיר שהרי מתפללין לאורן).

ז אוכלין ושותין ושמחים במוצאי יוה"כ דהוי קצת יו"ט כדאמרינן באגדה במיוה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה וכו'. ופוקדין איש את רעהו בשלום וברכת שנה טובה. (סי' תרכ"ד והאחרונים שם):

ח מצוה לעסוק מעט בסוכה תיכף אחר הבדלה או אחר הסעודה אם אינו עיף מן התענית. כדי לקיים ילכו מחיל אל חיל. והקדמונים מצאו לו רמז מן התורה מה שנאמר וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה ויעקב נסע סכתה. ועל שם ונשא השעיר עליו את כל עונותם. ודרשו עונות תם. (שם):

גרסינן בשילהי יומא הרואה קרי ביוה"כ ידאג כל השנה כולה ואם עלתה לו שנה מובטח לו שהוא בן העולם הבא אמר רנב"י תדע שכל העולם כולו רעב והוא שבע כי אתא

מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה. וּגְאֻלָּה. וּסְלִיחָה. וְכַפָּרָה. וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

ואחר כך אומרים שיר למעלות אשא עיני אל ההרים וכו' וקדיש יהא שלמא רבא. וברכו. ואחר כך אומרים:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל. לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד אַחֵר. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֶפֶס זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

ויש נוהגים לומר על כן נקוה לך:

אהלי דיני מוצאי יום כפור יעקב

א צריך להוסיף מחול על הקודש גם ביציאתו שימתינו מעט אחר יציאת הכוכבים. (סי' תרכ"ד. ובסי' רצ"ג כתב צריך ליזהר מלעשות מלאכה עד שיראו ג' כוכבים קטנים ולא יהיו מפוזרים אלא רצופים. וכאן לא פירש. ונראה שאחר יציאת ג' כוכבים בינונים מפוזרים דהוה ודאי לילה אם ימתין מעט הוה שיעורא דג' קטנים רצופים והוה ליה תוספת. וכן כתב הדגמ"ר שם בסי' רצ"ג. ועי' ברכ"י סי' תקס"ב בביאור קטנים ובינונים. והנה התוספת שמוסיפין לא תוספת כל דהו קאמר אלא שלא נתפרש שיעורו כמ"ש הרא"ש הביאו הב"י. ועכ"פ נראה שאם יתחילו תפלת ערבית בצאת הכוכבים כדינו. ודאי עד גמר התפלה יהא תוספת. ולכן לא יאחרו יותר מפני החלשים ומעוברות ומניקות שהתענית קשה עליהם. וכ"כ הרי"ע בסדורו). ועד זמן זה אסור בכל חמשת העניין. ואח"כ מותר בכולם אף שעדין

אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:
וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל: וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר
קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָֹה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:
וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית
שְׁכִינְתֵּהּ. קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ. קַדִּישׁ לְעָלַם
וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְהוָֹה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי
רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָֹה מִמְּקוֹמוֹ:
וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וּשְׁמָעִית בַּתְרַאי קָל זִיעַ שַׂגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין
בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָֹה מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ: יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם
וָעֶד: יְהוָֹה מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא: יְהוָֹה אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבוֹתֵינוּ שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר
מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן
וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה
אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קוֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם
וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ
לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי יוֹם יוֹם יַעֲמָס לָנוּ הָאֵל
יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָֹה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָֹה
הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ
וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת. וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע
בְּתוֹכֵנוּ. הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ
לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא נִיגַע לָרִיק וְלֹא
נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ
שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וּמִצְוֹתֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְנִזְכֶּה וְנִחְיֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה
וּבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדּוֹם יְהוָֹה
אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: יְהוָֹה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר:
וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא עָזַבְתָּ דוֹרְשֶׁיךָ יְהוָֹה: יְהוָֹה
אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ: חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל
הַמְיַחֲלִים לַיהוָֹה: ע״כ

ואומר השליח צבור קדיש

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ

בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ.
וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ. כִּי
מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל
הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ
נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. בָּרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר
פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה
וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ
וּלְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה
הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

אֱלֹהַי נְצוֹר לְשׁוֹנִי מֵרָע. וְשִׂפְתוֹתַי מִדַּבֵּר מִרְמָה וְלִמְקַלְלַי
נַפְשִׁי תִדּוֹם וְנַפְשִׁי כֶּעָפָר לַכֹּל תִּהְיֶה. פְּתַח לִבִּי
בְּתוֹרָתֶךָ וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדּוֹף נַפְשִׁי. וְכָל הַקָּמִים עָלַי
לְרָעָה. מְהֵרָה הָפֵר עֲצָתָם וְקַלְקֵל מַחֲשְׁבוֹתָם: עֲשֵׂה לְמַעַן
שְׁמֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתֶךָ. עֲשֵׂה לְמַעַן
קְדֻשָּׁתֶךָ. לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי: יִהְיוּ
לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהִי שֵׁם יְהוָֹה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד
מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָֹה: יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ
בְּכָל הָאָרֶץ:

כשחל יוה״כ בשבת אומר הש״ץ קדיש לעילא. ואח״כ אומרים ואתה קדוש .

ארך

הָרִשְׁעָה מְהֵרָה תְעַקֵּר וּתְשַׁבֵּר וּתְכַלֵּם וְתַכְנִיעֵם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ זֵדִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל שְׁאֵרִית עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל (וְעַל זִקְנֵיהֶם) וְעַל פְּלֵיטַת בֵּית סוֹפְרֵיהֶם. וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת. וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ. וְעַל חַסְדְּךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת נִשְׁעָנְנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

תִּשְׁכּוֹן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וְכִסֵּא דָוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה בְּתוֹכָהּ תָּכִין. וּבְנֵה אוֹתָהּ בִּנְיַן עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. אָב הָרַחֲמָן חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה. וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ: חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ וּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים

וְחָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ דֵּעָה וּבִינָה וְהַשְׂכֵּל: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה חוֹנֵן הַדָּעַת:

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ. וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה:

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ. מְחוֹל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ:

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ. וּמַהֵר לְגָאֳלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. כִּי אֵל גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהֹוָה וְנֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה. וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה וּמַרְפֵּא לְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ וּלְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּלְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

בָּרְכֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וּבָרֵךְ שְׁנוֹתֵינוּ בְּטַלְלֵי רָצוֹן בְּרָכָה וּנְדָבָה. וּתְהִי אַחֲרִיתָהּ חַיִּים וְשָׂבָע וְשָׁלוֹם. כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת לִבְרָכָה. כִּי אֵל טוֹב וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ. וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מְהֵרָה יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה. וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה אַתָּה יְהֹוָה לְבַדְּךָ בְּרַחֲמִים בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט:

לַמַּלְשִׁינִים וְלַמִּינִים אַל תְּהִי תִקְוָה. וְכָל הַזֵּדִים כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ וְכָל אוֹיְבֶיךָ וְכָל שׂוֹנְאֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ. וּמַלְכוּת

תְּפִלַּת עַרְבִית

לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְיָ אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ.
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ אָבִינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. וּפְרוֹשׂ
עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ. וְתַקְּנֵנוּ מַלְכֵּנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ.
וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ. וְהָסֵר מֵעָלֵינוּ מַכַּת אוֹיֵב. דֶּבֶר
חֶרֶב. צָרָה. רָעָה. רָעָב. וְיָגוֹן. וּמַשְׁחִית. וּמַגֵּפָה. שְׁבוֹר וְהָסֵר שָׂטָן מִלְּפָנֵינוּ
וּמֵאַחֲרֵינוּ. וּבְצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנוּ. וּשְׁמוֹר צֵאתֵנוּ וּבוֹאֵנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. כִּי אֵל שׁוֹמְרֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ אָתָּה מִכָּל דָּבָר רָע וּמִפַּחַד
לַיְלָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה שׁוֹמֵר אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל לָעַד אָמֵן:

ואומר החזן ח״ק.

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם.
אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.
אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת.
וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ.
וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים
רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם
אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ
מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה:

אַתָּה חוֹנַנְתָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מַדָּע וְהַשְׂכֵּל. אַתָּה אָמַרְתָּ
לְהַבְדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְחוֹל. וּבֵין אוֹר לַחֹשֶׁךְ. וּבֵין יִשְׂרָאֵל
לָעַמִּים. וּבֵין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. כְּשֵׁם
שֶׁהִבְדַּלְתָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מֵעַמֵּי הָאֲרָצוֹת וּמִמִּשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה.
כַּךְ פְּדֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִשָּׂטָן רָע. וּמִפֶּגַע רָע. וּמִכָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת
וְרָעוֹת. הַמִּתְרַגְּשׁוֹת לָבֹא בָּעוֹלָם:

מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ: לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וחוזר הש״ץ לבדו יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת: ואין צריך לחזור ולומר אמת.

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ. כִּי הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין זוּלָתוֹ. וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים. הַגּוֹאֲלֵנוּ מַלְכֵּנוּ מִכַּף כָּל עָרִיצִים. הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ. הַמְשַׁלֵּם גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ. הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט רַגְלֵנוּ. הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ. וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל שׂוֹנְאֵינוּ: הָאֵל הָעֹשֶׂה לָנוּ נְקָמָה בְּפַרְעֹה. אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם. הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם. וַיּוֹצֵא אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם. הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין גִּזְרֵי יַם סוּף. וְאֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע. רָאוּ בָנִים אֶת גְּבוּרָתוֹ. שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ. וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְאָמְרוּ כֻלָּם: מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְהֹוָה. מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ רָאוּ בָנֶיךָ עַל הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְהֹוָה יִמְלֹךְ

לעולם

ואומר החזן **בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ:**

קו"ח בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים. בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים. וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים. וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים. וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ. בּוֹרֵא יוֹמָם וָלָיְלָה. גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ. וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר. הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה. וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה. יְהֹוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ. תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ. עַל כֵּן יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ. וְנִשְׂמַח וְנַעֲלֹז בְּדִבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ וּמִצְוֹתֶיךָ וְחֻקּוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ. וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה. וְאַהֲבָתְךָ וְחֶמְלָתְךָ לֹא תָסִיר מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אוֹהֵב אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה | אֶחָד:

ואומרים בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: ע"כ

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ: וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ: הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהֹוָה בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם

שַׁעֲרֵי מָזוֹן. שַׁעֲרֵי נֶחָמָה. שַׁעֲרֵי סוֹדוֹת תּוֹרָתוֹ. שַׁעֲרֵי עֶזְרָה. שַׁעֲרֵי פְדוּת. שַׁעֲרֵי צְדָקָה. שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת. שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה. שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם. שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי תְפִלָּה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה. וְיָסִיר מִתּוֹכְכֶם קִנְאָה וְשִׂנְאָה וְתַחֲרוּת וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. וְיַחְתָּמְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה. וּגְאֻלָּה. וּסְלִיחָה. וְכַפָּרָה. וְרֵוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

ויש נוהגים לתקוע תרועה גדולה:

וסוגרים שערי ההיכל. ואומרים אלו פסוקים אלו שלשה פעמים:

כָּל כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח וְכָל לָשׁוֹן תָּקוּם אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט תַּרְשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם יְהוָה: יְהוָה יֵחַתּוּ מְרִיבָיו עָלָיו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם יְהוָה יָדִין אַפְסֵי אָרֶץ וְיִתֶּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ:

ואחר כך פסוקים אלו:

יָבֹאוּ וְיַגִּידוּ צִדְקָתוֹ לְעַם נוֹלָד כִּי עָשָׂה: לֵךְ אֱכוֹל בְּשִׂמְחָה לַחְמֶךָ וּשְׁתֵה בְלֶב טוֹב יֵינֶךָ כִּי כְבָר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׂיךָ:

תפלת ערבית למוצאי יום כפור

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

תפלת נעילה

נוהגין לפתוח שערי היכל כשאומרים שמע ישראל עד אחר ק"ש. ויש נוהגין לפתחם לכל תפלת נעילה. ואומרים הפסוקים הללו. בתחלה הש"ץ ואחריו הקהל כל פסוק ופסוק.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

קָרָאתִי בְכָל לֵב עֲנֵנִי יְהוָה חֻקֶּיךָ אֶצֹּרָה: שבע פעמים

יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: שבע פעמים

ואומר השליח צבור קדיש

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תוקע תשרית תש"ת תר"ת. ויש נוהגים לתקוע תשרית לבד ואחר כך אומר הש"ץ:

תֵּעָנוּ וְתֵעָתְרוּ בְּרַחֲמִים מִן הַשָּׁמַיִם. תְּקֻבַּל צַעֲקַתְכֶם. תִּשָּׁמַע תְּפִלַּתְכֶם בְּרָצוֹן. וְיֵעָנֶה קוֹל עֲתִירַתְכֶם. וְיִפְתַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. שַׁעֲרֵי אוֹרָה. שַׁעֲרֵי בְרָכָה. שַׁעֲרֵי גִילָה. שַׁעֲרֵי דִיצָה. שַׁעֲרֵי הוֹד וְהָדָר. שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב. שַׁעֲרֵי זִמְרָה. שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים. שַׁעֲרֵי טוֹבָה. שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי לִמּוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ.

שערי

אהלי יעקב

נ"ך שהיא ז' פשוטה תהיה היוצאת מתחת הפסים דכתיב ביה למות תוצאות. (עי' ברכות ח' א' והתימה מהמפרשים שלא העיר זה) ורמז במספר אותיות ע"ה. (כלתי מובן. ובס' מחברת הקודש מצאתי שגי' הגדולה כן. ורמז בתוריתא במספר מו"ת יומ"ת עם הכולל.) וזה תיקונם שלא יזיק. מכאן ואילך מכה למצות סוכה כל שבעה בסוד ענני הכבוד בזכות אהרן במספר ז"פ ה' הוא האלהים (ן' פשוטה הי"ם. ועולה התקי"ז ור"ל עם ג' תבות ה' הוא האלהים.) והם היו שבעה (ר"ל ענני הכבוד) כנודע. ובזה נס"ים (התקי"ג) תבות תניף אלהים. לצורך תבואת גרין (התקי"ג) והם במספר מכוון במין דמגנפ"ך והכל בזכות הברית של ערבות מוצב כדכתיב ביה ה' אלהיך כורת עמך היום. והוא רל"ב תרע"א. (ה' אלהיך כורת עמך היום. עולה רל"ב תרע"א מנין התקי"ג) וכן רא"ש בשמי"ם במספר שוה ב"ת אש"ר גי' תוצאות. והיא נשכרה מברכת הזקן שהגילה מהתקי"ב מיני מיתות שנבראו בעולם. ונהפכו לה לתוצאות חיים. וכן הרו"ך הוי"ה מכ"ל גי' התקי"ג. אכן כאדם המותון. שנהלה חובה על ידיכם אחר שבעים שנה במספר הכ"ן. המותרן כמנין התקי"ב מיתות שבעולם. ומיתת הנשיקה שמשלמת חשבון תוצאות לא קחשיב דלא איתערב במניניהון. וכאחד השרים תפולו שהוא סי' מיוחד בשרים שנטרד ממדריגתו. עכ"ל:

מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

שמע

אהלי יעקב

מה שכתוב במחס"פ שי"ש נוהגים לומר קודם שמע ישראל חצי קדיש. נ"ל שהוא טעות. כי מה מקום לח"ק בכאן. ונראה שמדקר טעותם ממ"ש הב"י סי' תרכ"ד בשם הסמ"ג קבלתי ממורי רבינו יהודה ב"ר יצחק אחר שהשלים תפלת נעילה אומר קדיש. ואח"כ ז"פ ה' הוא האלהים לפי שהשכינה עולה למעלה מז' רקיעים ואח"כ שמע ישראל פ"א ומיד תוקעין משום דכתיב עלה אלהים בתרועה עכ"ל. כי הכוונה בשם על קדיש שלם שנ"ל אחר התפלה. לפי מנהגם שאומרים הפסוקים ותוקעין אחר ק"ש. ולמנהגנו שאומרים אותם קודם ק"ש אין מקום לומר לפניהם ח"ק. ועי' בד"מ שם. ומה שאומרים שמע ישראל ובשכמל"ו אחר סיום הסליחות נראה שהוא כטעם שמתחילין התורה ביום ש"ת תיכף אחר סיומה. שלא ימצא מקום פטור ופתח לשטן לקטרג כמ"ש הפוסקים שם. אף הכא תיכף אחר גמר הדין והחתימה מקבלין עמ"ש הן לטוב הן למוטב. ובד"מ הביא בשם מנהגים לומר בשכמל"ו ג"פ. וכתב המט"מ (סי' תתפ"ג) שהוא כנגד כל"י וכנגד ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד שהם הי"ה הו"ה ויהי"ה. ובמחזורנו אין כתוב אלא פעם אחת. ומה שכתוב עוד לומר פסוק קראתי בכל לב ז"פ. לא מצאתי כעת מקורו. ומ"ש ה' הוא האלהים ז"פ הביא בש"ע סי' תרכ"ג. ומשער הכוונות נראה שאומרים הפסוק של אליהו שבו שתי פעמים ה' הוא האלהים. אומרים אותו ז"פ. דהוו להו יו"ד פעמים ואע"פ כן חשיבי רק ז"פ ע"ש הטעם ע"פ הסוד. וכן כתוב בסדור האר"י ובסדור ר"י קאפיל. ומה שתוקעין עי' בטור וב"י סי' תרכ"ד הביא כמה טעמים. במרדכי כתב שהוא זכר לתקיעת היובל שהיתה ביוה"כ. ובהגמ"י כתבו שמי שאומר כן טועה דא"כ לא היה לתקוע אלא ביוה"כ עצמו ובשנת היובל (וכן הקשו בתוס' שבת קי"ד ב'. והרד"א בשם רב האי גאון תירץ זה דלפי שאינו ברור חשבון זמן היובל התקינו לתקוע בכל שנה זכר ליובל.) אלא הטעם משום דאיתא במדרש (קה"ת) דמוצאי יוה"כ בת קול יוצאת ואומרת לך אכול בשמחה לחמך וכו' ובתוס' שבת (שם) כתבו להודיע שהוא לילה ויאכילו את בניהם שהתענו וגם להכין סעודת מוצאי יוה"כ. והרוקח כתב הטעם לומר שנצחנו את השטן. והכלבו כתב כדי לערבב את השטן שחוזר לשלום במוצאי יוה"כ עכ"ל הב"י. והרד"א הביא זה בשם הרינב"ג. והפו"ז סוף סי' תרכ"ג כתב הטעם המובחר לתקיעה זו שהוא סימן לסילוק שכינה למעלה שנא' עלה אלהים בתרועה עכ"ל. ותקיעה זו מזכרה גם בר"מ פ' פנחס (רנה ב) ע"ש.

ותוקעין תשר"ת, כן כתב בש"ע סוס"י תרכ"ג. וכ"כ הרד"א והמנהיג ע"ש בטעמא דמילתא למה אין תוקעין כל הספיקות תשר"ת תש"ת תר"ת. והרמ"א בהג"ה כתב וים אומרים שאין לתקוע רק תקיעה אחת וכן נוהגין במדינות אלו עכ"ל. וכל מקום יעשה כפי מנהגו. וכתב הריטב"א בחידושיו לר"ה. ולד"ה אין ברכה בתקיעה זו ואין מדקדקין בה בשום פיסול לא בתקיעה ולא בשופר. וכתב הסמ"ג ובין השמשות נמי משמע שתוקעין אבל אם עדין הוא יום ממש לא יתקעו. ומ"ש במחס"פ שתוקעין קודם תענו ותעתרו, נראה שהוא כעין פשרה למ"ש הרב בהג"ה שם ותוקעין להחר שאומר קדיש לאחר נעילה וקצת מקומות נהגו לתקוע קודם קדיש. כיון דהוי זכר לתקיעת יובל שהיתה ביוה"כ כל כמה דמסמכינן ליה ליוה"כ עדיף טפי.

כתוב בפע"ח בשער חג השבועות פ"א בשם דרוש להרח"ו ז"ל (הרואה יראה מסגנונו שאינו להרח"ו ז"ל רק דברי פי חכם הרמ"ע ז"ל. וכן מ"כ בס' מחברת הקודש. ובפע"ח נדפס בטעות לכן העירותי קצת בס"ד) יוה"כ הוא בסוד בינה לפיכך תוקעין זכר ליובל (עלמא דחירו) וקודם לכן מרננין ז"פ ה' הוא האלהים. זכר לשמיטה הקודמת אליו. והם גי' תוצאו"ת חיים. ר"ל ה' הוא האלהים גי' קכ"ט ח"פ קכ"ט תתקי"ג גי' תוצאות (עי' לעיל בשם שער הכוונות משמע י"ד פעמים וי"ל) להכניע

ג"ן

אֶ״שֶׁ קָרֵב לָנוּ יוֹם הַיְשׁוּעָה :
אֶ״שֶׁ קָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ :
אֶ״שֶׁ רִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ :
אֶ״שֶׁ רְאֵה בְּעֳנִי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל :
אֶ״שֶׁ רְפָא חוֹלֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל :
אֶ״שֶׁ רְאֵה בְּדוֹחַק הַשָּׁעָה :
אֶ״שֶׁ שְׁעֵה אֶל שַׁוְעָתֵנוּ :
אֶ״שֶׁ שִׂים שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ :
אֶ״שֶׁ שִׂים שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ :
אֶ״שֶׁ תֵּן חַיִּים וְשָׁלוֹם לַמֶּלֶךְ אֲדוֹנֵנוּ :

אֶ״שֶׁ תֵּן בְּלִבּוֹ לְהֵטִיב אֵלֵינוּ :
אֶ״שֶׁ תֵּן שָׁלוֹם בָּאָרֶץ :
אֶ״שֶׁ תֵּן שֹׂבַע בָּעוֹלָם :
אֶ״שֶׁ תֵּן שָׁלוֹם בַּמַּלְכוּת :
אֶ״שֶׁ תֵּן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה בְּעִתּוֹ בָּאָרֶץ :
אֶ״שֶׁ תֵּן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ וְלֶחֶם לָאוֹכֵל :
אֶ״שֶׁ תֵּן לֶחֶם לְפִי הַטָּף :
אֶ״שֶׁ תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ :

אֶ״שֶׁ עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לִישׁוּעָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְרַחֲמִים. יִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יֶחֱזוּ אוֹיְבֵינוּ וְיִכָּלְמוּ. כִּי אַתָּה יְהוָֹה עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ :

אם יש שהות עדיין יאמרו אם אפס כולו

זִכְרוֹן לְפָנֶיךָ בַּשַּׁחַק. לָעַד בְּסֵפֶר יוּחַק. בְּרִית עוֹלָם בַּל יוּמְחַק. אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יִצְחָק: קוֹרְאֶיךָ בָּאִים לִקּוֹד. בְּצָרָה עֲקֵדָה תִּשְׁקוֹד. וְצֹאנְךָ בְּרַחֲמִים תִּפְקוֹד. פְּנֵי הַצֹּאן אֶל עָקוֹד: עוֹרְרָה גְּבוּרָתְךָ לְהָקִיץ נִרְדָּמִים. לְמַעַנְךָ תִּפְדֶּה חֲרֵדִים נִדְהָמִים. לְהַמְשִׁיךְ רַחֲמֶיךָ מִשְּׁמֵי מְרוֹמִים. אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים :

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵיתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכוֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָֹה. וְשָׁם נֶאֱמַר :

וַיַּעֲבֹר יְהוָֹה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָֹה | יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה. וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ :

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ :

יְהֹוָה גַּלְגֵּל הֲמוֹן רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ : ובחז״ו
יְהֹוָה יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ : ובחז״ו
יְהֹוָה כַּחוֹתָם עַל לֵב הַיּוֹם שִׂימֵנוּ : ובחז״ו
יוהוווהו רִיבָה רִיבֵנוּ וּלְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ : ובחז״ו
יְהֹוָה בָּרֵךְ אֶת לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ : ובחז״ו

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן :
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תְּאַבְּדֵנוּ בְּאוֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ :
א״ש אַבֵּד כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה :
א״ש בְּרִיתְךָ זְכוֹר וְאַל תִּשְׁכָּחֵנוּ :
א״ש בָּרֵךְ לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ :
א״ש בַּשְּׂרֵנוּ בְּשׂוּרוֹת טוֹבוֹת :
א״ש בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵירוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת :
א״ש גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה :
א״ש גְּזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת :
א״ש דְּרַשְׁנוּךָ הִמָּצֵא לָנוּ :
א״ש דְּרוֹשׁ דָּמֵינוּ מִיַּד קָמֵינוּ :
א״ש הֵעָתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ :
א״ש הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ :
א״ש וְאַל תְּבִישֵׁנוּ מִשִּׁבְרֵנוּ :
א״ש וְנִקְרָא וְאַתָּה תַעֲנֵנוּ :
א״ש זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ :
א״ש זַכֵּנוּ בְּדִינֵנוּ :
א״ש חֲמוֹל עָלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלֵינוּ :
א״ש חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים :
א״ש חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים (וַחֲסִידִים) :
א״ש חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר זָכֻיּוֹת :
א״ש חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים :
א״ש חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה :
א״ש טַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵנוּ :
א״ש יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ :
א״ש כְּבוֹשׁ אֶת כּוֹבְשֵׁנוּ :
א״ש כַּלֵּה אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ :
א״ש לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ :
א״ש לְחַץ אֶת לוֹחֲצֵנוּ :
א״ש לְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ :
א״ש מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה (לַעֲבוֹדָתֶךָ) :
א״ש נְקוֹם אֶת נִקְמָתֵנוּ :
א״ש סְמוֹךְ אֶת נְפִילָתֵנוּ :
א״ש סְמוֹךְ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת :
א״ש עֲנֵה אֶת עֲתִירָתֵנוּ :
א״ש עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ :
א״ש פְּדֵנוּ מִיְּדֵי כָּל אֹיְבֵינוּ :
א״ש פְּדֵנוּ מִיְּדֵי יִצְרֵנוּ הָרָע :
א״ש צַוֵּה אִתָּנוּ יְשׁוּעוֹתֶיךָ :
א״ש צַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ :
א״ש קָרֵב לָנוּ קֵץ הַגְּאוּלָה :

רַחֲמָנָא חֲשׁוֹב עָלָן טַבְוָון בְּיַן:
רַחֲמָנָא חַתְמִינָן בְּסִפְרָא דְחַיֵּי בְּיַן:
רַחֲמָנָא חַתְמִינָן בְּסִפְרָא דְרַחֲמֵי בְּיַן:
רַחֲמָנָא חַתְמִינָן בְּסִפְרָא דְצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי בְּיַן:
רַחֲמָנָא חַתְמִינָן בְּסִפְרָא דְיִשְׁרֵי וּתְמִימֵי בְּיַן:
רַחֲמָנָא חַתְמִינָן בְּסִפְרָא דְפַרְנָסָתָא טַבְתָּא וּמְזוֹנֵי טָבֵי בְּיַן:
רַחֲמָנָא טַבְוָון סַגִּיאָן אַיְיתִי עֲלָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עֲלָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא כְּבוֹשׁ חֶמְתָּא וְרוּגְזָא מִינָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד גְּמִירָא לָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא מְחוֹל וּשְׁבוֹק לְחוֹבִין וְלַעֲוָיָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא נְהוֹר טוּבָךְ אַנְהַר עֲלָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא סְעִיד וּסְמִיךְ הֱוֵי לָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא עֲבִיד עִמָּנָא אָתָא לְטַב בְּיַן:
רַחֲמָנָא פְּתַח שְׁמַיָּא לִצְלוֹתִין בְּיַן:
רַחֲמָנָא צְלוֹתָנָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא בְּיַן:
רַחֲמָנָא קַבֵּל צְלוֹתִין וּבָעוּתִין בְּעִידָן עַקְתִין בְּיַן:
רַחֲמָנָא רַחֵם עַל נִשְׁמָתִין בְּיַן:
רַחֲמָנָא שַׁתָּא טַבְתָּא אַיְיתִי עֲלָן בְּיַן:
רַחֲמָנָא תּוּב מֵרוּגְזָךְ בְּיַן:
רַחֲמָנָא וְלָא נֶהְדַּר רֵיקָם מִן קֳדָמָךְ בְּיַן:

וַיַּעֲבוֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נוֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ וּפַחַד יִצְחָק עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רַחֲמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ מָגֵן דָּוִד עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ:

יְהֹוָה חָנֵּנוּ וַהֲקִימֵנוּ. וּבְסֵפֶר חַיִּים זָכְרֵנוּ וְחָתְמֵנוּ:
יְהֹוָה בְּיוֹם יְשׁוּעָתָה בַּשְּׂרֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ וּבחזיו:

עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵיתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה וְשָׁם נֶאֱמַר:

בעוד שהשליח צבור אומר ויעבור יש נוהגים לומר פסוקים ותפלה שיסד הר"ר חיים אבן עטר ז"ל תמצאם לעיל דף קי"ג ע"ב:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

ויש נוהגים לומר פסוק זה

וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַבְרָהָם רְחִימָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּיִצְחָק עֲקֵידָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן זְכוּתֵהּ דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּמשֶׁה נְבִיָּא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּפִינְחָס קַנָּאָה בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן צְלוֹתֵהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא אָרִים יְמִינָךְ וְאַצְמַח פּוּרְקָנָךְ בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא בִּכְסוּפֵי אַפִּין אֲתֵינָא לְמִקְרֵי קָמָךְ רַחֵם עֲלָן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא גַּלֵּי גְּבוּרְתֵּךְ עֲלָן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא דִּינָן אַפִּיק לִנְהוֹרָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא דִּינָא דְחַיֵּי גְּזוֹר עֲלָן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא הַדְרָךְ שַׁוִּי עֲלָן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא וְלָא תִתְפְּרַע כְּעוּבָדְנָא בִּישִׁין מִנָּן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא זִיוָךְ אַשְׁרֵי עֲלָן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא זַכְוָן חַפֵּשׂ לָן בְּ״יַ:

יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם:

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָֹה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ. הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ. הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ. הַיּוֹם תִּדְרְשֵׁנוּ לְטוֹבָה. הַיּוֹם תְּהַדְּרֵנוּ. הַיּוֹם תְּוַעֲדֵנוּ וַעַד טוֹב. הַיּוֹם תְּזַכֵּנוּ. הַיּוֹם תְּחַיֵּנוּ. הַיּוֹם תְּחָנֵּנוּ. הַיּוֹם תְּטַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵנוּ. הַיּוֹם תְּיַשֵּׁר אָרְחוֹתֵינוּ. הַיּוֹם תְּכַתְּרֵנוּ בְּכֶתֶר שֵׁם טוֹב. הַיּוֹם תְּלַבְּבֵנוּ. הַיּוֹם תְּמַלְּטֵנוּ. הַיּוֹם תְּנַשְּׂאֵנוּ. הַיּוֹם תְּסַעֲדֵנוּ. הַיּוֹם תְּעַטְּרֵנוּ. הַיּוֹם תִּפְקְדֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים. הַיּוֹם תְּצַדְּקֵנוּ. הַיּוֹם תְּקָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. הַיּוֹם תְּרַחֲמֵנוּ. הַיּוֹם תִּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן. הַיּוֹם תִּתְּנֵנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וְתַחְתְּמֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים:

וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת. נִזָּכֵר וְנֵחָתֵם לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן

ואומר הש״ץ חצי קדיש

אומרים שלש פעמים ויעבור בסליחות דנעילה. ויאריכו בסליחות עד צאת הכוכבים ולא יותר מדאי. מפני החלשים ומעוברות ומניקות שהתענית קשה להם הרבה. ובעוד שיתפללו ערבית יהא תוספת מחול על הקודש.

רהוטה לרבי שמעיה ז״ל

שֵׁבֶט יְהוּדָה בְּדוֹחַק וּבְצַעַר. הֲיִשְׁאַג אַרְיֵה בַּיַּעַר: מְקַוִּים יְשׁוּעָתְךָ אָבוֹת וּבָנִים. הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים: עָמוֹד בַּפֶּרֶץ בַּל נִהְיֶה לִשְׂחוֹק. לָמָּה יְהוָֹה תַּעֲמוֹד בְּרָחוֹק: יוֹנָתְךָ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת הִגִּיעָה. יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים הוֹפִיעָה: הָבָה לָנוּ עֶזְרָת מִצָּר. הֲיַד יְהוָֹה תִּקְצָר: חַדֵּשׁ יָמֵינוּ בְּגָלוּת יָשָׁן. עוּרָה לָמָּה תִישַׁן: זְכוֹר בָּנֶיךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם. וְזָר לֹא יִקְרַב עֲלֵיהֶם: קֵץ הַנֶּחָתָם גַּלֵּה לְנַלְמוּדָה. יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה: שַׁוְעָתֵנוּ תַּעֲלֶה לִשְׁמֵי מְרוֹמִים. אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים.

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים.

עושה

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ.

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ. כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה. וַחֲתוֹם לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ואם אין כהנים אומר הש״ץ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל

מֶלֶךְ מְלָכִים. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב מִי אֵל כָּמוֹךָ:
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. עוֹנֶה עֲשׁוּקִים. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
פּוֹדֶה וּמַצִּיל. צוֹעֶה בְּרָב כֹּחַ מִי אֵל כָּמוֹךָ:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו. רַחוּם וְחַנּוּן. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. תּוֹמֵךְ תְּמִימִים. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדָּךְ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדָךְ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרָךְ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזָּךְ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצָךְ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָךְ. שַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתָךְ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֲלֹא הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ. וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע. וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי רוֹב מַעֲשֵׂינוּ תֹּהוּ וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אַתָּה הִבְדַּלְתָּ אֱנוֹשׁ מֵרֹאשׁ. וַתַּכִּירֵהוּ לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ. כִּי מִי יֹאמַר לְךָ מַה תִּפְעָל. וְאִם יִצְדַּק מַה יִּתֶּן לָךְ. וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (את יום השבת הזה ו)אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה. וְלִסְלִיחָה. וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ. וְנָשׁוּב לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּהַשְׁחָתַת עוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר דִּרְשׁוּ יְהוָֹה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: וְנֶאֱמַר יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְהוָֹה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב. וְרוֹצֶה אַתָּה בִּתְשׁוּבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים וְאֵין אַתָּה חָפֵץ בְּמִיתָתָן. שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי אָנִי נְאֻם יְהוָֹה אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה: שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנֶאֱמַר הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה הֲלֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: וְנֶאֱמַר כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אַדִּיר וְנָאוֹר. בּוֹרֵא דוֹק וָחֶלֶד מִי אֵל כָּמוֹךָ:
גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת מִי אֵל כָּמוֹךָ:
הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ. וְאֵין זוּלָתוֹ מִי אֵל כָּמוֹךָ:
זוֹכֵר הַבְּרִית. חוֹנֵן שְׁאֵרִית מִי אֵל כָּמוֹךָ:
טְהוֹר עֵינַיִם. יוֹשֵׁב שָׁמַיִם. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

מלך

תפלת נעילה

צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

וידוי לרבי יצחק בן ישראל ז״ל:

רבון העולמים חתמנו לחיים. ותן לנו אל עולם. החיים והשלום: ותחתום לחיים כל בני בריתך כלם. אלהים חיים ומלך עולם: ובספר חיים נזכר ונחתם עם ברים ורצוים. כל הכתוב לחיים: היום תחתמנו לחיים טובים אדיר ונאור. כי עמך מקור חיים באורך נראה אור: בעת נעילת שערי היכל שוכן מעונה. יבקש את עון ישראל ואיננו. ואת חטאת יהודה ולא תמצאנה: ובשעת נעילת שערי שמים תסלח עונותם. ותשליך במצולות ים כל חטאתם: והודע למתודים בנעילה לפניך. ארח חיים שבע שמחות את פניך: ועל המתודים לפניך בעת הזאת תתנחם. ומודה ועוזב ירוחם:

אשמנו מכל עם. בושנו מכל גוי: גלה ממנו משוש. דוה לבנו בחטאינו: החבל אוינו. ונפרע פארנו: זבול מקדשנו. חרב בעוננו: טירתנו היתה לשמה. יפי אדמתנו לזרים. כחנו לנכרים: לעינינו עשקו עמלנו. ממושך ומורט ממנו: נתנו עלם עלינו. סבלנו על שכמנו: עבדים משלו בנו. פורק אין מידם: צרות רבות סבבונו. קראנוך יהוה אלהינו: רחקת ממנו בעונינו. שבנו מאחריך. תעינו כצאן ואבדנו:

ועדין לא שבנו מתעיתנו. והיאך נעיז פנינו. ונקשה ערפנו. לומר לפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו. אבל חטאנו אנחנו ואבותינו:

מה נאמר לפניך יושב מרום. ומה נספר לפניך שוכן שחקים. הלא כל הנסתרות והנגלות אתה יודע:

אהלי ועקב

רבון העולמים. הודוי הזה הוא במחס״פ לנעילה ומיוחס לרבי יצחק בן ישראל ז״ל. ועי׳ במה שכתבתי הודותו לעיל בביאורי לודוי מנחה המיוחס לו ג״כ. אל עילום, כן צ״ל להגיה לשווי החרוז. כלשון הכתוב בדה״ב (לג ז) אשים את שמי לעילום, שהוא מ״א משם עולם. עם ברים ורצויים מלת עם עומדת במקום שתים. עם כל הכתוב לחיים. נעילת שערי היכל וכו׳, עי׳ במה שכתבתי לעיל בדיני נעילה פלוגתא דאמוראי בירושלמי. והפיים זכר שניהם כדרך הפייטנים. ועי׳ תוס׳ ר״ה (כ״ז א׳ ד״ה כמאן) ומה שיסד ר״א הקליר בגשם דש״ע כר״א וכו׳ אומר רבנו תם דאלו ואלו דברי אלהים חיים וכו׳ ע״ש. וכן בסלוק שיסד הקליר לת״ב המתחיל ויכון עולם על מלאתו. קבץ הפלוגתות ויסד עליהם. וזה הרבה, כי כל אחד מהם ודאי הוא אמת ויליב במקומו. וכמ״ש רז״ל בפ״ק דגטין גבי והזנה עליו פלגשו רבי אביתר אמר נימא מצא וכו׳:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ: וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה. תֹּאחֵז יָדְךָ בְּמִשְׁפָּט: בְּבוֹא תוֹכֵחָה נֶגְדֶּךָ. שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תֶּמַח: גֶּשְׁתְּךָ לַחֲקוֹר מוּסָר. רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ רָגְזֶךָ: דַּלּוּת מַעֲשִׂים בְּשׁוּרְךָ. קָרֵב צֶדֶק מֵאֵלֶיךָ: הוֹרֵנוּ בְּזַעֲקֵנוּ לָךְ. צַו יְשׁוּעָתֵנוּ בְּמַפְגִּיעַ: וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי תָם. פְּתָחָיו רְאֵה כִּי שָׁמֵמוּ: זְכוֹר נֶאֱמַתָּ. עֵדוּת לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ: חוֹתָם תְּעוּדָה תַּתִּיר. סוֹדְךָ שִׂים בְּלִמּוּדֶיךָ: טַבּוּר אַגַּן הַסַּהַר. נָא אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג: יָהּ דַּע אֶת אֲשֶׁר יְדָעוּךָ. מַגֵּר אֶת אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ: כִּי תָשִׁיב לְבִצָּרוֹן. לְכוֹדִים אֲסִירֵי הַתִּקְוָה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשָּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כֶּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

ותתן

בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה רַגְלָיו: טַפְסַר מָעוֹן בְּצִלּוֹ יִסְתּוֹפֵף. יָחִיד בְּהוֹדוֹ עָלָיו יְחוֹפֵף. וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף: כִּתּוֹת מְכוֹן מְחַדְּשִׁים מִשְׁמָר. לְהוּקִים יַחַד לְהַלֵּל בְּמַאֲמָר. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר: מַלְאֲכֵי עֲרָבוֹת מַחֲנוֹת נוֹרָאוֹת. נִצָּבִים לְהַלְלוֹ בִּתְהִלּוֹת גֵּאוּת. קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. יְהֹוָה צְבָאוֹת: יִתְחַנְּנוּ לְנֶגְדּוֹ. בְּעַד יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ. יִרְצֶה וּמֵעַבְדּוֹ יְקַבֵּל מַעֲבָדוֹ. מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ: שתי פעמים

אֱמֶת בְּסִפְרְךָ בָּרָאתָ עוֹלָמֶךָ. בָּהֶם תִּכְתּוֹב וְתַחְתּוֹם בְּחוֹתָמֶךָ: רְצֵה פְּלֵיטֶיךָ שׁוֹקְדֵי אוּלָמֶךָ. הַיּוֹם בְּאַרְבַּע תְּפִלּוֹת רוֹמְמֶךָ: מְקַוִּים יִשְׁעֲךָ וּמוֹעֵד נִחוּמֶיךָ. חֲסָדֶיךָ יְהֹוָה יְיַחֲלוּ כִּי הַסְּלִיחָה עִמָּךְ: זַעֲקָתָם תַּעֲלֶה לִשְׁמֵי מְרוֹמֶךָ. קָדוֹשׁ בְּהַקְדִּישָׁם כִּמְשָׁרְתֵי שְׁמֶךָ:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ. מַלְאָכִים הֲמוֹנֵי מַעְלָה עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל קְבוּצֵי מַטָּה. יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ כַּדָּבָר הָאָמוּר עַל יַד נְבִיאֶךָ וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם. מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ: לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן בְּרַחֲמָיו לְעַמּוֹ. הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד אוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד: הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא אָבִינוּ. הוּא מַלְכֵּנוּ. הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ וְיִגְאָלֵנוּ שֵׁנִית וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינֵי כָּל חַי לֵאמֹר. הֵן גָּאַלְתִּי אֶתְכֶם אַחֲרִית כְּרֵאשִׁית לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים. אֲנִי יהוה

אהלי יעקב

(תלים נ). טפסר מעון, יש מגיהים טהור מעון. אולי משום שנמצא לגנאי תבעל לטפסר. ובכ"ר (פר' נ) דרים נמי שם טפסר לגנאי על נבוכדנצר שפש בחכמה ושר בשנים. אבל בפיוטי הראשונים נמצא הרבה שם טפסר תואר למלאכים. עליו יחופף, יכסה ויגין והטעם על השפע. ומלה"כ (דברים לג) חופף עליו כל היום. להוקים, נאספים מן להקת הנביאים (ש"א יט). מעבדו, מעשהו ועבודתו.

אמת, נעילה הוא זמן החתימה וחותמו של הקב"ה אמת. על כן תפס אמת. ועי' ברוקח סי' רי"ז. בספרך, נ"ל שצריך לנקד בִּסְפָרֶיךָ לשון רבים, כי יכוין למ"ש בספר יצירה וברא את עולמו בספר וספר וספור. והראיה אמרו בהם תכתוב ל"ר. ואמרו ז"ל שהם השלשה ספרים הנפתחים בר"ה כף זכות וכף חובה ולשון חק מכריע בינתים. שלש אמות אמ"ש. וא"ש בהם תכתוב וכו'. מקוים ישעך ומועד נחומיך, אפשר יכוין למה שכתב הרס"ג בס' האמונות (פ"ח מהמאמר השמיני) שיש לשעבודנו שני זמנים. אחד מהם זמן התשובה והב' זמן הקץ. ואיזה מהם שיקדים תתחייב בו הגאולה. ואם תשלם התשובתנו אין מביטין על הקץ וכו' ע"ש באריכות. ועל כן אמר הפייט מקוים ישעך על הזמן הא' ומועד נחומיך על הקץ:

תְּפִלַּת נְעִילָה

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לרבי אברהם אבן עזרא ז"ל

וּבְכֵן נַקְדִּישָׁךְ מֶלֶךְ. שתי פעמים

אֶרְאֶלִּים וְחַשְׁמַלִּים. זֶה אֶל זֶה שׁוֹאֲלִים. אַיֵּה אֵל אֵלִים. מַעֲרִיצִים וּמְהַלְלִים: אֵלֵי וִילוֹן יַאֲמִירוּ גָדְלוֹ. בְּרַעַשׁ בְּגַעַשׁ יְפָאֲרוּן מַהֲלָלוֹ. שְׂרָפִים עוֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ: גְּדוּדֵי רָקִיעַ יַקְדִּישׁוּן בְּיַחַד. דּוֹבְרִים הַקּוֹל בְּמוֹרָא וּבְפַחַד. שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ כְּנָפַיִם לְאֶחָד: הֲמוֹנֵי שְׁחָקִים מַבִּיעִים רְנָנָיו. וְנִצָּבִים לְהַלְלוֹ בִּשְׁמֵי מְעוֹנָיו. בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו: זִיקֵי זְבוּל יְצַפְצְפוּ מַהֲלָלָיו. חָשִׁים הֵם לִקְרֹא זֶמֶר מִכְלוּלָיו.

בשתים

אהלי יעקב

אראלים, הפיוט הזה ושלאחריו הם במחס"פ סדר קדושה לנעילה. והאחרון ישנו גם בסדר רע"ג ח"ב. הראשון סמנו בא"ב עד אות ס' בראשי הדלתות והשני סמנו אברהם חזק בראשו הדלתות וסוגריתן. ומיוחשים בכחס"פ להראב"ע וכן נראה מסגנונו. והם קדושה לנעילה כמוכח מתוכם. רקחם ועשאם דוגמת פיוטי הקלירי המתחילות. זה אל זה שואלים (קדושה לשחרית יוה"כ). אילי מרום פוצחים הלולו (קדושה למוסף יוה"כ). ואראלי חוד (קדושה למנחת יוה"כ). ומיוסד על מאמרם ז"ל בפ' אין דורשין ר"ל אמר שבעה ואלו הן וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות. אלא שהוא נותן השכלים הנבדלים בכולם כדרך שעשו הקלירי ושאר הפייטנים ז"ל. ויש להם על מה שיסמוכו מדרז"ל.

אראלים וחשמלים, אף שהראב"ע בפירושיו דרך דרך אחרת ע"ד הפשט. אבל בפיוטיו הלך בעקבות רז"ל שאמרו שהם שמות כתי המלאכים. ואמרו (ב"ר פנ"ו) בשעה ששלח א"א את ידו ליקח את המאכלת לשחוט את בנו בכו מלאכי השרת שנא' הן אראלם צעקו חוצה. ואמרו נלאו אראלים את המצוקים. ואמרו מאי חשמל חיות אש ממללות. עתים חשים עתים ממללים. וכן הביאם הרמב"ם ז"ל בס' המדע בין שמות המלאכים. ואראלים האלפין בסגול כי הוא מן הן אראלם צעקו חוצה (ישעיה לג). איה אל אלים, לה"כ (דניאל יא) ועל אל אלים ידבר. אלי וילון, אלי נ"ל חי קדמאה ועי' בפירושו לשמות פ' אילי מואב יאחזמו רעד. יאמירו, ירוממו מן את ה' האמרת היום. מהללו, שם כמו ואיש לפי מהללו לד"ק. גדודי רקיע, עפ"ה היש מספר לגדודיו (איוב כה). מביעים מספרים בתמידות מן זכר רב טובך יביעו, כנחל נובע. זיקי זבול, ל' ניצוץ מן מאזרי זיקות (ישעיה נ) עפ"ה שביבין די נור. וגלגלים כעין נחשת קלל. יצפצפו, עי' במ"ש לעיל בבאורי לאופן המתחיל שנאים שאננים. בחרת וקול יצפצף. מכלוליו, הכוללים כל מיני השבח כמו מציון מכלל יופי

תלים

(וצריך הייתי לומר שוב לא אעשת לולא כי יגורתי מהיצר הרע כי הוא מאש ואני בשר ודם ולא אוכל לו ואז אהיה מוסיף על חטאתי פשע. אבל)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין וָחֳלָאִים רָעִים:

יש נוהגין לומר גם אלהי נצור (דרכי משה סי' תר"ז ומסה ומשה).

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך לעשות רצונך בלבב שלם:

חזרת התפלה לש"ץ

אָתָנוּ לְחַלּוֹת פָּנֶיךָ. כִּי חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ. נָא אַל תְּבִישֵׁנוּ נָא אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ. סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אָתָנוּ לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ כַּפָּרָה. אָיוֹם וְנוֹרָא. מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. תְּחַיֵּינוּ תְּחָנֵּנוּ. וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא. סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אוֹחִילָה לָאֵל אֲחַלֶּה פָנָיו. אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ מַעֲנֶה לָשׁוֹן: אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם אָשִׁיר עֻזּוֹ. אַבִּיעָה רְנָנוֹת בְּעַד מִפְעָלָיו: לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב וּמֵיְהוָֹה מַעֲנֵה לָשׁוֹן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

תְּפִלַּת נְעִילָה

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה. וְלִסְלִיחָה. וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. לְמַעַן נֶחְדַּל מֵעֹשֶׁק יָדֵינוּ. וְנָשׁוּב לַעֲשׂוֹת חֻקֵּי רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ כִּי לֹא תַחְפּוֹץ בְּהַשְׁחָתַת עוֹלָם. שֶׁנֶּאֱמַר דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ קָרוֹב: וְנֶאֱמַר יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל אֱלֹהֵינוּ כִּי יַרְבֶּה לִסְלוֹחַ: וְאַתָּה אֱלוֹהַּ סְלִיחוֹת חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב. וְרוֹצֶה אַתָּה בִּתְשׁוּבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים וְאֵין אַתָּה חָפֵץ בְּמִיתָתָן. שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי אָנִי נְאֻם יְהוָה אֱלֹהִים אִם אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה: שׁוּבוּ שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל: וְנֶאֱמַר הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה הֲלֹא בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָיו וְחָיָה: וְנֶאֱמַר כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ. כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי. וְעַכְשָׁיו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִימָה.

וצריך

אהלי יעקב

המלאכים ואמרו (סנהדרין לח ב) הושיט אצבעו הקטנה ביניהם ושרפם. והיא המדה העשירית המאור הקטן הנקראת מה כדאיתא בזוהר פ׳ תרומה. המתפעלת מפעולות התחתונים והכל תלוי במעשיהם הפירוד הנ״ל ויחוד הדודים. וזהו שהמשיך ברמז מה תפעל. ואם יצדק מה יתן לך. ועל דרך הפשט פירושו ואף באם יצדק מה יתן לך. ומלה״כ (איוב לה) אם צדקת מה תתן לו: כי יתעלה עילת הכל מהפעולות. למען נחדל מעושק ידינו. זכר זה כי העבירות שבין אדם לחבירו אין יוה״כ מכפר עד שירצה וכו׳. ואמרו קופה מלאה עבירות גזל מקטרג בראש כולם שנא׳ ובצעם בראש. וטעם למען הוא. כי לולא קבלת התשובה יהא יאוש בעלים חלילה. ויתעיב עלילה מה שלבו חפץ כמו שקרא לאחר. והוא כטעם הכתוב כי עמך הסליחה למען תורא. חקי רצונך, חוקים התלוים ברצון המצווה ית׳ כגזירת מלך על עבדיו. ויכלול ג״כ לעשות גם השכליות רק מפני גזרת מלך שכך גזר ולא מפני שהשכל מחייבן, בלבב שלם. בלי שאלת טעם וכמו שפירש הראב״ע התהלך לפני והיה תמים. שר״ל לא תשאל הטעם. שזהו גדר השלימות והתמימות. להלוך אחריו כבהמה בבקעה. ועליהם נאמר אדם ובהמה תושיע ה׳. ועי׳ בפ״ק דחולין. ואתה אלוה סליחות וכו׳, לס״כ בנחמיה ט׳ ועל כן כתב הרד״א שאין לומר ורב חסד ואמת כקצת נוסחאות רק ורב חסד לחוד כלשון הכתוב בנחמיה. ועי׳ רמב״ן בפירוש (במדבר יד יח).

וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרַע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשָּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ:

מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ מֶה חַסְדֵּנוּ מַה כֹּחֵנוּ מַה גְּבוּרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֲלֹא הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ. וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע. וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי רוֹב מַעֲשֵׂינוּ תֹהוּ וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל:

אַתָּה הִבְדַּלְתָּ אֱנוֹשׁ מֵרֹאשׁ. וַתַּכִּירֵהוּ לַעֲמֹד לְפָנֶיךָ. כִּי מִי יֹאמַר לְךָ מַה תִּפְעַל. וְעִם יִצְדַּק מַה יִּתֶּן לָךְ. וַתִּתֶּן לָנוּ

יהוה

מה אנו, נזכר בגמרא שילהי יומא לתפלת נעילה. ובמחא"ש יש תוספת המתחלת אתה נותן יד לפושעים. וכן הוא בסדר רע"ג וברוקח. אולי התוספת הזה הוא מיסודי הקליר. ובסת"פ להרמב"ם מביא נוסחא כי עונותינו רבו מלמנות וכו'. ונראה שהוא הוידוי הנזכר בשילהי יומא בשם רב יהודה כי עונותינו רבו מלמנות והטאתינו עצמו מספר. וחבל שאין אותנו בתשלומו כי גם ברמב"ם נתקצר ונכתב וכו'. והנו' שבמחס"פ הוא מרד"א.

מה אנו, עי' ביאורו במה שכתבתי בס"ד בחלק ר"ה בתפלת שחרית. **אתה הבדלת**, אין לו קישור עם שלמעלה הימנו. ובסת"פ להרמב"ם הנו' אבל אתה הבדלת. ונכון ופי' אף שהכל הבל אבל אתה הבדלתו מאחר בעי"ח אף שהוא אנוש אנוש מכל חלום ורפה המזג. ופי' מראש מהתחלת העולם כדכתיב ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה. ודרשו רז"ל על מצות עשה ול"ת. וטעם ותכירהו הכרת בו סמני טהרה כמ"ש צפה הקב"ה במעשיהם של צדיקים וכו'. **לעמוד לפניך**, לשרתך כמו חי ה' אשר עמדתי לפניו (מ"א יז). **כי מי יאמר לך מה תפעל**, הטעם על קיטרוג המלאכים

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ. כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה. וַחֲתוֹם לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם: וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵירוֹת טוֹבוֹת. נִזָּכֵר וְנֵחָתֵם לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים

יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

תְּפִלַּת נְעִילָה

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ.
וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים
רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם
אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ
מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה
לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל
מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל
הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם.
שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז
בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ.
וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ.
וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ
בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה
יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כֶּעָשָׁן תִּכְלֶה.
כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ.
בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ.
כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר
וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ

יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד׃ ט טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל
מַעֲשָׂיו׃ י יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ יא כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ יב לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו
וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ יג מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דּוֹר וָדֹר׃ יד סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים׃
טו עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃
טז פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ יז צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־
דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו׃ יח קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ יט רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם׃ כ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים
יַשְׁמִיד׃ כא תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן׃ אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן׃

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. חָתְמֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם׃

מְתֵי מִסְפָּר קְרוּאִים. לְךָ עַיִן נוֹשְׂאִים. וּמְסַלְדִים בְּחִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל שׁוֹפְכִים לְךָ נַפְשָׁם. מְחֵה פִּשְׁעָם וְכַחֲשָׁם. וְהַמְצִיאֵם מְחִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל הֱיֵה לָהֶם לְסִתְרָה. וְחַלְּצֵם מִמְּאֵרָה. וְחָתְמֵם לְהוֹד וּלְגִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל חוֹן אוֹתָם וְרַחֵם. וְכָל לוֹחֵץ וְלוֹחֵם. עֲשֵׂה בָהֶם פְּלִילָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל זְכוֹר צִדְקַת אֲבִיהֶם. וְחַדֵּשׁ אֶת יְמֵיהֶם. כְּקֶדֶם וּתְחִלָּה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל קְרָא נָא שְׁנַת רָצוֹן. וְהָשֵׁב שְׁאֵרִית הַצֹּאן. לְאָהֳלִיבָה וְאָהֳלָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל תִּזְכּוּ לְשָׁנִים רַבּוֹת. הַבָּנִים וְהָאָבוֹת. בְּדִיצָה וּבְצָהֳלָה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל מִיכָאֵל שַׂר יִשְׂרָאֵל. אֵלִיָּהוּ וְגַבְרִיאֵל. בַּשְּׂרוּ נָא הַגְּאֻלָּה. בְּשַׁעַת הַנְּעִילָה: אל

יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָֹה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָֹה אֱלֹהָיו:

א **תְּהִלָּה** לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: ב בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: ג גָּדוֹל יְהוָֹה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: ד דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: ה הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: ו וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: ז זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: ח חַנּוּן וְרַחוּם

אהלי יעקב

יהוה

נורא עלילה, שעלילותיו ומעשיו נוראים. המציא לנו מחילה, עפ"י דרשו ה' בהמצאו. מתי מספר קרואים, פי' ישראל הקרואים מתי מספר. כמ"ש ואנכי מתי מספר. כי אתם המעט מכל העמים. ומסלדים בחילה, יראים ונכוים ברעד ומלה"כ (איוב ו) ואסלדה בחילה. היה להם לסתרה, מלה"כ (דברים לב) יהי עליכם סתרה. פי' מחסה ומסתור מן המשטינין. וחלצם ממארה, ויובן לפי מ"ש בזוהר פקודי (רמ"ח ב) ביומא דכפורי דישראל כולהו קיימין בצלותין ובעותין וכו' ובההוא זמנא דאתגזר דינא בבנוי דלא חאבו באינון רביין זעירין וכו' דאתעבר חד רוחא דאיהו רוחא דפגימו אתברי בפגימו דסיהרא, ואיקרי אסכרה וכו'. והוא המארה כמ"ש רש"י בפי' יהי מארת חסר וי"ו כתיב על שהוא יום מארה ליפול אסכרה בתינוקות וכו'. וחתמם להוד, גם זה יובן ונעם לפי מה שכתב הרדב"ז בתפלתו ד"ה לך ההוד. שהעתקנוה לעיל ע"ש. חון, בחולם כמשפט הטוי בכפולים. פלילה, משפט. ומלה"כ (ישעיה טז) עשי פלילה. לאהליבה, ואהלה, יהודה ועשרת השבטים הנקראים כן ביחזקאל:

ואפילו אם נמשכה בלילה צריך להזכיר בה של שבת כיון שהתחילו מבע"י. כמ"ש בסי' קפ"ח, סע'ה). אבל בוידוי שלאחר התפלה אין מזכירין בו של שבת. כיון שכבר סיים ברכת שבת. והני מילי ביחיד אבל הש"ץ כיון שאומר הוידוי אתה הבדלת בתוך התפלה צריך להזכיר גם בו של שבת. ואם לא הזכיר הש"ץ של שבת בוידוי אין מחזירין אותו כיון שהזכירו בתפלה. אבל אם לא הזכיר של שבת כלל אפילו בתוך התפלה מחזירין אותו בין יחיד ובין ש"ץ. (שם. וכתב הפמ"ג ודוקא טעה הש"ץ בחזרה אבל אם טעה ולא הזכיר בלחש אינו חוזר מפני טורח הצבור כיון שעתיד לאומרה בחזרה. ועי' אלף למטה שם).

ו במקומות שאומרים כתר במוסף אומרים ג"כ בנעילה. (שם הב"י הראה מקור מקומו ממ"ש המרדכי. בנעילה אומרים פעמים באהבה כמו במוסף. והוא מסדר רע"ג שלא ראהו מרן ז"ל. וכן הוא בתשובת רב שר שלום גאון הובא במחזור ויטרי סי' קכ"ח ובס' הפרדס לרש"י סי' ד'. ועי' עוד במה שציינתי לעיל בביאורי לכתר).

ז נושאים כפים בנעילה. (שם. ובאהט"י בסי' קכ"ט כתב בשם באר שבע ופר"ח ושכנה"ג שאם נמשכה הנעילה עד צאת הכוכבים אינם יכולים לישא את כפיהם דאין נ"כ בלילה ואפילו אם עלה ירד עכ"ל, משמע בין השמשות יכול לישא כפיו. והוא מוכרח לפי מה שכתב הטור וכן פירש המג"א דברי מרן שיהא הגמר קודם צאת הכוכבים. ונ"כ בגמר התפלה הוא. ופמ"ג הניח בצ"ע כיון דהוקש לשירות ושירות ביום צותו כתיב יום ברור. ויש לומר כמ"ש התוס' במנחות כ' ע"ב ד"ה נפסל. דמן התורה אינו נפסל עד צאה"כ אלא רבנן עבוד הרחקה ופסלוהו מתחילת שקיעה ע"ש. והקישא דנ"כ לשירות הוי רק אסמכתא ומדרבנן כדאמרינן בתענית כ"ז א'. ולכן הקילו נ"כ בבין השמשות. וכתב המג"א בסי' תרכ"ג דהש"ץ אומר או"א ברכנו אע"פ שהוא לילה שבזה אין קפידא כל כך כיון די"א דעולין לדוכן גם בלילה. ע"ש ובנחל אשכול להלכות ב"כ אות ס"ז).

כתב הר"ב מט"א מנהג ותיקין הוא שהרב או חכם הקהל אומר קודם הנעילה לפני הקהל דברי כבושין לעורר לבם לתשובה. כי על הרוב מחמת חולשת התענית ועייפות נרפים העם בתפלת נעילה. וכמשא כבד יכבד מהם. והמשכיל בעת ההיא יקחם בדברים ויגלה אזנם למוסר באמירה נעימה. כי תכלית כל העשי"ת הוא יוה"כ ותכלית יוה"כ הוא תפלת נעילה שהכל הולך אחר החתום. ואדם להבל דמה. איך יזכה בחתימה. ולא יביא בידו מאומה. תשורה אל הקודש פנימה. ואם החרים יחרים בעת ההוא כעבד ישאף צל להשלים חוקו ולביתו הוא מהומה. אך לריק יגע זה כמה. ואם לא עכשיו אימתי יגיע עת רצון להענות. ויזכה להבנות הנחרבות ולנטוע הנשמה. והחלש יאמר גבור אני לעבוד עבודה תמה. ובדברים אלו וכיוצא בהם יעיר אזנם שיוסיפו אומץ לשפוך לבם כמים ותעל שועתם השמימה עכ"ד פי חכם חן ודבריו אינם צריכים חיזוק ודאי:

תפלת נעילה

פתיחה לנעילה לרבי משה אבן עזרא ז"ל

אֵל נוֹרָא עֲלִילָה. הַמְצִיא לָנוּ מְחִילָה. בִּשְׁעַת הַנְּעִילָה: אל מתי

אהלי יעקב

אל נורא, הפיוט הזה הוא במחס"פ פתיחה לנעילה. וסמנו משה חזק בראשי הבתים ומסגנונו נראה שהוא להרמב"ע ז"ל וכן נתיחש בקצת מחזורים.

נורא

ב זמן תפלת נעילה כשהחמה בראש האילנות כדי שישלים אותה סמוך לשקיעת החמה (הקשה הב"ח דהא שעוריהו שוה. כשהחמה בראש האילנות הוא הזמן סמוך לשקה"ח. פי' לתחילת השקיעה. כי סמיך פירושו חצי שעה קודם כמו בע"ש סמוך למנחה. והטו"ז תירץ שזה סמוך ממש וכתב יבאמת הוא דבר קשה למהר בתפילת הנעילה כל כך. והמג"א תירץ היינו סוף השקיעה שהיא צאת הכוכבים כמ"ש התוס' עב"י סי' תקס"ב עכ"ל. וכזה משוה המג"א דעת הטור עם דעת הרמב"ם ויתורץ קושית הט"ז למה לא הביא הרמ"א סברת הטור שכתב ישיים עם צאת הכוכבים ע"ש. ויש להביא סיוע לדברי המג"א. כי הנה בירושלמי הביאו הב"י בשם הרא"ש והר"ן איתא דרב ור' יוחנן פליגי. רב ס"ל נעילת שערי שמים אפילו בלילה ור"י ס"ל נעילת שערי היכל שהיא יום אחר הדלקת נרות של בין הערבים. והרמב"ם כתב נעילת שערי שמים כלומר ננעלו שערי שמים בעד השמש ונסתרה. ואפילו הכי כתב זמן תפלת נעילה כדי שישלים אותה סמוך לשקיעת החמה. והקשו דפסק כרב נגד ר' יוחנן. והכ"מ תירץ דבנירסתו היתה שמואל במקום ר' יוחנן. ופסק כרב לאיסורא. ועוד דבירושלמי שלפנינו משמע שנעילת ש"ש הוא בלילה. והוא פסק שישלים סמוך לשקיעת החמה. ומצאתי בחדושי הריטב"א לתעניות מביא גירסא אחרת משונה ומהופך מן הגירסא שלפנינו ושהביאו הראשונים. וז"ל ובירושלמי אמרו מאי נעילת שערים ר' יוחנן אמר נעילת שערי שמים ור' שמעון אמר נעילת שערי היכל והיינו אחר צאת הכוכבים. מתני' מסיע ליה לר"י בשלשה פרקים הכהנים נושאים את כפיהם ד' פעמים ביום. ש"מ דנעילת שערי שמים היא ביום והיינו קודם סוף בין השמשות שהוא סוף השקיעה וכו'. ובש"ס דילן אמרינן כיון דסמוך לשקה"ח מצלו ליה כתפלת נעילה דמיא אלמא תפלת נעילה סמוך לשקיעת החמה כלומר סוף השקיעה שאף הוא ראוי לתפלת המנחה. ואין להקדים אותה קודם תחילת השקיעה בעוד שהשמש בעולם דהכתי ליכא נעילת שערי שמים עכ"ל הריטב"א. האף שלפי גי' זו קשה להלום כל השקלא וטריא בירושלמי שלפנינו ובודאי שגי' אחרת היתה להם בכל הסוגיא. מכל מקום נראה שכן היה גם גי' הרמב"ם. ופסק כר' יוחנן לגבי ריש לקיש. וסמוך לשקיעת החמה שאמר פירושו לסוף השקיעה שהוא סוף בין השמשות זמן צאת הכוכבים כמ"ש הריטב"א. וזמן התחלת התפלה להרמב"ם הוי אחרי התחלת השקיעה כשנכנס השמש תחת האופק שזהו לשון ננעלו שערי שמים ונסתרה. כמו נעילת שערי היכל שפירושו אחר נעילת הדלתות. והוה המשך זימניה כמו ד' או ה' מילין. ואף שמרן לא ראה דברי הריטב"א הללו ופירש סמוך לתחילת השקיעה וע"כ הזהיר למהר בתפלת הנעילה. עכ"פ לדינא הוי סברת הרמב"ם והריטב"א דאזיל בשיטתיה סייעתא לדברי המג"א). **וצריך ש"ץ לקצר בסליחות ופסוקים שבאמצע התפלה. וגם אין לו למשוך בתפלת הנעילה כל תיבה ותיבה כדרך שמושך בשאר תפלות כדי שיגמור קודם שקיעת החמה.** (וכמעשה רב סי' רע"ו כתב ליזהר מאוד מאוד להתפלל תפילת נעילה בזמנה כשהחמה בראש האילנות. וכן כתב הב"ח והכנה"ג ומסקו דימשוך מעט בלילה. וכ"ל דימשוך רק בפזמונים ובסליחות שאחר החזרה. ואריך למיעבד הכי כי מוסיפין מחול על הקודש באפיקי יומא נראה שמועיל זימניה גם לכפרה. וגדולה מזו כתב הב"י בשם תה"ד שאין הדין ואין הבימה מסתלקת עד שישלימו ישראל סדריהםל ועי' שבועות (יג ב) דאכל סמוך לשקיעת החמה דלא הוה שהות לכפורי ליה עי' פירש"י שם י"ו לא דק האי פורתא דבכלל קודש הוא. וכתב הפמ"ג במשבצות ומשמע דלא יתחיל נעילה קודם פלג המנחה).

ג ח"ו להדליק נרות ביוהכ ע"י נכרי וכו' ומוטב שלא לומר שום פיוט מלומר לפני נר שהודלק ע"י נכרי. (מעשה רב סי' רי"ב ומג"א סי' תר"י סק"ד. וכן כתב הגו"ב מהדו"ק סי' ל"ג שיש לבטל המנהג שהנכרי מדליק נרות ביוה"כ לעת תפלת נעילה. וכתב עוד שהתיר רק שיטלטל הנכרי הנרות הדולקות מערב יוה"כ להעמידם מפוזרים דהוי שבות דשבות במקום מצוה. ואם כבר נגמר החשך קודם שהתפללו הצבור תפלה בלחש אז מיקרי צורך גדול והנח להם וכו' אבל אם הצבור כבר התפללו וכו' מוטב שלא יאמרו פיוטים וסליחות וישמעו מהש"ץ ולא יעשו דבר האסור לרוב הפוסקים. וכן החמיר בת' החתם סופר ח"ו סי' פ"ו).

ד אומרים במקום כתבנו חתמנו ובמקום וכתוב וחתום ובמקים ונכתב ונחתם. (טור שם)

ה אם חל בשבת מזכיר של שבת אף בתפלת נעילה. (דיוס הוא שנתחייב בד' תפלות.

ואפילו

רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה: ברכי בָּרְכִי שׁוֹכֶנֶת בָּתֵּי חוֹמֶר וִיסוֹדָהּ בַּשְּׁחָקִים. אֶת שֵׁם שַׁדַּי הַנִּקְדָּשׁ בְּשֶׁבַע כִּתּוֹת צַדִּיקִים. שְׁמוּרִים מִכָּל טִנּוּף וּמִכָּל עָוֹן מְנֻקִּים. שָׁם יְתַנּוּ צִדְקוֹת יְהוָה: ברכי בָּרְכִי תְּלוּיָה בִּימִין עֶלְיוֹן וּנְצוּרָה כְּאִישׁוֹן. אֶת שֵׁם תְּמִים דֵּעִים בָּרוּךְ בַּלֵּב וּמְבוֹרָךְ בַּלָּשׁוֹן. תִּכֵּן נְשָׁמוֹת עִם הָאוֹר הָרִאשׁוֹן. תְּחִלַּת דְּבַר יְהוָה: ברכי יְחִיד הֲשִׁיבֵנוּ. וּמִמְּקוֹר דַּלּוּת הַעֲלֵנוּ. הָאוֹמֵר לַחֶרֶס וְלֹא יִזְרַח בְּאוֹרְךָ נַהֲלֵנוּ. שִׁמְךָ וּכְבוֹדְךָ אֵל נְסָה עָלֵינוּ. אֶת פָּנֶיךָ יְהוָה: ברכי נפשי את ה'

אהלי יעקב

במהים, מלה"כ (דברים לג) רוכב שמים בעזרך. ערש"י וראב"ע שם, ונראה שהפייט מפרש הפסוק בעזרך. בעבור עזרתך. לעזור לך. ור"ל כשהמערכה מתנגדת לך רוכב עליה ומשדדה. ועי' אור החיים שכתב קרוב לזה. ויש להוסיף עוד. שמים הם גלגלי האש והמים ששם שמים מורכב מהם כדרז"ל. רוכב עליהם ומטה אותם להפכך. כמו גבורות גשמים והלך אש ארצה. ולעתים רוכב ומטה גם את השחקים העליונים כמו שמש בגבעון דום. וזהו ובגאותו שמתגאה על הגאים העליונים. כמהים, ישראל הכמהים ותאבים למצותיו. ור"ל דוקא לישראל שאין להם מזל, שפי' אין מזל חשוב נגדם. אבל לגבי האומות לא שייך שדוד המערכת. שוכנת בתי חומר, פי' הגוף יסודו מעפר. את שם שדי הנקדש, כנ"ל וכן הוא בד"פ. בשבע כתות צדיקים, דרז"ל בויקרא רבא (פר' ל) ובשוחר טוב (מזמור יא) ישר יחזו פנימו אלו שבע כתות של צדיקים כחמה וכלבנה וכו'. תלויה בימין עליון, אולי היה גרים בברכת אלהי נשמה. כל זמן שהנשמה תלויה בקרבי. כמ"ש בנוסח התפלה להרמב"ם ז"ל ובמחזור ויטרי. ועל זה אמר תלויה בקרב האדם בכח ימין עליון. אבל בכוזרי (מאמר א' סי' קט"ו) לא כתב כן. ונצורה כאישון, מלה"כ (דברים לב) יצרנהו כאישון עינו. ומדרז"ל נרי בידך ונרך בידי אם אתה תשמור נרי גם אני אשמור נרך. תקן נשמות עם האור הראשון, כן הוא בהרבה נוסחאות וכן הביאו ר' בחיי פסוק ויהי אדם לנפש חיה ובדרשת הרמב"ן ובהשגות על ספר המורה לר' יוסף גיקטליא ז"ל. דלא כק"נ שכתוב בהן עם המאור הראשון. כי בהדי פלוגתא למה לן. שהוא פלוגתא דתנאי בפי' אין דורשין אם האור שנברא בראשון אם הן המאורות שברביעי או לא. ואומר תקן נשמות וכו' הוא מדרז"ל (בראשית רבה פר' ח) אחור וקדם צרתני קדם למעשה בראשית. ועי' ר' בחיי ריש פר' בהעלותך ור"י אברבנאל בפי' לפי ויאמר אלהים יהי אור. תחלת דבר ה', אתיא כפדר"א (פ"ג) דקחשיב ויאמר אלהים יהי אור מאמר ראשון לעשרה מאמרות. וכן בב"ר פתח דבריך יאיר מפתח פומך הוה לן נהורא. דלא כתלמודא דידן בר"ה ובמגילה דאמרינן בראשית נמי מאמר הוא. ויהי אור הוי מאמר שני. כדרך הפייטנים דחביבי להו המדרשים. האומר לחרס ולא יזרח, פסוק באיוב ט. והוא כטעם קומי אורי כי בא אורך פי' שקע שמשך הגשמי. וכבוד ה' עליך זרח. בב"א:

אהלי דיני תפלת נעילה יעקב

א לנעילה אומר אשרי וקדיש ואינו אומר ובא לציון. (סי' תרכ"ג. ועי' זוהר פנחס רכ"ו א' שאין לומר תהלה לדוד יותר מג"פ בכל יום. יש לומר דהיינו דוקא לשם חובה כמ"ש המג"א סי' ק"ח וכאן אינו אלא כדי להפסיק בין תפלת מנחה לנעילה. ולדידן דמפסיקן בסליחות אחר תפלת מנחה י"ל כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת).

צדיקים יהוה: ברכי ברכי עוטה תפארת והדר תתאזר. את שם עושה אשר חפץ ומקיים כל אשר גזר. עריצים יראוהו ויאמר כל נעזר. עזרי מעם יהוה: ברכי ברכי פנינה פנתה לאלהיה מסלות. את שם פועלך לשמו נאוו תהלות. פנה אל תפלתך ברוצך להלות. פני האדון יהוה: ברכי ברכי צורת שכל בחרט אנוש נתונה. את שם צור מכין עולם ואין קצה לתכונה. צדק יקראהו ואמונה. צדיק אתה יהוה: ברכי ברכי קדשת שדי אשר מחזהו תחזה. את שם קדוש ומקדש בפי כל חוזה. קדושים יקדישוהו וקרא זה אל זה. קדוש קדוש קדוש יהוה: ברכי ברכי רודפת צדק על עקבות אלהים. את שם רוכב שמים לעזרת כמהים. רמים יהודוהו ויעידו גבוהים:

רם

אהלי יעקב

התורה כמ"ש (משלי ח) לי עצה ותושיה. והוא אמרם ז"ל על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמ"ח. והם כנגד האבות והתורה נגד יעקב יושב אוהלים כי על כן נקשיה שהוא מבחר שבאבות. סוד צדיק יסוד עולם היה, בקי"ג הט' צדיקים בלשון רבים. והוא מדרז"ל בפ' אין דורשין על עמוד אחד וצדיק שמו שנאמר וצדיק יסוד עולם. ובספר הבהיר תנא עמוד אחד וכו' וצדיק שמו על שם הצדיקים וכו' והוא סובל כל העולם. והענין כי היסוד שהוא הצדיק הוא קבוץ נשמות הצדיקים כי הוא רקיע שבו נהרין כוכביא. ואמר יסוד עולם היה. בלשון עבר. לרמוז על אמרם ז"ל צפה במעשיהם של צדיקים וברא את עולמו. ועל דרשתם ז"ל הפסוק עם המלך במלאכתו. וגדול אחד פירש אמרם בתפלה בגלל אבות שעשו רצונך. ר"ל שאבות עשו שרצה לברוא את העולם. כי לולא הם לא היה הרצון לבריאה. ע"כ אמר היה ר"ל בעת הבריאה. עוטה, פי' קמוצה לנקבה. עושה אשר חפץ וכו'. מל' חכמים ברוך אומר ועושה ברוך גוזר ומקיים. והחליף אומר בחפץ להורות כי האמירות בבריאה הם החפץ. וכמו שכתבתי לעיל בביאורי להחרות אשר נעשה בחפצו כל. וע"ע במ"ש בבאורי לברוך שאמר. פנינה, יחידה מפנינים ולא נמצא כי אם שם אדם. ותואר פנינה לנשמה הוא לשון רז"ל (ירושלמי כלאים פ"ט) מה אנא מובד מרגליתי בגו ארעא מסאבתא. ובמחזור אר"ץ הטמאה פנימיה. וכמו ג"כ כי הוא מדרז"ל מה הקב"ה יושב בחדרי חדרים אף הנשמה יושבת בחדרי חדרים. צורת שכל, צורה שכלית ר"ל מצוייר תוך לגוף. ואח"כ נתונה בחרט אנוש פי' בדפוס אנושי, כמו שפירש הראב"ע ויצר אותו בחרט וכתוב עליו בחרט אנוש (ישעיה ח). וצורת הוא מוכרת כמו אשת יפת תואר. ושבת לנשיא ודומיהם. ורמוז ג"כ לחסרון הנסמך צורת האדם הוא השכל. ואין קצה לתכונה, לה"כ (נחום ב). ופי' ואין קץ לאשר הכין בעולמו. צדק יקראהו ואמונה, מלה"כ (ישעי' מא) צדק יקראהו לרגלו. וכשי יקראהו שב אל הצדק. יקרא את הצדק. ור"ל עיקר קריאתו ורצונו של הש"י ב"ה הוא הצדק בין אדם לחבירו ובין אדם למקום. והאמין בו ית' בצדק קבלת הטוב. במקום שבלתה יד חקירתו שהיא נכללת בצדק. שאמר הצדק ואחר שצריך לחקור עד מקום שידו מגעת, וכמו שאומרים אלהינו והדר ואלהי אבותינו. על כן נקט הצדק ואחריו האמונה. קדושת שדי, עב"ה ונשמת שדי תבינם (איוב ל"ב). כי שם שדי הוא ביסוד מקום הנשמות, כידוע. על עקבות אלהים, כצ"ל ובקי"ג כל עקבות והוא ט"ס. ר"ל רודפת צדק ושבה על עקבות והליכות אלהים כמ"ש ללכת בכל דרכיו מה הוא רחום אף אתה תהיה רחום וכו'. רוכב שמים לעזרת

כמהים

וְיָשׁוּבוּ אֶל יְהֹוָה: בּרכי בָּרְכִי כְּבוּדָה בַּת מֶלֶךְ חֲשׁוּקָה. אֶת שֵׁם כַּבִּיר. מוֹרֵךְ מִצְוָה לֹא נִפְלֵאת וְלֹא רְחוֹקָה. כֹּה תַעֲשֶׂה חֶסֶד וּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה. כִּי בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם יְהֹוָה: ברכי בָּרְכִי לוֹבֶשֶׁת חַיִּים וּמִתְקַדֶּשֶׁת מִפִּגְרֵי מֵתִים. אֶת שֵׁם לוֹבֵשׁ קְדֻשָּׁה וּקְדוֹשִׁים לְפָנָיו מְשָׁרְתִים. לְמוֹדֵי שֶׁבַח תְּמִידִים לֹא נִצְמָתִים. לַעֲמוֹד לְשָׁרֵת בְּשֵׁם יְהֹוָה: ברכי בָּרְכִי מְפָאֶרֶת בְּקִרְבָּהּ אֶת אֱלֹהֶיהָ תִּתְהַלָּל. אֶת שֵׁם מְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּתוֹ מִי יְמַלֵּל. מְהוּלָל שְׁמוֹ וְכָל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל. מִדֵּי עֲלוֹתָהּ בֵּית יְהֹוָה: ברכי בָּרְכִי נִצֶּבֶת עַל מַכְּבָהּ לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ. אֶת שֵׁם נִשְׁקָף עַל אֶרֶץ מִמְּכוֹן שִׁבְתּוֹ. נְתוּנִים מַלְאָכָיו לַעֲשׂוֹת כָּל דָּבָר בְּעִתּוֹ. נוֹשְׂאֵי כְּלֵי יְהֹוָה: ברכי בָּרְכִי סוֹבֶלֶת אֵיבָרִים עַל אֶבְרַת רוּחַ חַיָּה. אֶת שֵׁם סוֹעֵד עוֹלָם בְּמַעֲמַד עֵצָה וְתוּשִׁיָּה. סוֹד צַדִּיקִים יְסוֹד עוֹלָם הָיָה. סוֹמֵךְ

צדיקים

אהלי יעקב

חטאים יזכרו וכו'. ונוסחתנו הוא הנכון. **כבודה**, הנשמה נקראת כבוד כמ"ש הראב"ע בפי' לפסוק למען יזמרך כבוד ובשאר מקומות. והרח"ה בהקדמתו למאור. **בת מלך**, מלה"כ (תלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה. ובמדרש משל לעירוני שנשא בת מלכים וכו'. ובזוהר וכי ימכור איש את בתו לאמה. איש זה הקב"ה את בתו לאמה זה הנשמה וכו'. כי היא אצולה מרוח הקודש ונקראת על שמה בת מלך כידוע. **לובשת חיים**, ר"ל נוהגת בדרך החיים ע"ד צדק לבשתי. **ומתקדשת מפגרי מתים**, כנ"ל מפגרי במ"ם. ובנוסחאות בפגרי בבי"ת והוא ט"ס כי הוא עס"ה והיא מתקדשת מטומאתה (ש"ב יא). והכונה על הבלי תאות העוה"ז. **לא נצמתים**, לא נכרתים מן צמתו בבור חיי. והטעם על המלאכים הקיימים המשרתים לפניו והם האומרים שבח תמידי. וכן אמר הוא ז"ל בקדושתו לשחרית יוה"כ. תמיד קדושתך קוראות. ועי' מה שכתבתי בבאורי שם בס"ד. **מפארת בקרבה את אלהיה**, כנ"ל ובנוי' כתוב אל. ולא יקשרו פאר והלל עמו. ובד"פ הנו' **מתפארת בקרבת אלהיה תתהלל**. וזה יותר נכון כי לנוסחאתנו מלת בקרבה סרת טעם. ולפי זה בקרבת אלהיה נדרשת לפניו ולאחריו. והוא מלה"כ קרבת אלהים יחפצון. **את שם נשקף**, עדי"ק בשרשיו שרש שקף שלא יבוא על הבי"ת נשקף בנפעל כי הוא משקיף ולא נשקף ואי סבירא ליה הא דהרד"ק ז"ל שהוא בחסרון המובן והוא מלת צדק. ומלה"כ (תלים פה) וצדק משמים נשקף. ובתשלומו את שם אשר צדק נשקף ממכון שבתו. **נתונים מלאכיו**, בד"פ הנו' נכונים מלאכיו. והטעם אחד. **סובלת אברים**, ר"ל את הגוף שבו אברים רבים. והוא מדרז"ל (שוחר טוב מזמור קג) ומה הנפש סובלת את הגוף כך הקב"ה סובל את העולם. וטעם אברים ר"ל אף שמשכן הנפש הוא בלב אבל השפעתו הוא בכל האברים. ולאפוקי מסברת האומרים שהיא שני חלקים. חלק אחד שכלי דברי ואיננו כלה והוא שוכן בלב והשני חיוני והוא מתפשט בשאר הגוף והוא כלה. כמו שזכר הרס"ג בפ"א מהמאמר מהות הנפש מהאמונות. וסתר סברתם. **על אברת רוח חיה**, פי' על כנפי רוח חיה מן ישאהו על אברתו. ואמר אברת לשון נופל על לשון אברים לצחות. ור"ל בכח החיוני הרואה ואינו נראה כמו הרוח. וכן אמרו החי נושא את עצמו. **את שם סועד עולם במעמד עצה ותושיה**, בד"פ הנו' **סובל עולם בעמודי עצה ותושיה**. והוא הנכון כל' חכמים הנ"ל. ועצה ותושי' הוא

התורה

מנחה של יום כפור

בָּרְכִי זַכָּה בְּעַד מַחְשַׁכֵּי הַגּוּף מְאִירָה. אֶת שֵׁם זוֹהַר הָעוֹלָם
אָיוֹם וְנוֹרָא. זַקַף שַׁעֲרֵי צֶדֶק וַיִּקְרָא. זֶה הַשַּׁעַר לַיהוָה: ברכי
בָּרְכִי חַיָּה בְּקֶרֶב מֵתִים עֲצוּרָה. אֶת שֵׁם חַי הָעוֹלָמִים נֶאְזָר
בִּגְבוּרָה. חוֹנֵן וּמְכַבֵּד לִמְכַבְּדֵי הַתּוֹרָה. חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה: ברכי
בָּרְכִי טְהוֹרָה וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם וּצְבָאָם. אֶת שֵׁם טוֹב לְקוָיו אֲשֶׁר
לִכְבוֹדוֹ בְּרָאָם. טֶרֶם יָבִינוּ הֱבִינָם וּקְרָאָם. טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב
יְהוָה: ברכי בָּרְכִי יוֹדַעַת חֵפֶץ תְּמִים דֵּעִים. אֶת שֵׁם יוֹדֵעַ
חֲפָצֶיךָ וּמַשְׁלִימָם לִרְגָעִים. יוֹרֶה חַטָּאִים וְאוּלַי הַפּוֹשְׁעִים. יִזָּכְרוּ

וישובו

אהלי יעקב

אשר היו נמנעות בתחלה להכנס בהיותה במאסר החומר. זקף שערי צדק, וכו', הורה כי רק בעשות צדק יקנה האדם עולם. וצדק כולל בין אדם למקום ובין אדם לחבירו. והוא מלה"כ (תלים קי"ח) פתחו לי שערי צדק וגו' זה השער לה'. ועדיה צדק ידוע. כי רק בה הדרך ליכנס לפנים. חיה בקרב מתים, מדרז"ל בבראשית רבה (פי"ד) חמשה שמות נקראו לו נפש רוח נשמה יחידה חיה וכו' חיה שכל האברים מתים והיא חיה בגוף. ומ"ש עצורה, ור"ל עצורה בעל כרחה הוא ג"כ מדרז"ל (שם) וייצר את האדם בקרבו מלמד שנפשו של אדם צרורה בקרבו וכו'. אולי גם כאן ר"ל צרורה כלשון חכמים דדרשי מדכתיב וייצר תיו למדרשיה כמו ויצר. ובילקוט תלים (רמז תתפ"ט) הנשמה שבאדם בכל שעה וכו' והיא מבקשת לצאת ממנו והיאך היא עומדת בגופו אלא הקב"ה כבודו מלא עולם והיא באה לצאת ורואה את יוצרה ושבה לאחוריה. ולפי זה ידויק אומר חי העולמים שזכר אחריו. ואפשר לומר עוד ע"פ מה שכתבו חכמי האמת שחלק הנשמה הנקראת חיה היא עומדת אחר המיתה בעצם הלוז עד זמן התחיה ומעצם ההוא מציץ הקב"ה את האדם ומחייהו. ואולי הבלא דגרמי שזכרו בזוהר יסודו הוא מן החיה. ולזה אמר הפייט ברכי חיה העצורה אף לאחר מיתה בעצם הלוז שלא יתפסד וממנה יחיה בתחה"מ. וזהו שאמר נאזר בגבורה, כי תחה"מ הוא באתה גבור פחד יצחק. חונן ומכבד למכבדי התורה, ר"ל שיחיה בתורת חנינה שהוא חנם. גם את עמי הארץ שאינם ראויים להחיה מצד הדין, אם יכבדו את התורה. והוא מאמרם ז"ל בכתובות (קי"א ב) מי שיש בו אור תורה אור תורה מחייהו וכו' מצאתי להם תקנה מן התורה וכו'. ויהיה פי' חונן ומכבד מחזיר נשמה הנקראת כבוד. טרם יבינו וכו', מלה"כ (תלים נ"ח) בטרם יבינו סירותיכם אטד. ונראה שהוא מפרש כמ"ש הראב"ע בשם רב האי ז"ל שהוא מן אביונות שבדרז"ל. ופירושו בטרם יגמלו פרי. וזה הכונה על הנשמה שמכניסין אותה לטיפה הנקלטת שהוא דוגמת הגומל בפרי. ואמר טרם אותו המעשה הבינם וקראם. כדרז"ל במ' נדה טפה זו מה תהא עליה גבור או חלש חכם או טפש עשיר או עני ואילו צדיק ורשע לא קאמר. ואמרו רבנן בשעתא דדיבורו של הקב"ה הוי גזירה ושוב אין לבחירה מקום ואין שכר ועונש. ולכן צדיק ורשע לא קאמר בפה אף שהכל צפוי. כי הידיעה לבד אינה עוקרת הבחירה. ובזה תבין מתק לשון הזהב שאמר הבינם וקראם. אמר וקראם על אותם שקרא וגזר עליהם גבור חכם וכו'. ואמר הבינם ר"ל הבנה בכח על צדיק ורשע דלא קראם בפה. ורק הכינו במתכונת טפה לזה או לזה. ר"ל את חומר הגוף. וזהו שאמרו זיווג שני כפי מעשיו. שהכונה על חומרו שמזדווג לנשמה שנותנין לו כפי מעשיו המוקדמים. כמ"ש הגר"א ז"ל בביאורו לתיקונים. ואמרו מאן דהוי במאדים וכו'. והוא בבחירתו החפשית יכריע הנטיה ויקבל שכר גם על זה וכמ"ש לפום צערא אגרא. תמים דעים, תואר להקב"ה ככתוב (איוב ל"ז) מפלאות תמים דעים. יורה חטאים ואולי הפושעים יזכרו וכו' כן הוא ברוב הנוסחאות. ופי' מתוך שיורה חטאים בדרך ככתוב (תלים כ"ה) שהם השוגגים. אולי מתוך כך גם הפושעים והמזידים יזכרו וישובו. ר"ל ידפקו בדלת הנעולה לפניהם כמ"ש אף מאחר שיודע כעודי וכו'. ובמחזור אר"ץ הג' ואולי הבוטעים. ובד"פ הג' ידו פשוטה יורה

חטאים

בִּרְכִי בָּרָה מִנַּחֲלֵי בוֹר נִמְשֶׁכֶת. אֶת שֵׁם בּוֹחֲרֵךְ לְפָנָיו לָלֶכֶת. בּוֹרֶכֶת לְפָנָיו וּבִשְׁמוֹ מִתְבָּרֶכֶת. בְּרוּכָה אַתְּ לַיהוָה: ברכי

בָּרְכִי גְּלוּיָה לַלֵּב וְנֶעֱלֶמֶת מִמַּרְאֶה. אֶת שֵׁם גָּבוֹהַּ וְשָׁפָל יִרְאֶה. גּוֹדֶל מַעֲשָׂיו לְסַפֵּר כָּל פֶּה יִלְאֶה. גְּדוֹלִים מַעֲשֵׂי יְהוָה: ברכי

בָּרְכִי דַּלָּה וְנוֹשֵׂאת הַגּוּף בְּלִי מִשְׁעָן. אֶת שֵׁם תּוֹלֶה אֶרֶץ עַל בְּלִימָה אוֹהֶל בַּל יִצְעָן. דֵּעָה חוֹנֵן בְּנֵי אָדָם לְמַעַן. דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה: ברכי

בָּרְכִי הַמִּתְאַמֶּצֶת לְהַחֲזִיק בְּשׁוּלָיו. אֶת שֵׁם הַמְקָרְבֵךְ בְּהִשְׁתַּחֲוָיָתֵךְ לַהֲדוֹם רַגְלָיו. הֱיוֹתֵךְ כְּכָל הָעוֹמְדִים עָלָיו. הַנִּגָּשִׁים אֶל יְהוָה: ברכי

בָּרְכִי וִיעוּדָה הַשְּׁלוּחָה לְחַכֵּם לִבּוֹת בְּנֵי אָדָם. אֶת שֵׁם וָתִיק הַשּׁוֹלְחֵךְ לְמִחְיַת בָּשָׂר וָדָם. וְהַמַּקְדִּירָם בְּהִקָּקְחֵךְ וְשָׁבוּ לִיסוֹדָם. וְעָלַיִךְ יִזְרַח יְהוָה: ברכי

ברכי

אהלי יעקב

ברה, נקיה וטהורה כמו ברה כחמה. וככה מנחלי בור. בוחרך, מאשר צורות קדושות העומדות במעמדן. אחר בך לפניו ללכת מהלך השלימות. כדפירשו קדמאי הפסוק ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה שאין בכולן מהלכת חוץ ממנה. בהיות כולן הן מגוללי בחירה ורק בה נתן את הבחירה הן לטוב הן למוטב. ויכלול זה גם כן באומר בוחרך ר״ל שנתן בידך הבחירה. בורכת לפניו, מן נברכה לפני ה׳ אלהינו. ובשמו מתברכת, מלה״כ (ישעיה סה) אשר המתברך בארץ יתברך באלהי אמן. ופירש״י יתהלל שהוא עבד לאלהי אמן וכו׳. ופה הרצון מתהללת בשם ה׳ הנקרא עלינו. כי לא עזבנוהו באורך גלותנו. גלויה ללב ונעלמת ממראה וכו׳, ר״ל כמו שהנשמה גלויה מציאותה מצד פעולותיה ונעלמת מהותה. כן הוא יתעלה מצד עצמותו גבוה מכל ונעלם אף מהעליונים. אמנם ומלכותו בכל משלה ומשגיח גם על השפלים ושפל יראה. והו גדול המורה המשך. ואיננו כמו רם המורה רוממות והתנשאות ממנו לא אליו. כמו רם על כל גוים ה׳. כי חלק לכל העמים את המערכת. והו שסיים גדולים מעשי ה׳. ויכלול אמרו ושפל יראה מאמרם ז״ל נתאוה שיהא דירתו בתחתונים. מן רואה אני את דברי אדמון. נראין דברי מדבריו. דלה, פי׳ נגד הגוף וכחותיו החומרים ועוזריו הרבים העוטרים אותו. כמו שקרא הכתוב ליצ״ט איש מסכן (קהלת ט) כפי דרשתם ז״ל. ואמרו עוד טוביה למאן דשמע ליה הה״ד אשרי משכיל אל דל. בלי משען, מוחשי. וכן תולה ארץ על בלימה, גם כן בלי משען מוחשי. ובשפת אמת בלימה שני שמות מ״ב ומ״ה. אוהל בל יצען, לה״כ (ישעיה לג) ופי׳ שלא יעתק ממקומו כל עת החפץ. בשוליו, פי׳ במדותיו הנראות ממנו ית׳ מה הוא רחום אף אתה וכו׳. ואומר בשוליו פי׳ בשולי בגדיו. כי המדות שהן הבגד אינן מובנות לנו באשר הם התפעליות ומשוללות מחקו ית׳. רק שולי הבגד הוא קצהו התחתון ר״ל מה שאנחנו התחתונים מקבלים רחמים בהיותנו מוכשרים לקבלתו הם הנראים לנו ועל כן נוכל לקרוא אותו ית׳ רחום וחנון וכו׳ וכמ״ש הרס״ג באמונות. הנפש השכלית התאמץ להחזיק בם. המקרבך בהשתחויתך, כמ״ש הבא ליטהר מסייעין אותו. היותך, פי׳ שתהיי גם את ככל העומדים עליו. ומלה״כ (זכריה ד.) העומדים על אדון כל הארץ. ויעודה, מזומנת. מן בית ועד לחכמים. ועמ״ש בבאורי להפיוט האדרת והאמונה בחרת הועד והותיקות. למחית בשר ודם, הוא מה שזכרו ז״ל מה הקב״ה זן את העולם אף הנשמה זנה את הגוף. ומלה״כ כי למחיה שלחני אלהים לפניכם. והמקדירם, כנוי הרבים הוא על בני אדם שזכר. שיתקדרו ויחשכו מראיתם וישובו ליסודם. ועליך יזרח ה׳, להשיג המושכלות

אשר

מנחה של יום כפור

אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ. אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָֹה: ברכי

ברכי

אהלי יעקב

אחד. אתר תשלום תא״ב. וראשי תבותיו תם **יהודה הלוי בן שמואל נ״ע.** וכתב החכם רוו״ת שתבית תתוא ישנו גם בסחזור לישלה כ״י. וא״כ יחוסו מבואר שהוא לרבי יהודה הלוי אבי המשוררים ז״ל. רלא כבעל חמ״י והנמשכים אחריו המיחשים אותו לרמב״ן ז״ל. וכן מצאתי הרבה מתגדולים שמביאים חרוזים מתפיוט הזה ומיחשים אותו לריי״ת גם הרמב״ן בעצמו בס׳ הדרשות שלו ובפירושו לאיוב ל״ת ובתשובתו הנדפסת במיוחסות סי׳ רפ״ד מביא ממנו החרוז. תקן נשמות עם האוד הראשון. תחילת דבר ה׳. ומיחשו לריי״ת. וכן מיחשים אותו ר׳ בחיי בספרו כד הקמח אות נר חנוכה. והרשב״ץ בביאורו להפיוט אשר אשש להר״ר יצחק אבן גיאת ז״ל. והרמ״ע בתשובה סי׳ ע״ס. והר״ר מנשה בן ישראל בנשמת חיים. ועוד אשר זכרתים בביאורי בס״ד.

ומקומו. נראה מן הענין שלו שיסד אותו ליוה״כ. על פי מאמרם ז״ל במס׳ סופרים (פי״ט ה״ב) שהשיר שהיו הלוים אומרים ביוה״כ הוא מזמור ברכי נפשי את ה׳. ומזמור ממעמקים קראתיך. וכן כתב הרח״ם ז״ל בספרו מועד לכל חי. אלא שהוא ז״ל כתב בשם ס׳ אורחות חיים ולא זכר מקורו שהוא ממ״ס. ויש לי להוסיף עוד תבלין דמאריה סייעיה לכוין לאמרי קדוש מאי דאיתמר בתקונים (תי׳ י״ג) תליתאה בברכה ודא שכינתא עילאה ברכי נפשי את ה׳ וכו׳, ורזא דנשמתא דאיהי שוה להקב״ה דא בינה מ״י ועלה איתמר ואל מי תדמיוני ואשוה וכו׳ ע״ש. וידוע שיוה״כ הוא דרגא דתשובה בינה. כי על כן האי יומא זמניה הוא לשורר בברכה. **ותוכנו**. בדלת הראשון יתאר את הנשמה ובשני את הבורא ית׳. כאילו מרחיב את המאמר ברכי נפשי את ה׳. ומיוסד על מאמרם ז״ל בפ״ק דברכות (ובויק״ר פר׳ ד׳ ובדברים רבה סוף פ״ב קצת בסגנון אחר) הני המשה ברכי נפשי כנגד מי אמרן דוד לא אמרן אלא כנגד הקב״ה וכנגד הנשמה מה הקב״ה מלא כל העולם אף הנשמה מלאה וכו׳. וידבר נכבדות בנשמה שהיא חלק אלוה ממעל ונשארת קיים לעד אחרי הפרדה מעל גויתה. והנה אמרו רז״ל חמשה שמות יש לו נפש רוח נשמה חיה יחידה. וחכמים הגידו שהם חמשה שכלים נאצלים ממקור העליון שם הוי״ה ב״ה. נפש מה״א אחרונה ורוח מו׳ ונשמה מה״א ראשונה וחיה ויחידה מיו״ד וקוצו שהם הכמה וכ״ע. ולכולם יקרא בשם נפש. ויאמר הרמ״ע במאמר הנפש שלו (פ״ז מהחלק הראשון) כשם שנייחס הפעולות האלהיות לשכינה הנרמזת בה׳ אחרונה שבשם. על ידי התלבשה בעולמות שתחתיה איש איש מסלאכתו אשר המה עושים. לקיים ומלכותו בכל משלה. ככה נייחס כל דברת בני אדם אל נפש העליונה דאיהי מסטרה ושולטת על איקונין וכו׳ ע״ש דברים נפלאים. ולפי זה לא יקשה גם התכללותם בדברי הפייט ז״ל בשם הנפש. ודורשי רשומות אמרו נפש רוח נשמה חיה יחידה עולות במספרן כמו ברכי נפשי את ה׳ במספר שוה.

ברכי אצולה מרוח הקודש, יעוין בספרו הכוזרי (מאמר ד) מה רוצה לומר ברוח הקודש. ובנפש אמת ידוע דאמרינן במגילה ותלבש אסתר מלכות מלמד שלבשתה רוח הקודש. וברעיא מהימנא (כי תצא רע״ז ב׳) ואית אחרנין מארי סתרי תורה מארי מדות דאיטן ירתין נשמתין מספרא דמלכותא קדישא וכו׳. הרמב״ן ז״ל בנימוקיו לפר׳ בהעלותך קרא בלשון אצולה ח״ל והמעתיקים מן היוונית אמרו אצילות על יציאת כח מן הכחות מאת הבורא ומתפשט על הנברא. ואומרים בנפש אצולה מרוח הקודש. כי הוא אצלם לשון המשכה ואינו נכון אצלי כי האצילות יהיה המשכה או (נ״ל שצ״ל אלא) הנחה או הפרשה אצל הנותן על המקבל. ואונקלוס יעשה בו שני פנים וכו׳ נראה שדעתו באצילות שהוא ענין המשכה וכו׳ עכ״ל. נראה שכיון להחרוז הזה אף שלא זכרו בשם בעליו. ועי׳ בפרדס פ״א משער אבי״ע והבין יפוב להבנת הרמב״ן ז״ל. **את שם אדיר**, נכון מאוד בנפש אמת כי שם אדיר מיוחס לבינה דרגא דיוה״כ. וכן בתפלה הקדומה שאחר סדר העבודה נקרא. יום אדיר בימי שנה. וכן הפיוט הקדוש אדיר ונאור מהולל בו. והרמז אדיר מספרו גבוריה הסר אחת. לרמוז כי דינין מתערין מינה והם בה בהעלם. הנאדר בקודש, נראה שמפרשו כרא״בע בפי׳ לשמות בקודש הוא כסא הכבוד. והוא דסמיך ליה בסוד שרפי קודש. שהם הסובבים את הכסא. כדכתיב שרפים עומדים ממעל לו. ופי׳ **אל נערץ וכו׳**, אף שהם קדושים הוא נערץ אף בהם וקדוש ומובדל אף מקדושתם. והו **אין קדוש בה׳**.

ברה

רָצוֹן שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם. שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה. שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי תְפִלָּה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה. וְיָסִיר מִתּוֹכְכֶם קִנְאָה וְשִׂנְאָה וְתַחֲרוּת וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. וְיִכְתָּבְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא (וְאַרְעָא) וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה. וּגְאֻלָּה. וּסְלִיחָה. וְכַפָּרָה. וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל. לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ (כורעים ו) מִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ. וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד אַחֵר. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֶפֶס זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

יש נוהגים לומר אח״כ על כן נקוה לך ויגדל אלהים חי:

מסתאגיב לרבי יהודה הלוי ז״ל

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה:

בָּרְכִי אֲצוּלָה מֵרוּחַ הַקֹּדֶשׁ. אֶת שֵׁם אַדִּיר הַנֶּאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ.

ברכי. הפיוט הזה במחס״פ בין מנחה לנעילה. ובסדר רע״ג ח״ב הוא מסתאגיב לתקון ליל שבת שובה. ובמחזור ארם צובה ישן לליל יוה״כ. ובמחזור כ״י רשות לברכו של יוה״כ. וסמנו בא״ב בראשי הבתים ודלתותיהם ר׳ פעמים. בשלש הדלתות ובסוגר אשר יסגור בפסוק שיש בו שם. לחשתוות עם העניה ברכי נפשי את ה׳. ובסדר רע״ג ובמחזור אר״ץ הנ״ל יש בסופו בית

מנחה של יום כפור

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים. גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ. וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה. וְשָׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהוָה׀ יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

ואומר הש״ץ קדיש.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵילָא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תֵּעָנוּ וְתֵעָתְרוּ בְּרַחֲמִים מִן הַשָּׁמַיִם. תְּקַבֵּל צַעֲקַתְכֶם. תִּשְׁמַע תְּפִלַּתְכֶם בְּרָצוֹן. וְיֵעָנֶה קוֹל עֲתִירַתְכֶם. וְיִפְתַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. שַׁעֲרֵי אוֹרָה. שַׁעֲרֵי אַהֲבָה וְאַחֲוָה. שַׁעֲרֵי בְרָכָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי גְאוּלָה. שַׁעֲרֵי גִילָה. שַׁעֲרֵי דִיצָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה וְהַשְׂכֵּל. שַׁעֲרֵי הוֹד וְהָדָר. שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה וְהַרְוָחָה. שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב. שַׁעֲרֵי וָתִיקוּת. שַׁעֲרֵי זָכִיּוֹת. שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת. שַׁעֲרֵי חֶדְוָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד. שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים. שַׁעֲרֵי טָהֳרָה. שַׁעֲרֵי טַל וּמָטָר לִבְרָכָה. שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי כַפָּרָה. שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי כָבוֹד. שַׁעֲרֵי לִמּוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ. שַׁעֲרֵי לֵב טוֹב. שַׁעֲרֵי מָזוֹן. שַׁעֲרֵי מְחִילָה. שַׁעֲרֵי נֶחָמָה. שַׁעֲרֵי נְעִימוּת לֵב. שַׁעֲרֵי סוֹדוֹת תּוֹרָתוֹ. שַׁעֲרֵי סְלִיחָה. שַׁעֲרֵי עֶזְרָה. שַׁעֲרֵי פְדוּת. שַׁעֲרֵי פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה טוֹבָה. שַׁעֲרֵי צְדָקָה. שַׁעֲרֵי צָהֳלָה. שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת. שַׁעֲרֵי קִבּוּל תְּפִלּוֹת. שַׁעֲרֵי

אָ״מ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:
אָ״מ וְאַל תְּבִישֵׁנוּ מִשִּׁבְרֵנוּ:
אָ״מ וְנִקְרָא וְאַתָּה תַעֲנֵנוּ:
אָ״מ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ:
אָ״מ זַכֵּנוּ בְּדִינֵנוּ:
אָ״מ חֲמוֹל עָלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלֵינוּ:
אָ״מ טַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵנוּ:
אָ״מ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ:
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים (וַחֲסִידִים):
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זָכִיּוֹת:
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים:
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה:
אָ״מ כְּבוֹשׁ אֶת כּוֹבְשֵׁנוּ:
אָ״מ כַּלֵּה אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ:
אָ״מ לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אָ״מ לְחַץ אֶת לוֹחֲצֵנוּ:
אָ״מ לְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ:
אָ״מ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה (לַעֲבוֹדָתֶךָ):
אָ״מ נְקוֹם אֶת נִקְמָתֵנוּ:
אָ״מ סְמוֹךְ אֶת נְפִילָתֵנוּ:
אָ״מ סְמוֹךְ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת:

אָ״מ עֲנֵה אֶת עֲתִירָתֵנוּ:
אָ״מ עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:
אָ״מ פְּדֵנוּ מִידֵי כָּל אוֹיְבֵינוּ:
אָ״מ פְּדֵנוּ מִידֵי יִצְרֵנוּ הָרָע:
אָ״מ צַוֵּה אִתָּנוּ בִּרְכוֹתֶיךָ:
אָ״מ צַוֵּה אִתָּנוּ יְשׁוּעוֹתֶיךָ:
אָ״מ צַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ:
אָ״מ קָרֵב לָנוּ קֵץ הַגְּאוּלָּה:
אָ״מ קָרֵב לָנוּ יוֹם הַיְשׁוּעָה:
אָ״מ קָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ:
אָ״מ רִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ:
אָ״מ רְאֵה בָּעֳנִי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל:
אָ״מ רְפָא חוֹלֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל:
אָ״מ רְאֵה בְּדוֹחַק הַשָּׁעָה:
אָ״מ שְׁעֵה אֶל שַׁוְעָתֵנוּ:
אָ״מ שִׂים שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ:
אָ״מ שִׂים שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ:
אָ״מ תֵּן חַיִּים וְשָׁלוֹם לַמֶּלֶךְ אֲדוֹנֵנוּ:
אָ״מ תֵּן בְּלִבּוֹ לְהֵטִיב אֵלֵינוּ:
אָ״מ תֵּן שָׁלוֹם בָּאָרֶץ:
אָ״מ תֵּן שֹׂבַע בָּעוֹלָם:
אָ״מ תֵּן שָׁלוֹם בַּמַּלְכוּת:
אָ״מ תֵּן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה בְּעִתּוֹ בָּאָרֶץ:
אָ״מ תֵּן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ וְלֶחֶם לָאוֹכֵל:
אָ״מ תֵּן לֶחֶם לְפִי הַטָּף:
אָ״מ תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ:

אָ״מ עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לִישׁוּעָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְרַחֲמִים. יִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יֶחֱזוּ אוֹיְבֵינוּ וְיִכָּלְמוּ. כִּי אַתָּה יְהֹוָה עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ:

עֲשֵׂה לְמַעַן נִצְחָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן סוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן עֻזָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן פְּאֵרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן צִדְקָתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמָנוּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתָךְ:

עֲשֵׂה לְמַעַן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: עֲשֵׂה לְמַעַן משֶׁה וְאַהֲרֹן: עֲשֵׂה לְמַעַן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה: עֲשֵׂה לְמַעַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ: עֲשֵׂה לְמַעַן צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן חָרְבַּן בֵּיתָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְמוֹת הֵיכָלָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הָעֲנִיִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַדַּלִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַשְּׁרוּיִם בְּצָרוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יוֹנְקֵי שָׁדַיִם: עֲשֵׂה לְמַעַן גְּמוּלֵי חָלָב: עֲשֵׂה לְמַעַן תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלֹּא חָטְאוּ: עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ: עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ וַעֲנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה: אל מלך ויעבר כדלעיל

לְקַדֵּשׁ שִׁמְךָ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ: לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמַיִם. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם. עֵדוּתֵנוּ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם: חַי וְקַיָּם הוּא. מָלֵא רַחֲמִים הוּא. מָלֵא זַכִּיּוֹת הוּא: כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. אֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה וְאֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תִּפְעַל. כִּי הַכֹּל מַעֲשֵׂה יָדָיו:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן:
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תְּאַבְּדֵנוּ בְּאוֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ:
אֶ״שֶׁ אַבֵּד כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה:
אֶ״שֶׁ בְּרִיתְךָ זְכוֹר וְאַל תְּשַׁכְּחֵנוּ:
אֶ״שֶׁ בָּרֵךְ לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵנוּ:
אֶ״שֶׁ בַּשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת:
אֶ״שֶׁ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת:
אֶ״שֶׁ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה:
אֶ״שֶׁ גְּזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת:
אֶ״שׁ דְּרַשְׁנוּךָ הִמָּצֵא לָנוּ:
אֶ״שֶׁ דְּרוֹשׁ דָּמֵינוּ מִיַּד קָמֵינוּ:
אֶ״שֶׁ הֵעָתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ:

יְהֹוָה חָנֵּנוּ וַהֲקִימֵנוּ. וּבְסֵפֶר הַחַיִּים זָכְרֵנוּ וְכָתְבֵנוּ :
יְהֹוָה בְּיוֹם יְשׁוּעָתָה בַּשְּׂרֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ וּבחזו׳׳ו :
יהוה גַּלְגֵּל הֲמוֹן רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וּבחזו׳׳ו :
(יְהוָה הֲטִיבָה אַחֲרִיתֵנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ וּבחזו׳׳ו) :
יְהוָה יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וּבחזו׳׳ו :
יְהוָה כַּחוֹתָם עַל לֵב הַיּוֹם שִׂימֵנוּ וּבחזו׳׳ו :
יוהווהו רִיבָה רִיבֵנוּ וּלְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ וּבחזו׳׳ו :
יְהֹוָה בָּרֵךְ אֶת לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ וּבחזו׳׳ו :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן אֶזְרָח תְּמִימֶךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱקַד בְּאוּלָמֶךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱנֶה בְּסֻלָּם מִמְּרוֹמֶיךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן מָשׁוּי מִמֵּימֶיךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן כֹּהֵן בְּאוּרֶיךָ וְתֻמֶּיךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן זְכוּת אֲסִיר צַדִּיקֶךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן זַךְ קַנָּא לִשְׁמֶךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נְעִים זְמִירוֹתֶיךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּנָה בַּיִת לִשְׁמֶךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים וּשְׂרוּפִים עַל יִחוּד קְדֻשַּׁת שְׁמֶךָ ועי׳׳ע :
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ :

עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן אֲמִתָּךְ :
עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן גָּדְלָךְ :
עֲשֵׂה לְמַעַן דָּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן הֲדָרָךְ :
עֲשֵׂה לְמַעַן וִיעוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן זִכְרָךְ :
עֲשֵׂה לְמַעַן חַסְדָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן טוּבָךְ :
עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׁרָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן כְּבוֹדָךְ :
עֲשֵׂה לְמַעַן לִמּוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן מַלְכוּתָךְ :

גְּמָלְתוֹ. יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה׳ מלך וְעַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת. יְהוָֹה מֶלֶךְ. וּבְהַכִינוֹ יְצוּרִים עֲלֵי אַרְצוֹת. יְהוָֹה מָלָךְ. וְעֵת יְקַבֵּץ נְפוּצִים מֵאַרְבַּע תְּפוּצוֹת. יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה׳ מלך

מְיוּחָד בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. הוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה. הוּא מֵמִית וּמְחַיֶּה. לְפָנָיו לֹא נוֹצָר אֵל וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה:

עֲנֵנוּ אָבִינוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ דוֹרְשֵׁנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ הוֹד וְהָדָר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ וָתִיק בְּנֶחָמוֹת עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ זַךְ וְיָשָׁר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ חַי וְקַיָּם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ טְהוֹר עֵינַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ יוֹשֵׁב שָׁמַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ כַּבִּיר כֹּחַ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ לֹא אֵל חָפֵץ בְּרֶשַׁע עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ עוֹזֵר דַּלִּים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ פּוֹדֶה וּמַצִּיל עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ צַדִּיק וּמַצְדִּיק עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ קָרוֹב לְכָל קוֹרְאָיו עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ רָם וְנִשָּׂא עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ תּוֹמֵךְ תְּמִימִים עֲנֵנוּ:

עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ וּפַחַד יִצְחָק עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רַחֲמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ מָגֵן דָּוִד עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ:

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ: אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת. בּוֹחֵן לְבָבוֹת. גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת. חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ: הָדוּר בְּנִפְלָאוֹת. וָתִיק בְּנֶחָמוֹת. זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת. חוֹקֵר כְּלָיוֹת: חלר״ע טוֹב וּמֵטִיב לַבְּרִיּוֹת. יוֹדֵעַ כָּל נִסְתָּרוֹת. כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת חלר״ע מָלֵא זָכִיּוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. סוֹלֵחַ עֲוֹנוֹת. עוֹנֶה בְּעֵת צָרוֹת: חלר״ע פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. צוֹפֶה עֲתִידוֹת. קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת. רוֹכֵב עֲרָבוֹת. שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת. תְּמִים דֵּעוֹת: חלר״ע

אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ. אֵל חַנּוּן שְׁמֶךָ. אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם שְׁמֶךָ. מָלֵא רַחֲמִים שְׁמֶךָ. בָּנוּ נִקְרָא שְׁמֶךָ. יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ:

יהוה

חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה. וְסָלַחְתָּ לַעֲוֺנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

תָּמַהְנוּ מֵרָעוֹת. תָּשַׁשׁ כֹּחֵנוּ מִצָּרוֹת: שַׁחְנוּ עַד לִמְאֹד. שָׁפַלְנוּ עַד עָפָר: רַחוּם כַּךְ הִיא מִדָּתֵנוּ. קְשֵׁי עֹרֶף וּמַמְרִים אֲנַחְנוּ: צָעַקְנוּ בְּפִינוּ חָטָאנוּ. פְּתַלְתּוֹל וְעִקֵּשׁ לִבֵּנוּ: עֶלְיוֹן רַחֲמֶיךָ מֵעוֹלָם. סְלִיחָה עִמְּךָ הִיא: נִחָם עַל הָרָעָה. מַטֵּה כְּלַפֵּי חֶסֶד: לֹא תִתְעַלַּם בְּעִתּוֹת כָּאֵל. כִּי בַצָּרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ: יוֹדֵעַ לְעֵינֵי הַכֹּל. טוּבְךָ וְחַסְדְּךָ עִמָּנוּ: חֲתוֹם פֶּה שָׂטָן וְאַל יַשְׂטִין עָלֵינוּ. זְעוֹם בּוֹ וְיִדּוֹם: וְיַעֲמוֹד מֵלִיץ טוֹב לְצַדְּקֵנוּ. הוּא יַגִּיד יָשְׁרֵנוּ: דְּרָכֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן. גִּלִּיתָ לְנֶאֱמַן בַּיִת: בְּבַקְּשׁוֹ אָז מִלְּפָנֶיךָ. אֱמוּנָתְךָ הוֹדַעְתָּ לּוֹ: אל מלך ויעבור כדלעיל

לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי חָטָאנוּ לוֹ: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בּוֹ. אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ: חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים. יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: ב"פ

אֶרְאֶלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָה אֲדוֹנֵנוּ. בְּחִירֵי סְגוּלָּה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: ה' הוא

גַּלְגַּלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָה אֲדוֹנֵנוּ. דְּגוּלֵי סְגוּלָה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: ה' הוא

(יש אומרים הֲמוֹנֵי מַעְלָה אוֹמְרִים יְהוָה אֲדוֹנֵנוּ. יִשְׂרָאֵל בְּצָרָתָם וּבְגָלוּתָם עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים: ה' הוא)

יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ב"פ

בְּטֶרֶם שְׁחָקִים וַאֲרָקִים נִמְתָּחוּ. יְהוָה מֶלֶךְ. וְעַד לֹא מְאוֹרוֹת זָרָחוּ. יְהוָה מָלָךְ. וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְשָׁמַיִם כֶּעָשָׁן

רַחֲמָנָא פְּתַח שְׁמַיָּא לִצְלוֹתִין בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא צְלוֹתָנָא קַבֵּל בִּרְעָוָא בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא קַבֵּל צְלוֹתִין וּבָעוּתִין בְּעִדָּן עַקְתִין בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא רַחֵם עַל נִשְׁמָתִין בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא שַׁתָּא טַבְתָּא אַיְתִי עֲלָן בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא תּוּב מֵרוּגְזָךְ בְּ״יַ:
רַחֲמָנָא וְלָא נֶהְדַּר רֵיקָם מִן קֳדָמָךְ בְּ״יַ:

וַיַּעֲבוֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא: יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

יש אומרים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז תַּחְפּוֹץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים: כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

אַנְשֵׁי אֱמוּנָה אָבָדוּ. בָּאִים בְּכֹחַ מַעֲשֵׂיהֶם: גִּבּוֹרִים לַעֲמוֹד בַּפֶּרֶץ. דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת: הָיוּ לָנוּ לְחוֹמָה. וּלְמַחְסֶה בְּיוֹם זַעַם: זוֹעֲכִים אַף בְּלַחֲשָׁם. חֵמָה עָצְרוּ בְּשַׁוְעָם: טֶרֶם קְרָאוּךָ עֲנִיתָם. יוֹדְעִים לַעֲתוֹר וּלְרַצּוֹת: כְּאָב רִחַמְתָּ לְמַעֲנָם. לֹא הֱשִׁיבוֹתָ פְּנֵיהֶם רֵיקָם: מֵרוֹב עֲוֹנֵנוּ אֲבַדְנוּם. נֶאֶסְפוּ מֶנּוּ בַּחֲטָאֵינוּ: סָעוּ הֵמָּה לִמְנוּחוֹת. עָזְבוּ אוֹתָנוּ לַאֲנָחוֹת: פַּסּוּ גּוֹדְרֵי גָדֵר. צוֹמְתוּ מְשִׁיבֵי חֵמָה: קָמִים בַּפֶּרֶץ אָיִן. רְאוּיִם לְרַצּוֹתְךָ אָפֵסוּ: שׁוֹטַטְנוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת. תְּרוּפָה לֹא מָצָאנוּ: שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ בְּבֹשֶׁת פָּנֵינוּ. לְשַׁחֶרְךָ אֵל בְּעֵת סְלִיחָתֵנוּ:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵיתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכוֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיֵּרֶד יְהֹוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה. וְשָׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן זְכוּתֵהּ דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא ב״ן:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּמשֶׁה נְבִיָּא ב״ן:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא ב״ן:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּפִנְחָס קַנָּאָה ב״ן:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא ב״ן:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן צְלוֹתֵיהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא ב״ן:
רַחֲמָנָא אָרִים יְמִינָךְ וְאַצְמַח פּוּרְקָנָךְ ב״ן:
רַחֲמָנָא בְּכִסּוּפֵי אַפִּין אֲתֵינָא לְמִקְרֵי קָמָךְ רַחֵם עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא גַּלֵּי גְּבוּרְתָךְ עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא דִּינָן אַפֵּיק לִנְהוֹרָא ב״ן:
רַחֲמָנָא דִּינָא דְחַיֵּי גְּזוֹר עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא הַדְרָךְ שַׁוִּי עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא וְלָא תִתְפְּרַע כְּעוֹבְדָנָא בִּישִׁין מִינָן ב״ן:
רַחֲמָנָא זִיוָךְ אַשְׁרֵי עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא זַכְוָן חֲפֵשׂ לָן ב״ן:
רַחֲמָנָא חֲשׁוֹב עֲלָן טַבְוָן ב״ן:
רַחֲמָנָא טַבְוָן סַגִּיאָן אַיְתִי עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְחַיֵּי ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְרַחֲמֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּתְבִינָן בְּסִפְרָא דִישָׁרֵי וּתְמִימֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְפַרְנָסְתָא טַבְתָּא וּמְזוֹנֵי טָבֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּבוֹשׁ חֶמְתָא וְרוּגְזָא מִינָן ב״ן:
רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד גְּמִירָא לָן ב״ן:
רַחֲמָנָא מְחוֹל וּשְׁבוֹק לְחוֹבִין וְלַעֲוָן ב״ן:
רַחֲמָנָא נְהוֹר טוּבָךְ אַנְהַר עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא סְעִיד וּסְמִיךְ הֱוֵי לָן ב״ן:
רַחֲמָנָא עֲבִיד עִמָּנָא אָתָא לְטַב ב״ן:

אל נא תשיבם ריקים. היום מלפניך: יה הוותם. ועונם. מחה ורבי זדונם. אם לא תעשה למענם. עשה צורי למענך: יה ומחה היום חובם. ורצה כמו שי ניבם. ולך תכין לבם. וגם תקשיב אזנך: יה דמעת פניהם תשעה. ותאסף עדר תועה. ותקים לך רועה. ופקוד בטוב צאנך: יה הולכי בדרך נכוחה. תבשרם היום סליחה. ובתפלת המנחה. המציאם חנך: יה

ואומרים במנחה שבע פעמים ויעבור ומאריכין בסליחות ותחנונים עד שיגיע זמן תפלת נעילה (טור סי' תרכ"ג)

אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות. מוחל עונות עמו. מעביר ראשון ראשון. מרבה מחילה לחטאים. וסליחה לפושעים. עושה צדקות עם כל בשר ורוח. לא כרעתם להם גומל. אל הורתנו לומר מדות שלש עשרה. זכר לנו היום ברית שלש עשרה. כמו שהודעת לענו מקדם. וכן כתוב בתורתך. וירד יי בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יהוה ושם נאמר:

בעת סליחת צבור אומר ויעבור יש נוהגים לומר פסוקים ותפלה שיסד הרב חיים אבן עטר ז"ל תמצאם לעיל דף קכ"ג ע"ב:

ויעבור יהוה על פניו ויקרא. יהוה | יהוה אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת: נוצר חסד לאלפים נשא עון ופשע וחטאה ונקה: וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו:

כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו:

ויש נוהגין לומר פסוק זה.

ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וקראתי בשם יהוה לפניך וחנותי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם:

רחמנא אדכר לן קיימה דאברהם רחימא בדיל ויעבור:
רחמנא אדכר לן קיימה דיצחק עקידא ב"ו:
רחמנא אדכר לן קיימה דיעקב שלימא ב"ו:

רחמנא

אהלי יעקב

במס' סופרים. הוותם, רעתם כמו הוות תחשוב לשונך. ורבי זדונם, זדונותם המרובים, כמו על רוב פשעיה. ניבם, אמריהם מן ניב שפתים. ביקובל מקום שי של קרבנות. תשעה. תפנה ותראה אותה:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנִי וּלְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם:

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ. הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ. הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ. הַיּוֹם תִּדְגְּלֵנוּ. הַיּוֹם תְּהַדְּרֵנוּ. הַיּוֹם תְּוַעֲדֵנוּ וָעַד טוֹב. הַיּוֹם תְּזַכֵּנוּ. הַיּוֹם תְּחַיֵּינוּ. הַיּוֹם תְּחָנֵּנוּ. הַיּוֹם תְּטַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵינוּ. הַיּוֹם תְּיַשֵּׁר אָרְחוֹתֵינוּ. הַיּוֹם תִּכְתְּבֵנוּ בְּכֶתֶר שֵׁם טוֹב. הַיּוֹם תְּלַבְּבֵנוּ. הַיּוֹם תְּמַלְּטֵנוּ הַיּוֹם תְּנַשְּׂאֵנוּ. הַיּוֹם תְּסַעֲדֵנוּ. הַיּוֹם תְּעַטְּרֵנוּ. הַיּוֹם תִּפְקְדֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים. הַיּוֹם תְּצַדְּקֵנוּ. הַיּוֹם תְּקָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. הַיּוֹם תְּרַחֲמֵנוּ. הַיּוֹם תִּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן. הַיּוֹם תְּתַנֵּנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וְתִכְתְּבֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים:

וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן

ואח״כ אומרים אבינו מלכנו המגא לעיל בדף קיט ע״א

ואם חל בשבת אומרים

צִדְקָתְךָ כְּהַרְרֵי אֵל מִשְׁפָּטֶיךָ תְּהוֹם רַבָּה אָדָם וּבְהֵמָה תוֹשִׁיעַ יְהוָה: וְצִדְקָתְךָ אֱלֹהִים עַד מָרוֹם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ גְדוֹלוֹת אֱלֹהִים מִי כָמוֹךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת:

ואומר החזן קדיש לעילא

פתיחה לסליחות לרבי יהודה הלוי ז״ל:

יָהּ שְׁמַע אֶבְיוֹנֶךָ. הַמְחַלִּים פָּנֶיךָ. אָבִינוּ לְבָנֶיךָ אַל תַּעְלֵם אָזְנֶךָ: יָהּ עַם מִמַּעֲמַקִּים. יִקְרָאוּ מֵרוֹב מְצוּקִים.

אל

אהלי יעקב

יה שמע הפיוט הזה הוא במחס״פ פתיחה לסליחות של מנחת יוה״כ. וסמנו **יהודה** בראשי הבתים. ומיוחס במחס״פ לריה״ה ז״ל. ומוכח מתוכו שהוא לתפלת המנחה.

יה עם ממעמקים, אמר ממעמקים לפי שמזמור ממעמקים קראתיך הוא שירו של יוס כדאיתא במס׳

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ.
שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת.
כִּי אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ
יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ
מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר
בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי
לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפֹּץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ
בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר
שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא
יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ
צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה
הוּא לְדֹר וָדֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר
תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים
בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת
לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ.

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה
אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי
כָל בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית
בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן
תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ
לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת
רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל
שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.
הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי
מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכָל
הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ
וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ
נָאֶה לְהוֹדוֹת:

אַדִּיר וְנָאוֹר. בּוֹרֵא דּוֹק וָחֶלֶד מִי אֵל כָּמוֹךָ:
גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת מִי אֵל כָּמוֹךָ.
הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ. וְאֵין זוּלָתוֹ מִי אֵל כָּמוֹךָ:
זוֹכֵר הַבְּרִית. חוֹנֵן שְׁאֵרִית. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
טְהוֹר עֵינַיִם. יוֹשֵׁב שָׁמַיִם. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
מֶלֶךְ מְלָכִים. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. עוֹנֶה עֲשׁוּקִים. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
פּוֹדֶה וּמַצִּיל. צוֹעֶה בְּרָב כֹּחַ. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו. רַחוּם וְחַנּוּן. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. תּוֹמֵךְ תְּמִימִים. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאָךְ מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֹנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדָּךְ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

עַל חֵטְא שֶׁ׳ל בְּהִרְהוּר הַלֵּב : עַל חֵטְא שֶׁ׳ל בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית :
עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּוִדּוּי פֶּה : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּסֵתֶר :
עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּזָדוֹן : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּעֵינַיִם רָמוֹת :
עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּחוֹזֶק יָד : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּפִתְחוֹן פֶּה :
עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּצַעֲדֵי רַגְלָיִם :
עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּיֵצֶר הָרָע : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף :
עַחֵטְא שֶׁ״ל בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בִּרְכִילוּת :

(על חטא ש״ל ברמ״ח אברינו בשס״ה גידינו שבגופנו וכן בנפשנו ורוחנו ונשמתנו)

עַל חֵטְא שֶׁ״ל בִּשְׁגָגָה : עַל חֵטְא שֶׁ״ל בְּתִמְהוֹן לֵבָב :
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי) :
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד :
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה) :
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה :
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם :
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת :
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים :
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת) :
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי) :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

וּלְתַחְתּוֹנִים. אוּלַי יַעְתִּירוּ בַּעֲדִי וִיפִּילוּ תַחֲנוּנִים. לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים: וָאֶקְרָא וְלֹא מָצָאתִי מִשְׁעָן וְלֹא סוֹמֵךְ. וְצָעַקְתִּי וְלֹא רָאִיתִי מַחֲזִיק וְלֹא תוֹמֵךְ. וָאַבִּיט וְאֵין עוֹזֵר וָאֶשְׁתּוֹמֵם וְאֵין סוֹמֵךְ: וָאֲחַשְּׁבָה בִּלְבָבִי אִם אֵין אֲנִי לִי מִי לִי. אָנֹכִי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי וּמַעֲלִי. וַאדֹנָי יֱהֹוִה יַעֲזָר לִי: וְכָל אֶחָד מֵאֵבָרַי מִפַּחַד עֲוֹנוֹ בְּשָׂרוֹ סָמַר. וּמִתְוַדֶּה חַטָּאתוֹ בְּקוֹל מַר. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר:

אָשַׁמְנוּ מִכָּל עָם. בּוֹשְׁנוּ מִכָּל גּוֹי: גָּלָה מִמֶּנּוּ מָשׂוֹשׂ. דָּוֶה לִבֵּנוּ בַּחֲטָאֵנוּ: הָחְבַּל אִוּוּיֵנוּ. וְנִפְרַע פְּאֵרֵנוּ: זְבוּל מִקְדָּשֵׁנוּ. חָרֵב בַּעֲוֹנֵינוּ: טִירָתֵנוּ הָיְתָה לְשַׁמָּה. יְפִי אַדְמָתֵנוּ לְזָרִים. כֹּחֵנוּ לְנָכְרִים: לְעֵינֵינוּ עָשְׁקוּ עֲמָלֵנוּ. מְמוּשָּׁךְ וּמוֹרָט מִמֶּנּוּ: נָתְנוּ עֻלָּם עָלֵינוּ. סָבַלְנוּ עַל שִׁכְמֵנוּ: עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָנוּ. פּוֹרֵק אֵין מִיָּדָם: צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ. קְרָאנוּךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ: רָחַקְתָּ מִמֶּנּוּ בַּעֲוֹנֵינוּ. שַׁבְנוּ מֵאַחֲרֶיךָ. תָּעִינוּ כַּצֹּאן וְאָבַדְנוּ:

וַעֲדַיִן לֹא שַׁבְנוּ מִתְּעִיָּתֵנוּ. וְהֵיאַךְ נָעִיז פָּנֵינוּ. וְנַקְשֶׁה עָרְפֵּנוּ. לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמָּךְ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְ"ל בְּאוֹנֶס : עַל חֵטְ"ל בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב :

עַל חֵטְ"ל בִּבְלִי דָעַת : עַל חֵטְ"ל בִּלְשׁוֹן הָרָע :

עַל חֵטְ"ל בַּגָּלוּי : עַל חֵטְ"ל בְּמַרְאִית הָעַיִן :

עַל חֵטְ"ל בְּדַעַת וּבְמִרְמָה : (עַל חֵטְ"ל בְּמֵזִיד) :

תמהים. וסעיפי נוהים ורוהים. בקום למשפט אלהים: בשבתו על כסא דין מי לא יראנו. בגשתו למשפט מה אעננו. מה אעשה כי יקום אל וכי יפקוד מה אשיבנו: כאלם לא יפתח פיו נאלמתי. ומרב עוני שוממתי. בשתי וגם נכלמתי: אוי לה לאותה בושה. אוי לה לאותה כלימה. מה יענה לפני שכן רומה. עפר מן האדמה: פי ירשיעני אם אצדק. ואם עוני יהי נבדק. מה אדבר ומה אצטדק: מריץ טוב בעדי אויתיו. ובקרבי חפשתיו. בקשתיו ולא מצאתיו: קראתי לראשי ומצחי ופני. לבקש לי מלפני יהוה. אולי ישא פני: ויענני ראשי איך ירום ראש. נהג קלות ראש. ויאמר לשוב מאחרי המתנשא לכל לראש. נתנה ראש: השיבוני פני אשר נכלמו מפניו. במה יתרצה זה אל אדניו. העז איש רשע בפניו: ומצחי ענני איך תזכה ילוד אשה. וחטאתך על לוח לבך חרושה. ומצחך נחושה: דברתי לפי ולשפתי ולשוני. להתפלל בעדי אל צור מעוני. אולי יראה יהוה בעני: ויענני פי איך לפני שוכן זבולה. יהיה פתחון פה לדבר מלה. פה דובר נבלה: וישיבוני שפתי בחלקלקות. איך תדברנה למול דובר צדקות. שפתי חלקות: ותענה לשוני האם פני נורא תהלות. יאות לה לחלות. לשון מדברת גדולות: אמרתי ללבי ולנפשי. להתפלל ולשפוך שיחה לפני קדושי. כבודי ומרים ראשי: ויענני לבי איך יתפלל לב טבע ביון. הרהורי העבירות. ואיך יוכל לכוין. לב חורש מחשבות און: ותשיבני נפשי איך תתחנן לפני בורא תחת ומעל. או איך תשפוך שיחה לפני שוכן על. נפש כי תמעול מעל: שאלתי לכפי להיותם נשואות אל כפים. ויענוני איך תהיינה בלי נקיון כפים. פרושות השמים: בקשתי לרגלי להלוך לבית אל לערוך שועה. ויענוני איך תלכנה לבית אל לא חפץ רשעה. רגלים ממהרות לרוץ לרעה: אוי לי כי אברי אשר חשבתי יקימוני. ממכשול עונם הם הכלימוני. קראתי למאהבי המה רמוני: על כן קראתי לעליונים ולתחתונים

אהלי יעקב

רבש״ע ויהי בעלות המנחה, הודוי הזה הוא במחס״פ ובמחזור אלגזאיר למנחת יוה״כ. וכתוב עליו שהוא לר׳ יצחק בן ישראל ז״ל׳ וממנו עוד ודוי לנעילה במחזורים הנ״ל. וכן במחזור אר״ץ (ווינציאה רפ״ז) בסליחה לליל ר״ה המתחלת. עת אהבת אוהב. כתוב עליו לר׳ יצחק בן ישראל ראש ישיבה ז״ל. ונראה שאיננו ר׳ יצחק בן ישראל בעל יסוד עולם שהוא לא נקרא בשם ראש ישיבה בשום מקום. וכ״ש שאיננו ר׳ יצחק הישראלי שזכרו הרמב״ם באגרתו לר׳ שמואל אבן תבון וכתב עליו שהיה רק רופא. רק גדול אחר ופייטן מפייטני ספרד שחי בתחילת האלף הזה. ודבריו נוחים ואינם צריכים ביאור. ורק תקנתי הטעיות שנפלו בדבריו מהמעתיקים והמרפיסים:

קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה. תֹּאחֵז יָדְךָ בְּמִשְׁפָּט: בְּבוֹא תוֹכֵחָה נֶגְדֶּךָ. שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תֶּמַח: גִּשְׁתְּךָ לַחְקוֹר מוּסָר. רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ רָגְזֶךָ: דַּלּוּת מַעֲשִׂים בְּשׁוּרֶךָ. קָרֵב צֶדֶק מֵאֵלֶיךָ: הוֹרֵנוּ בְּזַעֲקֵנוּ לָךְ. צַו יְשׁוּעָתֵנוּ בְּמַפְגִּיעַ: וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי תָם. פְּתָחָיו רְאֵה כִּי שָׁמֵמוּ: זְכוֹר נֶאֱמַתָּ. עֵדוּת לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ: חוֹתֵם תְּעוּדָה תַּתִּיר. סוֹדְךָ שִׂים בְּלִמּוּדֶיךָ: טַבּוּר אַגַּן הַסַּהַר. נָא אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג: יָהּ דַּע אֶת אֲשֶׁר יְדָעוּךָ מַגֵּר אֶת אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ: כִּי תָשִׁיב לְבִצָּרוֹן. לְכוּדִים אֲסִירֵי הַתִּקְוָה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשָּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

וידוי לרבי יצחק בן ישראל ז"ל:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. וַיְהִי בַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה בְּהַעֲלוֹתִי עַל לְבָבִי. חַטֹּאתַי וּפְשָׁעַי וְחוֹבַי. יִרְאָה וָרַעַד יָבֹא בִי: יָשַׁבְתִּי מִשְׁתּוֹמֵם וּמַחְשְׁבוֹתַי

מנחה של יום כפור

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עוֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלוֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלוֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהֹוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא

אַנְשֵׁי חֶסֶד הַנּוֹשְׂאִים קוֹלָם. הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד: נוֹבְבוּ וְעָנוּ יַחַד כֻּלָּם. אֶל מִי דָמִיתָ כָּכָה בְּכָבוֹד: יָדוֹ לְעַמּוּד בַּרְזֶל יְהִי בְּעַד קְהָלָם. וְחוֹמַת אֵשׁ סָבִיב לְכָבוֹד: מַדְוֵי חַטְּאֵיהֶם יְרַפֵּא וְיִרְצֶה פָּעֳלָם. יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד: שֹׁרֶשׁ יִשַׁי יַעֲמוֹד לְנֵס עַמִּים לְעוֹלָם. צֶמַח יְהוָה לִצְבִי וּלְכָבוֹד: הָעַמִּים יֹאמְרוּ כִּי בִשְׂכַר סִבְלָם. עָשָׂה אֶת כָּל הַכָּבוֹד: קוֹלָם יְשׁוּעָה וְעֹז יְצַוֶּה לְהַנְחִילָם. גַּם עֹשֶׁר גַּם כָּבוֹד: טוּבוֹ יְבַשֵּׂר כִּי נָשָׂא פְּנֵיהֶם מְחוֹלְלָם. וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד: נוֹשְׂאֵי כִסְאוֹ יִקְרְאוּ הִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם. וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מֶלֶךְ הַכָּבוֹד לְפָנָיו לֹא נוֹצָר אֵל. שָׁלַח דְּבַר קָדְשׁוֹ לְעַם הָאֵל: הַאֲמִירוּ לְהַעֲרִיצוֹ כְּמוֹ מַלְאֲכֵי הָאֵל. וְהִקְדִּישׁוּ אֶת קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:

נַקְדִּישָׁךְ וְנַעֲרִיצָךְ. כְּנֹעַם שִׂיחַ סוֹד שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים לְךָ קְדֻשָּׁה. וְכֵן כָּתוּב עַל יַד נְבִיאָךְ. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְיָ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ כְּבוֹד יְיָ מִמְּקוֹמוֹ: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. יִמְלֹךְ יְיָ לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

ובכן

אהלי יעקב

אנשי חסד הנושאים קולם, בענית קדושה. נובבו, אמרו מן ניב שפתים. ינובב בתולות. ידו, של הקב"ה. הנאמר עליו הפותח יד בתשובה. **לעמוד** ברזל, לה"כ בירמיה א'. מדוי, ל' חולי. מדוי מצרים הרעים. בשכר סבלם, שסבלו עול הגלות הארוך הזה. מהוללם, בוראם מן רב מחולל כל. **נושאי** כסאו יקראו וכו', נראה במפרש הפסוקים שאו שערים ראשיכם וכו' ויבא מלך הכבוד על הגאולה העתידה וחזרת הכבוד לציון בב"א. וקרוב לזה פירש הראב"ע שם. וכתיב ושמתי כסאי בעילם ודרשו רז"ל שהשכינה גלתה עמהם. על כן שם הפייט כפי החיות נושאי הכסא את הקריאה השאו פתחי עולם ויבא מלך הכבוד. שיקראו כן בזמן שיחזור הכבוד למשכנו. ואולי שום מדרש מצא כן ויסד. **שלח** דבר קדשו לעם האל, כן הוא הגי' בסדע"ג ונכון. ובמחס"פ חסר מלת לעם ולכן הוא מחוסר הבנה. ור"ל צוה לישראל עמו להעריצו ולהקדישו כמו שמקדישין אותו המלאכים. **האמירו**, ה' פתוחה לצווי. ומלי' את ה' האמרת. ובמחס"פ ה' בסגול לעבר והוא ט"ס:

כִּבְרָקֵי. זִיקִים סוּת לְבוּשִׁים: וּמִמַּאֲכָל וּמַשְׁקֶה וְחֶשְׁקִי. כֹּל פְּרוּשִׁים: בְּלִי
פַּעַם וְשׁוֹקֵי. וְיָרֵךְ לָךְ חָשִׁים: וּמַעֲמָדָם לְחֻקֵּי. שִׁירוֹת מַקְדִּישִׁים:
אוֹתָם וְהָיוּ קֹדֶשׁ קָדָשִׁים:

וְגוֹי טָהוֹר קְדוֹשֵׁי. גּוּף הַיּוֹם חָשִׁים: לְהִסְתּוֹפֵף בְּקָדְשֵׁי. הֵיכָלְךָ דּוֹרְשִׁים:
וְהִתְרַצּוֹת בְּחָדְשֵׁי. תְהִלּוֹת מַגִּישִׁים: לְפָנֶיךָ כְּאִשֵּׁי. קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים: וּמַדְרְכֵי אַנְשֵׁי. תַאֲוָה נִפְרָשִׁים: וּכְמַשְׂאַת מֹשֶׁה. הַיּוֹם מִתְקַדְּשִׁים:
וְהִתְקַדִּשְׁתֶּם וִהְיִיתֶם קְדוֹשִׁים:

בְּנֵי עֶלְיוֹן לְהַלֵּל. וּלְשׁוֹרֵר פְּלָאוֹת: בִּזְמַן אֵין לוֹ לֵיל. וְלֹא עִתֵּי מְנוּאוֹת:
לְהַעֲרִיץ וּלְפַלֵּל. בְּתַאֲוָה דָאוֹת: וְגוֹי טָהוֹר לְמַהֵל. תְהִלּוֹת
נוֹרָאוֹת. וַעֲמוֹד וְהִתְפַּלֵּל. בַּעֲצָרוֹת קְרוּאוֹת: וְהַכֹּל שִׁיר מְהַלֵּל: וּמְהַלֵּל
לוֹ יָאוֹת: קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת:

קדושה לרבי משה בן עזרא ז״ל:

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ: שתי פעמים:

אנשי

אהלי יעקב

גלגם המלאכים כמ״ש הראב״ע שם וכן ת״א גלם אלהין. וגזרתם. יסודם ומבנה גופם כמו ספיר גזרתם. כזיקי אור, כניצוצי אור מן מאזרי זיקות. ובדרז״ל זיקוקין די נור. ועפ״ה ועגלים כעין נחשת קלל. ומוקדי אשים, וכמ״ש הרשב״ג בכתר מלכות. מהם שרפים מהם רשפים מהם ברקים. וע״ש בבאורי. ותלבושת, כמ״ש הרשב״ג באופנו. להטיהם ומעטיהם. וע״ש בבאורי, ובשפת אמת ידוע המלבוש. כברקי זיקים, מן על הזיקין דרים פי׳ הרואה. ופירשו בגמרא ככבא דשביט. וקרוב לזיק דלעיל. ועי׳ בפיה״מ להרמב״ם שם. בלי פעם וכו׳, מן יפו פעמיך. ר״ל לא כפעמי ושוקי בני אדם. ומדרז״ל ורגליהם רגל ישרה מלמד שאין להן קפיצין. ועי׳ בתרגום הפסוק והחיות רצוא ושוב. להוקי שירות, כן הוא בנוסחאות שירות ביו״ד. מן בשירה ובזמרה. ובא בסימן הרבות כמו והילילו שירות היכל (עמוס ח). ובתפלה שירות ותשבחות. ולי נראה בל״ל שֵׁרוֹת הי׳ מן ושרת את אחיו. כלשון המורגל מלאכי השרת. והוא שם בנאו ע״מ אֵזוֹב אֵפוֹד. מקדישים אותם, פי׳ למעמדם. בחדשי תהלות, כמו בתהלות חדשות וכטעם שירו לה׳ שיר חדש. כאשי קדש קדשים, כטעם ונשלמה פרים שפתנו. וכמשאת משה וכו׳. וכנבואת משה שאמר והתקדשתם והייתם קדושים. בזמן אין לו ליל וכו׳, כלומר תמיד בלי הפסק. וכמ״ש הרי״ה ז״ל בקדושתו. תמיד קדושתך קוראות. ועי׳ בביאורי שם. ואמר לֵיל לנפרד בתמונת הסמיכות לתועלת חרוזו. ונמצא בומר מה מליל. דאות, טסות ועפות מן כאשר ידאה הנשר. תהלות נוראות, תהלות על נוראות שעשה להם. או במורא ופחד כטעם נורא תהלות שפירושו יראוי. בעצרות קרואות, מלה״כ (יואל א) קראו עצרה. פי׳ אסיפה להעצר לפני ה׳. שיר מהלל, בינוני פועל. ומהלל שם. כמו ואיש לפי מהללו (משלי כז) לדעת קצת. יאות, כ״ל לנקד יָאוּת. בינוני פעול:

אנשי, הפיוט הזה הוא במחס״פ ובסדר רע״ג ח״ב קדושה למנחת יוה״כ. וסמנו אני משה קטן בראשי הבתים. וכן בסופו בית שראשי דלתותיו הם משה. ונתיחש במחזורים להרמב״ע ז״ל וכן נראה מסגנונו. וכל דלתותיו הם פסוקים שיש בהם כבוד. מפני שהתחיל בפסוק הבו לה׳ כבוד. שהוא הפסוק הבו לה׳ כבוד שמו (תלים כט) שממנו למדו רז״ל מנין שאומרים קדושת השם וכו׳:

אנשי

יְקַר זָהֳרָם לְזוֹהַר׃ וְעָצְמָם לֹא כְּעַצְמֵי. אֱנוֹשׁ יְלִיד וְיָהַר׃ כִּי כְּעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לַטּוֹהַר׃

וּגְוִי טָהוֹר מִמְּקוֹרֵי. חֲמוּדוֹת יָקָרוּ׃ בְּתוֹךְ מִשְׁכְּנוֹת מְגוּרֵי. טְהוֹרִים יָגוּרוּ׃ בְּלֵב נָקִי וּבָרִי. גְּוִיּוֹת מִהֲרוּ׃ לְהִדַּמּוֹת לְצִירֵי. אֱלֹהִים נָהֲרוּ׃ וְלַעֲרוֹךְ צְפִירֵי. פְּלָכִים שִׁחֲרוּ׃ בִּנְשָׁמוֹת כְּאוּרֵי. כְּסִילִים. יָאוֹרוּ׃ וְכִבְּסוּ בִּגְדֵיהֶם וְהִטֶּהָרוּ׃

בְּנֵי עֶלְיוֹן חֲשׁוּקֵי. דְּמוּת לֹא כַּאֲנָשִׁים׃ אַךְ צֶלֶם מְחֻקֶּה׃ בְּמַשְׂכִּית לֵב קְדוֹשִׁים׃ וּגְזִרָתָם כְּזִיקֵי. אוֹר וּמוֹקְדֵי אִשִּׁים׃ וְתִלְבּוֹשֶׁת

כברקי

אהלי יעקב

כהדין סיהרא דלית לה מגרמה כלום רק ממה שמקבלת אורה מן השמש. מהר, מן הרבו עלי מהר ומתן. ר"ל כמו ניתן להם במתנה הוד הלשם ושבו וספיר. ואמר לשמי. לתועלת חרוזו. טבולי אש, בנהר די נור כדרז"ל. ועצמם לא כעצמי אנוש, פי' ומראיהם. כמו וכעצם השמים לטוהר (שמות כד) שתרגומו וכמחזי שמיא לברירו. וכן פירשו רש"י ורשב"ם שם לשון מראה. וכמו אדמו עצם מפנינים. ר"ל יופים אינו נערך ביופי האנושי. וזכר אנוש לגריעותא שהוא מן אנושה מכתך. יליד ויהר, ר"ל יהיר ומתגאה אף שהוא ילוד אשה. ממקורי חמודות יקרו, הטעם על הנשמה אצולה מרוח הקודש. ובתשלומו חמודות אשר יקרו. ואפשר שצ"ל נוקרו ועש"ה ואל מקבת בור נקרתם (ישעיה נא). בתוך משכנות וכו', הטעם על הגוף נקי ור"ל שזככו חומריהם כמו שפירשו הפסוק של נעלך. ואמר על הגוף משכנות כדרז"ל ושכנתי בתוכו לא נאמר אלא ושכנתי בתוכם. והם בעצמם המשכן. להדמות לצירי אלהים, פי' למלאכי אלהים שחומרם זך ונקי. ומדרז"ל בפדר"א הביאו המוא"ח סי' תר"ו רואה סמאל שלא נמצא חטא בישראל ביוה"כ ואומר רבון העולם יש לך עם בארץ כמלאכי השרת מה וכו'. נהרו, נאספו מן ונהרו אליו כל הגוים. ולערוך צפירי פלכים שחרו, צפירי ל' קריאה. בירושלמי (הביאו המוסף ע' צפר) כד אנא צפר לבשו תניכון כד אנא צפר תניות וכו'. ופלכים פי' גלגלים בלשון ערבי. יאמרו פלך אלשמש וכן כולם. וחכמי ספרד השתמשו בו הרבה בפיוטיהם ובספריהם. אמר הנגיד בבן משלי. גבורה יש בתהלוכות פלכים. וכל כוכב אשר להם יחובר. ובשירו לרב שמואל רים כלה אמר. ושמש מתהלך בתוכם כמלך וכולם על פלך סלהיך זרם. ורבנו יצחק אבן גיאת במגנו המתחיל אבני קודש אמר. פלכים נוגשים סביב הארץ. ורי"ה בכוזרי מאמר ה' אמר. עד שתגיע אל הפלכים ואח"כ אל עילות הפלכים. ופי' כולם גלגלים. והתיהדה המלה הערבית הזאת כי יש לה גואל קרוב בעברי והוא הפלך שטוין בו מטוה שהוא ג"כ עגול ונגלל. ופי' שוחרים ודורשים לערוך שירי תהלה וקריאה כשירי הגלגלים. כמ"ש דום מלומר שירה. וזהו אמרו צפירי פלכים. ויותר קרוב לפרש צפירי מן צפירת תפארה באה הצפירה. שהוא לשון סבוב לדעת קצת. ובמשנה כלים ג"כ השתמשו בזה אמרו. הקופה שעשאה שתי צפרות פי' שני סבובים. ולפי זה יפורש לערוך מן בערכך ר"ל לערוך ולדמות עצמם אל הגלגלים הסובבים העובדים עבודה תמידית בלי ליאות. כסילים, כוכבים מן כסיל וכימה. ועש"ה ומצדיקי הרבים ככוכבים. וכבסו בגדיהם וכו', כנוי למדות החומריות. או כפשוטו ויעוין מו"נ פרק ל"ג משלישי. חשוקי דמות, דמותם חשוקים וחמודים לרואיהם. אך צלם מחוקה במשכית לב קדושים, פי' במחשבה שהלב סוכה וצופה בו. ומלה"כ עברו משכיות לבב. ואומר צלם מחוקה הוא מלה"כ (יחזקאל כג) צלמי כשדיים חקוקים. ופי' מחוקה רשום. כמו על שרשי רגלי תתחקה (איוב יג) תרגומו על סמיוני רגלי תרשים. ועי' ראב"ע בפי' הפסוק חונה מלאך ה' סביב ליראיו. ובפי' לדניאל (י כא) ובר' בחיי פסוק ויקח חמאה וחלב. ותבין שיטתו. ובאומר צלם הבליע בנעימה פירוש הפסוק בצלם אלהים שפירושו

בצלם

אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

וּבְכֵן נַקְדִּישְׁךָ מֶלֶךְ. שתי פעמים

בְּנֵי עֶלְיוֹן בְּגָבְהֵי. שְׁחָקִים יָאִיצוּ׃ וְגוֹי טָהוֹר בְּנָגְהֵי. מְאוֹרוֹת יָרוּצוּ׃ לְהַקְדִּישׁ יָהּ תְּמֵהֵי. לֵב וְשִׁיר יַמְרִיצוּ׃ וְאֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ׃

בְּנֵי עֶלְיוֹן אֲיוּמֵי. קוֹמָה וְגוּף סַהַר׃ אֲלֵיהֶם הוֹד לִשְׁמִי. שְׁבוֹ וְסַפִּיר מַהַר׃ מְבוּלֵּי אֵשׁ וְלֹא מֵי. אֲגַמִּים וְלֹא נָהָר׃ וּמַה תַּעֲרוֹךְ וּתְדַמֶּה.

יקר

אהלי יעקב

בני עליון, הפיוט הזה הוא במחס״פ קדושה למנחת יוה״כ. ומחברו לא נודע מי הוא. והקרוב אלי שהוא להרמב״ע ז״ל והוא אחד עם הפיוט השני שלאחריו שחתם בו שמו ויסד זה לקדושה והשני לסילוק- בבית אחד מתאר את המלאכים ובשני את ישראל. כדרך שאר הקדושות דלעיל. ומוכח מתוכו שהוא קדושה למנחת יוה״כ. כמ״ש בבאורי בס״ד.

בני עליון, לה״כ (תלים פב) ובני עליון כלכם. ותרגומו והיך אנגלי מרומא כולכון. יאיצו, ימהרו לעבוד עבודתם. כמ״ש והחיות רצוא ושוב. ואמרו ולמאמרו כסופה ירדופו. בנגהי מאורות ירוצו. י״ל נגהי שהוא לישנא דרבנן אור לארבעה עשר נגהי. ר״ל כשיתנו המאורות להיות נגהי. והוא זמן המנחה למנח יומא. ירוצו להתפלל תפלת המנחה. תמהי לב, כי לא ידעו מה הוא. דוגמא שאמר ר׳ יהודה הלוי בקדושתו לשחרית. מחשבות חכמים יתמהו. ימריצו, מן מה נמרצו אמרי יושר (איוב ו) ותרגומו מה בסימן איגון פתגמין תריצין. איומי קומה, מדרז״ל שהוא גבוה מחבריו מהלך ת״ק שנה. ודרשו מן וגויתו כתרשיש שגופו כשלישו של עולם. יורו שגם הם מורכבים מחומר וצורה אלא שחומרם זך. ועי׳ מה שכתבתי לעיל בביאורי להאופן שנאנים שאננים. בחרת להפיהם ומעטיהם. וגוף סהר, עפ״י יפה כלבנה. ויש להטעים עוד שרצונו לומר אף שהם איומי קומה אבל הם רק עלולים ומושפעים מעילת הכל ב״ה ולא בידם מונם.

כהדין

וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרוֹת לַיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אֱלֹהַי עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי. וְעַכְשָׁיו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִימָה.

(וצריך הייתי לומר שוב לא אעשה לולי כי יגורתי מהיצר הרע כי הוא מאש ואני בשר ודם ולא אוכל לו ואז אהיה מוסיף על חטאתי פשע. אבל)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין וָחֳלָאִים רָעִים:

יש נוהגין לומר גם אלהי נצור (דרכי משה סי׳ תר״ז ומטה משה).

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך לעשות רצונך בלבב שלם:

חזרת התפלה לש״ץ

אָתָנוּ לְחַלּוֹת פָּנֶיךָ. כִּי חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ. נָא אַל תְּבִישֵׁנוּ נָא אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ. סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אָתָנוּ לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ כַּפָּרָה. אָיוֹם וְנוֹרָא. מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. תְּחַיֵּינוּ. תְּחָנֵּנוּ. וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא. סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן :

(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד) :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּסֵתֶר :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצַעֲדֵי רַגְלַיִם :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת :

(על חטא ש"ל ברמ"ח אברינו כשס"ה גידינו שבגופנו וכן בנפשנו ורוחנו ונשמתנו)

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי) :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד :

(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה) :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים :

(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת) :

(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי) :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דוֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשָּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא כָּל הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטֻמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:

מנחה של כפור

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדֹר וָדֹר. נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם: וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵירוֹת טוֹבוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים. וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

אלהינו

מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ

מלכנו

לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא־הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי־חָפֵץ חֶסֶד הוּא׃ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃ מִי־אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֺן וְעֹבֵר עַל־פֶּשַׁע
יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבֹּשׁ עֲוֺנֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל־חַטֹּאתָם׃
תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ
מִימֵי קֶדֶם׃

גֹּאֲלֵנוּ יְהֹוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

ומברך המפטיר לאחריה כמו בשחרית. ויאמר החזן יהללו וכו׳ כמו שכתוב בשחרית. ומחזירין ס״ת למקומו ואח״כ א׳ החזן ח״ק.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן׃ אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן׃

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

וילבשו שקים מגדולם ועד־קטנם: ויגע הדבר אל־מלך נינוה
ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על־האפר:
ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך וגדליו לאמר האדם והבהמה
הבקר והצאן אל־יטעמו מאומה אל־ירעו ומים אל־ישתו:
ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל־אלהים בחזקה
וישבו איש מדרכו הרעה ומן־החמס אשר בכפיהם: מי־
יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד: וירא
האלהים את־מעשיהם כי־שבו מדרכם הרעה וינחם האלהים
על־הרעה אשר־דבר לעשות־להם ולא עשה: וירע אל־יונה
רעה גדולה ויחר לו: ויתפלל אל־יהוה ויאמר אנה יהוה
הלוא־זה דברי עד־היותי על־אדמתי על־כן קדמתי לברח
תרשישה כי ידעתי כי אתה אל־חנון ורחום ארך אפים ורב־
חסד ונחם על־הרעה: ועתה יהוה קח־נא את־נפשי ממני כי
טוב מותי מחיי: ויאמר יהוה ההיטב חרה לך: ויצא יונה מן־
העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סכה וישב תחתיה בצל
עד אשר יראה מה־יהיה בעיר: וימן יהוה־אלהים קיקיון
ויעל | מעל ליונה להיות צל על־ראשו להציל לו מרעתו
וישמח יונה על־הקיקיון שמחה גדולה: וימן האלהים תולעת
בעלות השחר למחרת ותך את־הקיקיון וייבש: ויהי | כזרח
השמש וימן אלהים רוח קדים חרישית ותך השמש על־ראש
יונה ויתעלף וישאל את־נפשו למות ויאמר טוב מותי מחיי:
ויאמר אלהים אל־יונה ההיטב חרה־לך על־הקיקיון ויאמר
היטב חרה־לי עד־מות: ויאמר יהוה אתה חסת על־הקיקיון
אשר לא־עמלת בו ולא גדלתו שבן־לילה היה ובן־לילה
אבד: ואני לא אחוס על־נינוה העיר הגדולה אשר יש־בה
הרבה משתים־עשרה רבו אדם אשר לא־ידע בין ימינו

הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר׃ וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ
אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עֲלֵיכֶם׃ וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב
אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם׃ וַיִּקְרְאוּ אֶל
יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה
וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ׃
וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד הַיָּם מִזַּעְפּוֹ׃ וַיִּירְאוּ
הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים׃
וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלֹעַ אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה
יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃ וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה׃
וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה לִּי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ
קוֹלִי׃ וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ
וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃ וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף
לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי
סוּף חָבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃ לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַעֲדִי
לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱלֹהָי׃ בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי
אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃ מְשַׁמְּרִים
הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ׃ וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר
נָדַרְתִּי אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיהוָה׃ וַיֹּאמֶר יְהוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־
יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר׃ קוּם
לֵךְ אֶל נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר
אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ׃ וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה
הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃ וַיָּחֶל יוֹנָה
לָבוֹא בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם
וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת׃ וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ־צוֹם

הַתּוֹעֵבֹת הָאֵל עָשׂוּ אַנְשֵׁי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם וַתִּטְמָא הָאָרֶץ׃ וְלֹא־תָקִיא הָאָרֶץ אֶתְכֶם בְּטַמַּאֲכֶם אֹתָהּ כַּאֲשֶׁר קָאָה אֶת־הַגּוֹי אֲשֶׁר לִפְנֵיכֶם׃ כִּי כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם׃ וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מֵחֻקּוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לִפְנֵיכֶם וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

ואין אומרים קדיש אחר קריאתה. ומפטיר מברך לפניה כמו בשחרית:

וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה בֶן־אֲמִתַּי לֵאמֹר׃ קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא עָלֶיהָ כִּי־עָלְתָה רָעָתָם לְפָנָי׃ וַיָּקָם יוֹנָה לִבְרֹחַ תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה וַיֵּרֶד יָפוֹ וַיִּמְצָא אָנִיָּה | בָּאָה תַרְשִׁישׁ וַיִּתֵּן שְׂכָרָהּ וַיֵּרֶד בָּהּ לָבוֹא עִמָּהֶם תַּרְשִׁישָׁה מִלִּפְנֵי יְהוָה׃ וַיהוָה הֵטִיל רוּחַ־גְּדוֹלָה אֶל־הַיָּם וַיְהִי סַעַר־גָּדוֹל בַּיָּם וְהָאֳנִיָּה חִשְּׁבָה לְהִשָּׁבֵר׃ וַיִּירְאוּ הַמַּלָּחִים וַיִּזְעֲקוּ אִישׁ אֶל־אֱלֹהָיו וַיָּטִלוּ אֶת־הַכֵּלִים אֲשֶׁר בָּאֳנִיָּה אֶל־הַיָּם לְהָקֵל מֵעֲלֵיהֶם וְיוֹנָה יָרַד אֶל־יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה וַיִּשְׁכַּב וַיֵּרָדַם׃ וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד׃ וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה גוֹרָלוֹת וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה׃ וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה׃ וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־הַיַּבָּשָׁה׃ וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ

עֶרְוָתָן כִּי עֶרְוָתְךָ הֵנָּה׃ ס עֶרְוַת בַּת־אֵשֶׁת אָבִיךָ
מוֹלֶדֶת אָבִיךָ אֲחוֹתְךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ׃ ס
עֶרְוַת אֲחוֹת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה שְׁאֵר אָבִיךָ הִוא׃ ס
עֶרְוַת אֲחוֹת־אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה כִּי־שְׁאֵר אִמְּךָ הִוא׃ ס
עֶרְוַת אֲחִי־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה אֶל־אִשְׁתּוֹ לֹא תִקְרָב
דֹּדָתְךָ הִוא׃ ס עֶרְוַת כַּלָּתְךָ לֹא תְגַלֵּה אֵשֶׁת בִּנְךָ
הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ׃ ס עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָחִיךָ לֹא
תְגַלֵּה עֶרְוַת אָחִיךָ הִוא׃ ס עֶרְוַת אִשָּׁה וּבִתָּהּ לֹא
תְגַלֵּה אֶת־בַּת־בְּנָהּ וְאֶת־בַּת־בִּתָּהּ לֹא תִקַּח לְגַלּוֹת
עֶרְוָתָהּ שַׁאֲרָה הֵנָּה זִמָּה הִוא׃ וְאִשָּׁה אֶל־אֲחֹתָהּ
לֹא תִקָּח לִצְרֹר לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ עָלֶיהָ בְּחַיֶּיהָ׃ וְאֶל־
אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ׃
וְאֶל־אֵשֶׁת עֲמִיתְךָ לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְזָרַע לְטָמְאָה־
בָהּ׃ וּמִזַּרְעֲךָ לֹא־תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֹּלֶךְ וְלֹא תְחַלֵּל
אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה׃ ישראל ומפטיר וְאֶת־זָכָר
לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הִוא׃ וּבְכָל־
בְּהֵמָה לֹא־תִתֵּן שְׁכָבְתְּךָ לְטָמְאָה־בָהּ וְאִשָּׁה לֹא־
תַעֲמֹד לִפְנֵי־בְהֵמָה לְרִבְעָהּ תֶּבֶל הוּא׃ אַל־תִּטַּמְּאוּ
בְּכָל־אֵלֶּה כִּי בְכָל־אֵלֶּה נִטְמְאוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־אֲנִי
מְשַׁלֵּחַ מִפְּנֵיכֶם׃ וַתִּטְמָא הָאָרֶץ וָאֶפְקֹד עֲוֺנָהּ
עָלֶיהָ וַתָּקִא הָאָרֶץ אֶת־יֹשְׁבֶיהָ׃ וּשְׁמַרְתֶּם אַתֶּם
אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי וְלֹא תַעֲשׂוּ מִכֹּל הַתּוֹעֵבֹת
הָאֵלֶּה הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ כִּי אֶת־כָּל־

רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

אין אומרים ואני תפלתי אפילו כשחל להיות בשבת כי אם אל ארך אפים:

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם. וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנוּ. חוּסָה יְהוָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מִכָּל רָע. חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן סְלַח נָא. כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם וּמָלֵא רַחֲמִים אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנּוּ. חוּסָה יְהוָה עַל שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וְהַצִּילֵנוּ מִכָּל רָע. חָטָאנוּ לְךָ אָדוֹן סְלַח נָא כְּרוֹב רַחֲמֶיךָ אֵל:

ויוציא ס״ת ואומר ברוך המקום וכו׳. כמו שכתוב בשחרית, וקורין בו כהן ולוי והמפטיר בפרשת אחרי מות. וזו היא הקריאה:

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: כְּמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יְשַׁבְתֶּם־בָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ וּכְמַעֲשֵׂה אֶרֶץ־כְּנַעַן אֲשֶׁר אֲנִי מֵבִיא אֶתְכֶם שָׁמָּה לֹא תַעֲשׂוּ וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ: אֶת־מִשְׁפָּטַי תַּעֲשׂוּ וְאֶת־חֻקֹּתַי תִּשְׁמְרוּ לָלֶכֶת בָּהֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־חֻקֹּתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם אֲנִי יְהוָה: ס לוי אִישׁ אִישׁ אֶל־כָּל־שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה אֲנִי יְהוָה: ס עֶרְוַת אָבִיךָ וְעֶרְוַת אִמְּךָ לֹא תְגַלֵּה אִמְּךָ הִוא לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָהּ: ס עֶרְוַת אֵשֶׁת־אָבִיךָ לֹא תְגַלֵּה עֶרְוַת אָבִיךָ הִוא: ס עֶרְוַת אֲחוֹתְךָ בַת־אָבִיךָ אוֹ בַת־אִמֶּךָ מוֹלֶדֶת בַּיִת אוֹ מוֹלֶדֶת חוּץ לֹא תְגַלֶּה עֶרְוָתָן: ס עֶרְוַת בַּת־בִּנְךָ אוֹ בַת־בִּתְּךָ לֹא תְגַלֶּה

מְרוֹמָא עִלָּאָה בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ. קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ.
קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יְהוָה צְבָאוֹת מַלְיָא כָל אַרְעָא זִיו
יְקָרֵהּ: וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ כְּבוֹד
יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: וּנְטָלַתְנִי רוּחָא וְשִׁמְעֵית בַּתְרַאי קָל זִיעַ שַׂגִּיא
דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין בְּרִיךְ יְקָרָא דַיהוָה מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ:
יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: יְהוָה מַלְכוּתֵהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא: יְהוָה אֱלֹהֵי אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל אֲבֹתֵינוּ
שָׁמְרָה זֹּאת לְעוֹלָם לְיֵצֶר מַחְשְׁבוֹת לְבַב עַמֶּךָ וְהָכֵן לְבָבָם
אֵלֶיךָ: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ
וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל
קֹרְאֶיךָ: צִדְקָתְךָ צֶדֶק לְעוֹלָם וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב
חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: בָּרוּךְ אֲדֹנָי
יוֹם | יוֹם יַעֲמָס לָנוּ הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ
מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ
בָּךְ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבְּרָאָנוּ לִכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים וְנָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת.
וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. הוּא יִפְתַּח לִבֵּנוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיָשֵׂם בְּלִבֵּנוּ
אַהֲבָתוֹ וְיִרְאָתוֹ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ וּלְעָבְדוֹ בְּלֵבָב שָׁלֵם לְמַעַן לֹא
נִיגַע לָרִיק וְלֹא נֵלֵד לַבֶּהָלָה: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁנִּשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וּמִצְוֹתֶיךָ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְנִזְכֶּה
וְנִחְיֶה וְנִירַשׁ טוֹבָה וּבְרָכָה לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ
כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ: יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן
צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא
עָזַבְתָּ דֹרְשֶׁיךָ יְהוָה: יְהוָה אֲדֹנֵינוּ מָה אַדִּיר שִׁמְךָ בְּכָל הָאָרֶץ:
חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַיהוָה:

ואומר החזן

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ
מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן
וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ

מנחה של יום כפור

ושוב לומר כאן גם פטום הקטורת

וְעָרְבָה לַיהֹוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם. כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים
קַדְמוֹנִיּוֹת:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהֹוָה אֱלֹהָיו:

א תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: ג בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: ג גָּדוֹל יְהֹוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: ד דּוֹר
לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: ה הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: ו וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה: ז זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: ח חַנּוּן וְרַחוּם
יְהֹוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: ט טוֹב יְהֹוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל
מַעֲשָׂיו: י יוֹדוּךָ יְהֹוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: יא כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: יב לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו
וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: יג מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דֹּר וָדֹר: יד סוֹמֵךְ יְהֹוָה לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים:
טו עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
טז פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: יז צַדִּיק יְהֹוָה בְּכָל־
דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: יח קָרוֹב יְהֹוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: יט רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהֹוָה אֶת־כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים
יַשְׁמִיד: כא תְּהִלַּת יְהֹוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וּלְשָׁבֵי פֶשַׁע בְּיַעֲקֹב נְאֻם יְהֹוָה: וַאֲנִי זֹאת
בְּרִיתִי אוֹתָם אָמַר יְהֹוָה רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרַי אֲשֶׁר
שַׂמְתִּי בְּפִיךָ לֹא יָמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זַרְעֲךָ וּמִפִּי זֶרַע זַרְעֲךָ אָמַר
יְהֹוָה מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: וְאַתָּה קָדוֹשׁ יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל:
וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ | קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא
כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי

וכחה. וללמד שאין ביכולת האדם לברוח מפני השם וכו' עכ"ל. ומזה הטעם מסיימין בפסוקי התשובה דסוף מיכה. כמ"ש הטור והמנהיג. וכן הוא בסדר רע"ג וכס' האשכול. ובתרי עשר מדלגין מנביא לנביא. כמ"ש בסי' קמ"ד.) ומברך לפניה ולאחריה כמו בשחרית. ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת וחותם בשל שבת. (סי' תרכ"ב ופי' הותם גם בשל שבת עם יוה"כ.)

ד אם חל בשבת אומרים צדקתך ואומרים אבינו מלכנו. (שם. אבינו מלכנו בתחלה ואח"כ צדקתך. ברכ"י שם וסי' תקל"ח.)

ה אין נושאין כפים במנחה ביוה"כ. וכהן שעבר ועלה לדוכן הרי זה נושא כפיו ואין מורידין אותו. (שם. אם כהן אחד עלה לדוכן ושאר הכהנים עקרו רגליהם בעבודה ועדין לא עלו. טוב הדבר שיאלו מביהכנ"ס ולא יעלו עמו. ברכ"י שם) :

מנחה של יום כפור

לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר : מַה יְּדִידוֹת מִשְׁכְּנוֹתֶיךָ יְהוָֹה צְבָאוֹת : נִכְסְפָה וְגַם כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחַצְרוֹת יְהוָֹה לִבִּי וּבְשָׂרִי יְרַנְּנוּ אֶל אֵל חָי : גַּם צִפּוֹר מָצְאָה בַיִת וּדְרוֹר קֵן לָהּ אֲשֶׁר שָׁתָה אֶפְרֹחֶיהָ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָֹה צְבָאוֹת מַלְכִּי וֵאלֹהָי : אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה : אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לוֹ בָךְ מְסִלּוֹת בִּלְבָבָם : עֹבְרֵי בְּעֵמֶק הַבָּכָא מַעְיָן יְשִׁיתוּהוּ גַּם בְּרָכוֹת יַעְטֶה מוֹרֶה : יֵלְכוּ מֵחַיִל אֶל חָיִל יֵרָאֶה אֶל אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן : יְהוָֹה אֱלֹהִים צְבָאוֹת שִׁמְעָה תְפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה : מָגִנֵּנוּ רְאֵה אֱלֹהִים וְהַבֵּט פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ : כִּי טוֹב יוֹם בַּחֲצֵרֶיךָ מֵאָלֶף בָּחַרְתִּי הִסְתּוֹפֵף בְּבֵית אֱלֹהַי מִדּוּר בְּאָהֳלֵי רֶשַׁע : כִּי שֶׁמֶשׁ וּמָגֵן יְהוָֹה אֱלֹהִים חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָֹה לֹא יִמְנַע טוֹב לַהֹלְכִים בְּתָמִים : יְהוָֹה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר : צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ : וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד : אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם : וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין : עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה : וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה : וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה :

דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת עַל רֹאשֵׁךְ עָבְרוּ. גָּאָה לְבָבֵךְ וְהֵם גָּאוּ וְגָבְרוּ. וְאִם יִשָּׁבֵר
לִבֵּךְ וְיִשָּׁבְרוּ. הַדִּיחֵם מִקִּרְבֵּךְ. וְטַהֲרִי אֶת חֻבֵּךְ: וְהַקְרִיבִי לִבֵּךְ.
וְהַקְטִירִי חֶלְבֵּךְ. וְדִמְעֵךְ נִסְכִּי: אי מזת

הִנָּךְ יָפָה לַחַמָּה נִמְשֶׁלֶת. לוּלֵי הֱיוֹתֵךְ בְּדָמִים מִתְגּוֹלֶלֶת. לֹא מְטֹהָרָה אֲבָל
מִתְגָּאֶלֶת. וְאֵיכָה נִגְאֶלֶת. נְשָׁמָה נִגְעֶלֶת: הַרְבִּי לָךְ בּוֹרִית. וּבַקְּשִׁי
הָאַחֲרִית. וְתָבוֹאִי בַּבְּרִית. וּמַגְּדֵי שָׁוְא אָרִית. זָרִי מִתּוֹכְכִי: אי מזת

למנצח

אהלי יעקב

ומנן ה' גבאות. **אבל מתגאלת.** מטונפת. מן שלחן ה' מגואל הוא. **ואיכה נגאלת.** זה לשון גאולה והצלה. **הרבי לך בורית.** מלשון (ירמיה ב) ותרבי לך בורית. כלומר בדרכי התשובה המנקים טנופי השוטה. **ובבואי בברית.** התורה. **ומגדי שוא ארית.** הם כנוי לדעות חיצונות אשר ידמה להעמלים בהם שהם מגדים ובאמת הם שוא ודבר כזב. ופי' ארית לקטת. מן אריתי מורי עם בשמי. וככה קרא אותם במכתבו לחכם אחד באמרו. **ואל תשיאך חכמת יונית. אשר אין לה פרי רק פרחים:** וכו'. **שמע דברי נבוניה נבוכים. בנויים על יסוד תהו וטוחים:** וכו'. **ולמה זה אבקיש לי ארחות עקלקלות ואעזוב אם ארחים:** ע"כ דברי פי חכם חן:

אהלי   דיני תפלת מנחה   יעקב

א אם יש שהות ביום טוב לומר קודם תפלת המנחה פרשת העקידה ורבש"ע שלאחריו ופסוק ושחט אותו על ירך המזבח צפונה וכו'. (כן מ"כ בשם הרמד"ל שהזמן היותר ראוי לומר פ' העקידה הוא בזמן תפלת המנחה, ויותר במנחת יוה"כ כי הכיבה מלוה בשעתה כי נעקד באותה שעה ומזכירין את זכותו עכ"ל. ועי' במה שכתבתי בחלק ר"ה בדיני קריאת התורה שדבר זה אינו מוסכם ואגדות חלוקות יש בדבר. דאיכא למ"ד שבראש השנה היתה העקידה. ויש אומרים שבניסן היתה. וי"א שביוה"כ היתה ע"ש. והג"מ חיד"א ז"ל בספרו כף אחת סדר תפלה ארוכה לאומרה אחר פ' העקידה. ולא העתקתיה. כי טוב מעט בכוונה וכו' וגם שלא עבור זמן המנחה. כי הרבה מן הראשונים מנעו לומר אשרי וסדר קדושה קודם מנחה מפני חשש זה כמ"ש הב"י בשם המרדכי והגמ"י.)

ב אומרים אשרי ובא לציון ואין אומרים ואני תפלתי אפילו חל להיות בשבת. (סי' תרכ"ב. והטעם איתא בטור לפי שבשבת אומרים ואני תפלתי ע"פ המדרש לשבח ישראל לומר אף שאכלו ושתו מתפללים. מה שאין שייך זה ליוה"כ, ועי' בסדור הרי"ע.)

ג ומוציאין ס"ת וקורין שלשה בפרשת עריות עד סוף הפרשה. (מתחילין מן וידבר ה' וכו' כמעשה ארץ מצרים עד והי בהם. כהן. ולוי קורא עד אלהיך אני ה'. והשלישי הוא המפטיר עד סוף הפרשה. לבוש.) **והשלישי מפטיר ביונה ומסיים מי אל כמוך.** (וכתב הרד"א מה שקורין בעריות הטעם דאיתא במדרש (זכרו התו' במגילה לא א) אתה הזהרתנו שלא לגלות ערוה אף אתה לא תגלה ערותנו ותכפר לנו. וי"א הטעם לפי שנפשו של אדם מתאוה להם ובני אדם נכשלים בהם כל השנה וגם ביוה"כ שהנשים מתקשטות לכבוד היום וכו' לכך קורין להם פ' עריות שכל מי שיש בידו אחת מהן יחזור בתשובה ויתכפר לו. ומפטירין ביונה המדבר מענין התשובה

תוכחה לרבי יהודה הלוי ז"ל

יוֹנָה פוֹתָה יְקוֹשֶׁת כָּל מַעְבָּר. תִּרְאִי הַבָּר וְתִנְשִׁי הַמִּכְבָּר. חֶלְדֵּךְ עָבַר
וְהַפַּח לֹא נִשְׁבָּר. וּמַה תָּשִׁיבִי אֶת שׁוֹלְחֵךְ דָּבָר: הֲתִקְשִׁי עוֹד רוּחֵךְ.
עֲדֵי אָבַד נִצְחֵךְ. וְתַם לָרִיק כֹּחֵךְ. תְּנִי לֵב אֶל אָרְחֵךְ: וְשִׂימִי עֵינָיִכִי.
אֵי מִזֶּה בָּאת וְאָנָה תֵלֵכִי:

הַמְעַט מִמֵּךְ מְשַׂחֶקֶת בַּתֵּבֵל. בְּתַעֲנוּגֵי זְמַן כִּשְׁנֵי יוֹבֵל. כַּחֹשֶׁךְ בָּאת וְתֵלְכִי
כַּהֶבֶל. הִנָּזְרִי כִּי קָרְבוּ יְמֵי אֵבֶל: נְטִי מִתַּעְתּוּעִים. וְהַבְלֵי שַׁעֲשׁוּעִים.
וּתְנִי לִרְגָעִים. לִבֵּךְ לַקְּרָעִים. וְקִרְאִי לִבְכִי: אי מזה

וְאִם לֹא עַתָּה תִּתְנַצְּלִי עֶדְיֵךְ. מָתַי תּוּכְלִי לְשַׁלֵּם אֶת נִשְׁיֵךְ. מִדְּמֵי מְרַיֵּךְ.
וּמְחוֹבוֹת קָשְׁיֵךְ. עֲוֹנֵךְ חָלְיֵךְ. וְתַעֲנִיתֵךְ צָרְיֵךְ: בְּוִדּוּיֵךְ דַּיֵּךְ.
בְּהַשְׁמִיעֵךְ בִּכְיֵךְ. וְרָאָה אֶת עָנְיֵךְ. מְמִיתֵךְ וּמְחַיֵּךְ. וְנָשָׂא עֲוֹנָיִכִי: אי מזה

דברי

אהלי יעקב

יונה פותה, הפיוט הזה הוא במחה"ת כתיבת יד. ולא מצאתיו כעת במחזור אחר. וסמנו **יהודה הלוי**. יהודה בראשי הבתים. והלוי בבית האחרון. הרבי לך בורית. [בקשי תאחרית.
עשוי במתכונת התוכחה המתחלת שכחי יגונך נפש הומיה להרשב"ג ז"ל. שהדפסנוה בחלק ר"ה בתוכחות וסליחות. שכל בית יחלק לשני מיני חרוזה. והוא נחמד ונעים על כן אמרתי לספחהו בזה. ומסגנונו נראה שהוא תוכחה לרבי יהודה הלוי ז"ל:

יונה פותה, מלה"כ (הושע ז) ויהי אפרים כיונה פותה אין לב. והוא אצל הפייט ז"ל כנוי לנפש הנפתה בהבלי העוה"ז ונוקשת בעברה במעברי מימיו הזדונים. **תראי הבר ותנשי המכבר**, הוא עפ"ה (משלי א) כי חנם מזורה הרשת בעיני כל בעל כנף. ופירש"י העופות הרואות חטים וקטניות מזורים על הרשת. חנם הוא בעיניהם. שאינם מכירים על מה היא מזרת ויורדין בה ואוכלין. ופי' הבר הדגן. ותנשי ותשכחי. המכבר הרשת. **חלדך עבר** וכו'. כלומר אפילו בימי זקנותך אין את נותנת על לב. **משחקת בתבל**, לה"כ (משלי ח) משחקת בתבל ארצו. **כשני יובל**, משמע שיסדו כשעברו עליו חמשים שנה שהם שני יובל. **הנזרי**, התפרשי כמו וינזרו מקדשי בני ישראל. **כי קרבו ימי אבל**, פירשתיו לעיל בתוכחה בן אדמה יזכור במולדתו. **לא עתה תתנצלי. עדיך**, ואם גם עתה לא תסירי הקישוטים המדומיים של העולם העובר. ומלה"כ ויתנצלו את עדים. כדברי קהלת וזכור את בוראיך בימי בחורתיך וכו'. **מתי תוכל לשלם את נשיך**, את חובותיך. מלה"כ (מ"ב ד) ושלמי את נשיך. **מדמי מריך**, מריבתא דליסנא משמע מדמי הוא מל' רז"ל אל תעמוד על המקח בשעה שאין לו דמים. לי מחיר. **עונך חליך ותעניתך צריך**, ר"ל עיקר החולי הוא חולי הנפש שהוא העון. ותרופתו הוא התענית. וצריך הוא מן הצרי אין בגלעד. **בודוייך דיך**, שתתודה בתעניתך עד שיהא די. כמו והמלאכה היתה דים. ר"ל פעם אחר פעם. והוא לשון נופל על לשון לנאות. **דברי עונות על ראשך עברו**, מלה"כ (תלים סה) דברי עונות גברו מני. (שם לג) כי עונותי עברו ראשי. **ואם ישבר לבך ושברו**, הורה בזה שהעיקר הוא שבירת הלב. ופה חסר דלת אחד בכיי אשר לפני ואין בידי למלאות החסרון. **חבך** מלפוק. **והקטירי חלבך**, מדרז"ל בברכות חלבי ודמי שנתמעט בתעניתי וכו'. **ודמעך נסכי**, הדמעות במקום הנסכים שגור הרבה בפי פייטני ספרד. זכרתי במקומות רבים לעיל. **לחמה נמשלת**, לפי שלא ידעו אור בהיר מחמה על כן אמר לחמה נמשלת. ובאמת מקור מחצבתה גדול הרבה מאוד מחמה גרם שמימי. כמו שזכר הוא ז"ל בספרו הכוזרי. והוא רק ע"ד כי שמש

ומגן

תוכחות וסליחות

מַה תְּאִיצוּן מוּסָר לְבֶן עֶשֶׂר. עוֹד מְעַט קָט יִגְדַּל וְיִוָּסֵר. הַבְּרוּ לוֹ חֵן חֵן
וְיִתְכַּשֵּׁר. שַׁעֲשׁוּעָיו יוֹלְדָיו וּמִשְׁפַּחְתּוֹ: בן

מַה נְּעִימִים יָמִים לְבֶן עֶשְׂרִים. קַל כְּעֹפֶר דּוֹלֵג עֲלֵי הָרִים. בָּז לְמוּסָר
לוֹעֵג לְקוֹל מוֹרִים. יַעֲלַת חֵן חֶבְלוֹ וּמַלְכֻּדְתּוֹ: בן

בֶּן שְׁלשִׁים נָפַל בְּיַד אֵשֶׁת. קָם וְהִבִּיט הִנּוֹ בְּתוֹךְ רֶשֶׁת. יִלְחָצוּהוּ סָבִיב
בְּנֵי קֶשֶׁת. מִשְׁאֲלוֹת לֵב בָּנָיו וְלֵב אִשְׁתּוֹ: בן

נָע וְנִכְנָע מַשִּׂיג לְאַרְבָּעִים. שָׂשׂ בְּחֶלְקוֹ אִם רָע וְאִם נָעִים. רָץ לְדַרְכּוֹ
וַיַּעֲזוֹב רֵעִים. עַל עֲמָלוֹ יַעֲמוֹד בְּמִשְׁמַרְתּוֹ: בן

בֶּן חֲמִשִּׁים יִזְכּוֹר יְמֵי הֶבֶל. יֶאֱבַל כִּי קָרְבוּ יְמֵי אֵבֶל. בָּז בְּעֵינָיו אֶת יְקַר
תֵּבֵל. כִּי יִפְחַד פֶּן קָרְבָה עִתּוֹ: בן

שְׁאָלוּ מָה הָיָה לְבֶן שִׁשִּׁים. אֵין בְּמַעֲשָׂיו בַּדִּים וְשָׂרָשִׁים. כִּי שְׂרִידָיו דַּלִּים
וַחֲלָשִׁים. לֹא יְקוּמוּן אִתּוֹ בְּמִלְחַמְתּוֹ: בן

אִם שְׁנוֹתָיו נָגְעוּ אֱלֵי שִׁבְעִים. אֵין דְּבָרָיו נִרְאִים וְנִשְׁמָעִים. רַק לְמַשָּׂא יִהְיֶה
עֲלֵי רֵעִים. מַעֲמָס עַל נַפְשׁוֹ וּמִשְׁעַנְתּוֹ: בן

בֶּן שְׁמוֹנִים טוֹרַח עֲלֵי בָנָיו. אֵין לְבָבוֹ אִתּוֹ וְלֹא עֵינָיו. בּוּז לְיוֹדְעָיו וְלַעַג
לִשְׁכֵנָיו. רוֹשׁ בְּכוֹסוֹ גַּם לַעֲנָה פִּתּוֹ: בן

אַחֲרֵי זֹאת כְּמֵת יְהִי נֶחְשָׁב. אַשְׁרֵי אִישׁ אֲשֶׁר נֶחְשָׁב לְגֵר תּוֹשָׁב. אֵין בְּלִבּוֹ
רַעְיוֹן וְלֹא מַחֲשָׁב. רַק לְאַחֲרִית נַפְשׁוֹ וּמִשְׁבַּרְתּוֹ: בן

יונה

אהלי יעקב

תאיצון, תדחקו ותמהרו מן ויאיצו המלאכים בלוט. **ויוסר**, יקבל מוסר. ורז"ל בפ' נערה שנתפתתה אמרו קרוב לזה. התקינו שיהא אדם מגלגל עם בנו עד י"ב שנה מכאן ואילך יורד עמו לחייו. **שעשועיו יולדיו ומשפחתו**, ר"ל הוא משתעשע ומתענג על יולדיו ומשפחתו ואינו חושב עדין על נישואי אשה. וזה מקביל למה שזוכר לבן עשרים שיעלת חן חבלו ומלכודתו. **קל כעופר** וכו', כפשטא דמתניתין דאבות בן י"ח לחופה בן עשרים לרדוף. **אשת**, מוכרת כמו אשת יפת תואר. ועי' בפירושו לפי' נפל אשת בל חזו שמש (תלים נח). **בני קשת**, והדר מפרש מי המה בני קשת ר"ל האנשים. הם משאלות לב בניו ולב אשתו והוא מלה"כ (איוב מא) לא יבריחנו בן קשת. **כי קרבו ימי אבל**, מלה"כ (בראשית) יקרבו ימי אבל אבי. כי בן ששים זוהי מיתת כל אדם כדאמרינן במו"ק (כח א כגי' רבנו חננאל ועתרים שם) ומפיק ליה מקרא תבא בכלח אלי קבר. בכל"ח בגי' שיתין הוו. וסיפיה דקרא כעלות גדיש בעתו. אלמא בן ששים הוא בעתו. על כן אמר לבן חמשים כי קרבו. **כי יפחד**, בנוסחאות נקוד יִפַּחֵד והמשכיל ימאן זה. **שרידיו**, כחות גופו הנשארים. **אחרי זאת כמת** וכו', אף שבמשנה תנן בן מאה כאילו מת. הוא נקט פשטיה דקרא ואם בגבורות שמונים שנה. וכן חז"ל בגיטין גבי המביא גט ממדינת הים אמרו. לא שנו אלא שלא הגיע לגבורות אבל הגיע לגבורות לא. וכן במועד קטן שם. גבי רב הונא דנח נפשיה פתאום:

יונה

בְּרֹב חֲסָדֶיךָ הֵן נִסְמָכְתִּי. וּמְרַחֵם עָלֶיךָ הִשְׁלַכְתִּי. וְאִם בִּשְׁרִירוּת לִבִּי הָלַכְתִּי. לְפָנֶיךָ נַפְשִׁי הֵן שָׁפַכְתִּי. בְּתוֹךְ כּוּר גָּלוּתִי בְּךָ בָטַחְתִּי. כִּי אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ עוקר

מִי מַן חֶסֶד יְמַן לְרָעֵב חֲסָדֶיךָ. בִּלְתְּךָ צוּר אֵין מִלְּבַדֶּךָ. נָא לְרַק מִצֶּדֶק מָלֵא פַּחְדֶּךָ. הַמָּלֵא רַחֲמִים וְלִי אֲנִי עַבְדֶּךָ. וְיֶעֱרַב לְךָ שִׂיחַ אֶשְׁפּוֹךְ נֶגְדֶּךָ. בְּבוֹאִי בְּצֵל רְצוֹנְךָ לְהִסְתַּפֵּחַ׃ עוקר

חַזֵּק וְהָכֵן לֵב לְעַבְדְּךָ רְצוֹנוֹ. וְחוֹן מוֹדֶה וְעוֹזֵב פִּשְׁעוֹ וְאוֹנוֹ. וְקַח שַׁי לְךָ יַקְרִיב. מְקוֹם קָרְבָּנוֹ. הַקְרִיב בִּהְיוֹת מִקְדָּשׁ עַל מְכוֹנוֹ. וְתַעֲלֶה לְךָ לְרָצוֹן תּוֹרַת לְשׁוֹנוֹ. כְּקָרְבַּן עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ׃

תוכחה לרבי אברהם אבן עזרא ז"ל

בֶּן אֲדָמָה יִזְכּוֹר בְּמוֹלַדְתּוֹ. כִּי לְעֵת קֵץ יָשׁוּב לְיוֹלַדְתּוֹ׃

קוּם וְהַצְלַח. אָמְרוּ לְבֶן חָמֵשׁ. מַעֲלוֹתָיו עוֹלִים עֲלוֹת שֶׁמֶשׁ. בֵּין שְׁדֵי אֵם יִשְׁכַּב וְאַל יָמֵשׁ. צַוְּארֵי אָב יִקַּח לְמֶרְכַּבְתּוֹ׃ בן

מה

אהלי יעקב

ואקדמיה ברישא כדכתיב סור מרע והדר ועשה טוב. ותנן החטאת קודמת לעולה. ואמרו הם ז"ל שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח. ואחריו זכר הטלולה מעשיין והיות ערום ממצות שמהן הסגלות לנשמה. וכמו שכתבתי לעיל בביאורי להבקשה ה' נגדך כל תאותי בבית אני ממעשים שולל וערום. ואחריו ז"ל האשמים שהוא שממון הגפש וקלקולה. ברבי חסדיך, על חסדיך המרובים. כמו אכתוב לו רבי תורתי (הושע ח). מימן חסד, י"מ מי מן שתי תיבות ומן לשון הזמנה כמו וימן ה' דג גדול. ור"ל מי הזמנת חסד יזמין לרעב ואתא חסדיך. ויש לפרש עוד מימן תיבה אחת מל' ימין ונקודה מ"ס בשבא ויו"ד בקבו"ץ. כמו כתר המימן שבפיוט שערי ארמון שבמחזא"ס לנעילה. ובדרז"ל אחימן המיומן שבאחים. היכך המיומן. ור"ל חסד הימני. ע"ד אלו מימנים לזכות. בלתך צור אין מלבדך, מלת אין עומד במקום שנים. בלתך צור אין. אין מלבדך. ובתנא"ב הנוי אין בלתך צור ואין בלעדיך. מלא פחדך, מלא מ"ס קמוצה. אבל הוא מלא פחדך. ואונו, וחמסו. יקריב, כן צ"ל בהפעיל. ובנוסחאות יקרב מהקל והוא ט"ס. תורת לשונו, מאמרם ז"ל זאת התורה לעולה וכו' כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכו'. ובתנא"ב הנוי תודת בדל"ת. ופי' הרד"א מלשון מזמור לתודה. והטעמים קרובים:

בן אדמה. הפיוט הזה הוא במחס"פ בין הפזמונים שאחרי מוסף יוה"כ. וסמנו **אברם** בראשי תבות הדלת האחרון **אין בלבו רעיון ולא מחשב**. וכתב מדרש שמואל על פ"א. הרב החכם רבי אברהם אבן עזרא בפיוט אשר עשה על סדר מדרגות שנות האדם וכו' נחמד ויפה עשהו ליום הכפורים עכ"ל. והוא שקול תנועה ויתד וג"ת ויתד וב"ת.

ליולדתו, לאדמתו כי היא אמו וממנה לוקח ואליה ישוב בבא קצו. ועראב"ע בפי' לפסוק וערום אשוב שמה (איוב). **עלות שמש,** כלומר במהירות עצוסי

תאיטן

אֲנִי מַזְכִּיר הַיּוֹם. חַסְדֵי אֲבוֹתַי. לָאֵל נוֹרָא וְאָיוֹם. בֶּן מַחְשְׁבוֹתַי. לִמְצוֹא בָם פְּדוּיִם. מִמְּשׁוּבוֹתַי. וְאֶת פָּנָיו אֲשַׁחֵר בִּתְשׁוּבוֹתַי. יוֹם יִפְקוֹד חֲטָאַי עִם חוֹבוֹתַי. כִּי לְקַבֵּל שָׁבִים יַד פּוֹתֵחַ: עוקד

מֹשֶׁה מִמֵּי זְדוֹנִים. אֲשֶׁר בָּם צָלַל. וּרְחַץ בְּמֵי צְדָקָה. בְּדַם חֵטְא מְגוֹלָל. וְכַס בְּשִׂמְלַת חֲסָדֶיךָ. הוֹלֵךְ שׁוֹלָל. מִתּוֹם וּמִיּוֹשֶׁר עֵת יְהִי נִפְלָל. וְאִם מִצִּיר אֲשָׁמָיו דַּכָּא וְאֻמְלָל. צוּרִי חֲסָדֶיךָ לְצִירָיו תְּהִי שׁוֹלֵחַ: עוקד

ברבי

אהלי יעקב

אני מזכיר. הפיוט הזה הוא במחס״פ בין הפזמונים שאחרי כוסף יוה״כ. ובס׳ תשלום אבודרהם ובשאר מחזורים. וסמנו בראשי הבתים במלות שלמות **אני משה ברבי מימן חזק**, והוא הרמב״ח ז״ל בעל משנה תורה. וכן כתב חר״ב קורא הדורות. ובס׳ שמות בשם מהרי״ט הביא דבריו הרמב״ח בס׳ עזרת נשים בשם מימון כתב וז״ל ויש בקשה יסדה הרמב״ם ליום הכפורים והתחלת הבתים אני משה ברבי מימן חסר ו׳ וכו׳. והרד״א כתב וז״ל ומצאנו כתוב שזה הפזמון עשאו הרמב״ם ז״ל וכו׳ ויש אומרים כי זה אינו הרמב״ם ז״ל אלא משורר אחד שהיה שמו ושם אביו כן. ובתשובת שאלה לרמב״ם ז״ל ראיתי שהוא מזכיר אותו עכ״ל. מה שכתב בתשובת שאלה מזכיר אותו. הוא בתשובתו לחכמי לוניל הביאה הכ״מ בהלכות תפילין. הנה מה שקצת הטילו ספק בדבר נראה שהסבה היא מה שראו מליצותיו פשוטות ונוחות לרצות. וחשבו זה לפחיתות כבוד להרמב״ם ז״ל על כן חתרו לשלול אותו מכנו. ולא בנו שלא כל אדם זוכה לשתי שולחנות. גאונות ועוסק תבונות. ועם זה יעוף ברקיע השיר וינצח בנגינות. כי זה האחרון הוא רק טבעי ומתת אלקים. וכן ראינו אותו ז״ל באגרותיו שלא לבו הלך אחרי החרוזים. ומה שעשה קצת בראשי ספריו ואגרותיו הוא רק משום עיילת לקרתא אזל בנימוסה יעוי״ש. כי על כן נכון הדבר שלא להוציאו מחזקת בעל בעמיו. וחזי גברי רברבי דאסהידו עליה. ועי׳ במה שכתבתי בחלק ר״ה בפתיחתי להעקידה של ר׳ יהודה אבן עבאס המתחלת עת שערי רצון להפתח. שמה שכתוב בקצת מחזורים בתחילת פיוטו זה של הרמב״ם הבית עת שערי רצון. אינו אלא מתקנת הקהילות שנהגו להוסיף הבית ההוא מפני שסוגרי הפיוט יסגרו בהברת חרוזיו. ואינו מיסודו של הרמב״ם ולא רוחו קבצו. מזה בא מה שרשמו עליו בקצת מחזורים שם עקידה. ואינו כן כי לא יזכיר דבר מענייני עקידה. רק הוא סליחה או בקשה. יסדו ליוה״כ כעדות הרבנים הנ״ל וכן כתב הרד״א.

אני מזכיר היום חסדי אבותי, הקרוב מיסדו לאמרו בברכת אבות. כי לולא זה מה טעמו. בן מחשבותי, בן הבי״ת קמוצה לשון בינה. ומלה״כ וכל יצר מחשבות הוא מבין. בם, בחסדי אבות. משה, מן כי מן המים משיתיהו. המסכה והואלה. צלל, מן צללו כעופרת. ומי זדונים הוא כנוי לתאוות והבלי העוה״ז. והצלילה היא השקיעה בהם עד שהוא מנוע ההצלה לולא רחמי שמים. בדם חטא מגולל, מלה״כ (ישעיה ט) ושמלה מגוללה בדמים. שולל, ערום מתום ומיושר. נפלל, נשפט מן ונתן בפלילים. ופללו אלקים. מציר אשמיו. ממכאוב אשמיו מן צירים וחבלים יאחזון. צורי חסדיך לציריו תהי שולח. פי׳ אתה צורי. ואמר צורי לשון נופל על לשון ציריו. ובתשב״ץ הע׳ צרי חסדך. ופי׳ הרד״א לשון רפואה כמו הצרי אין בגלעד. והנה דבר דבור על אפניו. בתחלה זכר השקיעה בתאוות העוה״ז. אח״כ יעייר גם בלתי עברו על מצות ה׳. רק ממלא תאותו להנאתו בהיתר. והוי נבל ברשות התורה כמו שקראו הרמב״ן ר״פ פרשת קדושים ע״ש בדבריו הנחמדים. ואחריו זכר הצלילה בדם חטא. השולל עברו על הלאוין והתמדתו בזה. וזה טעם מגולל.

ואקדמיה

וְנָקֵל בְּעֵינֶיךָ לְכַפֵּר. עַל נֶפֶשׁ שׁוֹגֶגֶת: דַּלָּה מִמְּצוֹא כוֹפֶר. וְאֵין יָדָהּ מַשֶּׂגֶת: חָקְקֵי מְגִלַּת סֵפֶר. זָכְרָה וּמִתְמוֹגֶגֶת: וְנִחוּם אִמְרֵי שֶׁפֶר הוֹגָה וּמִתְעַנֶּגֶת: פַּעַם בְּפֶתַח תִּקְוָה וּפַעַם בְּעֵמֶק עָכוֹר: חטאת

דָּבְקָה נַפְשִׁי בְּעָצְבִּי. וַתֵּלֶךְ שׁוֹבֵבָה: וְעוֹלָם נָתַן בְּלִבִּי. הֲקִימוֹתִי מַצֵּבָה: וְלֹא אֶזְכּוֹר בְּיוֹם טוּבִי. יוֹם אֶשְׁכַּב לְמַעֲצֵבָה: יוֹם רוּחַ תַּעֲבוֹר בִּי. וְאֵין אַהֲבָה. וְאֵין אֵיבָה: הֵן זָרְקָה בִּי שֵׂיבָה. וְרְאִיתִיהָ לִזְכּוֹר: חטאת

הִפְחִידוּנִי עֲוֹנַי. וְחַסְדְּךָ יַבְטִיחֵנִי: וְנַחֲמַת חֶזְיוֹנַי. בַּהֲקִיצִי תְּשַׂחֵנִי: וְהֶאֱמִינוּ רַעְיוֹנַי. כִּי רוּחֲךָ תַּנְחֵנִי: שִׂים נָא לִבִּי וְעֵינַי. בְּדֶרֶךְ אֱמֶת וּנְחֵנִי: וּבְיוֹם תּוֹכִיחֵנִי. בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר: חטאת

סליחה לרבנו משה בר מיימון ז"ל (הרמב"ם)

עֵת שַׁעֲרֵי רָצוֹן לְהִפָּתֵחַ. יוֹם אֶהְיֶה כַּפַּי לָאֵל שׁוֹטֵחַ. אָנָּא זְכוֹר נָא לִי בְּיוֹם הוֹכֵחַ. עוֹקֵד וְהַנֶּעֱקַד וְהַמִּזְבֵּחַ:

אני

אהלי יעקב

גליתי את מסתריו. וחיתי, פי' נפשי כמו וחיתו באור תראה (איוב לג). אמר זה כי חילול השם חיו הוא דבר הנוגע לנפש. כמ"ש כולן תולין ומיתה ממרקת. הלבן מות יתרון וכו', פי' היציר שים מעלה ויתרון לבן מות ר"ל למי שהוא מחויב מיתה מסורת הדין. במה שהוא מגיש פרי שפתיו. ר"ל שיועילו לו דברי וידוי. הלא המה רק מנחת זכרון מזכרת עון. ואדרבה הודאת בע"ד כמאה עדים דמי. והוא דרך הפלגה בפיוט. כלומר כך היתה מדת השכל נותנת. כמו שאמרו שאלו לחכמה חוטא מהו ענשו א"ל ונפש החוטאת היא תמות. לולא רחמיו ית' שהקדים התשובה ואמר קחו עמכם דברים ושובו. ואין ארון, ר"ל הזאות שבין הבדים. אשר שבלו ימי הבלו וכו', ר"ל בימי הבלו הוא מוכר את שכלו ביד תאותו. הנפש השכלית ביד נפש הבהמית. ובתשא"ב הנוסחא אשר צלו ימי הבלו. ופי' הרד"א צלו על הנפש כטעם סר צלם מעליהם. ונוסחתנו יותר נכון. דלה ממצוא כופר וכו', בתשא"ב הנו' דוה. ופי' הרד"א שהוא מל' על זה היה דוה לבנו. והיא נוסחא מוטעת. והעיקר כנוסחתנו שהוא מלה"כ (ויקרא יד) ואם דל הוא ואין ידו משגת. חקקי מגלת ספר וכו', יאמר שמצד אחד מתיאשת מן הרחמים ומן התקוה כשזוכרת חומר תוכחות על עון התקוקות במגלת ספר התורה. (ובסרע"ג הנו' וחזוני הספר. והטעם קרוב). ומצד אחד מתנחמת באמרי שפר ומתענגת במה שאמרה תורה שובו שובו מדרכיכם. שובו בנים שובבים ארפא משובותיכם. והרי היא פוסעת על שתי הסעיפים. פעם בפתח תקוה. שנפתח לו פתח לשוב. ופעם בעמק עכור. והוא מלה"כ (הושע ב) ואת עמק עכור לפתח תקוה. דבקה נפשי בעצבי, בדרכי הרעים והמעציבים. כמו אם דרך עצב בי. ועצבו את רוח קדשו. שובבה, מורדת. מלה"כ וילך שובב בדרכי לבו. ועולם נתן בלבי וכו', ואהבת העולם אשר נתן בלבי לקיום העולם כמ"ש (קהלת ג) גם את העולם נתן בלבם. הקימותי מצבה. ר"ל חשבתיו לדבר המתקיים והלכתי אחריו ועבדתיו. יום אשכב למעצבה, מלה"כ (ישעיה נ) למעצבה תשכבון. והטעם הקבר. יום רוח תעבור בי, מלה"כ (תהלים קג) כי רוח עברה בו ואיננו. ואין אהבה ואין איבה, מלה"כ (קהלת ט) גם אהבתם גם שנאתם כבר אבדה. הן זרקה בי שיבה. מלה"כ (הושע ז) גם שיבה זרקה בו. ונחמת חזיוני וכו' דברים ניחומים שאני רואה בחזיון לילה אני משתעשע בהם בהקיץ ושח בהם. ומלה"כ (משלי ו) והקיצות היא תשיחך. ויש לפרש נחמת חזיוני על דברי נביאי כל אחה המנחמים את השבים:

אני

תוכחות וסליחות

אִם תִּפְקוֹד עָלָיו עֲוֹנוֹ הַנִּכְסָס. כְּמוֹ שַׁבְּלוּל יַהֲלוֹךְ וְכַדּוֹנַג נִמְסָס. לָכֵן חֲמוֹל וּגְמוֹל. וְאַל תְּדַקְדֵּק בַּעֲדָם: פתאום

יְהֹוָה מָה אָדָם. לְבַד נִדָּף כְּעָלֶה. בְּמֹאזְנַיִם לַעֲלוֹת בַּהֶבֶל יְסוּלֶּה. וְכִכְלוּב מָלֵא עוֹף כֵּן מִרְמָה מָלֵא. אִם תִּפְקוֹד עָלָיו וְעַל לִבְּךָ יַעֲלֶה. כְּמוֹ עָשָׁן יִכְלֶה וּכְרָקָב יִבְלֶה. לָכֵן חֲמוֹל וּגְמוֹל. כְּחַסְדְּךָ לֹא כַּחֲסָדָם:

סליחה לרבי יהודה הלוי ז״ל

יִצְרִי רֵאשִׁית צָרַי. הִתְעַנִי כַּשִּׁכּוֹר: וּמָה לִדְבָרַי. דִּבְרֵי עֲוֹנוֹת לִזְכּוֹר: יָהּ אַל תְּגַל מִסְתָּרַי. וְחַיָּתִי אַל תַּעֲכוֹר: חַטֹּאת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכּוֹר:

הַלְּבֶן מָוֶת יִתְרוֹן. בְּהַקְרִיב מִנְחַת שְׂפָתָיו: וְהִיא מִנְחַת זִכָּרוֹן. מַזְכֶּרֶת עֲוֹנוֹתָיו: וְאֵין אַהֲרֹן. וְאֵין אָרוֹן. לְכַפֵּר עַל זְדוֹנוֹתָיו: וּבַמֶּה יָשִׁיב חָרוֹן. וְיִרְצוּ קָרְבְּנוֹתָיו: אֲשֶׁר שִׁבְּלוּ יְמֵי הֶבְלוֹ. בְּיַד תַּאֲוָתוֹ יִמְכּוֹר: חטאת

ונקל

אהלי יעקב

פתאום. כי הוא מלה״כ (ירמיה נא) בא קיצך אמת בצעך. ופירש״י מדת סופך מל׳ אמה ארכו. ובצעך מן כי יבצע ה׳. והטעם על יום המיתה שהוא מדת ימיו וסופו של אדם. או ישחת האומר שהיה קשה כעץ ויבוש כמו קש נרסם. פי׳ שבור ורצוץ. מן והכה הבית הגדול רסיסים (עמוס ו) ובדרז״ל ואם היה עב או מרוסס. יום ירקב כמו סס. כנ״ל וכן הוא בתבא״כ. ופי׳ סס הולעת. ור״ל כעץ שאכלו סס ונרקב. והוא כטעם מרבה בשר מרבה רמה. ויבכה מאשר שם בשמנתו פימה עלי כסל. נפשו עליו תאבל כי רק להותו הועיל. הנכסם, הנמנה מן במכסת נפשות כי הוא מן הכפולים. ור״ל חשבון עונותיו. **במאזנים לעלות בהבל יסולה,** מלה״כ (תלים סב) במאזנים לעלות המה מהבל יחד. פי׳ אם נשאו לענות במאזנים עם הבל יהיו שוים. ופי׳ יסולה. יהי נערך מל׳ לא תסולה בכתם אופיר. ויש קצת רמז מזה שנתיסד לאמרו ביוה״כ. ע״פ דרשתם ז״ל בבמדבר רבה (פי״ו) כל הבלים שישראל עושים כל ימות השנה במאזנים לעלות. מוחל להם הקב״ה במזל מאזנים בחודש תשרי כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם. **וככלוב מלא עוף,** פסוק בירמיה ה:

יצרי, הפיוט הזה הוא במחס״פ בין הפזמונים שאחרי מוסף יוה״כ. ובס׳ תשלום אבודרהם ליוה״כ. ובמחה״ת כתיבת יד. ובמחזור קל״ק סליחה לאשמורת ליל חמישי. ובסדר רע״ג ח״ב לתקון ליל ראשון של ר״ה. ובקונטרס הפיוטים שבסוף ספר זב״ש. וסמנו **יהודה** בראשי דלתות הבית הראשון. ובראשי הבתים. ונתיחש לר׳ יהודה הלוי ז״ל. וכן נראה מסגנונו. והוא סליחה.

יצרי וכו׳ התעני כשכור, התעה אותי כשכור ומלה״כ ויתעם כשכור. **אל תגל מסתרי,** י״ל שהוא ממדרש רז״ל הביאו התוספות (מגילה לא א ד״ה במנחה) שלכך קורין בעריות במנחת יוה״כ לפי שישראל עושין רמז להקב״ה שכשם שהזהיר אותם שלא לגלות ערוה כך לא תגלה ערות עונותיהם. וביאור הענין נראה לפי שהיא מדה זכרוה רז״ל בפ״ק דסוטה היא עשתה בסתר המקום פרסמה בגלוי שנא׳ תכסה שנאה במשאון תגלה רעתו בקהל. ובפ׳ בתרא דיומא תניא מפרסמין את החנפים וכו׳ ונתתי מכשול לפניו. ואנו מבקשים על זה שלא יעשה לנו כן. שלא יצא מזה חילול השם חלילה. והוא מלה״כ (ירמיה מט) גליתי

יהוה מה אדם. בטיט יתגולל. בשקר יתהולל ובשוא יתהלל. הטהור מטמא ויקר מזולל. אם תפקוד עליו עון יצר מעולל. כמו עשב יבש וכחציר ימולל. לכן חמול וגמול חסד ביום אידם: פתאום

יהוה מה אדם. יהיר לא נחם. מי חמס ישתה ולחם רע ילחם. וכים הוא נגרש וכתנור יחם. אם תפקוד עליו חטא אשר בו יוחם. יספה כחלש עם גבור נלחם. לכן חמול וגמול וכפר מעבדם: פתאום

יהוה מה אדם. רק נתעב ונאלח. כל היום יבגוד ופניו ברעה ישלח. אם תפקוד עליו יהי נרפש ונדלח. וכבגד יבלה וכעשן נמלח. לכן חמול וגמול. וכפר נא וסלח. לשוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם: פתאום

יהוה מה אדם. והוא כעץ נקסם. בבוא אמת בצעו יהי כמו קש מרסם. ויבכה מאשר שש. יום יום ירקב כמו סס.

אם

אהלי יעקב

קים). **בטיט**, כנוי למדות המגונות. **בשקר יתהלל**, כצ"ל מלה"כ (משלי כה) איש מתהלל במתת שקר. **ובשוא יתהולל**, כצ"ל יתהולל בה"א לי שגעון וערבוב כמו ויתהולל בידם. והוא כטעם אמרם ז"ל אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות. ועי"ד הכתוב בחבלי השוא. **הטהור מטמא ויקר מזולל**, מלה"כ (איוב יד) מי יתן טהור מטמא. ומלה"כ (ירמיה טו) ואם תוציא יקר מזולל. פי' הרד"א שהוא ע"ד תימה אומר לה' הטהור אתה מבקש מאדם שהוא טמא ויקר הבקש מאדם שהוא זולל וכו', ע"ש ואינו מתקשר היטב. ולי נראה שהוא ע"ד מליצתם ז"ל עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפינחס. ר"ל יתהלל בשקר ויבקש שכר טהרה מטומאתו ויקר מזילותו. **יצר מעולל**, כמו עמי נוגשיו מעולל. מעשה נערות ועוללים. והקרוב שהוא התגללות. שיצר הרע בא לו לאדם מזמן היותו עולל. וכמו שדרשו הפסוק לפתח חטאת רובץ. כי על כן קראו קהלת מלך זקן וכסיל. ור"ל ולכן אין לפקוד עליו עון יצר כזה:

יהיר לא נחם, גם רוח ובלתי מתחרט על מעשיו. **מי חמס ישתה ולחם וכו'**, מלה"כ (משלי ד) כי לחמו לחם רשע ויין חמסים ישתו. **וכים הוא נגרש וכתנור יחם**, מלה"כ (ישעיה נז) והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל. ומלה"כ (הושע) כתנור בוערה מאופה. ור"ל לא די שאינו מתנחם ושב. כי גם מוסיף על חטאותיו פשע. כים הזה שגליו יהמיון ויגרשון כל היום רפש וטיט. ויצרו בוער בקרבו כתנור בוערה. **מעבדם**, מעשיהם. **ונאלח**, נבאש. **אם תפקוד עליו יהי נרפש ונדלח**, כן הוא בכל הנוסחאות שלפני. ואם באנו להשוות מדות חרוזיו. היה צ"ל **ואם תפקוד עליו** עונו הגדלח. ופי' נדלח עכור כמו ותדלח מים ברגליך (יחזקאל לב). **וכעשן נמלח**, מלה"כ ושמים כעשן נמלחו. והוא לשון השחתה. **כעץ נקסם**, כמו נקצץ בל' מן פריה יקוסס (יחזקאל יז). בעודו בחיים האדם עץ השדה אך כעץ העומד ליקצץ וכקוץ דמי כי לא תאמין בחייך. **בבוא אמת בצעו**, כצ"ל אמת כולה

פתוחה

וְהָעִוְּרִים. עִמְדוּ דְּרוֹשׁ מֵאֵל פִּדְיוֹן. לִלְבּוֹשׁ לְנָקָמָה צְדָקָה כַּשִּׁרְיוֹן. וְאָז
נֶחֱזֶה יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ בְּצִיּוֹן. אִישׁ וְאִישׁ יוּלַּד בָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנֶהָ
עֶלְיוֹן. לַאֲלָפִים וּמֵאוֹת. יִהְיוּ בָהּ רִבּוֹאוֹת: והעורים

דִּינֵנוּ הָאֵל הָאֵר פָּנֶיךָ. וְקוּם מִכִּסֵּא דִין וּמוֹשַׁב חֲרוֹנֶךָ. וְשֵׁב בְּכִסֵּא רַחֲמִים
הַיּוֹם לְבָנֶיךָ. לְאַט הַאַף עַל זֶה פָּקַחְתָּ עֵינֶיךָ. עֲשֵׂה יְהֹוָה צְבָאוֹת.
לְטוֹבָה עִמָּנוּ אוֹת: עשה

תוכחה לרבי שלמה אבן גבירול ז״ל

יְהֹוָה מָה אָדָם. הֲלֹא בָּשָׂר וָדָם. יָמָיו כְּצֵל עוֹבֵר
וְלֹא יֵדַע בְּנוֹדָם. פִּתְאוֹם יָבֹא אֵידוֹ וְיִשְׁכַּב
וְיֵרָדַם:

יְהֹוָה מָה אָדָם. גֵּו נִרְפָּשׁ וְנִרְמָס. מָלֵא תוֹךְ וּמִרְמָה וְגַם
אָוֶן וְחָמָס. כְּצִיץ נוֹבֵל יָצָא. וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ וְנָמָס. אִם
תִּפְקוֹד עָלָיו עֲוֹנוֹ הַנִּכְמָס. אַפְּךָ וְגַם קִצְפְּךָ אֵיךְ יִשָּׂא
וְעָמַס. לָכֵן חֲמוֹל וּגְמוֹל. כִּי אֵין לְאֵל יָדָם: פתאום

אדם

אהלי יעקב

ופה הטעם על הדמעות. שיבכו בדמע כי שערי דמעה לא ננעלו. **בעד דרור**, כנוי לישראל שנדד מקנו פעמים חורבן ראשון ושני. ומלה״כ ודרור קן לה. **ולא יוכל לראות** וגו׳, ר״ל שאינו מרגיש גם בירידתו שירד פלאים. וזה מורה גודל השפלות שקנה בנפשו. **ללבוש לנקמה** וגו׳ מלה״כ (ישעיה נט) וילבש צדקה כשריון וגו׳ וילבש בגדי נקם. ומלת ללבוש עומד במקום שנים. ללבוש לנקמה בגדי נקם לשונאיהם וללבוש צדקה כשריון להם. **איש ואיש יולד בה** וגו׳, הנולדים בה יהיו נקראים בשם לגודל חכמתם ומעלתם. וזה יהיה לאלפים ומאות רבואות. הפך האמור ראיתי בני עליה והמה מועטים. **לאט**, חוס על לבניך. ומלה״כ לאט לי לנער לאבשלום. **האף על זה פקחת עיניך**, פסוק באיוב (יד). ור״ל האף על בניך פקחת עיניך לדקדק עמהם ולמצות הדין.

ה׳ מה אדם, תפיוט הזה הוא במחס״ם בין הפזמונים שאחרי מוסף יוה״כ. ובס׳ תשלום אבודרהם. ובס׳ רע״ג ח״ב למנחה של יוה״כ. וסמנו **גבירול** בראשי הבתים. אחרי המלות ה׳ מה אדם החוזרות חלילה בכל ראשי הבתים. וא״כ יחוסו כבר הוא מבואר שהוא להרשב״ג ז״ל. אחר שלא נמצא פייטן אחר בכינוי גבירול.

ה׳ מה אדם וגו׳, מלה״כ (תלים קמד) ה׳ מה אדם ותדעהו וגו׳ ימיו כצל עובר. **הלא בשר ודם**, מדרז״ל בפדר״א (פ׳ י״ב) על שם בשר ודם נקרא שמו אדם.

ועי׳ בביאורי הרד״ל שם. נרפש, הטיט שמעלית כמו מעין נרפש. ברגליכם תרפשון. והוא נרדף עם נרמס. וכבר כתבתי לעיל שרפש הוא יותר קשה מן רמס. ששרשו מורכב מן רמס ומן אפס. שמשיב אותו קרוב לאפיסה. ולפ״ז הרצון פה גם אחר שבא למלא תהום רקב הוא נרמס תחת רגלי זוחלי עפר. ובקצת נוסחאות נרפש הוא בימנית מן רפש וטיט. והרצון על המותר והגלל. והטעמים קרובים וצודקים. זהו במותו אבל בחייו הוא **מלא תוך ומרמה**, מרמה הצפונה תוך הלב. וגם און וחמס, ר״ל במצפונו ובנגלהו. הנכמס, הנסתרות מן כמוס עמדי. וגמול, גמול יבוא גם על ההתחלה והטובה כמו גמול על עבדך אחיה (תלים

קיט

הַחֵרְשִׁים. קִשְׁבוּ כִּי תֵבֵל שְׁכָבָה. כִּי קַשְׁתָּהּ דְּרוּכָה וּמִלְחַמְתָּהּ עֲרוּכָה.
וְכִי יוֹמָהּ קָצֵר וְרַבָּה הַמְּלָאכָה. לָכֵן קוּמוּ צְאוּ מִתּוֹךְ הַהֲפֵכָה.
לְהִתְעוֹפֵף כְּדָאוֹת. וְלָרוּץ כִּצְבָאוֹת: והעורים

וּתְנוּ לֵב. סוֹמְכִים כָּל אִישׁ בְּיַד חֶבְלוֹ. לְהוֹסִיף עַל צֵידוֹ חוֹק יוֹמוֹ וְלֵילוֹ.
לָרִיק כָּל יְגִיעוּ בָּעוֹלָם וְהוּא לֹא לוֹ. לֹא יֶעְשַׁר וְלֹא יַרְבֶּה וְלֹא
יָקוּם חֵילוֹ. זְמַן יָרוּץ לְהַפְאוֹת. אוֹתוֹ בְּכָל פֵּאוֹת: והעורים

וְהָעִוְרִים. לִסְפּוֹק כָּל אִישׁ עַל יָרֵךְ. חוּשׁוּ וּמֵעַבְדוּת תַּאֲוָה צְאוּ וּפֶרֶךְ.
וּבְלֵב תְּנוּ פַּחַד לְיוֹם מָוֶת וּמוֹרֶךְ. הָבִינוּ צֵדָה כִּי רַב הַדֶּרֶךְ.
כְּשֵׁיּוֹת נַהֲלָאוֹת. תִּיגְעוּ בָהּ צְמֵאוֹת: והעורים

הַחֵרְשִׁים. הַטּוּ הַיּוֹם אֶת אָזְנֵיכֶם. בְּטֶרֶם בָּא פַּחְדְּכֶם. לָשׁוּב מִפִּשְׁעֵיכֶם
וְהָלוֹךְ עִם בְּנֵיכֶם. לְמִשְׁכַּב אֲבוֹתֵיכֶם. קִרְעוּ לְבַבְכֶם. וְאַל נָא
בִּגְדֵיכֶם. נַפְשׁוֹת נְכֵאוֹת. שְׂאוּ אֵלָיו מַשְׂאוֹת: והעורים

וּתְנוּ לֵב. לִשְׁאוֹב נָא כַּיּוֹם מַיִם. וּלְשָׁפְכָם לִפְנֵי שׁוֹכֵן שָׁמַיִם. בְּעַד דְּרוֹר
אֲשֶׁר נָדַד מִקֵּן פַּעֲמַיִם. וְהוּא יָגֵעַ וּרְפֵה יָדַיִם. וְלֹא יוּכַל קְרָאוֹת.
כִּי יָרַד פְּלָאוֹת: והעורים

והעורים

אהלי יעקב

יסופו ויכלו עמהם. ומלה״כ (קהלת ט) גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אבדה. זחלו. פחדו מן זחלתי ואירא. והוא גזור מן פעל הדגוש. יחד בהתאסף. הטעם הזכירו זה את זה. ישסף. יבקיע ויפריד מן וישסף שמואל את אגג. ובגעת צפירה כל סוד יהשף, צפירה הוא הזמן הסובב כמו באה הצפירה (יחזקאל ז). ור״ל כשיגיע זמנו הוא בעצמו יגלה סודותיו כטעם וכיד כל אדם יחתום וכדרשתם ז״ל. ולפי זה החי״ת פתוחה. ובק״כ החי״ת קמוצה לנפעל. והרד״א כתב שיש נוסחאות שכתוב בהן. כל שוק יחשף. והוא כינוי לערוה מלשון וחשופי שת (ישעיה כ). והראשון עיקר. והוא עלה למשאות, בנוסחאות שי״ן למשאות ימנית מלשון חורבן ושממון. והטעם הקבר. אך לפי זה לא יצדק לשון עלה. והיל״ל והוא יורד למשאות כמו הפלתם למשאות (תהלים עג). ואפשר שהוא שמאלית מן והמשאת החלה לעלות (שופטים כ) והוא עלה ר״ל הכסף שזכר ילך לממון במותו. כי תבל שכבה, בתשב״ץ הגי׳ שׁבָבָה ופי׳ כל ענינה שבוכים ומטורפים אין בה בטחון השלוה. ולפי נוסחאות דידן יש לפרש כן. אף שנדמית שככה אבל קשתה דרוכה וכו׳. וצריך לגרוס כי תבל שככה קשתה דרוכה וכו׳. כדאות וכו׳ פי׳ כעופות. כאשר ידאה הנשר. והוא דרז״ל הוי קל כנשר ורץ כצבי כצבי וכו׳ לעשות רצון אביך שבשמים. סומכים, ר״ל עוזרים ומשתדלים. לריק כל יגיעו וכו׳, ר״ל הגזירה אמת והחריצות שקר בענין זה. ולא יעשר ולא ירבה מן הקצוב לו מהגזרה העליונה. וכמו שהאריך בזה החסיד בחובת הלבבות בהרבה מקומות מספרו. להפאות אותו, את חילו. ובנה פעל מפאה כמו אמרתי אפאיהם (דברים) לדעת קצת. חושו, חזר לדלת הראשון. חושו ומהרו להתנחם על מעשיכם הרעים ולספוק על ירך. ומלה״כ (ירמיה לא) ספקתי על ירך. ומעבדות התאוה וכו׳, שעורו ומעבדות ופרך התאוה צאו. וכן למטה שעורו כן. ובלב תנו פחד ומורך וכו׳. נהלאות, יגיעות ועיפות. מן והנהלאה לגוי עצום. שאו אליו משאות, ל׳ מנחה ומתנה כמו משאת בנימין. ור״ל הקריבו לפניו נפשותיכם הנכאות כי לב נשבר ונדכה לא יבזה. וכן אמר הוא ברשותו לסדר עבודה. שובו בנפשות נכאות. שלחו לפניו שיר ומשאות. לשאוב נא כיום מים, מלה״כ בשמואל וישאבו מים וישפכו לפני ה׳.

וּתְנוּ לֵב. קְבוּרִים בְּתֵבֵל הָרָעָה. וְעַל מַאֲבוּסֶיהָ כִּבְהֵמָה שְׁסוּעָה. סַכְּלוּ
כִּי לֹא זֹאת הַמַּרְגֵּעָה. וְאֵין מוֹרֶה דֵעָה. וְאֵין מֵבִין שְׁמוּעָה. לְבַד
נְפָשׁוֹת כְּלוּאוֹת. בְּבוֹר גָּאוֹן וְגֵאוּת: **והעורים**

וְהָעִוְרִים. טוֹרְפֵי תֵבֵל וּבֵית נְכוֹתָהּ. בּוֹעֲרִים כִּי נָסְעָה דוּמָה לַחֲנוּתָהּ.
לַעֲנָה צוּף חִכָּהּ וְרֹאשׁ פֶּתֶן שְׂפָתָהּ. וְאִם תַּתִּיף וְתַעַד נִזְמָהּ
וְחֶלְיָתָהּ. שְׂפָתֶיהָ חֶמְאוֹת. חֲמַת תַּנִּין מְקִיאוֹת: **והעורים**

הַחֵרְשִׁים. נָכוֹן לִבּוֹ יִתְנֶנּוּ. כָּל נוֹצַר לַמָּוֶת כִּי חִישׁ יְצוֹדֶנּוּ. וְיוֹם שִׁמְשׁוֹ
יֶעֱרַב מִי זֶה יְשִׁיבֶנּוּ. קָרוֹב יוֹם יְהֹוָה וּמִי זֶה יְכִילֶנּוּ. יוֹם כָּל
הַבְּרִיאוֹת. לְחֶשְׁבּוֹן קְרוּאוֹת: **והעורים**

וּתְנוּ לֵב. חוֹשְׁבֵי חַיּוּת עִם בָּנֵימוֹ. כִּי בְּגוּשׁ הֶעָפָר בָּתֵּימוֹ. יִכְבְּדוּ וְאִם
יִצְעֲרוּ לֹא יָבִינוּ לָמוֹ. מִן גֵּו יְגוֹרְשׁוּ יָרִיעוּ עָלֵימוֹ. שָׁם יְכַלּוּ
שְׂנָאוֹת. וְיָסִיפוּ קְנָאוֹת: **והעורים**

וְהָעִוְרִים. זָחֲלוּ יַחַד בְּהִתְאַסֵּף. כִּי תֵבֵל יְחַבֵּר וְהַמָּוֶת יְשַׁסֵּף. וּבְגַעַת צְפִירָה
כָּל סוֹד יְחַשֵּׂף. וְלוּ גֶבֶר יִצְבּוֹר כֶּעָפָר כָּסֶף. אֵין לוֹ בּוֹ רְפוּאוֹת.
וְהוּא עָלָה לְמַשּׂוּאוֹת: **והעורים**

החרשים

אהלי יעקב

עמו. ושעורו ועל מחשבות במראות וכו׳ ופי׳ חושבי מחשבות למה שנכונו להם שפטים. **העתידות באות,** העתידות לבוא. ואמר פעל במקום מקור בעבור החרוז. וככה נמצא הרבה במקרא. **קבורים** וכו׳, כלומר שקועים בהבלי תבל. ועי׳ ראב״ע קהלת בפי׳ הפסוק ובכן ראיתי רשעים קבורים. **ועל מאבוסיה** וכו׳, משקל אחר מן אבוס בעליו כמו פתחו מאבוסיה (ירמיה נ) כמ״ש מנחם. ומלילה זו שגורה בפי הרמב״ע. אמר באחר. כי אנחנו כאלפים והעולם אבוסנו. **סכלו,** מן סכל ור״ל לא הבינו. **טורפי תבל,** חוטפי תבל, מן עלי זית טרף בפיה לד״ק. **ובית נכותה,** ובית חמדתה. **בוערים כי נסעה דומה לחנותה,** ר״ל חושבים בבערותם וסכלותם כי נסעה דומה היא המות וסרה מהם. כי ירחק חוק. ואיננו כן אך היא חונה לנגדם. **חכה שפתה,** הבטוים על התבל. אף שתדמה לצוף אבל אחריתה מרה כלענה. וראש פתן, מן וראש פתנים אכזר (דברים לב), כלפי אמרם ז״ל עולה ומשפין נוטל רשות ויורד ונוטל נשמה. **ואם תתיף ותעד** וכו׳ ר״ל ואף אם תתיף התבל ותתקשט בקישוטיה ותראה פנים שוחקות וחלקו מחמאות פיה. אבל בסופה חמת תנין מקיאות שפתיה. וחמה כנגד חמאות היא מליצה נעימה. **נכון לבו יתננו** וכו׳, נכון הוא תואר כמו נכון לבו בטוח בה׳ (תלים קיב). ר״ל האיש הנכון שדעתו מיושבת ומכוונת עליו יתן את לבו להשכיל כי למות נוצר. הילודים למות. ולא עוד אלא כי חיש יצודם. המצודה פרושה. כדגים הניצודים. לא ידע האדם עתו. **ויום שמשו יערב,** הטעם יום המיתה כמו עד אשר לא תחשך השמש (קהלת יב). **יכבדו ואם יצערו** וכו׳, מלה״כ (איוב יד) יכבדו בניו ולא ידע יצערו ולא יבין למו. ור״ל ישתו אל לבם חושבי מחשבות מותרות החיים להם ולבניהם אחריהם. כי בתיהם באמת המה רק קבריהם אשר בגוש העפר. כטעם קרבם בתימו לעולם לדעת קצת. שהוא הפוך מן קרבם. והוא חלקו מכל עמלו. והוא בית עולמו. וכן בדרז״ל ליחרב ביתך. ושמה אין להם הנאה של כלום במה שהשתדלו כל ימיהם להניח יתרם לעולליהם. כי חוק בשאול מי יגיד למו. יכבדו בניו במקנה בכסף ובזהב או ימעטו לא יבין למו. **מן גו יגורשו** וכו׳, פסוק באיוב ל׳. ור״ל תיכף אחר מיתתם ישאום אל קבר בחפזון ובבהילו כאילו גורשים אותם מתוך העיר. ויריעו עלימו למהר לשאתם. ושם יתמו שנאתם גם קנאתם

יסופו

וּתְנוּ לֵב. נוֹחֲלֵי גִּילַת יְמֵי עֶדְנָה. מְרַמִּים כִּי לָעַד לֹא תִהְיֶה יְשָׁנָה. שׁוֹכְחִים
יְמֵי רָעָה יְמֵי שֵׂיבָה וְזִקְנָה. לֹא יִתְּנוּ לְלִבָּם דַּעַת וְלֹא תְבוּנָה.
תְּמִידֵיהֶם חַטָּאוֹת. וְצִדְקָתָם שְׁגִיאוֹת: **והעורים**

וְהָעִוְרִים. יִתְעוּ בְּתֵבֵל רַעְיוֹנִים. כִּי לָעַד יִהְיוּ בְּתוֹכָהּ רַעֲנַנִּים. וְחִצֵּי זְמַן
לִירוֹת כְּסִילֵיהֶם שְׁנוּנִים. וְאֵין רוֹאֶה וּמֵקִיץ כִּי כֻלָּם יְשֵׁנִים. מַה
בֶּצַע בִּרְוּאוֹת. לֹא יֶחֱזוּ בָּאוֹת: **והעורים**

הַחֵרְשִׁים. מִקְּשׁוֹב אֶל מוּסָר נָעוּ. וְכָל צוֹפָיו עִוְרִים אֲשֶׁר לֹא יָדָעוּ.
בְּעֵינֵיהֶם שְׁכוּנִים וְהֵמָּה יִסָּעוּ. אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ. צְאוּ
לַמִּדְבָּר תְּשׁוּאוֹת. מִבָּמוֹת טְלוּאוֹת: **והעורים**

וּתְנוּ לֵב. שְׂבֵעִים מִפַּת פְּתִיּוּתָם. שִׁכּוֹרִים וְאָכֵן מִיֵּין תַּאֲוָתָם. אֲהָהּ
לַחַטָּאִים הָאֵלֶּה בְּנַפְשׁוֹתָם. טַח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבּוֹתָם.
כִּי תֵבֵל שׁוֹאוֹת. וְגִילֶיהָ תְּלָאוֹת: **והעורים**

וְהָעִוְרִים. הָטְבְּעוּ בְּיָוֵן מַעֲשֵׂיהֶם. וְלֹא רָאוּ מָוֶת אֶל נוֹכַח פְּנֵיהֶם. אֵין בָּם
לְהוֹצִיאָם מִבֵּית מְגוּרֵיהֶם. כִּי תַרְדֵּמַת יְהוָֹה נָפְלָה עֲלֵיהֶם.
וְטִירָתָם לְהַשְׁאוֹת. לִכְוֹס מִדְבָּר וְקָאוֹת: **והעורים**

הַחֵרְשִׁים. הַחֲיוּ נֶפֶשׁ יוֹדַעַת. וְהָמִיתוּ תַּאֲוָה עֲרוּמָּה מִדַּעַת. וְהִזָּהֲרוּ
מִקְּרוֹב לְתֵבֵל וּמִגַּעַת. וְאַשְׁרֵי הַמְדַבֵּר עַל אֹזֶן שׁוֹמַעַת.
וּמַחֲשָׁבוֹת בְּמַרְאוֹת. הָעֲתִידוֹת בָּאוֹת: **והעורים**

ותנו

אהלי יעקב

על הכסלים. ולשון זמן במובן זה שגור בפי פייטני ספרד. אמר ר' יהודה הלוי בבקשתו. ומה לי מזמן אם לא רצונך. ואמר באחרת. פן זמן יגביהך. וזה הרבה. **ברואות** וכו', פי' בעינים. כמו ותשכו הרואות בארובות. והוא כטעם החכם עיניו בראשו. איזהו חכם הרואה את הנולד. **וכל צופיו עורים** וכו', מלה"כ (ישעיה נו) צופיו עורים כלם לא ידעו. ור"ל אפילו מה שהוא צופה עתידותיו אינו אלא בעניני עוה"ז דברים המרבים הבל. **מבמות טלואות**, כנ"ל טלואות בטי"ת. ובק"כ תלואות בתי"ו והוא ט"ס. כי הוא מלה"כ (יחזקאל טז) ותעש לך במות טלואות. פי' בעלת רבת גוונין מן נקוד וטלוא. והוא כנוי אצל הפייט ז"ל לתאוות והבלי העוה"ז השולטות למיניהן ילדי הגאוה הסובבות את האדם. וזה טעם במה. ור"ל צאו ממגולת התאות למדבר שהיה שממה והתבודדו והתבוננו שמה. כטעם מי יתנני מדבר. כי רק כאשר העין רואה הלב חומד. **הטבעו ביון מעשיהם**. כנ"ל מלה"כ (תלים סט) טבעתי ביון מצולה. וכן הוא בתשב"ץ. **וטירתם להשאות לכוס מדבר וקאות**, פי' וארמנותיהם להחריב ולהנחילם לכוס מדבר וקאת. והם עופות מדבריות. דמיתי לקאת מדבר הייתי ככוס חרבות. וקאות רבים מן קאה אף שלא נמצא בה' כי אם בתי"ו. ואת הקאת. והיה צריך לומר קאאות ע"מ שבתות. אלא שלדעתו ז"ל הומרה ה"א בתי"ו וכמ"ש הרד"ק בשרש קא ע"ש. **נפש יודעת**, פי' נפש המשכלת. עש"ה ונפשי יודעת מאוד. והרד"א פירש לשון שבר מן ויודע בם את אנשי סוכות. וכתב עוד שיש נוסחאות שכתוב בהם נפש גוועת עכ"ל. והם דברים רחוקים ודחוקים. **והמיתו תאוה ערומה מדעת**, פי' נפש הבהמית המתאוה. והוא מדרז"ל (תמיד לב) מה יעביד איניש ויחיה אמרו לו ימית את עצמו. ואומר ערומה ימות גם על והנחש היה ערום. כי מהמתו היא. אף שהוא מחכימין וערומה דהכא מערטילאין. תרויהו איתניהו וזה סבה לזה. **ומחשבות במראות** וכו', ועל מוסף עצמו ואחר

עמו

כִּי בְּיַד כָּל אָדָם יַחְתּוֹם לָדַעַת כָּל אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ. וְזִכְרִי אֵין חֹשֶׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת לְהִסָּתֵר שָׁם פֹּעֲלֵי אָוֶן. בַּקְּשִׁי אֶת יְהוָה קוֹנֵךְ. בְּכָל כֹּחֵךְ וְהוֹנֵךְ. בַּקְּשִׁי צֶדֶק בַּקְּשִׁי עֲנָוָה. אוּלַי תִּסָּתְרִי בְּיוֹם אַף יְהוָה וּבְיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ. וְתַזְהִירִי כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ וּכְצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ. וְתִזְרַח עָלַיִךְ שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ וְעַתָּה קוּמִי לְבִי וְהִתְחַנְּנִי לַאֲדוֹנַיִךְ וּשְׂאִי זִמְרָה לֵאלֹהַיִךְ הַלְלִי יָהּ כִּי טוֹב זַמְּרָה לֵאלֹהֵינוּ כִּי נָעִים נָאוָה תְהִלָּה:

תוכחה לרבי משה אבן עזרא ז"ל

הַחֵרְשִׁים שִׁמְעוּ מִפִּי נוֹרָאוֹת. וּתְנוּ לֵב לַחֲזוֹת. עֲלֵי תֵבֵל פְּלִיאוֹת. וְהָעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת:

הַחֵרְשִׁים. אֶקְרָא לְהַשְׁמִיעַ הֲמוֹנָם. אֲשֶׁר כָּחֲשׁוּ בְּקוֹנָם. וּבָטְחוּ בְּקִנְיָנָם. וְכִסְלֵיהֶם בְּהוֹנָם. וְהוּא מִכְשׁוֹל עֲוֹנָם. וְאֵיךְ יִשְׁמְעוּ וְהִנֵּה עֲרֵלָה אָזְנָם. וְאָזְנַיִם מְלֵאוֹת. הַאֲזִינוּ קְרִיאוֹת: והעורים

ותנו

אהלי יעקב

רע עכ"ל החכם בחכמתו. ודבר גדול דבר והאריכו בו במקי"א בס"ד. **ביד כל אדם יחתום** וכו' פסוק באיוב (לז) וכדרבותם ז"ל בתעניות שהאדם עצמו חותם קודם מותו על כל מה שעשה בחייו ונכתב בספר לדעת על מה הוא נדון.

החרשים, הפיוט הזה הוא במחס"פ בין הפזמונים שאחרי מוסף יוה"כ. ובספר תשלום אבודרהם. ובמחזור קל"ק לשחרית יוה"כ. ובשאר מחזורים. וסמנו **אני משה** הקטן חזק סלה לעד. בראשי הבתים אחרי התבות החרשים. ותנו לב. והעורים. החוזרות חלילה בכל הבתים. ובתשא"ב נתיחש לרמב"ע. וכן במחזור קל"ק הוא שקוע בין פיוטי הרמב"ע. שמעמד שבמחזור ההוא הוא יסוד הרמב"ע כידוע. וכן נראה מסגנונו. והרד"ק בשרשיו שרש קא זכר דבר ממנו. אבר וכן הפיים שאמר לכוס מדבר וקאות דעתו כדעת רבי יונה וכו' ע"ש. ושפתים ישק משיב תוכחה נכוחה החודרת במעמקי לב הבשר החי בעקיצותיה החדות. והשוררת בחדרי לב האבן בחין נעימותיה ולה מליצה הידות. אם אבן המועים הוא נימוח בזכרו אחריתו כטעם זקנים אנשי מדות. כאמרם ז"ל ואם לאו יזכור יום המיתה משמע שהוא תרופה בדוקה ולה עשר ידות. זכה משלחן גבוה וזיכה את הרבים חלקו בחיים **איש חבורות.**

החרשים שמעו וכו', מלה"כ (ישעיה מב) החרשים שמעו והעורים הביטו לראות. ר"ל העושים עצמם כחרשים וכעורים. והוסיף הפיים ותנו לב. עפ"ה (שם ו) השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע וכו'. וכל הפיוט סובב סובב הולך על הפסוק ההוא. **אשר כחשו בקונם**, בהוא הנותן כח לעשות חיל וקנין, **וכסליהם בהונם**, ובטחונם בממונם. כמו אם שמתי זהב כסלי (איוב לא). **והוא מכשול עונם**, ע"ד וכסף הרביתי להם וזהב עשו לבעל. **סדמים כי לעד לא תהיה ישנה.** מדמים מ"ם שולית ודלי"ת פתוחה כי הוא לשון דמיון. וכגופאות נקוד בשעות. ור"ל חושבים ומצערים בדמיונותיהם הכוזבות כי גילת ימי עדנתם לא תהיבן לעד. **שוכחים ימי רעה**, מלה"כ (קהלת יב) עד אשר לא יבואו ימי הרעה. ומפרש הפעם ימי שיבה חקנה. או הרי מילי ניגהו ופי' ימי רעה בהתהפך גלגל ההצלחה ויפנה לו עורף. **תמידיהם חטאות** וכו'. ר"ל אפילו מובחם ונדקתם אינם כלום. כי כולם מלאים סיגים ופניות ומקרה. כפעם והסדכם כענן בוקר. **יתעו בתבל רעיונים**, בשורו יתעו רעיוניהם בתבל. ר"ל בראותם תבל המתוכלה ומגואה. והרד"א גרם יתעו בכל רעיונים. **כסליהם**, מן ואת החלב אשר על

אֵלַיִךְ וְיָשֵׂם לָךְ שָׁלוֹם. וְיָחוֹן עָלַיִךְ כִּימֵי עָנְיֵךְ בָּעוֹלָם הַזֶּה
וְאַחֲרֵי שׁוּבֵךְ לִמְנוּחָיְכִי. כִּי מֵעוֹדֵךְ גָּמַל עָלָיְכִי:

נַפְשִׁי. הָכִינִי צֵדָה לָרוֹב אַל תַּמְעִיטִי בְּעוֹד בַּחַיִּים חַיָּתֵךְ וְיֵשׁ
לְאֵל יָדֵךְ. כִּי רַב מִמֵּךְ הַדֶּרֶךְ. וְאַל תֹּאמְרִי לְמָחָר אֶקַּח
צֵדָה. כִּי פָנָה הַיּוֹם וְלֹא תֵדְעִי מַה יֵּלֶד יוֹם. וּדְעִי כִּי תְמוֹל רָעַד
לֹא יָשׁוּב. וְכָל אֲשֶׁר פָּעַלְתְּ בּוֹ שָׁקוֹל וְסָפוֹר וְחָשׁוֹב. וְאַל תֹּאמְרִי
מָחָר אֶעֱשֶׂה. כִּי יוֹם הַמָּוֶת מִכָּל חַי מְכֻסֶּה. מַהֲרִי עֲשׂוֹת בְּכָל
יוֹם חֻקּוֹ. כִּי הַמָּוֶת בְּכָל עֵת יְשַׁלַּח חִצּוֹ וּבְרָקוֹ. וְאַל תִּתְמַהְמְהִי
מֵעֲשׂוֹת חֹק דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ. כִּי כְּצִפּוֹר נוֹדֶדֶת מִן קִנָּהּ כֵּן אִישׁ
נוֹדֵד מִמְּקוֹמוֹ: וְאַל תְּדַמִּי בְנַפְשֵׁךְ כִּי אַחֲרֵי צֵאתֵךְ מִמַּסְגֵּר
פִּגְרֵךְ תָּשׁוּבִי לְתוֹכַחַת. מִמְּשׁוּבָה נִצַּחַת: כִּי לֹא יִתָּכֵן לָךְ אָז
עֲשׂוֹת טוֹב וָרַע. וְלֹא יוֹעִילֵךְ תְּשׁוּבָה מִמְּשׁוּבָה. וְלֹא הִנָּחֵם
לָךְ מֵרֶשַׁע. וְאַשְׁמָה וָפֶשַׁע. כִּי הָעוֹלָם הַהוּא נָכוֹן לְחֶשְׁבּוֹן
וְסֵפֶר כָּל סָתוּם וְצָפוּן. אֲשֶׁר בְּיַד כָּל אָדָם חָתוּם. וְעָרוּךְ לְשַׁלֵּם
שְׂכַר טוֹב לְיִרְאֵי יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ. וּלְהִנָּקֵם בּוֹ נְקַם בְּרִית
מִן שׁוֹכְחֵי אֵל הָאוֹמְרִים לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ וְדַעַת דְּרָכֶיךָ לֹא
חָפָצְנוּ. מַה שַּׁדַּי כִּי נַעַבְדֶנּוּ וּמַה נּוֹעִיל כִּי נִפְגַּע בּוֹ:

נַפְשִׁי. אִם חָכַמְתְּ חָכַמְתְּ לָךְ וְאִם לַצְתְּ אִתָּךְ תָּלִין מְשׁוּגָתֵךְ.
שִׁמְעִי מוּסָר וַחֲכָמִי וְאַל תִּפְרָעִי. שִׁיתִי עַל לִבֵּךְ תָּמִיד
דִּבְרֵי קֹהֶלֶת בֶּן דָּוִד. סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא
וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: כִּי אֶת כָּל מַעֲשֶׂה הָאֱלֹהִים
יָבִיא בְמִשְׁפָּט עַל כָּל נֶעְלָם אִם טוֹב וְאִם רָע: וְאַל תִּשְׁכְּחִי
כי

אהלי יעקב

כשהוא איש. כי לעת זקנה כד חסריה לגנבא נפשיה לשלמנא נקים. ואין תשובתו שקולה. כי רב ממך הדרך, לישנא דרבנן אורחין רחיקא וזוודין קלילא. כי פנה היום, ר״ל יומו וקצו. אולי לא יראה את מחר. ולא תדעי מה ילד יום, ר״ל אף אם יראה אולי יתילדו לו מונעים שימנעוהו. שקול וספור וחשוב, אפשר יכוין באומר שקול. על קוליהון וחומריהון של המצות ועבירות. וספור על מנינם. וחשוב זכיותיו נגד חובותיו אם באותו היום היה מוכרע לצד זכות או לצד חובה. שמעי מוסר וכו׳, מלה״כ (משלי ח) שמעו מוסר וחכמו ואל תפרעו. פי׳ שמעו מוסר בתחלה ואח״כ חכמו. ע״ד אמרם ז״ל כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל וכו׳. ואל תפרעו. פי׳ ואל תבטלו הסדר. ויכלול ג״כ אל תבטלו מכם המוסר כי הוא כלל גדול בדרכי ה׳. על כל נעלם וכו׳ פי׳ הרלב״ע כל מעשה נראה שתעשה יובא במשפט כפי הנעלם. והענין כפי כונת הלב אם טוב ואם
רע

לִשְׂמֹאלוֹ. טָמוּן בָּאָרֶץ חַבְלוֹ. לָכֵן לְכִי אַתְּ וּמַלְכֵי עָלָיו. כִּי לִבְנֵי חָכְמָה מְלוּכָה תַּאֲוַת. וְעֶבֶד אֱוִיל לַחֲכַם לֵב. וְאַל תֵּלְכִי בִּשְׁרִירוּת לִבֵּךְ הָרָע. וְאַל תִּנָּקְשִׁי בְּמוֹעֲצוֹתָיו. וּמַאֲסִי בְּבֶצַע מַעֲשַׁקּוֹתָיו. וְאַל תִּבְטְחִי בְעוֹשֶׁק וּבְגָזֵל אַל תֶּהְבָּלִי. כִּי הָעוֹשֶׁק יְהוֹלֵל חָכָם וִיאַבֵּד לֵב מַתָּנָה:

נַפְשִׁי. שִׁיתִי לִבֵּךְ לַמְסִלָּה דֶּרֶךְ הָלָכְתְּ. כִּי הַכֹּל הָיָה מִן הֶעָפָר. אָמְנָם הַכֹּל שָׁב אֶל הֶעָפָר: וּלְכָל נִבְרָא וְנוֹצָר. יֵשׁ קֵץ וְתַכְלִית. לָשׁוּב אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִמֶּנָּה לֻקָּח: וְהַחַיִּים וְהַמָּוֶת אַחִים. שִׁבְתָּם יַחַד אִישׁ בְּאָחִיו יְדֻבָּקוּ. יִתְלַכְּדוּ וְלֹא יִתְפָּרָדוּ. אֲחוּזִים בִּשְׁתֵּי קְצוֹת גֶּשֶׁר רָעוּעַ. וְכָל בְּרוּאֵי תֵבֵל עוֹבְרִים עָלָיו. הַחַיִּים מוֹבָאוֹ. וְהַמָּוֶת מוֹצָאוֹ. הַחַיִּים בּוֹנֶה. וְהַמָּוֶת סוֹתֵר. הַחַיִּים זוֹרֵעַ. וְהַמָּוֶת קוֹצֵר. הַחַיִּים נוֹטֵעַ. וְהַמָּוֶת עוֹקֵר. הַחַיִּים מְחַבֵּר. וְהַמָּוֶת מַפְרִיד. הַחַיִּים מַחְרִיז. וְהַמָּוֶת מְפַזֵּר: וּדְעִי נָא וּרְאִי כִּי גַם עָלַיִךְ תַּעֲבוֹר כּוֹס. וְתֵצְאִי מִמְּלוֹן חֶדְרֵךְ כְּרֶגַע. כִּי יִקְרֵךְ עֵת וָפֶגַע. וְתָשׁוּבִי אֶל בֵּית עוֹלָמֵךְ. בַּיּוֹם הַהוּא תִּרְצִי פְּעֻלָּתֵךְ. וְתִקְחִי מַשְׂכֻּרְתֵּךְ. חֵלֶף עֲבוֹדָתֵךְ. אֲשֶׁר יָגַעַתְּ בּוֹ בָּעוֹלָם הַזֶּה אִם טוֹב וְאִם רָע. לָכֵן שִׁמְעִי נָא וּרְאִי וְהַטִּי אָזְנֵךְ. וְשִׁכְחִי עַמֵּךְ וּבֵית אָבִיךְ. וְקוּמִי רֹנִּי לְמַלְכֵּךְ יוֹמָךְ וְלֵילָךְ. שְׂאִי אֵלָיו כַּפַּיִם וְהִשְׁתַּחֲוִי לוֹ אַפַּיִם. וְעַפְעַפַּיִךְ יִזְּלוּ מָיִם. בִּכְרִיעָה עַל בִּרְכַּיִם. אוּלַי יִתְאָו הַמֶּלֶךְ יָפְיֵךְ וְיִשָּׂא פָּנָיו

אליך

אהלי יעקב

פי׳ העומדת ליסרת. כי מכי סרחה לא קליפ. **שרופה באש כסוחה**. הטעם על החום הטבעי העתר הקליפה. **בדמות תולעה**. מלה״כ (איוב כה) ובן אדם תולעה. ואולי הוא ז״ל מפרשו על תחלת הויתו. ובדרז״ל קרוב לזה תחלת כרשון. **טמון בארץ חבלו**. חבל מצודתו אשר ילכד בה.

נפשי וכו׳ **דרך הלכת**, עבר במקום עתיד לאחות. כמו שבא בספרי הנבואה לרוב. והטעם על יום המיתה כי הולך האדם אל בית עולמו. והרי הוא כאילו כבר הלכת כי מי גבר יחיה ולא יראה מות. או הרצון על דרך הילוכו בעוה״ז. ע״ד דרשתם ז״ל בפ״ק דסוטה כל השם אורחותיו בעוה״ז זוכה וכו׳. והראשון קרוב. **קץ ותכלית**. הם נרדפים. גם כפי מובנו בהדשו האחרונים יש לבארו. שקץ הוא ההפסד של כל דבר יש לו תכלית להויה אחרת כמבואר בספריהם. וגם עם קדושו קץ האדם הוא לתכלית רמה ונשגבה מאד. לזכות במה שלא היה יכול לזכות בעודנו אסור במאסר החומר. וכמ״ש ז״ל בתורתו של ר׳ מאיר מצאו כתוב והנה טוב מאוד. והנה טוב מות. ועי׳ זוהר תרומה (קי״ג ע״א). **בעוד בחיים חיתך**, בעוד חיתך היא בחיים. **ויש לאל ידך**, פן יחלה ויחלש ולא יהא סיפוק בידו. וכן לגבי תשובה אמרו רז״ל אשרי אדם

כשהות

נַפְשִׁי. לִבְשִׁי בִּגְדֵי שֵׂכֶל וְהִתְאַזְּרִי אֵזוֹר בִּינָה. וּמַלְּטִי אֶת
נַפְשֵׁךְ מֵהֶבְלֵי פִּגְרֵךְ אֲשֶׁר אַתְּ בּוֹ מִתְגּוֹרֶרֶת. וְאַל
יַשִּׁיאֵךְ לִבֵּךְ בְּנוֹעַם חֶמְדּוֹתָיו. וְאַל יְסִיתֵךְ בְּשְׂכִיּוֹת תַּאֲוֹתָיו.
אֲשֶׁר יִמַּסּוּ כְּמוֹ מַיִם יִתְהַלְּכוּ לָמוֹ. וְזִכְרִי כִּי לֹא לְעֵזֶר וְלֹא
לְהוֹעִיל רֵאשִׁיתָם. כִּי אִם לְבֹשֶׁת וְגַם לְחֶרְפָּה אַחֲרִיתָם:

נַפְשִׁי. שׁוֹטְטִי בִּרְחוֹבוֹת תְּבוּנָתֵךְ. וְסֹבִּי בְּחַדְרֵי חָכְמָתֵךְ.
וּבֹאִי עַד תְּכוּנַת בִּנְיַן מַשְׂכִּיתֵךְ. אֲשֶׁר בֶּעָפָר יְסוֹדוֹ.
הֲלֹא הוּא גוּף נִמְאָס. וּפֶגֶר מוּבָס. קָרוּץ מִמַּעְיָן נִרְפָּשׂ. וּמִמְּקוֹר
מָשְׁחָת. בָּנוּי מִטִּפָּה סְרוּחָה. שְׂרוּפָה בָאֵשׁ כְּסוּחָה. גּוֹלֶם
בִּדְמוּת תּוֹלֵעָה. וְהָיָה רַק זְוָעָה. עָצוּר בְּרֶחֶם מְטֻנָּף. סָגוּר
בְּבֶטֶן מְלוּכְלָךְ. יוּלַד בְּצִירִים וַחֲבָלִים. לִרְאוֹת עָמָל וַהֲבָלִים.
כָּל הַיּוֹם הִתְאַוָּה תַאֲוָה. וְסָר מִמּוּסָר וּמִמִּצְוָה. בַּחֹשֶׁךְ בָּא
וּבַחֹשֶׁךְ יֵלֵךְ. דַּל אֶבְיוֹן עָנִי וְחֵלֶךְ. לֹא דַעַת לוֹ מִבַּלְעָדֶיךָ וְלֹא
תְּבוּנָה לוֹ מִבִּלְתֶּךָ. בְּחַיָּיו עָפָר. וּבְמוֹתוֹ אֵפֶר. בְּעוֹדוֹ תּוֹלָעִים
יְסוֹבְבוּהוּ. וְאַחֲרִיתוֹ רִמָּה וְגוּשׁ עָפָר יְכַסּוּהוּ. לֹא יֵדַע בֵּין יְמִינוֹ
לשמאלו

אהלי יעקב

כו. והוא שהפסוק ובכן ראיתי רשעים קבורים ובאו וממקום קדוש, יהלכו וישתכחו בעיר אשר כן עשו. דבוק לפסוק דלעיל מיניה. עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. ואמר ואז בעת ההיא ראיתי רשעים קבורים. פי' לפי דברת בני עירם שאומרים עליהם שרשעים הם הקבורים פה. וכלפי המדובר גם קראם הכתוב כן. כמו חנניה בן עזור הנביא (ירמיה כח) והאנשים רדפו אחריהם (יהושע ב.) ודומיהם רבים. אבל לפי האמת היו צדיקים בעלי מעשה. ובאו ממקום קדוש. פי' בנשמותיהם היו גבוהות. וממקום קדוש יהלכו. פי' גם הליכותיהם בעוה"ז היו בקודש במעשים טובים. אבל. וישתכחו בעיר אשר כן עשו. ר"ל אשר עשו דברים נכונים ואמיתים מן כן בנות צלפחד דוברות. וזה היה מסבת שליט תקיף שהוא ששלט עליהם והבאיש ריחם בעיני בני עירם. ואמר שגם זה הבל. ואמרו ומעיר גבורים הוצאת הוא מלה"כ (משלי כא) עיר גבורים עלה חכם. שדרשו רז"ל על מרע"ה שעלה לשמים בין המלאכים שהם גבורי כח. והתאזרי אזור בינה, בינה היא להבין דבר מתוך דבר ולהוציא תולדות מדוקות וצריכה השתדלות ויגיעה רבה על כן אמר עליו לשון אזור המורה התאמצות כמו אזור נא כגבר חלציך. מהבלי פגרך, כן הוא ברוב הנוסחאות מהבלי בה"א ונקודה פתח כמו הבלי שוא. ובק"ג מחבלי בחי"ת ונקודה סגול כמו חבלי יולדה. והטעמים קרובים. ופי' פגרך גופך. בשכיות, בציורי כמו שכיות החמדה (ישעיה ב) כפי' הרד"ק שם.

ימסו כמו מים. בתלים (נח) כתוב ימאסו כמו מים. ופי' הראב"ע האלף תחת אות הכפל.

נפשי שוטטי ברחובות תבונתך, התבונה שהיא הוצאת תולדות כמ"ש לעיל. הם רבים נגד האבות היסודיים. ומוציאים לגלוי מה שהיה בכח האבות. על כן אמר עליה שוטטי ברחובות תבונתך. ולחכמה שהיא האבות אמר בחדרי חכמתך. בנין משכיתך, בנין גופך. ור"ל אף שהוא נחמד למראה אבל נמאס בחיו ומובס במותו. ממעין נרפש וממקור משחת, הטעם אברי ההולדה של הזכר והנקבה. המשמשים גם הוצאת המותרות. בנוי מטפה סרוחה,

פי'

נַפְשִׁי. מִתְּנוּמָתֵךְ עוּרִי. וְלִפְנֵי יוֹצְרֵךְ שִׁיר דַּבֵּרִי. וְלִשְׁמוֹ זַמְּרִי
וְנִפְלְאֹתָיו סַפְּרִי. וְגוּרִי מִמֶּנּוּ בַּאֲשֶׁר תָּגוּרִי

נַפְשִׁי. אַל תִּהְיִי כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין. וּכְשִׁכּוֹר נִרְדָּם. וְאִישׁ
נִדְהָם. כִּי מִמְּקוֹר בִּינָה קוֹרַצְתְּ. וּמִמַּעְיַן חָכְמָה לֻקַּחַתְּ.
וּמִמְּקוֹם קָדוֹשׁ הוּבֵאת. וּמֵעִיר גִּבּוֹרִים הוּצֵאת. מֵאֵת יְהוָה
מִן הַשָּׁמָיִם ;

נפשי

אהלי יעקב

תזה תרשות בידו. אבל זכרתי לך חטוב שבמנהגים בה עכ״ל והנה נתבאר בזה יחוסו ומהותו ומקומו. בתין לא ישמרו השווי בכמות. פעם בא בארוכה פעם בא בקצרה. גם לא ישמרו החרוזת. ובבית אחר ימצאו חרוזים שונים. ויסגרו בפסוק מתנ״ך. אך לפעמים יוציא את הפסוק מסובנו במקומו לרגלי מלאכתו. והיא תהלתו. ובתבנית כתר מלכות להרשב״ג ז״ל:

נפשי עוז תדרכי. מלה״כ (שופטים ה) תדרכי נפשי עוז. שהוא חסר ב״ית בעוז לדעת קצת. כמו כי ששת ימים עשה ודומיו. והטעם שיתגבר וידרוך בגבורה על כל המכשולים המונעים אותו מעבודתו ית׳. וזהו ראשית כל. וכמו שהתחיל בו הטו״ע הקדוש יתגבר כארי. ועיי׳ בטור שם. **וצורך ברכי**, פעם הברכה על העזר שעזר אותו ולא שמהו מאותם הנאמר עליהם אין מספיקין בידו לעשות תשובה. מל׳ מספיקין מים ומזון. ובדילפי מן הפסוק עד בור ינום אל יתמכו בו. פי׳ אין נותנים לו תמיכה. והוי בהסתרת פנים והיה לאכול. וכמ״ש אלמלא הקב״ה עוזרו לא יכול לו. וזהו הודאה לשעבר. ועל להבא אמר **וחין לפניו ערכי**, מלה״כ (איוב מ״א) ודבר גבורות וחין ערכו. נראה שמפרשו כפירש״י שם מל׳ תחנה. וכמ״ש רז״ל אלא רחמים ותחנונים לפני המקום. **ושיחה לנגדו שפכי**, מלה״כ (תלים) ולפני ה׳ ישפוך שיחו. ואמר לנגדו שלא להכפיל הפנים שזכר. והטעם אחד כמו שויתי ה׳ לנגדי תמיד. לפי הפשט. **משנתיכי**, בל׳ רבים כמו מעט שנות (משלי ו). שנה אחר שנה. וכן מקומיכי הטעם על שני המקומות מאין באת ולאן אתה הולך. ובק״ג משנתכי מקומכיבל׳ יחיד. והראשון עיקר. **וגורי ממנו באשר תגורי**, מלה״כ (מ״ב ח) וגורי באשר תגורי. אלא שהפשט הסיב מלת וגורי ממובנו בכתוב ועשאו מלשון מגור ופחד. ולכן הוסיף מלת ממנו. ור״ל והאא יראת ה׳ עליך בכל מקום שתהיה בין בגלוי בין בסתר. כי אין נסתר מנגד עיניו. והשכיל ג״כ לעשותו נתינת טעם. ור״ל ותפחדי ממנו באשר שאת רק גר בארץ וסופך לילך וליתן דין וחשבון.

נפשי אל תהיי כסוס כפרד אין הבין, לה״ב בתלים (ל״ב) ופירש״י שם שאינו מבין בין העושה לו טובה לעושה לו רעה וכו׳. אמר זה נגד הבער הבהמי שאינו מכיר בוראו וטובתו. לעבוד עבודתו. **וכשכור נרדם**, השכור הוא אדם ויודע רבונו אך נשתכר מיין תאותו והפיל עליו תרדמה. **ואיש נדהם**, מלה״כ (ירמיה יד) למה תהיה כאיש נדהם. שפי׳ נבהל ונבוך ואינו יודע מה לעשות. וזה נגד החוקר שלא התגבר על ספקותיו באמונתו ואיבדה בידים ופקר. ונשאר נבוך בלי תכלית. שאינו יודע למה הוא חי ועל מה הוא חי וכל ימיו מכאובים. ואמר כנגד הבהמי הבער כי **ממקור בינה קורצת** וכו׳, ופי׳ קורצת. נחתכת ונגזרת. כמו מחומר קורצתי. והטעם על הנשמה העלולה מרוח הקודש שהיא לפנים ממלאכי השרת גם לפי דעת החוקרים הנאמנים לתורת ה׳. ועיי׳ מה שכתבתי בס״ד בביאורי למשהאגי״ב ברכי אצולה לריי״ה ז״ל. ואמרו ממקור בינה הוא עפ״ה ונשמת שדי תבינם. ומעין חכמה הוא לשון חכמים. נשתמו ממנו מעינות חכמה. וכנגד השכור הנרדם מיין תאותו אמר. וממקום קדוש הובאת. שהוי יין הוא הפכו. יקדיש עצמו במותר לו וירפא משובתו. וכנגד החוקר הנדהם אמר. ומעיר גבורים הוצאת. ותוכל להתגבר על ספקותיך אם תרצה באמת. בסיוע העזר האלהי אם תבקשנו. כדכתיב ואתה תמשל בו. ואמרו **וממקום קדוש הובאת**, הוא מלה״כ (קהלת ח) ובאו וממקום קדוש יהלכו. אף שמלת ובאו הוא בטעם מועמד נראה שהוא ז״ל מפרש ממקום קדוש עומד במקום שנים. וכתבלומו ובאו ממקום קדוש. וממקום קדוש יהלכו. ומתוך דבריו למדתי לפרש הפסוק קשה ההתכה ההוא דלאו סיפיה רישיה. עד שהראב״ע כתב עליו שהמפרשים השתבשו

נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ. וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד (אַחֵר). אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֶפֶס זוּלָתוֹ כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

יש נוהגים לומר אחר כך על כן נקוה לך ויגדל אלהים חי:

תוכחות וסליחות

אמר יעבי"ץ נוטה האהלים. כבר הזהירו רבותינו הקדושים שאחר תפלת המוספין אם יש שהות ביום לא יהיה יושב בטל או שח שיחה בטילה ח"ו. כי קדוש היום לאדונינו. ואף כי כשל כחו בהעניתו ובתפלתו יוסיף אומץ ויעסוק בתורה ובדברים המעוררים לבו לתשובה. וזה יחשב לו תחת יסורין ממרקין שאמרו רז"ל בחלוקי כפרה. וכבר הפליגו ז"ל במעלת אמירת תהלים בפרט ביום הקדוש הזה. ולכן יאמר תהלים בכוונה ובמתינות כי טוב מעט בכוונה. וישנה במסכת יומא במשנה. ובגמרא בפרק אחרון המדבר בעניני תשובה. ויאמר בהתבודדות מתוכחות מוסר שיסדו קדמונינו ז"ל כי רב כחם לשבר לב האבן ולעוררו לשוב אל ה' בכל לבו ובכל נפשו. כי על כן אספתי קלת מהמסולתים שבהם ממחס"פ ומשאר מחזורים וספרים שונים. ובארתים וקבעתים כיון בתוך אהלי. וזה החלי. בס"ד.

תוכחה לרבנו בחיי אבן בקודה ז"ל (בע"ם חובת הלבבות)

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָֹה וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ:

נַפְשִׁי עוֹז תִּדְרְכִי. וְצוּרֵךְ בָּרְכִי. וְחִין לְפָנָיו תַּעַרְכִי. וְשִׂיחָה לְנֶגְדּוֹ שִׁפְכִי. וְהִתְעוֹרְרִי מִשְּׁנָתֵיכִי. וְהִתְבּוֹנְנִי מְקוֹמֵיכִי. אֵי מִזֶּה בָּאת וְאָנָה תֵּלֵכִי:

אהלי יעקב

נפשי. הפיוט הזה הוא בהרבה מחזורים שונים ובסוף ספר חובת הלבבות להפייט ז"ל. ונזכר ממנו בספרו זה בפ"ז משער התשובה ובפ"ו משער אהבת ה'. וז"ל שם. וכבר חברתי דברים נמרצים יש בהם תוכחה והכלם לנפש. ותחרץ בעבורה ותעורר לתפלה בלילה. והם בלשון עברית. וקראתים **תוכחה.** ואח"כ סמכתי להם דברים צחים בלשון העברית בשבח והודאה לאל ובקשת מחילה ותחנונים. דברים רבים מעירים לב המתפלל ומעוררים את טבעו. וקראתים **בקשה.** (כנראה שהיא הבקשה המתחלת אדני שפתי תפתח וכו' ולשוני תצחצח וכו' שבמחזור רומא. בולוניא ש"א.) וכתבתים בסוף הספר הזה למי שרוצה להתנפל בהם ביום או בלילה. ומי שקבל על עצמו זה הענין יתנהג בתוכחה שיתפלל אותה בישיבה אחר שיקדים מה שיזדמן מן הזמירות הידועות או זולתם לפניה. ואח"כ יתפלל הבקשה בעמידה והשתחויה עד סופה. ויכרע ויאמר מה שירצה מן התחנונים ויאמר סמוך לזה אשרי תמימי דרך ושיר המעלות עד סופם. ואם יבחר בזולתם מן הדברים וזולת הסדר הזה

יַנְחֻמֻנִי: תַּעֲרֹךְ לְפָנַי שֻׁלְחָן נֶגֶד צֹרְרָי דִּשַּׁנְתָּ בַשֶּׁמֶן רֹאשִׁי כּוֹסִי רְוָיָה: אַךְ טוֹב וָחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיָּי וְשַׁבְתִּי בְּבֵית יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

תָּנָא דְבֵי אֵלִיָּהוּ. כָּל הַשּׁוֹנֶה הֲלָכוֹת בְּכָל יוֹם מֻבְטָח לוֹ שֶׁהוּא בֶּן הָעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר. הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ. אַל תִּקְרֵי הֲלִיכוֹת אֶלָּא הֲלָכוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא תַּלְמִידֵי חֲכָמִים מַרְבִּים שָׁלוֹם בָּעוֹלָם שֶׁנֶּאֱמַר וְכָל בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ. אַל תִּקְרֵי בָּנַיִךְ אֶלָּא בּוֹנָיִךְ: יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ: לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ: לְמַעַן בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ: וּרְאֵה בָנִים לְבָנֶיךָ שָׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן. בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן. לְעֵלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּישְׁתָּא דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לָנָא וּלְהוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי מִן קֳדָם מָרֵא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה. וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

חזן בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ

קו"ח בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל. לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ (כורעים ז) מִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא

רָצוֹן. שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם. שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה. שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי תְפִלָּה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה. וְיָסִיר מִתּוֹכְכֶם קִנְאָה וְשִׂנְאָה וְתַחֲרוּת וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהֹוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. וְיִכְתָּבְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן.

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא (וארעא) וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא. וּרְפוּאָה. וּגְאֻלָּה. וּסְלִיחָה. וְכַפָּרָה. וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. שֶׁנֶּאֱמַר. וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר מַטָּעַי מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר:

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה אַשְׁרֵי מִי שֶׁעֲמָלוֹ בַּתּוֹרָה. וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ. גָּדַל בְּשֵׁם טוֹב וְנִפְטַר בְּשֵׁם טוֹב מִן הָעוֹלָם. וְעָלָיו אָמַר שְׁלֹמֹה בְּחָכְמָתוֹ טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ: לְמוֹד תּוֹרָה הַרְבֵּה. וְיִתְּנוּ לָךְ שָׂכָר הַרְבֵּה. וְדַע מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל צַדִּיקִים לֶעָתִיד לָבֹא:

אֵין כֵּאלֹהֵינוּ. אֵין כַּאדוֹנֵינוּ. אֵין כְּמַלְכֵּנוּ. אֵין כְּמוֹשִׁיעֵנוּ: מִי כֵאלֹהֵינוּ. מִי כַאדוֹנֵינוּ. מִי כְמַלְכֵּנוּ. מִי כְמוֹשִׁיעֵנוּ: נוֹדֶה לֵאלֹהֵינוּ. נוֹדֶה לַאדוֹנֵינוּ. נוֹדֶה לְמַלְכֵּנוּ. נוֹדֶה לְמוֹשִׁיעֵנוּ: בָּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ. בָּרוּךְ אֲדוֹנֵינוּ. בָּרוּךְ מַלְכֵּנוּ. בָּרוּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה הוּא אֱלֹהֵינוּ. אַתָּה הוּא אֲדוֹנֵינוּ. אַתָּה הוּא מַלְכֵּנוּ. אַתָּה הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ: אַתָּה תוֹשִׁיעֵנוּ. אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד:

ויש נוהגים לומר כאן פטום הקטרת, גם המזמור לה׳ הארץ ומלואה. והיהי רצון שלאחריו הכל כמו שכתוב לעיל בתפלת ערבית דף מ״ח

מִזְמוֹר לְדָוִד יְהֹוָה רֹעִי לֹא אֶחְסָר: בִּנְאוֹת דֶּשֶׁא יַרְבִּיצֵנִי עַל מֵי מְנֻחוֹת יְנַהֲלֵנִי: נַפְשִׁי יְשׁוֹבֵב יַנְחֵנִי בְמַעְגְּלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֵךְ בְּגֵיא צַלְמָוֶת לֹא אִירָא רָע כִּי אַתָּה עִמָּדִי שִׁבְטְךָ וּמִשְׁעַנְתֶּךָ הֵמָּה

ינחמני

מוסף של יום כפור

הוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה. וְשָׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא יְהוָה׀ יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת

ויאמר הש"ץ ק"ש

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ, וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תֵּעָנוּ וְתֵעָתְרוּ בְּרַחֲמִים מִן הַשָּׁמַיִם. תְּקֻבַּל צַעֲקַתְכֶם. תִּשָּׁמַע תְּפִלַּתְכֶם בְּרָצוֹן. וְיַעֲנֶה קוֹל עֲתִירַתְכֶם. וְיִפְתַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. שַׁעֲרֵי אוֹרָה. שַׁעֲרֵי אַהֲבָה וְאַחֲוָה. שַׁעֲרֵי בְרָכָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי גְאוּלָה. שַׁעֲרֵי גִילָה. שַׁעֲרֵי דִיצָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה וְהַשְׂכֵּל. שַׁעֲרֵי הוֹד וְהָדָר. שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה וְהַרְוָחָה. שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב. שַׁעֲרֵי וָתִיקוֹת. שַׁעֲרֵי זָכִיּוֹת. שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת. שַׁעֲרֵי חֶדְוָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד. שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים. שַׁעֲרֵי טָהֳרָה. שַׁעֲרֵי טַל וּמָטָר לִבְרָכָה. שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי כַפָּרָה. שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי כָבוֹד. שַׁעֲרֵי לִמּוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ. שַׁעֲרֵי לֵב טוֹב. שַׁעֲרֵי מָזוֹן. שַׁעֲרֵי מְחִילָה. שַׁעֲרֵי נֶחָמָה. שַׁעֲרֵי נְעִימוֹת לֵב. שַׁעֲרֵי סוֹדוֹת תּוֹרָתוֹ. שַׁעֲרֵי סְלִיחָה. שַׁעֲרֵי עֶזְרָה. שַׁעֲרֵי פְדוּת. שַׁעֲרֵי פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. שַׁעֲרֵי פַּרְנָסָה טוֹבָה. שַׁעֲרֵי צְדָקָה. שַׁעֲרֵי צָהֳלָה. שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת. שַׁעֲרֵי קִבּוּל תְּפִלּוֹת. שַׁעֲרֵי

אָ״מ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ :
אָ״מ וְאַל תְּבִישֵׁנוּ מִשִּׁבְרֵנוּ :
אָ״מ וְנִקְרָא וְאַתָּה תַעֲנֵנוּ :
אָ״מ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ :
אָ״מ זַכֵּנוּ בְּדִינֵנוּ :
אָ״מ חֲמוֹל עָלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלֵנוּ :
אָ״מ טַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵינוּ :
אָ״מ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ :
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים :
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים (וַחֲסִידִים) :
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זָכִיּוֹת :
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים :
אָ״מ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה :
אָ״מ כְּבוֹשׁ אֶת כּוֹבְשֵׁנוּ :
אָ״מ כַּלֵּה אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ :
אָ״מ לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ :
אָ״מ לְחַץ אֶת לוֹחֲצֵנוּ :
אָ״מ לְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ :
אָ״מ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה (לַעֲבוֹדָתֶךָ) :
אָ״מ נְקוֹם אֶת נִקְמָתֵנוּ :
אָ״מ סְמוֹךְ אֶת נְפִילָתֵנוּ :
אָ״מ סְמוֹךְ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת :

אָ״מ עֲנֵה אֶת עֲתִירָתֵנוּ :
אָ״מ עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ :
אָ״מ פְּדֵנוּ מִידֵי כָּל אוֹיְבֵינוּ :
אָ״מ פְּדֵנוּ מִידֵי יִצְרֵנוּ הָרָע :
אָ״מ צַוֵּה אִתָּנוּ בִּרְכוֹתֶיךָ :
אָ״מ צַוֵּה אִתָּנוּ יְשׁוּעוֹתֶיךָ :
אָ״מ צַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ :
אָ״מ קָרֵב לָנוּ קֵץ הַגְּאוּלָּה :
אָ״מ קָרֵב לָנוּ יוֹם הַיְשׁוּעָה :
אָ״מ קָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ :
אָ״מ רִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ :
אָ״מ רְאֵה בְּעָנְיֵ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל :
אָ״מ רְפָא חוֹלֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל :
אָ״מ רְאֵה בְּדוֹחַק הַשָּׁעָה :
אָ״מ שְׁעֵה אֶל שַׁוְעָתֵנוּ :
אָ״מ שִׂים שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ :
אָ״מ שִׂים שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ :
אָ״מ תֵּן חַיִּים וְשָׁלוֹם לַמֶּלֶךְ אֲדוֹנֵנוּ :
אָ״מ תֵּן בְּלִבּוֹ לְהֵטִיב אֵלֵינוּ
אָ״מ תֵּן שָׁלוֹם בָּאָרֶץ :
אָ״מ תֵּן שָׂבָע בָּעוֹלָם :
אָ״מ תֵּן שָׁלוֹם בַּמַּלְכוּת :
אָ״מ תֵּן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה בְּעִתּוֹ בָּאָרֶץ
אָ״מ תֵּן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ וְלֶחֶם לָאוֹכֵל :
אָ״מ תֵּן לֶחֶם לְפִי הַטָּף :
אָ״מ תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ :

אָ״מ עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לִישׁוּעָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְרַחֲמִים. יִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יֶחֱזוּ אוֹיְבֵינוּ וְיִכָּלְמוּ. כִּי אַתָּה יְהוָֹה עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ :

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים. גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ

עֲשֵׂה לְמַעַן יָשְׁרָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן כְּבוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן לִמּוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן מַלְכוּתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן נִצְחָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן סוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן עֻזָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן פְּאֵרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן צִדְקָתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמָנוּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ:

עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתָךְ:

עֲשֵׂה לְמַעַן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: עֲשֵׂה לְמַעַן משֶׁה וְאַהֲרֹן: עֲשֵׂה לְמַעַן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה: עֲשֵׂה לְמַעַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ: עֲשֵׂה לְמַעַן צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן חָרְבַּן בֵּיתָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְמוֹת הֵיכָלָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הָעֲנִיִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַדַּלִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַשְּׁרוּיִם בְּצָרוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יוֹנְקֵי שָׁדַיִם: עֲשֵׂה לְמַעַן גְּמוּלֵי חָלָב: עֲשֵׂה לְמַעַן תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלֹּא חָטְאוּ: עֲשֵׂה לְמַעֲנָךְ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ: עֲשֵׂה לְמַעֲנָךְ וְהוֹשִׁיעֵנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ וַעֲנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה:

אל מלך ויעבור כדלעיל

יחיד גאה לעמך פנה זוכרי קדושתך

לִקְדֻשַּׁת שִׁמְךָ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ: לֹא לָנוּ יְהוָה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם. עֵדוּתֵנוּ בְּכָל יוֹם פַּעֲמָיִם: חַי וְקַיָּם הוּא. מָלֵא רַחֲמִים הוּא. מָלֵא זַכִּיּוֹת הוּא: כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. אֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה וְאֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תִּפְעַל. כִּי הַכֹּל מַעֲשֵׂה יָדָיו:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן: אֱ״שֶׁ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת.
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תְּאַבְּדֵנוּ בְּאוֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ: אֱ״שֶׁ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה:
אֱ״שֶׁ אַבֵּד כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה: אֱ״שֶׁ גְּזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת.
אֱ״שֶׁ בְּרִיתְךָ זְכוֹר וְאַל תִּשְׁכָּחֵנוּ: אֱ״שֶׁ דְּרַשְׁנוּךָ הִמָּצֵא לָנוּ:
אֱ״שֶׁ בָּרֵךְ לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ: אֱ״שֶׁ דְּרוֹשׁ דָּמֵינוּ מִיַּד קָמֵינוּ:
אֱ״שֶׁ בַּשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת: אֱ״שֶׁ הֵעָתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ:

פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. צוֹפֶה עֲתִידוֹת. קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת. רוֹכֵב עֲרָבוֹת. שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת. תְּמִים דֵּעוֹת: חלר״ע

אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ. אֵל חַנּוּן שְׁמֶךָ. אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם שְׁמֶךָ. מָלֵא רַחֲמִים שְׁמֶךָ. בָּנוּ נִקְרָא שְׁמֶךָ. יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ:

יְהֹוָה חָנֵּנוּ וְהַקִימֵנוּ. וּבְסֵפֶר חַיִּים זָכְרֵנוּ וְכָתְבֵנוּ:
יְהֹוָה בְּיוֹם יְשׁוּעָתָה בַּשְּׂרֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ וּבחז״ו:
יהוה גַּלְגֵּל הֲמוֹן רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וּבחז״ו:
(יְהֹוָה הֵיטִיבָה אַחֲרִיתֵנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ וּבחז״ו):
יְהֹוָה יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וּבחז״ו:
יְהֹוָה כַּחוֹתָם עַל לֵב הַיּוֹם שִׂימֵנוּ וּבחז״ו:
יוּהוּוּהוּ רִיבָה רִיבֵנוּ וּלְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ וּבחז״ו:
יְהֹוָה בָּרֵךְ אֶת לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ וּבחז״ו:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן אֶזְרַח תְּמִימֶךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱקַד בְּאוּלָמֶךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נַעֲנָה בְּסֻלָּם מִמְּרוֹמֶיךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן מָשׁוּי מִמֵּימֶיךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן כֹּהֵן בְּאוּרֶיךָ וְתֻמֶּיךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן זְכוּת אֲבִיר צַדִּיקֶךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן זַךְ קַנָּא לִשְׁמֶךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נְעִים זְמִירוֹתֶיךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּנָה בַּיִת לִשְׁמֶךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים וּשְׂרוּפִים עַל יִחוּד קְדֻשַּׁת שְׁמֶךָ ועי״ע:
יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן אֲמִתָּךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן גָּדְלָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן דָּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן הֲדָרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן וִיעוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן זִכְרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן חַסְדָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן טוּבָךְ:

מוסף של יום כפור

בְּטֶרֶם שְׁחָקִים וַאֲרָקִים נִמְתָּחוּ. יְהוָה מֶלֶךְ. וְעַד לֹא מְאוֹרוֹת זָרָחוּ. יְהוָה מָלָךְ. וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְשָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ. יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה׳ מלך וְעַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת. יְהוָה מֶלֶךְ. וּבְהַכִּינוֹ יְצוּרִים עֲלֵי אֲרָצוֹת. יְהוָה מָלָךְ. וְעֵת יְקַבֵּץ נְפוּצִים מֵאַרְבַּע תְּפוּצוֹת. יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה׳ מלך

מְיוּחָד בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. הוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה. הוּא מֵמִית וּמְחַיֶּה. לְפָנָיו לֹא נוֹצַר אֵל וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה:

עֲנֵנוּ אָבִינוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ גוֹאֲלֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ דוֹרְשֵׁנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ הוֹד וְהָדָר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ וָתִיק בְּנֶחָמוֹת עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ זַךְ וְיָשָׁר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ חַי וְקַיָּם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ טְהוֹר עֵינַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ יוֹשֵׁב שָׁמַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ כַּבִּיר כֹּחַ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ לֹא אֵל חָפֵץ בְּרֶשַׁע עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ עוֹזֵר דַּלִּים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ פּוֹדֶה וּמַצִּיל עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ צַדִּיק וּמַצְדִּיק עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ קָרוֹב לְכָל קוֹרְאָיו עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ רָם וְנִשָּׂא עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ תּוֹמֵךְ תְּמִימִים עֲנֵנוּ:

עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ וּפַחַד יִצְחָק עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רַחֲמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ מָגֵן דָּוִד עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ:

אל מלך ויעבור כדלעיל

חסין קדוש ברוב טובך נהל עדתך

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ: אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת. בּוֹחֵן לְבָבוֹת. גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת. חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ:

הָדוּר בְּנִפְלָאוֹת. וָתִיק בְּנֶחָמוֹת. זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת. חוֹקֵר כְּלָיוֹת: חלר״ע טוֹב וּמֵטִיב לַבְּרִיּוֹת. יוֹדֵעַ כָּל נִסְתָּרוֹת. כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת: חלר״ע מָלֵא זַכִּיּוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. סוֹלֵחַ עֲוֹנוֹת. עוֹנֶה בְּעֵת צָרוֹת: חלר״ע

נֹא גִּבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם

תָּמַהְנוּ מֵרָעוֹת. תָּשַׁשׁ כֹּחֵנוּ מִצָּרוֹת: שַׁחְנוּ עַד לִמְאֹד. שָׁפַלְנוּ עַד עָפָר: רַחוּם כַּךְ הִיא מִדָּתֵנוּ. קְשֵׁי עֹרֶף וּמַמְרִים אֲנַחְנוּ: צָעַקְנוּ בְּפִינוּ חָטָאנוּ. פְּתַלְתּוֹל וְעִקֵּשׁ לִבֵּנוּ: עֶלְיוֹן רַחֲמֶיךָ מֵעוֹלָם. סְלִיחָה עִמְּךָ הִיא: נִחָם עַל הָרָעָה. מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד: לֹא תִתְעַלַּם בְּעִתּוֹת כָּאֵל. כִּי בַצָּרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ: יִוָּדַע לְעֵינֵי הַכֹּל. טוּבְךָ וַחֲסָדְךָ עִמָּנוּ: חֲתוֹם פֶּה שָׂטָן וְאַל יַשְׂטִין עָלֵינוּ. זְעוֹם בּוֹ וְיִדּוֹם: וְיַעֲמוֹד מֵלִיץ טוֹב לְצַדְּקֵנוּ. הוּא יַגִּיד יָשְׁרֵנוּ: דְּרָכֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן. גִּלִּיתָ לְנֶאֱמַן בַּיִת: בְּבַקְשׁוֹ אָז מִלְּפָנֶיךָ. אֱמוּנָתְךָ הוֹדַעְתָּ לוֹ: אל מלך ויעבור כדלעיל

בֹּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵי צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם

לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי חָטָאנוּ לוֹ: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בוֹ. אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ: חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:
יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: ב״פ

אֶרְאֶלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ. בְּחִירֵי סְגוּלָּה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים ה׳ הוא:

גַּלְגַּלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ. דְּגוּלֵי סְגוּלָּה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: ה׳ הוא

(יש אומרים הֲמוֹנֵי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ. יִשְׂרָאֵל בְּצָרָתָם וּבְגָלוּתָם עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: ה׳ הוא)

יְהוָֹה מֶלֶךְ יְהוָֹה מָלָךְ יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ב״פ

בטרם

וַיַּעֲבוֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא: יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה:
וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

יש אומרים הֵטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז תַּחְפּוֹץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים: כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא

אַנְשֵׁי אֱמוּנָה אָבָדוּ. בָּאִים בְּכֹחַ מַעֲשֵׂיהֶם: גִּבּוֹרִים לַעֲמוֹד בַּפֶּרֶץ. דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת: הָיוּ לָנוּ לְחוֹמָה. וּלְמַחְסֶה בְּיוֹם זַעַם: זוֹעֲכִים אַף בְּלַחֲשָׁם. חֵמָה עָצְרוּ בְּשַׁוְעָם: טֶרֶם קְרָאוּךָ עֲנִיתָם. יוֹדְעִים לַעֲתוֹר וּלְרַצּוֹת: כְּאָב רִחַמְתָּ לְמַעֲנָם. לֹא הֱשִׁיבוֹתָ פְּנֵיהֶם רֵיקָם: מֵרוֹב עֲוֹנֵנוּ אֲבַדְנוּם. נֶאֶסְפוּ מֶנּוּ בַּחֲטָאֵינוּ: סָעוּ הֵמָּה לִמְנוּחוֹת. עָזְבוּ אוֹתָנוּ לַאֲנָחוֹת: פַּסּוּ גּוֹדְרֵי גָדֵר. צוּמְתוּ מְשִׁיבֵי חֵמָה: קָמִים בַּפֶּרֶץ אָיִן. רְאוּיִם לְרַצּוֹתְךָ אָפֵסוּ: שׁוֹטַטְנוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת. תְּרוּפָה לֹא מָצָאנוּ:
שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ בְּבֹשֶׁת פָּנֵינוּ. לְשַׁחֶרְךָ אֵל בְּעֵת סְלִיחָתֵנוּ:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לַחַטָּאִים וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה וְשָׁם נֶאֱמַר:

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה:
וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּפִינְחָס קַנָּאָה ב״ן :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא ב״ן :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן צְלוֹתֵהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא ב״ן :
רַחֲמָנָא אָרִים יְמִינָךְ וְאַצְמַח פּוּרְקָנָךְ ב״ן :
רַחֲמָנָא בְּכִסּוּפֵי אַפִּין אֲתֵינָא לְמִקְרֵי קָמָךְ רַחֵם עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא גַּלֵּי גְבוּרְתָּךְ עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא דִּינָן אַפִּיק לִנְהוֹרָא ב״ן :
רַחֲמָנָא דִּינָא דְחַיֵּי גְזוֹר עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא הַדְרָךְ שַׁוִּי עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא וְלָא תִתְפְּרַע כְּעוֹבָדָנָא בִּישִׁין מִינָן ב״ן :
רַחֲמָנָא זִיוָךְ אַשְׁרֵי עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא זַכְוָון חֲפֵשׂ לָן ב״ן :
רַחֲמָנָא חֲשׁוֹב עֲלָן טַבְוָון ב״ן :
רַחֲמָנָא טַבְוָון סַגִּיאָן אַיְתִי עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא כְּתֹבִינָן בְּסִפְרָא דְחַיֵּי ב״ן :
רַחֲמָנָא כְּתֹבִינָן בְּסִפְרָא דְרַחֲמֵי ב״ן :
רַחֲמָנָא כְּתֹבִינָן בְּסִפְרָא דְצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי ב״ן :
רַחֲמָנָא כְּתֹבִינָן בְּסִפְרָא דִישָׁרֵי וּתְמִימֵי ב״ן :
רַחֲמָנָא כְּתֹבִינָן בְּסִפְרָא דְפַרְנָסָתָא טַבְתָּא וּמְזוֹנֵי טָבֵי ב״ן :
רַחֲמָנָא כְּבוֹשׁ חֵמְתָּא וְרוּגְזָא מִינָן ב״ן :
רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד גְּמִירָא לָן ב״ן :
רַחֲמָנָא מְחוֹל וּשְׁבוֹק לְחוֹבִין וְלַעֲוָן ב״ן :
רַחֲמָנָא נְהוֹר טוּבָךְ אַנְהַר עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא סְעִיד וּסְמִיךְ הֱוֵי לָן ב״ן :
רַחֲמָנָא עֲבִיד עִמָּנָא אָתָא לְטַב ב״ן :
רַחֲמָנָא פְּתַח שְׁמַיָּא לִצְלוֹתִין ב״ן :
רַחֲמָנָא צְלוֹתָנָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא ב״ן :
רַחֲמָנָא קַבֵּל צְלוֹתִין וּבָעוּתִין בְּעִדָּן עָקְתִין ב״ן :
רַחֲמָנָא רַחֵם עַל נִשְׁמָתִין ב״ן :
רַחֲמָנָא שַׁתָּא טַבְתָּא אַיְתִי עֲלָן ב״ן :
רַחֲמָנָא תּוּב מֵרוּגְזָךְ ב״ן :
רַחֲמָנָא וְלָא נֶהְדַּר רֵיקָם מִן קֳדָמָךְ ב״ן :

מוּסַף שֶׁל יוֹם כִּפּוּר

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵיתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכָר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה וְשָׁם נֶאֱמַר :

כשעוד שׁשׁליח צבור אומר ויעבור נוהגים לומר זה :

אל רחום שמך. אל חנון שמך. אל ארך אפים שמך. מלא רחמים שמך. בנו נקרא שמך. בעבור שמך. בקראי ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי. ואני תפלתי לך יהוה עת רצון אלהים ברוב חסדך ענני באמת ישעך. ענני בעת ובעונה הזאת :

ויש נוהגים לומר תפלה זו שיסדה הרה״ג הקדוש ר׳ חיים אבן עטר זל״ל.

יְהִי רצון מלפניך אבינו מלכנו אלהינו ידידות אור נפשנו רוחנו ונשמתנו. למען בריתך אשר כרת לשלש עשרה מדות שאינן חוזרות ריקם לעולם מלפניך. זכור אהבתנו וחיבתנו. ותשיב שכינתך לבית קדשנו. ותחזור להשתעשע בנו כימי קדם. כי קשה פרידתך ממנו כפרידת נפשנו מגופנו. הכז מעינו וכלתה נפשנו אל גאולת שכינתך ואל מעוז קדשך. ולרצונך ה׳ נכספנו. הננו מתחננים ובוכים לפניך ה׳ אב הרחמן על גלות השכינה. הושיעה ה׳ שכינתך ודבק נפשנו באהבתך הנעימה והערבה על נפשנו רוחנו ונשמתנו. וייעול מלכנו בהיכליה אכי״ר.

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם. וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה : וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ :

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ :

ויש נוהגים לומר פסוק זה

וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהֹוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם :

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַבְרָהָם רְחִימָא בְּדִיל וַיַּעֲבוֹר :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּיִצְחָק עֲקִידָא בְּ״וַ :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא בְּ״וַ :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן זְכוּתֵהּ דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא בְּ״וַ :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיָּא בְּ״וַ :
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא בְּ״וַ :

רחמנא

הָאֵל הַנּוֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים: יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ הַהוֹלְכִים שְׁחוֹחַ. מִשְׁתַּטְּחִים וּמִתְנַפְּלִים לְאֵל נֶאְדָּר בַּכֹּחַ. אָנָּא שְׁעֵה שַׁוְעָתָם כְּמוֹ רֵיחַ נִיחוֹחַ: האל יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ עָלֶיךָ נִסְמָכִים. וְאֶל רַחֲמֶיךָ פּוֹנִים וְלִישְׁעֲךָ חוֹכִים. אָנָּא שְׁעֵה שַׁוְעָתָם. כְּמוֹ עוֹלוֹת וּנְסָכִים: האל יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ נִדְהָמִים וְנִפְעָמִים. וּמֵעוֹצֶם חַטֹּאתָם קְרָאָם פַּחַד וְאֵימִים. אָנָּא שְׁעֵה שַׁוְעָתָם. כְּקָרְבָּנוֹת וּשְׁלָמִים: האל יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. נֶאֱנָחִים וְנֶאֱנָקִים. וְעַל חַסְדְּךָ נִשְׁעָנוּ וְאִם הֵם מִטּוֹב רֵקִים. אָנָּא שְׁעֵה שַׁוְעָתָם כְּמוֹ חַלּוֹת וּרְקִיקִים: האל

יש נוהגים לומר גם רהוטהזו. ויחוסה וביאורה תמצא בחלק ר״ה בסליחות ללילי רחמים קהנה מבב.

יְהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יוֹשֵׁב הַכְּרוּבִים. בָּטִיתָ לְעַמְּךָ שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים. גֹּשׁוּ נָא אֵלַי בִּדְבָרִים עֲרֵבִים. דִּרְשׁוּנִי וִחְיוּ יָמִים רַבִּים. הֲלֹא דְבָרֶיךָ לְעוֹלָם נִצָּבִים. וּבָם אֲנַחְנוּ נִשְׁעָנִים וְנִקְרָבִים. זָכְרֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים. חָנֵּנוּ בַּחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים. טוֹב אַתָּה לָרָעִים וְלַטּוֹבִים. יְמִינְךָ פְּשׁוּטָה לְקַבֵּל שָׁבִים. כִּי לֹא תַחְפֹּץ בְּמִיתַת חַיָּבִים. לָכֵן אֲנַחְנוּ מַשְׁכִּימִים וּמַעֲרִיבִים: מֶלֶךְ מְהֻלָּל בְּמַחֲנוֹת כְּרֻבִים. נַקֵּנוּ מֵחֵטְא וּמִכָּל חוֹבִים. סְלַח לָנוּ כִּי פְשָׁעֵינוּ מְרֻבִּים. עֲנֵנוּ לְמַעַן צוּרִים הַחֲצוּבִים. פִּתְחֵי תְשׁוּבָה בַּל יִהְיוּ מְשׁוּלָּבִים. צַעֲקוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ יִהְיוּ נִקְרָבִים. קָרְבֵנוּ אֵלֶיךָ חוֹצֵב לֶהָבִים. רְצֵנוּ בְּעוֹלוֹת פָּרִים וּכְשָׂבִים. שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ נְעָרִים וְשָׂבִים. תְּמוּכִים בְּטוּחִים עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. רַחֵם תְּרַחֵם עָלֵינוּ צוּר שׁוֹכֵן מְרוֹמִים. אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא הָרַחֲמִים:

ואומרים בסליחות של מוסף שבעה פעמים ויעבור

אל

אהלי יעקב

המבוקש. וכמ״ש בתקונים כולהו צווחין בצלותין ביומא דכפורי ככלבים הב הב לן מזונא וסליחה וכפרה וכו׳ וליח לון בושת אנפין דלית מאן דקרא ליה בתיובתא דיחזור שכינתיה לקב״ה דאיהי מרחקא מניה למיהדר לגביה וכו׳. ועוד בהרבה מקומות. על כן אמר לגבי ישועת ה׳ נכספים. שהוא יותר מן התאוה בלב. כי הנכסף מהראה כוספו גם בחיצוניותו בהכספת פניו. הנוצר חסד לאלפים, הרצון פה על חסדי הקרבנות שהקריבו אבותינו בהיות מקדש על מכונו. נוצרים לבניהם אחריהם. להחשיב מוצא שפתותיהם פרים. ההולכים שחוח, רמז על מנהג של ישראל שמתפללין בר״ה ויוה״כ בכריעה כמ״ש בסי׳ תקפ״ב. משתטחים ומתנפלים, הטעם על השתחויות שבסדר עבודה. נדהמים ונפעמים, שניהם לשון בהלה מן כאיש נדהם (ירמיה יד) ותפעם רוחו (בראשית) אלא שנפעם יותר מהפעל בדפיקת הלב. שהוא מקרובי פעמון המקשקש. ונדהם הוא קרוב לשרשי דום ודמם. ושלמים, אף שאין שלמים ביוה״כ. כלל גם אותם הקרבים בזמנם. וכן חלות ורקיקים דלקמיה. וכלשון חכמים זאת התורה לעולה וכו׳ כל העוסק בתורת עולה וכו׳:

מוּסַף שֶׁל יוֹם כִּפּוּר

אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עוֹז וְשָׁלוֹם:

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ. הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ. הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ. הַיּוֹם תְּדַגְּלֵנוּ. הַיּוֹם תְּהַדְּרֵנוּ. הַיּוֹם תְּוַעֲדֵנוּ וַעַד טוֹב. הַיּוֹם תְּזַכֵּנוּ. הַיּוֹם תְּחַיֵּינוּ. הַיּוֹם תְּחָנֵּנוּ. הַיּוֹם תְּטַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵינוּ. הַיּוֹם תְּיַשֵּׁר אָרְחוֹתֵינוּ. הַיּוֹם תְּכַתְּרֵנוּ בְּכֶתֶר שֵׁם טוֹב. הַיּוֹם תְּלַבְּבֵנוּ. הַיּוֹם תְּמַתְּקֵנוּ. הַיּוֹם תְּנַשְּׂאֵנוּ. הַיּוֹם תְּסַעֲדֵנוּ. הַיּוֹם תְּעַטְּרֵנוּ. הַיּוֹם תִּפְקְדֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים. הַיּוֹם תְּצַדְּקֵנוּ. הַיּוֹם תְּקָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. הַיּוֹם תְּרַחֲמֵנוּ. הַיּוֹם תִּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן. הַיּוֹם תִּתְּנֵנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וְתִכְתְּבֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים:

וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וּפַרְנָסָה טוֹבָה. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת. נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם:

ואחר כך אומרים קדיש לעילא

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ, וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ נֶאֱסָפִים. מִתְאַוִּים סְלִיחָתֶךָ. וּלְיִשְׁעֲךָ נִכְסָפִים. אָנָּא שְׁעֵה שַׁוְעָתָם כְּמוֹ קָרְבַּן מוּסָפִים.

האל

אהלי יעקב

ישראל. הפיוט הזה הוא במחס"פ. וכתשלום אבודרהם הוא בשנוים רבים. ומוכח מתוכו שהוא פתיחה לסליחות של מוסף. ומחברו לא נודע מי הוא:

לפניך נאספים. כצ"ל וכן הוא בהבא"ב. ובק"י איתא בטעות נכספים. ואמר בזה נאספים לפי שמנהגם היה להתאסף בתפלת מוסף יותר מבתפ"ת שחרית. כמ"ש (ר"ה ל"ב ב') מאי שנא בני מתקיע מפום דברוב עם הדרת מלך. מתאוים סליחתך ולישעך נכספים, ר"ל מתאוים סליחת העונות לפי שהם נכספים לישעך דוקא. כי מלך אסור ברהטים בעונותינו. וכמו שדרשו הושיעה ימינך בהוא פשל את הימין שנאמר בו השיב אחור ימינו. ואמרו ולכה לישועתה ישועת הי"א. והוא תכלית המבוקש.

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנַחְנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

ברכת כהנים תמצא בשחרית ואם אין שם כהנים אומר הש"ץ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ בָּרְכֵנוּ בַּבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים עַם קְדוֹשֶׁךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהֹוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהֹוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהֹוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים.

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאָךְ מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדָּךְ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדָךְ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרָךְ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזָּךְ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצָךְ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְּאַפּוֹ. יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתָךְ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבָךְ. שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתָךְ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדָּךְ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת):
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי):

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרוֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אַדִּיר וְנָאוֹר. בּוֹרֵא דּוֹק וָחֶלֶד — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ. וְאֵין זוּלָתוֹ — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
זוֹכֵר הַבְּרִית. חוֹנֵן שְׁאֵרִית. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
טְהוֹר עֵינַיִם. יוֹשֵׁב שָׁמַיִם. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
מֶלֶךְ מְלָכִים. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. עוֹנֶה עֲשׁוּקִים. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
פּוֹדֶה וּמַצִּיל. צוֹעֶה בְּרֹב כֹּחַ. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו. רַחוּם וְחַנּוּן. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. תּוֹמֵךְ תְּמִימִים. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:

ככתוב

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּגָּלוּי:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהִרְהוּר הַלֵּב:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן:

(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְעָדֵי רַגְלַיִם:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:

(על חטא ש"ל ברמ"ח אברינו בשס"ה גידינו שבגופנו וכן בנפשנו ורוחנו ונשמתנו)

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי):

וְהִרְבִּינוּ פֶּשַׁע לִבְלִי חֹק: זָנַחְנוּ טוֹב הוֹרֵיתָ. חָרַשְׁנוּ רַע שָׂנֵאתָ: טָפַלְנוּ שֶׁקֶר וּמִרְמָה. יָעַצְנוּ אָוֶן וְאַשְׁמָה: כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ בְּהַבְלֵי הָעוֹלָם. לֹא זָכַרְנוּ כִּי תְבִיאֵנוּ בְמִשְׁפָּט עַל כָּל נֶעְלָם: מָאַסְנוּ מוּסַר הַדַּעַת. נוֹאַלְנוּ מֵחָכְמָה וּמִדַּעַת; סַרְנוּ מִמִּשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ. עָזַבְנוּ אָרְחוֹת חֻקֶּיךָ: פָּנִינוּ אֶל כָּל חֶמְדוֹתֵינוּ. צָלַלְנוּ בִּמְצוּלוֹת תַּאֲוֹתֵינוּ: קָפַצְנוּ פִּי חֲכָמִים מֵהוֹכִיחַ. רָחַב פִּינוּ בְּנִיב עַוְלָה יַצְרִיחַ: שׁוֹבַבְנוּ מְשׁוּבָה נִצַּחַת. תִּעַבְנוּ כָּל אִישׁ תּוֹכַחַת: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ. כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יהי

אהלי יעקב

אשמנו, חפיוט הזה הוא במחס"פ. ובס' חובת הלבבות בקצת דפוסים. וכתבו שבעל ספר ראש אשמורות (הוא מהר"ם ניגרין כן כתב בס' קורא הדורות) מביא כי זה הוידוי יסדו אף עשאו קדוש אלהים החסיד בעל חובת הלבבות. ומ"כ שהוא חלק מהבקשה הגדולה שחבר הוא ז"ל וזכר אותה בספרו הנ"ל בפרק ו' משער אהבת ה'. עי' לקמן במ"ש בביאורי לתוכחה שלו המתחלת ברכי נפשי. ומה שנמצא כתוב שהאריז"ל לא היה אומרו. הוא רק מפני כפילת הוידוי שבאו בו. שלפי דעתו ז"ל אין להכפיל הוידוי. ולא מפני מחברו ח"ו. ועי' עוד במה שכתבתי לעיל בביאור לוידוי של רבנו נסים ז"ל. ואיש לבוב ילבב לאמרו בין פרקי הסליחות דלקמן. ולא יכחד אמרי קדוש:

אשמנו באמר ובפועל. באמר ז"ל המ' בסגול כי הוא שם. וכן בפועל הוא שם על משקלו אלא שבא בפתח ת' הסגול להרחבת אות הגרונית. כמו ופועל ידיו תרצה (דברים ל"ג). ופי' בדבור ובמעשה. וכנגד המחשבה אמר בזינו חוק, הם המצות השמעיות גזירת מלך על עבדיו חוקה חקקתי אין לך רשות להרהר. ועל ידיהם נתקדשו בני ישראל בקבלם עליהם עמ"ש בלי טעם. להיות לגיון המלך. על כן אמר אחריו **למעול מעל**, לשון השייך בקדשים. והוסיף ואמר שגם **געלנו משפט וצדק**, שהם המצות השכליות שאין ליצה"ר עליהם טענה. גם אותם געלנו שהוא יותר מבזינו שזכר. וכן הכתוב סודרם. ואם בחקותי תמאסו ואם את משפטי תגעל נפשכם. אם ימאס בחוקים סוף שיגעל גם במשפטים. על כן בתפלה שנשמור חקיך ומצותיך בעולם הזה. ששמירת החוקים הוא הגדר החזק. ועל בחינת ועשה טוב אמר **דרכינו כמשוכת חדק**, מלה"כ (משלי טו) דרך עצל כמשכת חדק. ר"ל אם באנו לעשות איזה דבר טוב. הרי כאילו הדרך גדור בעדינו בגדר קוצים חדים ודקים. והטעם על הכבדות והעצלות בעשיית הטוב. **לבלי חק** בלי קצבה. כמו ופערה פיה לבלי חק (ישעיה ה). **זנחנו טוב הורית**, מלה"כ (הושע ח) זנח ישראל טוב. והטעם על התורה שנקראת טוב. כי לקח טוב נתתי לכם תורתי וכו'. על כן יאמר הורית. ונסתבב מזה שחרשנו וחשבנו רע אשר שנאת. כי אין מחשבות רעות מתכוננות ומתבוססות אלא בלב שהוא פנוי מחכמת התורה. **קפצנו פי חכמים מהוכיח**, פי' שתמנו. מן וכל עולה קפצה פיה. ר"ל גערנו בהם עד שנפטרו מן הדין מהוכיח אותנו. **יצריח**, לי' הרמת קול. כמו יריע אף יצריח. פי' דברנו בגאות למוכיחים. בניב ודבורי עולה. והטעם כלפי אמרם ז"ל עד נזיפה עד קללה. **איש תוכחת**, אמר שם תחת התואר איש מוכיח. להתעלמות התוכחה בו כמו ואני תפלה. ודומיו:

הלב. התפללנו ואנו שכורים. הרהרנו בדברי תורה במקום שאינו נקי. הוציאנו בשבת מרשות לרשות בלי עירוב. הקשינו עצמנו לרעת. הסתכלנו בערות ובפני רשעים ובכל רבר שאסור להסתכל בו:

ויעדנו עצמנו למחלוקת ולעבירה. וותרנים היינו בממון זולתינו. וותרנו על כבוד ה׳ וכבוד התורה ומחינו על כבודנו:

זכרנו שם שמים לבטלה. זנינו אחרי לבנו ועינינו. זלזלנו באבינו ואמנו ורבותינו. זלזלנו בתורה ובחכמים. זלזלנו בנטילת ידים:

חללנו את שם קדשך אוי לנו ולנפשנו. חללנו שבתות ומועדי קדשך. חמדנו ממון אחרים. חמדנו נשי אחרים. חנפנו. חשבנו מחשבות רעות. חשדנו בכשרים. חבקנו ונשקנו את העריות ונשותינו בנדותן:

טמאנו עצמנו ורעיוננו. טמטמנו את לבנו. טלטלנו מוקצה בשבתות וימים טובים. טעינו בהוראה. טעינו בהלכה והכרנו בטעיותנו ולא הודינו על האמת:

יעצנו עצות רעות להאריך ולהרבות שנאת חנם ומחלוקת. ישבנו במושב לצים וסוד משחקים. ישננו ביום ובלילה ועברנו לקרות קריאת שמע ותפלה בזמנן ובצבור:

כפרנו בהשגחתך. כפרנו בכל התורה. כלינו ימינו ושנותינו בהבלי העולם. כבוד אב ואם לא קיימנו. כבדנו לרשעים. כנינו שם לחברינו. כבשנו שכר שכיר:

למדנו תורה שלא לשמה. למדנו לתלמידים שאינם מהוגנים. לבשנו שעטנז. לוינו ברבית. לקחנו רבית קצוצה ואבק רבית. לקחנו שוחד ממון ושוחד דברים ושוחד מאוחר. לא צפינו לישועה. לא נצטערנו על חרבן בית המקדש. לא אמרנו דברי תורה על השלחן. לא קיימנו המצות כתקנן במחשבה ודבור ומעשה ויראה ואהבה ושמחה:

מרדנו במלכות שמים. מרדנו במלכות בית דוד. מאסנו בבית המקדש ושלשתן אנו מבקשים. מלאנו פינו שחוק. מסרנו חברינו וממונם. מאסנו בתוכחות:

נאפנו בכל מיני ניאוף. נשבענו לשוא ולשקר. נשבענו ולא קיימנו. נדרנו ולא שלמנו. נהנינו מעולם הזה ומתענוגיו. נסינו את השם. נשתמשנו בכתרה של תורה. נשתמשנו בשמות הקודש. נקמנו ונטרנו שנאה בלב. נתעצלנו ללמוד ולהתפלל:

סרנו מאחריך ומתורתך וממצותיך. סוררים ומורים היינו. סתרנו דברי אבינו ורבותינו:

עברנו על שס״ה לא תעשה דאורייתא ומדברי קבלה ומדברי סופרים עליהן ועל פרטיהן וענפיהן ותולדותיהן. עִנִּינוּ יתומים ואלמנות. עָגִינוּ אמן קטופה וחטופה. עִבַּינוּ את הדין. עִוַּתְנוּ את הדין עשינו את עצמנו כעורכי הדינים. עמלנו אחרי הבלי העולם הזה ולא עמלנו בתורה. עברנו על כ״ד דברים שחייבים עליהם נידוי:

פרקנו מעלינו עול תורה ומצות ויראת שמים. פגמנו בברית קודש. פָּנִינוּ ל ב נ ו לבטלה. פֵּרַשְׁנוּ מן הצבור. פעלנו אָוֶן.

צַעַרְנוּ אבינו ואמנו וחכמי ישראל. צערנו לְרֵעֵינוּ ולמשרתינו. צערנו בעלי חיים:

קלקלנו דרכינו. קפצנו ידינו מליתן צדקה. קִבַּלְנוּ לשון הרע. קללנו חברינו ועצמנו. קרינו בספרים חיצונים. קָצְנוּ בתוכחותיך:

רצנו למחלוקת ועבירה. רִמִּינוּ לרעינו. רִבְּנוּ עם אדם חנם. רדפנו אחר הכבוד והשררה:

שכחנו תורתך. שכחנו אלהותך. שחתנו זרעינו ובראנו משחיתים לחבל. שתינו בלא ברכה. שתינו יין נסך. שחתנו פאת הראש וְהַזָּקָן. שקרנו בכל מיני שקר ומרמה. שנאנו מוסר. שמחנו במפלת אחרים:

תעבנו כל איש מוכיח. תקענו כפינו ולא קיימנו. תוהים היינו על מעשים טובים שעשינו):

לרבנו בחיי בן יוסף אבן בקודה ז״ל (בעל ס׳ חובת הלבבות)

אָשַׁמְנוּ בְּאֹמֶר וּבְפוֹעַל. בָּזִינוּ חֹק לִמְעוֹל מָעַל: גָּעַלְנוּ מִשְׁפָּט וָצֶדֶק. דָּרְכֵינוּ בְּמַשְׂכַּת חֵדֶק: הֶפֵרְנוּ בְּרִית וָחֹק.

והרבינו

אָשַׁמְנוּ מִכָּל עָם. בּוֹשְׁנוּ מִכָּל גּוֹי: גָּלָה מִמֶּנּוּ מָשׂוֹשׂ. דָּוָה לִבֵּנוּ בַּחֲטָאֵינוּ: הָחְבַּל אִוְיֵנוּ. וְנִפְרַע פְּאֵרֵנוּ: זְבוּל מִקְדָּשֵׁנוּ. חָרַב בַּעֲוֹנֵינוּ: טִירָתֵנוּ הָיְתָה לְשַׁמָּה. יְפִי אַדְמָתֵנוּ לְזָרִים. כֹּחֵנוּ לְנָכְרִים: לְעֵינֵינוּ עָשְׁקוּ עֲמָלֵנוּ. מְמוּשָׁךְ וּמוֹרָט מִמֶּנּוּ: נָתְנוּ עֻלָּם עָלֵינוּ. סָבַלְנוּ עַל שִׁכְמֵנוּ: עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָנוּ. פּוֹרֵק אֵין מִיָּדָם: צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ. קְרָאנוּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ: רִחַקְתָּ מִמֶּנּוּ בַּעֲוֹנֵינוּ. שַׁבְנוּ מֵאַחֲרֶיךָ. תָּעִינוּ כַּצֹּאן וְאָבָדְנוּ:

וְעַדַיִן לֹא שַׁבְנוּ מִתְּעִיָּתֵנוּ. וְהֵיאַךְ נָעִיז פָּנֵינוּ. וְנַקְשֶׁה עָרְפֵּנוּ. לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ: אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ:

כבר כתבנו לעיל בתפלת ערבית שאין להכפיל הודוי. ורק כל אדם יכול להתודות כאן בלחש על פרטי עונותיו הידועים לו. והרב ברכ״י ז״ל סדר בספרו כף אחת סי׳ י״ט וידוי כולל רוב הדברים שהאדם דש בעקביו. ומפני תקנת הרבים ראינו להעתיק ממנו פה. והחכם עיניו בראשו. ללקט מהם. דברים שנכשל בהם. ולהתודות עליהם בלחש. בנפש מרה. ובחרטה גמורה. לבל ישוב עוד לאיהו וכאשו. וכל לב יודע מרת נפשו:

(אכלנו מאכלות אסורות. אכלנו אכילה גסה. אכלנו ושתינו ביום הכפורים. אכלנו חוץ לסוכה אכילת קבע. אכלנו חמץ בפסח. אכלנו בלילה אחר שישננו. אכלנו בלא ברכה תחלה וסוף. אכלנו למלא בטננו ולא חשבנו להיות בריאים לעבוד ה׳ ושאר כוונות טובות. אִמַּצְנוּ את לבנו. אכזרים היינו. אסרנו את המותר ואת האסור התרנו. אכרנו לאחרים והתרנו לעצמנו אכלנו בלי נטילת ידים. אכלנו מסעודה שאינה מספקת לבעליה:

בטלנו תלמוד תורתך ימים ולילות. בטלנו אחרים הלומדים. בטלנו עושי מצוה. באנו על כל עריות שבתורה ושניות ואיסורי ביאה כדברי סופרים. ברכנו ברכה לבטלה וברכה שאינה צריכה. ברכנו ברכת חטופה בלי כונה. בטלנו ק״ש ותפלה וציצית והפילין. בזינו אב ואם ואחינו הגדול. בזינו חכמים ויראי שמים. בטלנו מצות עשה מדאורייתא ומדברי קבלה ומדברי סופרים. בלבלנו דעתנו בתפלה ולמוד בהבלי העולם הזה:

גנבנו דעת הבריות. גנבנו חדושי תורה מאחרים. גלינו סודי תורה למי שאינם ראוים. גלינו עריות. גאינו במחשבה דבור ומעשה בכל מיני גאוה וזדון עד שנעשה לנו טבע ולא הרגשנו אם היא גאוה. גדלנו בנינו גידולים רעים. גערנו במוכיחים לנו ולבנינו. גלינו פנים בתורה שלא כהלכה. גערנו בעושי מצוה. גמלנו רע למי שהטיב לנו. גערנו בנשינו ובנינו ומשרתינו שלא כדת:

דברנו בבית הכנסת. דברנו באמצע תפלה ובאמצע קריאת שמע ובין גאולה לתפלה ובחזרה. דברנו באמצע לימודנו. דברנו בשבת דברי חול. דרשנו דרשות של דופי. דברנו בגנות חברינו ורבותינו ואבותינו. דנינו לחובה לכל אדם. דברנו אחד בפה ואחד בלב. דברנו עם העריות דברי שחוק וחיתול. דברנו במשא ומתן של תורה לקנטר ולדחות דברי זולתינו אף שהאמת אתו. דברנו דברים בטלים:

הרהרנו הרהורים רעים ביום ובלילה ובאנו לידי קרי והוצאת זרע לבטלה. הלבננו פני חברינו ברבים. הוצאנו שם רע על החיים ועל המתים. הסחנו דעתנו מן התפילין. השגנו גבול רעינו. הלכנו בקומה זקופה. הלכנו בגילוי הראש. הרהרנו אחרי רבותינו. הורינו הוראות בלי עיון ובלי סברא להראות גדולתינו. הורינו הוראית בפני רבותינו. הזקנו במחלוקת. התפללנו בלי כוונת

וּמֶה עַז מֵאֲרִי. מֶתֶק תַּאֲוַת נַפְשִׁי הַבְּהֵמִית וְתוֹקֶף עוֹז יִצְרִי. עֹכֵר שְׁאֵרוֹ אַכְזָרִי: וְשִׁבְרִי לְפָנָיו כְּשׁוּעָל דָּמָה. וְנַפְשִׁי הַחֲכָמָה כְּשֶׂה נֶאֱלָמָה. לַיִשׁ גִּבּוֹר בַּבְּהֵמָה: חוֹמֶר יֵאָמֵר כַּחַשׁ וְכַחַד. כֻּלּוֹ אוֹהֵב שׁוֹחַד. וְאַרְבָּעָה פָּנִים לְאֶחָד: לְבַקֵּשׁ צְרָכָיו. יְעַקֵּשׁ דְּרָכָיו. וַיָּרֶק אֶת חֲנִיכָיו: יְלִידֵי בֵיתוֹ אַרְבָּעָה. אִישׁ לְעֶבְרוֹ תָּעָה. לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה: אִישׁ בְּאָחִיו נִלְחָמוּ. לֹא רַבִּים יֶחְכָּמוּ. חָלַק לִבָּם עַתָּה יֶאְשָׁמוּ: עַל דַּעַת אֶחָד לֹא יִמָּשְׁכוּ. וּבְעֵצָה אַחַת לֹא יִסָּמְכוּ. עַל אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ: זֶה לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיקוּד יֹאבֶה. וְזֶה לַחְשׂוֹף מַיִם מִגֶּבֶא. חָלְפוּ עִם אֳנִיּוֹת אֵבֶה: זֶה יִשְׁאַף רוּחַ כַּתַּנִּים. וְזֶה חוֹפֵר גּוּמָץ לַקִּנִּים. וַיִּפְנוּ אֵלַי עוֹרֶף וְלֹא פָנִים: זֶה לִשְׁקוֹד וְזֶה לִרְדּוֹף. זֶה לִשְׁלוֹל וְזֶה לִטְרוֹף. וְהִכָּה אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרוֹף: כִּי דוֹר תַּהְפֻּכוֹת הֵמָּה. עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה. אֲנִי שָׁלוֹם וְכִי אֲדַבֵּר הֵמָּה לַמִּלְחָמָה: שׁוֹד וָשֶׁבֶר בִּמְסִלּוֹתָם. וְאֵין מִשְׁפָּט בְּמַעְגְּלוֹתָם. טַח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבּוֹתָם: וְלוּלֵא כִּי מִיסְדָם נִבְנֵיתִי. אָנֹכִי לֹא מָרִיתִי. אָחוֹר לֹא נְסוּגֹתִי: אַךְ כְּסָלַי מָלְאוּ נִקְלֶה. קָרְאוּ אַחֲרַי מָלֵא. עֲוֹנוֹתַי הִטּוּ אֵלֶּה: כָּל אֶחָד לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלוֹךְ מִתְנַשֵּׂא. זֶה יִשְׁאַל וְזֶה יְנַסֶּה. וַאֲנִי לֹא אֵדַע מָה אֶעֱשֶׂה: מַה יַּעֲשֶׂה טָלֶה בֵּין זְאֵבִים. הֲיַעֲמוֹד אֶחָד לִפְנֵי מְרֻבִּים. יָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים: רְאֵה כִּי אֲנִי אָנוּס פְּטוֹר אוֹתִי. מִמְּעֻוָּתִי וּמֵאַשְׁמָתִי. וְעַתָּה שָׂא נָא חַטָּאתִי): וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי. וּמָחַלְתָּ פִּשְׁעִי וּזְדוֹנִי. וְאִם לֹא לְמַעֲנִי: וְאִם עֱנוּתִי תִּבְזֶה חָלִילָה וְחַס. וּשְׁאוֹן עֲוֹנַי קוֹל תַּחֲנוּנַי יְהַס. הֵן אֵל כַּבִּיר לֹא יִמְאַס: עֲשֵׂה לְמַעַן הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה. אֲשֶׁר כָּל אֶחָד מֵהֶם מֵי תַּחֲנוּנִים מַזֶּה. כַּקָּטֹן כַּגָּדוֹל שָׁמֵן וְרָזֶה: מְשַׁלְּמִים שִׂפְתוֹתֵיהֶם פָּרִים. וּמַקְרִיבִים שִׂיחָם בִּמְקוֹם תּוֹרִים. וּמִתְוַדִּים לְפָנֶיךָ וְאוֹמְרִים:

אשמנו

אהלי יעקב

במרירות ימי. כאלו אומר מררי יוליד תולדה ויקרא שמו מתלי. הכר לך מה עמדי, רהוט למה שאומר אחריו מה מתוק מדבש וכו'. ר"ל הם היו בשוכרי. ואני אומר אע"פ שכונתו רצויה דבריו אינם רצוים. כי על דבר זה נענש אבינו הראשון באמרו האשה אשר נתת עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל. ומה עז מארי, גם רז"ל המשילו את היצה"ר לארי כדאמרי' ביומא נפק כי גוריא. דמה, יותר נכון כדמה בנפעל. ליש גבור בבהמה, ר"ל מתגבר עלי היצר בהתלבשו בנפש הבהמית. ילידי ביתו ארבעה, פי' ארבע יסודות ארמ"ע שמהם נבנה ביתו הוא גופו. ומהם תולדות התאות הגופניות כמו שהאריכו בזה ספרי היראה וכדמפרש הוא ואזיל. לא רבים יחכמו, ר"ל כיון שהם רבים אי אפשר להם להתחכם ולהבין אחריתם. זה לחתות אש מיקוד יאבה, אמר זה כנגד המדות הרעות הנמשכות מיסוד האש כמו הגאוה והקנאה והמחלוקת והדומיהן. וכן השאר. וזה חופר גומץ לקנים, זה אמר כנגד יסוד העפר. שממנו לפי דעתו התשוקה לבנות על העפר בניינים ומשכנות שאננים. וכנה את האלמונות לחופר גומץ וקני העוף. ומלה"כ (קהלת י) חופר גומץ בו יפול. ואומר כצפור נודדת מן קנה כן איש נודד ממקומו. כי דור תהפוכות המה, ארבע יסודות הם הפכיים זה לזה זה חם ולח וזה קר ויבש וכו' כמ"ש הטבעיים. כסלי מלאו נקלה וכו', קרבי מלאו דבר נתעב ונקלה איננו ראוי להזכיר בפה. כן פי' הראב"ע בתלים ל"ח. ופה הטעם על רבוי התאוה והמחשבות הנמאסות הנמשכות מארבע יסודות הנ"ל. והם קראו אחרי מלא. פי' אסיפה. כאלו עשו ונועדו יחדו להחטיאני. יהס, ישתיק מן ויהס כלב:

כבר

פרע מוסר יועצים. משך ידו את לוצצים: מרדתי וידי מכל ספר יגרודו:
ביהוה אל תמרדו: נאצתי ולבי בגלוי ובמטמוני. בצע ברך נאץ יהוה:
סררתי וגם הייתי אני מעורר. להיות כל איש סורר: עויתי וימאן לבי בגאותו.
לתקן את אשר עותו: פשעתי ובחרתי לי לרעים. האנשים הפשעים: צררתי
והצרותי לכל אדם בהשתרר. הצר הצורר: קשיתי ערף ומדבר כל עת
לא אחשה. את הדבר הקשה: רשעתי ונפשי תקנא בכל איש לפשעו.
ורע תדרוש רשעו: שחתתי ומעט בעיני כי אשחית. ואנכי בראתי משחית:
תעבתי וגרסה נפשי לתאבה. כי תביא תועבה: תעיתי תעה לבבי כצאן
בלי רועה. וימצאהו איש והנה תועה: תעתעתי ודברתי לכל חסיד
כמשתגע. והייתי בעיניו כמתעתע: וסרתי ממצותיך וממשפטיך הטובים
ולא שוה אלי. ואתה צדיק על כל הבא עלי. כי אמת עשית ואני הרשעתי:
אך ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ונחם על הרעה. וטובך בכל עת אינה
מנועה. יספת על השמועה: ארך אפים ומרבה להטיב. פני שואליך ריקם
אל תשיב. תבין לבם תקשיב: וכאשר טבע לי למעול. כך נאה לך למחול.
המבדיל בין קדש לחול: אני לחטוא ולהרשיע. ואתה אל צדיק ומושיע.
תצו ישועה במפגיע: ומחרפת המרדים. נודעת תהלת החסדים. גם
מזדים: ולולא בוז האשמים. לא נכר יקר הרחמים. יחדו יהיו תמים:
ולולא טומאת המשובה. לא נודעה טהרת התשובה. כמה וכמה טובה:
ולולא תוחלת המחילה. להשחית ולהתעיב עלילה. יוסיפו בני עולה:
לכן אם רב פשעי ומעלי. ראה עניי ועמלי. בני מררי מחלי: ואם גדל
עוני ומרדי. זכר עניי ומרודי. הכר לך מה עמדי: מה מתוק מדבש

ומה

אהלי יעקב

ויתן יד ללב מה שלא נמצא. ונמצא עין. שזה בעיניו אינו רואה לדעת הראב״ע בקהלת. יגרודו וכו׳, ימחקו את הדבור של אך בהי אל תמרודו. והוא דוגמת מאמרם ז״ל היה קודר את האזכרות. אך היא הפלגה שאינה רצויה. ואנכי בראתי משחית, ר״ל הייתי חוטא ומחטיא אחרים. ואולי יכוין עוד למה שכתבו שמהעבירה נברא מלאך משחית והוא המיסר אותו כי בו כל חיי רוחו להשחית ולחבל. וכמ״ש תיסרך רעתך. הרעה בעצמה היא המיסרת. וכמו שהמליצו בזה לשון התנא ואי אתה בא לידי עבירה. לידי עבירה ממש ליפול בידו. וגרסה נפשי לתאבה, נשברה ונכתתה נפשי להיות תאבה לתועבות. דמגרי יצה״ר אנפשיה. כי תביא. עשה התי״ו לנקבה נסתרה והיא הנפש. וימצאהו איש והנה תועה, ר״ל כן הוא בתמידות. או הטעם על המוכיח שנמנע מלהוכיחו כי לא יקבל תוכחה כמו אל תוכח לץ פן ישנאך. וכאשר טבע לי למעול וכו׳, דוגמת אמרם ז״ל באיכה רבתי נחנו פשענו ומרינו כמדתנו אתה לא סלחת כמדתך. וממנו אמרו הקדמונים בתפלתם. רחום קך היא מדתנו. קשה עורף וממרים אנחנו. תצו ישועה במפגיע. מלה״כ (איוב לו) ויצו עליה במפגיע. ופירשו רז״ל בתעניות. בעבור המפגיע ר״ל המתפלל בעד הצבור. מן אל תפגע בעד העם הזה. וכן תרגם המתרגם מסול מגלי. להשחית ולהתעיב וכו׳ שעודו יוסיפו בני עולה להשחית עוד ולהתעיב מעלליהם. כי יתיאשו מן התשובה ויעשו מה שלבם חפץ. כמו שאמר אחר ליזיל וליתהני בהאי עלמא. והוא כטעם כי עמך הסליחה למען תורא (תלים קל) לפי הראב״ע שם. בני מררי מחלי, ר״ל מחול לי כי כלו

במרירות

אִם אוֹמַר אִם אֶחֱשֶׁה. וְהַדָּבָר קָשֶׁה: כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמַי. וַאֲדַבְּרָה נִגְלוּ אֲשָׁמַי. יֶחֱרַף לְבָבִי מִיָּמַי: אִם אֶחְשׁוֹב לִטְמוֹן עֲוֹנִי בְּחֻבִּי. וּבְקִרְבִּי לְהָשִׂים אָרְבִּי. הַכָּרַת פָּנַי עָנְתָה בִּי: וְהַשּׁוֹפֵט חוֹפֵשׂ כָּל מַצְפּוּנִים. וְאֵין לְפָנָיו שִׁכְחָה וְלֹא מַשּׂוֹא פָנִים. וְאֵינוֹ רוֹדֵף שַׁלְמוֹנִים: וּמַה מְּאֹד יָקָר הַפִּדְיוֹן. וַאֲנִי עָנִי וְאֶבְיוֹן. אֵיכָה אוּכַל נִקָּיוֹן: עַל זֶה כָּפַפְתִּי רֹאשִׁי כְּאַגְמוֹן. וְדִמְעִי מִדָּם כְּבֵדִי אַדְמוֹן. אֱפִיצֶנּוּ כְּמֵפִיץ קֶצַח וְכַמּוֹן: אָכֵן כִּלְיוֹתַי יִסְּרוּנִי. וּסְעִיפַי יְשִׁיבוּנִי. הֵם הִרְהִיבוּנִי: בֶּאֱמוֹר אֲרִי בַּקֵּשׁ פִּדְיוֹם. כִּי עֲדַיִן יֵשׁ שָׁהוּת בַּיּוֹם. וְאִם הַדִּין נוֹרָא וְאָיוֹם: אַל תִּתְיָאֵשׁ מִן הָרַחֲמִים. כִּי עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ בַּמְּרוֹמִים. וְלֹא אָץ לָבֹא כְּיוֹם תָּמִים: עַד יְהִי מָקוֹם לְזַעֲקָתֶךָ. וּפֶתַח פָּתוּחַ לִתְפִלָּתֶךָ. לָתֵת אֶת שְׁאֵלָתֶךָ: וְאִם הִרְבֵּיתָ לְהַתְעִיב עֲלִילָה. סְלִיחַת אֱלֹהִים רַבָּה וּגְדוֹלָה. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְפוּלָה: וְאִם חַטֹּאתֶיךָ כְּמֵי הַיָּם וְגַלִּים. וְאַשְׁמוֹתֶיךָ כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְחֵילָם. חֶסֶד יְהוָה מֵעוֹלָם: וְאִם עֲוֹנֶךָ גָּבְרוּ עַל כַּפַּיִם. חַסְדּוֹ מֵעַל שָׁמַיִם. יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם: אָז בְּדַבְּרָם עִמִּי הִתְחַזַּקְתִּי. וְעָמַדְתִּי עַל עָמְדִי וְהִתְאַפַּקְתִּי. עַל כֵּן דְּלָתֶיךָ דָּפַקְתִּי: וּמְלָאַנִי לִבִּי לְהִתְוַדּוֹת מִקְצַת חַטֹּאתָי. וּלְסַפֵּר שֶׁמֶץ דָּבָר מֵעֲוֹנוֹתַי. אֶחָד מִנִּי אֶלֶף מֵאַשְׁמוֹתַי: אַשְׁמָתִי וְאַשְׁמוֹתַי חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת. אָשַׁם גְּזֵילוֹת. אָשַׁם מְעִילוֹת: בָּגַדְתִּי וְלֹא הֱסִירוֹתִי יָמַי וְלֵילַי. הַבְּגָדִים הַצּוֹאִים מֵעָלַי: גָּזַלְתִּי וּלְהָשִׁיב הַגְּזֵלָה לֹא אוּכָל. קָשֶׁה לְהָשִׁיב גֶּזֶל הַנֶּאֱכָל: דִּבַּרְתִּי דוֹפִי בִּלְשׁוֹן רְמִיָּה וּמַהֲתַלּוֹת. כְּדַבֵּר אַחַת הַנְּבָלוֹת: הֶעֱוֵיתִי כָּל יְשָׁרָה בְּמוֹ פִי אֲעַקְשֶׁנָּה. עַוָּה עַוָּה אֲשִׂימֶנָּה: וְהִרְשַׁעְתִּי וְנַפְשִׁי צָהֲלָה וְשָׂמֵחָה. מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה: זַדְתִּי וְאָהַבְתִּי רִיב וּמָדוֹן. אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּזָדוֹן: חָמַסְתִּי וּפִי עַל צַדִּיק חֶרְפָּה נָשָׂא. עַל לֹא חָמָס עָשָׂה: טָפַלְתִּי שֶׁקֶר וְאֹתִי לְעֶבֶד קָנָה. הָעֵד שֶׁקֶר עָנָה: יָעַצְתִּי רָע וּלְהָפֵר מִצְוַת קְדוֹשִׁי. אָשִׁית עֵצוֹת בְּנַפְשִׁי: כִּזַּבְתִּי וְלִבִּי כְּמַעְיַן מַיִם זָב. שָׁוְא וּדְבַר כָּזָב: לַצְתִּי וְלִבִּי

פרע

אהלי יעקב

יחרף לבבי מימי. נראה שהוא מפרש הפסוק לא יחרף לבבי מימי (איוב כז) כפי הרלב"ג לשון נטיה. והוא דרכיה הרב ז"ל במו"נ פ' ל"ט מהראשון. ופה ר"ל ינטה לבבי ועצתי ולא אוכל להניח מונח קיים. בחבי. במחבואי ובסתרי. ומלה"כ (איוב לא) לטמון בחבי עוני. שלמונים. ר"ל השלום הנכיות תחת העבירות. כדפרשי קדמאי הפסוק ולא יקח שוחד. כאגמון. הכה שאדין בה דגים. או גמא לדעת קצת. ודמעי מדם כבדי אדמון. מליצה שגורה בפי פייטני ספרד ז"ל. אולי היא הפלגה ערבית כי אין לה דמיון בכתבי קדשנו. כמפיץ קצח וכמון. מלה"כ והפיץ קצח וכמון. והם מיני זרעונים. הרהיבוני. חזקו והמצו אותי. ואם הדין כו'. ו' זה טעמו כטעם אף. אף אם הדין הוא נורא ואיום. זה אחד מחמשי ו'. ולא אץ לבא כיום תמים. מליצה זו סרת טעם היא ולא יכירנה מקומה. ורצונו לומר הלא עוד היום גדול ויש שהות להתודות ולהרבות בתפלה. כפים. עננים. אשימנה. אשים אותה. את הישרה שזכר. ואותי לעבד קנה. הפקה. כלומר שבכל נטמע בפקרות עד שאין לו יכולת להגאל. והוא כשעס ויתמכר לעשות הרע. משך ידו את לוצצים. גבה לבו בדרכי פירו

ויתן

חָלְפוּ בְּרָדְפִי כָּל תַּאֲוָה. וְעָבְרוּ בְּעָבְרִי כָּל מִצְוָה. וַיִּכְלוּ בְּאֶפֶס תִּקְוָה: נוֹאַשְׁתִּי מִלְּרַפֵּא מְשׁוּבָה. וּמֵהַסְפִּיק בְּיָדִי לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה. כִּי הַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרֻבָּה: מָתַי אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה. וּפִי יַגִּיד בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה. בַּדָּבָר אֲשֶׁר זָדָה: אֵיךְ אֶתְוַדֶּה בְּשַׁעֲוֹתַי. חֲטָאִים שֶׁחָטָאתִי וַעֲוֹנוֹתַי. וְאֶשָּׂא אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׂפָתַי: לְסַפְּרָם לֹא יַסְפִּיקוּ אֲמָרִים וּמִלּוֹת. וּלְכָתְבָם לֹא לֹא יָכִילוּ סְפָרִים וּמְגִלּוֹת. יִכְלוּ יָמִים וְלֵילוֹת: בְּסִפּוּרִים וּבְהַגָּדוֹת. וְיִשָּׁאֵר עוֹד מֵהִתְוַדּוֹת. עֶשֶׂר יָדוֹת: אִם אֲבַקֵּשׁ עַל פְּשָׁעִים. בִּשְׂפָתַיִם נָעִים. וְקוֹלוֹת נִשְׁמָעִים. הִנֵּה מַה טּוֹב וּמַה נָּעִים: עַל חֵטְא לָשׁוֹן הָרַע בְּשָׂפָה אַפְטִיר. וּבִלְשׁוֹן רַכָּה בְּעַד נִבְלוּת הַפֶּה אַעְתִּיר. הַפֶּה שֶׁאָסַר הוּא הַפֶּה שֶׁהִתִּיר: אַךְ דְּבַר שְׂפָתַיִם. מַה יִּסְכּוֹן לְדָמִים מָלְאוּ יָדַיִם. וּלְחָמָס אֲשֶׁר בְּכַפָּיִם: וּלְחֵטְא הוֹוֶה וְהָיָה. מִמִּפְעַל וַעֲשִׂיָּה. מַה יִּתֶּן לְךָ וּמַה יּוֹסִיף לָךְ לָשׁוֹן רְמִיָּה: וִדּוּיִם אֶחָד וְתֵשַׁע. מַה יּוֹעִילוּ לְאוֹצְרוֹת רֶשַׁע. בְּרֹב דְּבָרִים לֹא יֶחְדַּל פֶּשַׁע: הֲיֵשׁ תְּעָלָה וּתְרוּפָה. בַּהֲנָעַת לָשׁוֹן וְשָׂפָה. וְהֵנִיף אוֹתָם תְּנוּפָה: וְהַלֵּב נוֹטֵר אֵיבוֹת. וְחוֹשֵׁב מַחֲשָׁבוֹת. אֶת כָּל הַתּוֹעֵבוֹת: גַּם כִּי אַזִּיל דְּמָעַי כִּרְבִיבִים לְמוֹגֵג. עַל חֵטְא שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בְּשׁוֹגֵג: הֲלֹא נִשְׁאַר לִהְיוֹת נָדוֹן. עַל חֵטְא שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן: אוֹ כִּי אוֹחִיל מְחִילָה עַל יְדֵי נֵס. עַל חֵטְא שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס: הֲלֹא עָנְשִׁי תִּיכוֹן וְחִיצוֹן. עַל חֵטְא שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בְּרָצוֹן: גַּם כִּי אַעְתִּיר וְאֶעְתַּר. עַל חֵטְא שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר: הֲלֹא לְבָבִי בְּאֵשׁ הַמָּגוֹר קָלוּי. עַל חֵטְא שֶׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי: אוֹי כִּי אוֹמַר אָנוּסָה הַפַּעַם. עַד יַעֲבוֹר זָעַם. אִם יֵשׁ טַעַם: הֲלֹא כָל הָאָרֶץ מְלֹא כְבוֹדֶךָ. וְאֵין מַצִּיל מִיָּדֶךָ. עָרוֹם שְׁאוֹל נֶגְדֶּךָ: אָנָה אֶבְרַח מִפָּנֶיךָ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. אִם אֶסַּק שָׁמַיִם שָׁם אָתָּה וְאַצִּיעָה שְׁאוֹל הִנֶּךָּ: אֶבֶן דּוֹמַמְתִּי וְנֶאֱלַמְתִּי. וְיָדִי לָמוֹ פִי שַׂמְתִּי. בֹּשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי: בְּלֵב יָרֵא וְחָרֵד. בְּרַעְיוֹן רוֹעֵשׁ וְרוֹעֵד. תָּלוּי וְעוֹמֵד: בֵּין מֻתָּר וּבֵין נִקְשָׁר. בֵּין נִמְנָע וּבֵין אֶפְשָׁר: לֹא אֵדַע אֵי זֶה יִכְשַׁר: אִם עוֹמֵד אִם בּוֹרֵחַ. אִם יָרֵא אִם בּוֹטֵחַ. עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים פּוֹסֵחַ: אִם אַזְכִּיר אִם אֶגְּשֶׁה.

אם

אהלי יעקב

הלם, אורס. **ויצורי**, אברי. והוא פסוק באיוב י״ז. **וקווצותי** וכו׳, שערות ראשי הלבינו. **אשר חלפו**, השנים שזכר. **בשפה אפטיר**, אפתח פי לבקש מחילה, ומלה״כ יפטירו בשפה. **מה יסכון**, מה יועיל, ר״ל אף שאינה תועלת עתירת דברים למה שחטאתי בדבור ושקלט. אך מה יועיל זה למה שחטאתי במעשה ובפועל. והוא דרך הפלגה. **אחד ותשע**, עי׳ ר״ן שלהי יומא. ולפי מנהגנו יש לומר אחד בעיוה״כ קודם סעודה המפסקת כתקנת חכמים ותשע ביוה״כ עצמו. דהיינו שתים בכל תפלה בלחש ובחזרת הש״ץ חוץ מתפלת נעילה שאין חוזרין הודוי. **כרביבים למוגג**. מלה״כ כרביבים תמוגגנה. ופי׳ להמס חטא השוגג. **נדון**, נו״ן הנפעל בקמץ כדין נע״ו. **אוחיל**. אקוה. ואמר אוחיל לשון נופל על לשון מחילה. **תיכון וחיצון**, ר״ל ראוי אני לעונש בין בצנעא בין בפרהסיא. ועי׳ ברכות (ה׳ א׳). **המגור**, הפחד, **כי החרשתי**, כאשר שתקתי. כלומר אם נמנעתי מלהתודות.

יתרף

אלהינו ואלהי אבותינו. אל תעש עמנו כלה. תאחז ידך במשפט: בבוא תוכחה נגדך. שמנו מספרך אל תמח: גשתך לחקור מוסר. רחמיך יקדמו רגזך: דלות מעשים בשורך. קרב צדק מאליך: הורנו בזעקנו לך. צו ישועתנו במפגיע: ותשיב שבות אהלי תם. פתחיו ראה כי שממו: זכור נאמת. עדות לא תשכח מפי זרעו: חותם תעודה תתיר. סודך שים בלמודך: טבור אגן הסהר. נא אל יחסר המזג: יה דע את אשר ידעוך. מגר את אשר לא ידעוך:
כי תשיב לבצרון. לכודים אסירי התקוה:

אלהינו ואלהי אבותינו. תבא לפניך תפלתנו. ואל תתעלם מתחנתנו. שאין אנו עזי פנים וקשי עורף לומר לפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו. אבל חטאנו אנחנו ואבותינו. אשמנו. בגדנו. גזלנו. דברנו דופי ולשון הרע. העוינו. והרשענו. זדנו. חמסנו. טפלנו שקר. יעצנו עצות רעות. כזבנו. לצנו. מרדנו. נאצנו. נאפנו. נשבענו לשוא ולשקר. סררנו. עוינו. פשענו. צררנו. קשינו עורף. רשענו. שחתנו. תעבנו. תעינו. ותעתענו. וסרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים. ולא שוה לנו: ואתה צדיק על כל הבא עלינו כי אמת עשית ואנחנו הרשענו:

ודוי לרבי שם ארדוטיאל ז"ל

רבונו של עולם. בראותי בחורותי סר הלם. ויצורי כצל כלם: וחטאי אדומים כשנים. וקווצותי כשלג לבנים. לפי רוב השנים: אשר

חלפו

אהלי יעקב

רבש"ע בראותי. הודוי הזה הוא במחס"פ ורשום עליו. ודוי למוסף לרבי שם טוב ארדוטיאל ז"ל. ונזכר בדרך אגב במגיד משרים למרן ב"י ז"ל. אבל לא מצאתי זכרו עוד בין הפייטנים. ומסגנון לשונו נראה שהיה מן החיים במאה הראשונה או השניה שבאלף זה. ועיי' במה שכתבתי לעיל בביאורי לודוי של שחרית לרבנו נסים ז"ל. שהוא מה שכתיב עליו בפע"ח שהאריז"ל לא היה רוצה לאמרו מפני כפילת הודוי שבו. ובאמת חוץ מטעם זה גם מליצותיו והלצותיו באו בדרך זר מאוד ורבים וגדולים נמנעים לאמרו. ואף שלא מלאני לבי להשמיט כולו כיון שזכה וקנה מקומו. אבל שמתי במסגרת חצאי לבנה מן הבית ומלאני לבי עד הבית" וסלחת לעוני. שלפענ"ד נכון לדלגם. והבוחר יבחר:

וכין

וְסַלָּח: וְשַׁוְעָתָם תִּצְלַח. כִּקְטֹרֶת מְמֻלָּח: וְרַב כֹּפֶר תִּשְׁלַח. לְכָל עָוֹן נֶאֱלָח: וְחַטֹּאתָם תִּסְלַח. כְּעַל שָׂעִיר מְפֻלָּח: בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ. וְאַל תִּבְזֶה עֱנוּתֵינוּ: ונשלמה

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ תָּאִיר אוֹרֵנוּ. תִּבְנֶה הֵיכָלֵנוּ. תִּגְדּוֹר גְּדֵרֵינוּ. תְּדַגֵּל דְּגָלֵינוּ. תְּהַדֵּר הֵיכָלֵנוּ. תּוֹפִיעַ וְתוֹשִׁיעֵנוּ. תְּזָרֶה זְדוֹנֵנוּ. תְּחַטֵּא חַטָּאתֵנוּ. תְּטַהֵר טוּמְאָתֵנוּ. תְּיַשֵּׁר יוֹקְשֵׁנוּ. תְּכַבֵּס כְּתָמֵנוּ. תְּלַבֵּב לִבֵּנוּ. תִּמְחוֹל מַעֲלֵנוּ. תְּנַצֵּחַ נִצּוּחֵנוּ. תִּסְלַח סִלּוּפֵנוּ. תַּעֲבִיר עֲוֹנֵנוּ. תְּפָרֵד פְּשָׁעֵינוּ. תַּצְדֵּק צִבְאוֹתֵינוּ. תְּקוֹמֵם קְהָלֵינוּ. תִּרְצֶה רַחֲשֵׁנוּ. תְּשַׁעֶה שַׁוְעָתֵינוּ. תִּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ. תִּתְאַוֶּה תְּחִנָּתֵנוּ. וּתְפִלַּת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אלהינו

אהלי יעקב

בעוה"ז. ושועתם תצלח. כן הוא הגי' גם בתשב"ץ. ופי' הרד"א שהוא לשון ביקוע מן וצלחו הירדן לפני המלך. ויבקע ע"י עולה תרגומו וצלח אעי עלתא. ר"ל שבועתם תעלה ותבקע השמים. ולפי זה ת' תצלח היא ליחידה נסתרה. נאלח, נבאש. מפולח, מבוקע מן כפלח הרמון שהיה נעשה אברים אברים:

או"א תאיר, התפלה הזאת היא במחס"פ על כל תא"ב. ובסדר רע"ג ח"ב בקיצור. ונראה שהיא תפלה קדומה וממנה הפיוט שבמחא"ש או"א אופל אלמנה תאיר:

תגדור גדרינו, עפ"ה (עמוס ט) ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת וגדרתי את פרציהן. תופיע ותושיענו. הווי"ן הנחים הבאים תמורת יו"ד הפעל משלימים לסמן אות ו'. ואין צריך להגהה שהוגהו בקצת נוסחאות תועד ועדנו. וכן בפיוט שבמחא"ש הנ"ל כתוב באות ו' ותשוב ואליו תופיע. תזרה, ל' ניפוץ מן ואת האש זרה הלאה. תחטא, ל' נקיון וטהרה מן תחטאני באזוב ואטהר. תלבב, תשכיל ותחכים מן ואיש נבוב ילבב (איוב יא). תנצח נצוחנו, התחזק חזוקנו מן למנצח ומנצחים. או תתמיד קיומנו מן נצח. סלופנו, עוותתנו מן אולת אדם תסלף דרכו. תפרד פשעינו, כן הוא ברוב הנוסחאות תפרד בדל"ת מן מפזר ומפרד (אסתר). בפעל הדגוש. ועפ"ה (תלים קג) כרחוק מזרח ממערב הרחיק ממנו את פשעינו. ובק"נ תפרר ברי"ש מן פור התפוררה ארץ. והראשון עיקר. תרצה רחשנו, בנוסחאות נקוד תְּרַצֶּה מן פעל הדגוש. אף שמצאנו בניו ירצו דלים (איוב כ) לדעת קצת שפירשו מן רצון. יפייסו את הדלים. אבל פה לא יפול לומר כן. והנכון לנקדו תִּרְצֶה מן הקל:

ירושלים ולא יער הלבנון. לא כפרת ולא כרובים. לא לבונה ולא לחם הפנים. לא מזבח ולא מנורה. לא נתיחה ולא נסכים. לא סלת ולא סמים. לא עולה ולא עבודה. לא פרכת ולא פר החטאת. לא ציון ולא נזר הקדש. לא קדה ולא קנמון. לא ריח סמים ולא ריח ניחח. לא שי ולא שלמים.

לא תודה ולא תמידים:

אבל נתת לנו יהוה אלהינו את יום (השבת הזה ואת יום) הכפורים הזה. את יום סליחת העון הזה. את יום מקרא קדש הזה. יום שהוא אסור באכילה ושתיה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ובתשמיש המטה. יום אדיר בימי שנה. יום שתמחול בו את כל חטאתינו. ותכפר לנו על כל עונותינו. ותעביר על כל פשעינו. ככתוב בתורת משה עבדך. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו: ונאמר קחו עמכם דברים ושובו אל יהוה. אמרו אליו כל תשא עון וקח טוב ונשלמה

פרים שפתינו:

לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

שמם הר ציון. בעונות אבותינו. לא מקדש ולא כהן לכפר על עדתנו. הבאנו דברים תחת קרבנותינו. ונשלמה פרים שפתינו: חרב מקום שבתי. ושמם בית תפארתי: אפס ענן קטרתי. ומזבח אין אתי: לא נשאר בלתי. תפלתי בגשתי: שא מריי ובשתי. כמו ביד עתי: תשוב תרחמנו. תכבוש עונותינו: ונשלמה עם נרפס ונדלח. רצה אל טוב וסלח.

אהלי יעקב

יער הלבנון, בית המקדש שהיה מלבין עונותיהם של ישראל. והיה מלבלב כמו יער כדאיתא ביומא (לט ב):

שמם, הפיוט הזה הוא במחס״פ ובתשלום אבודרהם ובסדר רע״ג ח״ב. וסמנו שלמה בראשי דלתות הבית הראשון שמם. לא מקדש. הבאנו. ונראה שהוא להרשב״ג ז״ל. כי חרוזי הבית השלישי מהפיוט הזה הן הנה חרוזי הבית ה׳ מה אדם רק נתעב ונאלח. מהסליחה להרשב״ג המתחלת ה׳ מה אדם הלא בשר ודם. ואב אחד הולידם:

נרפס, נרמס. מן ושארא ברגלה רפסה (דניאל ז). ורפיסה היא קשה מן הרמיסה. שמחזיר הנרמס קרוב לאפיסה. ונדלח, נדרס ונעכר מן ותדלח מים ברגליך (יחזקאל) והם כנוי לישראל בעוה״ר

אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה הַדְרַת עֲבוֹדוֹת אַרְבַּע. וְכֹהֵן גָּדוֹל הָדוּר בִּשְׂמָלוֹת זָהָב אַרְבַּע. אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתֵנוּ נְפוֹצִים בְּכָל אַרְבַּע. הַשֵּׁם לֹא חִלַּלְנוּ בְּסִבְלֵנוּ עוֹל אַרְבַּע: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה מְכוֹנוֹת טְבִילוֹת חָמֵשׁ. וְכֹהֵן גָּדוֹל מְשָׁרֵת בְּכֵלִים נָאִים חָמֵשׁ. אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתֵנוּ מִתְעַנִּים בַּחָמֵשׁ. מִתְפַּלְּלִים הַיּוֹם לָאֵל תְּפִלּוֹת חָמֵשׁ: הלא

וּבְכֵן הָיָה לְאַיִן. מַחְמַד כָּל עָיִן: עֲוֹנוֹתֵינוּ וַעֲוֹנוֹת אֲבוֹתֵינוּ הֶחֱרִיבוּ נָוֵינוּ וּפְשָׁעֵינוּ הֶאֱרִיכוּ קִצֵּנוּ. אֲבָל זִכְרוֹן דְּבָרִים תְּהֵא כַּפָּרָתֵנוּ. וְעִנּוּי נַפְשֵׁנוּ תְּהֵא סְלִיחָתֵנוּ:

וְעַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ חָרַב מִקְדָּשׁ. וּבָטְלָה עֲבוֹדָה. גָּלוּי וְיָדוּעַ לְפָנֶיךָ. שֶׁאֵין לָנוּ לֹא אָשָׁם וְלֹא אִשִּׁים. לֹא בַּדִּים וְלֹא בְלוּלָה. לֹא גוֹרָל וְלֹא גַּחֲלֵי אֵשׁ. לֹא דְּבִיר וְלֹא דַקָּה. לֹא הֵיכָל וְלֹא הַר הַמּוֹר. לֹא וַעַד וְלֹא וִידּוּי בַּשֵּׁם. לֹא זֶבַח וְלֹא זְרִיקָה. לֹא חַטָּאת וְלֹא חֲלָבִים. לֹא טַהֲרָה וְלֹא טְבִילָה. לֹא

ירושלם

אהלי יעקב

ארבע, כל העבודות שהיה עובד בהיותו לבוש בגדי זהב עד הפשטתם חשיב להו עבודה אחת. וכמה מה שהיה עובד בהיותו לבוש בגדי לבן. ולא חשיב הוצאת כף ומחתה דאינה עבודה. ויש לפרש עוד שרצונו על ארבע פעמים שהיה כה״ג נכנס בו ביום לפני ולפנים. לקטרת לדם הפר ולדם השעיר ולהוצאת כף ומחתה. וקרי לה נמי עבודה. דאל״ה הוה לה ביאה ריקנית. ולשני הפירושים יש סמך מלשון הסוגיא ועי׳ תי״ (ס׳ ע״א) ד״ה אבל. **מכונות טבילות חמש**, פי׳ מכונות מוכני הכיור ורומז לקדוש ידים ורגלים. וגם טבילות חמש. כדתנן חמש טבילות ועשרה קידושין היה כה״ג טובל ומקדש בו ביום. **בכלים נאים חמש**, יש מפרשים בחמש פעמים שהיה מחליף בגדיו. וחמש על החליפה כמו וחמש חליפות שמלות. ויש לפרש עוד על ד׳ בגדי לבן שהיה עובד בהם לפנים (ואמר נאים על שם אמרם ז״ל בשחר היה לובש פלוסין וכו׳) והחמישית היא איצטלית לבנה משלו שהיה קורא בה פרשת היום. ואע״פ שלא היה לובש חמישתן יחד כיון דכולהו בגדי לבן נינהו כייל כולהו כהדדי. ואף שמלת כלי הוא בא בל״ז אמר עליו חמש לשווי החרוז. ולשיטתיה דאמר כל שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו. והרד״א היה לפניו נוסח משובש. ובכלם בתים חמש. ופירשו פירוש דחוק ורחוק ע״ש. **מתענים בחמש**, בחמש ענוים:

ובכן היה לאין וכו׳, התפלה הזאת היא במחס״פ ובמחה״ת כתיבת יד ובסדר רע״ג ח״ב ובמחזורי אשכנז. בכל אחד בשנויים. ונראה שהיא תפלה קדומה, ומ״כ שישנו גם בסדר רב סעדיה גאון ז״ל:

ובכן וכו׳ **עונותינו ועונות אבותינו החריבו נוינו**. במחה״ם ליתיה עונותינו. והנו׳ שלנו אפשר לקיימה ע״פ אמרם ז״ל כל דור שלא נבנה ביהמ״ק בימיו כאלו נחרב בימיו. **אבל זכרון דברים** וכו׳, פי׳ על ידי זכרון דברים תהא כפרתנו ועל ידי עינוי נפשנו תהא סליחתנו. **אשים**, מן אשה ריח ניחוח. **בדים**, בדי הארון שהיו מאריכין ובולטין בפרוכת ונראין כשני דדי אשה ועליהם נאמר בין שדי ילין כדרז״ל. **בלולה**, מנחות בלולות בשמן. **דקה**, קטרת סמים דקה. **ועד**, ונועדתי לבני ישראל. אשר אועד לכם שמה. **לא טהרה ולא טבילה**, שאין לנו אפר פרה וע״כ גם הטבילות כאילו אינן.

יער

מֶרְבָּה· לְבוּשׁ כְּתֹנֶת לְכַפֵּר עַל דַּם אֲשֶׁר שָׁפַךְ בָּהּ: הלא
אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה דָגוּל בְּסוֹד הָרוּחַ· מָלֵא מֵאוֹר נִיצָץ כְּאוֹר שֶׁמֶשׁ זָרוּחַ·
עוֹלֶה לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ וְעָלָיו הוֹד סָרוּחַ· לְבוּשׁ מִצְנֶפֶת לְכַפֵּר עַל
גַּסּוּת הָרוּחַ: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה הֲדַר אַבְנֵט בַּחֲגוֹרוֹ· מָלֵא מֵאוֹר
נוֹצֵץ וּפוֹרֵשׂ כַּשַּׁחַר אוֹרוֹ· עוֹלֶה לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ לְכַפֵּר עַל עֲוֹן יִצְרוֹ·
וְעַל הָעֲרָיוֹת לְכַפֵּר מִכְנְסֵי בַד עַל בְּשָׂרוֹ: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה
סָבִיב מְעִילוֹ פַּעֲמוֹנִים· מָלֵא מֵאוֹר נוֹצֵץ מֵשִׁיב אֲמָרִים נְכוֹנִים· עוֹלֶה
לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ בְּצִיץ וּמְעִיל בְּאֱמוּנִים· וּמְעִיל עַל לָשׁוֹן רְמִיָּה וְצִיץ
עַל עַזֵּי פָנִים: הלא

לרבי אברהם אבן עזרא ז״ל

אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָּל אֵלֶּה, הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ:

אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה אֶרֶץ צְבִי וְגוֹי אֶחָד· וְכֹהֵן גָּדוֹל אָזוּר בְּשִׂמְלַת
זָהָב אֶחָד· אֲנַחְנִי בְּגָלוּתֵנוּ צַמְנוּ יוֹם אֶחָד· לִדְרוֹשׁ אֶל אֱלֹהֵינוּ
וּלְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה בַּעֲמוֹד סְגָנִים שְׁנַיִם·
וְכֹהֵן גָּדוֹל בְּהַשְׁלִיךְ פּוּר עַל שְׂעִירִים שְׁנַיִם· אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתֵנוּ בְּאַרְצוֹת גּוֹיִם
שְׁנַיִם· בָּאנוּ לְיַחֵד שֵׁם אֵל בִּלְבָבוֹת שְׁנַיִם: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה
הַקֶּרֶב שְׁלֹשָׁה· וְכֹהֵן גָּדוֹל רוֹחֵשׁ וִדּוּיִם שְׁלֹשָׁה· אֲנַחְנוּ בְּגָלוּתֵנוּ רַצְנוּ
בְּמִלִּים שְׁלֹשָׁה: רְצוֹן יוֹצְרֵנוּ לְבַקֵּשׁ וּשְׁמוֹ לְקַדֵּשׁ שְׁלֹשָׁה: הלא
אשרי

אהלי יעקב

מרבה, כן הוא בהרבה נוסחאות. ומדרז״ל בפדר״א מה מלה״ם נקיים אף ישראל נקיים ביוה״כ. ובהסח״ב הגי׳ נקיות מדבה ופי׳ הרד״א מדבה ענין דבור רע מלשון דבתם רעה. וערמבין שם. דגול בסוד הרוח, מן דגול מרבבה. ופי׳ מרומם בסוד הרוה״ק שעליו. שמש זרוה, כל״ל ובק״נ שמש ורוח והוא ט״ס. סרוח, מן וסרח העודף ר״ל במדה רבה. על עון יצרו, על הרהור הלב היכא דאיתיה. משיב אמרים נכונים, על ידי אורים ותומים. ומעיל על לישון רמיה. לשון הרע. יבא דבר שבקול ויכפר על מעשה הקול:

אשרי, הפיוט הזה הוא במחס״פ ובתשלום אבודרהם. וסמנו **אברהם** בראשי הבתים ודלתותיהם ד׳ פעמים. ומיוחס בתשא״ב ובמחס״פ להראב״ע ז״ל. וכן נראה מסגנונו:

וכהן גדול אזור וכו׳, שעורו וכהן גדול אחד האזור בשמלת זהב. ר״ל שבגדי זהב מיוחדים לו שאין כהן הדיוט רשאי להשתמש בהם. צמנו יום אחד, כן הוא בט׳. ול״ל אצנו. כי לאות אל״ף אין צריכים. ויום אחד פי׳ יוה״כ כדרשתם ז״ל הפסוק ימים יוצרו ולו אחד בהם על יוה״כ. אל אלהינו לדרוש. כל״ל מפני הסימן. סגנים שנים, כדתנן הסגן מימינו וראש בית אב משמאלו. וקרא לשניהם סגנים בהרחבה. בלבבות שנים, מדרשתם ז״ל בכל לבבך בשני יצריך יצה״ט ויצה״ר. ראתה הקרב שלשה, בדי׳ אמ״ד הגי׳ ראתה ראה הקרב. לסימן רי״ו של אברהם. אך אין לו טעם. ואין צריך נזה כי ר׳ ראתה משלמת הסימן בשעת הדחק. ואמרו שלשה יש מפרשים על שלשה שעירים א׳ של מוסף היום ושנים הנעלים. וי״מ שלשה מינים פר ואיל ושעיר. רוחש, כל״ל ברי״ש לסימן. פי׳ מדבר ודוים שלשה, שנים על הפר ואחד על השעיר. במלים שלשה, חטאתי עויתי פשעתי. עבודות

ארבע

וְכֹה וְכֹה מִתְהַלֵּךְ. וְהַסְּגָנִים אַחֲרָיו בְּרוֹב עַם הַדְרַת מֶלֶךְ: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה נוֹגַהּ חוּט כִּנְגוֹהִים. וְהַכָּבוֹד מְחוּפָּף כְּנֶגֶד צָמִים וְצָחִים. וְהַכֹּהֵן נוֹאֵם סְלִיחַת שׁוֹכֵן גְּבוֹהִים. וּמַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה מַלְאַךְ הָאֱלֹהִים: הלא

לרבי יהודא הלוי ז״ל

אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָּל אֵלֶּה. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ:

אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כֹּהֵן בְּהוֹד וַעֲטֶרֶת. מָלֵא מֵאוֹר נוֹצֵץ וְהוֹד עוֹטֶה כְּאַדֶּרֶת. עוֹלֶה לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ לַעֲמֹד עַל מִשְׁמֶרֶת. לָבוּשׁ שְׁמוֹנָה בְגָדִים לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה יוֹפִיו בְּפָנִים קִלְקֵל. מָלֵא מֵאוֹר נוֹצֵץ וְאוֹרַח לְפָנָיו מְסֻקָּל. עוֹלֶה לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ בְּעַם נִכְבָּד לֹא נָקֵל. לָבוּשׁ חֹשֶׁן לְכַפֵּר עַל כָּל מִשְׁפָּט מְעֻקָּל: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה הֲדַר בּוֹאוֹ לְכַפָּרָה. מָלֵא מֵאוֹר נוֹצֵץ כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָה. עוֹלֶה לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ לִצְפִירַת תִּפְאָרָה. לָבוּשׁ אֵפוֹד לְכַפֵּר עַל עֲבוֹדָה זָרָה: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה וְהִיא בְּסוֹד הֲמוֹן רַבָּה. מָלֵא מֵאוֹר נוֹצֵץ כְּלַפִּיד אוֹ כְּמוֹ לֶבָה. עוֹלֶה לְבֵית מִקְדָּשׁוֹ בְּאוֹם נְקִיּוֹת

מרבה

אהלי יעקב

הנ״ל כי זיו השכינה כדמיון עטרה היה בראשו של כה״ג עד הגיעו לביתו. ובתשב״ב וכסרע״ג הנוסחא כטכם. והוא מלשון ססיסי מלוכה. או מטכסא דרבי אבא. וזה מלוי הרבה בפיוטי הרשב״ג. טופף, מלי הלוך וטפוף (ישעיה) ופי׳ רז״ל שהיו מהלכות עקב בצד גודל דרך גאוה. והליכת כה״ג ככה הוא מצד הדין כמ״ש (שמות רבה פ״ל) שהזהיר הקב״ה את הכהנים שלא יהיו פוסעין פסיעות גסות וכו׳ אלא יהיו מהלכין עקב בצד גודל. והסגנים, ר״ל גדולי הכהנים כמו הפחות והסגנים. כי סגן לא היה רק אחד. נוגה חוט, ליבון חוט השני ר״ל לשון של זהורית. וצחים, כן הוא בתשב״ב ואיים בה״א. ופי׳ הרד״א נמא מתרגם נהוה. נואם, מדבר ואומר:

אשרי, הפיוט הזה הוא במחבר״ם ובתשלום אבודרהם. וסמנו **יהודה** בראשי הבתים. וטסגנונו נראה שהוא לרי׳ יהודה הלוי ז״ל. והרד״א כתב שמצא כתוב בנוסחא ישנה כי ר׳ יהודה הלוי אחיו של ר׳ יעקב בן אלעזר יסדו. ומיוסד על מאמרם ז״ל בערכין (טז א) ובירושלמי יומא פרק בא לו ובמדרשים בכמה מקומות. מה קרבנות מכפרות אף בגדי כהונה מכפרים. כתונת מכפרת על שפיכות דמים וכו׳ חשן מכפר על הדינין וכו׳. וכולהו יליף להו מקראי. ועי׳ במה שהעתקתי לעיל מס׳ שבט יהודה עדות שהעיד בן גכר מה שראו עיניו בעמדו על פרק כיצד מעלין את כה״ג לבית המקדש כשהיו מפייסין אותו מביתו ללשכת פרהדרין. שממנו מקור ומוצא להרבה מדברי הפיוט הזה. אלא שהוא מקבץ הדברים שהיו בעתים שונים וכוללם יחד כדרך הפייטנים. כמו שאומר עולה לבית מקדשו וכו׳ לבוש שמונה בגדים וכו׳. שבודאי בעליתו לא היה לבוש בגדי כהונה דלאו ליהנות ניתנו חוץ לגזרת כדאמרינן ביומא (ס״ט א׳):

לעמוד על משמרת, דפרישת כה״ג ילפינן ממלואים וביה כתיב ושמרתם את משמרת ה׳. יופיו בפנים קלקל מלה״כ (קהלת י) והוא לא פנים קלקל. ענין זיכוך ובהירות. כפול מן נחשת קלל. ואורח לפניו מסקל, כמאמר מס׳ שב״י הנ״ל ואחריהם מאה איש וגזרי כסף בידם לעשות דרך. בסוד המון רבה, בחבורת ובאסיפת המון רב. ומלה״כ (איוב לא) כי אערוץ המון רבה. באום נקיות

הַשִּׁרְיוֹן. וְהַכָּבוֹד מְחוּפֵּף כְּשֵׁזֶר עֲנָק עַל גָּרוֹן. וְהַכֹּהֵן שָׁבוּץ
בְּהוֹד אַבְנֵי זִכָּרוֹן. אֶת בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן: הלא
אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה לְוִיִּם וְעָם נִזְהָרוּ. וְהַכָּבוֹד מְחוּפֵּף כְּלַבַּת אוֹר
יַזְהָרוּ. וְהַכֹּהֵן לוֹהֵג לְעָם אֵלָיו יִנְהָרוּ. מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם
לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה מְלֹא מִקְדָּשׁ
וְרִצְפָּתוֹ. וְהַכָּבוֹד מְחוּפֵּף כְּמֶלֶךְ תּוֹךְ חֻפָּתוֹ. וְהַכֹּהֵן מְדַבֵּר שֵׁם
הַמְפוֹרָשׁ בִּשְׂפָתוֹ. וְהָעָם אוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד
מַלְכוּתוֹ: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה הוֹד הֵיכָל וְהַדְרָתוֹ. וְהַכָּבוֹד
מְחוּפֵּף כְּהִלַּת אוֹר בְּטִירָתוֹ. וְהַכֹּהֵן הֵבִיא כַּף וּמַחְתָּה בְּיִקְרָתוֹ.
וְאַחֲרֵי כֵן יוֹצֵא כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ: הלא אַשְׁרֵי
עַיִן רָאֲתָה קִיר הֵיכָל הֶחָבִיב. וְהַכָּבוֹד מְחוּפֵּף כְּקֶרֶן נוֹגַהּ
וּשְׁבִיב. וְהַכֹּהֵן קוֹרֵא בְּלֶקַח יִזַּל כִּרְבִיב. וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם
כִּשְׁתִילֵי זֵיתִים סָבִיב: הלא אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה טִירַת יִקְרַת
מֶלֶךְ. וְהַכָּבוֹד מְחוּפֵּף כַּעֲטָרָה עַל רֹאשׁ מֶלֶךְ. וְהַכֹּהֵן טוֹפֵף

אהלי יעקב

גבירול ז"ל. וכן נראה מסגנונו. עשאו דוגמת אשרי עין שבמחזורי אשכנז. וכל זה להרחיב הפסוק אשרי העם שככה לו וכו שסיים בו בעל סדר העבודה. וכן מסיים מילי דעבודת היום בזוהר ויקרא (ס"ז א) זכאה חולקיה דכהנא דהא על ידו חדו על חדו אשתכח ההוא יומא לעילא ותתא. על התיא שעתא כתיב אשרי. וכמ"ש בזוהר ויחי מאשר דא הוא אתר דכולא מאשרין ליה ומאי איהו עלמא דאתי שהוא בינה כידוע. ואמרה לאה באשרי כי אשרוני בנות. ואמרו חכמים במשנה סוף יומא אשריכם ישראל מ"י מטהר אתכם. לכן נאה לשבח בשבח זה.

שושנת חשרון, ישראל עפ"ה אני חבצלת השרון שושנת העמקים. ופי' שרון מישור ומקום דשן. והכבוד מחופף, מלה"כ כי על כל כבוד חופה. והטעם לשכינה שהיתה חופפת עליהם בהיות מקדש על מכונו. כשזר ענק על גרון, כענק התרוח על חוט משזר וכפול. ומלה"כ וענקים לגרגרותיך. והכהן ישבוץ, לבוש משבצות. לויים ועם נזהרו, לשון אזהרה כמו גם עבדך נזהר בהם. כלבת איש יזהרו, זה לשון זוהר. והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע. ועי' במאמר מס' ב"מ שהעתקתי לעיל. בקודש הקדשים היה חקוק השם באותיותיו וניקודיו בשער הארון. וכאשר היה רואה הכהן שער הארון מלא זוהר לבן היה שמח וכו'. ולפי זה יזהרו פי' אותיות השם שבשער הארון. וכן מה שאמר הפייט והכהן לוהג לעם וכו' נראה שיכוין למה שכתוב שם. והיה רומז שיצעקו בני ישראל אל השם וישובו אליו בכל לבבם וכו'. לוהג, מדבר ואומר מן להג הרבה. (קהלת יב). ינהרו, יאספו מן ונהרו אליו כל הגוים. כמלך תוך חפתו, כנ"ל וכ"ה בתפא"י. כי לאות מי אנו צריכים. כהלת אור בטירתו, כן הוא בתפא"י. ופירש הרד"א כאור השמש באהלו שהוא השמים כדכתיב לשמש שם אהל בהם. והוא הנכון כי לאות ה' אנו צריכים. ועל כן נ"ל והכהן הביא בה"א. בקרן, כזוהר מן קרן עור פניו. קרנים מידו לו. ושביב, נילק מן שביבין די נור. בלקח יזל כרביב, שהיה קורא בתורה באחרי מות ובאך בעשור וכו'. והתורה נקראת לקח. כי לקח טוב נתתי לכם וכו'. ומלה"כ יערוף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי וכו' וכרביבים וכו'. כעטרה וכו', פי' העטרה משלמת הסימן. בס' ב"מ

הגל

כְּעַיִשׁ. כְּוֵוי שׁוֹהַם בְּעַמּוּדֵי שֵׁשׁ: כְּסוֹחֶרֶת מְמֻלְּאָה בְּמִכְתָּם. כְּפִטְדָה מְשֻׁבֶּצֶת בְּחוֹתָם: כִּבְרֶקֶת זִיו הוֹד זוֹרַחַת. כְּרָאמָה עַד מְאֹד מַבְרֶקֶת: כְּיָרֵחַ בְּהִלּוֹ בְּחַבּוּרָתוֹ. כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבוּרָתוֹ: כְּחַמָּה כְּכוֹכְבֵי מְעוֹנַי. כְּקָדוֹשׁ כְּמַלְאַךְ יְהֹוָה. כַּכָּתוּב כִּי שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת. וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ כִּי

מַלְאַךְ יְהֹוָה צְבָאוֹת הוּא:

ויש מדלגין אלו אשרי ואומרים האחרון לבד:

לרבי שלמה אבן גבירול ז״ל.

אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה כָּל אֵלֶּה. הֲלֹא לְמִשְׁמַע אֹזֶן דָּאֲבָה נַפְשֵׁנוּ: אַשְׁרֵי עַיִן רָאֲתָה שׁוֹשַׁנַּת

השרון

אהלי יעקב

אומרת הנה איש אלהים בא אלי ומראהו כמראה מלאך אלהים. ועי׳ במאמר שהעתקתי לעיל ססי ברית מנוחה. שממנו מוצא לכמה דברים הבאים בפיוטים הללו. ואמר החבר בכוזרי (מאמר ד׳) אך בראיה ההיא הנבואיית אשר בה ישוב האדם כמעט שיפרד ממינו וידבק במין מלאכי ותכנס בו רוח אחרת כמ״ש ונהפכת לאיש אחר. ויהפוך לו אלהים לב אחר. ורוח לבשה. והיתה עלי יד ה׳. ורוח נדיבה. ורוח כנוי לרוה״ק הלובשת הנביא בעת הנבואה והנזיר והמשיח כשנמשח לכהונה או למלכות עת שימשחנו הנביא או עת שיעזרהו האלהים ויישרהו בדבר מן הדברים או בעת הודעת הכהן במדע הנעלם אחר שישאל באו״ת וכו׳. ובעל העקידה (שער ט״ו) כתב. ואיני מסופק כי בהגיע זה האיש המוצלח אל היחס האלהי הזה שישיגהו בעצמו שנוי לשבח ותהלה בצלמו ודמותו. ויתעלה מאיש מראהו ותוארו מבני אדם וכו ע״ש. ובזה הסבירו השאלה העצומה מה זה ששאל שאול על דוד כששב מהריגת גלית הפלשתי. בן מי זה העלם. ולא הכירו אחרי שרתו אותו זמן רב. כי כשלבשתו רוח ה׳ נתעלה עלוי רב בתוארו ומראהו עד שלא הכירוהו שאול ואבנר. וממו בה משמיה דפילון החוקר הקדמוני שבא מלאך ושנה פני דוד לשבח. ויש ראיות רבות לזה מן התורה ומדברי רז״ל. ואב לכולן כי קרן עור פניו. פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. ובדרז״ל גבי ר׳ אליעזר ור׳ מתיא בן חרש. ור׳ יהודה השיב חכמת אדם תאיר פניו. ומאי ראמור אי סנו הוו גמירי ספי הייגו בתולדה ולא בכח הנאצל. והפייטנים הא־יכו הרחיבו הרעיון במלות שונות כדרכם בקודש.

באחלמה וכו׳ ר״ל כאבן אחלמה וכן השאר בחסרון המובן. על כן באו בלי נקבה כמו אבן. ועי׳ רד״ק. וכ״ל שאין לחפש טעם היות האחלמה בעטרת והאודם בכותרת וכן כולם. כי לא להכי איכוין הפייט. בכותרת, שעל ראשי העמודים. באפוד, ר״ל בחשן האפוד. כעיש, כנ״ל בכ״ף. ותרי מילי נינהו. ובגו׳ כתוב בעיש בבי״ת. ואין יאפה זוהרת בעיש כי עיש הוא שם כוכב. ועיש על בניה תנחם. כווי שוהם, כנ״ל וכן הוא בסרע״ג כי לאות ו׳ אנו צריכים. ומלה״כ ווי העמודים. כסוחרת, שם אבן טובה. ודר וסוחרת. כראמה, מן ראמות וגבים (איוב כח). כירח בהלו בחבורתו, בהלו פי׳ בהאירו. והלשון אינו מכוון. כי אדרבה הריחוק הוא סבת האור ולא הקיבוץ והחבור עם השמש. וי״ל שרצונו כשלא יפריד התלי ביניהם שאז הלבנה לוקה כידוע. ועוד יש לפרש בחבורתו, ר״ל קודם המיעוט בעת שהיה חבר ושוה לחמה. והוא לישנא דרבנן בפדר״א (פ״ו) ברביעי חבר שני המאורות הגדולים. והרד״א פי׳ בהאירו בחבורת הכוכבים. ככוכבי מעוני, כנ״ל ככוכבי בכ״ף מלה״כ (דניאל יב) ומצדיקי הרבים ככוכבים. ובנוסחאות איתא בכוכבי בבי״ת. ויש לישבו שר״ל כחמה המשפעת אורה בכוכבי מעוני:

אשרי, הפיוט הזה הוא במחס״פ ובסדר רע״ג ח״ב ובתשלום אבודרהם. וסמנו שלמה קטן בראשי הבתים והדלתות כל אות כפול שלשה. ומיוחס במחס״פ ובתשא״ב לר׳ שלמה אבן גבירול

שָׁנָה שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפַרְנָסָה זֶה לָזֶה וְלֹא לְעַם אַחֵר. שָׁנָה שֶׁתִּמָּנַע בָּהּ הַמַּגֵּפָה וְהַמַּשְׁחִית מֵעָלֵינוּ וּמֵעַל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. שָׁנָה שֶׁלֹּא תַפִּיל אִשָּׁה אֶת פְּרִי בִטְנָהּ. שָׁנָה שֶׁלֹּא תֶאֱרַע שׁוּם צַעַר וָנֶזֶק לְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מְקוֹמוֹת מוֹשְׁבוֹתֵיהֶם. שָׁנָה שֶׁתִּטַּע אַהֲבָתְךָ וְיִרְאָתְךָ בְּלֵב הַתּוֹעִים מִדַּרְכְּךָ מִמִּצְוֹתֶיךָ. שָׁנָה שֶׁתָּסִיר שִׂנְאָה וְקִנְאָה מִבֵּינֵינוּ לְעָבְדְּךָ בַּאֲגֻדָּה אֶחָת.

וְעַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֲנַחְנוּ בְטוּחִים. וְעַל חֲסָדֶיךָ אֲנַחְנוּ נִשְׁעָנִים. וְלִסְלִיחָתְךָ אֲנַחְנוּ מְקַוִּים. כִּי אַתָּה יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב וּמַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בְּמִדַּת הַחֶסֶד וּבְמִדַּת הָרַחֲמִים. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ. וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהֹוָה לְפָנֶיךָ. וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

סוגרין דלתות ההיכל

לרב יוסף אבן אביתור ז״ל

וּבְכֵן מַה נֶּהְדָּר כֹּהֵן גָּדוֹל. בְּצֵאתוֹ בְשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ:
כְּאַחְלָמָה קְבוּעָה בַּעֲטֶרֶת. כְּאֹדֶם קְשׁוּרָה בְּכוֹתֶרֶת:
כְּנֹפֶךְ בְּאֵפוֹד מוֹדַעַת. כְּיַהֲלוֹם בַּחֹשֶׁן נוֹדַעַת: כְּיָשְׁפֶה זוֹהֶרֶת

כעיש

אהלי יעקב

בה מתית לדקנו שנאמר בו ושפט בין הגוים והוכיח לעמים רבים וכו' (ישעיה ב) וכל הענין. והנהגת העולם כולו תצא מירושלים ככתוב שם כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים. כי וינהג תרגומו ודבר. בלב התועים וכו', עי' ברכות (כח א) והתועים על דעתך ישפטו. ובפי' השני של רש"י שם. על רחמיך הרבים אנחנו בטוחים וכו', מדת הרחמים היא התמזגות מרובה במציאות. וכן האויר שהוא כנגדו. וגו נשתבח דודי צח ואדום. וכה הבטחון גם מצד הפועל ב"ה ככתוב ורחמתי את אשר ארחם. ומדת החסד היא גדולה באיכות על כן ורב חסד. ואנחנו נשענים עליה כיון שגם היא מדה:

ובכן, הפיוט הזה הוא במחס"פ ובסדר רע"ג ח"ב ובתשלום אבודרהם. וסמנו אני יוסף בר יצחק. וכסגנונו נ"ל שהוא לרב יוסף בן שטנאש אבן אביתור ז"ל. (ועי' לעיל במה שכתבתי בביאורי לסדר קדושה שלו המתחיל אפודי שש.) ולא לר' יוסף קמחי אבי הרד"ק כדעת קצת. עשאו דוגמת הפיוט כאהל הנמתח שבמחא"ש. והנה הפיוט הזה והבאים אחריו המה מיוסדים על אמרם ז"ל בויקרא רבא (פכ"א) וכל אדם לא יהיה באהל מועד וכו' אמר ר' אבהו וכהן גדול לא אדם היה אלא כהחוא דאמר ר' פנחס בשעה שהיה רוה"ק שרוי עליו היו פניו בוערות כלפידים הה"ד כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו' כי מלאך ה' צבאות הוא. ובריש ויק"ר אשתו של מנוח מה היא

אומרת

הַתָּמִיד וּמוֹתַר מִנְחַת חֲבִיתִּין וְהַנְּסָכִים כְּמִשְׁפָּטָם. וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי זָהָב וְהֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי עַצְמוֹ וְלָבַשׁ. וּמְלַוִּין אוֹתוֹ עַד בֵּיתוֹ. וְיוֹם טוֹב הָיָה עוֹשֶׂה לְאוֹהֲבָיו בְּצֵאתוֹ בְשָׁלוֹם מִן הַקֹּדֶשׁ. אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

וּבְכֵן כְּמוֹ שֶׁשָּׁמַעְתָּ תְּפִלַּת כֹּהֵן גָּדוֹל בַּהֵיכָל כְּמוֹ כֵּן מִפִּינוּ תִּשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתְּהֵא שָׁנָה זוֹ הַבָּאָה עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. שְׁנַת אוֹרָה. שְׁנַת בְּרָכָה. שְׁנַת גִּילָה. שְׁנַת דִּיצָה. שְׁנַת הוֹד. שְׁנַת וַעַד טוֹב. שְׁנַת זִמְרָה. שְׁנַת חֶדְוָה. שְׁנַת טוֹבָה. שְׁנַת טְלוּלָה וּגְשׁוּמָה לִבְרָכָה. שְׁנַת יְשׁוּעָה. שְׁנַת כַּלְכָּלָה. שְׁנַת לִמּוּד. שְׁנַת מְנוּחָה. שְׁנַת נֶחָמָה. שְׁנַת שָׂשׂוֹן. שְׁנַת עֶלְצוֹן. שְׁנַת פְּדוּת. שְׁנַת צָהֳלָה. שְׁנַת קוֹמְמִיּוּת. שְׁנַת קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת. שְׁנַת קִבּוּל תְּפִלּוֹת. שְׁנַת רָצוֹן. שְׁנַת שָׁלוֹם. שְׁנַת שֹׂבַע. שָׁנָה שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ בָהּ קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ. שָׁנָה שֶׁתַּדְבֵּר בָּהּ עַמִּים תַּחְתֵּנוּ. שָׁנָה שֶׁתִּכְתְּבֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים.

שנה

אהלי יעקב

ויום טוב, ר"ל משתה ושמחה כמו כי על יום טוב באנו (ש"א כ"ה). ובלשון חכמים עבידנא יומא טבא לרבנן. בצאתו, בעבור נאתו. וכמו שהעתיק הרמב"ם על שיצא בשלום. ור"ל אחר יוה"כ:

ובכן, התפלה הזאת היא במחס"פ ובמחא"ש ובסדר רע"ג ח"ב ובשאר מחזורים בנוסחאות שונות. והיא בא"ב:

שנת עלצון, בנה שם על משקל חֶשְׁבּוֹן עֶלְיוֹן. ולא נמצא רק ע"מ כריתות ידידות. עליצותם כמו לאכול עני (חבקוק ג) וז"ע. שֹׂבַע. כצ"ל בשתי קמצין. ועי' מה שכתבתי בחלק ר"ה בביאורי נשמת על ובשבע כלכלתנו. שתדבר וכו', עפ"י ידבר עמים תחתנו (תלים מז). והרצון בו שנה שיתגלה בה

דיו ורגליו ופשט [בגדי זהב] וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו. נכנס להוציא את הכף ואת המחתה שהכנים בשחרית. ועוד בא לו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו. נכנס להקטיר את הקטורת ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברים של בין הערבים. וקדש ידיו ורגליו ופשט בגדי זהב והביאו לו בגדי עצמו ולבש ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בצאתו בשלום מן הקודש. אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו:

בריך רחמנא דסייען. עד כען.

לְהוֹצִיא אֶת הַכַּף וְאֶת הַמַּחְתָּה שֶׁהִכְנִיס בְּשַׁחֲרִית. וְעוֹד בָּא לוֹ לְבֵית הַטְּבִילָה וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי לָבָן וְיָרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפָּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב וְלָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנַס לְהֵיכָל לְהַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם וּלְהַדְלִיק אֶת הַנֵּרוֹת כִּשְׁאָר הַיָּמִים. וְיָצָא וְהִקְרִיב אֶת מִנְחַת

התמיד

אחלי יעקב

ובין הערבים של י"כ מנה. ולהדליק את הנרות, בסדע"ג הנוי ולהטיב כלשון המשנה. עי' תוי"ט שם.

ויוס

לו שעיר חטאת (כתש"כ וכנ"י, כדוב שכול שעיר חטאת יביא) שחטו וקבל דמו במזרק טהור: לפנים יכנס להזות מדמו כסדר דם הפר אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוין וכו' אחת ושבע. יצא והניחו על כן הזהב שהיה בהיכל: מהר ונטל דם הפר והניח דם השעיר והזה ממנו על הפרכת בנגד הארון מבחוץ. אחת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכוין וכו' אחת ושבע: נחץ והניח דם הפר ונטל דם השעיר ועשה לדמו כאשר עשה לדם הפר. והזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון מבחוץ. אחת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכוין להזות וכו' אחת ושבע: שש ועירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן. ובא ועמד לפני (כתש"כ, על) מזבח הזהב: על ארבע קרנותיו יתן כסדרן ועל טהרו יזה שבע פעמים: פסע ויצא חוץ לאולם ושפך את השירים אל יסוד מערבי של מזבח החיצון: צוה והביאו לו את השעיר המשתלח לעזאזל להתודות עליו אשמת קהלו (כתש"כ, הקהלה) וסמך שתי ידיו עליו והתודה. וכך היה אומר אנא השם חטאו עוו פשעו לפניך עמך בית ישראל. אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאו ושעוו ושפשעו לפניך עמך בית ישראל ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה וכו' לפני ה' תטהרו. והכהנים והעם העומדים בעזרה וכו' כנגד המברכין ואומר להם תטהרו ואתה בטובך מעורר רחמיך וסולח לעדת ישורון. (כתש"כ ליתיה ואתה בטובך וכו') קרא לאחד מן הכהנים להוליכו לארץ גזירה למדבר שמם. דחפו בשתי ידיו ושב לאחוריו והוא היה מתגלגל ויורד. ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים. ואומר כך ימחו עונות עמך בית ישראל: רץ לו אצל הפר ואצל השעיר הנשרפין וקרען והוציא את אימוריהן ונתנם במגס להקטירם על גבי המזבח. וקלען במקלעות והוציאן לבית השרפה. שב לקרוא בתורת כהנים בפרשת אחרי מות ואך בעשור. ובעשור שבחומש הפקודים קורא אותו על פה. ומברך עליהם שמונה ברכות. על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון ועל ישראל ועל המקדש ועל הכהנים ועל ירושלם ושאר התפלה (כתש"כ, ועל מחילת העון ועל המקדש ועל ישראל ועל הכהנים ועל שאר התפלה): תכן צעדיו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשט בגדי לבן וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת אמורי החטאת ואת פר העולה ואת שבעת כבשים תמימים ואת השעיר הנעשה בחוץ ואת (כתש"כ, עם) התמיד של בין הערבים. ועושה אותן כהלכתן. ואחר כלותו מעשות את כל אלה עוד בא לו לבית הטבילה וקדש

אֶת אֵילוֹ וְאֶת אֵיל הָעָם וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם. וּמַקְטִיר הָאֵמוּרִים שֶׁל פָּר וְשָׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים. וְאַחַר כָּךְ מַקְרִיב תָּמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבַּיִם כְּהִלְכָתוֹ:

אַחַר כַּלּוֹתוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל אֵלֶּה עוֹד בָּא לוֹ לְבֵית הַטְּבִילָה וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו וּפָשַׁט בִּגְדֵי זָהָב וְיָרַד וְטָבַל וְעָלָה וְנִסְתַּפָּג. הֵבִיאוּ לוֹ בִּגְדֵי לָבָן וְלָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. נִכְנַס

להוציא

אהלי יעקב

הכבשים דקרבי בתפלה ראשונה לר"ע שנאמר מלבד עולת הבוקר וכו'. אלא שלא היה יכול להקדימו לעבודת היום שנאמר בו שעיר עזים אחד חטאת מלבד חטאת הכפורים, למדנו שבשעיר חטאת הפנימי קדמו. ולכן הקדימו ברא"ש. ועי' הגהת הגר"א ותוי' שם. ומלה הנעשה השי"ן בסגול לבינוני כנקוד ואשר היה נעשה ליום אחד (נחמיה ה). ומ"ם וכל נעשה במרחשת (ויקרא ז) השי"ן בקמץ כתב הראב"ע שם שהוא לנקבה. את אילו ואת איל העם, דכתיב ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם. מיצאה ראשונה עביד להו. והם הכתובים בזאת יבא אהרן אל הקודש וכו' ואיל לעולה. ומאת עדת בני ישראל יקח וכו' ואיל לעולה. וכמ"ד איל האמור כאן הוא האמור בחומש הפקודים במוספין. ומקטיר האמורים וכו' דכתיב בתריה ואת חלב החטאת יקטיר המזבחה. והוא אמורי פר ושעיר הנשרפין שכבר נגמרה כפרתן ולהכי מאחר להו לבסוף. הביאו לו בגדי לבן, אחרים פחותים משל שחרית כדתנן (משנה ז' פ"ג)

וכין

נוסח סרע"ג ח"ב וס' תשא"ב

אחר ודוי שקד בעצמה לעשות חטאתו וחטאת העם: בדק סכין ושחט פרו וקבל דמו במזרק טהור: נם לחברו מיד יתנהו למרס בדמו שלא יקרוש: דם פרו הניח על הרובד שבעזרה (בתשא"ב, על הרובד ביד מי שממרס בו) ונטל מחתה זהיבה ועלה לראש המזבח: הורידה מלאה גחלי אש והניחה על הרובד שבעזרה: ומוציאין לו כף ריקן וכלי מלא קטרת דקה מן הדקה וחפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף ונוטל בימינו (בתשא"ב ובכ"י, ומוסיף מלא חפניו קטרת על מדת כל יום. בימינו) מחתה ובשמאלו כף הקטרת: זרז עצמו ונכנס לקדש הקדשים והניח המחתה בין בדי הארון: חפן כל הקטרת ונתן (בתשא"ב, חפן ונתן) על הגחלים וממנה נתמלא הבית כולו עשן: טמטם עיניו ופסע (בתשא"ב, ושב) לאחוריו ומתפלל בהיכל תפלה קצרה: (בתשא"ב מוסיף, וכך היתה תפלתו יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתהא השנה הזאת הבאה עלינו ועל עמך ישראל בכל מקום שהם אם שחונה תהא גשומה ואל תכנים לפניך תפלת עוברי דרכים לענין הגשם בלבד בזמן שהעולם צריך לו ושלא יצטרכו עמך ישראל בפרנסה זה לזה ולא לעם אחר ושיתנו בה עצי השדה את תנובתם ושלא תפיל אשה את פרי בטנה ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה ועל אחינו אנשי השרון שלא יהיו בתיהם קבריהם): יצא ונטל את דם הפר ממי שממרס בו ונכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו לפני הכפרת בין בדי הארון (בתשא"ב, על הכפרת ולפני הכפרה) אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה אחת אחת ואחת וכו' אחת ושבע. יצא והניחו על כן הזהב שהיה בהיכל: בצאתו הביאו

מוסף של יום כפור

לעזרת הנשים לקרות בתורת כהנים בפרשת אחרי מות ואך בעשור. ובעשור שבחומש הפקודים קורא אותו על פה. ומברך עליהם שמונה ברכות על התורה ועל העבודה ועל ההודאה ועל מחילת העון ועל המקדש ועל הכהנים ועל ישראל ועל שאר התפלה: תכן צעדיו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשט בגדי לבן וירד וטבל ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את שעיר הנעשה בחוץ שהוא ממוסף היום. ואחר כך מקריב

את

אהלי יעקב

כה"ג בעבודות הקודמות בעז"נ שיצדק לומר שב. כי וידוי שעיר המשתלח ושילוחו היה בעזרת ישראל אצל שער ניקנור. ושפרש למה שכתבנו לעיל דס"ל לסדרא דידן שהיה מקריב את השעיר לפנים קצת בשעת הודוי כפשטיה דקרא דכתיב והקריב. ואפשר שמסירתו לאיש עתי היה בעז"נ. וגולא דמשתפינא הוה אמינא שגם כה"ג היה מלוה קצת את המשלח עם יקירי ירושלים דתנן. וכהא הוה ניחא לי מ"ש בריש פרק הוציאו לו ריב"ק פעם אחת ספר דברים עם ערבי אחד בשוק וכו' ופירש"י יוה"כ היה. וכתב שם הרש"א אינו נראה שאצל כה"ג בשוק ביוה"כ ע"ש שנדחק. ולפי מה שאמרנו היה אפשר לומר שאירע לו בשעה שהלוה את המשלח. ואין להוכיח זה דא"כ הוה מוסיף על מנינא דהתם טבילות ועשרה קידושין דהא קיי"ל דליוה מוענת. די"ל לומר כמ"ש התוספות בזבחים (כ' ע"ב) דאי נפיק בשעת עבודה לא מיפסיל בהכי כיון דאין שוהה אלא מעט. והפ"ס למה דוקא בעז"נ יש מפרשים משום חולשא דכה"ג ביוה"כ ישב ולנוח שם עד שיגיע השעיר למדבר. לקרות וכו', פירש"י דילפינן ממלואים שאף מקרא פרשה במצוה מעכב דכתיב זה הדבר אשר צוה ה' לעשות. אפי' דבור מעכב. בפרשת. הפי' והרי' בקמץ בנקוד ואת פרשת הכסף (אסתר ד) אף שאינו מעניינו. כי שניהם ע"מ כפרה. ופי' פרשת קמוצה לתבנות הדגש. דלא כק"נ שנקדו בפרשת. ועי' תשבי. ואך בעשור. שבפרשת אמור שעניינם מענינא דיומא. ובעשור שבחומש הפקודים. מוספים שבפ' פינחס. קורא על פה. כיון דאי אפשר בגלול הכי. בהיא רחוקה מאד בעבור יותר מכדי שיפסיק התורגמן ואין גוללין ס"ת בצבור. ולהביא ס"ת אחר נמי לא משום פגמו של ראשון. כדאיתא בגמרא (ע' ע"א). שמונה ברכות על התורה וכו', עי' סרע"ג ובמשנה דאיתא גם ועל ירושלים. ולא גרסי ליה רש"י והרמב"ם והרא"ש. ומה שכתבתי בפנים הוא כמ"ש בברייתא בגמרא שם וכן הגיה הגר"א במשנה. ונוסחת הברכות ופירושיהן עי' בירושלמי שם ובפירש"י והרמב"ם והרא"ש. תכן צעדיו. מלה"כ מצעדי גבר כוננו. וה' יכין צעדו (משלי ט"ז). ר"ל אף שהשלים עבודות פנים שעיקר הכפרה תלוי בהן. הוסיף אומץ לעבודת גם שאר עבודות היום. שזהו ענין צעד על הרוב יורה אחק והתאמצות יותר מהליכה הפשוטה. כצעדך ברימון. ותצעידהו למלך בלהות. וכופים במצעדיו. ועוד הרבה. לבית הטבילה וכו', דגמירי חמש טבילות ועשרה קידושין כה"ג טובל ומקדש בו ביום. הילכך בעי לאפסוקי בעבודה תון בין עבודות פנים להוצאת כף ומחתה. דאי לאו הכי בצרי להו הטבילות והקדושין כדאיתא בגמרא (ע"א א'). יצא ועשה, לישנא דקרא ויצא ועשה את עלתו וכו'. ופירש"י שם ויצא מן ההיכל וכו'. ופה ר"ל ויצא מבית הטבילה. את שעיר הנעשה בחוץ וכו', עי' סרע"ג. וכבר כתבתי לעיל שסדרא דידן אליבא דר' אליעזר היא שנויה. והא אתי כר' אליעזר דתנא דבי שמואל (ע' ע"א) וכגירסת רבנו חננאל דגרים יצא ועשה אילו ואיל העם ואמורי חטאות ופר העולה ושבעת כבשים תמימים ושעיר הנעשה בחוץ והתמיד של בין הערבים. וכולהו הוו בטבילה שלישית. ור' עקיבא פליג עליה התם ופסקו הרמב"ם והרא"ש כר"ע כפי הכלל. והנוסחה שלפנינו הוא כפירוש הרמב"ם בדברי ר' עקיבא דלא כפירש"י והתוס' ע"ש היטב. שהוא ממוסף היום, ר"ל שבדין היה להקדימו עם תמיד של שחר עם פר העולה ושבעת

הכבשים

לְאֶרֶץ גְּזֵרָה לְמִדְבָּר שָׁמֵם. (ימ"ו וּכְשֶׁמַּגִּיעַ לְצוּק חוֹלֵק לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית. חֶצְיוֹ קוֹשֵׁר בְּסֶלַע וְחֶצְיוֹ בֵּין קַרְנָיו) וּדְחָפוֹ בִּשְׁתֵּי יָדָיו לַאֲחוֹרָיו. וְהוּא הָיָה מִתְגַּלְגֵּל וְיוֹרֵד. וְלֹא הָיָה מַגִּיעַ לַחֲצִי הָהָר עַד שֶׁנַּעֲשָׂה אֵבָרִים אֵבָרִים. וְאוֹמֵר כַּךְ יִמָּחוּ עֲוֹנוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל: רָץ וּבָא לוֹ אֵצֶל הַפָּר וְאֵצֶל הַשָּׂעִיר הַנִּשְׂרָפִים. וּקְרָעָן וְהוֹצִיא אֶת אֵמוּרֵיהֶם. וּנְתָנָם בְּמָגֵס לְהַקְטִירָם עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. וּבְשָׂרָן קְלָעָן כְּמִקְלָעוֹת (נ"א בְּמַקְלוֹת) וּמְשַׁלְּחָן בְּיַד אֲחֵרִים לְהוֹצִיאָן לְבֵית הַשְּׂרֵפָה: שָׁב

לעזרת

אהלי יעקב

ושלח את השעיר במדבר. ובגמרא גזרה חתוכה צוק הר זקוף. יכול בישוב ת"ל במדבר. והפייט הוסיף שמם מפני פחתות ב"ית במדבר הידוע. כלומר לאותו שבחלקו החורבן והשממון. והוא אים עת"י. וכמו שהאריך הרמב"ן בנימוקיו שם. והמקום חוץ לירושלם הקדושה י"ב מילין תחום דאורייתא לחד מ"ד. **וכשמגיע לצוק חולק** וכו'. בגו' ישנות ליתי' כי הוא דבר שלא עשו ברשבונה כדאיתא בגמרא (סז א). **לשון של זהורית.** ברמב"ם איתא לשון של זהורית שבקרניו. ועי' תוספת ישנים לחד הירושא שהביאו אותו מאתמול דלא ליהוי מחמר. ועי' בנשמת אדם הלכות יוה"כ בהגהותיו לסדר עבודה. **חציו קושר בסלע** וכו' לראות הלבנתה שמורה כפרה כדכתיב אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. וכוליה בסלע או כוליה בין קרניו לא. דלמא קדים ומבין ומיתבא דעתיה וכו' כדאיתא בגמרא שם. **ודוחפו.** דכתיב גזרה דבר המתגזר ויורד. **בשתי ידיו.** זה לא נזכר במשנה ובגמרא. וכן לא נזכר מה שהיה אומר כך ימחו עונות וכו'. ונזכרו בזוהר אחרי מות (ס"ג ב') ודחי ליה בתרין ידוי. ולא הוה נחית לפלגות טורא עד דאתעביד שייפין שייפין. והוא בר נש הוה אמר כך ימחו עונות עמך בית ישראל. **עד שנעשה אברים.** על ידי גם אם היו זוכין. ובתרגום יונתן איתא וידחיניה זיקא מן קדם ה' וימות:

רץ ובא לו וכו'. במשנה ז' פ"ו. **השעיר.** כצ"ל ולא השעירים. כי רק שעיר אחד והוא הפנימי היה נשרף. **הנשרפים.** העומדים לישרף. **במגס.** בקערה של כלי שרת. קערותיו ת' מגיסוהי. והבי"ת פתוחה לידיעה. והמלה עצמה נקודה בנוסחאות בשם. וכפי התרגום היתה צריכה לינקד מְגִיס. אולי כשגיירוה מארמית והכניסוה ללשון המשנה בנו לה משקל אחר ע"מ מֶסֶב מֶמֶר מן הכפולים. כי גם זה הוא מן גסס שפירושו כד ודופן. **להקטירם** וכו'. הב"י הביא שבנוסחא שלפניו היה כתוב והקטירם בוי"ו כלשון המשנה. (וכ"ה בלשון הרמב"ם באגרת ליסנא.) והגיה שצ"ל להקטירם בלמ"ד כמ"ש בגמרא והקטירן ס"ד. שלא היה מקטירן עכשיו דהא בבגדי לבן היה לבוש וכו'. אלא אימא להקטירן. פי' כשיגיע זמנן. וכן הביאו בתו"י (ט"ז ב' ד"ה אלא) שכן הגיה רבנו תם בסדר אתה כוננת (הצרפתי) קרען והוציא חלבן והקטיר. שצ"ל להקטיר וכו' ושמא לשון המשנה תפס לו הפייט כך עכ"ל. ובסרע"ג הגו' להקטירם בלמ"ד. **ובשרן,** ר"ל עם עורותם ופרשם כדכתיב. ול' הרמב"ם ומחתך אותן בשר חתיכות גדולות מעורות זו בזו כמין קליעה ואינו מפרק אותן. וזהו **קלען כמקלעות.** וכן הגיה הב"י שצ"ל כמקלעות בכ"ף. ורש"י פי' ד' בני אדם נושאים שני מוטות ב' לפנים ב' לאחור ופר ושעיר מורכבין זה על זה מונחין עליהם קלועים ומשולבים זע"ז. ורבנו חננאל פי' היו תולין במוטות כמין קלע כדכתיב ואת נפש אויבך יקלענה בכף הקלע. ובין למר ובין למר נראה דגרסי במקלות כגירסת הירושלמי. והוא במוטות שזכרו. והבא מקלעות המי' בחירק ככתוב (מ"א ו'). **לבית השרפה,** שהיה חוץ לירושלם:

שב וכו'. הבית הזה עד סוף הסידרא הוא במשנה ובגמרא פרק בא לו. ובסרע"ג הגו' שב לקרות בתורת כהנים. והאחרונים הוסיפו שב ויצא לעזרת נשים כל' הרמב"ם וכמ"ש בגמרא שהקריאה היתה בעזרת נשים. או שב ובא כלשון המשנה. בא לו כה"ג לקרות. אך ליסנא דשב קשה לי שלא היה

כה"ג

וְכַךְ הָיָה אוֹמֵר. אָנָּא הַשֵּׁם (יְהֹוָה) חָטְאוּ עָווּ פָּשְׁעוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. אָנָּא בַשֵּׁם (יְהֹוָה או יְהֹוָה) כַּפֶּר נָא לַחֲטָאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים. שֶׁחָטְאוּ וְשֶׁעָווּ וְשֶׁפָּשְׁעוּ לְפָנֶיךָ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה (יְהֹוָה או יְהֹוָה): וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת שֵׁם הַמְּפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים וְאוֹמֵר תִּטְהָרוּ:

וְאַתָּה בְּטוּבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לַעֲדַת יְשׁוּרוּן:

קָרָא לְאֶחָד מִן הַכֹּהֲנִים הַמְּזֻמָּן מֵאֶתְמוֹל וּמְסָרוֹ לוֹ לְהוֹלִיכוֹ

לארץ

אהלי יעקב

קרא לאחד מן הכהנים וכו'. הנוסח הזה ושלאחריו הוא במשנה ובגמרא בפ' שני שעירי. ופי' קרא, שיכנס לעזרה למסרו לו שם. ואפילו נטמא המשלח כמ"ש שם (ס"ו ב') מפני שצריך דוקא עתי המזומן מאתמול. מן הכהנים, אף דדרשינן איש להכשיר את הזר עשו הכהנים קבע ולא היו מניחים את ישראל להוליכו. כמו שנהגו סלסול בכמה עבודות אחרות הכשרות בזר שלא להניח את ישראל לעשותו. כן נהגו גם בזה דכפרה כתיבא ביה ודחייתו זו היא שחיטתו. ומ"ש לפי שיש במדרש שהמשלח היה מת באותה שנה. והכהן גדול היה מוצא באצטגנינות איש כזה המעותד למות באותה שנה כפי המערכת. כדאיתא במעשה דשמואל ואבלט. והיה מזמן לאותו האיש. ולכן לא היו מניחין הכהנים את ישראל להוליכו. כדי שלא ילעיזו עליהם בשאר עבודות הכשרות בזר כנ"ל. ועל פי זה יבואר אמרם ז"ל (יומא ע"א א') אתי משלח מצאו לכה"ג בשוק אומר לו אישי כה"ג עשינו שליחותך מצאו בביתו אומר לו מחיה חיים עשינו שליחותו. כי הנה בודאי לא אלימא סכנתיה מסוטה דכתיב ביה בהדיא ונקתה בשנה וכו' ואפילו הכי איכא מ"ד שהזכות תולה לה. הכא נמי הכל תלוי במעשיו של אותו האיש אם ראוי הוא לצאת חוץ מהאצטגנינות וכו יתירא השתכח ביה יראה זרע יאריך ימים. וזה רומז לו כשמצאו בביתו שלא בפני אחרים. אף שבררתני לשליחות זה. מחיה חיים בידו לבטל הגזירה והחייתני. כי שלוחא דרחמנא אנא ושלוחי מצוה אינן ניזוקין. המזומן מאתמול, בהר"כ ומייתי לה בגמרא עתי שיהא מזומן. ופירש"י מוכן לזה מאתמול. ובסרע"ג ליתי'. ועי' זוהר (א"מ סג ב) דמפרש ליה בענין אחר ע"ש. להוליכו לארץ גזירה למדבר שמם. כדכתיב אל ארץ גזרה

ושלח

לְהַזּוֹת מִדַּם הַתַּעֲרֹבֶת): עַל אַרְבַּע קַרְנוֹתָיו יִתֵּן כְּסִדְרָן (יִמ״ו וְחוֹתֶה הַגֶּחָלִים וְהָאֵפֶר שֶׁבַּמִּזְבֵּחַ הַזָּהָב הֵילָךְ וְהֵילָךְ עַד שֶׁמְּגַלֶּה זְהָבוֹ) וְעַל טָהֳרוֹ יַזֶּה שֶׁבַע פְּעָמִים: (יִמ״ו בִּמְקוֹם שֶׁשָּׁלְמוּ מַתְּנוֹת קַרְנוֹתָיו). פָּסַע וְיָצָא חוּץ לָאוּלָם. וְשָׁפַךְ אֶת הַשִּׁירַיִם אֶל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן: צָעַד* וּבָא לוֹ אֵצֶל שָׂעִיר הַמִּשְׁתַּלֵּחַ לַעֲזָאזֵל. לְהִתְוַדּוֹת עָלָיו אַשְׁמַת קְהָלוֹ. וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְהִתְוַדָּה:

וכך

אהלי יעקב

מדם שניהם יחד. ואמר עירה דם הפר לתוך דם השעיר. ולא בהיפך עי׳ ת״י (מ ג ד״ה ועירה). ואפשר לומר עוד לפי שדם השעיר היה במחלו בשעת הזאה. וכשבא לימול דם הפר הוא נוטלו בימינו. וכשבא לעבוד עבודת העירוי בימינו צריך ליתן דם הפר לתוך דם השעיר ולא בהפך. ונתן, פי׳ תפך. את המלא בריקן, כדי שיתערבו הדמים זה בזה יפה יפה ויהא בכל חלקי הדם משניהם מדם הפר ומדם השעיר. ובא ועמד לפני מזבח הזהב. כן הוא בסרע״ג וברוב נוסחאות. ובק״נ הגיהו ע״פ הרמב״ם לפנים ממזבח הזהב. והוא תמוה מאוד דהא לכ״ע בעינן עד דנפיק מכוליה מזבח. עי׳ בכ״מ באריכות גם הלח״מ האריך בזה בפ״ה מהל׳ מעה״ק ולא העלו ארוכה. ועי׳ בתשו׳ הרדב״ז בחדשות ללשונות הרמב״ם סי׳ כ״ה שהוא ט״ס בדברי הרמב״ם וצ״ל לפני מזבח הזהב. וכ״כ הרא״ש בפ״ע שלו. ומדברי הרמב״ם בעצמו הוא מוכרע דאמר על קרן דרומית מזרחית. חוץ מזו האחרונה שהיתה לפניו. הרי גם לדידיה נפיק מכוליה מזבח ועומד בקרן דרומית מזרחית. ועי׳ בפי׳ ר״ח בסוגיא שם. ובס׳ עבו״ת כתב שיש נוסחאות ישנות שכתוב בהן אצל מזבח הזהב. וממה שאמר ועמד נראה דאתיא כרי׳ אליעזר דאמר במקומו היה עומד ומקיף ביד. וכבר זכרתי שסדרן דידן אליבא דר׳ אליעזר היא שנויה. וכן נראה שפסק הרמב״ם ג״כ אע״פ שבפי׳ המשנה כתב שאין הלכה כר״א. עי׳ בלח״מ שם. וכ״כ הרא״ש:

על ארבע קרנותיו יתן כסדרן, כדכתיב ונתן על קרנות המזבח סביב. ובמשנה ה׳ פ״ה ובברייתא שם פליגי תנאי מאיזה קרן הוא מתחיל. הרמב״ם פסק כמ״ד מתחיל מקרן מזרחית צפונית ומסיים בקרן דרומית מזרחית כסתם מתניתין. והרא״ש פסק כר״ע דברייתא דאמר מתחיל מקרן מזרחית דרומית ומסיים בקרן צפונית מערבית. והפייט לא זכר רק הכלל וסתם ולא ביאר מהיכן הוא מתחיל. דאינו לעיכובא דלתרויהו הטעם הוא רק משום דאין מעבירין על המצות. ובלבד שיתן ארבע מתנות כסדרן ועי׳ זבחים (נ׳ ע״א). והאחרונים הוסיפו ע״פ הרמב״ם מתחיל מקרן מזרחית צפונית. ולדידי הוה ניחא בלי הוספה והוה למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. ובהרבה נוסחאות כתוב וחותה הגחלים והאפר וכו׳ כמ״ש בתוספתא הובאה בגמרא (נט א). והפייט כוללו במלת טהרו כלשון המשנה שפירושו על גלויו של מזבח מלי׳ וכעצם השמים לטוהר וכלישנא דקרא דכתיב ביה וטהרו ועי׳ בסוגיא שם. וכן כתוב בהם **במקום ששלמו מתנות קרנותיו** ע״פ הגמרא שם מקום שקדשו שם טהרו. **אל יסוד מערבי** וכו׳ דכי נפיק בההוא פגע ברישא:

צעד ובא לו אצל וכו׳, בסרע״ג הגי׳ גוה והביאו לו את השעיר המשתלח. וכתב עלה מרן בב״י גם זה טעות שלא היו מביאין לו את השעיר אלא הוא היה הולך אצלו כדתנן בא לו אצל שעיר המשתלח וכו׳ לכך צריך להגיה צעד ובא לו אצל שעיר וכו׳ עכ״ל. ולישנא דקרא דכתיב והקריב את השעיר החי משמע שהקריבו לפנים ממקום עמידתו שהיה עומד כנגד בית שלוחו. והדבר צריך סעד מדרז״ל. **אנא השם** וכו׳ השם השמיני בחכמה. ונקודו היו״ד שבא הוא״ו קבוץ והנקבות פתח. השם התשיעי בבינה. ונקודו היו״ד חולם ה״א ראשונה קמץ הוא״ו קבוץ וה״א אחרונה צירי. או יכוין בה״א ראשונה סגול במקום קמץ. והשם העשירי בדעת. ונקוד היו״ד קבוץ ה״א ראשונה שבא פתח וא״ו סגול ה״א אחרונה חירק. או יכוין הוא״ו חולם במקום סגול. (מש״ח):

קרא

וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה. אַחַת. אַחַת וְאַחַת. אַחַת וּשְׁתַּיִם. אַחַת וְשָׁלשׁ. אַחַת וְאַרְבַּע. אַחַת וְחָמֵשׁ. אַחַת וָשֵׁשׁ. אַחַת וָשֶׁבַע:

נָחַץ וְהִנִּיחַ דַּם הַפָּר וְנָטַל דַּם הַשָּׂעִיר. וְעָשָׂה לְדָמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר. וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת כְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ: אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה. וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה. אַחַת. אַחַת וְאַחַת. אַחַת וּשְׁתַּיִם. אַחַת וְשָׁלשׁ. אַחַת וְאַרְבַּע. אַחַת וְחָמֵשׁ. אַחַת וָשֵׁשׁ. אַחַת וָשֶׁבַע:

שָׁשׁ וְעֵירָה דַּם הַפָּר לְתוֹךְ דַּם הַשָּׂעִיר. וְנָתַן אֶת הַמָּלֵא בָּרֵיקָן. וּבָא וְעָמַד לִפְנֵי (נ"א אֵצֶל) מִזְבַּח הַזָּהָב: (ימ"ו

להזות

אהלי יעקב

תחלה שעליו דם הפר ונטיל ליה ברישא מטעם דאין מעבירין על המצות. ומה שאמר בהקודש והניחו על כן השני הוא בדרך תנא והדר מפרש כילד היה מניחו נוטל דם הפר ברישא והדר מניח דם השעיר. וכשבא להניח דם הפר בהזאת הפרוכת וליטול דם השעיר. אמר נחץ והניח דם הפר דפגע ביה והדר נטל דם השעיר. ורבא דאמר להאוא דנהית קמיה חדא כרבנן וחדא כר"י וכו' (בסוגיא נו ב). ס"ל דלעולם הניח תחלה משום ביום כסברת הירושלמי שהביא המג"א בסי' קמ"ז ס"ק י"א בענין שני ספרי תורות. וביום עדיפא ליה מאין מעבירין. ובהא פליגי סדרא דיקן ורבא. לפי שיטתנו שהיא ברייתא קדומה. ובהא ניחא לי מאי דמייתי הש"ס עובדא דההוא דנחית קמיה דרבא. דיש לשאול והוא מאי קסבר. כנ"ל ליישב בס"ד. והנה מרן ז"ל לא הגיה כילד צריך לומר. ובק"כ כתוב מהר אחר שהניח דם השעיר ונטל דם הפר. והוא שפת יתר ונ"ל מהר ונטל דם הפר והזה ממנו וכו'. וכ"ה בנו' שפ"ר. והאחרונים הוסיפו עוד **ועימד בין מיבח הזהב לפרוכת**. ע"פ הברייתא בגמרא (נח ב) וכ"כ הרמב"ם. ובק"כ הוסיפו עוד **וטובל אצבעו על כל הזיה**. ול"י טעמם למה הוסיפו זה בכאן ולא בהזאה ראשונה דכפורת. **והזה ממנו על הפרוכת** כן הוא בסרע"ג וברוב הנוסחאות כלשון המשנה. ובק"כ איתא לפני הפרוכת. לאורויי כרבנן שלא היו נוגעות בפרוכת. והנה גם על יש במשמעו סמוך כמו על הכפורת דלעיל. **אחת למעלה וכו'**, כדכתיב וכן יעשה לאהל מועד כשם שמזה לפני ולפנים כן מזה בהיכל. ומה לפני ולפנים אחת למעלה ושבע למטה מדם הפר ומדם השעיר כך וכו' (בסוגיא נו ב):

נחץ, פי' מהר ונזדרז. מן דבר המלך נחוץ (ש"א כא). **והניח דם הפר**, על כן הראשון כדלעיל. **ועשה לדמו כאשר עשה לדם הפר**, כן הוא בסרע"ג ובעבו"ת ובשפ"ר ובהרבה נוסחאות ישנות. ובק"כ השמיטוהו. ונראה טעמם לפי שהוא כתוב בהזאות דלפנים ולא בהזאות דהיכל. וז"ל הרמב"ם בפ"ג וחוזר ומזה מדם השעיר וכן על הפרוכת וכו' שנאמר בדם השעיר ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. ועי' לח"מ. והתוי"ט כתב עלה ודברים מתמיהים הם וכו' דהך קרא נאמר בהזיות דקדש הקדשים וצריך להגיה במקומו שנאמר וכן יעשה לאוהל מועד ע"ש שהאריך. ועי' בפי' הבנו הנכאל (נז א) אב"א חוץ ופנים בחד זמנא גמר כלומר וכו' שעיקר הלימוד הוא מן הפסוק ועשה את דמו וכו'. ודברי הרמב"ם ברורים והולכים בשיטת ר"ח. ויבוררו בזה גם דברי הפייט ז"ל:

עי"ש, כתבו המפרשים טעם לשמחה זו לפי שבזה נשלמה כפרת הכהנים וישראל על טומאת מקדש וקדשיו. ולר' שמעון גם על שאר העבירות לכהנים. **ועירה דם הפר לתוך דם השעיר**, כשתם מהגיתין במשנה ד' פ"ה. דמפרש מאי דכתיב במתנות המזבח ולקח מדם הפר ומדם השעיר.

מדם

וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה. אַחַת. אַחַת וְאַחַת. אַחַת וּשְׁתַּיִם. אַחַת וְשָׁלֹשׁ. אַחַת וְאַרְבַּע. אַחַת וְחָמֵשׁ. אַחַת וָשֵׁשׁ. אַחַת וָשֶׁבַע: יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב שֶׁהָיָה בְהֵיכָל:

כְּצֵאתוֹ הֵבִיאוּ לוֹ שְׂעִיר חַטָּאת שֶׁל שֵׁם. שְׁחָטוֹ וְקִבֵּל דָּמוֹ בְּמִזְרָק טָהוֹר: לִפְנִים יִכָּנֵס לְהַזּוֹת מִדָּמוֹ בֵּין בַּדֵּי הָאָרוֹן כְּסֵדֶר דַּם הַפָּר. אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה. וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וְכַךְ הָיָה מוֹנֶה. אַחַת. אַחַת וְאַחַת. אַחַת וּשְׁתַּיִם. אַחַת וְשָׁלֹשׁ. אַחַת וְאַרְבַּע. אַחַת וְחָמֵשׁ. אַחַת וָשֵׁשׁ. אַחַת וָשֶׁבַע: יָצָא וְהִנִּיחוֹ עַל כַּן הַזָּהָב הַשֵּׁנִי שֶׁהָיָה בְהֵיכָל:

מִהַר וְנָטַל דַּם הַפָּר. וְהִזָּה מִמֶּנּוּ עַל הַפָּרֹכֶת כְּנֶגֶד הָאָרוֹן מִבַּחוּץ: אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה. וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וכך

אהלי יעקב

ובאורי הגר"א שם) **אחת** כתר. **אחת ואחת** חכמה ובינה. **אחת ושתים** בינה וח"ג. **אחת ושלש** בינה וחג"ת. **אחת וארבע** בינה והגת"נ. **אחת וחמש** בינה וחג"ת נ"ה. **אחת ושש** בינה וחג"ת נה"י. **אחת ושבע** בינה וחג"ת נהי"ם. (מש"א והוא מזוהר אמור ק"ב א' אחת בלחודהא אחת דכליל כולא וכו'. ועי' בעיוה"כ להרמ"ק ז"ל). **יצא**, מבית קה"ק. **והניחו**, עד שישחוט שעיר החטאת ויכנים דמו לפו"לפ להזות. **על כן הזהב**, בסיס חרוץ באמצעו להניח עליו המזרק מחודד השוליים. **שהיה בהיכל**, לפנים ממזבח הזהב. כדכתיב במתן הקרנות ויצא אל המזבח. היכן היה לפנים מן המזבח כמ"ש בברייתא בגמרא (נח ב). ועי' זבחים (פג א) דבעי אי חשיב יוצא למפסל אם הוציא הדם חוץ למזבח הזהב. וע"ע דברי הרדב"ז בחדשות בלשונות הרמב"ם סי' כ"ה:

בצאתו הביאו לו וכו' הב"י הביא נוסחא. בדוב שביל **שעיר חטאת יביא** והשיג עליה ע"ש וכתב שצ"ל כצאתו הביאו לו שעיר חטאת. וכן הוא בסרע"ג כהגהת הב"י. ובאמת מליצת בדוב שבול היא סרת טעם מאוד ואיננה לרוח הפייט. ובודאי היא ממאן דהוא ולא לשונו הזהב. ופי' כצאתו מן ההיכל הביאו לו בין האולם ולמזבח את שעיר החטאת לשחטו במקום ששחט את פרו. להקל מעליו טורח משא הולכת הדם:

לפנים יכנס וכו' פי' לבית קה"ק. כדכתיב ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר. שיהיו כל עשיותיו שוות. **על כן הזהב השני**, כרבנן שהיו שני כנים דאילו לר' יהודה לא היה אלא כן אחד בלבד. וכ"פ הרמב"ם והרא"ש כרבנן:

מהר ונטל דם הפר וכו', בסרע"ג הנו' מהר ונטל דם הפר והניח דם השעיר. וכתב עלה מרן ז"ל שזה טעות דהיינו לר' יהודה שלא היה אלא כן אחד וכו' אבל לת"ק שהיה שם כן שני וקיי"ל כותיה קודם שיטול דם הפר היה מניח דם השעיר. ותגדל הקושיא מה שאמר קודם לזה יצא והניחו על כן השני כת"ק. ועוד שאחר שכבר הניח דם השעיר היאך כתב שחוזר ומניחו. ועוד שהרי כתב בסמוך נתן והניח דם הפר ונטל דם השעיר עכ"ל. ולחומר הקושיות י"ל שלעולם בעל ס"ע דידן ס"ל כת"ק שהיו שני כנים כמו שאמר בפירוש על כן השני (לפי עדותו של הב"י). ואעפ"כ כיון שכן הראשון היה במערב מסתמא והשני במזרחו. פגע ביציאתו בכן הראשון

תחלה

שׁוּלְחָן מִדְּבֵית יְהוּדָה: יָצָא וְנָטַל אֶת דַּם הַפָּר מִמִּי שֶׁמְּמָרֵס בּוֹ. וְנִכְנַס לְמָקוֹם שֶׁנִּכְנַס וְעָמַד בְּמָקוֹם שֶׁעָמַד. וְהִזָּה מִמֶּנּוּ לִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת בֵּין בַּדֵּי הָאָרוֹן. אַחַת לְמַעְלָה וְשֶׁבַע לְמַטָּה. וְלֹא הָיָה מִתְכַּוֵּן לְהַזּוֹת לֹא לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה אֶלָּא כְּמַצְלִיף:

וכך

אהלי יעקב

ול"ע דמאי שנא תפלה זו לאומרה בלשון ארמי. והרמב"ם בחבורו העתיקו ללה"ק לא יסור שבט מיהודה. ושמא הטעם הוא שאם היה אומר ככתבו היה נראה כקורא פסוק שבתורה שהוא מאמר נבואיי החלטי. ולא היה משמע בקשה שיהא כן. גם כל פסוקא דלא פסקיה משה לא פסקינן. לכן תקנו לאומרו כתרגומו. וליכא משום אל ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי. דטעמא דאין נזקקין לא שייך הכא. דלא הוה צרוך כהו לכה"ג. דאדרבה וכל אדם לא יהיה וכו' כתיב אפילו אותם שכתוב בהם ופניהם פני אדם. ואמרו עוד חביבין ישראל שלא הזקיקן הכתוב לשליח. ולפ"ז צריך טעם למה החזירו הרמב"ם ללשון הכתוב. **אם שחונה גשומה**, שחונה פי' חמה. ולא יחם לו ת"י ולא שחין ליה. ובגמרא שתהא שנה זו שחונה וגשומה. ומקשה שחונה מעליותא היא. אלא אימא אם שחונה תהא גשומה. ופירש רגמ"ה (בכ"ב קמז ב) לתפלתו של כה"ג. דאי חמים ההוא יומא (ר"ל יום של ראש השנה) בידוע שכל השנה מחוממת וצריך לבקש רחמים שתהא גשומה. ואי קריר צריך לבקש רחמים שאם גשומה תהא שחונה עכ"ל. ולפ"ז מ"ש בגמרא שתהא שנה זו שחונה וגשומה לצדדין קתני או שחונה או גשומה. והמקשה לא הבין עד שתירץ אם שחונה מתפלל שתהא גשומה ור"ל ואם גשומה מתפלל שתהא שחונה. ר"ל לא גשומה הרבה ולא שחונה הרבה. כי גם רבוי גשמים הוא קללה כדאיתא בתעניות. רק להחליש תוקף הוראת המערכת עד שיתמזג וכמ"ש הרמב"ם בפי' למשנה זו. **ולא לעם אחר**, ליתיה בבבלי וירושלמי כי היא משנה שאינה צריכה. **ולא תכנס לפניך תפלת עוברי דרכים**, כ"ה בגמרא וברמב"ם תכנס ל"נ. והעקידה סיים וכתב ורגילין לומר. בענין הגשם לבד בזמן שהעולם צריך לו. שצריך לבאר הטיב את הבקשה כדאיתא בזוהר גבי הילני נא מיד אתי מיד עמו הביאוהו הפוסקים בהל' ר"ה. **שלא הפיל** וכו' **וישתנו עצי השדה וכו'**, אינו בגמרא בבלי וירושלמי ולא בויק"ר. אולי שום מדרש מלא ויסד. והרצון שתהא השנה ממוזגת. כי רבוי הלחות יסבב הפלת אשה פרי בטנה כמ"ש הטבעיים. ורבוי היובש ימעיט הפירות. וצ"ע למה לא אמר ושתתן האדמה את יבולה. שהיא כוללת פרי הארץ ופרי האילן. וכלה"כ ברוך פרי בטנך ופרי אדמתך. אולי ירמוז לדרשתם ז"ל על פסוק ועץ השדה יתן פריו (ויקרא כ"ו) הן אילני סרק ועתידין לעשות פירות:

יצא, מן ההיכל. **ונכנס למקום שנכנס**. לבית קה"ק. **ועמד במקום שעמד**, בין בדי הארון.

והאחרונים הוסיפו בכאן **וטובל אצבעו על כל הזיה**. והפייט השמיטו לפי שהוא דין כללי הנהוג בכל ההזאות. **אחת למעלה ושבע למטה** וכו', במשנה ג' פ"ה ובגמרא שם יליף להו מקראי. **ולא היה מתכוין** וכו', אף שפשטא דקרא מוכח שאחת למעלה היתה על חודה העליון של כפורת כדכתיב על פני הכפורת ובשעיר כתיב על הכפורת. ושבע למטה נמי היו נוגעים בעוביה של כפורת שהיה טפח שנלמוד לפני מעל. אבל למדו רז"ל (בסוגיא שם) שלא אחת מהן צריכין ליגע בכפורת (ועי' בירושלמי) רק לארץ היו נופלות. אבל באחת למעלה היה מגדד גב ידו למטה ומזה כלפי מעלה סמוך כנגד עוביה של כפורת ועולה למעלה מהכפורת ונופלת לארץ ובשבע למטה היה מגדד גב ידו למעלה ומזה למטה מול פניו זו למטה מזו בשורה וכולן נופלות בארץ. ואם נגעו בכפורת או בבדים נגעו. וזהו **כמצליף**. ופי' הערוך יודע כמכיא למעלה תרגומו יליף בקורנסא. ובגמרא רב יהודה מחוי כמנגדא. ופירש"י כמכה ברצועה שמתחיל בין הכתפים ומכה ויורד למטה. ועי' בלח"מ ובתפארת ישראל! פירוש יפה בזה. **אחת**. **אחת ואחת** וכו', אחת היא הזאה שלמעלה. וצריך להזור ולמנותה עם כל או"א משבע שלמטה שלא יטעה לצרפם ויבוא למנות לראשונה שלמטה ב' וכו'. ולא תקנו למנית ה' שמלוה לפסוק כז' כדכתיב שבע פעמים. ועד"ה **אחת למעלה** בינה **ושבע למטה** הג"ת נהי"ס (אם על בנים ועי' בתקונים ת"י

ובגאורי

וְאַחוֹרָיו לַהֵיכָל עַד שֶׁיֵּצֵא מֵהַפָּרוֹכֶת. וּמִתְפַּלֵּל בְּהֵיכָל תְּפִלָּה קְצָרָה: וְכָךְ הָיְתָה תְפִלָּתוֹ שֶׁל כֹּהֵן גָּדוֹל. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתְּהֵא שָׁנָה זוֹ הַבָּאָה עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. אִם שְׁחוּנָה גְּשׁוּמָה. וְלֹא תִכָּנֵס לְפָנֶיךָ תְּפִלַּת עוֹבְרֵי דְרָכִים לְעִנְיַן הַגֶּשֶׁם בְּשָׁעָה שֶׁהָעוֹלָם צָרִיךְ לוֹ. וְשֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפַרְנָסָה זֶה לָזֶה וְלֹא לְעַם אַחֵר. שָׁנָה שֶׁלֹּא תַפִּיל אִשָּׁה פְּרִי בִטְנָהּ. וְשֶׁיִּתְּנוּ עֲצֵי הַשָּׂדֶה אֶת תְּנוּבָתָם. וְלֹא יַעֲדֵי עֲבִיד

שולטן

אהלי יעקב

בתמיד ולא מחלק בין פזורה לצבורה משמע שגם הקטורת של כל השנה נמי צוברה. ולהכי פירש מרדד דהתם אחר שצוברה. דלא כמו שהבין הר"ב תויו"ט וקשיא ליה נמי הא. והוא ג"כ דלא כפי' הרמב"ם שמפרש ומרדד על עצמו של נתינת הקטורת על האש שהיה ברידוד מתחילתו ודו"ק. וממנו נתמלא וכו', כן הוא בסרע"ג כמ"ש במשנה ונתמלא כל הבית כלו עשן. והרמב"ם כתב וממתין שם עד שיתמלא הבית עשן. דאלת"ה מאי למימרא נתמלא וכו'. והדיוק הזה יש לדייק גם בפשטיה דקרא וכסה ענן הקטרת את הכפרת. שר"ל שימתין עד שיכסה הכפרת. והוא כל הבית. כי מתחלה מתפשט העשן בשמי קורה ובכתלים כמו שפירש"י בגמרא. והאחרונים תקנו ע"פ הרמב"ם והגיהו וממתין שם עד שיתמלא הבית עשן. ואין צורך לשנות מדעת בעלים כי כמו שיפורש לשון קרא ומשנה כן יפורש לשון הפייט:

טהור לב פסע ושב לאחוריו, בנו' ישנות וכן הוא בסרע"ג שמטש עיניו ופסע לאחוריו. וכתב עלה הרא"ש שאין זה בגמרא ואדרבה מתוך הירושלמי משמע שאינו צריך דהכי איתא בירושלמי עד שלא ניטל הארון היה נכנס ויוצא לאורו של ארון משניטל הארון היה מגשש ונכנס מגשש ויוצא. ועל כן הגיה הב"י טהור שב לאחוריו. לאות ט' הצריך לסימן. וצ"ע שלא זכר מרן ז"ל דאיתיה בזוהר אמור (קב א) ושמטש עינוהי דלא לאיסתכלא במאי דלא איצטריך וכו'. וכבר הביאו האחרונים ז"ל דברי הזוהר. ולע"ג למה לא תירצו שביציאתו היה מטמטש עיניו שלא לזון כיון דאפשר בהכי. דהתנן במדות האומנין משלשלין בתבות כדי שלא יזונו עיניהם מבית קה"ק. ופי' הרא"ש שם אע"פ שאין מועלין איסורא מיהא איכא. וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהל' מעילה קול ומראה וריח של הקדש לא נהנין ולא מועלין. וביומא (כב א) לאו אורח ארעא למיעל להדיא ופירש"י וכל שעה עיניו נזונות מבית קה"ק. ועי' פסחים (כו א) ברש"י ותו' דשלא לצורך אסור לזון מדרבנן. ולשון הירושלמי היו יכולים לתרץ דלא דק בלישנא דיוצא. ונקטיה אגב סיפא מגשש ויוצא. ותדע דגם הפייט לא זכר הטמטום אלא ביציאתו ולא בכניסתו. דכיון דלא אפשר לטמטש מפני הכף והמחתה שבידיו. ולא בשעת עבודה. אלא היכא דלא אפשר שרי דומיא דהאומנין. או היו יכולים לתרץ ולפרש שמטש שר"ל השפיל עיניו שלא לזון ואין הכי נמי היה נכנס ויוצא לאור הארון. ואחוריו פניו לקודש וכו' בגמרא יליף ליה מקרא ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלם. ול' הרמב"ם והוא מהלך אחורנית מעט מעט. כדין היוצא מבית הכנסת בק"ו. תפלה קצרה, ר"ל אינו רשאי להאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל שידאגו שמא נוגף שם ואינו יכול לצאת. וכך היתה תפלתו וכו', בסרע"ג ובק"כ היא אחר גמר סדר העבודה. אבל ברוב הנוסחאות היא מסודרת פה במקום שאמר שהיה מתפלל תפלה קצרה. וכמ"ש בגמרא (נב ב) מאי מצלי וכו'. והנו' שלפנינו היא בלולה מבבלי ומירושלמי ומויקרא רבה (פר' כ). וצ"י למה לא זכר מה דאיתא בירושלמי ובמדרש ולא יגביהו שררה זה על זה, והת"י הביאו מסדר אתה כוננת הצרפתי. לצל רדות עם קידש רב בצעיר. אולי הוא נכלל באומר ולא יעדי עביד שולטן מדבית יהודה. כי דבר אחד לדור וכו' וצ"ע

הגחלים (וימ"י, לצד מערב). וממנו נתמלא כל הבית כלו עשן: טהור לב פסע ושב (נ"א ממטם עיניו ופסע) לאחוריו. פניו לקדש

ואחוריו

אהלי יעקב

את הזיו הנורא על ראשו של כה"ג היו עומדים באימה וביראה כורעים ומשתחוים ואומרים אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו. והכהן כשהיה יוצא לא היה יוצא אחוריו לארון פן יהיה נענש מיד. אלא היה יוצא אור אחד מבית קה"ק מבין בדי הארון כדמיון ברק והיה מחבק לכהן. והיה מוציאו לפי שעה כדי שלא יחזיר אחוריו לארון ששם השכינה. ומי היה יכול לדבר החכמה שהיה משיג בעת ראותו השכינה. ובהשיגו השגה אין קץ ואין דמיון לחכמה הגדולה שהיה משיג ששם היה רואה את השרשים שמהם נשתרגו כל התמרות. הן סורות מוסרות עולם והבנינים הגדולים. והיה רואה הרכבת השרשים כיצד נרכבו בשורש אחד הוא שורש אילן החיים. והיה רואה עץ החיים. והיה רואה הענפים. והיה רואה כיסוי הענפים כמה הם מכסים השורש. והיה רואה פרי הענפים אבל לא היה אוכל ולא היה יודע איזה פרי מתוק ואיזה פרי מר. והיה משיג שלש מאורות האלו בהרכבתם אלו עם אלו כמש"ל. ובצאתו בשלום מן הקודש היה מוסר חכמתו לבנו אם היה ראוי להיות כה"ג או לכהן אחר וכו'. שכאשר יכנס לקה"ק שיהיה בקי בידיעת המאורות ושלא יכשל בו וכל ישראל עמו. וכן היו עושים הכהנים. בקודש הקדשים היה חקוק השם באותיותיו ובניקודו בשער הארון. (פתח שבאמצע אמה טרקסין שהוא כנגד הארון) וכאשר היה רואה הכהן ששער הארון היה מלא זוהר לבן היה שמח מאוד. ואם היה רואה אדום לא היה סימן טוב לישראל ולא לכהן. וכראות הכהן האדום הזה היה מתאמץ ואומר רבון העולמים שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך. והיה אומר ומרבה בקשות ותחנונים לפני הקב"ה. והיתה קו אחת נקשרת במעיל הכהן של משי לבן. והיתה אותה הקו נקשרת החוצה כמו כן בעזרה. והיה הכה"ג מנענע הקו והיה רומז שיצעקו בני ישראל אל ה' וישובו אליו בכל לבבם. וכראות הכהנים והעם שהכהן מנענע הקו היו צועקים מיד בנפש מרה ושואלים רחמים מלפני הקב"ה ומיד האדום חוזר ללבן. והכה"ג מנענע הפעמונים מרוב שמחה וכו' עכ"ל הס' ב"מ. ונחזור להביאור ובבית שני היה מניחו וכו', בסרע"ג ליתיה. והוא הנכון כי אנו סודרים העבודה ע"ס ונשלמה פרים שפתינו. ומהראוי לסדרה על צד שלימתה ולא על צד חסרונה שהיה בבית שני. ואעפ"כ כיון שהוא בכל הנוסחאות לא השמטנו. ופירושו. ובב"ש שלא היה הארון שנגנז או שניטל. היה מניחו על אבן השתיה. אבן שממנה הושתת העולם כדכתיב מי ירה אבן פנתה. והיתה בבית קה"ק כדכתיב מציון מכלל יופי (משנה וגמרא דף נג ונד) ומסתמא היה באמצע הבית במקום הארון. והאחרונים הוסיפו עוד על פי הגמרא והרמב"ם סדר החפינה. כיצד היה חוזר וחופן מן הכף. והפייט לא חש לבאר הפרטים כדרכו. וכן הוא ההוספה בק"נ

ואחז שפת הכף בראשי אצבעותיו או בשניו ועירה הקטרת בגודלו לתוך חפניו עד שהחזירה למלא חפניו כמו שהיתה:

חפן כל הקטרת וכו', כן הוא בסרע"ג ובשאר נוסחאות ישנות. כלישנא דקרא ונתן את הקטורת על האש. ובק"נ חפן וצבר וכו' לצד מערב. ע"פ המשנה והגמרא (נב ב) תנן כמ"ד צוברה וכו' מסתברא כמ"ד פנימה שהיא חולה לו דתניא מלמדין אותו הזהר שלא תתחיל מפניך שמא תכוה. והיינו לצד מערב וכ"פ הרמב"ם. והפייט לא חש לזכרם שאינם לעיכובא עי' בסוגיא שם. ועי' תוס' שם (נג א ד"ה שלא) שתמה עליו התיו"ט בפ"ו פ"ג דתמיד שהיא משנה בתמיד. וכן השיג עליהם הח"ל בתשובה סי' קנ"ה. וכן הוא הגי' בגמרות שלפנינו דתנן. ובמחב"ת לא הטריחו עצמם לעיין שהתו' היה לפניהם הגי' דתניא וכמו שהוא בסמ"ג. ולא דתנן. לפני שאין ראיה מן הקטרת של כל השנה שהיה מפורה על כל הגחלים. וכמ"ש הרמב"ם בפ"ג מה' תמו"מ. ומשליך הקטורת כמו שמרקד הסולת עד שתת־דה על כל האש. וגה איכא למיחש שמא יכוה שעשנה ממהר לבא. משא"כ בקטרת דלפול"פ שצוברה ועשנה מתאחר. אלא הוא ברייתא שנשנית גבי הקטורת דלפול"פ ועליה סובב קושית התו' על נכון. והרע"ב שמפרש בתמיד שם. דגם הקטורת של כל השנה היה צוברה דלא כהרמב"ם. באמת היה גורס פה דתנן. ובהא פליגי. וסובר הרע"ב מדמייתי הגמרא ראיה מדתנן

בתמיד

וְנִכְנַס לְקֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים. וְהִנִּיחַ הַמַּחְתָּה בֵּין בַּדֵּי הָאָרוֹן. וּבְבַיִת שֵׁנִי הָיָה מַנִּיחַ עַל אֶבֶן הַשְּׁתִיָּה: חָפַן כָּל הַקְּטֹרֶת וְנָתַן עַל

הגחלים

אהלי יעקב

פה ראיתי נכון להעתיק מאמר מופלא מספר בריית מנוחה. המדבר בענין כניסת כהן גדול לבית קה"ק. כי ממנו תוצאות ומקור יחידי להרבה מדברי הפיוטים הבאים לקראתנו. גם להלהיב הלבבות יבינו וישימו וישכילו את הגדולות אשר אבדנו בעונותינו. ויצעקו ממעמקים להשיב העבודה על מכונה בב"א. והנה כבר העידו בגו רבותינו הק' מרן האר"י והרמ"ק ז"ל שדברי הס' ב"מ דברי קבלה המה. גם הגר"א ז"ל מביאו בביאוריו. על כן ראיתי להעיר ולישב קצת דברים זרים לתחלת התשקפה שבאו בו. אך בקצרה ולא באריכות ובהסגר חצי לבנה. וז"ל בניקוד השביעי. לשעה שכה"ג היה בא להיכל קדש הקדשים והקטורת בידו והוא לבוש בגדים טהורים. והמצנפת בראשו והאבנט במתניו. וצורתו כצורת הכהן של מעלה הנקרא שמו מיכאל. (חגיגה יב ב מנחות קי א) וזוהר פניו כחשמל ותבר פיו כשרפים (עי' שבת פח ב שמא ישרפוני בהבל שבפיהם) ולשונו כחרב חדה. והיה נכנס להיכל. וכאשר היה רואה את הארון שהענן מכסה עליו היה אומר. רבון כל העולמים סלח לנו את חטאתי ואת חטאת אנשי ביתי ואת חטאת בני ישראל. ואחר זה היה שומע דבור שהיה אומר פלוני בני ברכני. (עי' ברכות ז א אמר לי ישמעאל בני ברכני) באותה שעה היה יודע הכהן שהיתה שעת רצון. ואז היה מנענע את בגדיו והיה קולן של פעמונים נשמעים חוצה (צ"ע פעמונים שהיו על שולי המעיל. בקה"ק מנין. שלא היה נכנס לשם אלא בארבעה בגדי לבן. וכן מה שזכר אחר זה ואמר. והיתה קו אחת נקשרת במעיל הכהן. הוא מוקשה מטעם זה. ועי' זוהר ויקרא (סז א) וקטרא דדהבא זקפא ברגליה. ואפשר לומר שלישנא דמעיל לא דק והכונה על הכתונת. והיו פעמונים תלוים בקצה הקו ההוא הקשור בכתונת וסמוכים לה. לתכלית זו. ובזה יבואר מה שכתוב בסדר אמיץ כח. קים לעדיו לפרוכת וקרב לבדים. שנתקשו בו מבאריו. ועי' בהלכתא גבירתא להרי"ב תפארת ישראל בסוף פ"ד דיומא שפירש על הניאשתיק שהיה במחתה. לפי פירש"י ביומא (מד ב) שהוא טבעת שהיה בראש המחתה המקשקש ומשמיע קול משום ונשמע קולו בבואו אל הקודש ע"ש. ואינו נכון כי לישנא דלעדיו לא יסבול פירוש זה. ולפי מה שאמרנו הדברים מבוארים. שהכונה על הפעמונים ההם. וקרי לכתונת שבו הפעמונים בשם מעיל. לפי שבו מקומם בבגדי זהב. אמנם יפלא מאוד מאי דלא אישתמיט שום תנא ואמורא בתלמודין לזכור זה. והיותר מפליא שמשמע מדברי המדרש (ויקרא רבה פי' כא) שהיו בו כל הפעמונים שבמעיל. דאיתא התם אלא בכל שעה שהוא רוצה יכנס רק שיכנס בסדר זה בל"ו רמונים ול"ו זגים. עי' במפרשי המדרש שם שפירושם דחוק ורחוק מהפשט האמיתי. והראב"ד בפי' לס' יצירה (משנה י' פ"א) כתב וז"ל והסוד בזה פעמון זהב ורמון כשהיה כהן גדול נכנס לפני ולפנים כדי שישמעו קולו עכ"ל. ונראה שאגדות חלוקות הן שיש אגדה סוברת שבכתנתו של כה"ג כשנכנס לפולפ"פ היו בו פעמונים משום ונשמע קולו דלא סגי בלאו הכי. ובזה יבואר בפשיטות המדרש התמוה שדשו בו רבים ועד הרא"ש בתשובותיו (כלל י"ג סי' כ"א) הגיע. והוא בויקרא רבה פרי' כי גבי נדב ואביהוא שמתו בקרבתם. אמר מה היו חסרים מעיל. ר"ל לא היו פעמונים בכתנותם. ועברו על ונשמע קולו בבואו אל הקודש ולא ימות. ודו"ק ועדין הדבר צריך תלמוד ואין להאריך עוד) והיו ישראל יודעים שהגיע עת רצון. והיה אז הכהן זוכ' את השם ככתבו עם ניקודו. (פי' בברכתו. כמו יהי רצון מלפניך ה' שיכבשו רחמיך את כעסך וכו' והגמרא בברכות בתפלתו של ריב"א קיצר כדרכו. כי חלילה להזכיר השם לבטלה. אך אמרו השם ככתבו צ"ע כי בתלמודין איתא שרק עשר פעמים היה מזכיר את השם וכו'. אולי הא דבפנים לא חשיב.) והיה מכוין בו בנחת ובהשקט. והיו רועשים סיפי ההיכל והיה ההיכל מתמלא זוהר עליון. והכהן בתוך הזוהר פותח ואומר רבון כל העולמים יהי רצון מלפניך שתהא שנה זו שנת ברכה והצלחה וכו' (זוהי תפלה קצרה שהיה מתפלל בהיכל אלא שהלשון מגומגם קצת וי"ל.) והכהנים העומדים סביבות החצר כאשר היו שומעים את השם היו נופלים על פניהם ואומרים בשכמל"ו. והיה הכה"ג מתחנן לפני אדניו. בזכרו את השם היה מעלה את היו"ד למעלה והית מתפשט אותה בגבורה ובקול רנה וכן לכל האותיות כאשר אמרתי. ומה היה נכבד כה"ג בצאתו בשלום מן הקודש. כי זיו השכינה כרמון עטרה בראשו של כה"ג עד הגיעו לביתו. וכראות העם

את

המזבח: (ימ"ו ופנה גחלים שמחציתן גחלת ומחציתן שלהבת אילך ואילך וחתה מן הלוחשות מצד מערב המזבח) **הורידה מלאה גחלי אש. והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה: ומוציאין לו כף ריקן ומחתה מלאה קטרת דקה מן הדקה. וחפן ממנה מלא חפניו** (ימ"ו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות) **ונתן לתוך הכף. ונוטל בימינו המחתה של גחלים ובשמאלו כף הקטרת: זרז עצמו** ונכנס

אהלי יעקב

קרא רק בהקטרה דלפני ולפנים. ולהרמב"ן שהקטרה דהיכל היה הכנסת המחתה בכהן הדיוט ועי' פיים וליכא משום חולשא דכה"ג. וי"ל דהש"ס חדא מתרי טעמא נקט. ואמר הטעם השוה בכולם. אלא שלא מצאתי דין זה מבואר בשום מקום. אדום, הוא זהב פרוים שדומה לדם פרים. להורות שמצות היום להכניס דם הפר לפני ולפנים. ומה שעשו היכר זה במחתה ולא במזרק הדם. אפשר להורות ג"כ שיש הפרש בין האש דקטרת דלפולי"פ לאש דקטרת דהיכל. שאש דלפולי"פ היה צריך להיות דוקא לוחשות לא עוממות ולא שלהבת מדכתיב גחלי אש. ואדמימותו חזק יותר כי גם שלהבת אינו אדום כ"כ כדאמרי' בברכות גבי מאורי האש. משא"כ באש דקטרת דהיכל לא קפיד ביה קרא. והרמב"ם לא העתיק אדום לפי שהוא סברת יחיד. אבל הרא"ש ורבנו ירוחם זכרוהו. קלה, דופנה דק. מחזקת שלשה קבין, ובשאר הימים היה חותה בשל ד' קבין ומערה לתוך וגו'. ועדי"ה ג' קבין הוו ע"ב ביצים להמתיק גבורת האש במנין חסד. וידה ארוכה, כדי שתהא זרועו מסייעתו. המזבח, החיצון. כדילפינן מדכתיב מעל המזבח מלפני ה'. וחתה, מהמערכה שמוסיפין בו ביום. מן הלוחשות, לאפוקי עוממות ושלהבת דלא מיקרו גחלי אש כדאיתא בתו"כ הובא בירושלמי דפרקין ובבבלי פסחים (ע"ה ב). מצד מערב המזבח, כדכתיב מלפני ה'. ועי' תוס' (מו א ד"ה אבל). מלאה גחלי אש. כדכתיב ולקח מלא המחתה גחלי אש. וצ"ע למה לא זכר במשנה שצריכה להיות מלאה. על הרובד הרביעי שבעזרה, כן הוא במשנה ועתוי"ט. וטעם רביעי כתבתי לעיל ע"ש. והרמב"ם לא זכר בזה רביעי אלא סתם על הרובד שבעזרה. איזה שיזדמן. וכ"כ הרא"ש של הרצפה שבעזרה. נראה שלא היה רביעי בגירסתם:

ומוציאין לו כף ריקן וכו', בית זה והנמשכים הם במשנה פרק הוציאו לו ובגמרא שם. ופי' מוציאין לו מלשכת הכלים כף ריקן ומלשכת בית אבטינס מחתה מלאה קטרת. ובסרע"ג הגו' וכלי מלא קטרת וכן העתיקו הרמב"ם ורבנו ירוחם. ע"פ הירושלמי מחתה דהכא היינו בזך. דקה מן הדקה, במשנה ד' פ"ד. ובגמרא יליף לה מדכתיב קטרת סמים דקה שאע"ג דקה שכבר נאמר ושחקת ממנה הדק אלא להביא דקה מן הדקה. וחפן ממנה וכו'. עי' שהיה לפניו הגו' ומוסיף מלא חפניו וכו'. ועל כן הגיה. ובנו' שבסרע"ג הוא בנכון. ובהרבה נו' איתא עוד לא מחוקות וכו' על פי ברייתא (מח א) ופסקה הרמב"ם. ופי' **לא מחוקות**. בלא מילוי. **ולא גדושות**, גבוהות מרוב המילוי. **אלא טפופות**, לף בגובה מעט מן על דחפסת אמפוך. ולדיק מזה הוא הלוך וטפוף תלכנה. **ונתן לתוך הכף**, דלא אפשר בלא כף דהיכי נעביד וכו' כדאיתא בגמרא (מז א). הלכך עבדינן כדאשכחן בנשיאים דכתיב בהו כף אחת מלאה קטרת. **ובשמאלו כף הקטרת**, אף שהולכה בשמאל פוסלת בעבודה. הכא כיון דלא אפשר בלא"ה דביאה אחת אמר רחמנא ולא שתי ביאות. והמחתה אינו יכול להוליכה בשמאלו שהיא כבדה וחמה. אמרינן מסתמא כי אגמריה רחמנא למשה הכי אגמריה דהכף בשמאלו. וכן הוא בהדיא במנחות (כה א) לאפוקי יוה"כ דהכשרו בשמאל. ובכ"מ בפ"ד מהלכות יוה"כ תירץ הכי מדנפשיה. ועתוי"ט באריכות:

זרז עצמו וכו' זוהר אחרי (סז א) נטיל תלת פסיען וכו' ויש לומר זרז עצמו בשברת הלב. ואע"פ שאמרו (ברכות ו ב) למיעל מצוה למירהט. הכא למיעל קמיה מלכא שאני והאי. ומלת הקדשים הק' כתיב כדינו באמצע המלה:

מִיַּד יִתְּנֵהוּ. לְמָרֵס בְּדָמוֹ שֶׁלֹּא יִקְרוֹשׁ: דַּם פָּרוֹ הֵנִיחַ בְּיַד מִי שֶׁמְּמָרֵס בּוֹ עַל הָרוֹבֶד הָרְבִיעִי שֶׁבָּעֲזָרָה. וְנָטַל מַחְתָּה שֶׁל זָהָב (ימ״ו אָדוֹם. קַלָּה. מַחֲזֶקֶת שְׁלֹשָׁה קַבִּין. וְיָדָהּ אֲרוּכָּה) וְעָלָה לְרֹאשׁ המזבח

אהלי יעקב

מפני שבא לומר נתנו וכו׳ נקט הכא במזרק. אף שכל הקבלות הן במזרק כדילפינן מן וישם באגנות דמשה. והפייט שהוסיף טהור פי׳ של זהב טהור כדפרש״י בפיה״ת גבי המנורה הטהורה והשולחן הטהור. והוא משבעה מיני זהבים. ובירושלמי דפרקין איתא כשצורפים אותו אפילו כמה פעמים אינו נחסר כלום. אפשר להורות על רבוי הצורך לדם שבו על כן היה מזהב טהור שאינו בולע כלל. ובתלמודין לא נזכר גם זה. גם לחברו מיד יתנהו. פי׳ כמו ששחט מיד תיכף לסמיכה כן גם לחברו נותן מיד. למרס. וכו׳. להגיס ולערבב כדי שלא יקרוש ויקפא בשעת הקטורת ותפלה קצרה הקודמים להזיה. והוא ארמי ומעוך תרגומו ודמריס. יקרוב לו לרום את הסולת (יחזקאל מו) אך איננו משרשו:

דם פרו הניח וכו׳. בסרע״ג הגי׳ דם פרו הניח על הרובד הרביעי שבעזרה. ושב״י הגיה הניח ביד מי שממרס בו על וכו׳. וכבר זכרו הפייט באומר גם לחברו מיד יתנהו למרס וכו׳. וא״כ היא מובנת מעצמה ומשנה שאינה צריכה היא. והרצון בו דלא תימא שהממרס היה ממרס והוא עומד אצלו. לא כי אלא הניחו והוא תיכף התחיל בצרכי הקטרת. והוא ריהוט לאומר ונטל מחתה וכו׳. וכיון דנפיק מפומיה דמכן אמרינן ליה ליתרון ביאור. ובק״נ הגיהו עוד על הרובד הרביעי של היכל מבחוץ. על פי הגמרא (מג ב) דבמשנה תנן שבהיכל והקשו והכתיב וכל אדם לא יהיה באהל מועד וכו׳ ואמרו תני של היכל פי׳ מבחוץ. ובירושלמי אמרו כיני מתניתין על הרובד הרביעי שבעזרה. וא״כ הפייט נקט לשון הירושלמי. ופי׳ רובד שורה עי׳ רש״י שם. ועי׳ בעבודה תמה מה שהאריך בזה. וי״ל לומר שהרובד שבמשנתנו הוא הרובדין דתנן במדות (פרק ג׳ מ״ז) ושלחה אמה. אמה אמה ורובד שלש וכו׳. (כפי׳ הרא״ש שם) ושלש אמות רוחב של רצפה חלקה שהיה בין המזבח למעלה דאשוגה חשיב רובד אחד. ובהדיה הוו להו ארבעה רובדין חוץ מן השלחין שלא היה רחבן רק אמה ולהכי לא נקראו רובד כדפירש הר״ב שם. והדם היה נותן לממרס בו על הרובד העליון שהוא הסמוך לאולם משום טירחא דכה״ג כדי שמשם יקבל הדם ויכניסנו. והוא רביעי ממטה למעלה. וקרי ליה שבהיכל פי׳ הסמוך להיכל. והמחתה של אש היה מניח על הרובד התחתון שהוא בין המזבח למעלות תיכף בירידתו מן המזבח. וזהו הרובד הרביעי שבעזרה כלומר מלמעלה למטה ועליו ילדק יותר שם עזרה שקרקעו שוה לשאר העזרה. והיה מניח המחתה שם מפני חפינת הקטורת שמסתמא היה בעזרה ולא ע״ג המעלות כדי שיטול שניהם הכף והמחתה כאחת. ובזה מצאנו טעם לרביעי גם לשני הלשון שבמשנה דבריתא תני שבהיכל ובסיפא תני שבעזרה. והרמ״ע ז״ל בתשובה סי׳ י״א יש לו שיטה אחרת בזה. והנלע״ד כתבתי. ול׳ הפייט והירושלמי יש ליישב דלא נחתי רק לאפוקי שבהיכל מבפנים כקושית הבבלי וק״ל. ונטל מחתה של זהב וכו׳. בסרע״ג הגי׳ היא. ונטל מחתה זהובה ועלה לראש המזבח. הורידה מלאה וכו׳. והשאר הוא תוספת מהאחרונים. הב״י מחק תיבת זהובה דמשמע לי׳ זהובה מצופה זהב. והגיה מחתיה של זהב. הן אמת שזה לשון ברור וכן הוא במשנה. אבל נראה דגם מאן דתני זהובה לא משתבש. כי רז״ל בנו זה ע״מ נחושה. וכן כל זהוב וחהובים שבדרז״ל אינם מצופים. והפייטנים יבחרו לשון ערומים. והא קשיא לי. הפייט לפי שיטתו .שאינו זוכר הפרטים כמו קלה מחזקת שלשה קבין וכו׳ המבוארים במשנה. שאינם אלא משום חולשא דכה״ג. למה לו לפרש שהמחתה היתה זהובה. ולא זכר זה אצל הכף ומחתה של קטרת שג״כ היו של זהב כדאמרי׳ בריה (כו א) והאיכא כף ומחתה. ואפשר שבא להורות שהוא מעיקר הדין שיכנים במחתה שחתה בה דוקא. כדכתיב ולקח מלא המחתה והביא שיביא באותה שלקח. וכיון דבשאר הימים היה מכנים בשל זהב אי אפשר שביוה״כ יוריד בקודש ויכנים בשל כסף. אף שצריך לחתות בה ג״כ והתורה חסה. לכן זכר זהובה דלא סגי בלאו הכי. ולפ״ז מאי דנקיט הש״ס גם בזה הטעם משום חולשא דכה״ג. י״ל שזה הטעם צריך להקטרה דהיכל דגם בה במה שהיה חותה היה מכנים ביוה״כ ואינו אלא משום חולשא דכה״ג. דלא קפיד

מוסף של יום כפור

אלפא ביתא סימן

אַחַר וִדּוּי שָׁקַד בְּעָצְמָה. לַעֲשׂוֹת חַטָּאתוֹ וְחַטַּאת הָעָם: בָּדַק סַכִּין וְשָׁחַט פָּרוֹ. וְקִבֵּל דָּמוֹ בְּמִזְרָק טָהוֹר: גַּם לַחֲבֵרוֹ

מיד

אחלי יעקב

אחר וידוי שקד בעצמה, ר״ל אחר וידוי שהיה באימה ובמתינות כראוי למתחנן לפני מלכו של עולם. פתח ישקד פי׳ מיהר דתיקף לסמיכה שחיטה. ואמר בעצמה עפ״י ולאין אונים עצמה ירבה. ר״ל הוסיף אומץ ואור״ל אלהי העולה במנין בעצמ״ה. **לעשות חטאתו**, פר החטאת אשר לו. **וחטאת העם**, שעיר של שם. **בדק סכין**, אפשר סבירא ליה כמ״ד שחיטת פרו בזר פסולה ולהכי נקט פיוט גם בדיקת הסכין בכה״ג עצמו להיכרא. ובתלמודין לא נזכר מזה. **וישחט פרו**, בית זה והמסכים במשנה ג׳ פ״ד. והפס״ר הוסיף בשחיטה הראשונה. ובק״נ הוסיפו רוב שנים ומרק אחר את השחיטה. כמו ששנינו בשחיטת התמיד. וכן כתב התוי״ט דהוא הדין כאן דז״ל בתר טעמא. ובהגהות הרש״ש (לקוטי יב א) הוכיח במישור דהכא היה שוחט הכה״ג בעצמו כל הסימנים. וכ״כ הר״ב תפארת ישראל. עיין עליהם ודברים של טעם הם ושטף הלשון מן קרא לשחטו דקתני הכא מסייע אותם. לכן יותר נכון שלא להוסיף. **במזרק טהור**, במשנה שחטו וקבל במזרק את דמו נתנו למי שממרס בו.

מספי

בבגדי לבן: טהר וקדש ידיו ורגליו ובא לו תחלה אצל פרו: הוא עומד באימה לפני אל עליון ואומר עליו דברי ודוי. וסמך שתי ידיו עליו והתודה. וכך היה אומר אנא השם [חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי. אנא השם] כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים. שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי. ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ (תטהרו). והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את שם המפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה. היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכין ואומר תטהרו. ואתה בטובך מעורר רחמיך וסולח לאיש חסידך (בתשא״ב ליתיה **ואתה בטובך** כו׳) **: דבר והביאו לו שני שעירים והגריל עליהם שני גורלות: גורל ימין כשהוא** (בתשא״ב ובב״י, **שהוא**) **של שם יתנהו על השעיר ואומר** (בתשא״ב ובב״י, **ויעשהו**) **לה׳ חטאת: בשעיר העזאזל לשון זהורית יקשור ויעמידנו כנגד בית שלוחו: אף שעיר שהוא של שם יעמידנו כנגד בית שחיטתו ובא לו שניה אצל פרו ואומר עליו ודוי [ביתו] ודוי אחיו הכהנים וסמך שתי ידיו עליו והתודה. וכך היה אומר אנא השם חטאתי עויתי פשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושך. אנא השם כפר נא לחטאים ולעונות ולפשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך. ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ (תטהרו). והכהנים והעם העומדים בעזרה כשהיו שומעים את שם המפורש יוצא מפי כהן גדול בקדושה ובטהרה. היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. אף הוא היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכין ואומר תטהרו. ואתה בטובך מעורר רחמיך וסולח לשבט משרתך:**

(בתשא״ב ליתיה **ואתה בטובך** וכו׳)

הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה. (יֶהֱוֶה):

וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה. כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים וְאוֹמֵר תִּטְהָרוּ:

וְאַתָּה בְּטוּבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לְשֵׁבֶט מְשָׁרְתֶךָ:

אחר

אהלי יעקב

כפרתו. מסח״כ בודוי סעיר סחינו מזכיר עלמו וכהניס חלא יסרחל כיון סכבר נגמרה כפרתס. וסולח לשבט משרתך, כנ״ל מסרתך בלח יו״ד הרבים כי הוח תוחר לסבט. וכהח בסליחה סליק ח״ב תנינח סימן תסר״ק:

נוסח סדר רע״ג ח״ב וס' תשא״ב

תחת אהרן מגזעו יעמוד לשרת לפניך ביום הסליחה: תורת מעשה ועבודת היום שבעת ימים בזבולנו ילמדוהו: (בתשא״ב. ילמוד ומזין עליו שלישי ושביעי חוץ אם חלו בשבת שהיו דוחין את ההזיה) שלומי זקני עם (בתשא״ב. שזקני עם) וחכמי אחיו הכהנים תמיד יסבבוהו עד בא יום העשור: ראה לפני מי אתה נכנס למקום אש להבת שלהבת: קהל עדתנו עליך יסמוכו ועל ידך תהא (היום) סליחתנו: צוהו ולמדוהו עד בא יום העשור כדי שיהא מורגל בסדר העבודה: פרשו לו סדין בעת שחיטת התמיד (בתשא״ב. סדין של בוץ בעת שחיטת הכבש) לעשות מחיצה בינו לבין העם: עושה מצוה באימה ויראה ובודק עצמו מחוצצי טבילה: שש על מצוה לקיים (בתשא״ב לקיים דתו) וירד לטבול כמו שהוזהר: נתנו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו: מיד יקבל את כבש התמיד ועשאו כהלכתו בכל השנה כולה: לפנים יכנס להקטיר את הקטרת ולהטיב את הנרות ויצא והקריב (בתשא״ב, ולהקריב) את הראש ואת האברים: במצותן בכל יום יעשה מנחת נסכים ומנחת חביתין וינסך את היין בכל כלי שיר (בתשא״ב ובב״י. יושר) יבא מיד לבית הפרוה ויפרשו לו סדין כבראשונה: טרם יפשוט בגדי זהב מקדש בנקיות ידיו ורגליו: חל ופשט בגדי זהב וירד וטבל כמו שטבל: זהבים מעביר ולבנים לובש שעבודת היום

שֶׁל שֵׁם יִקְשׁוֹר לָשׁוֹן שֶׁל זְהוֹרִית כְּנֶגֶד בֵּית שְׁחִיטָתוֹ בְּצַוָּאר: וּבָא לוֹ שְׁנִיָּה אֵצֶל פָּרוֹ. וְאוֹמֵר עָלָיו וִדּוּי בֵּיתוֹ וְוִדּוּי אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְהִתְוַדָּה:

וְכַךְ הָיָה אוֹמֵר. אָנָּא הַשֵּׁם (יְהַוִה או יְהוֵֹה) חָטָאתִי עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ. אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ. אָנָּא בַּשֵּׁם (יְהֻוִהַ או יְהוֹוֻהָ) כַּפֶּר נָא לַחֲטָאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים. שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ. אֲנִי וּבֵיתִי וּבְנֵי אַהֲרֹן עַם קְדוֹשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ כִּי בַיּוֹם

הזה

אהלי יעקב

שמעה במשנה ולא עיין בגמרא. ולפי דרכנו שאמרנו שהיא ברייתא קדומה. נאמר שהפייט לא שמיעא ליה הא ברייתא דרב יוסף. וס״ל כפשטא דמתניתין דלהעמדה דסליק מיניה קאי. ולנשחט לא היו קושרין כלל. דטעמא דשלא יתערבו לא ניחא ליה רק בשלא יתערבו זה בזה שהיו שוין במראה ובקומה ואיכא למיחש. וקושרין במשתלח כי בלאו הכי יקשרו בו מפני סימן הלשון. אך לשלא יתערב נשחט באחרים לא חיים להא. כמו שלא מצינו בשום מקום שהיו עושים סימן בשאר קרבנות כדי שלא יתערבו. אף בזמן שהיו בעזרה למרבה. וכ״ש בהא שלא היו בעזרה רק שני שעירים הללו. וכבר קשרו למשתלח. ובאמת פעמא בעי לאוקמיתא דגמרא שקושרין לשל שם נ״כ. כן היינו יכולים לומר גברא אגברא קא רמית. אמנם דא עקא שגם שאר מסדרי העבודה שבקו אוקמיתא דגמרא ואזדו אבתרה. בסדר אמיץ כח לא נזכר קשירה בנשחט. וכ״כ מהרי״ס ניגרין שגם רבנו יצחק בן גיאת בס״ע שלו ורבנו יצחק הלוי בקיקלר שיסד לא זכרו הקשירה בנשחט. והרא״ב״ע בס״ע שלו כתב בפירוש שעיר השם כנגד בית שחיטה יעמידנו. וכן כתב העקידה. והרמב״ם והסמ״ג כתבו כלשון המשנה ולנשחט כנגד בית שחיטתו. והעיר הכ״מ שלא היה לו לשתוק במקום שהיה לו לפרש. והדבר קשה למשוי לכל אלו הגדולים טועה. אם לא שהיתה להם ג״א בגמרא. ולולא דמסתפינא הוה אמינא שהם סמכו על סידרא דידן נגד אוקימתא דגמרא. וטעמיהו ממאי דלא איסתמיט שום תנא ואמורא דקא איירו בסוגין בלשונות ושיעורין לזכור לשון של נשחט. וכן לא נזכר במסכת שקלים פרק התרומה גבי כבש פרה וכבש שעיר המשתלח. הכריעו דלא ס״ל האי קושרין בנשחט. וכבר זכרו בעלי הכללים שדרך הרמב״ם לפסוק כברייתא נגד האוקימתא כשמצא לו סיוע. **ובא לו שניה אצל פרו** וכו׳, במשנה ב׳ פ״ד בא לו אצל פרו שניה וסמך וכו׳ **אנא השם**, השם החמישי בחסד. ונקודו נקוד ר״ת צְרור הַמור דודי לי או יכוין נקוד היו״ד וה״א אחרונה שבא וה״א ראשונה חולם והוא״ו צירי. הוי״ה השנית בגבורה. ונקודה היו״ד קבוץ ה״א ראשונה חולם וא״ו חירק ה״א אחרונה פתח. או יכוין נקודה כמשפטה כמו שהיא נקודה בתורה וה״א אחרונה חירק. (נקוד תְּשׁוּקָתִי) או נקודה היו״ד שבא הה״א ווא״ו שורק וה״א אחרונה קמץ. השם הרביעי בתפארת. ונקודו היו״ד סגול ה״א ראשונה פתח וא״ו חירק ה״א אחרונה קבוץ. וגם יכוין בשם מ״ב דס״ג. (מפ״ח). **אני וביתי ובני אהרן**, דתרי זימני כתיבי וכפר בעדו ובעד ביתו. חדא קודם הגורל וחדא בתר הגורל. קמא לעונותיו ועונות ביתו והגין על אחיו הכהנים שגם הם נקראים ביתו כדכתיב בית אהרן ברכו את ה׳. ואחיו הכהנים אף שהפר לא היה בא משלהם רק משל כה״ג. רחמנא אפקריה כי גזא דידיה לגביהו כדאיתא בגמרא. כיון דכתיב והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו. ואף שכבר התודה על עצמו בודוי ראשון אחר וכולל עצמו בודוי שני כיון שעדין לא נשחט הפר ולא נגמרה

כפרתו

בְּקַלְפִּי וְהֶעֱלָה שְׁנֵי גוֹרָלוֹת: גּוֹרָל שֶׁל שֵׁם יִתְּנֵהוּ עַל הַשָּׂעִיר. וְאוֹמֵר לַיהוָה חַטָּאת (יְהוָֹה או יְהוָֹה): וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה. כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹּהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. הָיוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בְּשָׂעִיר עֲזָאזֵל לְשׁוֹן זְהוֹרִית מִשְׁקַל שְׁנֵי סְלָעִים בֵּין קַרְנָיו יִקְשׁוֹר. וְיַעֲמִידֵהוּ בְּשַׁעַר הַמִּזְרָח כְּנֶגֶד בֵּית שִׁלּוּחוֹ: אַף בְּשָׂעִיר שֶׁהוּא

של

אהלי יעקב

וכו' בקלפי מורה כפירוש האחרון. והגה השם אחד. בקלפי, כלי עץ חלול ואינו מחזיק אלא שתי ידים כי היכי דלא ליכוין כנ"ל. המוסף כתב שהוא ל' יוני. והנכון שהוא ארמי. ונקרא כן לפי שנעשה מקליפת עץ מטעם ידוע. והוא שרמזו בגמרא ושל חול היתה. ולכן בן גמלא עשה רק הגורלות של זהב ולא הקלפי:

גורל של שם וכו', בשרע"ג הנו' גורל ימין כשהוא של שם וכו'. והוא תמוה מאוד דהא אפילו עלה של שם בשמאל היה אומר לה' חטאת. ובב"י הביא הנו' שהוא של שם בלא כ'. וגם זה תמוה שהרי לא היה עולה של שם תמיד בימין. וכן תפסו תרן שם ע"ש שתירן בדוחק. ובתוספתא דיומא פ"ב איתא ר"י אומר משום ר' אליעזר הסגן וכהן גדול מושיטין ימיניהם כאחד אם בימינו של כה"ג עלה וכו' ואם בימינו של סגן עלה וכו' ומתנין על שני השעירים הוא אומר לה' והסגן אומר חטאת. משמע דלר"א אם היה עולה בימין הסגן לא היה הכה"ג אומר לה' חטאת. וזה אינו בתוספתא המובאה בגמרא (לט א) וצ"ל דתנאי פליגי אליבא דר"א. ולפ"ז יש לומר דסדרא דידן ס"ל כר"א ואזיל בשיטת התוספתא. וכמ"ש לעיל דשתים כר' אליעזר. ופי' גורל ימין של כה"ג כשהוא של שם היה אומר לה' חטאת לאפוקי דאם עלה בימין הסגן דלא היה אומר הכה"ג חטאת. ולדידן דלא קי"ל הכי הנכון למחוק מלת ימין כמ"ש הב"י ז"ל. וכן הוא בשפ"ד. לה' חטאת, היה הרביעית במלכות ונקודה נקוד ר"ת יִקַּח נָא מְעַט מַיִם או יכוין הזכרים בשבא והי' הראשונה קמץ והשניה פתח. ובשם זה יכוין אף שם מ"ב דאנא בכח ושם מ"ב דמיה (מש"ח). וכבר זכרתי לעיל שהסכמת רוב האחרונים לומר שם זה באדנות לאדני חטאת. והשו"ז כתב דעלהו"ע יאמר בזה להשם חטאת. והכהנים והעם וכו', בסדרא דידן ליתיה הכא. וכן איננו בסדר אמיץ כח ובש"ע להרא"ב"ע. והב"י הכריע לאמרו עד בשכמל"ו דוקא ולא לומר ואף הוא היה מתכוין לגמור. ועתוי"ט לפרק ו' מ"ב. ובסדור הרב כתוב. בכאן אין צריך לכרוע. ועי' בשער הכולל שם:

בשעיר עזאזל וכו', במשנה ב' פ"ד קשר לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח והעמידו כנגד בית שילוחו. ופי' בשעיר המשתלח לעזאזל. ופי' רז"ל (יומא ס"ז ב) קשה שבהרים (עזז אל) וכן הוא אומר ואת אילי הארץ לקח. ואמרו עוד שם לכפר על מעשה עזא ועזאל. כלומר על העריות ערש"י שם. ור"ל על כן נכפל הז' להורות שניהם. וכתב הרא"ב"ע בפיה"ת כשתהיה בן שלשים ושלש תדענו. ופי' הסמ"ג שר"ל על תבת גלעד שהוא כשתי תבות גל עד גם פה פירשו עז אזל שהולך לקשה. ויותר נוחים דברי הרמב"ן ז"ל שפירש על לשעירים שהוא בפסוק ל"ג כשתמנה מכאן וכדרז"ל עזא ועזאל. **לשון של** זהורית. צמר צבוע אדום משוך כלשון. כמו לשון הזהב דעכן. עפ"ה אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו. כי כשהיה מלבין היה סימן שהקב"ה מחל עונותיהם. כדלקמן. משקל שני סלעים, כדי שיהא בו שעור ליתן חציו בסלע וחציו בין קרניו כדאיתא בגמרא (מא ב). בין קרניו, לומד סתום מן המפורש. מן הסמיכה וממה שמיעט וחציו בין קרניו. יקשור, שלא יתחלף בשל שם שהיו שוים במראה ובקומה. שלוחו, השער שמוציאין אותו דרך שם:

אף בשעיר שהוא של שם וכו' במשנה וגמרא שם. הנו' הישנה היא **אף** שעיר של שם יעמידנו כנגד בית שחיטתו. כלשון המשנה. ובגמרא אמרינן איבעיא להו ולגשתו אקשירה קאי או אהעמדה קאי ת"ש דתני רב יוסף וכו' ש"מ אקשירה קאי ש"מ. וכתב הרא"ש ובסדר אתה כוננת כתוב אף שעיר של שם יעמידנו וכו' ותימה דבהדיא בגמרא מסיק דאקשירה קאי. ומכן בש"י תפסו בחזק

שטעה

וּמִשְׁתַּחֲוִים וְנוֹפְלִים עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאַף הוּא הָיָה מִתְכַּוֵּן לִגְמוֹר אֶת הַשֵּׁם כְּנֶגֶד הַמְבָרְכִים וְאוֹמֵר תִּטְהָרוּ. וְאַתָּה בְּטוּבְךָ מְעוֹרֵר רַחֲמֶיךָ וְסוֹלֵחַ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ: דֶּרֶךְ וּבָא לוֹ לְמִזְרַח הָעֲזָרָה לִצְפוֹן הַמִּזְבֵּחַ. הַסְּגַן מִימִינוֹ וְרֹאשׁ בֵּית אָב מִשְּׂמֹאלוֹ. וְשָׁם שְׁנֵי שְׂעִירִים פְּנֵיהֶם לְמַעֲרָב וַאֲחוֹרֵיהֶם לְמִזְרָח. אֶחָד לִימִינוֹ וְאֶחָד לִשְׂמֹאלוֹ. טָרַף

בקלפי

אהלי יעקב

נופלים ואומרים בשכמל"ו (טור בשם אבי העזרי וכ"ה במרדכי) אעפ"כ לדידן שאינו אלא לזכר בעלמא לא נהגו ליפול אלא פעם אחת בכל הוי. כשאומרים היו כורעים ומשתחוים ונופלים. הרמ"ק בס' עבודת יוה"כ נתן טעם ע"פ הסוד לשלש פעולות הללו כריעה והשתחויה ונפילה. ואומרים בשכמל"ו. בגמרא יליף לה מקרא כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו. ובהגהת מרדכי הקשה מנלן שהוא בשכמל"ו דילמא הוא שבח אחר ע"ש ובבגדי ישע להפלא"ה ז"ל מביא בשם הפליאה דדייק מדכתיב לאלהינו. ר"ל הבו גודל בדבר שהוא שמות לשם. והוא אותיות בשכמל"ו, כי מאותיות מש"ה וכל"ב המשמשות לא נמצאו רק אלו. אך בה' אל תמרודו. אמרי העם שה' אלהיו. מי כה' אלהינו. מה' יצא הדבר. כי ידור נדר לה'. וה' שמים עשה. ואף הוא היה מתכוין לגמור וכו'. זה לא נמצא במשנה ובתוספתא ובתלמוד. וכן כתב הסמ"ג שהפייט יסד כי בשלשת הודוין היה מתכוין לגמור את השם כנגד המברכים וכו' ואינו בתלמוד ואולי שום מדרש מצא. וכ"ה בהגמ"ר. וחברו הרמב"ם בסוף פ"ב מהל' עיוה"כ. והכ"מ לא ציין מקור מקומו. ובודאי סמך על סדרא דידן כמו שסמכו עליו כל מסדרי העבודה. שהביאו זה בסדריהם. וכן מכר בזוהר אחרי (סז א) וברעיא מהימנא צו (לג א). ובספ"ר הגי' אז במקום אף. ונראה שהוא מטעם שאין פותחין באף. ואין זה כדאי למחוק הנוסחא שאין זה התחלה. מתכוין לגמור וכו'. פי' הטור שהיה מאריך בשם בנעימות קול עד שהיו כורעים ואומרים בשכמל"ו ואז מסיים תטהרו. ר"ל היה מאריך עד שיעמדו ויהי' לבם פנוי לקבל הברכה שאומר להם תטהרו. והוא ע"ד את ה' האמרת וה' האמירך. וזהו אמרו אף פי' כמו שהם נתנו כבוד לשם אף הוא ממתין עליהם. ולזה בלה' תמלא ליכא הא דואף הוא היה מתכוין דליכא שם ברכה לישראל. כנגד המברכים, כנגד האומרים ברוך שם וכו'. לאיש חסידך, עפ"ה תומיך ואוריך לאיש חסידך הנאמר על אהרן. והעומדים תחתיו נקראו על שמו. ועדיה כהן הוא מספרא דחסד:

דרך ובא לו וכו', במשנה פ' פ"ג ורמ"ם פ"ד. בא לו למזרח העזרה וכו' טרף בקלפי וכו'. בסרע"ג ובתשב"ץ הגי' דבר והביאו לו שני שעירים וכו'. וכתב עלה הבי"ע שגם זה טעות שלא היו מביאים אותם אליו אבל הוא היה הולך וכו' ואח"כ יש לגרוס כך. דרך ובא לו למזרח העזרה לצפון המזבח ושם שני שעירים והגדיל וכו' עכ"ל. ויש לומר כי מ"ש והביאו לו ר"ל אחר הודוי היו מכניסים את השעירים לפנים מבער נקמר ולא קודם לכן. כפשטיה דקרא דכתיב ולקח את שני השעירים והעמיד אותם לפני ה' פתח אוהל מועד בתר וכפר בעדו שהוא כפרת דברים ודוי ראשון. ורק קיצר כדרכו נפרש מקומו היכן הביאו וקיצר הליכתו לשם. והאחרונים הוסיפו עוד תוספות מרובה. ומה שהעתקתי בפנים הוא מסדור הרב. והם דברים מוסכמים. לצפון המזבח. שכל מעשיו טעונין צפון. הסגן מימינו וכו'. מפני שהיו צריכים לומר לכה"ג הגביה ימינך או הגביה שמאלך. וי"מ מפני שהולך עכשיו לכפר על הצבור צריכין לו שימכין כדאשכחן במשה שאהרן וחור תמכו בידיו מזה ומזה. פניהם למערב ואחוריהם למזרח. כן הוא ברמב"ם. ועי' בכ"מ שאריך נמצא המקור לזה ועלם מעינו הבדולח שכן הוא בהדיא בתוי"כ במקומו. טרף, חטף. כי היכי דלא ליכוין במשמוש היד להעלות של שם בימין שזה היה סימן יפה. כי האותיות היו חקוקות בגורלות כדאיתא בירושלמי ונקל להבין במשמוש. וי"מ טרף פי' ערבב כמו בלים הטרופות בקערה

וכי

פָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי. אָנָּא בְּשֵׁם (יְהֹוָה) כַּפֶּר נָא לַחֲטָאִים וְלַעֲוֹנוֹת וְלַפְּשָׁעִים. שֶׁחָטָאתִי וְשֶׁעָוִיתִי וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ אֲנִי וּבֵיתִי. כַּכָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה: (יְהֹוָה) וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם הָעוֹמְדִים בָּעֲזָרָה. כְּשֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת שֵׁם הַמְפוֹרָשׁ יוֹצֵא מִפִּי כֹהֵן גָּדוֹל בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה. הָיוּ כּוֹרְעִים

ומשתחוים

אהלי יעקב

בשם וכן הוא בירושלמי וכן העלו האחרונים ז"ל. ופירושו בעבור השם העצם שהוא מקור לכל השמות וכולם נאצלים ממנו והוא רחמים גמורים. וכתב המש"ח בעשר הוי"ת שהיו יוצאים מעצמם מפי כה"ג ביוה"כ (בסוד אשר אזכיר את שמי. תזכיר לא נאמר אלא אזכיר) שהם סוד עצמות הבריאה. שהוא הוי"ה דכ"ד צירופין וע"ב תגין הידועה. יכוין הנקודות הראויות להן. ואלו הם. הראשון בנצח. ונקודו הזכרים בקמץ והי' ראשונה צירי והשני חירק. הוי"ה השניה בהוד. ונקודו נקוד ר"ת יִשמחו הַשמים וְתגל הָארץ השם השלישי ביסוד. ונקודו נקוד ר"ת וְנהר יֹצא מֵעדן לְה שקות. חטאתי עויתי פשעתי. כרבנן בגמרא (לו ב) הקל תחלה שוגג מזיד מרד פי' להכעיס ח"ו. לפני ה', זה יאמר באדנות. אף שכה"ג היה אומר גם זה ככתיבתו. שעשרה פעמים היה מזכיר את השם ככתיבתו. ג' בכל ודוי משלשת הודוים והעשירי בלה' חטאת. (יומא לט ב וירושלמי פ"ג ה"ז) אעפ"כ כיון שהוא פסוק אנו אומרים אותו באדנות ככל מקום קריאתנו. כן העלו האחרונים ז"ל. וזה הטעם גם בלה' חטאת שאומרים גם אותו באדנות. ועי' בב"ח ומג"א וט"ז סי' תרכ"א. והכהנים והעם וכו', לפנינו במשנה ליתיה בשני ודוים הראשונים וכן בהגדה. ורק הוא בודוי האחרון (פ"ו מ"ב). וכתב התוי"ט שם דתנא נטר לה עד הכא שהוא סוף ההזכרות ומפרש דכל היכא דתנן והן אומרים בשכמל"ו הרצון בו הוא כן והכהנים והעם וכו'. ודע שהרמב"ם בפי' המשנה הביא להא דוהכהנים והעם בודוי הראשון. נראה שבגירסתו היה כתוב שמה וכן נראה קצת מהירושלמי. והתוי"ט לא העיר מזה. ועי' באורי הגר"א סי' תרכ"א ס"ק ט'. העומדים בעזרה, דוקא העומדים בעזרה הוו עבדי תרתי נופלים ואומרים בשכמל"ו. אבל אותם שחוץ לעזרה לא היו נופלים רק אומרים בשכמל"ו. כדאיתא בירושלמי (פ"ג ה"ז) הקרובים היו נופלים על פניהם והרחוקים היו אומרים בשכמל"ו. הביאו התוס' בסוטה (מ ע"ב ד"ה וכל ע"ם). כי העזרה לא היתה מחזקת כולם דהא לא נמנה בעשרה נסים שנעשו לאבותינו בביהמ"ק דתנן באבות ומייתי לה ביומא (כא א). גם לא מנו זה בין המקומות שהמועט החזיק את המרובה (ב"ר פר' ה). רק אשר לקחו עמדתם בעזרה היו משתחוים רוחים אף שהיו עומדים צפופים. את שם המפורש, כן הוא גם במשנה. ובק"ג את השם הנכבד והנורא כלשון הכתוב בדברים. הרא"ש הביא בשם רב האי שהוא שם של מ"ב (וכ"כ רש"י בסנהדרין ס' ע"א ד"ה שם) ועדין מצוי בישיבה בקבלה וידוע לחכמים. וכתב עלה שאין נראין לו דברי רב האי רק הוא שם בן ד' ככתבו (ועי' במו"נ בפרק ס"א מהחלק הראשון) וכן כתב הרמ"ק בס' עבודת יוה"כ שהוא שם בן ד' אך היה זוכרו בניקוד אחר לא כמו שהיה זוכרו בברכת כהנים שג"כ היה ככתבו ע"ש. יוצא, איתא בכתבי האריז"ל שהיה פותח את פיו והשם יוצא מאליו. וז"ש אשר אזכיר את שמי. ובזה יתורץ ג"כ מה שהקשו מאי רבותיה דהכא שהיו נופלים ע"פ הא בכל יום היו שומעים השם ככתבו בב"כ שבמקדש היו מברכים בשם. דהכא שאני שהיה כח אלהי מדריגתו של מרע"ה השכינה מדברת מתוך גרונו. וזה שהוסיף הפייט בקדושה ובטהרה לשון הנאמר בשבחן של מלאכים האומרים בשם שולחם ית'. היו כורעים ומשתחוים ונופלים וכו', על כל אזכרה שהיו שומעים היו

כְּמִשְׁפָּטָם.) יָבֹא מִיַּד לְבֵית הַפַּרְוָה וּבַקֹּדֶשׁ הָיְתָה. וְיִפְרְשׂוּ לוֹ סָדִין שֶׁל בּוּץ בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם כְּבָרִאשׁוֹנָה: טֶרֶם יִפְשׁוֹט בִּגְדֵי זָהָב. מְקַדֵּשׁ בִּנְקִיּוּת יָדָיו וְרַגְלָיו: (י״מ מִקִּיתוֹן שֶׁל זָהָב) חָל וּפָשַׁט בִּגְדֵי זָהָב. וְיָרַד וְטָבַל כְּמוֹ שֶׁהוּזְהַר וְעָלָה וְנִסְתַּפָּג: זְהָבִים מַעֲבִיר וּלְבָנִים לוֹבֵשׁ שֶׁעֲבוֹדַת הַיּוֹם בְּבִגְדֵי לָבָן: וּמְהֵר וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו. וּבָא לוֹ תְּחִלָּה אֵצֶל פָּרוֹ. וּפָרוֹ הָיָה עוֹמֵד בַּצָּפוֹן. כְּנֶגֶד בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ. רֹאשׁוֹ לַדָּרוֹם וּפָנָיו לַמַּעֲרָב. וְהַכֹּהֵן עוֹמֵד בַּמִּזְרָח וּפָנָיו לַמַּעֲרָב: הוּא עוֹמֵד בְּאֵימָה לִפְנֵי אֵל עֶלְיוֹן. וְאוֹמֵר עָלָיו דִּבְרֵי וִדּוּי. וְסָמַךְ שְׁתֵּי יָדָיו עָלָיו וְהִתְוַדָּה:

וְכָךְ הָיָה אוֹמֵר. אָנָּא הַשֵּׁם (יְהֹוָה). חָטָאתִי עָוִיתִי

פשעתי

אהלי יעקב

יבא מיד לבית הפרוה וכו׳. במשנה ו׳ פ״ג הביאוהו לבית הפרוה ובקודש היתה פרשו סדין של בוץ וכו׳. ובית הפרוה שם לשכה שהיתה בעזרה ועל גגה היה בית הטבילה. ונקראת על שם בונאה שהיה שמו פרוה בשם עוף (חולין סב ב). כמו יונה עורב צפור צפורה. ויש מפרשים (פי׳ ר״ח ביומא ובערוך הביאו התוי״ט שם. ובפי׳ הרא״ש סוף מדות מבורר יותר.) שהיה מכשף אחד שעלה בדעתו לראות כה״ג ביוה״כ בשעה שמקטיר קטורת ועשה מחילה מירושלם להר הבית ומצאוהו בלשכת בית הפרוה והרגוהו שם והיה שמו פרוה. ובקדש היתה. לאפוקי טבילה ראשונה שהיתה בחול כדלעיל. ודכתיב ורחץ וכו׳ במקום קדוש. טרם יפשוט וכו׳. במשנה שם וכרבנן דאמרי מקדש ואח״כ פושט. חל, התחיל במכשירי עבודות פנים. זהבים מעביר, י״מ מעביר לגמרי שלא יראו בשום. כמו שאמרו גבי קידוש שצריך לכסות הפת בשעת קידוש על היין. בבגדי לבן, אמור רבנן בגמרא (ר״ה כו א) שאין להתנאות ולהקריב בבגדי זהב לפנים לפי שאין קטיגור נעשה סניגור. שלא להזכיר מעשה העגל שהי׳ של זהב. והזאת דם הפר לפנים שאני משום דאיפשטי ואין הפר בעין:
ומהר, וכן כל כי האי לישנא הוא ע״ד אמרם ז״ל (בבמדב״ר פי״) מלמד שכל מעשה הצדיקים במהירות.

ובא לו תחלה אצל פרו וכו׳. במשנה ח׳ פ״ג בא לו אצל פרו וכו׳ ובגמרא שם. אמר תחלה ר״ל כדי שיבא זכאי ויכפר על החייב. ואמר פרו שהוא בא משלו. ואמר בין האולם ולמזבח כדי שיהא קרוב להיכל כל מה דאפשר ולא יכבד עליו הולכת הדם. ואמר כנגד ר״ל בצפון המזבח ולא בין האולם ולמזבח. כמ״ש בגמרא (לז א) תני בבין האולם ולמזבח. ראשו לדרום ופניו למערב, שהיה מעקם ראשו עד שיהא פניו למערב חובו לצפון. ולהדיא לאוקמיה מזרח ומערב לא. שמא יטיל גללים ויגלה בית הרעי כנגד המזבח. כמ״ש בגמרא שם. במזרח, פי׳ אחוריו למזרח. מן ופרו היה עומד עד ופניו למערב ליתיה בסרע״ג ובנוי מהר״ם ניגרין וקצר הפיים לפי שאין בהם דבר לעיכובא. וישנם בשאר נוסחאות. והם דברים מוסכמים. ע״כ העתקתים בפנים:

הוא עומד באימה וכו׳, זה לא מכר במשנה ובגמרא. גם הוא כפל הלשון בוידוי. ונראה שהוא ע״ד אמרם ז״ל (ברים פ׳ אין עומדין) חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין כדי שיכוונו את לבם לאביהם שבשמים. ויהי אמרו. ואומר עליו דברי ודוי ר״ל בכוונת הלב כי יש אמירה בלב. לפני אל עליון, בכינה דרגא דיוה״כ. עי׳ פרדס בערך אל ההודאות. וסמך שתי ידיו עליו וכו׳, במשנה ח׳ פ״ג ובגמרא שם. אנא השם, כן צריך לומר השם. ולא כאדנות כקריאתו בכל מקום. להורות שכה״ג לא היה אומר כקריאתו אלא ככתיבתו. לכן משנין ואומרים השם. וכן הטעם באנא בשם. עי׳ כא״ש ופור סי׳ תרכ״א חילוקי דעות בזה. וכתבו שבסדר אתה כוננת הראשונה אנא השם והשניה אנא

בשם

נֵרוֹת ו) לְהַקְטִיר אֶת הַקְּטֹרֶת וּלְהֵטִיב אֶת (י"א שְׁתֵּי) הַנֵּרוֹת. וְיָצָא וְהִקְרִיב אֶת הָרֹאשׁ וְאֶת הָאֵבָרִים: כְּמִצְוָתָן בְּכָל יוֹם יַעֲשֶׂה מִנְחַת נְסָכִים וּמִנְחַת חֲבִיתִין. וַיְנַסֵּךְ הַיַּיִן בְּכָל כְּלֵי שִׁיר (נ"א בִּכְלֵי יוֹשֶׁר): וְאַחַר כַּךְ מַקְרִיב פַּר הָעוֹלָה וְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים שֶׁל מוּסַף הַיּוֹם וּמִנְחָתָם וְנִסְכֵּיהֶם כְּמִשְׁפָּטָם: (ואם חל בשבת מוסיפין וּבְיוֹם הַשַּׁבָּת מַקְרִיב קוֹדֶם מוּסַף הַיּוֹם שְׁנֵי כְבָשִׂים שֶׁל מוּסַף שַׁבָּת וּמִנְחָתָם. וְאַחַר כַּךְ עוֹרְכִין לֶחֶם הַפָּנִים וּמַקְטִיר הַבָּזִיכִין

כמשפטם

אהלי יעקב

הרז"ה שכולן היו על ידי כה"ג. ולדבריהם צריך לומר דמשנה נקט רק הגמר. ועכ"פ הדבר במחלוקת היא שנויה בין רבוותא קמאי. על כן נראה שיותר נכון שלא להוסיף חמש נרות. וכאשר יובן לשון המשנה כן יובן לשון הפייט. ונראה שכן הוא גם דעת הב"י ז"ל מדלא הגיה וק"ל.

כמצותן בכל יום יעשה וכו', במשנה שם. ולהקריב את הראש ואת האברים את החביתין ואת היין. וכתב התיו"ט שם תימה דלא תנן והסלת ע"ש. י"מ שנכלל באומר אברים דשייך לתמיד כאברים. וי"מ שנכלל בחביתין דתרויהו הוו מין אחד. ועכ"פ טעמא בעי למה שיירו וכללו. והרמב"ם העתיק החביתין והנסכים. שם נסכים כולל סולת ויין כפי מה שפקדים הוא בפ"ד מהל' מעה"ק. ובסדר עבודה זו יש נוסחאות שונות. עי' עבוי"י. וגו' סרע"ג היא נכונה שזכר הכל וכסדר. מנחת נסכים והדר מנחת חביתין. פי' חביתי כה"ג שהיתה סמוכה למנחת התמיד. כדיליף בגמרא (יומא לד א) מדכתיב עולה ומנחה שום מנחה. ואחר כך ניסוך היין מדכתיב זבח ונסכים. **בכל כלי שיר,** כן הוא בסרע"ג ובהרבה נו' ישנות. וכדאמרינן בפ"ב דערכין שאין אומרים שירה אלא על היין. ואומר כל. ר"ל שמוסיפין כלי שיר כל מה דאפשר לכבוד היום. וזה לא נזכר בתלמודין. ובהרבה נו' ישנות איתא **בכלי יושר** וכן הובא בב"י (שם ט"ם בכל כלי יושר). יש מפרשים בכלי שיש לו שולים ר"ל לא כמזרקי הדם שלא היה להם שולים כדי שלא יניחם ויקרוש הדם. וי"מ על הספל שבו היה מנסך היין. עי' בהשגת הראב"ד בפ"ב מהל' מעה"ק. ולשני הפירושים בכלי למ"ד חרוקה לשון יחיד. וכן מ"כ בשם גורי האריז"ל שכנ"ל ע"פ הסוד בכלי יושר והל' בחיריק. **ודע** שמכאן עד יצא מיד לבית הפרוה. ליתיה בסרע"ג. והיגה מהאחרונים ז"ל על פי הרמב"ם שפסק כר' עקיבא (ע ע"א) דאמר פר העולה ושבעת הכבשים של מוסף היום עם תמיד של שחר היו קרבים. עב"י וכ"מ. וכן פסק הרא"ש אלא בשבעת הכבשים פסק כמ"ד חולקין ע"ש. אבל סידרא דידן אזיל בשיטת ר' אליעזר דתנא דבי שמואל (שם) דבטבילה שלישית היו נעשים כולם גם תמיד של בין הערבים וכפי גירסת רבנו חננאל (בספרי ר"ח הנדפסים בש"ס ווילנא מחק המגיה תבת ותמיד ועשה הפסק נקודה בין אמורי חטאות. ופר העולה. ובמחכ"ת לא ירד לסוף דעתו בזה כי הלך אחר שיטת התו' והרז"ה במאור.) וכמ"ש הרמב"ן בפי' החומש. ובירושלמי שם אר"י זו דברי ר"א ור' עקיבא אבל הכמים אומרים כולן היו קרבין עם תמיד של בין הערבים. קרי לתנא דבי שמואל בשם חכמים. ויש הרבה שיטות בזה ואין כאן מקום להאריך. **וביום השבת מקריב וכו',** דשל שבת קודמין דתדירי כדתנן בר"פ כל התדיר (פט א) מוספי שבת קודמין למוספי ר"ח וכו'. **ואח"כ עורכין לחם הפנים וכו',** ר"ל אחר הקרבת מוספי היום. דמוספי היום נ"כ ודאי שקודמין לבזיכין דהד טעמא היא ביום ביום לאחר (יומא לד א). ובנוסחא שפ"ר קצת הוא מגומגם. **ומנסך היין כהלכתו,** ר"ל היין של כל המוספים מאוחר דאינו לאישים. וכן כתב הרי"ע בס"ע שלו.

מוסף של יום כפור

וְלָבַשׁ וְקִדֵּשׁ יָדָיו וְרַגְלָיו: מִיַּד מְקַבֵּל אֶת כֶּבֶשׂ הַתָּמִיד וְשׁוֹחֵט בּוֹ רוֹב שְׁנַיִם. וּמֵנִיחַ לְאַחֵר לִגְמוֹר הַשְּׁחִיטָה וּמְקַבֵּל אֶת הַדָּם וְזוֹרְקוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ כְּמִצְוָתוֹ: לִפְנִים יִכָּנֵס (יש מוסיפין לְהֵטִיב חָמֵשׁ נרות

אהלי יעקב

כל השנה וכו' ע"ש. א"כ יוצא לנו מזה דין חדש שבגדי לבן המוכנים לעבודות פנים אינם ראוים לעבודות חוץ לכה"ג אפי' ביוה"כ ללבשם ולהוסיף עליהם אבנט ובגדי זהב. וכן ראיתי סברא זו בס' פנים יפות להפלאה ז"ל בפ' תצוה פסוק לקדשו לכהנו לי. ועי"ע מל"מ פ"ח מהל' כלי מקדש ה"ג. וקדש ידיו ורגליו, בק"נ הוסיפו עוד מקיתון של זהב. וכן כתבו הסמ"ג והרא"ש. אבל הרש"י והרע"ב כתבו מן הכיור. ועתיו"ט (פ"ג מ"ד) שכתב ולא דייקי וכו'. ולא זכר מר שהוא פלוגתא דאמוראי בירושלמי פ' טרף בקלפי סוף ה"ה. דאיכא מאן דמוקי ליה למה ששנינו והיום מן הקיתון של זהב בשאר קידושין חוץ מן הראשון שהושוו בו אהרן ובניו ומחיל עבודה. ועי' שירי קרבן שם שכן נראה גם דעת הרמב"ם. ולכן יותר נכון שלא להוסיף. ויהיה ממקום שיהיה לכל מר כדאית ליה.

מיד מקבל וכו', בסרע"ג ובתשא"ב ובשאר נוסחאות ישנות הוא. מיד מקבל את כבש התמיד ועשאו כהלכתו בכל השנה כולה. ומרן בב"י סי' תרכ"א כתב עלה שזה טעות דהתקן קרצו ומרק אחר שחיטה על ידו וכו' אלא כך יש לגרוס מיד יקבל את כבש התמיד ושוחט בו רוב שנים ומניח אחר לגמור השחיטה ומקבל את הדם וזורקו על המזבח כמצותו וכו' ע"ש. ויש לומר שאינו אלא קצור. כי קרוץ ברוב שנים לאו חיובא הוא כדאיתא בגמרא. רק כדי שיוכל לקבל את הדם שאינה כשרה אלא בו. ואי שחיט כל הסימנים וקבל הדם זכור הוא לטוב שיצא מחשש שהיה ושחיטת הזבח בשנים כמ"ש התו' (לג א ד"ה למה). ורק אמרו שדי לו בקרוץ רוב שנים אם אינו יכול בלאו הכי לקבל הדם. וכיון שאמר ועשאו כהלכתו ר"ל הכה"ג בעצמו השחיטה והקבלה והזריקה הרי זכר עיקר הדין. ולכן לא שינו הרד"א. אבל כיון דנפק מפומיה דמרן אין לנו לזוז מדבריו. ויש שהוסיפו עוד. ומרק כהן אחר. על פי פירש"י שם במשנה ובחולין (כט א) וכתבו התו' (לב ב ד"ה אם) אף דאמרינן שחיטה לאו עבודה היא וכשרה בזר היינו שנוהגת אף בחולין והאי מירוק אינו נוהג בחולין א"כ הוי עבודה. ועי' עוד שם (מב א) ד"ה שחיטה. ולהגר"א ז"ל באד"ה פר' אחרי היו מפייסין עליו. והוא היה הפיס השני מד' פייסות שהיו ביוה"כ ע"ש. ולישנא דמיד מקבל את כבש התמיד ידויק כסברת הרמב"ן במלחמות ודעמיה. דעבודות הקודמות לתמיד היו נעשות בכה"ד וע"י פיס. ודלא כהרז"ה ודעמיה שכולן היו ע"י כה"ג. ועי' תו"י (לא ב) ד"ה הביאו לו. כתבו אע"פ שיש שאר עבודות שהם לפני שחיטה ואינן כשרות אלא בכה"ג מכל מקום נקט תמיד מילתא דחשיבא טפי. כי הפייט היה יכול לומר מקבל את כבש התמיד. והיה יוצא ידי חובת אות מ' הצריך לו. ודייק ואמר מיד לאורויי שתיכף אחר הטבילה היה השחיטה.

לפנים יכנס וכו', הב"י הביא שבנוסחאות הישנות איתא לפנים יכנס להקטיר את הקטורת ולהטיב את הנרות ולהקריב את הראש ואת האברים, והגיה שצ"ל ויצא והקריב את הראש ואת האברים. דלא לישתמע שהראש והאברים היו קרבין בפנים. וכן הוא בסרע"ג ויצא והקריב. ובאמת במשנה איתא ולהקריב כי הוא דבר פשוט דליכא למיטעא ביה. והאחרונים הוסיפו עוד. יכנס להטיב חמש נרות ולהקטיר וכו'. הנה במשנה (ד' פרק ג) איתא נכנס להקטיר קטורת של שחר ולהטיב את הנרות. פי' שתי הנרות שהטבתן היה אחר הקטורת לרבנן דסברי דבקטורת מפסיק להו. דלא כאבא שאול. דאלו הטבת כל הנרות אחר הקטרה ליכא מאן דאמר. וכן הוא הפי' בהרמב"ם ובהרא"ש ובסדר אמיץ כח דאמרי הקטרה והדר הטבה ר"ל שתי נרות. ולפ"ז הטבת חמש נרות לא הוזכרה במי היתה נעשית ביוה"כ. ומהרמב"ן במלחמות נראה שהיתה נעשית בכהן הדיוט. גם להרמב"ם צריכים אנו לומר כן אף דסבר שהטבתן זו הדלקתן ומדליקין גם בבקר הא קי"ל דהדלקה לאו עבודה היא וכשרה בזר שפיר איכא למימר שלא הטריחו הכה"ג לזה. אבל הסמ"ג כתב נכנס להיכל והטיב חמש נרות והקטיר וכו' וכ"כ בעל עקידה. נראה דאזלי בשיטת הרז"ה

לוֹ סָדִין שֶׁל בּוּץ בְּהַגִּיעַ עֵת שְׁחִיטַת כֶּבֶשׂ הַתָּמִיד. לַעֲשׂוֹת מְחִיצָה בֵּינוֹ לְבֵין הָעָם: עֹשֶׂה מִצְוָה בְּאֵימָה וְיִרְאָה. וּבוֹדֵק עַצְמוֹ מֵחוֹצְצֵי טְבִילָה: שָׂשׂ עַל מִצְוָה לְקַיֵּם דָּתוֹ. וּפָשַׁט בִּגְדֵי חוֹל וְיָרַד וְטָבַל כְּמוֹ שֶׁהוּזְהַר וְעָלָה וְנִסְתַּפָּג: נָתְנוּ לוֹ בִּגְדֵי זָהָב.

ולבש

אהלי יעקב

הפ"א קמוצה מהקל, ובק"נ היא צרויה מהכבד. וזה לא נמצא אלא פרישת בגדים. **בינו לבין העם,** כן הוא בסרע"ג כמ"ש במשנה, ובנוסחאות איתא בינו ובין העם. אף ששמוש זה מרובה בכתובים ושמוש בין לבין לא נמצא רק פעם אחת, מבדילים ביניכם לבין אלהיכם (ישעיה נט). אעפ"כ לשון המשנה באה בדיוק, שהוראת בין לבין היא שלא יתראה הראשון לשני. וזה הוא המכוון בכאן.

עושה מצוה, כ"ה בסרע"ג ובתשלום אבודרהם ובפע"ת. ובק"נ איתא עושה טבילה. ולא יפול לומר כן. **ובודק עצמו מחוצצי טבילה,** זכר זה בטבילה ראשונה וה"ה לשאר טבילות. ונקטיה לרבותא שטבילה זו לדידן דקי"ל כר' יהודה שאינה אלא חומרא בעלמא. הוה אמינא דלא צריך בדיקה. וכמו ששאלו בגמרא (לא א) טבילה זו חוצץ או אינו חוצץ. ועתו' שם. וזהו דקרי לה מצוה כלומר מצוה לשמוע דברי חכמים. ואחר שאמר באימה ויראה אמר **שש על מצוה** וכו'. שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה. לקיים מ"ש וגילו ברעדה. במקום גילה שם תהא רעדה מוקדמת. יראה ואהבה. כי יראה היא השער בזאת יבא אהרן אל הקודש כידוע. **ופשט בגדי חול,** כלומר להכי לא בעי קידוש אפשיטה. דבגדי חול הוא דפשט. וקידושא בתרא מעשרה קידושין שהיה כה"ג מקדש בו ביום. כי פשיט בגדי קודש ולבש בגדי חול עביד ליה. **וירד וטבל,** בשפ"ר הוסיף ובא לו לבית הטבילה שבשער המים ובחול היתה. כמ"ש שם במשנה ובגמרא (לא א) חוץ מראשונה שהיתה בחול ע"ג שער המים. והפייט סתם ולא זכר מקומו. כי מ"ש במשנה וכולן בקודש חוץ מזו אין רצונו לומר שהחיוב דוקא לטבול בחול. אלא שרשאי לטבול טבילה זו גם בחול וכלשון הרמב"ם (בפ"ב הלכה ג). ועי' תו' (ל ע"א סוד"ה ומה) כתבו כיון דאכתי לא נתקדש בבגדי קודש סברא הוא שיטבול בחול. והר"ב תפארת ישראל תמה עליהם מה שאמרו מסברא כי הוא מן הדין שאינו רשאי ליכנס בקודש מדלא טבל עדין. ונראה לענ"ד דאפילו לבן זומא דאפיק לה מק"ו הוא רק לנכנס לעבוד עבודה. אבל לביאה ריקנית לא הוית רק מדרבנן; גזירה שמא יעבוד בלא טבילה, עי' בסוגיא ובתו' שם. וא"כ לכה"ג הנכנס לטבול אין מקום לגזירה זו שכל עצמו אינו נכנס אלא לטבול, וכדאמרינן בפ"ק דפסחים לרבנן יבדוק אחר המועד כיון שכל עצמו אינו מחזיר עליו אלא לשורפו לא אתי למיכל מיניה. וכל שכן לר' יהודה דאמר סרך טבילה היא זו. והויא רק מדרבנן אפילו לעבוד עבודה. ולר"י מצורע אינו צריך טבילה שכבר טבל מבערב. הרי כה"ג ג"כ טבל מבערב ולא היה צריך לטבול. אף דלא קי"ל כר"י במצורע מטעם דדיים בטומאה. וכמ"ש הרמב"ם פ"ד מהל' מחוסרי כפרה. הרי בכה"ג לא שייך זה. וא"כ טבילה זו הראשונה של כה"ג לא הויא רק מעלה יתירה. למה לא נתיר לו ליכנס בקודש לטבול. כן נ"ל דלהכי סתם הפייט ולא פירש מקומו. **כמו שהוזהר ועלה ונסתפג,** בסרע"ג ובנו' מהר"ש ניגרין ליתיה ועלה ונסתפג. ועי' מל"מ שנסתפק אי הסיפוג הוא חיובא ומטעם חציצה נגעו בה או רק אורחא דמלתא נקט. ולכן אף שכתבתי בפנים ועלה ונסתפג שכן הוא בכל הנוסחאות כלשון המשנה. נ"ל שהנכון לומר כמו שהוזהר קודש ועלה ונסתפג. דילמא ליתיה בכלל אזהרה. ונסתפג פי' ונתקנח באלונטית

נתנו לו בגדי זהב, ר"ל כל השמונה בגדים. ועי' תוספות יומא (לא ב ד"ה כדאמר) משמע רק ד' בגדי זהב. והוא תמוה מאד ואינו מובן. דהא הוה לי' מחוסר בגדים. בשלמא עבודות פנים בד' בגדי לבן גזרת הכתוב הוא כדילפינן בתו"כ בד ולא מעיל בד ולא חושן וכו'. אלא עבודת חוץ כדקאי קאי בח' בגדים וכדמשמע מכוליה תלמודין. וכן בדו"ח לרעק"א ז"ל הניח זה בצ"ע. ושוב ראיתי בהגהות וחידושים להרב תפארת למשה ז"ל שמפרש דברי התו' הנ"ל שר"ל שלא יטעה ללבוש הד' בגדי לבן המוכנים לעבודות פנים עם ד' בגדי זהב. שיסבור כיון דעכשיו היום העבודה בבגדי בוץ ילבש אותם מיד וגם ילבש עוד ד' בגדי זהב שיהיו שמונה כדרכו של

כל

לו: רְאֵה לִפְנֵי מִי אַתָּה נִכְנָס. לִמְקוֹם אֵשׁ לַהֶבֶת שַׁלְהָבֶת: קְהַל עֲדָתֵנוּ עָלֶיךָ יִסְמֹכוּ. וְעַל יָדְךָ תְּהֵא סְלִיחָתֵנוּ: צִוּוּהוּ וְלִמְּדוּהוּ עַד בֹּא יוֹם הֶעָשׂוֹר. כְּדֵי שֶׁיְּהֵא רָגִיל בַּעֲבוֹדָה: פֵּרְשׂוּ

לו

אהלי יעקב

יום העשור. **וערב יום הכפורים שחרית משביעין אותו** (עי' תפא"י ותו"ח שזקני ב"ד היו המשביעין. ולא משמע כן מסדרי הראשונים. בסדר אמיץ כח כתוב. שבי שבטו ללמד חסן יוליכוהו. לתמר בשנים אותו ישביעו: ובסדר אתה כוננת הצרפתי כתוב. ראשי שבטו הם נעמתו לו. להשביעו בשם בעלית רקחים: והראב"ע בשיע שלו כתב. סגני כהונה ישביעוהו. ור"ל גדולי הכהנים מן הפחות והסגנים.) **במי ששכן שמו בבית הזה שלא ישנה דבר מכל מה שאמרו לו. שמא יש בלבו צד מינות. הוא פורש ובוכה על שחשדוהו. והם פורשים ובוכים שחשדו למי שמעשיו סתומים. שמא אין בלבו כלום:** והם מבוארים במשנה ובגמרא במקומו. **אה לפני מי** וכו', זה הלשון לא נזכר במשנה ובגמרא רק נמצא בעדות השר הרומי שהעתקתי לעיל. ע"ש משמע שזה אינו ענין להשבועה שנזכר במשנה שהיא היתה רק על תקון הקטרת שלא יתקן מבחוץ ויכנים כדעת הצדוקים. וזה היה איום כללי שישוב מחה שיש בידו מן העונות. כי אם יהיה בלתי הגון אף שהקטיר כהלכה לא היה יוצא בשלום. וכמ"ש בגמרא (ט א) ושנות רשעים תקצרנה זה מקדש שני וכו' ושמשו בו יותר משלש מאות כהנים וכו' מכאן ואילך צא וחשוב כל אחד ואחד לא הוציא שנתו. ובודאי לא היו כולם צדוקים. כי רק על אחד אמרו (יט ב) מעשה בצדוקי אחד. ובירושלמי שם אית דבעי מימר היא דפרה היא דסוכה היא דיוה"כ ע"ש. לפי שאין סברא לומר שעמדו מן הצדוקים הרבה כה"ג. ובוא וראה תקיפי קדמאי שהיו מכניסים עצמם בסכנת נפשות ובלבד שיזכו ליכנס. **למקום אש**, כדכתיב ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. **להבת שלהבת**, לה"כ ביחזקאל (כא) ות"י שלהוביתא דמשיציא. וכש' פכו"י הביא בשם מהר"ם ניגרין דאיתא במדרש הנעלם שהכרובים שבבית המקדש היו דוגמא לכרובי ג"ע. אם כה"ג זכה נכנס ויצא בשלום. ואם לאו להב יוצא מבין שני הכרובים ונשרף. ועד"ה להבת הוא בינה דרגא דיוה"כ. הל"ב מבין מלוי של שם ס"ג ששרשו בבינה דמינה דינין מתערין. ושלהבת הוא גבורה בי דינא קשיא. פי' מאורי אור. על כן תרגם יונתן שלהוביתא דמשיציא. **תהא סליחתנו**, כצ"ל ובק"נ תהא היום סליחתנו. וזה אינו כי היו אומרים כן בעיוה"כ. **צוּוהו**, שלא לשנות מכל מה שאמרו לו. **ולמדוהו**, סדר העבודה. כמ"ש בפ"ק כל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומקטיר את הקטרת ומטיב את הנרות וכו' כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה. ובק"נ איתא והרגילוהו. והאחרונים הוסיפו עוד. **ובכל שבעת הימים הוא זורק את הדם ומטיב את הנרות ומקטיר את הקטרת** (זה שלא בדיוק דצ"ל מקטיר ברישא והדר ומטיב כדתנן. וכרבנן ולא כאבא שאול עי' בסוגיא שם. ובהטבת שתי נרות. כי הטבת חמש נרות לא היה בכה"ג ועי' תו' טו א ד"ה אוריי) וכן הוא ברמב"ם ובסדר אתה כוננת הצרפתי ובסדר אמיץ כח. פי' כמהרי"ל.) **ומקריב את הראש ואת הרגל. וערב יוה"כ שחרית מעמידים אותו בשער המזרח ומעבירים לפניו פרים ואילים וכבשים כדי** וכו'. ובעבו"י עוד נוסחאות שונות וארוכות. וכבר כתבתי לעיל שאין צורך להזכיר הפרטים:

פרשו לו סדין, משום צניעותא שלא יראה ערום. ובשאר הטבילות ג"כ היו פורסין סדין אף שלא הוזכר כאן. אך ההיכר של בוץ להתוספות (לא ב ד"ה כדאמר) לא היה רק בשתים הראשונות ע"ש. ולהרמב"ם היה בכולם (מל"מ פ"ד מהלכות עיוה"כ). בסרע"ג הנוי פרסו לו סדין בעת שהיסת התמיד. והאחרונים הוסיפו של בוץ כדתנן במשנה (ד פרק ג). והפייט לא חש להזכירו כיון דאינו אלא להיכרא בעלמא. כדי שיכיר שיש היום עליו עבודות שהן בבגדי בוץ. לפי שבכל שאר ימות השנה הוא משמש בשמונה בגדים דוקא. וכדאיתא בגמרא (לא ב). ומלת פרשו,

הפ"א

(ויש מוסיפין וּמַזִּין עָלָיו שְׁלִישִׁי וּשְׁבִיעִי) שְׁלוּמֵי זִקְנֵי עָם וְחַכְמֵי אֶחָיו הַכֹּהֲנִים. תָּמִיד יְסַבְּבוּהוּ עַד בֹּא יוֹם הֶעָשׂוֹר. וְאוֹמְרִים לוֹ

אהלי יעקב

נו׳ ילמוד. והראשון נכון כי ילמוד מעצמו משמע. ומזין עליו שלישי ושביעי. ליתיה בסרע״ג. וכן הרא״ש לא זכרו בסדר עבודה שלו. כי לא נחתי לסדר אלא עבודת היום משחיטת התמיד ואילך. ואת הקודמים יזכירו רק בראשי פרקים. ורק האחרונים הוסיפוהו. כדאיתא בגמרא (ח א) שמא נטמא במת והוא לא ידע. ויש פה הוספות מרובות שהוסיפו האחרונים מהפרטים. עי׳ שפ״ר ועבו״י בשם מהרי״כ. שלומי זקני עם וכו׳, הוא מה דתנן בפ״ק מסרו לו זקנים מזקני בי״ד וקורין לפניו בסדר היום וכו׳ מסרוהו זקני בי״ד לזקני כהונה וכו׳. ולא זכר הפרטים כדלעיל. ופי׳ שלומי זקני עם. השלמים שבסנהדרין לפי כבודו של כה״ג. וירמוז ג״כ למסירה כמו שלומי אמוני ישראל שדרשוהו אני הוא שהשלמתי נאמן לנאמן שפירושו מסרתי. ואמר וחכמי אחיו הכהנים. ר״ל הבקיאים בחפינה ואשר כח בהם ללמדו אותה. שהיא היתה מהעבודות הקשות שבמקדש. ומדכייל תרויהו בחדא ואמר תמיד יסבבוהו. נראה דקסבר מה ששנינו מסרוהו זקני בי״ד לזקני כהונה. כן היה בכל יום משבעת הימים, דלא כמפרשים שהיתה המסירה רק בערב יוה״כ (עי׳ תפארת ישראל ושפ״ר) וכן משמע לשון הגמרא (יט א) מקדים וקאי ומכיל ואזיל לצפון וכו׳ הכל בלשון הוה. עד בא יום העשור ואומרים לו ראה וכו׳, כן הוא בנו׳ הישנים. והאחרונים הוסיפו אחר תבות לו

לפניהם אומר תנו כבוד למלכות בית דוד. ואחריהם היה בא בית הלוי והכרוז אומר תנו כבוד לבית לוי. ושלשים אלף וששת אלפים היו. וכל סגניהם היו לובשים באותו שעה בגדי משי תכלת. והכהנים משי לבן, וארבעה ועשרים אלף היו. ואחריהם המשוררים, ואחריהם המנגנים, ואחריהם תוקעי חצוצרות, ואחריהם השוערים, ואחריהם עושי הקטרת, ואחריהם עושי הפרוכת, ואחריהם השומרים, ואחריהם האמרכלים, ואחריהם כת אחת נקראת קארטופילוש, ואחריהם כל אנשי המלאכה מלאכת הקודש, ואחריהם השבעים סנהדרין, ואחריהם מאה איש וגזרי כסף בידם לעשות דרך ואחריהם הכהן הגדול, ואחריו כל זקני כהונה, שנים שנים. ובראש כל חוצות היו ראשי ישיבות עומדים, ואומרים אישי כהן גדול בואך לשלום, התפלל ליוצרנו שיחיינו לעסוק בתורתו, ובהגיעם לפתח הר הבית, היו מתפללין שם על קיום מלכי בית דוד, ואחר זה על הכהנים, ועל המקדש, והיה הקול כל כך חזק מרבוי העם בענותם אמן. עד שהעופות הפורחות היו נופלין לארץ ואז הכהן הגדול משתחוה לכל העם, ופורש בבכיה ויראה. וב׳ סגני כהונה מוליכין אותו ללשכה שלו. ושם פורש מכל אחיו הכהנים. וזה בכניסתו. אבל בצאתו היה הכבוד כפלים. כי כל העם אשר בירושלים היו עומדים לפניו. ורובם באבוקות של שעוה לבנה דולקות וכלם לובשים בגדי לבן. וכל החלונות מעוטרות ברקמה, ומלאות נרות. וספרו לי הכהנים כי הרבה מהשנים לא היה כהן גדול יכול להגיע לביתו קודם חצות הלילה, מפני דוחק העם העובר ורבוי הגדול, שאע״פ שהיו כלם מתענים לא היו הולכים לבתיהם, עד יראו אם יזכלו להגיע לנשק ידי הכהן הגדול. וביום שאחריו היה עושה סעודה גדולה ומזמן לאוהביו וקרוביו, ויום טוב היה עושה. לפי שיצא בשלום מן המקדש, אחר זה היה מצוה לצורף שיעשה לוח מזהב ויפתח בה זה הלשון: אני פלוני כהן גדול, ששמשתי בכהונה גדולה בבית הגדול והקדוש, לעבודת מי ששכן שמו שם, והיה שנת כך וכך ליצירה. מי שזכה, בעבודה זו, הוא יזכה בני אחרי לעמוד לשרת לפני ה׳:

מוסף של יום כפור

תשריק סימן

תַּחַת אַהֲרֹן מִגִּזְעוֹ יַעֲמוֹד. לְשָׁרֵת לְפָנֶיךָ בְּיוֹם הַסְּלִיחָה: תּוֹרַת מַעֲשֶׂה וַעֲבוֹדַת הַיּוֹם. שִׁבְעַת יָמִים בִּזְבוּלֵנוּ יְלַמְּדוּהוּ:

ויש

אחלי יעקב

תחת אהרן, לישנא דקרא וכפר הכהן אשר ימשח אותו וכו' תחת אביו. ר"ל מה אהרן כה"ג אף כל שירות של יום הסליחה אינן כשרות אלא בכה"ג כדילפינן בתו"כ מהאי קרא. **יעמוד**, תלה"כ לעמוד לשרת. ובק"נ הוסיפו יעמוד כהן גדול, והוא שפת יתר. **תורת מעשה ועבודת היום**, כן הוא בכל הנו' הישנות. וכפל הלשון נראה. שאמר תורת מעשה על מה שהיה עושה מעשה בידים כדתנן כל שבעת הימים היה זורק ומקטיר וכו'. ועבודת היום על שאר העבודות של יוה"כ שלא היה עושה מעשה דוגמתן בידים רק היו לומדים אותו כילד יעשה. ויש שהגיהו לעבודת היום בלמ"ד. ובשל"ג כתב בשם הר"כ כהונת עולם שהיה אומר מעשה עבודת היום בלא אות שמושית. ומעשה סמוך לעבודת. וגם זה נכון. ויש נוסחאות דגרסי תורת משה, ואפשר שהוא ע"פ מה שאמרו בבריתא (יומא ד א) ושני תלמידי חכמים מתלמידיו של משה לאפוקי צדוקין מוסרין לו כל שבעה כדי להככו בעבודה. **בזבולנו**, ר"ל במקום מהזבול הראוי להיות זבול לנו. דהיינו לשכת פרהדרין שהיתה בנויה בקודש ופתוחה לחול כדי שיוכל לישב ולישן שם. **ילמדוהו**, כן הוא בסרע"ג. ובהרבה נו'

פה ראיתי להביא מס' שבט יהודא לר' שלמה ן' ווירגא. מה שהעתיק הוא מכתב ולשון רומי ללהיק עדות שהעיד שר אחד משרי הרומיים שהיה בזמן בית שני שכתב לממשלתו. מה שהראו לו כמה מנהגים ממנהגי ישראל לבקשת המלכות. וביניהם מה שראה בעמדו על פרק כיצד מעלין את הכהן הגדול מביתו ללשכת פרהדרין. מפני שרק ממנו מוצא יחידי לכמה דברים שבאו בסדר עבודת יוה"כ ובפיוטים השייכים לה. וכן הביאו הרי"ע בסדורו. וזה לשונו:

העבודה הב' היא ביאה כהן גדול למקדש, ולא אמרו לי עבודתו, אבל אמרו לי עלייתו וצאתו מן הקודש. וקצת ממנו ראיתי בעיני ותמהתי מאד מאד ואמרתי בעת ההיא ברוך מי שחלק מכבודו לאלה. שבעת ימים קודם היום ההוא יום מיוחד שקורין כפור, והוא האדיר להם מכל הימים, היו מכינים בבית כהן הגדול מושב וכסאות לאב ב"ד, ולנשיא, ולכהן גדול, וסגן הכהנים ולמלך, לבד אלה שבעים כסאות של כסף לשבעים סנהדרין. והזקן מן הכהנים היה קם על רגליו ואומר לפניו דברי כבושין ותוכחה ואומר לו: ראה לפני מי אתה נכנס ודע שאם תאבד הכונה מיד תפול ותמות ותאבד כפרת ישראל, והנה עיני כל ישראל תלויות בך וחפש דרכך שמא יש בך עון, אפילו קל, כי יש עון שקול כנגד כמה מצות, ושיקול זה הלא הוא ביד אל דעות, גם חקור באחיך הכהנים וטהר אותם. שים נגד פניך כי לפני מלך מלכי המלכים היושב על כסא דין ומזרה בעיניו כל רע, אתה בא, ואיך תבוא והאויב עמך. ואומר להם שכבר חפש ועשה תשובה ממה שנראה שיש בידו עון, גם כל אחיו הכהנים קרבם בעזרת המקדש, והשביעם למי ששכן שמו שם, שכל אחד יאמר מה שיודע בחבירו, או מה שיודע בעצמו. ושיתן להם לכל דבר ודבר התשובה הראויה, גם המלך אומר לו דברים טובים, ומבטיחו לכבדו בצאתו בשלום מן הקודש. אחר זה היו מכריזין ואומרין. איך הכהן הגדול יוצא והולך ללשכה אשר במקדש. ואז יוצאים כל העם ללותו. הולכין לפניו כסדר. וכן ראיתי בעיני, ראשונה הולכין לפניו כל שהוא מזרע מלכי ישראל, כי הקרב הקרב אל הכהן הוא יותר חשוב ואחריהם כל אותם שהם ממלכי בית דוד. וכולם בסדר נכון זה אחר זה. וכרוז

הַשָּׁרֵת (נ"א מְשָׁרֵת): תָּכְנַת כָּל אֵלֶּה לִכְבוֹד אַהֲרֹן. כְּלִי כַפָּרָה לְיִשְׂרָאֵל שַׂמְתּוֹ. וְעַל יָדוֹ סְלִיחַת הֶעָוֹן נָתַתָּ:

תחת

אהלי יעקב

מיכאל משרת. והוא ממשנת חסידים. ולי נראה שהרצון במש"ח שיכוין באמרו כמלאך. למיכאל שהוא כה"ג של מעלה. כדרז"ל עומד ומקריב. ולא שמגיה לומר כמלאך מיכאל משרת. ואמרו כמלאך השרת הוא עפ"ה כי שפתי כהן ישמרו דעת וכו' כי מלאך ה' צבאות הוא. וע"פ אמרם ז"ל בויק"ר ובירושלמי פ' בא לו כשרות של מעלה כך שירות של מטה מה למעלה לבוש הבדים אף למטה כתונת בד קודש ילבש וכו'. ואף שאצל מלאכים כתיב רק לבוש הבדים. והוא אומר חגור בכולם. י"ל שהוא רק למלאכי רחמים. ולהכלולים מאש ומים יתיחשו שניהם. כמו שזכרו שד' בגדי לבן הם נגד ד' אותיות הויה וד' בגדי זהב נגד ד' אותיות אדני וצירוף שניהם גי' מלאך. ועי' לקמן בבאורי להפייט ובכן מה נהדר כה"ג בצאתו כו'. כלי כפרה. מליצת כלי כפרה מורה שהוא מפרש כפרה לשון קנוח כרש"י בפירושו לפי אולי אכפרה פניו במנחה. או לשון כסוי והסתרה כפי' הראב"ע שם מן כפורת. שהוא כסוי. ולא כרמב"ן שם שכתב שהוא לשון פדיון מן אם כופר יושת עליו. ונתנו איש כופר נפשו. כי לא יפול לומר כלי פדיון. כמו שיאמר כלי מקנח או כלי מכסה ומסתיר. ועל ידו סליחת העון נתת. נראה לי דבהא סליק פרקא קמא אלפא ביתא קדמאה וסיים בסליחת העון. ועד כאן הוא לאהרן ומכאן ואילך לדורות. ועי' באדרת אליהו להגר"א ז"ל בהשמטות. שלאהרן אף בשאר ימות השנה היה מותר לו ליכנס כשיעשה הסדר הכתוב. כפשטא דקרא ואל יבוא בכל עת אל הקודש וכו' בזאת יבוא אהרן וכו' ע"ש דברים נפלאים. וידויק לפי זה מה שזכר הפייט לגבי דורות לשרה לפניך ביום הסליחה דוקא. ולאהרן לא הגביל לו יום מימים:

סדר עבודה כפי מה שנמצא בסדר רע"ג ח"ב ובספר תשא"ב

אתה כוננת עולם מראש. יסדת תבל והכל פעלת ובריות בו יצרת: **ב**שורך עולם תהו ובהו. וחשך על פני תהום. גרשת אופל והצבת נוגה: **ג**ולם תבניתך מן האדמה יצרת. ועל עץ הדעת (בתשא"ב השדה) אותו פקדת: **ד**ברך זנח ונזנח מעדן. ולא כליתו למען היותו יציר כפיך (בתשא"ב למען ארך אפך): **ה**גדלת פריו וברכת זרעו. והפריתם בטובך והושבתם שקט: **ו**יפרקו עול ויאמרו לאל סור ממנו. הסירות יד רגע וכחציר אומללו: **ז**כרת ברית לתמים בדורו. ובזכותו (בתשא"ב ובשכרו) שמת לעולם שארית: **ח**ק ברית קשת לטענו כרת. ובאהבת ניחוחו בניו ברכת: **ט**עו בעשרם ובנו מגדל. ואמרו לכו ונעלה ונבקיע הרקיע (בתשא"ב ונעלה לרקיע) ונלחם בו: **י**חיד אב המון פתאום ככוכב זרח. מאור כשדים להאיר בחשך: **כ**עסך הפרת בשורך פעלו. ולעת שיבתו לבבו חקרת: **ל**וית חן ממנו הוצאת. טלה טהור מכבש נבחר: **מ**גזעו איש תם הוצאת. חתום בבריתך מבטן (בתשא"ב מרחם) לקח: **נ**תת לו שנים עשר שבטים. אהובי עליון מבטן נקראו: **ש**מת על לוי לוית חן וחסד. ומכל אחיו כתר לו עטרת: **ע**מרם נבחר מגזע לוי. ואהרן קדוש ה' משרשיו קרשת: **פ**ארתו בבגדי שרד. ובקרבנותיו הפר כעסך: **צ**יץ ומעיל כתנת ומכנסי בד. חשן ואפוד מצנפת ואבנט: **ק**רבנות פרים ועולות כבשים. ושחיטת שעירים (בתשא"ב עתודים) ונתוח אלים: **ר**יח קטרת רוקח מרקחת. ובעור גחלים וזריקת דם וספירת יושר: **ש**ועת קטרת ותפלת אמה. וקדושתו מכפרת עונותינו: **ת**וכן בוץ ועריכת אבן. מחוגר בכולם כמלאך השרת (בתשא"ב משרת): **ת**כנת כל אלה לכבוד אהרן. כלי כפרה לישראל שמתו. ועל ידו סליחת העון נתת:

מִצְנֶפֶת וְאַבְנֵט: קָרְבְּנוֹת פָּרִים וְעוֹלוֹת כְּבָשִׂים. וּשְׁחִיטַת שְׂעִירִים וְנִתּוּחַ אֵילִים: רֵיחַ קְטֹרֶת רוֹקַח מִרְקַחַת וּבִעוּר גֶּחָלִים. וּזְרִיקַת דָּם וּסְפִירַת יוֹשֶׁר: שַׁוְעַת קְטֹרֶת וּתְפִלַּת אֱמֶת. וּקְדוּשָּׁתוֹ מְכַפֶּרֶת עֲוֹנוֹתֵינוּ: תּוֹכֶן בּוּץ וַעֲרִיכַת אֶבֶן. מְחֻגָּר בְּכֻלָּם כְּמַלְאַךְ

השרת

אהלי יעקב

אין ומעיל חשן ואפוד כתונת ומכנסי בד מצנפת ואבנט. (ועי' במשנה (יומא עא ב) כה"ג משמש בשמונה כלים וכו'.) ד' בגדי זהב לחוד וברישא וד' בגדי לבן לחוד וסיפא. ובפרט"ג ובשאר נו' כתוב. אין ומעיל כתונת ומכנסי בד חושן ואפוד מצנפת ואבנט. וזה אינו לא כסדר הלבישה ולא כסדר המקראות בתורה ועשייתם ולא כסדרן במשנה. ויש ליתן קצת טעם לסדר זה. כי הקדים אין לכבוד השם הכתוב בו. וכתיב ביה תמיד. וכפרתו מרובה דמרצה גם על הטומאה. ואחריו זכר המעיל המכפר על לה"ר ואמרו וכולן בלה"ר. ומשמיע קול ומגיל כדכתיב ונשמע קולו וכו'. ואח"כ כתונת ומכנסי בד המכפרים על שתי עבירות חמורות ש"ד וג"ע והם קודמים בלבישה. והקדים הכתונה למכנסים דאקדמיה קרא. ועי' סנהדרין (מט ב) וקרא מ"ט אקדמיה משום דמכסיא לכוליה גופא עדיפא ליה. ואח"כ חושן ואפוד והקדים חושן בשביל אורים ותומים שבו. ואח"כ מצנפת ואבנט דאין מכפרים רק על עבירות שאין בהם מעשה. והקדים המצנפת לחומר הגאוה. ועי' שאגת ארי' סי' כ"ט לפי דרכו ז"ל. **קרבנות פרים,** הם שנים. א' למוסף היום וקרב עולה. והב' שהיה מתודה עליו ובא משל כה"ג וקרב חטאת ונשרף. **ועולות כבשים,** ט' כבשים. שנים לתמידין וז' למוספין וקרבין עולה. **ושחיטת שעירים,** שנים. הא' למוסף היום וקרב חטאת. והשני הגורל לה' חטאת. זכר אצל השעירים שחיטה לאפוקי שעיר המשתלח שאינו בכלל קרבנותיו שאמר. שהוא אינו קרבן רק שוחד כדרז"ל. **ונתוח אלים,** שנים. הא' למוסף וקרב עולה והוא איל העם. והב' אילו של כה"ג קרב ג"כ עולה. והם ט"ו ועם שעיר המשתלח הוו ט"ז. וכתב הרוקח ברמזיו (סי' רי"ו) שהם כנגד ט"ו פנים של חרבו של הקב"ה. ולכפר על ט"ו כריתות שעל כל מטה ומטה חרב נוקמת נקם ברית. וכנגדן ט"ו כפרות כתובין בענין יוה"כ שבאחרי מות. **ריח קטרת,** שעל מזבח הזהב. **ובעור גחלים,** פי' הרי"ב עבודה תמה מה שהיה צבר הקטרת על גבי גחלים. ויכלול ג"כ לשון ביעור וכיבוד כדתניא אם נתפזרו הגחלים מכבדן לאמה. ול"נ שהכונה על המערכה הנוספת במזבח החיצון ביוה"כ כדתנן (פרק ד' מ"ו) בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש דברי ר"מ וכו'. שממנה היה נוטל גחלים לקטרת דלפני ולפנים כמ"ש לקמן. **וספירת יושר,** מנין ההזאות שהיה מונה אחת אחת ואחת וכו'. **שועת קטרת,** של לפני ולפנים. ושועת הוא מן וישע ה' אל הבל. עשה ממנו שם ע"מ שוהה. שעל ידי הקטרת היה פונה ומקבל אותו כדכתיב כי בענן אראה על הכפרת. ובפ"ק דברכות אמר ר' ישמעאל בן אלישע פעם אחת נכנסתי להקטיר קטרת לפני ולפנים וראיתי אכתריאל וכו'. זכר שבח הכניסה להורות שהעיקר הוא קטרת ועל ידו ראה מה שראה. ובזוהר (אחרי סח ב) דקטרת מעליא מכולא. ובגין כך היו מעלין ליה לגו בגו בלחישא וכו'. ועי"ד הרמז כתבו קטרת עם כי שהוא קף של קטרת עולה קרע שטן שעל ידי הקטרת לית ליה רשותא לאסטוני ביומא דכפורי. וי"מ שועת ל' עושר מן היערוך שועך לא בצר (איוב לו) ופי' הרד"ק היערוך ממוך להצילך מצרה. והטעם שהקטרת מעשרת כמ"ש חדשים לקטרת. וילפי מקרא ישימו קטורה באפך וכתיב ברך ה' חילו. **ותפלת אמת,** תפלתו של כה"ג שהיה מתפלל בהיכל. ויכלול גם הוידוים שהיה מתודה על פרו ועל שעיר המשתלח. ואמרו אמת אפשר שהיה מכוין למדת אמת ליעקב שהיא רבת הסליחה כמ"ש בשוח"ט וימהר משה מה ראה וכו' רבנן אמרי אמת ראה ע"ש. ועד"ה תפלת אמת הוא חבור הדודים כידוע. **תוכן בוץ,** ד' בגדי לבן שהיה משמש בהם לפני ולפנים ובהם עיקר עבודת היום ולכך הקדימן. ואמר תוכן לשון חשבון כמו ותוכן לבנים. לרמוז מה דתנן בשחר היה לובש פלוסין של י"ב מנה וכו' הכל שלשים מנה. **ועריכת אבן,** ד' בגדי זהב ובהם החושן הערוכים בו ארבעה טורי אבן. ונקט החושן לכבוד האורים שבהם שם המפורש. **מחוגר בכולם,** ל' חגירה יפול גם על המלבושים ע"ש שנחגרים באבנט ממעל. כמו נער חגור אפוד בד. שהוא מעיל כפירש"י שם. **כמלאך השרת,** כ"ה בפרט"ג בהרבה נוסחאות. ובק"נ כמלאך משרת וכ"ה בפע"ח. ובק"א כמלאך

מיכאל

פִּתְאוֹם כְּכוֹכָב זָרַח. מֵאוּר כַּשְׂדִּים לְהָאִיר בַּחֹשֶׁךְ: *כְּעֵסֶק הֵפַרְתָּ בְּשׁוּרֶךָ פָּעֳלוֹ. וְלֵעַת שֵׂיבָתוֹ לְבָבוֹ חָקַרְתָּ: *לְוִיַּת חֵן מִמֶּנּוּ הוֹצֵאתָ. טָלֶה טָהוֹר מִכֶּבֶשׂ נִבְחָר: מִגִּזְעוֹ אִישׁ תָּם הוֹצֵאתָ. חָתוּם בִּבְרִיתְךָ מֵרֶחֶם לָקַח: *נָתַתָּ לוֹ שְׁנֵים עָשָׂר שְׁבָטִים. אֲהוּבֵי עֶלְיוֹן מִבֶּטֶן נִקְרָאוּ: *שַׂמְתָּ עַל לֵוִי לְוִיַּת חֵן וָחֶסֶד: וּמִכָּל אֶחָיו כֶּתֶר לוֹ עִטַּרְתָּ: *עַמְרָם נִבְחַר מִגֶּזַע לֵוִי. וְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְהֹוָה מְשָׁרְשָׁיו קִדַּשְׁתָּ: *פְּאֵרְתוֹ בְּבִגְדֵי שְׂרָד (נ"א שָׁרֵת) וּבְקָרְבְּנוֹתָיו הֵפֵר כַּעֲסֶךָ: *צִיץ וּמְעִיל כְּתֹנֶת וּמִכְנְסֵי בָד. חֹשֶׁן וְאֵפוֹד

זמצנפת

אהלי יעקב

מעוגשם שם בגמרא. והבליע שלשתם בנעימה. ובק"נ איתא ונבקע מבנין הקל. והנכון הוא כמוסחא הישנה ונבקיע מהפעיל כלישנא דקרא ונבקענה אלינו (ישעיה ז) ומבורר יותר שלא יתחלף בנו"ן הנפעל. כמו ונבקע הר הזיתים. יחיד. עפ"ה אחד היה אברהם בארץ. ויחיד בחקירתו הכיר את בוראו חכה ונעשה אב המון, והוא כטעם מושיבי עקרת הבית אם הבנים. בכוכב זרח. עפ"ה מי העיר ממזרח צדק. ודרשוהו רז"ל על כוכב צדק. בעסך וכו' לשון המשנה באבות שכל הדורות היו מכעיסין ובאין עד שבא אברהם וכו'. ולעת שיבתו לבבו חקרת, י"מ על נסיון המילה דקדים ליצחק. והנכון הוא על נסיון העקידה. דכתיב ביה נסיון בהדיא בקרא. ואף שהיה אחר לידת יצחק. עד דקאי באברהם נקט מיליה דאברהם וסיימיה והדר נקיט מיליה דיצחק. וכן נראה שהבין בעל אמין כח שיסד. יחוס זקוניו העלה לך כליל. וכ"כ הראב"ע בסדר עבודה שלו. חם לשחוט בנו יחידו. והנה דבר ה' אליו. לוית חן ממנו הוצאת, כן הוא הנוסח בסדר רע"ג ובפע"ח. בלי מלת וחסד. לפי שאינה מדתו של יצחק. ובק"נ איתא חן וחסד וכ"כ הספ"ר. וטעמיהו על התכללותו בחסד לאברהם אחר העקידה. וזה כבר רמזו הפייט באמרו טלה, מזלו של ניסן חודש האביב שהוא בחסד כידוע. ועי' בלק"ת להרח"ו פ' ויצא בדרוש י"ב מזלות. חתום בבריתך, שנולד מהול כמ"ש באדר"ן פרק ב' ותב"ד (פ' ס"ג). ובערוך ערך ידיד כתב. פי' רב שרירא אשר קדש ידיד מבטן זה יעקב אבינו וכו' והוא המקודש מן הבטן ועודנו במעי אמו שנא' ורב יעבוד צעיר וכו'. ובילקוט בפרש אלרך בבטן ידעתיך זה יעקב על שם ויתרוצצו הבנים בקרבה. כשהיתה עוברת על פתחי בתי מדרשות היה יעקב מפרכס לצאת וכו'. וזהו אמרו מרחם לקח. מבטן נקראו. מלה"כ (ישעיה מו) בית יעקב העמוסים מני בטן. על לוי לוית חן וחסד, פי' שנתת לו הלויה והכהונה שהכהונה הוא מצד החסד כידוע. כתר. כתר כהונה. ויכלול ג"כ כתר תורה כמ"ש יורו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל. וכתר מלכות. ויהי בישורון מלך זה משה. וכן לפני מלך מלך. וממלכת כהנים בני חשמונאי. עמרם נבחר, להוליד שליחי דרחמנא ומקבלי התורה. ושיאו הכהנים מחלציו. כי היה מהמתים בעטיו של נחש כדאיתא בשבת. ודורשי רשומות אמרו עושה מלאכיו רוחות משרתיו ר"ת עמרם. מגזע לוי, כ"ה בסדר רע"ג ובהרבה נוסחאות. ובמש"ת ובק"נ הגי' מזרע לוי. משרשיו קדשת, כ"ה בסדר רע"ג ובהרבה נוסחאות. שרש וענף ת"י ברא ובר ברא. אבל ונצר משרשיו יפרה תרגם מבני בנוהי וערד"ק שם. ולפי זה כנוי משרשיו שב על לוי פארתו, כדכתיב לכבוד ולתפארת. בבגדי שרד, כן הוא בסרע"ג ובני הישנות וכן הוא בפרע"ח. ועי' רש"י בפי' לפסוק ואת בגדי השרד שכתב שהם בגדי הנסיעה שהיו מכסין בהן הארון והשלחן והמזבח והמנורה וכ"פ הרשב"ם והראב"ע. ולפי זה הגיהו האחרונים וכתבו בגדי שרת. ועי' רמב"ן שישב דרז"ל (יומא עב ב) למה נקראו בגדי כהונה בגדי שרד שאלמלא הם לא נשתיירו משונאיהם של ישראל שריד ופליט. וכן אמר הקליר בקדושה לשחרית יוה"כ. ופזויי שרדיו הורית. על בגדי כהונה כדרז"ל. הפר בעסך, קאי אתרווייהו אבגדי שרד ובקרבנותיו. שבגדי כהונה מכפרין כדרז"ל. וחזר ופרט בגדי שרד שהם ציץ ומעיל וכו' וקרבנותיו הם קרבנות פרים וכו'. ציץ ומעיל וכו', בפע"ח ובסדור הרב ובספ"ר הגי'

בְּדוֹרוֹ. וּבִזְכוּתוֹ שַׂמְתָּ לָעוֹלָם שְׁאֵרִית: חֹק בְּרִית קֶשֶׁת לְמַעֲנוֹ כָּרַתָּ. וּבְאַהֲבַת נִיחוֹחוֹ בָּנָיו בֵּרַכְתָּ: טָעוּ בְּעָשְׁרָם וּבָנוּ מִגְדָּל וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה וְנַבְקִיעַ הָרָקִיעַ וְנִלָּחֵם בּוֹ: יָחִיד אַב הֲמוֹן

פתאום

אהלי יעקב

זה הוא בכלל מה שאמרו לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד. והריטב"א בחידושיו לכתובות שם כתב שכשר תבניתו שב אל האדם. ולמד זה מפירש"י על פסוק ויברא אלהים את האדם בצלמו. שפירש בדפוס העשוי לו. ואין זה שיטתו של הרמב"ם ז"ל כמבואר למעיין בספרו שם. ועי' ראב"ע בפירושו שם מה שמשן בזה על פירש"י שם. שוב מצאתי בס' אבקת רוכל למרן ב"י שנשאל על זה. והשיב שתבניתך פירושו תבנית שאתה בנית. ע"ד ואני נסכתי מלכי שפי' המלך שלי כלומר שהמלכתי אני. (ר"ל ולא עלי כמו מלכי בקדש. וכמ"ש הראב"ע שהכנוי יבוא על דרכים רבים. פעם על הפועל כמו ואני תפלתי. שאני מתפלל. ופעם על הפעול כמו ובית תפלתי. שבו מתפללים אלי.) ונראה שכן הבין גם הקדמון בעל ס"ע **אמיץ כח**. (הוא הסדר עבודה שבמחז"ם לרבנו משלם ברבי קלונימוס ז"ל המתחיל אמיץ כח) שאמר. גולם מחומר בתבנית חותמך. ואומר חותמך הוא תלי' רז"ל בפי' אדית. הקב"ה טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון. וכיון שמרן ז"ל תרץ יתיב וניחא ליה אין לנו להגיהו. וכ"ה בסדור הרב תבניתך. **פקדת**. נוח כדכתיב ויצו ה' אלהים על האדם וכו'. והר"ב שפ"ר הגיה הפקדת. ולא ידעתי למה. כי רוב הבאים בהפעיל הוא לשון מנוי ובררה ולא צווי. **דברך**. כצ"ל ולא כק"ג דבריך בלי רבים. אף שחז"ל בסנהדרין העמיסו עליו עונות רבים אבל עיקר המכוון הוא על עץ הדעת. וכמ"ש מצוה קלה צויתיו וכו'. **למען יציר כפיך**. בסרע"ג הגי' הוא למען היותו יציר כפיך. נראה שמלת היותו. היא תוספת האחרונים לתקן הלשון. וכן מצאתי גי' זו בספר עבודת ישראל בלי תוספת היתה. ולשון זה הרבה בדחז"ל יציר כפיו של הקב"ה. ובשוח"ט (קל"ט) והשת עלי כפכה מכאן לאדם ולביהמ"ק שנבראו בשתי ידים וכו'. ובהרבה נוסחאות מצאתי למען ארך אפך. וכן הוא בתשח"ב ובסדור השל"ה ובסדור הרב ובשפ"ר. ופי' נהג עמו במדה זו מאריך אפיה וגבי דיליה. הרחיב היום ליומו. כדדרשינן בב"ר לרות היום שהרוית היום. **הגדלת פריו**, שהיו גדולים בקומה כמו שזכרו חז"ל במדרשים. **וברכת זרעו והפריתם בטובך**, כדכתיב ויברך אותם אלהים וכו' פרו ורבו ומלאו הארץ. ואומר זרעם נכון לפניהם עמם וצאצאיהם לעיניהם. שנתקיימה הברכה בזרעו אף לאחר החטא והו אמרו בטובך. **והושבתם שקט**, כדכתיב (איוב כא) בתיהם שלום מפחד וכו' וכל הענין שדרשו חז"ל על דור המבול. **ויאמרו לאל סור ממנו**. פסוק באיוב שם. ודרשוהו חז"ל באגדה חלק. (קח א) על דור המבול. דור המבול לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקב"ה. ומה כתיב בהם בתיהם שלום מפחד וכו' והיא גרמה שאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו וכו' שבעטו בהשגחתו ית'. ומדד להם באותה מדה. **והסירות יד**, ר"ל יד השגחתך. כמעט בצל ידי כסיתיך. וערש"י שמות פסוק נטית ימינך. **כרגע כחציר אומללו**. מלה"כ (תלים לז) כי כחציר מהרה ימלו. ועפ"ה כי רגע באפו (תלים ל' ועי' לקית להרח"ו שם סוד רג"ע שהוא באפיו.) **זכרת ברית לתמים בדורו**, זה נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. וכתיב והקימותי את בריתי אתך וכו' וכתיב ויזכור אלהים את נח וכו'. וכמו שפירש הראב"ע שם שהטעם הוא ויזכור את השבועה שנשבע לנח. ועדמב"ן שם. **חק ברית קשת**, כי גם הקשת הוא מחוקות השמים אלא שניתנה לאות לנח כמ"ש הרמב"ן שם. **ובאהבת ניחוחו** וכו', וכן הלשון בתקיעתא דרב בזכרונות. וגם את נח באהבה זכרת. שהמשיך עליו חוט של חסד שהוא באהבה כידוע. ורמוז ג"כ למאמרם ז"ל בבראשית רבה (פל"ד) וירח ה' את ריח הניחוח. הריח ריחו של אברהם אבינו עולה מכבשן האש. והו באהבת ניחוחו כדכתיב זרע אברהם אוהבי. **טעו בעשרם** וכו', הפלגה עוסק לאנשי דור הפלגה לא מצאתי בדחז"ל רק זכרו לדור המבול ואנשי סדום. וברמזי בעהמ"ו כתוב. איש אל רעהו הבה ס"ת שלוה. מפני שלוה יתירה שהיה להם חטאו. והוא ליבנא דרבנן בב"ר (פרשת נח) מפני שהיה העולם בברכה מן המבול ועד הפלגה. ומרדו בהקב"ה מתוך השלוה וכו'. **ונעלה ונבקיע הרקיע ונלחם בו**, בב"ר ובחלק (קט א) נחלקו לשלש כתות אחת אומרת נעלה ונשב שם. ואחת אומרת נעלה ונעבוד ע"ז. ואחת אומרת נעלה ונעשה שם מלחמה. והפיים נקט לתכלית את הקשה שבכולן כדמשמע

מעונשם

וְהִפְרִיתָם בְּטוּבְךָ וְהוֹשַׁבְתָּם שָׁקֶט: וַיִּפָּרְקוּ עוֹל וַיֹּאמְרוּ לָאֵל סוּר מִמֶּנּוּ. הֱסִירוֹתָ יָד רֶגַע וְכֶחָצִיר אֻמְלָלוּ: זָכַרְתָּ בְּרִית לְתָמִים

בדורו

אהלי יעקב

עפ״ה (תלים קי״ט) כוננת ארץ ותעמוד למשפטיך עמדו היום. ואלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ. **עולם מראש**, בלשון חכמים עולם כולל עליונים ותחתונים. ומתחיל מסוג הגבוה ומפשט ויורד בהדרגה לאיש פרטי המכוון והוא הכהן הגדול. ובלשון תורה עולם הוא הזמן כמ״ש הראב״ע בכמה מקומות. ויכלול ג״כ לומר אף שהיה סדר זמנים קודם לכן. ר״ל טרם היות הגלגלים. (כי היפלא מה׳ מעשות דבר יורה סדרם. ותמה גדולה על חוקרינו ז״ל שקיהו בדבר שאינו מכת הנמנעות כלל.) אך העדר קדם גם להויתו. ואתה כוננתו. ובשפת אמת **עולם מראש**, שניהם ידועים. בראשית חכמה ברא אלהים בינה הנקראה עולם דרגא דיוה״כ דרגא דתשובה. כי על כן אתה כוננת ר״ת מנין אהיה שם הבינה כידוע. ובצרוף עולם מנין אמ״ן יחוד הדודים. ובצרוף מראש מנין עגו״ה ומנין קל״א אילן תכלת מזויפת. בסוד שני השעירים שוים במראה ובקומה. לאכפיא ליה. בסוד ארמי גרמא לכלבא עפר רגלך ילחך. כדכתיב והנחש עפר לחמו לא ירעו ולא ישחיתו. ויש להעמיס עוד בכוונת אמרו **עולם מראש**, שר״ל ממקום בית המקדש שנקרא ראשון. כדרז״ל דילפי מקרא כסא כבוד מרום מראשון מקום מקדשנו. ואתיא כדרי׳ אליעזר דאמר (יומא כד ב) עולם מאמצעיתו נברא. מציון נברא העולם ע״ש. שברייתא זו נשנה אליביה כמו שכתבתי לעיל. **יסדת תבל**, מלה״כ מוסדות תבל. ונקט תבל לפי שהוא העליון והחביב משבעה ארצות. כדרז״ל בויקרא רבה (פר׳ כט) ובס׳ יצירה פ״ד שבעה ארצות וכו׳ לפיכך חיבב את השביעיות. לא האקלים השביעי הקיצוני כמו שפירשו חוקרינו. רק כפשוטו כדאיתא בזוהר ויקרא (י ע״א) אדם לא אשתכח אלא בהאי עלמא עילאה מכולהו דאיקרי תבל. והאי ֻתבל אחידא ברקיעא דלעילא וכו׳. ועי׳ במה שכתבתי בזה בס״ד בבאורי להושענות. ולפי פירושם נקט תבל לפי שארץ כולל ותבל מקום הישוב. כמ״ש לה׳ הארץ ומלואה תבל ויושבי בה. **והכל פעלת**, ר״ל היסודות הכוללים. **ובריות בו יצרת**, המורכבים מהם. ועד״ה **תבל**, היא המדה העשירית הכוללת ב׳ מיני גבורות. ?ב״פ רי״ו עולה תבל. ושה תקונים סוד שש מעלות לכסא בבחינת חסדים. שש פעמים חס״ד עולה תבל. והיא **הכל פעלת**, כדכתיב דאברהם וה׳ ברך את אברהם בכל. והוא האדריכל המכר בב״ר על כן **ובריות בו יצרת**, שכל הנבראים והנוצרים בו:

בִּשׁוּרֶךָ, כראותך מן ושור שחקים גבהו. **תוהו ובהו וחשך** וכו׳, כפשוטו ותרגומו צדיא ורקניא ערש״י שם. וזה אחרי שנבראו היסודות והמורכבים מהם. **גרשת אופל הצבת נוגה**, נמצאו מקבילים ואפל ולא נוגה לו (עמוס ה). ואמרו נוגה הוא לרמוז מאמרם ז״ל חמה נוטלת אורה של מעלה. שאור העריה הוא הנאצל מאור הגנוז שנגנז ולא נתיצב. כי על כן לא נאמר בו ויהי כן שלא נתקיים לנו כדרשתם ז״ל. שזהו פי׳ נגה. ולנוגה הירח. שמקבל מאור השמש. ואמרו גרשת אופל אפשר ירמוז להעלמת עין ממעשה הרשעים המכונים בשם תהו ובהו וחשך. בעת הבריאה. שגרשם מנגד עיניו כדדרשינן ברים ב״ר ורק צפה בצדיקים ומעשיהם התיצבו לנגד עיניו. ובזה ידויק לישנא דבשורך דנקט. שפרש שור הבא במובן הראיה מורה צפיה לדעת התכלית הנרצה. והוא מורכב מן שואף אור. וכמו שכתבתי בס״ד שפרשים רבים שתחילתם אות ש׳ יורו משיכה אליו כמו שאב שאף שסף שכח (נמשך כח׳ הזכרון למעלה במקורו) שמר. על כן בא שור אחר הראיה הפשוטה. אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב. לא תשורני עין רואי. ואין כאן המקום להאריך בזה:

גֹּולם, עפ״ה גלמי ראו עיניך (תלים קלט) הנדרש על אדם הראשון. ובסנהדרין אמרו שעה שניה נעשה גולם. ונקודו הלמ״ד בסגול ע״מ אֹזֶבל אוזֶן הוֹדֶש קוֹדֶש שבכנוי ישתנה החולם לק״ח. אָזְנֵי קָדְשֵׁי חָדָשֵׁי. כמו שנמצא זה. גָלְמִי ואין לו חבר. ודלא כק״נ שנקוד הלמ״ד בקמץ גוֹלָם כי הקמוצים לא ישתנו בכנויהם. **תבניתך**, כן הוא הנוסחא הישנה. והאחרונים הגיהו **תבנית האדם**, על פי מ״ש המו״נ בפרק ג׳ מהחלק הראשון. ששם תבנית לא״הפילה לשון, עברית בתארים נאלים באלהים בשום פנים. ואינו כמו תמונה שכתוב ותמונת ה׳ יביט וכו׳ ע״ש. וכבר נמצא בדרז״ל בברכת נישואין (כתובות ח א) אשר יצר את האדם בצלמו בצלם דמות תבניתו. וכן העתיקו הרי״ף והרמב״ם והטור. ונראה שגם

הַדַּעַת אוֹתוֹ פִּמַּדְתָּ: דַּרְכְּךָ זָנָה וְנִזְנַח מֵעֵדֶן. וְלֹא כִּלִּיתוֹ לְמַעַן יְצִיר כַּפֶּיךָ (נ״א לְמַעַן אֶרֶךְ אַפֶּךָ): הִגְדַּלְתָּ פִּרְיוֹ וּבֵרַכְתָּ זַרְעוֹ.

והפריתם

אהלי יעקב

והנה סדרי עבודת שיסדו לנו קרמונינו מרי יוסי בן יוסי הכהן ור׳ אלעזר הקליר ז״ל עד חכמי ספרד שהיו בסוף האלף העבר כרשב״ג וראב״ע ודסב״ע. רבים הם. ומהם נתגלו בימינו ויצאו לאור עולם. וכאשר בינותי במה שראיתי מהם חשבתי לשפוט בצדק שכולם בנו בתיהם על יסודו הנאמן של סדר זה. ו־קחו ועשו במתכונתו. אלא שהאריכו והרחיבו יד לשון כליצותיהם כל אחד לפי עתו וסגנונו. גם הרמב״ם ז״ל ושאר מחברים קדמונים שאבו ממימיו וסמכו עליו בכמה דברים שלא נזכרו במשנה ובתלמוד בבלי וירושלמי. וכמ״ש בביאורי בס״ד. אמנם דא עקא אין לך סדר עבודה שרבו בו הגהות כמו בס״ע זה. שהוגה מסגיהים רבים ונכבדים מחכמי ספרד האחרונים ז״ל. אשר קמו עליו בחזקת היד לחסר וליתר ולחלף. כל אחד כפי דעתו ועיונו בש״ס ופוסקים. אם מרן ב״י ז״ל הגיהו מעט מדברים הנשנים בו שלא כהלכה למעשה וקצת טעיות המעתיקים. הם ז״ל עזרו והרבו פצעיו. עד שכמעט נתבלבלה צורתו הקדמוניה שחברו היוצר מתחלה. וכמספר מגיהים היו מספר סדרי עבודה זה. יהי זכרם ברוך כי לטובה נתכונו. אמנם לדעתי הקצרה לא נכון הדבר לשנות מדעת בעלים. גם המתפלל יהא נבוך בתפלתו יסגור עליו מדכיו הגאות עד שלא ידע למי מקדושים יפנה. ונראה שאחת מעילות הדבר היא לשונו הפשוט לשון משנה. היותו חפשי מכבלי הפייטנים אשר שמו מועקות רבות במתני סדרי עבודותיהם. וזה נתן יד לכל הבא לתקוע בו יתדו. לא כן אם היה חתום בחותם הפיוטי הצר היה קשה להוציא ממסגר אסיר. והגהה היתה בולטת ונראית לעין. ובהא דקמן קשה להבחין בין העיקר לתוספת ולהבדיל בין קודש לקודש.

והנה בספר תשא״ב ובסדר רע״ג ח״ב יש סדר עבודה זה האף אמנם לא נוכל להחליט שהוא בהויתו כמו שיצא מפי מסדרו. אבל הזותו מוכיח עליו שהוא נוסח קדום. ולפי זה כשבאתי לידי מדה זו להיות עוסק בבנין הקודש לסדרו ולשכללו. לא מצאתי לי בזה דרך נכון יותר מדרך הממוצע. דהיינו שלא להתרחק הרבה מעיצומו של הסדר. שבנוסח הקדום והישן. רק במקומות שהם דלא כהלכתא והוגהו ממרן ב״י (או אף שלא הוגהו מב״י אבל הם דברים מוסכמים אליבא דכ״ע) אשר אי אפשר לאומרם כסדר הישן. גם בהם אזכיר בביאורי בס״ד הנוסח הישן כיצד נשנה. ואשתדל לבאר טעמו ונימוקו. והגהות ונוספות שהם משאר רבי התורה ז״ל אסדרם במקומם ואסגירם בחצאי לבנה ובאותיות קטנות למען לא יתבלבל הקורא בקריאתו. והנוספות אשר המה רק לרווחא דמילתא. אזכירם בתוך ביאורי בשם אומרם ואשא ואתן בהם בקצרה בעזה״י.

ולשלמות מלאכת הקודש אמרתי להדפיס ג״כ את סדר עבודה שבסרע״ג ובתשא״ב הנ״ל. אחר סיום תא״ב ביאורי. באותיות לא מנוקודות. למען תהיה ברייתא זו בידינו בנוסח הקדום. כי סרע״ג ותשא״ב לא יד הכל ממשמשין בהם. והם יקרי המציאות. וזאת למודעי שנוסחת סרע״ג שמתי לעיקר. והשנויים שבאו בתשא״ב או בדברי שאר מחברים ז״ל אסגירם כח״ל בשמם. **ומהעוזר האמיתי ית״ש אשאל עזר שיעזרני על דבר כבוד שמו. לבאר גם את סדר העבודה בנימוקו וטעמו. ויזכני לראותה עין בעין בבנין אולמו. אמן.**

אתה, כל התפלות שיסדו לנו קדמונינו ז״ל מתחילות במלת אתה. ורק מעטים יוצאים מהכלל למעטים ידועים. הברכות הסמוכות מכלם ראשונות אתה גבור. אתה קדוש. ותחלת האמצעיות לחול אתה חונן. ולשבת ויו״ט אתה קדשת. אתה אחד. אתה בחרתנו. אתה יצרת. אתה הבדלת. וכן הזכרונות ושופרות מתחילות אתה זוכר. אתה נגלית. ומלכיות נכללת בקדושת היום המתחלת אתה בחרתנו. כי מלת אתה הוא התחלת הגלוי בחסד עולם יבנה. כנזכר בזוהר עקב (רע״ה א) מדכתיב אתה כהן לעולם ע״ש. וכולל האותיות מא׳ עד ת׳ וה׳ אותיות מנצפ״ך שבהם נברא העולם. גם הוא כנוי לספירי צדק. ובה פתח מרע״ה בתפלתו אתה החילות. ולכן התחיל בה גם בעל העבודה הזאת. **כוננת**

עולם

בּוֹ יָצַרְתָּ: בְּ*שׁוּרְךָ עוֹלָם תֹּהוּ וָבֹהוּ. וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם. גֵּרַשְׁתָּ אוֹפֶל וְהִצַּבְתָּ נוֹגַהּ: גּוֹ*לֶם תַּבְנִיתְךָ מִן הָאֲדָמָה יָצַרְתָּ. וְעַל עֵץ

הדעת

אהלי יעקב

כתב על נדב ואביהוא כהניא רברביא.) והיה מן הפייטנים. כמ"ש הר"ר אהרן הכהן במלת צפנת פענח אשר לא נמצא למלה זו חבר. אבל הפייטנים משתמשים בו ומכללם יופי בן יוסי שאמר מזה בתעצומות (נראה שהוא פיוט יסד לאמרו בנשמת אצל האל בתעצומות עזך שבמנהג אשכנז.) המפענח צפונות, (ועי' במה שכתבתי ב"לק ר"ה בביאורי לנשמת. ובשרשי הרד"ק שרש פענח.) ולפי שרוב סדר עבודה זה נתקן בלשון משנה נהגו לקרותו יותר מכל סדרי עבודה שחברו הפייטנין. וכן כתב בעל העיטור ושמענו סדר עבודה בלשון משנה כגון אתה כוננת דיוסי בן יוסי. אבל בסדר רב עמרם כתב סדר עבודה זה ואינו מזכירו שם שעשאו יוסי בן יוסי. (לפום ריהטא נראה שבסדר רע"ג שלפניו היה כתוב סדר עבודה זה במילואו אך לא הזכיר מי יסדו. וז"ל סדר רע"ג שבידינו. אומר פסוק של יום (ר"ל סדר עבודת היום) ולא פסוק אחד הוא יש אומרים שבעת ימים (נראה שר"ל משנת מסכת יומא המתחלת במלות אלו) ויש אימרים אזכיר סלה (במחזור רומא יש ס"ע המתחיל כן) ויש אומרים אתה כוננת. וי"א אצלצל וי"א אשנן (קרוב לשמוע שאצלצל ואשנן מיסודי הקלירי המה וכמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות יומא שר' אלעז' הקליר יסד סדר עבודה.) מפני שכולן שווין וכו' עכ"ל סרע"ג שבידינו) ובסדר רב סעדיה כתוב סדר עבודה אחר שמתחיל אזכיר גבורות אלוה נאדרי לר"י בן יוסי (והר"ב עבודת ישראל הביא דברים הללו וגרס כן. ועוד בסדר רב סעדיה כתוב כי ס"ע זה חברוהו החכמים הקדמונים. וכתב ס"ע אחר וכו'.) והחכם המחבר יהי מי שיהי וכו' עכ"ל הידר"א עם הערות משלי. הנה מתוך דבריו האחרונים שכתב בשם רס"ג ונתאמתו מציאותם בימינו למדנו. שסדר עבודה שיסד יוסי בן יוסי איננו סדר אתה כוננת של מנהג ספרד הלזה. ומחברו נעלם מאתנו לא ידענו למי מקדושים הוא. אבל בנוגע לזמן הוסדו. נראה לענ"ד שנוכל להקדימו לזמן חתימת התלמוד. וזה מפני שאנו רואים בו דברים רבים נגד תלמודנו ונגד הירושלמי. כמו שהעירו הרא"ש וב"י ושאר מפרשי דבריו. ודברים רבים לא נדע מקירם. וכמו שאזכור בביאורי אי"ה ולומר שכן היה דרכם של הפייטנים הקדמונים ליסד דלא כהלכתא כמו שתירץ הב"י ז"ל ונסתייע מדברי דתוספות ע"ש. קשה מאוד לומר כן. כי אין הנדון דומה לראיה. אם לפעמים מצאנו אותם דיסדו כיחידאי מצד דוחק החרוז או מפני כיון דלא נחתי לדינא לא דייקי. היאך ניקום ונגמר מניהו להאי דקמן לומר דיסד דלא כמאן, נגד גמרא ערוכה: ועוד בסדר עבודת היום דאית לן למידק ביה טפי משום ונשלמה. ולמשויה נמי טועה בהלכות פסוקות מאן ספין ומאן רקיע למקרי טועה למאן דקרו ליה הגאונים בשם החכמים הקדמונים. או כמו שכתבו אחרים בשם רס"ג שנתיסד מרוב חכמי ישראל. ואין לנו דרך אחר בזה כי אם לומר שנתיסד קודם חתימת התלמוד. והרי הוא לנו ככל המון הברייתות והתוספתות והתרגומים שיש בהם דינים מחודשים שלא נזכרו בתלמודנו וגם נגדו כידוע. וגם סגנונו מוכיח עליו למאן דאית ליה טביעתא דליבא מאן דחמי חמי שהוא בסגנון אחד עם התפלות והבקשות הנזכרות בתלמוד ומדרשים. וככר זכרו בגמרא יומא (ל"ו ב' ודף נ"ו ב') שבימי האמוראים הש"ץ היורד לפני התבה ביוה"כ היה אומר ג"כ סדר עבודת היום ע"ש ונשלמה פרים שפתינו ערש"י שם. א"כ אין לרחק סברתנו שאמרנו שנתיסד קודם חתימת התלמוד. או לכל הפחות בימי רבנן סבוראי שחברו מסכת סופרים ושאר מסכתות קטנות. ובזה נגצל מהמון השאלות והקושיות הנופלות עליו. ואחר החיפוש מצאתי בו עוד ענין לעגות ואעירך. כי כמעט בכל המקומות אזיל בשיטתיה דר' אליעזר. כמו שהעירותי בס"ד בכל אחד במקומו וזה מורה בעליל היותו ברייתא נשנית אליביה דר' אליעזר.

וסמנו בא"ב ותשר"ק וא"ב שניה ועוד בתים מיותרים. ולא בא"ת ב"ש. גם זה מורה על קדמותו.

*בימיו לא היה המנהג עדין לסמן באתב"ש כמו שנמצאו ציוני אתב"ש בפיוטי הקלירי ז"ל שהיה בתחלת ימי הגאונים כידוע. ובתיו אינם שומרים הכמות בשווי. פעם בא בקצרה ופעם בארוכה. ובכתבי האריז"ל יש בו סודות וכוונות.

ותגה

בְּנַפְשִׁית נְכֵאוֹת. שַׁוְּעִי בִּזְעָקָה וּקְרִיאוֹת. שִׁלְחוּ לְפָנָיו שִׁיר וּמַשְׂאוֹת. **אוּלַי יְחֻנַּן יְהֹוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת:** הָקִיצִי סְעִפִּים לָנוּ. הָעִירוּ יְשֵׁנִים לֹא בָנוּ. הָרִימוּ לְבָבוֹת אֲבֵלוּ וְאָנוּ. **אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים לָנוּ:** קָטֹנְתִּי מְאֹד מִכֻּלְּכֶם. קַמְתִּי לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם. קָרָאתִי לְהוֹכִיחַ אֶתְכֶם. **אוּלַי אֲכַפְּרָה בְּעַד חַטֹּאתְכֶם:** טְהוֹרִים הִשָּׁמְרוּ בְּרוּחֲכֶם. טַהֲרוּ וְשׁוּבוּ בְּכָל לְבַבְכֶם טָהוֹר קִרְאוּ בְּעַד יִצְרְכֶם. **אוּלַי יָקֵל אֶת יָדוֹ מֵעֲלֵיכֶם:** נְקַלּוֹתִי לִפְנֵי קוֹנִי. נִבְעַתִּי מִכּוֹבֶד זְדוֹנִי. נָפְלוּ פָנַי שְׁאוֹל מַעֲנֵה לְשׁוֹנִי. **אוּלַי יִרְאֶה יְהֹוָה בְּעֵינִי:** חֶלְבִּי הֲרִימוֹתִי עַל זְדוֹנִי. חָשַׁבְתִּי נִסְכֵּי מֵימֵי עֵינַי. חִכֵּיתִי (לַיהֹוָה) לִהְיוֹת עִם פִּי וְרַעְיוֹנַי. **אוּלַי יִשָּׂא פָנָי:** זַעְתִּי מִפַּחַד דִּינָיו. זָכַרְתִּי זְכוּת הוֹרַי לְפָנָיו. זִמְרַת מִנְחָתִי הֵבֵאתִי לְפָנָיו. **אוּלַי אֲכַפְּרָה פָנָיו:** קָרָאתִי הֲמוֹנֵי תַּחֲנוּנָיו. קִוִּיתִי גְּדוּדֵי סְלִיחוֹתָיו. קֵרַבְתִּי בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹתָיו. **אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהֹוָה אִתָּנוּ כְּכָל נִפְלְאֹתָיו:** כַּכָּתוּב לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב וּמֵיְהֹוָה מַעֲנֵה לָשׁוֹן: וְנֶאֱמַר אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

סדר עבודה

אלפא ביתא סימן

אַתָּה כּוֹנַנְתָּ עוֹלָם מֵרֹאשׁ יָסַדְתָּ תֵבֵל וְהַכֹּל פָּעַלְתָּ. וּבְרִיּוֹת בּוֹ

אחלי יעקב

ויריבו, כמ"ש בנחמיה ואריב עמם ואקללם. **נבאות**, שבורות. **בזעקה וקריאות**, מדרז"ל מנין שהתפלה צריכה קול שנא' ויקראו אל אלהים בחזקה. **ומשאות**, מנות מן משאת בנימין. והטעם דברי התפלות. **סעפים**, בעלי מחשבות כמו סעפים שנאתי (תלים קיט). **לבנו**, ל' בינה. ר"ל הלבים בין הבלי העולם שדומה ללילה ושקועים ביון מצולתם. ואינם שמים על לב להתעורר מתרדמתם. **לא בנו**. לשון בינה, ר"ל שלא התבוננו אחריתם. והוא כמו אבדה עצים מבנים לרד"ק. **טהורים**, ויש גורסין טרופים. ור"ל טרופי הלב מאימת הדין והראשון עיקר. **טהור קראו בעד יצרכם**. ר"ל קראו וזעקו לה' שנאמר בו טהור עינים. בעד יצרכם הרע להקל עולו מעליכם· **שאול**, מקור בהסרון ל' ועניינו לשאול. **אולי יראה ה' בעיני**, כן הוא כפסוק (ש"ב טז) ות"י בדמעת עיני. ועירד"ק שם. ונראה שהפייט מפרשו כתרגומו. על כן סמיך ליה חשבתי נסכי מימי עיני. **זמרת מנחתי הבאתי לפניו**, בש"ע"ג הנו' הבאתי לעיניו. שלא להכפיל מלות החרוז והטעם אחד:

אתה כוננת, סדר עבודה זו זמן הוסדה ומי יסדה יש בו מבוכות רבות בין קוראי הדורות. והר"ד אבודרהם בס' תשלום אבודרהם כתב וז"ל ונמצא כתוב בנוסחאות שלנו כי יוסי בן יוסי כהן גדול חבר אתה כוננת. (וכן כתב מרן בב"י סי' תרכ"א שהסדר הפשוט לקריית בני ספרד הוא סדר אתה כוננת שיסד יוסי בן יוסי כה"ג. וכן הוא מיוחס בסדר רע"ג ח"ב המקובץ בזמן מאוחר מאוד כמ"ש לעיל בהקדמתי.) ואפשר שהיה מאותם כהנים גדולים ששמשו בבית שני או היה מזרעם. ויש אומרים שלא היה כה"ג ממש אלא כהן היה גדול שבדורו ולפיכך נקרא כה"ג. (וזה מסתבר ודאי מפני שהוא רק הרחבה בלשון. וכן בתרגום המיוחס ליונתן ריש פרשת אחרי

כתב

בְּצַלְעִי סְמוֹךְ כָּשְׁלִי וְחֶשְׁלִי. יָהּ קוֹמֵם נָפְלִי וְשִׁפְלִי. סַלְעִי וּמְצוּדָתִי וּמְפַלְטִי לִי: רוֹמֵם בְּהוֹד סְעִיפֵי סְחוּפִי. וְהָשֵׁב צְנִיפִי לְרֹאשׁ מְנִיפִי. לְעֵת עֲרוֹךְ צִפְצוּפִי בְּצוּפִי. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי: כַּכָּתוּב יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

יש שמדלגין רשות זה

רשות לסדר עבודה לרבי משה אבן עזרא ז"ל

אֶעֱרוֹךְ מִדְּבָרֵי דָתִי. אֲכוֹנֵן סֵדֶר עֲבוֹדָתִי. אַקְרִיב פְּרִי אִמְרָתִי. אוּלַי יִקָּרֵה יְהוָֹה לִקְרָאתִי: נָטַלְתִּי רִשְׁיוֹן מֵעַם נוֹהִים. נַפְשִׁי בְּעַד כֻּלָּם תָּהִים. נָדַדְתִּי וְרַעְיוֹנַי רוֹהִים. אוּלַי יִישַׁר בְּעֵינֵי הָאֱלֹהִים: יְדֵי מִשְׁמְרוֹתָם יַצִּיבוּ. יוֹשֶׁר אִמְרֵיהֶם יַקְרִיבוּ. יוֹכִיחוּ פְּתָאֵיהֶם וְיָרִיבוּ. אוּלַי יִשְׁמְעוּ וְיָשׁוּבוּ: מֵחֵטְא מָנַעְנוּ חִכֵּנוּ. מִדִּמְעוֹת זָרַקְנוּ נִסְכֵּנוּ. מֵאֵל שָׁאַלְנוּ לְהָאִיר חָשְׁכֵּנוּ. אוּלַי יַגִּיד לָנוּ אֶת דַּרְכֵּנוּ (נ"א דְּרָכֵינוּ): שׁוּבוּ

בנפשות

אהלי יעקב

לערתי, תעודה הוא נרדף עם תורה. אור תעודה חתום תורה. לתורה ולתעודה (ישעיה ח) ורצונו תורת היום. ובחר בתעודה שהוא לשון נופל על לשון עדה. ושם בעבודת היום עדות שנתכפרו עונותיהם. והוא ליכון לשון של זהורית. **בצלעי**, במוט רגלי ואני צולע. כמו ובצלעי שמחו ונאספו (תלים לה). ואיד נכון לצלעו. **וחשלי**, וחלישתי מן הנחשלים אחריך. אמר כשלי על הכאת מסבת דבר שנכשל בו. וחשלי חלישותי מעצמי. ויכלול ג"כ כשלי שנכשל בלא תעשה. וחשלי שנמנע מעשות המצוה. **קומם נפלי**, מלה"כ אקים את סוכת דוד הנופלת. **ושפלי**, אחר הנפילה הראשונה כדדיק הנופלת בלשון הוה. **סעיפי סחופי**, כצ"ל וכן הוא ברוב הנוסחאות. ופי' ענפי הסחוף והדחיף ממני. מן מדוע נסחף אביריך. והרצון על מלכות בית דוד. על שם הכתוב ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה. שירוממהו בהוד מלכות. **צניפי לראש מניפי**, פי' המצנפת לראש הכהן המניף תנופתי. והוא מן הכתוב (יחזקאל כא) הסיר המצנפת והרים העטרה. ועי' ת"י שם ובפ"ק דגיטין שדרשו על מלך וכה"ג. **צפצופי בצופי**, שבחי שאצפצף בהם כצוף דבש אמרי נועם. וכן אמר הוא באופנו המתחיל שאננים שאננים. שיר יצפצף. וקול ירצף. ע"ש בבאורי דוגמאות:

אערוך. הפיוט הזה הוא במחס"פ ובסדר רע"ג ח"ב ובמחזור אלגזיר (ווינציא שנ"ת) רשות לסדר עבודת יוה"כ כמוכח כתוכו. וסמנו **אני משה הקטן חזק** בראשי הבתים ודלתותיהם ג' פעמים. ויסגרו בפסוקי אולי. והוא ר' משה אבן עזרא ז"ל כמיוחש בכל המחזורים. ובמחזור אלגזאייר יש לו גם סדר עבודה. אחר הרשות הזה. המתחיל אל אלהי אבותיכם האמירכם זרע אמוני. והוא בא"ב מרובע ואחריו חתום **אני משה ב"ר יעקב אבן עזרה**:

אערוך מדברי דתי, מדברי שם כמו ומדברך נאוה. וכמוהו צריך לינקד מִדְבָּרֵי. ויש נוסחאות שנקוד בהם מִדְּבָרֵי. והוא סר טעם למה כמ' השימוש. **פרי אמרתי**, גם זה יש מנקדין פָּרֵי הפ"א בקמץ על שם ונשלמה פרים שפתינו. **רשיון**, רשות. **נוהים**, נאספים מן וינהו כל בית ישראל (ש"א ז) ערש"י שם. **תהים**, תמהה. **רוהים**, מתפחדים מן אל תפחדו ואל תרהו. (ישעיה מד). **ידי משמרותם יציבו**, מלה"כ ועל משמרתי אנכי נצב. ומלה"כ מציב לו יד. ר"ל נצבים בקווי ויחול שמן השמים ירחמו. **יוכיחו וכו'**, כדאמרינן בתעניות מעיינין במילי דמתא. וכן הכתוב אומר התר חרצובות רשע וכו'. ואמר **פתאיהם**, ע"פ דרשתם ז"ל כי תשטה אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות. וכן הכתוב אומר אוילים מדרך פשעם וכו' כיון שפשע הרי הוא אויל. ואמר

מוסף של יום כפור

קְשֵׁי עָרְפִּי וְאַכְפִּי. לְךָ אֶפְרוֹשׂ כַּפִּי וְאַפִּי. וְשִׂפְתֵי רְנָנוֹת יְהַלֵּל פִּי:
מִיּוֹם שְׁחוֹת בִּרְכַּי בְּפִרְכִּי. נִשְׁבַּת תָּמִיד עֶרְכִּי וְנִסְכִּי. שִׁבַּרְתִּי בְּחֶלְכִּי לְמַרְכִּי.
יְהֹוָה אֱלֹהַי יַגִּיהַּ חָשְׁכִּי: עָגַמְתִּי בְּלַחֲצִי וּמַחֲצִי. פָּרוּךְ בְּיַד קוֹרְצִי
וּפוֹרְצִי. צִפִּיתִי לְאוֹמְצִי וְעוֹלְצִי. כִּי הוּא יוֹצִיא: קוּצַץ חוּט שְׁבִיצִי וְצִיצִי.
רָחַק עֲסִיסִי וְדַם רְסִיסִי. שָׁבַת וְסָר מְגִיסִי וּבְסִיסִי. אָמַרְתִּי אַתָּה מַחְסִי:
תַּתִּי שְׂפַת לִקְחִי כְּרִקְחִי. שַׁתִּי עֶרֶךְ שִׁבְחִי כְּזִבְחִי. שַׁדַּי שְׁעֵה שִׂיחִי כְּפִיחִי.
בְּיָדְךָ אַפְקִיד רוּחִי: לַמְּדֵנִי צוּר מְצוּדָתִי חֶמְדָּתִי. מִצְוַת עֲבוֹדָתִי וְדָתִי.
הָבִין תְּעוּדָתִי לַעֲדָתִי. אֲדֹנָי נֶגְדְּךָ כָל תַּאֲוָתִי: גֵּאֶה תְּמוֹךְ רַגְלִי וְדִגְלִי.

בצלעי

אחלי יעקב

ברא לי אלהים ורוח נכון חדש בקרבי. לב טהור במדות ורוח נכון בדעות. **באלפי וטפי**, ר"ל גדולים וקטנים. ואלפי הוא מן אלופי ומיודעי. **ואכפי**, קשה מלי שהטחתי דברים כמו ואכפי עליך לא יכבד (איוב לג) פרא"ב"ע שם. ותרגומו וטוני פ' משאי על שכופף את הנושא. ויהיה פירושו לפי זה פרחנותי וסרבנותי, והטעמים קרובים. ויש מפרשים ואכפי ואז אהיה כפוף מן אכף לאלהי מרום. והוא רחוק. ואמרו כבוש הוא מן יכבוש עונותינו. **ואפי**, פני מן אפים ארץ ישתחוו לך. **בפרכי**, בעבודת פרך של הגלות. **ערכי**, עפ"ה וערך עליה העולה. ועולת תמיד היתה מכפרת על עבירות שבידם כדרשתם ז"ל על פסוק לדק ילין בה. ויהיה טעמו כאומר מיום שחות ברכי בפרכי אחר אשר נשבת תמיד ערכי ונסכי ואין לי על מי להשען שברתי וכו'. וכאומר תמיד ערכי יכלול גם ערך לחם הפנים וערך המנורה ובשניהם כתוב תמיד. **ונסכי**, נסוך היין שבכל יום ונסוך המים שבחג. **שברתי בחלכי**, קויתי בדלותי מן הלכאים. **עגמתי**, ל' צער ויגון כמו עגמה נפשי לאביון (איוב ל). ורז"ל נשתמשו בו הרבה. מפני עגמת נפש. ונ"ל שהוא מקרובי עקש. שהנפש מתעקמת מהויתה, כטעם ותקצר נפשו. **פרוך**, הרא"ב"ע בפירושו לפסוק ויעבידו את בני ישראל בפרך, כתב ולומר בפיוט פרוכים אינו נכון (כי הוא מפרש פרך קשה. וכשאומר פרוכים יהיה טעמו קשוים ואין לו טעם.) וכבר כתבתי בענין יעקב שלי שכונתו להרשב"ג שאמר בפיוטו שני זיתים נכרתים דחנוכה אום פרוכים. וגם הכא אזיל לשיטתיה. כי הוא מפרש פרך כפירש"י עבודה קשה המפרכת את הגוף ומשברו. מן נפרכת בצפורן. אגוזי פרך שברז"ל. ויתכן לבנות מהשם פרך פעול ולומר פרוך פרוכים כמו שבור רצוף. **קורצי**, הכורת אותי מן קרץ מצפון. או מארמי אכלו קורציהון די יהודאי. ופי' דילטורי. **צפיתי וכו'**, קויתי לאל חזקי ושמחתי כי הוא יוציא מרשת רגלי. **שביצי וציצי**, כתונת תשבץ והציץ. ר"ל בגדי כהונה שהיו מכפרין, ואמר חוט על הציץ עפ"ה ויתנו עליו פתיל תכלת. **רחק עסיסי ודם רסיסי**, כצ"ל וכן הוא בתשא"ב ובד' אמ"ד. ופי' עסיסי יין הנסכים מן עסיס רמונים. ודם רסיסי הוא דם ההזאות המזלף כרסיסים. **מגיסי ובסיסי**, ר"ל כלי שרת קערותיו ת' מגיסוהי. כנו ת' בסיסיה. וזכר אלו לתועלת חרוזו. **תתי שפת לקחי ברקחי**, נתתי מולא שפתי בסדר העבודה והלכותיה תחת רקיחת הקטורת. והוא כטעם ונשלמה פרים שפתינו. ולקחי הוא מן לקח טוב נתתי לכם תורתי וכו'. והקדים הקטורת שהיא הראשונה שבעבודות פנים ביוה"כ. ואחריה זכר הזבחים פר ושעיר. **שתי וכו'**, שמתי עריכת השבחים והתהלות במקום הקרבנות. **שדי שעה שיחי כפיחי**, אתה שדי. שעה וקבל שיחי שהוא התפלות כדרז"ל ואין שיח אלא תפלה. כאלו הקרבתי הקרבנות ועולתי ידשן והוא מן פיח הכבשן. **בידך אפקיד רוחי**, כי טעם הפסוק לקרבן, הוא שיאיר המקריב את קרבנו בדעתו. שכל המעשים הנעשים בקרבנו היו ראוים לחול עליו בחטאו. ובחסד עליון קבל ממנו את הקרבן תמורתו. והנה הוא מקבל עליו למסור נפשו בעבור קדושת שמו. ומהראוי שיקבל העלם תמורת התמורה. וכבר ידוע אמרם ז"ל שהפסוק בידך אפקיד רוחי בא למסירת נפש. **צור מצודתי חמדתי**, אתה צור מצודתי אתה חמדתי. עפ"ה בצלו חמדתי וישבתי. **הבין**, מקור בחסרון ל' ועניינו להבין. **תעודתי**

לעדתי

ואל יאמרו לפניך דבר שלא כרצונך. כמו שידענו יהוה אלהינו. שחנוניך הם חנונים. ומרוחמיך הם מרוחמים. ככתוב בתורת משה עבדך: ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך. וקראתי בשם יהוה לפניך. וחנתי את אשר אחן. ורחמתי את אשר ארחם:

רשות לסדר עבודה לרבי שלמה אבן גבירול ז״ל

ארוממך חזקי וחלקי. בבאי ברוב דבקי ודפקי. גם בשפכי זעקי וצעקי. בקראי ענני אלהי צדקי: דרשתיך בשמשי ואמשי. האזינה לחשי ורחשי. והעבר נא יוקשי ומוקשי. שובה יהוה חלצה נפשי: זרה נא עון אורבי ועוקבי. חבוש מחץ עוצבי ועולבי. טהר סגור לבי וחבי. ורוח נכון חדש בקרבי: יום עמדי באלפי וטפי. כבוש יה

קשי

אהלי יעקב

בדילין הימנו שנא׳ רוממות אל וכו׳. ובברכות ירושלמי זה שעובר לפני התיבה אין אומרים לו בא והתפלל, אלא בא וקרב עשה קרבנינו עשה צרכינו עשה מלחמותינו וכו׳. והקליר אמר במחיה למוסף יום ראשון של ר״ה. נועדים ביום קרב ונלחמים. מול אבן נגף מתלחמים. ובזוהר ובתקונים נשתמשו בזה במקומות רבים. ולכן אין לשנות נוסחא קדומה. במענם, מן ומה׳ מענה לשון.

ומרוחמיך הם מרוחמים, כתב בסו״ז שאין לומר ומלומדיך הם מלומדים:

ארוממך, הפיוט הזה הוא במחס״ם רשות לסדר עבודה כמובח מתוכו. וכן הוא בס׳ תשלום אבודרהם. וסמנו בא״ב ואחריו שלמה גבירול בראשי דלתות. ומצאתי כתוב שהוא ז״ל גם כן יסד סדר עבודה. והרשות הזה הוא לסדר עבודה שלו. והקהלות בחרוה לשומה רשות לסדר עבודת אתה כוננת. ודלתותיה יחרזו בשתי מלות שוות בהברת סופן:

ארוממך חזקי וחלקי, מלה״כ ארוממך ה׳ חזקי. חלקי ה׳ אמרה נפשי. ברוב דבקי ודפקי, ברוב חשקי ודביקותי בך. ודפקי על דלתי רחמיך. בשמשי ואמשי, ביום זה בלילה שעבר מן אמש אמר אלי. ובל׳ אמ״ד הנו׳ ורמשי. מן רמשא הארמי. והטעם אחד, וכמו שנמלא שמש בשם יום. כי הנה היום בא בוער כתנור (סוף מלאכי) וכמ״ש רש״י שם יום זה לשון שמש הוא. ורז״ל נשתמשו בו הרבה אדלי יומא אדלי קלירא. על שם המסובב ממנו. כן הפייט הרשה את עצמו לקרוא היום בשם שמש שהוא סבתו. לחשי ורחשי, תפלתי שבלחש ובהנעת שפתים. יוקשי ומוקשי, הטעם על העבירות שהם מוקש לאדם, ומבקש שיעבירם ממנו. ושישוב מחרון אפו ויחלץ נפשו. והוא מלה״כ העבר נא את עון עבדך. ויוקשי ומוקשי הראשון תואר והשני שם, ואמר שניהם לתפארת המליצה. זרה נא עון אורבי ועוקבי, זרה והשליך את העון שהוא אורבי ועוקבי או הבא מסבת אורבי ועוקבי. זרה הוא כמו ואת האש זרה הלאה. וי״מ לשון רפואה מן לא זורו ולא חבשו, ואינו נכון כי זורו הוא נע״ו והלוי הוא זור. ועוקבי שם נרדף לאורבי. כמו ואת עקבו מים. חבוש מחץ עוצבי ועולבי, מלה״כ ומחבש לעצבותם. ומחץ מכתו ארפא. ר״ל המחץ שהוכיתי מן מרגיזי ועולבי. ועולבי הוא מלשון חכמים הנעלבים ואינם עולבים. או ר״ל מחץ עצבוני ועלבוני ובאו בינוני תחת השם, עד כאן הוא לשעבר ואמר בתחלה הסבה שהוא העון ואחריו המסובב ממנו שהוא המחץ, ואמר על להבא. טהר סגור לבי, שומן הסוגר לבי מהשכיל. כענין ואקרע סגור לבם (הושע יג. ועי׳ רש״י ורד״ק שם). השמן לב העם הזה (ישעיה). ור״ל שיטהרהו וינקיהו מתאות זרות המונעות עבודת ה׳. וחובי, ומחשבותי שבמחבואי. כמו לטמון עוני בחובי (איוב כא). ודרך בזה דרך המשורר החסיד שאחרי אמרו הסתר פניך מחטאי וכל עונותי מחה. אמר לב טהור

מוּסַף שֶׁל יוֹם כִּפּוּר

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ. וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לְהַקְרִיב לְפָנֶיךָ קָרְבָּן. וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵינוּ. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מֶלֶךְ רַחֲמָן. שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ. וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה. וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ. גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה. וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי. וְקָרֵב פְּזוּרֵנוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ. וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה. וְלִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. אָנָּא אֱלֹהֵינוּ. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. תְּמִידִין כְּסִדְרָן. וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן. וְאֶת מוּסַף (ובשבת מוּסְפֵי) יוֹם (השבת הזה ויום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ:

כשאומר כורעים כל הצבור כורעים ומשתחוים השתחויה גדולה רק לא נופלים על פניהם. (עי' סדור הרי"ע ומג"א סי"ס קל"ג):

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ. וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד אַחֵר. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֶפֶס זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

יש נוהגים לומר כאן הרשויות אתאנו ואוחילה. ונוהגין לפתוח דלתי ארון הקודש:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֱיֵה עִם פִּיפִיּוֹת שְׁלוּחֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. הָעוֹמְדִים לְפָנֶיךָ הַיּוֹם. לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל. הוֹרֵם מַה שֶּׁיֹּאמְרוּ. הֲבִינֵם מַה שֶּׁיְּדַבֵּרוּ. הוֹדִיעֵם מַה שֶּׁיִּשְׁאֲלוּ. וְאַל יִכָּשְׁלוּ בִּלְשׁוֹנָם. וְאַל יֵבוֹשׁוּ בְּמַעֲנָם.

ואל

אהלי יעקב

אר"א, התפלה הזאת היא במחס"פ ובסדר רע"ג ח"ב. ובמחזורי אשכנז בהוספות רבות. ונזכרה ברוקח וברד"א. פיפיות, כן הוא בכל הנוסחאות. ויש שגמגם ורצה להגיה פיות. מטעם שלא נמצא פיפיות בכפל כי אם אצל חרב וכלי זין. ואני אומר היא הנותנת. שבא לרמוז שהש"ץ הוא במקום שר הצבא עורך מערכת המלחמה נגד המשטינים. וכמ"ש רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם. שרוממות אל הן חרב פיפיות וכמו שהבינו רז"ל באמרם כל הקורא ק"ש מזיקין

בדילין

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהֹוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

יש נוהגים לומר בעת אמירת ש"ץ ומפני חטאינו. תפלה זו הכתובה בספר כף אחת סי' ז' להרב חיד"א ז"ל. וכתב שהיא תפלה קדומה והוא ז"ל תקן הלשון והוסיף נופך משלו:

רבונו של עולם. בושנו מאד ונמס לבנו על אשר פגמנו באות ברית קודש. בכמה מיני פגם. ובפרט בכמה מיני קרי וטיפות זרע לבטלה שיצאו ממני ומכל ישראל בכלל שלא במקום מצוה כאונסוברצון. בין בגלגול זה בין בגלגולים אחרים. ונם נשמות עשוקות בקליפות הנפוצים בארבע כנפות הארץ. ונשמות ערטילאות הפזורות בין הגוים. ועל ידי זה נתארך גלותנו ושמם מקדשנו וגלה יקרנו. ובכן במרירות נפש וחרטה גמורה באנו לבקש רחמים וסליחה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו אב הרחמן. שתרחם עלינו העניים והאביונים המרים והנאנחים. ועתה יגדל נא כח ה'. ותפלט הקליפה כל הניצוצות הקדושות וטפות קרי וזרע לבטלה שיצאו ממני ומכל ישראל בגלגול זה ובגלגולים אחרים. ותחזור לקבצם בקדושה שנית והיו למאורות בכח השם הקדוש (ביט יכוין בלבו ולא יוציאנו בשפתיו) היוצא מפסוק בזרועו יקבץ טלאים. ומפסוק כי בי חשק ואפלטהו. והשם הקדוש (חבו יכוין כנ"ל) היוצא מפסוק חיל בלע ויקיאנו מבטנו יורישני אל. ותקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותינו כנס מירכתי ארץ. וקים בני מקרא שכתוב ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה. ותגאלנו גאולת עולם. עשה למען שמך עשה למען ימינך עשה למען הורתך עשה למען קדושתך. עשה למען אברהם יצחק יעקב משה ואהרן יוסף ודוד החתומים ונאחזים במדות העליונות הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד יסוד ומלכות. ותתקן את אשר פגמנו ותיחד את אשר הפרדנו ותלקט את אשר פזרנו. וברחמיך הרבים תשמרנו מכל רע מעתה ועד עולם. ותשפיע עלינו שפע קדושה וטהרה לעבדך באמת אנו וזרעינו וזרע זרעינו. רחום חנון שומר תומך מציל ישר פודה (יכוין ר"ת רחש תמיף שם קדוש) חוס ורחם עלינו וקבל תפלתנו כדכתיב לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. וכתיב כי לא בזה ולא שקץ ענות עני ולא הסתיר פניו ממנו ובשועו אליו שמע. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

בְּרַחֲמָיו לְעַמּוֹ. הַמְיַחֲדִים שְׁמוֹ עֶרֶב וָבֹקֶר בְּכָל יוֹם תָּמִיד אוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה. שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד: הוּא אֱלֹהֵינוּ. הוּא אָבִינוּ. הוּא מַלְכֵּנוּ. הוּא מוֹשִׁיעֵנוּ. הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ. וְיִגְאָלֵנוּ שֵׁנִית וְיַשְׁמִיעֵנוּ בְּרַחֲמָיו לְעֵינֵי כָּל חַי לֵאמֹר הֵן גָּאַלְתִּי אֶתְכֶם אַחֲרִית כְּרֵאשִׁית לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כֶּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלוֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קדוש

אהלי יעקב

הוא אלהינו, כתב הרי״ע בסדורו. האריז״ל מנע לומר אחד הוא אלהינו. ואמר שטעות גדול הוא. וכן הוא לפי הגמרא ודאי משתיקין אותו. ולא דמי למה שאומרים בהוצאת ס״ת שני פעמים אחד. ע״פ מסרת סופרים. כי שם ממתינים על החזן. וכבר הופסקה אמירה ראשונה. משא״כ כאן שכופלים אותו ב״פ רצופים ודאי אסור עכ״ל. וכ״כ הברכ״י בסי׳ תכ״ג. ועי׳ בשו״ת בגדי ישע סי׳ ל׳. **להיות לכם לאלהים אני ה׳ אלהיכם**, לומר ביחד בלי הפסק כלל כי הוא פסוק אחד (מעשה רב סי׳ קל״ט):

וּמִתְנַגְּשִׁים. מַקְדִּישִׁים וְלֹא מַחֲרִישִׁים. רוֹעֲשִׁים וּמִתְרַעֲשִׁים. מַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים. וּקְדוּשָּׁה מְשַׁלְּשִׁים. לְאֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים:

בהזרה אומר הש"ץ קדושה רבה:

כֶּתֶר יִתְּנוּ לְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ. מַלְאָכִים הֲמוֹנֵי מַעְלָה עִם עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל קְבוּצֵי מַטָּה. יַחַד כֻּלָּם קְדֻשָּׁה לְךָ יְשַׁלֵּשׁוּ. כַּדָּבָר הָאָמוּר עַל יַד נְבִיאָךְ. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: כְּבוֹדוֹ מָלֵא עוֹלָם מְשָׁרְתָיו שׁוֹאֲלִים אַיֵּה מְקוֹם כְּבוֹדוֹ לְהַעֲרִיצוֹ. לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ: מִמְּקוֹמוֹ הוּא יִפֶן

ברחמיו

אהלי יעקב

ביום מ"ת כדרז"ל בדברים רבה חמש פעמים עמדה חמה למשה וכו' ויום של מתן תורה, ובקהל קדושים דורשים וכו', דברי הש"ץ להקהל, שגם הקדושים ההם דורשים את האדון אשר אתם מבקשים, כי גם מהם נעלם איה מקום כבודו. יראה לובשים וכו', הבית הזה הוא גם בסוף קדושה לשחרית יוה"כ לרי"ה ז"ל ופירשתיו שם, ונראה שממנו לוקח לאיזה סבה. ויו"ד של לוי היה הבית המתחיל יחד מתכנשים. מתרגשים ומתנגשים. מקדישים ולא מחרישים. רועשים ומתרעשים: מתרגשים. מן בבית אלהים נהלך ברגש. ואמרו לרגש את העזרה. רועשים ומתרעשים.

בתפלת יוצר בקול רעש גדול:

קדושה רבה, בטור סי' רפ"ו כתוב ומחזיר ש"ץ התפלה ואומר קדושה רבה וכן כתב רב שרירא גאון א"א קדושה רבה ביו"ט ובשבת אלא במוסף וכו'. ונראה שנקראת קדושה רבה לפי שתקנו לומר בה תחלת ק"ש וסופה לזכר הנס. שבימי רב גזר יוזגדר מלך פרס שלא יקראו ק"ש מה עשו הכמים תקנו להבליעו בין הקדושות וכו' ובקשו רחמים ובא תנין בחצי יום ובלע יוזגדר בבית משכבו ובטלה הגזרה. ואמרו חכמים לא נבטל אמירתו בקדושה מכל וכל כדי שיתפרסם הנס לדורות. אלא נקבענו במוסף שיו"ט ונעילה שאין שם ק"ש וכו' (שבלי הלקט וס' האשכול והמנהיג והרד"א). כתר יתנו לך וכו'. נוסח זה נזכר בזוהר פנחס (ימ"ב ב') ובתקונים (תי' כ"א) זבת"זח (דף ע"ו ע"ג) ובסדר רע"ג ובכמה ראשונים. וכתב הרד"א שכך אומר בפרקי היכלות משרתיך יכתירו כתרים לך וישירו לך שיר חדש. והשבח שמשבחים לשם הוא מכנה אותו בשם כתר ע"ש כי לוית חן הם לראשך. ותמלא כתר בגי' ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד עכ"ל. עם עמך ישראל, ברד"א הגו' ועמך, וכתב אף שארז"ל במסכת חולין שאין מלאכי השרת אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה. אעפ"כ אנו חולקים להם כבוד ואומרים שהם מקדישים תחלה. והר"ב ברכ"י בסי' רפ"ו וסי' תכ"ז הביא בשם ס' גן המלך שבשבת ויו"ט יאמר עם עמך ישראל דבשבת ויו"ט הם עיקר ע"פ המדרש. ושכן כתבו גם האורחות חיים והכל בו. עי"ש באריכות בביאור מלת עם. וכן נראה ממש"ח של"ל עם עמך ישראל. יחד כולם קדושה וכו', עי' זוהר תרומה (קכ"ט ב') ובס' נפש החיים (פ"ו משער הראשון) כתב משום שקדושתם תכופה ממש אחר סיום אמירתנו כחדא קרי להו ע"ש. ויש לפרש עוד מלת יחד על המלאכים שכולם מקדישים ביחד. וכן מ"ש כדבר האמור על יד נביאך. הוא חוזר על המלאכים לבד. איה מקום כבודו, כתב המש"ח ישאל בתיבת איה השאלה האמורה בקדושה דמוסף דיום ראשון של ריה. וז"ל שם יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו אבינו שבשמים שתמלא שאלתי ובקשתי בשם יְהֹ. ויכוין היו"ד קבוץ וההי"י קמץ. ויהי הנקוד מספר מילוי ע"ב (ר"ל קמץ רקיע ונקודה עולה ע"ז וקבוץ ל' ס"ה מ"ו. הוא מילוי דע"ב כשתוליא הפשוט.) וישאל או עושר מופלג לעבודתו או בנים לדיקים וחכמים או להשיג רוח הקודש עכ"ל. איה מקום כבודו להעריצו, כן הוא הגו' ברע"מ (פר' קדושים פ"ב א' ופר' כי תצא רפ"א א'). יפן ברחמיו לעמו, כן הוא הגו' בתקונים ת"י.

רְכָסִים. וַיְהִי לְמִישׁוֹר הֶעָקוֹב. מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: יִתְמַהְמְהוּ וְיִתְמְהוּ. וְיִפְחֲדוּ וְיִרְהוּ. לְשֵׁמַע הֲמוּלּוֹת הֲמוֹנָיו. כִּי נִבְהֲלוּ מִפָּנָיו: יִרַקְּדוּ יְרַצְּדוּ וְיִתְנוֹעֲעוּ. וְיָנוּעוּ וְיָזוּעוּ. הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים. מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים: הַשֵּׁם הַנִּזְכַּר עַל הַגַּלְגַּלִּים וְהִתְגַּלְגָּלוּ. וְעַל הַגְּבָעוֹת וְהִתְקַלְקָלוּ. זֶה סִינַי לָעַד וּלְאוֹת. מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת: (נ״א כִּי הַדָּבָר מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת): וְכָזֶה וְכָזֶה נֶחְפָּזוּ וְנִבְהָלוּ. וּפַלָּצוּת אֲחָזוּ וְזָחֲלוּ. וְהִתְחַלְחָלוּ הָעוֹמְדִים לְפָנֶיךָ. וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ: דַּהֲרוֹת אַרְבַּע חַיּוֹת. הֲלִיכוֹת אֶל צוֹפִיּוֹת. מְשָׁרְתִים בְּאֵין קִנְאָה וּמָדוֹן. אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן: הֵמָּה רָאוּ וְיִירָאוּ. וּפָחֲדוּ וְרָעֲדוּ. וְאוֹר שֶׁמֶשׁ כִּי תָהֵל. מִפָּנָיו תִּבָּהֵל: לוֹחֲשִׁים וְרוֹחֲשִׁים. וּבִקְהַל קְדוֹשִׁים דּוֹרְשִׁים. הָאָדוֹן אֲשֶׁר אַתֶּם מְבַקְשִׁים: וְחָשִׁים לֹא מַחְשִׁים. וְנִגָּשִׁים וְלֹא מַחֲרִישִׁים. וּמִנְחַת קְדוּשָּׁה מַגִּישִׁים. אֲשֶׁר הֵם מַקְדִּישִׁים: יִרְאָה לוֹבְשִׁים וּמִתְבּוֹשְׁשִׁים. וּמִתְאוֹשְׁשִׁים וּמִתְקוֹשְׁשִׁים. חָשִׁים וְלֹא מַחְשִׁים. יַחַד מִתְכַּנְּשִׁים: וּמִתְרַגְּשִׁים

ומתננשים

אהלי יעקב

רז״ל שלוחות אחרונות נתנו בחשאי. הפייט ז״ל כלל בו גם מה שהיה בנתינת לוחות הראשונות.

ארץ התמוטטה והתפוררה, מלה״כ (ישעיה כד) פור התפוררה ארץ מוט התמוטטה ארץ. פי׳ נטתה ליפול ולהפרך לפירורין. והוא כטעם ארץ יראה ושקטה הנדרש מרז״ל (שבת פח א) על מתן תורה. וכן הפסוק ארץ רעשה. **אפסים**, אפסי ארץ. **והתפלצי רכסים**, ורעדו ההרים המרוכסים. כמו והרכסים לבקעה. **וירהי** גם הוא ל׳ פחד כמו אל תפחדו ואל תרהו (ישעיה מד). **המלות המוניו**, המוני המלאכים שירדו עמו בסיני. וכתב ר׳ בחיי בפר׳ יתרו בשם רבנו חננאל. ויהי קולות וברקים וכו׳ הקולות היו קולות המלאכים שמקלסין להקב״ה וכו׳. **ירקדו**, ההרים רקדו כאילים. וירקידם כמו עגל לבנון ושריון וכו׳ שדרשו רז״ל על מ״ת. **ירצדו**, גם הוא ל׳ ריקוד. והוא מה שכתוב למה תרצדון הרים גבנונים. ומפרש גבנונים לשון גובה כפירש״י שם. וזהו שסיים ההרים הגבוהים. **וינועו ויזועו**, לשון רז״ל במכילתא וינועו העם אין נוע אלא זוע. **השם הנזכר** וכו׳, הלשון בלתי מבורר ואפשר שר״ל ה׳ אלהים הנזכר הוא אשר צוה על הגלגלים והתגלגלו. ועין ראשית חכמה פ״ו משער האהבה. **הגבעות והתקלקלו**, מלה״כ (ירמיה ד) וכל הגבעות התקלקלו ופירש״י שם נתקו ונתזו ממקומם ועם קלקל בתלים חברו מ״חם. והוא מה שדרשו רז״ל על הר תבור וכרמל שנתקו ממקומם והלכו שינתן התורה עליהם. **זה סיני**, בתלים (סח ט). וכתב הראב״ע שם בשם ר׳ משה כי זה סיני טעמו הנה זה עד בעמוד הכבוד עליו. ונראה שכן מפרש גם הפייט ז״ל כי על כן סיים לעד ולאות. **וזחלו**, ל׳ פחד מן על כן זחלתי ואירא (איוב לב). והוא ניתוק ממקום מסבת החיל והפחד. מורכב מן זח (מן לא יזח החושן) ומן חל. **והתחלחלו**, מן ותתחלחל המלכה מאוד. מורה התפעלות בגוף. **דהרות ארבע חיות**, י״מ לשון קפיצה ודילוג מן מדהרות דהרות אביריו. וכן אמר אבן אביתור בקדושה אפודי שם. דוהרים ברגש. או לשון הרמת קול להלה מן סוס דוהר לד״ק. ונראה שכן הבין הקלירי באמרו דהרוהי. **הליכות אל צופיות**, מלה״כ הליכות אלי מלכי בקודש. ור״ל רק הליכות אל צופות ולא את הכבוד עצמו. כמו שדרשו כי לא יראני האדם וחי אפילו המלאכים וחיות הקודש. **ואור שמש כי תהל מפניו תבהל**, שעמדה החמה

ביום

ממעל לו: ובשכוני ארץ. ידועים עם האל. נצבים היום כדל השואל. מהללים ומודים לצור פודה וגואל. והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל: במרומי ערץ. מלאכי רום יחד. יוצאים באימה ושבים בפחד. ומעריצין ברעד למלך מיוחד. שש כנפים שש כנפים לאחד: ובשכוני ארץ. קהלות קהלות. קרבים היום בחמש תפלות. ומקדישים האל. בתשואות המולות. ואתה קדוש יושב תהלות: במרומי ערץ. שם שדי נגמר. וכל לבב יתר וכל בשר סמר. שואלים אי מקומו. משמר מול משמר. וקרא זה אל זה ואמר: ובשכוני ארץ. נוחלי דת חקוקה. סגלת קדומים לשמו דבקה. ויגבה יהוה צבאות ביד חזקה. והאל הקדוש נקדש בצדקה: במרומי ערץ. מלאכי צבאות. ובשכוני ארץ. הוגי דת נבואות. אלה מעריצים. בהמולות תשואות. ואלה מקדישים לאלפים ומאות. קדוש קדוש קדוש יהוה צבאות:

קדושה לרבי יהודה הלוי ז"ל

ובכן. ולך תעלה קדשה. כי אתה אלהינו: שני פעמים

ארץ התמוטטה והתפוררה. ורעשו וגעשו הררי אל. מפני יהוה אלהי ישראל: נבהלו אפסים. והתפוצצו והתפלצו

רכסים

אהלי יעקב

אני ידעתיך במדבר. רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה. **יוצאים באימה ושבים בפחד**, ככתוב והחיות רצוא ושוב. וערש"י בפי' הפסוק תפול עליהם אימתה ופחד. אימה על הרחוקים ופחד על הקרובים. והאימה אחר היציאה וכן הפחד אחר השיבה. **יושב תהלות**, ישראל. ותרגומו דמיתב ארעא על תושבחן דישראל. **שם שדי נגמר**, נקרא. כמו ותיקין גומרין עם הנץ החמה, לגמור את ההלל לד"ק כמ"ש הטוא"ח סי' תפ"ח, וקרוב לגמרא גמור. וכן אמר הקליר בקדושה למוסף יוה"כ. מלך מהולל בפיהם גמר. וביוצר לשקלים, ושבח יתנו ויגמרו. והוא עפ"ה ואשמע את קול כנפיהם וכו' כקול שדי בלכתם קול המולה. וזהו שסיים וכל לבב יתר וכו'. ויש לפרש עוד ע"ד אמרם ז"ל והיו מותחין והולכין עד שאמר להם די על כן נקרא שמו שדי שאמר לשמים די. ויהיה פירושו בשמים אשר על אודותיו נקרא שמו שדי כל לבב יתר וכו'. **בשר סמר**, מלה"כ סמר מפחדך בשרי. **איה מקומו**, כצ"ל ולא כק"כ אי מקומו, ושעורו שואלים משמר מול משמר איה מקומו. **דת חקוקה**, שנאמר בה חוקת עולם, או הטעם חרות על הלוחות. **סגולת קדומים**, כסרע"ג הנו' סגולת קדושים, והטעם אחד תואר לישראל שנאמר בהם ישראל לסגולתו. ופירושו סגולת האבות הקדומים הקדושים. שנוחלי תורה הם התכלית. **לשמו דבקה**, כנוי נקבה על הסגולה:

ארץ, הפיוט הזה הוא במחס"פ קדושה למוסף יוה"כ. וכן הוא בסדר רע"ג ח"ב ורשום סילוק. וסמנו **אני יהודה לוי** בראשי הבתים. ויסגרו בפסוקי פנים. ועניניו מורים באצבע שהוא סובב הולך על מתן תורה. שרקדו ורצדו ההרים ופחדו ורעדו תבל ומלואה מלפני אלהי יעקב אשר ירד באש וכל קדושיו עמו מרבבות קודש ד' מחנות שכינה ועמדה החמה. וזכרם בקדושה ליוה"כ כדתנן בסוף תעניות על יוה"כ ביום חתונתו זה מתן תורה. שביוה"כ נתנו לוחות אחרונות. ואף שאמרו

חז"ל

רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ. מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לרב יוסף אבן אביתור ז"ל

וּבְכֵן נַקְדִּישְׁךָ מֶלֶךְ: שני פעמים

בִּמְרוֹמֵי עֶרֶץ. כִּסֵּא שִׁבְתֶּךָ. וּבִשְׁכוּנֵי אֶרֶץ. עֹז מֶמְשַׁלְתֶּךָ. אֵלֶּה יַעֲרִיצוּן גְּאוֹן תִּפְאַרְתֶּךָ. וְאֵלֶּה יַקְדִּישׁוּן לְשֵׁם מַמְלַכְתֶּךָ. אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָֹה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ: בִּמְרוֹמֵי עֶרֶץ. כִּסֵּא מַהֲלָלוֹ. וּפִנּוֹת שׁוּלָיו מְלֵאִים הֵיכָלוֹ. מֵהֶם מִימִינוֹ וּמֵהֶם מִשְּׂמֹאלוֹ. **שְׂרָפִים עוֹמְדִים**

ממעל

אהלי יעקב

במרומי, הפיוט הזה הוא במחס"פ ובסדר רע"ג ח"ב קדושה לכוסף יוה"כ. ובמחס"פ החדשים נתיחס לרי"ת ז"ל. ואינו מסגנונו. ומ"כ שבמחזור כ"י די רוסי ובמחזור כ"י בבדיליאנא נתיחס לרב יוסף אבן אביתור ז"ל. וכן מצאתי במחזור כתיבת יד אחד רשום עליו קדושה לרב יוסף. וכן נתיחס במחס"פ ישן (ווינציאה רפ"ד אצל בומבירגי), וכן נראה מסגנונו. ועי' מה שכתבתי לעיל בקדושה לשחרית המתחלת אפודי שש. ומוכח מתוכו שהוא קדושה ליוה"כ. ותוכנו בית אחד כנגד המלאכים ובית אחד כנגד ישראל. הרחבת לשון הקדושה כתר יתנו לך ה' אלהינו מלאכים המוני מעלה ועמך ישראל קבוצי מטה יחד וכו':

במרומי ערץ. בשמים הערילים והתקיפים. והטעם הקיימים בח"ש. ועפ"ה (איוב לז) חזקים כראי מוצק. **כסא שבתך,** עפ"ה השמים כסאי. **ובשכוני ארץ,** כן הוא בכל המחזורים שלפני כמו השכוני באהלים (שופטים ח). והוא זר. כי שכן הוא עומד ולא יבוא בפעול. והיה ראוי לומר ובשוכני ארץ מלה"כ (ישעיה יח) כל יושבי תבל ושוכני ארץ. אלא שהפייטנים יבחרו לשון ערומים. אולי לרמוז שישראל בגלותם הם פעולים בשכנם. כי לא בידם שובם. **עוז ממשלתך,** יכוין ג"כ על התורה שנקראת עוז כדרז"ל ע"פ ה' עוז לעמו יתן. שנתנה לשוכני ארץ והיא תהלתם. **גאון תפארתך** וכו' **לשם ממלכתך.** יחוס התפארת לשמים והממלכה לארץ נכון בשפת אמת. **אין קדוש כה'** וכו', כנגד במרומי ערץ הקדושים אמר אין קדוש כה'. ר"ל אף מהם הוא קדוש ומובדל. וכנגד ובשכוני ארץ אמר כי אין בלתך משגיח אף בשפלים. והמערכת היא רק שפחה ביד גבירתה, וירמוז גם דרשתם ז"ל כי אין לבלותך. כנגד התחתונים הבלים ונפסדים. **מהללו,** שם כמו תהלתו, כמו ואיש לפי מהללו (משלי כז) לדעת קצת. **ופנות שוליו מלאים היכלו,** מלה"כ ושוליו מלאים את ההיכל. וממה שזכר אחריו מהם מימינו ומהם משמאלו נראה שהוא מפרש שוליו מלאכים, ונקראו שוליו לפי שהם עלולים ממנו ושפלים כשולי הבגד לבגד. או מן שוליא דנגרי פי' תלמיד. ע"ד וכל בניך למודי ה'. ופנות לשון גדולה כמו ויתיצבו כל פנות העם (שופטים) ויהיה פירושו גדולי מלאכיו. כטעם מלכי צבאות ידדון ואמרו ז"ל מלכיהון דמלאכיא, וכן בתפלת יוצר פנות צבאיו קדושים רוממי שדי. והיכלו הוא השמים כמו ה' בהיכל קדשו ה' בשמים כסאו. **מימינו ומשמאלו,** פירשו רז"ל מימנים לזכות ומשמאילים לחובה. **ידועים,** עפ"ה

אני

יְהוָֹה חֲזַק וְיַאֲמֵץ אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיהוָֹה. יְהוָֹה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּרְכַּת יְהוָֹה. יְהוָֹה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹצְרוֹ יֹאמַר יְהוָֹה. חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם כָּל הַמְיַחֲלִים לַיהוָֹה: יהוה

אֶתָנוּ לְחַלּוֹת פָּנֶיךָ. כִּי חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ. נָא אַל תְּבִישֵׁנוּ נָא אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ.

סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אָתָנוּ לְבַקֵּשׁ מִמְּךָ כַּפָּרָה. אָיוֹם וְנוֹרָא. מִשְׂגָּב לְעִתּוֹת בַּצָּרָה. תְּחַיֵּינוּ תְּחָנְנֵנוּ וּבְשִׁמְךָ נִקְרָא.

סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אָבוֹא כְּעָנִי שׁוֹאֵל עַל פֶּתַח. בְּבַקָּשָׁה וּבְתַחֲנוּנִים תְּפִלָּה אֶפְתַּח. אָנָּא שַׁעֲרֵי רַחֲמִים לָנוּ תִּפְתַּח.

סְלַח לָנוּ. וּשְׁלַח לָנוּ יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִמְּעוֹנֶךָ:

אוֹחִילָה לָאֵל. אֲחַלֶּה פָנָיו. אֶשְׁאֲלָה מִמֶּנּוּ מַעֲנֵה לָשׁוֹן: אֲשֶׁר בִּקְהַל עָם. אָשִׁיר עֻזּוֹ. אַבִּיעָה רְנָנוֹת בְּעַד מִפְעָלָיו: לְאָדָם מַעַרְכֵי לֵב וּמֵיְהוָֹה מַעֲנֵה לָשׁוֹן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים

חזרת המוסף לש״ץ

יש מקומות שנוהגין לומר הש״ץ רשות זה שחברו הרה״ג מהר״ר חיים מודעי ז״ל. ושמו חתום בראשי הבתים והדלתות.

יְהוָה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי יְהוָה:

יְהוָה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי אֱיָלוּתִי לְעֶזְרָתִי. נִדְבוֹת פִּי רְצֵה נָא הַקְשִׁיבָה אֶל רִנָּתִי. יִשְׁמַע מֵהֵיכָלוֹ קוֹלִי וְשַׁוְעָתִי. וַאֲנִי תְפִלָּתִי לְךָ יְהוָה: יהוה

יְהוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ. חָטָאנוּ וְעָוִינוּ. כֻּלָּנוּ כַּצֹּאן תָּעִינוּ. חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ כִּי אַתָּה אָבִינוּ. חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה: יהוה

יְהוָה יָדִין עַמִּים אִם יִסָּתֵר אִישׁ בְּמִסְתָּרִים. יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים. יַדְרֵךְ עֲנָוִים כִּי יוֹם כִּפּוּרִים. יִזְכְּרוּ וְיָשֻׁבוּ אֶל יְהוָה: יהוה

יְהוָה יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כָּל מְזִמּוֹתָיו. יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו. יָשׁוּב וְנִחָם וְתֵחָשֵׁב לוֹ לִצְדָקָה מִכָּל עֲוֹנוֹתָיו. יוֹבִל שַׁי לַיהוָה: יהוה

יְהוָה מְנָת חֶלְקִי סִתְרִי וּמָגִנִּי. מְחֵה פְּשָׁעַי הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי. מִקּוֹל אַנְחָתִי בְּקָרְאִי נִחַר גְּרוֹנִי. מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה: יהוה

יְהוָה מִשְׂגָּב לַדָּךְ גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל. מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל. מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. מְקוֹר מַיִם חַיִּים אֶת יְהוָה: יהוה

יְהוָה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל אוֹרִי וְיִשְׁעִי. וְאַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ מִנֶּגֶד נִגְעִי. וְעָנְתָה בִּי צִדְקָתִי לֹא פִשְׁעִי. וְלֹא חַטָּאתִי יְהוָה: יהוה

יְהוָה דִּבֵּר וַיִּקְרָא כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם. דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל בִּגְדֵיכֶם. דֶּרֶךְ אֱמוּנָה קְחוּ עִמָּכֶם. דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְהוָה: יהוה

יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ אֶת נַפְשִׁי פְּדֵה תִפְדֶּה. עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה. עַל כֵּן קִדַּמְתִּי וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי. אָמַרְתִּי אוֹדֶה. עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה: יהוה

יְהוָה יִגְמֹר בַּעֲדִי וּמְשִׁירֵי אֲהוֹדֶנּוּ בְּקָהָל רָב. יוֹדוּ שִׁמְךָ גָּדוֹל וְנוֹרָא מוֹשִׁיעַ וָרָב. יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה: יהוה

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת):
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי):

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרוֹת לַיהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אֱלֹהַי. עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי. וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִימָה. (וצריך הייתי לומר שוב לא אעשה לולי כי יגורתי מהיצר הרע כי הוא מאש אני בשר ודם ולא אוכל לו ואז אהיה מוסיף על חטאתי פשע. אבל) יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין וָחֳלָאִים רָעִים:

יש נוהגים לומר גם אלהי נצור (דרכי משה סי׳ תר״ז ומטה משה).

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך לעשות רצונך בלבב שלם:

וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצַעֲדֵי רַגְלַיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:

(על חטא ש"ל ברמ"ח אברינו בשס"ת גידינו שבגופנו וכן בנפשנו ורוחנו ונשמתנו)

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה):

על

לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ: וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם: וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת. נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשָּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמֶּךָּ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ: יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֶּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ.

עִירֶךָ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי

קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחָל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מִפְּנֵי חֲטָאֵינוּ גָּלִינוּ מֵאַרְצֵנוּ. וְנִתְרַחַקְנוּ מֵעַל אַדְמָתֵנוּ. וְאֵין אָנוּ יְכוֹלִים לְהַקְרִיב לְפָנֶיךָ קָרְבָּן. וְלֹא כֹהֵן גָּדוֹל שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵינוּ. יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מֶלֶךְ רַחֲמָן. שֶׁתָּשׁוּב וּתְרַחֵם עָלֵינוּ. וְעַל מִקְדָּשְׁךָ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. וְתִבְנֵהוּ מְהֵרָה. וּתְגַדֵּל כְּבוֹדוֹ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ. גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה. וְהוֹפַע וְהִנָּשֵׂא עָלֵינוּ לְעֵינֵי כָּל חָי. וְקָרֵב פְּזוּרֵנוּ מִבֵּין הַגּוֹיִם. וּנְפוּצוֹתֵינוּ כַּנֵּס מִיַּרְכְּתֵי אָרֶץ. וַהֲבִיאֵנוּ לְצִיּוֹן עִירְךָ בְּרִנָּה. וְלִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשְׁךָ בְּשִׂמְחַת עוֹלָם. אָנָּא אֱלֹהֵינוּ. וְשָׁם נַעֲשֶׂה לְפָנֶיךָ אֶת קָרְבְּנוֹת חוֹבוֹתֵינוּ. תְּמִידִין כְּסִדְרָן. וּמוּסָפִין כְּהִלְכָתָן. וְאֶת מוּסַף (ובשבת מוּסְפֵי) יוֹם (השבת הזה ויום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. נַעֲשֶׂה וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ בְּאַהֲבָה כְּמִצְוַת רְצוֹנֶךָ. כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ:

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה. שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ כֹּרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ. וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד אַחֵר. אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֶפֶס זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל לְבָבֶךָ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
לְדֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:
וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ"א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלוֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כְּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלוֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהוָֹה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא

קודש

שישוב וירחמנו יכבוש עונותינו מרפ וירפאנו יך ויחבשנו וישוב העבודה על מכונה במהרה בימינו אמן. וספרי המוסר האריכו למעניתם בזה. וחחי יתן אל לבו למיזל לבי אסיא וליקח מהם רפאות תעלה המועילים והיפים ללב ולכל בשרו מרפא.

ואח״כ יתחיל השיבנו וכו׳ וח״ק. והנכון שיאמר עוד איזה פסוקים בלחש להסמיך להם הקדיש.

הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָֹה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ, וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תפלת מוסף לצבור

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמִים זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

שחרית של יום כפור

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קוֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל מַיִם רַבִּים: קוֹל יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיוֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים: קוֹל יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

ויש אומרים אחר זה:

שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה: וְיָדַעְתָּ כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא הָאֱלֹהִים הָאֵל הַנֶּאֱמָן שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֶסֶד לְאֹהֲבָיו וּלְשׁוֹמְרֵי מִצְוֺתָיו לְאֶלֶף דּוֹר: כִּי אֵל רַחוּם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא יַרְפְּךָ וְלֹא יַשְׁחִיתֶךָ וְלֹא יִשְׁכַּח אֶת בְּרִית אֲבוֹתֶיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לָהֶם: כִּי כֹה אָמַר יְהוָה רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה וְצַהֲלוּ בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ הַלְלוּ וְאִמְרוּ הוֹשַׁע יְהוָה אֶת עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל:

ואומר בפתח ההיכל

יְהַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרוֹבוֹ הַלְלוּיָהּ: יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים יְהוָה וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ:

כשמכניס ס"ת להיכל אומר החזן:

שׁוּבָה לִמְעוֹנָךְ. וּשְׁכוֹן בְּבֵית מַאֲוָיָךְ. כִּי כָל פֶּה וְכָל לָשׁוֹן יִתְּנוּ הוֹד וְהָדָר לְמַלְכוּתָךְ: וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל:

מוסף של יום כפור

ועומד הש"ץ המתוקן להתפלל תפלת המוספין. וקודם שיתחיל בתפלתו יאמר היה"ר שנתקן לש"ץ לאמרו (כדלעיל בערבית) באימה ויראה בבכי ובתחנונים. ויחשוב דרכו כי הוא נבחר מקהל עדתו להיות כהיום הזה יום אדיר בשנה תחת הכהן הגדול. שעם חבילות הזכיות שבידו המרומזות במלת **בזאת** יבא אהרן אל הקודש כדאיתא בזוהר בכ"מ. ועם תוקף הקדושה והטהרה יתירה שהיה נוהג בעצמו בשבעת ימי פרישתו. ואף שהיו השנים כסדרן ותבנים סמובים על שולחן אביהם והרחמים מרובים. אעפ"כ היה לובש סות חרדה ופחד ורעדה בהכנסו לפני ולפנים. וק"ו בן בנו של ק"ו שעתה בעונותינו שחסרנו כל טוב ואבדנו כל החמודות. ואין לנו בגשתנו כי אם מנחת דל שבדלים והוא רק זכרון הדברים הנשגבים ההם. בודאי ביתר שאת ויתר עז עיניו דמוע ידמעו מאין הפוגות ולבבו יקרע ותמס ימס. להתחנן מקרב ולב עמוק ונשבר ונדכה אל בוראנו ית'

וָעֶד׃ ג גָּדוֹל יְהוָֹה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר׃ ד דּוֹר
לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ׃ ה הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְדִבְרֵי נִפְלְאוֹתֶיךָ אָשִׂיחָה׃ ו וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה׃ ז זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ׃ ח חַנּוּן וְרַחוּם
יְהוָֹה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד׃ ט טוֹב יְהוָֹה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל
מַעֲשָׂיו׃ י יוֹדוּךָ יְהוָֹה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה׃ יא כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ׃ יב לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו
וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ׃ יג מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דֹּר וָדֹר׃ יד סוֹמֵךְ יְהוָֹה לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים׃
טו עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃
טז פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן׃ יז צַדִּיק יְהוָֹה בְּכָל־
דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו׃ יח קָרוֹב יְהוָֹה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת׃ יט רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם׃ כ שׁוֹמֵר יְהוָֹה אֶת־כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים
יַשְׁמִיד׃ כא תְּהִלַּת יְהוָֹה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד׃ וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ׃

אם חל בשבת אומרים

בָּרוּךְ יְהוָֹה אֲשֶׁר נָתַן מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר דִּבֵּר לֹא נָפַל דָּבָר אֶחָד מִכֹּל דְּבָרוֹ הַטּוֹב אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד מֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

ואם חל בחול מתחילין מכאן

יְהִי יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֵינוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ׃ לְהַטּוֹת לְבָבֵנוּ אֵלָיו לָלֶכֶת בְּכָל דְּרָכָיו וְלִשְׁמֹר מִצְוֹתָיו וְחֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו אֲשֶׁר צִוָּה אֶת אֲבוֹתֵינוּ׃ וְיִהְיוּ דְבָרַי אֵלֶּה אֲשֶׁר הִתְחַנַּנְתִּי לִפְנֵי יְהוָֹה קְרֹבִים אֶל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יוֹמָם וָלָיְלָה׃ לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ׃ לְמַעַן דַּעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד׃ לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכָל הַכָּתוּב בּוֹ כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דְּרָכֶךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל׃ הֲלֹא צִוִּיתִיךָ חֲזַק וֶאֱמָץ אַל תַּעֲרֹץ וְאַל תֵּחָת כִּי עִמְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ׃

ואומר הש"ץ בקול רם כ"פ ימלוך.

יִמְלֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

שחרית של יום כפור

וְיִפְרוֹשׂ סֻכַּת שְׁלוֹמוֹ עֲלֵיכֶם. וְיִטַּע בֵּינֵיכֶם אַהֲבָה וְאַחֲוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת. וִיסַלֵּק שִׂנְאַת חִנָּם מִבֵּינֵיכֶם. וְיִשְׁבּוֹר עוֹל הַגּוֹיִם מֵעַל צַוְּארֵיכֶם. וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. וְיִכְתַּבְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

אהלי דינים יעקב

א טוב לקצר בפיוטים ובסליחות שחרית. כדי למהר בענין שיתפללו מוסף קודם שבע שעות (סי' תר"כ. והמתפלל מוסף אחר סוף שבע שעות נקרא פושע וצריך ליזהר בזה. ומיהו אם התחיל קודם שבע יש לומר אע"פ שנמשך התפלה עד אחר שבע רשאי. (פמ"ג בא"ש שם) ולכתחלה ראוי ליזהר להתחיל המוסף קודם שש שעות ומחצה (וכפסקי תו' וכתים אות ד' קודם חצות ע"ש) לפי שאז הוא זמן מנחה גדולה ויש אומרים שאז צריך להתפלל מקודם מנחה ואח"כ מוסף. כיון שחל עליו חיובא דתרויהו מנחה התדירה קודמת. ומיהו אם אירע שנתאחר תפלת מוסף עד חצי שבע או אחר שבע יש להתפלל מקודם מוסף ואח"כ מנחה. (מט"א שם ושע"ה סי' רפ"ו)

ב איתא בזוהר כל מי שמצטער על מיתת בני אהרן ומוריד דמעות עליהם מוחלין לו עונותיו ובניו אינם מתים בחייו. וכן כתוב בשם האר"י. (מג"א סי' תרכ"א)

ג כשעושה מי שברך לחולה אף אם חל יוה"כ בשבת אין צריך לומר שבת הוא מלזעוק. שהרי זועקים ומתחננים כל היום. (מט"א שם)

ד מילה ביוה"כ מלין בין יוצר למוסף אחר קריאת התורה. ולאחר מילה אומרים אשרי. ואם הוא במקום שצריך לצאת מבית הכנסת. אין מלין עד אחר חזרת ס"ת למקומה. וחוזרים ואומרים קדיש. (סי' תרכ"א. וקודם הקדיש יאמר איזה מזמור לסמוך הקדיש עליו. מט"א שם)

ה מציצה בלא משקה בפיו (פמ"ג בא"ש שם. ובמקומות שנוהגין שהמוהל תופס חומץ חי חזק בפיו ומוהל לפי דלמית דמא. נ"ל דשרי כיון דאינו ראוי לשתיה עי' סי' תרי"ב)

ו מברכין על המילה בלא כוס ויש אומרים דמברכין בכוס ונותנים לתינוק הנימול. (סי' תרכ"א. ומלבד מה שנותנין בפי התינוק כשאומר ובדמיך חיי צריך ליתן לו לשתות קצת מהכוס. ויש נוהגים ליתן לשתות לתינוק אחר שלא הגיע לחינוך. מג"א ולבוש שם. ואם מלין אצל היולדת והיולדת חולה בענין שמותרת לאכול הנכון שתשתה היא מהכוס. הריי"ע בסדורו.)

ז אסור לישב בביהכ"נ בשעה שארון הקודש פתוח והס"ת מונחת בו (תשובת חת"ם חחו"מ סי' ע"ג. ועי' טו"ז יו"ד סי' רמ"ב ס"ק י"ג שאין איסור בדבר כיון שהוא רשות לעצמו. אלא שהעולם עושים כן דרך כבוד לעמוד כל זמן שארון הקודש פתוח וכו' ע"ש. ונראה מי שהוא חלוש יכול להקל בדבר ולישב.)

ואח"כ אומרים:

יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

א תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד ב בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם

ועד

רַחֵם עַל־צִיּוֹן כִּי הִיא בֵּית חַיֵּינוּ. וְלַעֲלוּבַת נֶפֶשׁ תּוֹשִׁיעַ (וּתְשַׂמַּח) בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְשַׂמֵּחַ צִיּוֹן בְּבָנֶיהָ:

שַׂמְּחֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאֵלִיָּהוּ הַנָּבִיא עַבְדֶּךָ. וּבְמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ. בִּמְהֵרָה יָבֹא וְיָגֵל לִבֵּנוּ. עַל כִּסְאוֹ לֹא יֵשֵׁב זָר. וְלֹא יִנְחֲלוּ עוֹד אֲחֵרִים אֶת כְּבוֹדוֹ. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לּוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֶּה נֵרוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן דָּוִד:

עַל הַתּוֹרָה וְעַל הָעֲבוֹדָה וְעַל הַנְּבִיאִים וְעַל יוֹם השבת הזה ועל יום הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. וְעַל יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. וְעַל יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. שֶׁנָּתַתָּ לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ לקדושה ולמנוחה לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ: עַל הַכֹּל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ אֲנוּ מוֹדִים לָךְ. וּמְבָרְכִים אוֹתָךְ. יִתְבָּרַךְ שִׁמְךָ בְּפִי כָּל חַי תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ השבת ו יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

ברכה למלך יר"ה.

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים. וּמֶמְשָׁלָה לַנְּסִיכִים. מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים. הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה. הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה. הוּא יְבָרֵךְ. וְיִשְׁמוֹר. וְיִנְצוֹר. וְיַעֲזוֹר. וִירוֹמֵם. וִיגַדֵּל. וִינַשֵּׂא לְמַעְלָה לַאֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ כל מדינה ומדינה יזכיר שם המלך המולך בה. יר"ה וּלְאַנְשֵׁי הַשְּׂרָרָה. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּיהוּ. וּמִכָּל צָרָה וָנֶזֶק יַצִּילֵהוּ. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יָרִים וְיַגְבִּיהַּ כּוֹכַב מַעֲרַכְתּוֹ. וְיַאֲרִיךְ יָמִים עַל מַמְלַכְתּוֹ. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִתֵּן בְּלִבּוֹ וּבְלֵב כָּל יוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו רַחֲמָנוּת לַעֲשׂוֹת טוֹבָה עִמָּנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ. בְּיָמָיו וּבְיָמֵינוּ תִּוָּשַׁע יְהוּדָה. וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח. וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה. וְכָל הַקְּהִלּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת. הוּא יְבָרֵךְ אֶת כָּל הַקָּהָל הַקּוֹדֶשׁ הַזֶּה. גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. הֵם. וּבְנֵיהֶם. וּנְשֵׁיהֶם. וְתַלְמִידֵיהֶם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם. מַלְכָּא דְעָלְמָא הוּא יְבָרֵךְ יַתְכוֹן. וִיזַכֵּה יַתְכוֹן. וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צְלוֹתְכוֹן. תִּתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּיזְבוּן מִכָּל צָרָה וְעַקְתָא. וִיהִי מֵימְרָא דַיהוָֹה בְּסַעְדְּכֶם. וְיָגֵן בַּעַדְכֶם.

ויפרוש

לָמָּה צַּמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם תִּמְצְאוּ־חֵפֶץ וְכָל עַצְּבֵיכֶם תִּנְגֹּשׂוּ׃ הֵן לְרִיב וּמַצָּה תָּצוּמוּ וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע לֹא־תָצוּמוּ כַיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם קוֹלְכֶם׃ הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא־צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיהוָה׃ הֲלֹא זֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ פַּתֵּחַ חַרְצֻבּוֹת רֶשַׁע הַתֵּר אֲגֻדּוֹת מוֹטָה וְשַׁלַּח רְצוּצִים חָפְשִׁים וְכָל־מוֹטָה תְּנַתֵּקוּ׃ הֲלֹא פָרֹס לָרָעֵב לַחְמֶךָ וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָיִת כִּי־תִרְאֶה עָרֹם וְכִסִּיתוֹ וּמִבְּשָׂרְךָ לֹא תִתְעַלָּם׃ אָז יִבָּקַע כַּשַּׁחַר אוֹרֶךָ וַאֲרֻכָתְךָ מְהֵרָה תִצְמָח וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד יְהוָה יַאַסְפֶךָ׃ אָז תִּקְרָא וַיהוָה יַעֲנֶה תְּשַׁוַּע וְיֹאמַר הִנֵּנִי אִם־תָּסִיר מִתּוֹכְךָ מוֹטָה שְׁלַח אֶצְבַּע וְדַבֶּר־אָוֶן׃ וְתָפֵק לָרָעֵב נַפְשֶׁךָ וְנֶפֶשׁ נַעֲנָה תַּשְׂבִּיעַ וְזָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹרֶךָ וַאֲפֵלָתְךָ כַּצָּהֳרָיִם׃ וְנָחֲךָ יְהוָה תָּמִיד וְהִשְׂבִּיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעַצְמֹתֶיךָ יַחֲלִיץ וְהָיִיתָ כְּגַן רָוֶה וּכְמוֹצָא מַיִם אֲשֶׁר לֹא־יְכַזְּבוּ מֵימָיו׃ וּבָנוּ מִמְּךָ חָרְבוֹת עוֹלָם מוֹסְדֵי דוֹר־וָדוֹר תְּקוֹמֵם וְקֹרָא לְךָ גֹּדֵר פֶּרֶץ מְשֹׁבֵב נְתִיבוֹת לָשָׁבֶת׃ אִם־תָּשִׁיב מִשַּׁבָּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג לִקְדוֹשׁ יְהוָה מְכֻבָּד וְכִבַּדְתּוֹ מֵעֲשׂוֹת דְּרָכֶיךָ מִמְּצוֹא חֶפְצְךָ וְדַבֵּר דָּבָר׃ אָז תִּתְעַנַּג עַל־יְהוָה וְהִרְכַּבְתִּיךָ עַל־בָּמוֹתֵי אָרֶץ וְהַאֲכַלְתִּיךָ נַחֲלַת יַעֲקֹב אָבִיךָ כִּי פִּי יְהוָה דִּבֵּר׃

ואחר קריאתה אומר המפטיר פסוק גואלנו וכו׳ ומברך

גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם צוּר כָּל הָעוֹלָמִים צַדִּיק בְּכָל הַדּוֹרוֹת הָאֵל הַנֶּאֱמָן. הָאוֹמֵר וְעוֹשֶׂה. מְדַבֵּר וּמְקַיֵּם. כִּי כָל דְּבָרָיו אֱמֶת וָצֶדֶק. נֶאֱמָן אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְנֶאֱמָנִים דְּבָרֶיךָ. וְדָבָר אֶחָד מִדְּבָרֶיךָ אָחוֹר לֹא־יָשׁוּב רֵיקָם. כִּי אֵל מֶלֶךְ נֶאֱמָן (וְרַחֲמָן) אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הָאֵל הַנֶּאֱמָן בְּכָל־דְּבָרָיו׃

לֹא תַעֲשׂוּ: וְהִקְרַבְתֶּם עֹלָה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ פַּר בֶּן־בָּקָר אֶחָד אַיִל אֶחָד כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה שִׁבְעָה תְּמִימִם יִהְיוּ לָכֶם: וּמִנְחָתָם סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרֹנִים לַפָּר שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים לָאַיִל הָאֶחָד: עִשָּׂרוֹן עִשָּׂרוֹן לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד לְשִׁבְעַת הַכְּבָשִׂים: שְׂעִיר־עִזִּים אֶחָד חַטָּאת מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים וְעֹלַת הַתָּמִיד וּמִנְחָתָהּ וְנִסְכֵּיהֶם:

ואומר חזן ח״ק. וגוללין את הס״ת. וקודם שמתחיל ההפטרה מברך המפטיר ברכה זו.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בִּנְבִיאִים טוֹבִים וְרָצָה בְדִבְרֵיהֶם הַנֶּאֱמָרִים בֶּאֱמֶת בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ וּבְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ וּבִנְבִיאֵי הָאֱמֶת וָצֶדֶק:

וְאָמַר סֹלּוּ־סֹלּוּ פַּנּוּ־דָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ עַמִּי: כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים: כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְּצוֹף כִּי־רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי: בַּעֲוֹן בִּצְעוֹ קָצַפְתִּי וְאַכֵּהוּ הַסְתֵּר וְאֶקְצֹף וַיֵּלֶךְ שׁוֹבָב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ: דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים לוֹ וְלַאֲבֵלָיו: בּוֹרֵא נִיב* שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם ׀ שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב אָמַר יְהוָה וּרְפָאתִיו: וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְׁקֵט לֹא יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט: אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי לָרְשָׁעִים: קְרָא בְגָרוֹן אַל־תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֵּד לְעַמִּי פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם: וְאוֹתִי יוֹם ׀ יוֹם יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגוֹי אֲשֶׁר־צְדָקָה עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱלֹהָיו לֹא עָזָב יִשְׁאָלוּנִי מִשְׁפְּטֵי־צֶדֶק קִרְבַת אֱלֹהִים יֶחְפָּצוּן:

* ניב קרי

בַּמַּיִם בְּמָקוֹם קָדוֹשׁ וְלָבַשׁ אֶת־בְּגָדָיו וְיָצָא וְעָשָׂה אֶת־
עֹלָתוֹ וְאֶת־עֹלַת הָעָם וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד הָעָם׃ חמישי
ובשבת ששי וְאֶת חֵלֶב הַחַטָּאת יַקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה׃ וְהַמְשַׁלֵּחַ
אֶת־הַשָּׂעִיר לַעֲזָאזֵל יְכַבֵּס בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ
בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־הַמַּחֲנֶה׃ וְאֵת פַּר הַחַטָּאת
וְאֵת ׀ שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר הוּבָא אֶת־דָּמָם לְכַפֵּר
בַּקֹּדֶשׁ יוֹצִיא אֶל־מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְשָׂרְפוּ בָאֵשׁ אֶת־
עֹרֹתָם וְאֶת־בְּשָׂרָם וְאֶת־פִּרְשָׁם׃ וְהַשֹּׂרֵף אֹתָם יְכַבֵּס
בְּגָדָיו וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ בַּמָּיִם וְאַחֲרֵי־כֵן יָבוֹא אֶל־
הַמַּחֲנֶה׃ וְהָיְתָה לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי
בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ תְּעַנּוּ אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם וְכָל־מְלָאכָה
לֹא תַעֲשׂוּ הָאֶזְרָח וְהַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכְכֶם׃ כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה
יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי
יְהוָה תִּטְהָרוּ׃ ששי ובשבת שביעי שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן הִיא לָכֶם
וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם׃ וְכִפֶּר הַכֹּהֵן
אֲשֶׁר־יִמְשַׁח אֹתוֹ וַאֲשֶׁר יְמַלֵּא אֶת־יָדוֹ לְכַהֵן תַּחַת
אָבִיו וְלָבַשׁ אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד בִּגְדֵי הַקֹּדֶשׁ׃ וְכִפֶּר אֶת־
מִקְדַּשׁ הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ יְכַפֵּר
וְעַל־הַכֹּהֲנִים וְעַל־כָּל־עַם הַקָּהָל יְכַפֵּר׃ וְהָיְתָה־זֹּאת
לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִכָּל־חַטֹּאתָם
אַחַת בַּשָּׁנָה וַיַּעַשׂ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה׃ פ

ואומר החזן קדיש לעילא והמפטיר בפרשת פנחס וזו היא הקריאה:

וּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה מִקְרָא־קֹדֶשׁ יִהְיֶה
לָכֶם וְעִנִּיתֶם אֶת־נַפְשֹׁתֵיכֶם כָּל־מְלָאכָה

וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וְהִזָּה בְאֶצְבָּעוֹ עַל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת
קֵדְמָה וְלִפְנֵי הַכַּפֹּרֶת יַזֶּה שֶׁבַע־פְּעָמִים מִן־הַדָּם
בְּאֶצְבָּעוֹ׃ וְשָׁחַט אֶת שְׂעִיר הַחַטָּאת אֲשֶׁר לָעָם
וְהֵבִיא אֶת־דָּמוֹ אֶל־מִבֵּית לַפָּרֹכֶת וְעָשָׂה אֶת־דָּמוֹ
כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדַם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל־הַכַּפֹּרֶת וְלִפְנֵי
הַכַּפֹּרֶת׃ וְכִפֶּר עַל־הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד
הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם׃ וְכָל־אָדָם לֹא־יִהְיֶה ׀
בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּבֹאוֹ לְכַפֵּר בַּקֹּדֶשׁ עַד צֵאתוֹ וְכִפֶּר
בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל־קְהַל יִשְׂרָאֵל׃ רביעי ובשבת
חמישי וְיָצָא אֶל־הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי־יְהוָה וְכִפֶּר עָלָיו
וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל־קַרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב׃ וְהִזָּה עָלָיו מִן־הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ שֶׁבַע
פְּעָמִים וְטִהֲרוֹ וְקִדְּשׁוֹ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְכִלָּה
מִכַּפֵּר אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְאֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְאֶת־הַמִּזְבֵּחַ
וְהִקְרִיב אֶת־הַשָּׂעִיר הֶחָי׃ וְסָמַךְ אַהֲרֹן אֶת־שְׁתֵּי־יָדָו
עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר הַחַי וְהִתְוַדָּה עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיהֶם לְכָל־חַטֹּאתָם וְנָתַן
אֹתָם עַל־רֹאשׁ הַשָּׂעִיר וְשִׁלַּח בְּיַד־אִישׁ עִתִּי
הַמִּדְבָּרָה׃ וְנָשָׂא הַשָּׂעִיר עָלָיו אֶת־כָּל־עֲוֹנֹתָם אֶל־
אֶרֶץ גְּזֵרָה וְשִׁלַּח אֶת־הַשָּׂעִיר בַּמִּדְבָּר׃ וּבָא אַהֲרֹן
אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וּפָשַׁט אֶת־בִּגְדֵי הַבָּד אֲשֶׁר לָבַשׁ
בְּבֹאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ וְהִנִּיחָם שָׁם׃ וְרָחַץ אֶת־בְּשָׂרוֹ

אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל־יָבֹא בְכָל־עֵת
אֶל־הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל־פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר
עַל־הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל־הַכַּפֹּרֶת׃
בְּזֹאת יָבֹא אַהֲרֹן אֶל־הַקֹּדֶשׁ בְּפַר בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת
וְאַיִל לְעֹלָה׃ בשבת לוי כְּתֹנֶת־בַּד קֹדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמִכְנְסֵי־
בַד יִהְיוּ עַל־בְּשָׂרוֹ וּבְאַבְנֵט בַּד יַחְגֹּר וּבְמִצְנֶפֶת בַּד
יִצְנֹף בִּגְדֵי־קֹדֶשׁ הֵם וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת־בְּשָׂרוֹ וּלְבֵשָׁם׃
וּמֵאֵת עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִקַּח שְׁנֵי־שְׂעִירֵי עִזִּים
לְחַטָּאת וְאַיִל אֶחָד לְעֹלָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ׃ לוי ובשבת
שלישי וְלָקַח אֶת־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם וְהֶעֱמִיד אֹתָם לִפְנֵי
יְהוָֹה פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד׃ וְנָתַן אַהֲרֹן עַל־שְׁנֵי הַשְּׂעִירִם
גֹּרָלוֹת גּוֹרָל אֶחָד לַיהוָֹה וְגוֹרָל אֶחָד לַעֲזָאזֵל׃
וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל
לַיהוָֹה וְעָשָׂהוּ חַטָּאת׃ וְהַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו
הַגּוֹרָל לַעֲזָאזֵל יָעֳמַד־חַי לִפְנֵי יְהוָֹה לְכַפֵּר עָלָיו לְשַׁלַּח
אֹתוֹ לַעֲזָאזֵל הַמִּדְבָּרָה׃ וְהִקְרִיב אַהֲרֹן אֶת־פַּר
הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ וְכִפֶּר בַּעֲדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וְשָׁחַט
אֶת־פַּר הַחַטָּאת אֲשֶׁר־לוֹ׃ שלישי ובשבת רביעי וְלָקַח
מְלֹא־הַמַּחְתָּה גַּחֲלֵי־אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ מִלִּפְנֵי יְהוָֹה
וּמְלֹא חָפְנָיו קְטֹרֶת סַמִּים דַּקָּה וְהֵבִיא מִבֵּית לַפָּרֹכֶת׃
וְנָתַן אֶת־הַקְּטֹרֶת עַל־הָאֵשׁ לִפְנֵי יְהוָֹה וְכִסָּה ׀ עֲנַן
הַקְּטֹרֶת אֶת־הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל־הָעֵדוּת וְלֹא יָמוּת׃

אהלי דיני קריאת התורה יעקב

א מוציאין שני ספרים. בראשון קורין ששה בפרשת אחרי מות עד ויעש כאשר צוה ה'. (הכהן ובעד ביתו. הלוי אשר לו. השלישי קהל ישראל. הרביעי ובעד העם. החמישי תטהרו. הששי את משה. שהם פסוקי כפרה. ומה שקורין באחרי מות לפי שבו סדר עבודת היום. ובזוהר (פ' אחרי נז ב) אמר הקב"ה אתעסקו במיתתהון דלדיקיא אלין דתיחשב לכון כאילו אתון מקרבין קרבנין בהאי יומא לכפרא עליכו. דתנינן כל זמנא דישראל יהון בגלותא ולא יקרבון קרבנין בהאי יומא ואילין תרין שעירין לא יכלין לקרבא. יהא להון דכרנא דתרי בני אהרן ויכפר עליהו וכו'. ג"מז לדבר בקרובי אקדש. ודרשו רז"ל ולקדוש ה' מכובד זה יוה"כ). **ואם חל בשבת קורין שבעה.** (הפרשה הנוספת כתב הלבוש שעושין השעיר החי. ובמחזורים כתוב ואיל לעלה. לפי שלא רצו לעמוד בהשעיר החי המשתלח לעזאזל. וכתב המג"א סי' רפ"ב ס"ק ג' דביוה"כ אף שחל בשבת אין להוסיף על מנין הקרואים מפני שהפרשיות מכוונים שמסיימים במילי דכפרה לכן טוב שלא לשנותם, ועי' תשובת חת"ם חאו"ח סי' ק"ע וקע"א דהיכא דנהוג להוסיף נהוג ואין מוחין בידם ע"ש.) **ומפטיר קורא בשני בפינחס ובעשור לחודש. ומפטיר בישעיה סלו סלו פנו עד פי ה' דבר.** מפני שכתוב בה ענין תשובה ותענית. ולקדוש ה' מכובד זה יוה"כ. סי' תרכ"א):

ב חולה מסוכן שאינו מתענה ביוה"כ ומתפללים בביתו יכול לעלות לס"ת בשחרית. (כי הקריאה ביוה"כ הוא מחמת קדושת היום כמו בשבתות ויו"ט. אבל במנחה מספקא לן אם הקריאה היא משום תענית אלא דבשאר תעניות קורין ויחל וביוה"כ בפרשת עריות וא"כ מי שאינו מתענה אינו יכול לעלות. או נימא דגם קריאה זו היא מחמת קדושת היום לקרות גם במנחה כמו בשבת וגם מי שאינו מתענה יכול לעלות. כן כתב הרעק"א ז"ל בתשובה סי' כ"ד. ומשמע דיוה"כ שחל בשבת גם במנחה יכול לעלות. ועי' בתשו' חת"ם סי' קנ"ז דעתו ז"ל דאף במנחה יכול לעלות אפילו כשחל בחול. ועי' של"ה מערכת יוה"כ סי' ב' אות ז').

יְבָרֶכְךָ יְהוָה והחזן עונה יְהוָה עִמָּכֶם:

וחוזר ואומר העולה בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבוֹרָךְ:

ועונה החזן והשומעים בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

והעולה חוזר ואומר

בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

ואחר קריאת התורה מברך העולה

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן לָנוּ תּוֹרַת אֱמֶת וְחַיֵּי עוֹלָם נָטַע בְּתוֹכֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה:

וקורין ששה גברי בתחלת פרשת אחרי מות ואם חל בשבת קורין שבעה

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי־יְהוָה וַיָּמֻתוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה

אל

שחרית של יום כפור

שמיה וכו'. וכתב הבאה"ט ריש סי' רפ"ב בשם כתבי האריז"ל שיש לומר בריך שמיה בין בשבת בין בחול, וכן כתבו הפמ"ג והנתיב חיים שם :

בְּרִיךְ שְׁמֵהּ דְּמָרֵא עָלְמָא בְּרִיךְ כִּתְרָךְ וְאַתְרָךְ. יְהֵא רְעוּתָךְ עִם עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְעָלַם. וּפֻרְקַן יְמִינָךְ אַחֲזֵי לְעַמָּךְ בְּבֵית מַקְדְּשָׁךְ. לְאַמְטוּיֵי לָנָא מִטּוּב נְהוֹרָךְ וּלְקַבֵּל צְלוֹתָנָא בְּרַחֲמִין. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתוֹרִיךְ לָן חַיִּין בְּטִיבוּ. וְלֶהֱוֵי אֲנָא עַבְדָּךְ פְּקִידָא בְּגוֹ צַדִּיקַיָּא לְמִרְחַם עָלַי וּלְמִנְטַר יָתִי וְיַת כָּל דִּי לִי וְדִי לְעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. אַנְתְּ הוּא זָן לְכֹלָּא וּמְפַרְנֵס לְכֹלָּא. אַנְתְּ הוּא שַׁלִּיט עַל כֹּלָּא אַנְתְּ הוּא דְשַׁלִּיט עַל מַלְכַיָּא. וּמַלְכוּתָא דִּילָךְ הִיא. אֲנָא עַבְדָּא דְקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּסָגִידְנָא קַמֵּהּ וּמִן קַמֵּי דִּיקַר אוֹרַיְתֵהּ בְּכָל עִדָּן וְעִדָּן. לָא עַל אֱנָשׁ רָחִיצְנָא וְלָא עַל בַּר אֱלָהִין סָמִיכְנָא אֶלָּא בֶּאֱלָהָא דִשְׁמַיָּא דְּהוּא אֱלָהָא קְשׁוֹט וְאוֹרַיְתֵהּ קְשׁוֹט וּנְבִיאוֹהִי קְשׁוֹט וּמַסְגֵּא לְמֶעְבַּד טַבְוָן וּקְשׁוֹט. בֵּהּ אֲנָא רָחִיץ וְלִשְׁמֵהּ יַקִּירָא קַדִּישָׁא. אֲנָא אֵימַר תֻּשְׁבְּחָן. יְהֵא רַעֲוָא קֳדָמָךְ דְּתִפְתַּח לִבָּאִי בְּאוֹרַיְתָךְ וְתַשְׁלִים מִשְׁאֲלִין דְּלִבָּאִי וְלִבָּא דְכָל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְטַב וּלְחַיִּין וְלִשְׁלָם אָמֵן :

יש נוהגין לומר

יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ : יִשְׂמַח הַר צִיּוֹן תָּגֵלְנָה בְּנוֹת יְהוּדָה לְמַעַן מִשְׁפָּטֶיךָ :

עַל הַכֹּל יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא: שְׁמוֹ שֶׁל מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא : בָּעוֹלָמוֹת שֶׁבָּרָא הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא : כִּרְצוֹנוֹ וְכִרְצוֹן יְרֵאָיו וְכִרְצוֹן כָּל עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל : תִּגָּלֶה וְתֵרָאֶה מַלְכוּתוֹ עָלֵינוּ בִּמְהֵרָה. וְיָחֹן וְיָחוּס וְיִרַחֵם עַל פְּלֵיטָתֵנוּ וְעַל פְּלֵיטַת עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּחֵן בְּחֶסֶד בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן וְאִמְרוּ כָּל הָעָם אָמֵן : הָרַחֲמָן הוּא יַחֲזִיר שְׁבִיתֵנוּ וְשְׁבִית עַמּוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְיוֹצִיאֵנוּ מִכָּל צָרוֹתֵינוּ לִרְוָחָה וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹרָה בְּקָרוֹב וְאִמְרוּ כָּל הָעָם אָמֵן :

כִּי שֵׁם יְהוָה אֶקְרָא הָבוּ גֹדֶל לֵאלֹהֵינוּ : הַכֹּל תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים וּתְנוּ כָבוֹד לַתּוֹרָה :

ומגביה ספר תורה ומראה הכתב לעם ואומרים

וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה לִפְנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב :

ויש נוהגים לומר

(כֹּהֵן קָרֵב וְכֹהֵן. תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה מַחְכִּימַת פֶּתִי : פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְהוָה בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם : יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם):

הָאֵל תָּמִים דַּרְכּוֹ אִמְרַת יְהוָה צְרוּפָה מָגֵן הוּא לְכָל הַחוֹסִים בּוֹ :

כליל תפארת. ותבטל מעלינו כל גזירות קשות ורעות. יבצל כנפיך תסתירנו. ונהיה בריאים בכל אברינו וגידינו. ותשמרנו מכל צרה ומכל פחד ומכל חולי, ותצילנו מכל מיני כישוף ומבלבול הדעת. ואל ידוה לבנו ואל יחשכו עינינו. ונהיה מיושבים בדעתנו. ותן בנו כח ובריאות לעבודתך וליראתך ותאריך ימינו בטוב ושנותינו בנעימים ובכל אשר נפנה נשכיל ובכל אשר נעשה נצליח אביה"ר:

יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך:

הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו:

ואני בחסדך בטחתי יגל לבי בישועתך אשירה לה' כי גמל עלי:

הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת יה ה' ויהי לי לישועה:

וכתב עוד סס בסי' ע"ו קבלתי מהרב החסיד המקובל המופלא מהר"ם סרעב"י ז"ל לומר תפלה זו בר"ה ויוה"כ בשעת הוצאת הס"ת:

יהר"מ יהוה אלהינו ואלהי אבותינו. שתעשה למען רחמיך. ולמען שמך הגדול הנכתב ואינו נקרא שנתכוונתי בו, שתצילנו לנו ולנשותינו ולבנינו ולבנותינו ולכל הגלוים אלינו מכל רע וממשחית ומגפה. ומכל צרה וציקה ויגון ואנחה ומכל חולי ומחלה. ולמען השם הקדוש המתפשט ממאור המרכבה התחתונה (השמות יכוין בלבו ולא יוציאם בשפתיו) (אלד) וכשהוא כלול עם מקורו (אהיה אאהלידה) שתבטל ברחמים המרובים ובחסדים הפשוטים מעלינו ומעל כל בני ביתינו כל גזירות קשות ורעות ויסכרו כל המקטריגים והמסטינים עלינו:

אנא בכח השם הקדוש המתפשט ממאור המרכבה העליונה (קרע) וכשהוא כלול במקירה (יהוה יקהרועה) שתבטל ברחמיך הרבים ובחסדיך הפשוטים מעלינו ומעל כל בני ביתינו כל המקטריגים והמסטינים וכל גזירה קשות ורעות ושנאת חנם. וחדש עלינו שנה טובה ומבורכת. ותפרנסנו בשפע גדול ובהיתר. ולא ישלוט בנו עין הרע ותצליחנו בלימודינו ובכל מעשי ידינו אנס"ו:

ומוציאין שני ספרי תורה ואומר הש"ץ:

בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיהוָה אֱלֹהָיו: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ: תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: עֵץ חַיִּים הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבֹתֶיהָ שָׁלוֹם: שָׁלוֹם רָב לְאֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

ואומרים תפלה זו ע"פ מה דאיתא בזוהר ויקהל (ר"ו א) רבי שמעון פתח כד מפקין ס"ת בצבורא למיקרי ביה מתפתחין תרעי דרחמי ומעוררין את האהבה לעילא, ובעי ליה לבר נש למימר הכי בריך

אַחֲרִיתוֹ. וְעַד הַיּוֹם לְזַרְעוֹ תִּזְכּוֹר צִדְקָתוֹ. לְיֶתֶר פְּלֵיטָה וּשְׁאָר
שְׁאֵרִיתוֹ. תִּהְיֶה פְלֵיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ:

כפתיחת ההיכל להוציא הס"ת לקריאה. אומרים הש"ץ והקהל פסוקים אלו. וכשחל בשבת מוסיפין אתה הראת. ועי' בבאורי לחלק ר"ה :

אַתָּה הָרְאֵתָ לָדַעַת כִּי יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים אֵין עוֹד מִלְּבַדּוֹ: אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים יְהֹוָה וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: ע"כ מוסיפין בשבת

יְהִי יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם אֲבוֹתֵינוּ אַל יַעַזְבֵנוּ וְאַל יִטְּשֵׁנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהֹוָה וְיָפֻצוּ אֹיְבֶיךָ וְיָנֻסוּ מְשַׂנְאֶיךָ מִפָּנֶיךָ: קוּמָה יְהֹוָה לִמְנוּחָתֶךָ אַתָּה וַאֲרוֹן עֻזֶּךָ: כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי מְשִׁיחֶךָ:

יש נוהגים לומר פה י"ג מדות שלש פעמים (בסדור הרב ליתיה רק פ"א) והוא על פי כתבי האריז"ל. (שער הכונות בתחילת דרושי יוה"כ. וכתב עלה הרה"ו ז"ל לא ידעתי אם כתבו מורי ז"ל בתחילת ימיו אשר עדין לא נכנס בפרדס החכמה אלא העתיק זה מספרים אחרים ולזה דעתי נוטה עכ"ל. ובמטמ"ר סי' ר"ו כתוב אין אומרים י"ג מדות בהוצאת ס"ת) ועי' ס"י ס"א ובב"ח ומג"א שם. ובתשובת בנין ציון ה"א סי' ל"ו. ובשד"ח מערכת יוה"כ סי' ב' אות כ"א. ואח"כ אומרים רבונו של עולם. גם הוא ע"פ שער הכונות הנ"ל:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹתַי לְטוֹבָה. וְהָפֵק רְצוֹנִי וְתֵן שְׁאֵלָתִי. וּמְחוֹל עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי וְעַל כָּל עֲוֹנוֹת אַנְשֵׁי בֵיתִי מְחִילָה בְּחֶסֶד מְחִילָה בְּרַחֲמִים. וְטַהֲרֵנִי מֵחֲטָאַי וּמֵעֲוֹנוֹתַי וּמִפְּשָׁעַי. וְזָכְרֵנִי בְּזִכְרוֹן טוֹב לְפָנֶיךָ. וּפָקְדֵנִי בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. וְזָכְרֵנִי לְחַיִּים אֲרוּכִים וְחַיִּים טוֹבִים וְשָׁלוֹם. וּפַרְנָסָה טוֹבָה וְכַלְכָּלָה וְלֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ. וְעוֹשֶׁר וְכָבוֹד וַאֲרִיכוּת יָמִים בְּתוֹרָתֶךָ וּבְמִצְוֹתֶיךָ. וְשֵׂכֶל וּבִינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל עִמְקֵי סוֹדוֹתֶיךָ. וְהָפֵק רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל מַכְאוֹבֵינוּ. וּתְבָרֵךְ כָּל מַעֲשֵׂי יָדֵינוּ. וּגְזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת יְשׁוּעוֹת וְנֶחָמוֹת. וּבַטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת. וְתֵן בְּלֵב הַמַּלְכוּת וְיוֹעֲצָיו וְשָׂרָיו עָלֵינוּ לְטוֹבָה אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

ויש נוהגים לומר גם תפלות הללו. ותפלה זו יסדה הג"מ חיד"א ז"ל. הלא היא כתובה בסוף ספרו שומר ישראל סי' י"ג. וקרוב לשמוע שתיקן אותה לאומרה. בהריקת התפלה הנדפסה במהס"פ ההדשים מס' חמ"י. שהשמטניה ממהזורנו זה מטעם שכתבנו לעיל, וכן קבלתי מכמה גדולים שזה טעם לתפלות הרבות שיסד הוא ז"ל בספריו. ודי בזה :

יהר"מ יהוה אלהינו ואלהי אבותינו. שתתמלא רחמים עלינו. ועשה למען אבותינו הקדושים. אברהם איש החסד יצחק נאזר בגבורה יעקב

והטעם בגלותו בשבת היובל שנכנס תחתיו נתקדש כאלו נעשה עולה. היום לזרעו, עמ"ש בס"ד בהגה ר"ה בבאורי לזכרונות ועקידת יצחק היום לזרעו תזכור, ובמחא"ש הנו'. וזכור היום לנזעו בריתו :

הקודש: יעד עצים ולשפות דרך. במה ותמה יחיד ורך. להג
איה השה הנערך. להקדישו קדש: מרום יראה השה וישיב.
נפש עקרת שמחה להושיב. סוקר צפונות שועך יקשיב.
ישלח עזרך מקדש: עמוד נא אבי וקשור הטבח. פן אנער
מפני האבח. צמדני פן אחלל הזבח. ולהבדיל בין הקדש:
קפץ לבכות כופר אשכול. ראותו אביו נשכל נשכול. שלח
תפש לעשות את כל. מלאכת עבודת הקדש: תרשישים
זעקו משמי מרומי. שחוט יונת אלם מי יחזה מי. רז לזו הגו
אל תתנו דמי. שאו ידיכם קדש: מרום הביט עוקד ונעקד.
השה ערוך והאש תוקד. בוחן טהר לב זכר ופקד. ונשמע
קולו בבואו אל הקדש: רחש מליץ בקחתו משלחת. יחידך
פדעהו מרדת שחת. הנה כתובה לפני מפתחת. פתוחי חותם
קדש: ואני ידעתי תום דרכך בשפר. דוץ וקח איל תחת
עופר. הבינותי כפר לאשכול הכופר. ותמורתו יהיה קדש:
גמול נמלט מאבח נשחז. בפשטו צוארו דמו לא נפחז. ימינו
אחז ביובל נאחז. בצאתו ביובל קדש: רחום תתה שלום

אחריתו

אהלי יעקב

טפלו עלי שקר זדים. **יעד**, הזמין. **ולשפות**, מן שפות הסיר. **דרך**, פי' לעד והלך. ובמחז"ס הגי' ערך, ואינו נכון. כי שאלת יצחק ואיה השה לעולה היה בהליכתם בדרך ולא לאחר עריכת עצים. **נפש עקרת** וכו', מדרז"ל בב"ר מושיבי עקרת הבית זו שרה וכו'. וישיב חוזר על נפש. **סוקר**, רואה ומשגיח. מן ומשקרות עינים (ישעיה ג). מורכב מן סוכה והוקר. **האבח**, הפחד מן אבחת חרב (יחזקאל כא). ועי' בבאורי לעקידה עת שערי רצון לעבאסי הבאתי המקורות מדרז"ל. **ולהבדיל בין הקודש**, ואבוא להבדיל. והטעם לחלל קדושה הזכה. **כופר אשכול**, מדרז"ל במדרש חזית אשכול הכופר זה יצחק שנכפת כאשכול על גבי המזבח. **שלח**, חרב כמו ויעש שלח לרוב. **מי יחזה מי**, הכפל לחזק השאלה והתמיה. וכן אמר לעיל ברשותו לנשמת מי יעמוד מי. וככה נמצא בהרבה מפיוטיו, ובמחז"ס הגי' היוכל יחזה מי. ואינו אלא תיקון שחשב מי לתקן; והפסיד רוח המליצה. **והאש תוקד**, מפדר"א והעריך את האש ואת העצים והעריך אותו עליהם. **מליץ**, מלאך. ומלה"כ (איוב לג) אם יש עליו מלאך מליץ וכו' ויחננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר. ופדעהו הוא כמו פדאהו בחילוף אהח"ע. והוא בודד לרמוז רמז נאה אף שנפדה מצד המליצה אבל רשומו ניכר כי פדע הוא הרגומו של פצע. וגם בעקידה זכרו ז"ל שהיה עליה קטרוג שלא נשתלמה בפועל. **משלחת**, חרב. ר"ל ויקח את המאכלת. כמו ואין משלחת במלחמה. (קהלת ח) פי' ואין חרב מצלת במלחמה. כטעם שקר הסוס לתשועה. וכן פי' הראב"ע שם קרוב לזה. **דוץ**, גוי. ופי' שמח. לפי שהיה דואג פן לא נתקבל לרצון כדאיתא במדרשים. **לא נפחז**, מן פחז כמים. והטעם לא הרתיח דמו וקבל באהבה. **ביובל נאחז**, והנה איל אחר נאחז בסבך בקרניו, כמו בקרן היובל דמתרגמינן דיכרא. **בצאתו ביובל קודש**, הוציאו ממוכנו בכתוב ועשאו דיכרא

ל

והטעם

מִמְּדוּרַת רֶצֶף. שֹׁפֵט בְּצֶדֶק וְלֹא בְקֶצֶף. כִּי צַדִּיק יְהוָה:
תְּשַׁלַּח אֲסִירֶיךָ מִבּוֹר הָעֶלֶט. תְּשׁוֹבֵב קוֹרְאֶיךָ בְּרָנֵּי פַלֵּט. שְׁמַע
תְּחִנָּתָם וְאָוֶן אַל תַּשְׁלֵט. כִּי שׁוֹמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים יְהוָה: לְהַלְבִּין
כַּשֶּׁלֶג אֲדוּמִים כַּשָּׁנִים. מַעֲשֶׂיךָ לְחַיּוֹת בְּקֶרֶב שָׁנִים. הַעֲבֵר
פְּשָׁעִים חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים. יַחְדָּו יְסוּפוּ נְאֻם יְהוָה: קָדוֹשׁ בְּךָ
שַׂמְתִּי סִבְרִי וּמִשְׁעָנִי. טָהוֹר אַל תִּבְזֶה עֱנוּת עָנִי. נָשָׂאתִי אֵלֶיךָ
לְבָבִי וְעֵינַי. נְסָה עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְהוָה: בְּקָרְאָם וַיְדַבֵּר יְהוָה
אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי. בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי יְהוָה:

מחיה לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

אָז בְּהַר הַמּוֹר דָּץ יוֹנַת אֵלֶם. בְּקַחְתּוֹ אֵיתָן לְעוֹלָה וְשֶׁלֶם. גֵּאֶה
בְחָנוֹ קַח זֶה הָעֶלֶם. תְּרוּמָה לַיהוָה קֹדֶשׁ: דַּת הַטֶּנֶא לְפָנַי
לַהֲנִיחֵהוּ. הִנֵּה בִנְךָ לְאֶשְׁכָּר סְפָחֵהוּ. וַאֲנִי בַּחֲנוֹתִיו קוּם מְשָׁחֵהוּ.
שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ: זָךְ בְּשָׁמְעוֹ לְבָבוֹ לֹא דָאַב. חָפֵץ יוֹצְרוֹ
חָשַׁק וְתָאַב. טָפְלוּ שְׁנֵיהֶם כְּבֵן כָּאָב. וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַר

הקודש

אהלי יעקב

דורשי השמות שהוא אברהם העולה כמנינו. **ממדורת רצף**, רצף פי' גחלת מן עוגת רצפים. ופי' מאשו של גיהנם ככתוב מדורתה אש ועצים הרבה. וירמוז למאמרם ז"ל (ערובין יט א) ואתי אברהם ומסיק להו. **העלט**, החשוך מן ועלטה היה. אך שלא נמצא במשקל זה. ומלה"כ שלחתי אסיריך מבור. **תשובב קוראיך** וכו', ענין הנחה והשקט כמו אפפת תשובב לנו (תלים ס). ונתשא"ב הנו' תסובב בסמ"ך. וגם הוא נכון מלה"כ רני פלט תסובבני סלה. **ברני פלט**, ברנה של הצלה. כן פירש"י בתלים. **מעשיך לחיות בקרב שנים**, מלה"כ (חבקוק ג) ה' פעלך בקרב שנים חייהו. ר"ל ישראל ככתוב ישמח ישראל בעושיו:

אז בהר המור, הפיוט הזה הוא בסדר רע"ג ח"ב ובתשלום אבודרהם מחיה לשחרית יוה"כ. ובמחא"ש הוא עקידה לאשמורת לילי רחמים. ובקצת שנוים הנראים שהם מתקוני אחרונים לא לפי רוחו של המיסד ז"ל. וסמנו **א"ב** בראשי הדלתות. ואחר הא"ב חתום **שלמה בר יהודה גבירול**. והבתים יסגרו בפסוקי קודש. על שם קריאה דיומא שכתוב בה ואל יבוא בכל עת אל הקודש. ומוכח מתוכו שהוא **מחיה**:

דץ, שמח. מן ולפניו תדוץ דאבה (איוב מא). וכמו שפירשו גדולי המפרשים שם מדרז"ל שבא הרבה בדבריהם להוראת שמחה. וכן אמרו עשר לשונות של שמחה וכו'. ואין להתחכם על דבריהם ז"ל כקצת חכמים בעיניהם. וגם שקול הדעת נותן כן כי הם היו בעלי הלשון ואין לרודתם בביתם. וזכר לדבר. ותאו וזמר נקראים בארמי ותורבלא ודיצא. **יונת אלם**, זה יצחק שהיה כיונה אלמת ולא עכב בדבר. וכן אמר הקלירי בקדושה ליום א' של ר"ה. וביונת אלם זרע לצדקה. וברמזי בעהט"ו ריש ויקרא כתוב. על שם יצחק שנקרא יונת אלם. ובודאי מצאו איזה מדרש שדרשו כן. **לעולה ושלם**, מלה"כ (עמוס ה) כי אם תעלו לי עולות וכו' ושלם מריאכם. אע"פ שהוא יחיד מן שלמים ויצחק אבינו עולה היה. אמר ושלם ע"ש סופו שיצא בשלום. ושישראל אוכלים שלום תגמולו. כמ"ש ז"ל ע"פ ויקח את המאכלת. והיא כונה מותאמת. **דת הטנא**, ר"ל כדין הבכורים שכתוב בהם ושמת בטנא. וכה"א כבכורה בתאנה ראיתי את אבותיכם. **טפלו**, נתחברו. כמו

טפלו

הֵן כִּי כֵן יְבוֹרַךְ גֶּבֶר יְרֵא יְהֹוָה: יָאַב וְתָאַב עַל יַבֶּשֶׁת מָקוֹר. יָזַם אוֹת לִדְרוֹשׁ וְלַחְקוֹר. כָּרַתָּ לוֹ בְּרִית בַּל יְשַׁקּוֹר. וְהֶאֱמִין בַּיהֹוָה: כַּאֲשֶׁר לֹא תוּכַל סְפּוֹר כּוֹכְבֵי עֶרֶץ. כֵּן לֹא יְסוּפַּר זַרְעֲךָ בָּאָרֶץ. לָהַג בְּשָׁמְעוֹ וַיַּעַן בְּמֶרֶץ. אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה יְהֹוָה: מָרוֹם מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית. מָשָׁל הַמְרִיץ לִהְיוֹת לַבְּרִית. נוֹצְרֵי שְׁלִשִׁים בַּתֵּר וְהַכְרִית. וַיַּרְא כְּבוֹד יְהֹוָה: נִיבוֹ נָתַן עֵץ לֹא פוֹרֶה. סַנְסָן כִּבְלוֹת מַלְקוֹשׁ וְיוֹרֶה. שְׂרִיג אֶזְרָח בְּאֶזְרָח מִתְעָרֶה. כִּי פָקַד יְהֹוָה: עָמַס בְּתוּמּוֹ עֶשֶׂר מַסּוֹת. עָמַד בְּכֻלָּם בְּשִׁמְךָ לַחֲסוֹת. פֵּרַשׁ יְחִידוֹ עוֹלָה לַעֲשׂוֹת. רֵיחַ נִיחוֹחַ לַיהֹוָה: פְּלִיטֵי גִזְעוֹ מִשַּׁחַת חַלֵּץ. צִדְקוֹ בַּעֲדָם יוֹשֶׁר יָלִיץ. צְמוֹת גֵּאוּת עָרִיץ וָלֵץ. לִקְרוֹא שְׁנַת רָצוֹן לַיהֹוָה: קֹוֶיךָ תְּנַקֶּה מֵעֲוֹן הַמּוּלָז. קוֹרְאִים בְּשִׁמְךָ לְבָבָם עָלָז. רוֹחֲשִׁים יַחְדָּו הוֹגִים לָז לָלָז. לְכוּ וְנָשׁוּבָה עַד יְהֹוָה: רַחֵם תִּזְכּוֹר בְּעִתּוֹתֵי שֶׁצֶף. שְׁבוּיֶיךָ תְּפַלֵּט

אהלי יעקב

מלה שגורה בפי הרשב"ג בהרבה מפיוטיו. **על יבשת מקור**, ר"ל על שהיה מקורו יבש שאינו מוליד. והטעם אמרו מה תתן לי ואנכי הולך ערירי. ואמר מקור לרמוז על דרשתם ז"ל שראה באצטגנינות שאברם אינו מוליד מצד מזלו שהוא המקור לפעולות אדם בארץ. **יזם אות לדרוש ולחקור**, חשב לדרוש ולחקור אות. והוא אמרו במה אדע כי אירשנה. וכפל לדרוש ולחקור לרמוז על דרשתם ז"ל בתעניות ובמגלה ששאל שתי שאלות. במה אדע וכו'. אמר לו קחה לי עגלה משולשת וכו' בזכות הקרבנות. אמר לפניו רבש"ע תינח בזמן שבית המקדש קיים. בזמן שאין ביהמ"ק קיים מה תהא עליו. א"ל כבר תקנתי להם סדר הקרבנות. **בל ישקור**, כלה"כ ולא אשקר באמונתי. והטעם שיהא הדבר בלי תנאי כמו שפירש הראב"ע שם. **ערץ**, שמים התקיפים. וזה הרבה בפיוטי הקליר ושאר הקדמונים. ככתוב כראי מוצק. **נוצרי שלשים בתר וכו'**, מדרז"ל בב"ר (פר' יד) שרי עכו"ם הראה לו. עגלה משולשת זו בבל שהעמידה שלשה מלכים (ר"ל הנזכרים בתורה) נבוכדנצר אויל מרודך ובלשצר. ועז משולשת זו מדי וכו'. משל שעתידים להכתר ולהכרת. ונוצרי פי' מלכים שומרי עמם. ורוצה לומר נוצרי אומות שכל אחת מהן העמידה שְׁלִשִׁים. פי' שלשה מלכים זה אחר זה. כמו בני שלשים. (בראשית נ ועי' בהבנת המקרא לרוו"ה שם.) ובתשא"ב הנו' נציבי שלשים. והטעם אחד. **ניבו**, פריו מן תנובות שדי. והראב"ע פירש מזה ניבו נבזה אכלו דמלאכי. **עץ לא פורה**, מדרז"ל בב"ר (פר' נג) הגבהתי עץ שפל זה אברהם וכו'. כי תאנה לא תפרח זה אברהם וכו'. **סנסן**. ענף כמו אוחזה בסנסניו. והטעם על יצחק. וחוזר על נתן דלעיל מיניה. **כבלות מלקוש ויורה**, רמז לזרע קודש יורה כחן. והוא אמרם ז"ל בב"ר (פר' מט) ואדני זקן טוחן ואינו פולט. **שריג אזרח באזרח מתערה**, מלה"כ ומתערה כאזרח רענן. אזרח הוא אברהם שנקרא איתן האזרחי. ושריגו הוא יצחק. וירמוז למאמרם ז"ל אברהם הוליד את יצחק צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם. **פֵּרַשׁ יחידו וכו'**, כן צריך לנקד כמו כי לא פרש מה יעשה לו. והוא אמרו. את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק. **צמות**, מקור בחסרון למ"ד. ופי' להצמית ולהכרית. **המולז**, ענין עקשות ונטיה מן ונלוזים במעגלותם. ובנאו ע"מ **מועף** מוצק מועקה. **עלז**, נווי. **רחם תזכור בעתותי שצף**, מלה"כ ברוגז רחם תזכור. וכבר אמרו

חֵדֶק פָּרַח כַּשּׁוֹשָׁן. גַּחַל הוּבָא עַל סֶמֶל כּוּשָׁן. גֵּאֶה חִלְּצוֹ מֵאוּר הַכִּבְשָׁן. כִּי בָאֵשׁ יְהוָה: דָּרַשׁ לְהוֹרוֹת מְתֵי סָרָה וָכַחַשׁ. דַּעַת עֶלְיוֹן לַהַג וְלַחַשׁ. הֲמוֹן חַנְפֵי לֵב קָרָא וְרָחַשׁ. דְּעוּ כִּי יְהוָה: הַכֹּל יָצַר וְהַכֹּל סוֹבֵל. וְעָלָיו תְּלוּיִם שַׁחַק וְתֵבֵל. וּמַדּוּעַ תֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל. אַךְ יִרְאוּ אֶת יְהוָה: זָנַח מוֹשָׁב וְנָטַשׁ מוֹלֶדֶת. זְבַדְתּוֹ בְּגָלוּת כַּנָּה מְיֻסֶּדֶת. חֲשַׁשְׁתָּ וְרָחַשְׁתָּ מִלָּה נוֹעֶדֶת. זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה: חֶמְדַּת נְחָלוֹת לְפָנָיו עָרַכְתָּ. טַפְסְרֵי מַמְלָכוֹת לְרַגְלָיו הִדְרַכְתָּ. טִכַּסְתָּ זַרְעוֹ וּבָנָיו בֵּרַכְתָּ.

הן

אהלי יעקב

אבן בוחן, הפיוט הזה הוא בסדר רע"ג ח"ב ובתשלום אבודרהם. וסמנו א"ב כפול בראשי הדלתות, ואחר הא"ב חתום **שלמה קטן**. והבתים יסגרו בפסוקי השם. לחשותם לסוגר הסוגרים. בקראם וידבר ה' אל משה אחרי מות שני. בני אהרן בקרבתם לפני ה': שהיא קריאה של שחרית. והוא מגן לשחרית יוה"כ כמוכח מתוכו. ומסגנונו נראה שהוא להרשב"ג ז"ל. וכן נתיחס בקצת מחזורים. וכן עשה ה"ר משה אבן עזרא ז"ל במתכונתו ממש מגן לשחרית יוה"כ תהילתו. אזרח רענן פרח כשושנה. ותשתמש ברעיוניו ומליצותיו הרבה. והוא במחזור קל"ק הוא מחזור אויגינון. וכן התריזי בעקידתו לליל ר"ה המתחלת. חסדך זכור שדי (מחזור ארם צובה ווינציא רפ"ז) ראתו ורקח מסנו:

אבן בחן פנה מיוקרת, מלה"כ (ישעיה כח) הנני יסד בציון אבן אבן בחן פנת יקרת. ובחן לשון מבצר מן הקימו בחוניו. עופל ובוחן. ר"ל אבן גדולה ויקרה מושמה בפנת הבית. והרצון על אברהם אע"ה שהוא עמוד הימני אשר הבית נכון עליו. כדרז"ל בהבראם בזכות אברהם. ויכלול ג"כ שנתבחן בעשר נסיונות. **איתן**, מדרז"ל איתן האזרחי זה אברהם. **משכיל בחכמה נחקרת**, שהשכיל מעצמו בחכמה עמוקה הצריכה חקירה, והכוונה על ספר יצירה. כדתנן בסופו כשבא אברהם אע"ה הביט וראה והבין וחקר וכו' וצלחה בידו הבריאה וכו' וזהו שסיים הפייט בידו עלתה. **לפי קרת**, פסוק במשלי ליד שערים לפי קרת. והטעם שהכריז והודיע אלקותו בעולם. **במשוכת חדק**, מלה"כ (משלי יא) דרך עצל כמשוכת חדק. והוא מין ממיני הקוצים החדים ודקים. והרצון על הדורות שהיו מכעיסין ובאין. והוא פרח כשושנה בין החוחים. **גחל הובא**. כדרשתם ז"ל על אור כשדים. שהשליכו נמרוד לכבשן האש על ששבר צלמיו. ועי' ראב"ע ורמב"ן שם. **כושן**, גם זה מדרז"ל (ב"ר פר' מב) שלשה שמות נקראו לו כוש נמרוד ואמרפל. **גאה חלצו**. וכו', ר"ל הוא בעצמו לא ע"י שליח כמאן דאמר הכי בב"ר. **מתי סרה וכחש**, אנשי דורו שהיו דוברים סרה על ה' ומכחישים אלקותו והשגחתו. והוא מלה"כ (ישעיה נט) פשע וכחש וכו' דבר עשק וסרה. **להג**, אמר. מן להג הרבה. **המון חנפי לב** וכו', שעורו קרא ורחש אתם חנפי לב דעו כי ה' **הכל יצר** וכו', אמר הכל יצר כנגד הכת שהיו כופרים באלקותו ית' שהעולם קדמון לא סר ולא יסור. וכנגד הכת שהיו מכחישים בהשגחה. אמר **והכל סובל**. וכמ"ש אני עשיתי ואני אשא אני אסבול ואמלט. ודייק ואמר הכל לאמר הכללים והפרטים. להוציא מדעת הנבוכים המפרשים ברא מן וברא אתה; ר"ל הפרטים. והכללים שמורים. ד' יכפר בעד. ויכלול ג"כ את החומר הקדמון הידוע בדבריהם שהוא יצר הכל. וכן אמרו והכל סובל ר"ל העליונים והתחתונים שמשגיח בכולם. **זבדתו בגלות כנה מיוסדת**, כנה תואר לישראל. עש"ה וכנה אשר נטעה ימינך. נתת לו חלק להגלות את ישראל. ואתיא כמאן דאמר בב"ר הקב"ה בחר לו מלכיות תחת גיהנם כדי שנעמוד בעולם. וזהו שסיים מיוסדת. שיהא לנו יסוד וקיום. **חמדת נחלות**, עש"ה ארץ חמדה. ארץ צבי צבאות גוים. **טפסרי ממלכות**, ר"ל גדולי המלכים. אמרפל וחביריו שהכו את רפאים בעשתרות קרנים וכו'. או הרצון על שריהם ממעל שהפילם לפניו. **טכסת**, תקנת.

מלה

אוֹרָה. שַׁעֲרֵי אַהֲבָה וְאַחֲוָה. שַׁעֲרֵי בְרָכָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי גְאוּלָה. שַׁעֲרֵי גִילָה. שַׁעֲרֵי דִיצָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה וְהַשְׂכֵּל. שַׁעֲרֵי הוֹד וְהָדָר. שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה וְהַרְוָחָה. שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב. שַׁעֲרֵי וָתִיקוּת. שַׁעֲרֵי זָכִיּוֹת. שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת. שַׁעֲרֵי חֶדְוָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד. שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים. שַׁעֲרֵי טָהֳרָה. שַׁעֲרֵי טַל וּמָטָר לִבְרָכָה. שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי כַּפָּרָה. שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי כָבוֹד. שַׁעֲרֵי לִמּוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ. שַׁעֲרֵי לֵב טוֹב. שַׁעֲרֵי מָזוֹן. שַׁעֲרֵי מְחִילָה. שַׁעֲרֵי נֶחָמָה. שַׁעֲרֵי נְעִימוּת לֵב. שַׁעֲרֵי סוֹדוֹת תּוֹרָתוֹ. שַׁעֲרֵי סְלִיחָה. שַׁעֲרֵי עֶזְרָה. שַׁעֲרֵי פְדוּת. שַׁעֲרֵי פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה טוֹבָה. שַׁעֲרֵי צְדָקָה. שַׁעֲרֵי צָהֳלָה. שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת. שַׁעֲרֵי קִבּוּל תְּפִלּוֹת. שַׁעֲרֵי קִבּוּץ גָּלִיּוֹת. שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵימָה. שַׁעֲרֵי רַחֲמִים. שַׁעֲרֵי רָצוֹן. שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם. שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה. שַׁעֲרֵי תוֹרָה. שַׁעֲרֵי תְפִלָּה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה. וְיָסִיר מִתּוֹכְכֶם קִנְאָה וְשִׂנְאָה וְתַחֲרוּת וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהֹוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. וְיִכְתָּבְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

תִּתְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא (וְאַרְעָא) וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא. חַיִּים וְשָׂבָע. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן:

פה אחר סיום תפלת השחר. נכון לומר אותם הפיוטים שבתוך פסוקי דזמרה וברכות ק"ש. שדולגים אותם מטעם הפסק כמ"ש לעיל. והוספתי בזה עוד שני פיוטים יקרים מגן ומחיה לרשב"ג ז"ל. מה שמצאתי אותם במחזורים שונים וביארתים ביאור קצר בס"ד.

מגן לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת מְיוּקֶּרֶת. אֵיתָן מַשְׂכִּיל בַּחָכְמָה נֶחְקֶרֶת. בְּיָדוֹ עָלְתָה וַיַּעֲמוֹד לִפְנֵי קֶרֶת. וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהֹוָה: בִּמְשׂוּכַת

שחרית של יום כפור

אֱ״שֶׁ צַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ — אֱ״שֶׁ תֵּן חַיִּים וְשָׁלוֹם לַמְּ לֶ ךְ
אֱ״שֶׁ קָרֵב לָנוּ קֵץ הַגְּאוּלָּה : — אֲדוֹנֵנוּ :
אֱ״שֶׁ קָרֵב לָנוּ יוֹם הַיְשׁוּעָה : — אֱ״שֶׁ תֵּן בְּלִבּוֹ לְהֵטִיב אֵלֵינוּ :
אֱ״שֶׁ קָרְבֵנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ : — אֱ״שֶׁ תֵּן שָׁלוֹם בָּאָרֶץ :
אֱ״שֶׁ רִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ : — אֱ״שֶׁ תֵּן שָׂבָע בָּעוֹלָם :
אֱ״שֶׁ רְאֵה בָּעֳנִי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל : — אֱ״שֶׁ תֵּן שָׁלוֹם בַּמַּלְכוּת :
אֱ״שֶׁ רְפָא חוֹלֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל : — אֱ״שֶׁ תֵּן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה בְּעִתּוֹ
אֱ״שֶׁ רְאֵה בְּדוֹחַק הַשָּׁעָה : — בָּאָרֶץ :
אֱ״שֶׁ שְׁעֵה אֶל שַׁוְעָתֵנוּ : — אֱ״שֶׁ תֵּן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ וְלֶחֶם לָאוֹכֵל:
אֱ״שֶׁ שִׂים שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ : — אֱ״שֶׁ תֵּן לֶחֶם לְפִי הַטָּף :
אֱ״שֶׁ שִׂים שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ : — אֱ״שֶׁ תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ:

אֱ״שֶׁ עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לִישׁוּעָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְרַחֲמִים. יִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יֶחֱזוּ אוֹיְבֵינוּ וְיִכָּלְמוּ. כִּי אַתָּה יְהֹוָה עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ :

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים. גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתְךָ וַיֵּרֶד יְהֹוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהֹוָה. וְשָׁם נֶאֱמַר :

וַיַּעֲבוֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת : נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה : וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ :

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ :

ואומר הש״ץ ק״ש.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן. בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ, וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵיהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן : אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן :

תֵּעָנוּ וְתֵעָתְרוּ בְּרַחֲמִים מִן הַשָּׁמַיִם. תְּקֻבַּל צַעֲקַתְכֶם. תִּשָּׁמַע תְּפִלַּתְכֶם בְּרָצוֹן. וְיֵעָנֶה קוֹל עֲתִירַתְכֶם. וְיִפְתַּח יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם. שַׁעֲרֵי

לִקְדֻשַּׁת שִׁמְךָ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ: לֹא לָנוּ יְהוָֹה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם. אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמַיִם. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם. עֵדוּתֵנוּ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם: חַי וְקַיָּם הוּא. מָלֵא רַחֲמִים הוּא. מָלֵא זַכִּיּוֹת הוּא: כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. אֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה וְאֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תִּפְעַל. כִּי הַכֹּל מַעֲשֵׂה יָדָיו:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן:
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תְּאַבְּדֵנוּ בְּאוֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ:
אֶ״שֶׁ אַבֵּד כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה:
אֶ״שֶׁ בְּרִיתְךָ זְכוֹר וְאַל תִּשְׁכָּחֵנוּ:
אֶ״שֶׁ בָּרֵךְ לַחְמֵנִי וְאֶת מֵימֵינוּ:
אֶ״שֶׁ בַּשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת:
אֶ״שֶׁ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת:
אֶ״שֶׁ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה:
אֶ״שֶׁ גְּזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת:
אֶ״שֶׁ דְּרַשְׁנוּךָ הִמָּצֵא לָנוּ:
אֶ״שֶׁ דְּרוֹשׁ דָּמֵינוּ מִיַּד קָמֵינוּ:
אֶ״שֶׁ הֵעָתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ:
אֶ״שֶׁ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ
אֶ״שֶׁ וְאַל תְּבִישֵׁנוּ מִשִּׂבְרֵנוּ:
אֶ״שֶׁ וְנִקְרָא וְאַתָּה תַעֲנֵנוּ:
אֶ״שֶׁ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ:
אֶ״שֶׁ זַכֵּנוּ בְּדִינֵנוּ:
אֶ״שֶׁ חֲמוֹל עָלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלֵינוּ:
אֶ״שֶׁ טַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵינוּ:
אֶ״שֶׁ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ:
אֶ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:
אֶ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים (וַחֲסִידִים):
אֶ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זָכִיּוֹת:
אֶ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים:
אֶ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה:
אֶ״שֶׁ כְּבוֹשׁ אֶת כּוֹבְשֵׁנוּ:
אֶ״שֶׁ כָּלָה אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ:
אֶ״שֶׁ לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אֶ״שֶׁ לְחַץ אֶת לוֹחֲצֵנוּ:
אֶ״שֶׁ לְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ:
אֶ״שֶׁ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה (לַעֲבוֹדָתֶךָ):
אֶ״שֶׁ נְקוֹם אֶת נִקְמָתֵנוּ:
אֶ״שֶׁ סְמוֹךְ אֶת נְפִילָתֵנוּ:
אֶ״שֶׁ סְמוֹךְ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת:
אֶ״שֶׁ עֲנֵה אֶת עֲתִירָתֵנוּ:
אֶ״שֶׁ עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:
אֶ״שֶׁ פְּדֵנוּ מִידֵי כָל אוֹיְבֵינוּ:
אֶ״שֶׁ פְּדֵנוּ מִידֵי יִצְרֵנוּ הָרָע:
אֶ״שֶׁ צַוֵּה אִתָּנוּ בִּרְכוֹתֶיךָ:
אֶ״שֶׁ צַוֵּה אִתָּנוּ יְשׁוּעוֹתֶיךָ:

יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן כֹּהֵן בְּאוּרֶיךָ וְתֻמֶּיךָ וע״ע:
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן זְכוּת אֲסִיר צַדִּיקֶךָ וע״ע:
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן זַךְ קַנָּא לִשְׁמֶךָ וע״ע:
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נְעִים זְמִירוֹתֶיךָ וע״ע:
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּנָה בַּיִת לִשְׁמֶךָ וע״ע:
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים וּשְׂרוּפִים עַל יִחוּד קְדֻשַּׁת שְׁמֶךָ וע״ע:
יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן אֲמִתָּךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן גָּדְלָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן דָּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן הֲדָרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן וִיעוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן זִכְרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן חַסְדָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן טוּבָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן יָשְׁרָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן כְּבוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן לִמּוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן מַלְכוּתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן נִצְחָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן סוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן עֻזָּךְ עֲשֵׂה לְמַעַן פְּאֵרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן צִדְקָתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמָנוּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתָךְ:

עֲשֵׂה לְמַעַן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: עֲשֵׂה לְמַעַן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: עֲשֵׂה לְמַעַן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה: עֲשֵׂה לְמַעַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ: עֲשֵׂה לְמַעַן צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן חָרְבַּן בֵּיתָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְמוֹת הֵיכָלָךְ: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הָעֲנִיִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַדַּלִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַשְּׁרוּיִם בְּצָרוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יוֹנְקֵי שָׁדַיִם: עֲשֵׂה לְמַעַן גְּמוּלֵי חָלָב: עֲשֵׂה לְמַעַן תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלֹּא חָטְאוּ: עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ: עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ וַעֲנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ. גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ. קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ. וְעַד שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ:

לקדושת

עֲנֵנוּ קָרוֹב לְכָל קוֹרְאָיו עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ רָם וְנִשָּׂא עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ תּוֹמֵךְ תְּמִימִים עֲנֵנוּ:

עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ וּפַחַד יִצְחָק עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רַחֲמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ מָגֵן דָּוִד עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ:

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ: אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת. בּוֹחֵן לְבָבוֹת. גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת. חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ: הָדוּר בְּנִפְלָאוֹת. וָתִיק בְּנֶחָמוֹת. זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת. חוֹקֵר כְּלָיוֹת: חלר״ע טוֹב וּמֵטִיב לַבְּרִיּוֹת. יוֹדֵעַ כָּל נִסְתָּרוֹת. כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת: חלר״ע מָלֵא זָכִיּוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. סוֹלֵחַ עֲוֹנוֹת. עוֹנֶה בְּעֵת צָרוֹת: חלר״ע פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. צוֹפֶה עֲתִידוֹת. קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת. רוֹכֵב עֲרָבוֹת. שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת. תְּמִים דֵּעוֹת: חלר״ע

אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ. אֵל חַנּוּן שְׁמֶךָ. אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם שְׁמֶךָ. מָלֵא רַחֲמִים שְׁמֶךָ. בָּנוּ נִקְרָא שְׁמֶךָ. יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ:

יְהֹוָה חָנֵּנוּ וַהֲקִימֵנוּ. וּבְסֵפֶר חַיִּים זָכְרֵנוּ וְכָתְבֵנוּ:

יְהֹוָה בְּיוֹם יְשׁוּעָתְךָ בַּשְּׂרֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ ובחז״ו:

יהוה גַּלְגֵּל הֲמוֹן רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ ובחז״ו:

(יְהֹוָה הֵיטִיבָה אַחֲרִיתֵנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ ובחז״ו):

יְהֹוָה יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ ובחז״ו:

יְהֹוָה כַּחוֹתָם עַל לֵב הַיּוֹם שִׂימֵנוּ ובחז״ו:

יוהוווהו רִיבָה רִיבֵנוּ וּלְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ ובחז״ו:

יְהֹוָה בָּרֵךְ אֶת לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ ובחז״ו:

יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן אֶזְרָח תְּמִימֶךָ ועי״ע:

יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱקַד בְּאוּלָמֶךָ ועי״ע:

יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱנָה בְּסֻלָּם מִמְּרוֹמֶיךָ ועי״ע:

יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן מָשׁוּי מִמֵּימֶיךָ ועי״ע:

תָּשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ: חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים. יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים: כ״פ

אֶרְאֶלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהֹוָה אֲדוֹנֵנוּ. בְּחִירֵי סְגוּלָּה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים: ה׳ הוא

גַּלְגַּלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהֹוָה אֲדוֹנֵנוּ. דְּגוּלֵי סְגוּלָּה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים: ה׳ הוא

(יש אומרים הֲמוֹנֵי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהֹוָה אֲדוֹנֵנוּ. יִשְׂרָאֵל בְּצָרָתָם וּבְגָלוּתָם עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים: (ה׳ הוא

יְהֹוָה מֶלֶךְ יְהֹוָה מָלָךְ יְהֹוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: כ״פ

בְּטֶרֶם שְׁחָקִים וַאֲרָקִים נִמְתָּחוּ. יְהֹוָה מֶלֶךְ. וְעַד לֹא מְאוֹרוֹת זָרָחוּ. יְהֹוָה מָלָךְ. וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְשָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ. יְהֹוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה׳ מלך וְעַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת. יְהֹוָה מֶלֶךְ. וּבַהֲכִינוֹ יְצוּרִים עֲלֵי אֲרָצוֹת. יְהֹוָה מָלָךְ. וְעֵת יְקַבֵּץ נְפוּצִים מֵאַרְבַּע תְּפוּצוֹת. יְהֹוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה׳ מלך

מְיוּחָד בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. הוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה. הוּא מֵמִית וּמְחַיֶּה. לְפָנָיו לֹא נוֹצַר אֵל. וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה:

עֲנֵנוּ אָבִינוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ דּוֹרְשֵׁנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ הוֹד וְהָדָר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ וָתִיק בְּנֶחָמוֹת עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ זַךְ וְיָשָׁר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ חַי וְקַיָּם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ טְהוֹר עֵינַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ יוֹשֵׁב שָׁמַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ כַּבִּיר כֹּחַ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ לֹא אֵל חָפֵץ בְּרֶשַׁע עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ עוֹזֵר דַּלִּים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ פּוֹדֶה וּמַצִּיל עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ צַדִּיק וּמַצְדִּיק עֲנֵנוּ.

בַּחֲטָאֵינוּ: סָעוּ הֵמָּה לִמְנוּחוֹת. עָזְבוּ אוֹתָנוּ לַאֲנָחוֹת: פַּסּוּ גוֹדְרֵי גָדֵר. צוֹמְתוּ מְשִׁיבֵי חֵמָה: קָמִים בַּפֶּרֶץ אָיִן. רְאוּיִם לְרַצּוֹתְךָ אָפֵסוּ: שׁוֹטַטְנוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת. תְּרוּפָה לֹא מָצָאנוּ:
שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ בְּבשֶׁת פָּנֵינוּ. לְשַׁחֶרְךָ אֵל בְּעֵת סְלִיחָתֵנוּ:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וָרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכוֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ וַיֵּרֶד יְהוָֹה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָֹה. וְשָׁם נֶאֱמַר:
וַיַּעֲבֹר יְהוָֹה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהוָֹה | יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ:

תָּמַהְנוּ מֵרָעוֹת. תָּשַׁשׁ כֹּחֵנוּ מִצָּרוֹת: שַׁחְנוּ עַד לִמְאֹד. שָׁפַלְנוּ עַד עָפָר: רַחוּם כַּךְ הִיא מִדָּתֵנוּ. קְשֵׁי עוֹרֶף וּמַמְרִים אֲנַחְנוּ: צָעַקְנוּ בְּפִינוּ חָטָאנוּ. פְּתַלְתּוֹל וְעִקֵּשׁ לִבֵּנוּ: עֶלְיוֹן רַחֲמֶיךָ מֵעוֹלָם. סְלִיחָה עִמְּךָ הִיא: נִחָם עַל הָרָעָה. מַטֵּה כְלַפֵּי חֶסֶד: לֹא תִתְעַלַּם בְּעִתּוֹת כָּאֵל. כִּי בַצָּרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ: יָדַע לְעֵינֵי הַכֹּל. טוּבְךָ וְחַסְדְּךָ עִמָּנוּ: חֲתוֹם פֶּה שָׂטָן וְאַל יַשְׂטִין עָלֵינוּ. זְעוֹם בּוֹ וְיִדּוֹם: וְיַעֲמוֹד מֵלִיץ טוֹב לְצַדְּקֵנוּ. הוּא יַגִּיד יָשְׁרֵנוּ: דַּרְכְּךָ רַחוּם וְחַנּוּן. גִּלִּיתָ לְנֶאֱמַן בַּיִת: בְּבַקְשׁוֹ אָז מִלְּפָנֶיךָ. אֱמוּנָתְךָ הוֹדַעְתָּ לוֹ: אל מלך ויעבור כדלעיל

לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי חָטָאנוּ לוֹ: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בוֹ: אַל נָא

רַחֲמָנָא טַבְוָן סַגִּיאָן אַיְתִי עֲלָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עֲלָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְחַיֵּי בְּ״ן :
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְרַחֲמֵי בְּ״ן :
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי בְּ״ן :
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דִישָׁרֵי וּתְמִימֵי בְּ״ן :
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְפַרְנָסְתָא טַבְתָּא וּמְזוֹנֵי טָבֵי בְּ״ן :
רַחֲמָנָא כְּבוֹשׁ חֶמְתָּא וְרוּגְזָא מִינָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא לָא תַעֲבִיד גְּמִירָא לָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא מְחוֹל וּשְׁבוֹק לְחוֹבִין וְרַעֲוָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא נְהוֹר טוּבָךְ אַנְהַר עֲלָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא סְעִיד וּסְמִיךְ הֱוֵי לָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא עֲבִיד עִמָּנָא אָתָא לְטַב בְּ״ן :
רַחֲמָנָא פְּתַח שְׁמַיָּא לִצְלוֹתִין בְּ״ן :
רַחֲמָנָא צְלוֹתָנָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא בְּ״ן :
רַחֲמָנָא קַבֵּל צְלוֹתִין וּבָעוּתִין בְּעִידָן עָקְתִין בְּ״ן :
רַחֲמָנָא רַחֵם עַל נִשְׁמָתִין בְּ״ן :
רַחֲמָנָא שַׁתָּא טַבְתָּא אַיְתִי עֲלָן בְּ״ן :
רַחֲמָנָא תּוּב מֵרוּגְזָךְ בְּ״ן :
רַחֲמָנָא וְלָא נֶהְדַּר רֵיקָם מִן קֳדָמָךְ בְּ״ן :

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא: יְהֹוָה ׀ יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

יש אומרים הֵטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים: כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

אַנְשֵׁי אֱמוּנָה אָבָדוּ. בָּאִים בְּכֹחַ מַעֲשֵׂיהֶם: גִּבּוֹרִים לַעֲמוֹד בַּפֶּרֶץ. דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת: הָיוּ לָנוּ לְחוֹמָה. וּלְמַחְסֶה בְּיוֹם זַעַם: זוֹעֲכִים אַף בְּלַחֲשָׁם. חֵמָה עָצְרוּ בְּשַׁוְעָם: טֶרֶם קְרָאוּךָ עֲנִיתָם. יוֹדְעִים לַעֲתּוֹר וּלְרַצּוֹת: כְּאָב רִחַמְתָּ לְמַעֲנָם. לֹא הֱשִׁיבוֹתָ פְּנֵיהֶם רֵיקָם: מֵרוֹב עֲוֹנֵנוּ אֲבַדְנוּם. נֶאֶסְפוּ מֶנּוּ

תפלתי. ואני תפלתי לך יהוה עת רצון אלהים ברוב חסדך ענני באמת ישעך. ענני בעת ובעונה הזאת:

מדות שאינן חוזרות ריקם לעולם מלפניך. זכור אתבתנו וחיבתנו. ותשיב שכינתך לבית קדשנו. ותחזור להשתעשע בנו כימי קדם. כי קשה פרידתך ממנו כפרידת נפשנו מגופנו. המו מעינו וכלתה נפשנו אל גאולת שכינתך ואל מעון קדשך. ולרצונך ה׳ נכספנו. הננו מתחננים ובוכים לפניך ה׳ אב הרחמן על גלות השכינה. הושיעה ה׳ שכינתך ודבק נפשנו באהבתך הנעימה והערבה על נפשנו רוחנו ונשמתנו, וייעול מלכנו בהיכליה אכ״יר.

וַיַּעֲבוֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

ויש נוהגין לומר פסוק זה

וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהֹוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּאַבְרָהָם רְחִימָא בְּדִיל וַיַּעֲבוֹר:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּיִצְחָק עֲקִידָא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן זְכוּתֵהּ דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּפִינְחָס קַנָּאָה בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָימֵהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן צְלוֹתֵהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא אָרִים יְמִינָךְ וְאַצְמַח פּוּרְקָנָךְ בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא בְּכִסּוּפֵי אַפִּין אֲתֵינָא לְמִקְרֵי קָמָךְ רַחֵם עֲלָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא גְּלֵי גְּבוּרְתֵּךְ עֲלָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא דִּינָן אַפִּיק לִנְהוֹרָא בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא דִּינָא דְחַיֵּי גְּזוֹר עֲלָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא הַדְרָךְ שַׁוִּי עֲלָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא וְלָא תִתְפְּרַע בְּעוֹבְדָנָא בִּישִׁין מִינָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא זִיוָךְ אַשְׁרֵי עֲלָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא זַכְוָן חָפֵשׂ לָן בְּ״וַ:

רַחֲמָנָא חֲשׁוֹב עֲלָן טַבְוָן בְּ״וַ:

בִּתְפִלַּת הַשַּׁחַר: אדני לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי. וַעֲשֵׂה לְטוֹבָה אוֹת. וְחוֹן נְפָשׁוֹת עֲזוּבוֹת לְמֵי יֶשַׁע צְמֵאוֹת. וְקַבֵּץ נִדָּחִים פְּזוּרִים בְּכָל פֵּאוֹת. אֲשֶׁר מֵרֹב תְּלָאוֹת. עוֹרָם מְאֹד שָׁחַר: אדני לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי. יֶהֱמוּ רַחֲמֶיךָ. וּמִמְּעוֹן שָׁמֶיךָ שְׁמַע קוֹל עַמֶּךָ. סוֹבְלֵי אַפֶּךָ קִצְפֶּךָ וְזַעְמֶךָ. וּמִנְּשׂוֹא אֵימֶיךָ. לִבָּם מְאֹד סְחַרְחַר: אדני לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי. דַּלֶּיךָ תְּרַחֵם. וְשַׂמְּחֵם מִיגוֹנָם וּבַעֲצָתְךָ תַּנְחֵם. וְהַפְלֵא חֲסָדֶיךָ וְחוּסָה נָא וְרַחֵם. עֲמוּסִים מִבֶּטֶן וּמֵרֶחֶם מִשְּׁחָר: אדני

ככר כתבנו לעיל שמנהגנו כמ״ד שאומרים בשחרית ג״כ ה׳ פעמים. ויעבור.

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵיתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. זְכוֹר לָנוּ הַיּוֹם בְּרִית שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. וַיֵּרֶד יְיָ בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה וְשָׁם נֶאֱמַר:

בעוד שהש״ץ אומר ויעבור נוהגים לומר זה:

אל רחום שמך. אל חנון שמך. אל ארך אפים שמך. מלא רחמים שמך. בנו נקרא שמך. בעבור שמך. בקראי ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי

ויש נוהגים לומר תפלה זו שיסדה הרה״ג הקדוש ר׳ חיים אבן עטר זצ״ל.

יהי רצון מלפניך אבינו מלכנו אלהינו ידידות אור נפשנו רוחנו ונשמתנו. למען בריתך אשר כרת לשלש עשרה מדות

אהלי יעקב

למענך, הפיוט הזה הוא בתשלום אבודרהם ובמחס״פ פתיחה לסליחות של שחרית יוה״כ כמוכח מתוכו. וסמנו **דויד** בראשי הבתים. ומסגנונו נראה שהוא לרבי דוד בר אלעזר אבן בקודה הנזכר בתחכמוני לחריזי. וכן נתיחש בתשא״ב ובמחס״פ.

למענך אלהי. לה״כ בדניאל (ט יט). **במעמד**. סדר סליחות ותחנונים נקרא בפי הראשונים בשם מעמד. על שם המעמדות הנזכר במשנה שהיו מרבין ברחמי. **אדני הקשיבה**. וכו׳, כצ״ל באדנות ככתוב בדניאל שם. דלא כנו׳ שכתוב בשם הוי״ה. **שבעי רוש ולען**. רוש הוא מין עשב ארסי. על כן אמר וישקנו מי רוש (ירמיה ח). ולען הוא מן לענה עשב מר. והתרגום מפרש רוש בקירוב לשון מן ראש פתנים, ארס הנחש שבראשו. ואפשר יכוין אחר שׂשבעו מראש פתנים הנחש הקדמוני. כלומר שהחטיאו אותם. אז ממילא שבעו גם מלענה המרה. כטעם שאמרו הקדמים בפירוש הפסוק וירעו אותנו המצרים, שעשו אותנו רעים וחטאים. והדר ויענונו. **ושור**. והכה. **לחצם**, על המקום. כמ״ש בהגדה ואת לחצנו זה הדחק. גזירת ישיבת מקום בלתי מקום כנודע בדברי ימי גיתו היהודי. ומלשון אמרם ז״ל דוחק רגלי השכינה. ולמדו כן ממה שכתוב (שופטים א) וילחצו האמרי את בני דן ההרה כי לא נתנו לשבת בעמק. **ועניים**. כממון. **למרים**. למרד עליהם. **סחרחר**. מסובב מאימות ופחדים מלה״כ לבי סחרחר. **ומרחם משחר**. לה״כ בתלים (ג). ופירש״י משעת נפילה מן הרחם כמו משחירין פירות מן הארובה ביו״ט. ונראה שכן הבין פירושו גם הפייט ז״ל מדסמיך לעמוסים מבטן:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה:

כתב המט"ח וכן הוא בסדור הרנ"ש כ"י. בעת שאומר הש"ץ א"מ כתבנו בספר פרנסה וכלכלה, יאמר תפלת פרנסה זו.

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתתן לי ולבני ביתי ולכל הסמוכים על שולחני. היום ובכל יום ויום מזונותינו בכבוד. בזכות שמך הגדול (יכוין השם דיקַרְנוֹסָא ולא יאמר בפיו) הממונה על הפרנסה. ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם. כי בשמך חננו. ומאוצר מתנת חנם. תכלכלנו ותשפיע לנו. אמן סלה

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:

ואומר החזן ח"ק

יִתְגַּדַּל. וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

פתיחה לסליחות לרבי דוד אבן בקודה ז"ל

לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי. רְצֵה עַם לְךָ שַׁחַר. לְחַלּוֹת פָּנֶיךָ בְּמַעֲמַד הַשַּׁחַר. אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר:

לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי. דְּלֵה מִמְּצוּלוֹת יָם. שְׂבֵעֵי רוֹשׁ וְלַעַן בְּבֵית נוֹדָם וְשִׁבְיָם. וְשׁוּר לַחֲצָם וְעָנְיָם וְאַל תֵּפֶן לְמֶרְיָם. וְהַט אֹזֶן לְשַׁוְעָם.

בתפלת

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּבִזָּה וּמַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹל וּסְלַח לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ (יכוין בשם קרע שטן):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים:

אבינו

אהלי יעקב

כראש השנה כעשור לחודש. שטרי חובותינו, התשבי נקד שְׁטָרֵי לפי שמצא כן בתרגומים. וכתב לכן טועים האומרים בתפלת א"מ שְׁטָרֵי השין בשוא והטי"ת בקמץ ע"ש. ואין הכרע כל כך. מחול וסלח, המג"א בסי' תקפ"ד הביא בשם מטה משה שצ"ל סלח ומחל. כי מחילה גדולה מסליחה וצריך לשאול הקל הקל תחילה כי סליחה אינה אלא הרחבת הזמן. כמ"ש בעגל סלחתי כדבריך ונאמר וביום פקדי ופקדתי וכו'. ועי' בשל"ה בשם הרמ"א ז"ל. וכן משמע מדברי הרמ"ק בסדורו שמחילה גדולה מסליחה. והר"ב שצ"ל כתב שבכל הסדורים והנוסחא השגורה היא מחול וסלח וכן עיקר וכן אומרים ביה"כ שקודם פרשת התמיד ובוידוי מה נאמר ובסוף וידוי יוה"כ וכ"כ הרמב"ם בנוסח התפלה, וכ"כ הרי"דא וכלבו משמע לדידהו מחילה יותר קלושה מסליחה. וע"כ בסוף הקדמת נחל אשכול פי' להאשכול להראב"ד ז"ל. וז"ל השיב לי מורי וכו' שתיבת מחילה הנדפס בכל המחזורים ביו"ד הוא ט"ס. וצ"ל מְחִלָּה בחירק קטן ודגש בלמ"ד ששרשו חלל והמ"ם נוספת על משקל מְגִלַּת מְחִתָּה. ומחילת עון טעמו להחלים ולרפא העון כהוראת שורש חלל שטעמו נקוב וחלול, נתרוקן ונחלש. ונגזר מזה שם כלי שיר חליל בהיותו ריק וחלול. ונקרא הגוף חלל כשנתרוקן מנפש ורוח. וכן מחלה (בישעיה ב) שפירושו מערה להיותה חלולה. א"כ המבקש מחילה אינו מבקש רק להחלים ולהקטין כענין שאמרו ועון עצמו אינו נמחק וכו'. והוא ז"ל הוסיף מדיליה ממה שנמצא בגמרא. התם לא ידעה דתחיל. היז' ותיהלה לכתובתה. מאן אחלך. הרי לא חשבו המ"י לשורש. ואין קושי ממה שמצינו הפעל מוחלין לו שכבר כתב הרמב"ם בריש תרומות שמן תרומה שאין הת"ו שורש עשו פעל תורמין לא יתרום וכו' עכ"ל. וסלח לדעתי הוא מקרובי שלח ששולחו לגמרי עד עת שחוזר וניעור. ומה שהקשו מנוסח התפלה סלח לנו אבינו כי חטאנו מחול לנו מלכנו כי פשענו. יש ליישב כיון שבא לשאול על חטא הקל תחלה אמר סלח לגמרי. ועל הפשע שהוא המרד החמור שא"א לסלוח לגמרי אמר מחל שיחלים כחו ור"ל שידון כשוגג. וכמ"ש ביומא על פסוק נושא עון ופשע וחטאה. והנה
בל אחד יש לו על מי לסמוך. ומאן דאמר הכי לא משתבש וכו':

וּלְטוֹבָה אוֹת. וְתַצִּילֵנִי בְּדַרְכִּי. וְתֵן בְּלִבִּי בִּינָה לְהָבִין וּלְהַשְׂכִּיל וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ וְסוֹדוֹתֶיךָ וְתַצִּילֵנִי מִשְּׁגִיאוֹת. וּתְטַהֵר רַעְיוֹנַי וְלִבִּי לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְתַאֲרִיךְ יָמַי וּשְׁנוֹתַי בְּטוֹב וּבַנְּעִימִים בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם אָמֵן סֶלָה:

ואם אין שם כהנים יאמר הש"ץ

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. בָּרְכֵנוּ בַבְּרָכָה הַמְשֻׁלֶּשֶׁת בַּתּוֹרָה. הַכְּתוּבָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ. הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו כֹּהֲנִים. עַם קְדוֹשֶׁיךָ כָּאָמוּר: יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ: יִשָּׂא יְהוָה פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם: וְשָׂמוּ אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרְכֵם:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד. צְדָקָה וְרַחֲמִים. בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם:

וְאַתֶּם הַדְּבֵקִים בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כֻּלְּכֶם הַיּוֹם: הַיּוֹם תְּאַמְּצֵנוּ. הַיּוֹם תְּבָרְכֵנוּ. הַיּוֹם תְּגַדְּלֵנוּ. הַיּוֹם תְּרַגְּלֵנוּ. הַיּוֹם תְּהַדְּרֵנוּ. הַיּוֹם תְּוַעֲדֵנוּ וַעַד טוֹב. הַיּוֹם תְּזַכֵּנוּ. הַיּוֹם תְּחַיֵּנוּ. הַיּוֹם תְּחָנֵּנוּ. הַיּוֹם תְּטַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵינוּ. הַיּוֹם תְּיַשֵּׁר אָרְחוֹתֵינוּ. הַיּוֹם תְּכַתְּרֵנוּ בְּכֶתֶר שֵׁם טוֹב. הַיּוֹם תְּלַבְּבֵנוּ. הַיּוֹם תְּמַלְּטֵנוּ. הַיּוֹם תְּנַשְּׂאֵנוּ. הַיּוֹם תְּסַעֲדֵנוּ. הַיּוֹם תְּעַטְּרֵנוּ. הַיּוֹם תִּפְקְדֵנוּ לְחַיִּים. הַיּוֹם תְּצַדְּקֵנוּ. הַיּוֹם תְּקָרְבֵנִי לַעֲבוֹדָתֶךָ. הַיּוֹם תְּרַחֲמֵנוּ. הַיּוֹם תִּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן. הַיּוֹם תִּתְּנֵנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים וְתִכְתְּבֵנוּ לְחַיִּים טוֹבִים:

וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת. נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן.

ואח"כ אומרים אבינו מלכנו אפילו כשחל בשבת (סי' תרכ"ב)

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵירוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת:

אהלי יעקב

אבינו, התפלה הקדמונה הזאת יחוסה וביאורה כתבתי בס"ד בחלק ראש השנה. וזה מה שיש לבאר בשל יוה"כ. חדש עלינו וכו', צריך למימריה גם ביוה"כ כדכתיב ביחזקאל

אֶת עַמְּךָ אֶת יִשְׂרָאֵל וְאֵת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּה לָנוּ. כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ:

הרואה חלום ונפשו עגומה עליו יאמר בעת נשיאת כפים בשעה שמנגנים הכהנים ומאריכים בכ"ף של וישמרך ובכ"ף של ויחנך ובשלום, זו התפלה. ולסיים בהדי כהני דעני ציבורא אמן. (סי' ק"ל ובשער הכוונות כתוב שיאמר אותה בשעה שמנגנים תבות וישם לך שלום).

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. אֲנִי שֶׁלָּךְ וַחֲלוֹמוֹתַי שֶׁלָּךְ. חֲלוֹם חָלַמְתִּי וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא. בֵּין שֶׁחָלַמְתִּי אֲנִי לְעַצְמִי וּבֵין שֶׁחָלְמוּ לִי אֲחֵרִים. אִם טוֹבִים הֵם חַזְּקֵם וְאַמְּצֵם כַּחֲלוֹמוֹתָיו שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק. וְאִם צְרִיכִים רְפוּאָה רְפָאֵם כְּמֵי מָרָה עַל יְדֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם. וּכְמֵי יְרִיחוֹ עַל יְדֵי אֱלִישָׁע. וּכְנַעֲמָן מִצָּרַעְתּוֹ. וּכְחִזְקִיָּהוּ מֵחָלְיוֹ. וּכְשֵׁם שֶׁהָפַכְתָּ קִלְלַת בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מֵרָעָה לְטוֹבָה כֵּן תַּהֲפוֹךְ לִי כָּל חֲלוֹמוֹתַי לְטוֹבָה וְלִבְרָכָה. וְתִרְצֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְיָ צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. שֶׁתַּעֲשֶׂה לְמַעַן קְדֻשַּׁת רַחֲמֶיךָ וְגֹדֶל חֲסָדֶיךָ הַפְּשׁוּטִים. וּלְמַעַן טָהֳרַת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל. הַגִּבּוֹר. וְהַנּוֹרָא. בֶּן עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אוֹתִיּוֹת (אֲנַקְתָּם. פַּסְתָּם. פַּסְפָּסִים. דְּיוֹנְסִים. (כן הוא נקודם בס' הפרדס. ולא יוציא השמות מפיו רק יכוין בלבו) הַיּוֹצֵא מִפְּסוּקִים שֶׁל בִּרְכַּת כֹּהֲנִים הָאֲמוּרָה מִפִּי אַהֲרֹן וּבָנָיו קְדוֹשֶׁיךָ. שֶׁתִּהְיֶה קָרוֹב לִי בְּקָרְאִי לָךְ. וְתִשְׁמַע תְּפִלָּתִי. נַאֲקָתִי. וְאֶנְקָתִי תָּמִיד. כְּשֵׁם שֶׁשָּׁמַעְתָּ אֶנְקַת יַעֲקֹב תְּמִימֶךָ הַנִּקְרָא אִישׁ תָּם. וְתִתֶּן לִי מְזוֹנוֹתַי וּפַרְנָסָתִי בְּרֵיוַח וְלֹא בְּצִמְצוּם. מִתַּחַת יָדְךָ הָרְחָבָה. כְּשֵׁם שֶׁנָּתַתָּ פִּסַּת לֶחֶם לֶאֱכוֹל וּבֶגֶד לִלְבּוֹשׁ לְיַעֲקֹב אָבִינוּ הַנִּקְרָא אִישׁ תָּם. וְתִתְּנֵנִי לְאַהֲבָה וּלְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רוֹאָי. וְיִהְיוּ דְבָרַי נִשְׁמָעִים לַעֲבוֹדָתֶךָ. כְּשֵׁם שֶׁנָּתַתָּ אֶת יוֹסֵף צַדִּיקֶךָ בְּשָׁעָה שֶׁהִלְבִּישׁוֹ אָבִיו כְּתֹנֶת פַּסִּים. וְתַעֲשֶׂה עִמִּי (נ"א עִמָּנוּ) נִפְלָאוֹת וְנִסִּים ולטובה

אהלי יעקב

יהי רצון. התפלה הזאת, היא מכתבי האריז"ל והביאה השל"ה גם הרי"ע בסדורו. ושם של כ"ב היוצא מברכת כהנים על ידי תמורת האותיות עי' סדרם בס' הפרדס פרק י"ד משער פרטי השמות. ובסדור הגר"א ז"ל. ועי' בר' בחיי פסוק וישראל אהב את יוסף. הביא בשם המדרש. ויעש לו כתונת פסים, שמסר לו סוד כ"ב אותיות ע"ש. וכתב הפרדס שם פי' המפרשים בשם זה כי לכל אחד מד' שמות הנזכרים יש לו סגולה בפני עצמו. הראשון **אנקתם** הוא טוב להשמיע התפלה ופירושו שומע אנקת תמים. השני **פסתם** הוא נותן פסת בר לצריכים מזון. השלישי **פספסים** מלשון ועשה לו כתונת פסים והוא נותן בגד ללבוש. הרביעי **דיונסים** והוא עושה נסים ונפלאות. ובהם נשתמש יעקב אבינו באמרו ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש וכן באמרו אם יהיה אלהים עמדי ושמרני וכו' ויחסו רבי נחוניא בן הקנה אל ספי' התפארת עכ"ל ובזה יובנו דברי התפלה הזאת. וכתב הר"ב בכור שור בחידושיו לשבת (כא ב) שלא יאמר ותעשה לי נפלאות ונסים בל' יחיד דאין להתפלל שיעשה לו נס כדאיתא בפרק הרואה. רק יאמר ותעשה לנו בל' רבים ע"ש:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בִּקְדֻשָּׁתוֹ שֶׁל אַהֲרֹן. וְצִוָּנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

ומקרא להם הש"ץ כל מלה ומלה מתוך הסידור ולא בעל פה. והם עונין אחריו על כל מלה עד שיסיימו פסוק ראשון ואז עונין הצבור אמן. וכן אחר פסוק שני וכן אחר פסוק שלישי (שם)

אין רשאי להתחיל יברכך (המקרא או הכהן למר כדאית ליה ולמר כדאי"ל). עד שיכלה אמן מפי כל הצבור. ואין הכהנים רשאים להתחיל בתבה עד שתכלה מפי המקרא. ואין הצבור עונין אמן עד שתכלה הברכה מפי הכהנים. והצבור יחזירו פניהם נגד פני הכהנים ולא אנה ואנה, שנשיאת כפים אינה אלא פנים כנגד פנים. וצריכים לשמוע ולכוין לברכתם. ואין לומר הפסוקים רק הרבש"ע יאמרו בשעה שמנגנים. (שם) ולתועלת הנוהגים לומר הפסוקים הצגנו אותם. אך יזהרו לאומרם בלחש שלא לבלבל הצבור.

יברכך. יברכך יי מציון עושה שמים וארץ:

יי. יי אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ:

וישמרך. שמרני אל כי חסיתי בך: רבונו וכו׳ . . . . . . **אמן**

יאר. אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה:

יי. יי יי אל רחום וחנון ארך אפים ורב חסד ואמת:

פניו. פנה אלי וחנני כי יחיד ועני אני:

אליך. אליך יי נפשי אשא:

ויחנך. הנה כעיני עבדים אל יד אדוניהם כעיני שפחה אל יד גברתה כן עינינו אל יי אלהינו עד שיחננו: רבונו וכו׳ . . . . . **אמן**

ישא ישא ברכה מאת יי וצדקה מאלהי ישעו. ומצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם:

יי. יי חננו לך קוינו היה זרועם לבקרים אף ישועתנו בעת צרה:

פניו. יי אל תסתר פניך ממני ביום צר לי הטה אלי אזנך ביום אקרא מהר ענני:

אליך. אליך נשאתי את עיני הישבי בשמים:

וישם. ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם:

לך. לך יי הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ לך יי הממלכה והמתנשא לכל לראש:

שלום. שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר יי ורפאתיו: רבונו וכו׳ . . . **אמן**

אַדִּיר בַּמָּרוֹם שׁוֹכֵן בִּגְבוּרָה. אַתָּה שָׁלוֹם וְשִׁמְךָ שָׁלוֹם. יְהִי רָצוֹן שֶׁתָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל חַיִּים וּבְרָכָה לְמִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם:

ואחר שגמרו הכהנים תבת שלום, יתחיל הש"ץ שים שלום, ואז הכהנים יחזירו פניהם להיכל ויאמרו רבונו של עולם עשינו וכו׳. ויאריכו בתפלה זו עד שיסיים הש"ץ ברכת שים שלום. שיענו הצבור אמן על שתיהן. ובר"ה ויוה"כ שמאריכים בנגוני היום תאמלנו, לא יתחילו הכהנים לאמר רבונו שיע עד לבסוף (שם ומג"א ובאורי הגר"א):

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. עָשִׂינוּ מַה שֶּׁגָּזַרְתָּ עָלֵינוּ. עֲשֵׂה עִמָּנוּ כְּמוֹ שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ. הַשְׁקִיפָה מִמְּעוֹן קָדְשְׁךָ מִן הַשָּׁמַיִם. וּבָרֵךְ

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ.

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּינוּ וּתְקַיְּמֵנוּ וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאֲנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

נשיאת כפים

כשמתחיל הש"ץ רצה יעקרו הכהנים שבבית הכנסת את רגליהם לעלות לדוכן. ואם לא עקר רגליו קודם שסיים הש"ץ את ברכת עבודה שוב אינו עולה. ואחר שענו מודים עם הש"ץ יאמרו תפלה זו.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתְּהֵא הַבְּרָכָה הַזֹּאת שֶׁצִּוִּיתָנוּ לְבָרֵךְ אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרָכָה שְׁלֵמָה. וְלֹא יִהְיֶה בָהּ מִכְשׁוֹל וְעָוֹן מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

ויאריכו בה עד שיגמור הש"ץ ברכת הטוב שמך ולך נאה להודות, כדי שיענו הצבור אמן על שתיהן (פי' קכ"ח ומג"א ופר"ח). והכהנים עומדים ופניהם כלפי היכל. עד שיקרא הש"ץ (עי' מעשה רב וחי"א) **כהנים** בקול רם. ואז מחזירין פניהם דרך ימין כלפי העם ומברכים.

ברוך

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעוֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדָּךְ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמֵּחַ נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת):
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי):

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרוֹת לַיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סוֹלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אַדִּיר וְנָאוֹר. בּוֹרֵא דוֹק וָחֶלֶד — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ. וְאֵין זוּלָתוֹ — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
זוֹכֵר הַבְּרִית. חוֹנֵן שְׁאֵרִית. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
טְהוֹר עֵינַיִם. יוֹשֵׁב שָׁמַיִם. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
מֶלֶךְ מְלָכִים. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. עוֹנֶה עֲשׁוּקִים. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
פּוֹדֶה וּמַצִּיל. צוֹעֶה בְּרָב כֹּחַ. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו. רַחוּם וְחַנּוּן. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. תּוֹמֵךְ תְּמִימִים. — מִי אֵל כָּמוֹךָ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן ׃
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד) ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּסֵתֶר ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצַעֲדֵי רַגְלַיִם ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת ׃
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ ברמ"ח אֵבָרֵינוּ כשס"ה גִידֵינוּ שֶׁבְּגוּפֵנוּ
וְכֵן בְּנַפְשֵׁנוּ וְרוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ) ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה ׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב ׃
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי ׃
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד ׃
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה) ׃

עַל

הָעוֹמְדִים לְפָנֶיךָ. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינִי רָאוּי. וְלֹא הָגוּן. וְלֹא כְדַאי. לְהִתְוַדּוֹת וּלְהִתְפַּלֵּל וּלְהִתְחַנֵּן עַל עַצְמִי. וְכָל שֶׁכֵּן עַל אֲחֵרִים. אֲבָל שַׂמְתִּי לִבִּי לְנֶגֶד רַחֲמֶיךָ. כִּי דַרְכְּךָ לְהַעֲבִיר קִצְפְּךָ. וּמִדָּתְךָ לְהַאֲרִיךְ אַפֶּךָ. וּמִנְהָגְךָ לְרַחֵם עַל בְּרִיּוֹתֶיךָ הַשָּׁבִים אֵלֶיךָ וּמִתְוַדִּים לְפָנֶיךָ. וְעוֹזְבִים וּמִתְנַחֲמִים עַל פִּשְׁעֵיהֶם. וְלֹא מְכַסִּים עֲלֵיהֶם. שֶׁכֵּן כָּתוּב מְכַסֶּה פְשָׁעָיו לֹא יַצְלִיחַ. וּמוֹדֶה וְעֹזֵב יְרֻחָם: וְיִוָּדַע הַיּוֹם עוֹז רַחֲמֶיךָ. בְּהַעֲבִיר אֶת חַטַּאת עַמֶּךָ. הַמִּתְוַדִּים לְפָנֶיךָ. וְאוֹמְרִים:

אָשַׁמְנוּ מִכָּל עָם. בּוֹשְׁנוּ מִכָּל גּוֹי: גָּלָה מִמֶּנּוּ מָשׂוֹשׂ. דָּוֶה לִבֵּנוּ בַּחֲטָאֵינוּ: הָחְבַּל אִוּוּיֵנוּ. וְנִפְרַע פְּאֵרֵנוּ: זְבוּל מִקְדָּשֵׁנוּ. חָרֵב בַּעֲוֹנֵנוּ: טִירָתֵנוּ הָיְתָה לְשַׁמָּה. יְפִי אַדְמָתֵנוּ לְזָרִים. כֹּחֵנוּ לְנָכְרִים: לְעֵינֵינוּ עָשְׁקוּ עֲמָלֵנוּ. מְמוּשָׁךְ וּמוֹרָט מִמֶּנּוּ: נָתְנוּ עֻלָּם עָלֵינוּ. סָבַלְנוּ עַל שִׁכְמֵנוּ: עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָנוּ. פּוֹרֵק אֵין מִיָּדָם: צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ. קְרָאנוּךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ. רִחַקְתָּ מִמֶּנּוּ בַּעֲוֹנֵינוּ: שַׁבְנוּ מֵאַחֲרֶיךָ. תָּעִינוּ כַּצֹּאן וְאָבָדְנוּ: וַעֲדַיִן לֹא שַׁבְנוּ מִתְּעִיָּתֵנוּ. וְהֵיאַךְ נָעִיז פָּנֵינוּ. וְנַקְשֶׁה עָרְפֵּנוּ. לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ:

כבר כתבנו לעיל בתפלת ערבית שאין להכפיל הוידוי. ורק כל אדם יכול להתודות כאן בלחש על פרטי עונותיו הידועים לו. והר"ב ברכ"י ז"ל סדר בספרו כף אחת וידוי כולל רוב הדברים שהאדם דש בעקביו וכו'. העתקנו אותו לקמן בחזרת מוסף. ההפך ימלא ידו משם.

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמָּךְ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת :

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. שֶׁלֹּא תָבֹא בְמִשְׁפָּט אֶת עַבְדֶּךָ. כִּי לֹא יִצְדַּק לְפָנֶיךָ כָּל חָי. מָה אֲנִי. מֶה חַיָּי. אֲנִי כְּקַשׁ לִפְנֵי אֵשׁ. וּכְעֵצִים יְבֵשִׁים לִפְנֵי הָאוּר. כֶּסֶף סִגִים מְצֻפֶּה עַל חָרֶשׂ. הֲבֵל הֲבָלִים שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ:

בַּמָּה אֲקַדֵּם פָּנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי. אוֹ מַה רְפוּאָה אֲבַקֵּשׁ מִמְּךָ. כְּבֵן סוֹרֵר וּמוֹרֶה הָיִיתִי לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֶיךָ. כְּעֶבֶד מוֹרֵד בַּאֲדוֹנָיו. וּכְתַלְמִיד חוֹלֵק עַל רַבּוֹ. אֶת אֲשֶׁר טִהַרְתָּ טִמֵּאתִי. וְאֶת אֲשֶׁר טִמֵּאתָ טִהַרְתִּי. אֶת אֲשֶׁר אָסַרְתָּ הִתַּרְתִּי. וְאֶת אֲשֶׁר הִתַּרְתָּ אָסַרְתִּי. אֶת אֲשֶׁר אָהַבְתָּ שָׂנֵאתִי. וְאֶת אֲשֶׁר שָׂנֵאתָ אָהַבְתִּי. אֶת אֲשֶׁר הֵקַלְתָּ הֶחֱמַרְתִּי. וְאֶת אֲשֶׁר הֶחֱמַרְתָּ הֵקַלְתִּי. אֶת אֲשֶׁר קֵרַבְתָּ הִרְחַקְתִּי. וְאֶת אֲשֶׁר הִרְחַקְתָּ קֵרַבְתִּי. אַךְ לֹא לְהַכְעִיסְךָ נִתְכַּוַּנְתִּי. וּבְעַזּוּת מֵצַח בָּאתִי לְבַקֵּשׁ מִלְּפָנֶיךָ מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה. שַׂמְתִּי פָנַי כַּחַלָּמִישׁ. וָאֵדַע כִּי לֹא אֵבוֹשׁ. כִּי עָלֶיךָ בָטַחְתִּי. יְהֹוָה אָמַרְתִּי אֱלֹהַי אָתָּה. וְנִשְׁעַנְתִּי עַל רַבֵּי חֲסָדֶיךָ. כִּי יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה אֵל חַנּוּן וְרַחוּם אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וְנִחָם עַל הָרָעָה (נ״א וּמַרְבֶּה לְהֵטִיב):

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. מִנְהַג בֵּית דִּינְךָ הַצֶּדֶק. לֹא כְמִנְהַג בָּתֵּי דִינִין שֶׁל בָּשָׂר וָדָם. כִּי מִדַּת בָּשָׂר וָדָם. כְּשֶׁאָדָם תּוֹבֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּמָמוֹן יָבֹא אֶל הַדַּיָּן. אִם יִכְפּוֹר יִנָּצֵל מִן הַמָּמוֹן. וְאִם מוֹדֶה מִתְחַיֵּב לִתֵּן. וּבֵית דִּינְךָ הַצֶּדֶק לֹא כַךְ הוּא. אֶלָּא אִם יִכְפּוֹר אוֹי לוֹ אוֹי לְנַפְשׁוֹ. וְאִם מוֹדֶה וְעוֹזֵב אַתָּה תְּרַחֲמֵהוּ. וְתַצִּיל אֶת נַפְשׁוֹ מִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם:

אין לקהל לומר זה כי אם הש״ץ בלבד

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. לֹא עַל עַצְמִי בִּלְבַד אֲנִי מִתְפַּלֵּל וּמִתְוַדֶּה. וּמִתְחַנֵּן. כִּי אִם בַּעֲדִי. וּבְעַד כָּל הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה

העומדים

אהלי יעקב

(מלאכי ג) וישב מצרף ומטהר כסף. ומפני שאמר לנקותי סמיך ליה הטיהור. כי הסדר הוא הצירוף שהוא הפעולה ואח״כ הטיהור שהוא התכלית. כלישנא דקרא. כסף סיגים מצופה על חרש. פסוק במשלי כ״ו. ר״ל פנימיותו רע ככלי חרש שאינו יוצא מידי דפיו. וגם חיצונו בלתי שלם שאינו רק כסף סיגים. רבי חסדיך, חסדיך המרובים.

מִמֶּנִּי. אֲנִי יוֹדֵעַ בְּעַצְמִי שֶׁאֵין בִּי. לֹא תוֹרָה. וְלֹא מִצְוָה. לֹא דַעַת. וְלֹא תְבוּנָה. לֹא צְדָקָה. וְלֹא כִשְׁרוֹן. לֹא גְמִילוּת חֲסָדִים. וְלֹא יַשְׁרוּת לֵבָב. אֲבָל אֲנִי אֱוִיל. וְלֹא יוֹדֵעַ. בַּעַר וְלֹא מֵבִין. גַּזְלָן וְלֹא נֶאֱמָן. חַיָּב וְלֹא זַכַּאי. רָשָׁע וְלֹא צַדִּיק. רָע וְלֹא טוֹב וְשׁוּם מַעֲשֶׂה טוֹב (י״א וְכָל מַעֲשִׂים טוֹבִים) לֹא עָשִׂיתִי:

(אָבַל אָשַׁמְתִּי בְתוֹרָתֶךָ. בָּגַדְתִּי בְמִצְוֹתֶיךָ. בָּזִיתִי אֲמָרֶיךָ. גָּנַבְתִּי. גָּזַלְתִּי. דִּבַּרְתִּי דוֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶרֵיעוֹתִי. הֶעֱוֵיתִי. הָלַכְתִּי עִמְּךָ בְּקֶרִי. הִרְשַׁעְתִּי. זַדְתִּי. זָנִיתִי. חָמַסְתִּי. חָמַדְתִּי. חָטָאתִי. טָעִיתִי. טָפַלְתִּי שֶׁקֶר. יָעַצְתִּי עֲצוֹת רָעוֹת. כִּחַשְׁתִּי. כִּזַּבְתִּי. לַצְתִּי. לוֹצַצְתִּי. מָרִיתִי. מָרַדְתִּי בִּדְבָרֶיךָ. מָאַסְתִּי מִצְוֹתֶיךָ. נִאַצְתִּי. נִאַפְתִּי. נוֹקַשְׁתִּי. נִכְבַּדְתִּי בְּאִמְרֵי פִּי. סַרְתִּי מֵאַחֲרֶיךָ. סָרַרְתִּי. עָוִיתִי. פָּשַׁעְתִּי. צָרַרְתִּי. קִשִּׁיתִי עוֹרֶף. קַצְתִּי בְּתוֹכְחוֹתֶיךָ. קִלְקַלְתִּי דְרָכַי. רָשַׁעְתִּי. שִׁחַתִּי. שִׁקַּרְתִּי. תִּעַבְתִּי. תָּעִיתִי תִּעְתָּעְתִּי. וְכָל עֲבֵירוֹת רָעוֹת עָשִׂיתִי:)

וְאִם אַתָּה דָּן אוֹתִי כְּמַעֲשַׂי. אוֹי לִי. אוֹיָה לִי. אַלְלַי לִי. אֲהָהּ עָלַי. אוֹיָה עַל נַפְשִׁי: וְאִם תְּבַקֵּשׁ לְנַקּוֹתִי כִּמְטַהֵר וְכִמְצָרֵף כֶּסֶף. לֹא יִשָּׁאֵר מִמֶּנִּי מְאוּמָה:

יהי

אהלי יעקב

נתבעין לעגל ונותנין נתבעין למשכן ונותנין. תבעו לדבר עבירה. ושם אולי הרצון. אתבע דין על ילדי כשם האשה אשר נתת עמדי וכו׳, או על מזלי שעניות מעבירין את האדם על דעת קונו. **על השמונות** וכו׳, מ״כ בשם הרב חיד״א ז״ל שיכוין בזה גם על מה שחטא בגלגולים שעברו. ובזה יבואר גם כפל הלשון. **לא תורה ולא מצוה** וכו׳, אפשר לפרש החלוקות הללו שהם כדרך תנא והדר מפרש טעמא. אמר אין בי לא תורה. כלומר תורתי אינה נחשבת לכלום מפני שאין בי מצוה. והוא ע״פ אמרם ז״ל כל האומר אין לי אלא תורה אף תורה אין לו. ואמרו כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלוה. ואמרו בתיקונים נבל כי ישבע לחם לחמה של תורה. ואמר **לא דעת ולא תבונה**, הדעת היא הידיעה הקבועה בנפש האדם שקראוה מושכלות ראשונות ותכליתה היא הבינה להוליד ממנה תולדות דקות. ומבלעדיהן אין יתרון לדעת. וכמ״ש המפרשים המשנה אם אין בינה אין דעת. וכאומר לא דעת מפני שלא בנתי בה. וכן **לא צדקה ולא כשרון**, שהצדקה שבממונו צריכה להיות ממונו שבכשרון. ואם אינה מכשרון אינה צדקה. כמ״ש נייפא בחזוריא ומחלקא לביזיא. וכן הגמ״ח שבגופו הוא רק כשעושה לשם מצות קונו שזהו גדר ישרות לבב. שלבו ומגמתו ישר יחזו פני ה׳. ולא לתקות גמול החוזר אליו. כמ״ש וחסד לאומים חטאת שאינן עושין אלא לצורך עצמם. **אבל אשמתי בתורתך** וכו׳, נ״ל שנכון להשמיט בבא זו עד וכל עבירות רעות עשיתי. שלא להכפיל הוידוי כמ״ש לעיל בשם האריז״ל והגר״א ז״ל. וכן נשמט בסדורי של״ה והרי״ע ז״ל. על כן שמתיו במסגרת. **מרדתי בדבריך**, כצ״ל וכנו׳ מרדתי דבריך. ומרד לא יקשר כי אם עם ב׳ וזה על הרוב או עם על. **כמטהר וכמצרף כסף**, מלה״כ

מלאכי

בְּפַחַד. וּבְחַלְחָלָה. עַל הַחֲטָאִים. וְעַל הָעֲוֹנוֹת. וְעַל הַפְּשָׁעִים. שֶׁחָטָאתִי. וְשֶׁעָוִיתִי. וְשֶׁפָּשַׁעְתִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהָי. אוֹמֵר אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. מִקְצָת מַעֲשַׂי הָרָעִים. וּדְרָכַי הַמְקוּלְקָלִים. וּמִפְעָלַי הַמְבֹעָרִים: לְגוֹמְרָם אִי אֶפְשַׁר. וְאֵין בִּי כֹּחַ לְגַלּוֹתָם וּלְבָרְרָם. וְלֹא אֶעֱצוֹר חַיִל לְחַבְּרָם. וְאֵינִי כְדַאי לְבַקֵּשׁ עֲלֵיהֶם מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה. מָה אֲנִי מֶה חַיָּי. אֲנִי הֶבֶל וָרִיק. עָפָר וָאֵפֶר רִמָּה וְתוֹלֵעָה. מִתְבּוֹשֵׁשׁ אֲנִי מֵחֲטָאַי. וּמוּכְלָם אֲנִי מֵעֲוֹנוֹתַי. וְנֶחְפַּר מִפְּשָׁעַי. וְאִם אָבֹא לְבָרְרָם וּלְחַבְּרָם וּלְפָרְשָׁם. יִכְלֶה הַזְּמַן וְהֵמָּה לֹא יִכְלוּ. וְאֵין לִי פִּתְחוֹן פֶּה לְהִתְוַדּוֹת עֲלֵיהֶם. גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא. עָצְמוּ פְּשָׁעַי מִסַּפֵּר. בּוֹשְׁתִּי וְגַם נִכְלַמְתִּי. כְּגַנָּב הַנִּמְצָא בַּמַּחְתֶּרֶת:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. אִם בָּאתִי לְפָרֵט אֶת חֲטָאַי וּלְפָרְשָׁם וּלְבָאֲרָם יִכְלֶה הַזְּמַן וְהֵמָּה לֹא יִכְלוּ. עַל אֵי זֶה מֵהֶם אֶתְבַּע. וְעַל אֵי זֶה מֵהֶם אֶתְוַדֶּה. וְעַל אֵי זֶה מֵהֶם אֲבַקֵּשׁ מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה. עַל הַכְּלָל. אוֹ עַל הַפְּרָט. עַל הַנִּסְתָּרוֹת. אוֹ עַל הַנִּגְלוֹת. עַל הָרִאשׁוֹנוֹת. אוֹ עַל הָאַחֲרוֹנוֹת. עַל הַחֲדָשׁוֹת אוֹ עַל הַיְשָׁנוֹת. עַל הַטְּמוּנוֹת. אוֹ עַל הַיְדוּעוֹת. עַל הַנִּזְכָּרוֹת. אוֹ עַל הַנִּשְׁכָּחוֹת

מטני

אהלי יעקב

שונות. וכפי נו"ד באימה וכו' בפחד. הוא מלה"כ תפול עליהם אימתה ופחד. ופירש"י שם והוא ממכילתא. אימה על הרחוקים ופחד על הקרובים. והוו כסדרן. ומורא ויראה שניהם שמות ונקט שניהם. ונקט אחריהם ברעדה סימן חיצוני הניכר בגוף. ואחר הפחד אמר בחלחלה שהוא יותר מן הרעד. מן ותתחלחל המלכה מאוד. שפועל פעולה בגוף. ועי' דרז"ל במגילה בפירושו. מפני שבא בלי התפעל. ודרכי המקולקלים. המדות המגונות. ומפעלי המבוערים. שהזהירו רז"ל עליהם הזהר מן הכיעור ומן הדומה לו, לחברם, מן אחבירה עליכם במלים (איוב). מתבושש אני מחטאי וכו', מ"כ בשם הר"ב חסד לאברהם שסדר הוידוי הוא כן. מתבושש אני מחטאי ונחפר מעונותי ומוכלם מפשעי. כי החטא הוא דומה לחבל של שני חוטין והעון לשל שמונה והפשע לשל עשרים. בסוד בושה חרפה כלימה כר"ת. בושתי וגם נכלמתי כגנב הנמצא במחתרת, מלה"כ (ירמיה ב) כבושת גנב כי ימצא כן הובישו בית ישראל. פרד"ק שפירש ע"פ התרגום גברא דמתחשיב מהימן ואשתכח גנבא. דא"כ הגנב אין לו בושת. וכן פי' הובישו ר"ל היה להם להתביים ולא נתבישו. והוא דחוק. ושמעתי פי' הפסוק כן. כבושת גנב שהוא מתביים ומצטער על אשר נמצא ונתפס בכף ולא יכול לבלע מעשהו. ואינו מצטער על פעולתו הרעה. כן היה הבושה שהובישו בית ישראל בבוא עליהם הפורענות שלא עלתה בידם לעשות המזמתה. וזהו רעה חולה. ואולי לזה כיון גם הגאון ז"ל. ואומר במחתרת הוא מלה"כ אם במחתרת ימצא הגנב. ר"ל שלא נשאר לו שום אמתלא והצטדקות. אתבע, תרגום של בקשה ודרישה. ורז"ל השתמשו בו לתובע מחבירו דבר שהוא חייב לו מצד הדין כמו התובע והנתבע. או מצד המוסר באמת או בדמיון

נתבעים

וידוי לרבנו נסים ז״ל

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם. קוֹדֶם כָּל דְּבָרַי. אֵין לִי פֶּה לְהָשִׁיב וְלֹא מֵצַח לְהָרִים רֹאשׁ. כִּי עֲוֹנוֹתַי עָבְרוּ רֹאשִׁי. כְּמַשָּׂא כָבֵד יִכְבְּדוּ מִמֶּנִּי. וּפְשָׁעַי רַבּוּ מִלְּמְנוֹת. וְחַטֹּאתַי עָצְמוּ מִסַּפֵּר:
מִתְוַדֶּה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי. בִּכְפִיפַת רֹאשׁ. בִּכְפִיפַת קוֹמָה. בִּנְמִיכַת רוּחַ. בַּחֲלִישׁוּת חַיִל. בִּשְׁבִירַת לֵב. בִּקִידָה בִּבְרִיכָה. בִּכְרִיעָה. בְּהִשְׁתַּחֲוָיָה. בְּאֵימָה. בְּיִרְאָה. בִּרְעָדָה.

בפחד

אהלי יעקב

רבש״ע, הוידוי הזה הוא במחס״פ ובסדר רע״ג ח״ב ובמחא״ש ובשאר מחזורים בשנוים קלים. ומחברו נתיחש בכולם לרבנו נסים ראש ישיבת בבל. ובעל קורא הדורות כתב על רבנו נסים בר יעקב בן שאהון רבו של הרי״ף ושקבל מרב האי גאון ז״ל (עי׳ שה״ג אזולאי) שנראה לו שהוא אשר תקן ויסד את הוידוי הגדול שאנו אומרים בחזרת תפלת שחרית דיוה״כ ע״ש. ויצאו עליו עוררין שרבנו נסים בן שאהון לא היה ראש ישיבה בבבל רק באפריקא בעיר קירוואן. וכתבו שבמחזורים כתבי ידות עתיקים לא נתיחס לרבינו נסים רק כתוב סתם וידוי של גאון. ובכ״י אחר כתוב שהוא לרב אסי ר״י בבל. גם שם זה לא נמצא בין שמות הגאונים כמו שלא נמצא שם נסים. ובפע״ח כתוב שהאריז״ל לא היה רוצה לומר הוידוי הגדול של ר׳ נסן רדוטל. נראה שהוא ט״ס וצ״ל של רבנו נסים ושל ארדוטיאל. הוא הוידוי הארוך שבמחס״פ למוסף יוה״כ. לר׳ שם טוב אבן ארדוטיאל. ומה שלא היה רוצה לאמרו הוא מפני כפילת הוידוי שיש בו שאין לשוב ולהתודות בתכיפות וכמו שהביאותי לעיל. ואולי הוא מרב נס, נהרואני ריש כלה שהיה בדורו של רבינו סעדיה גאון ומר עוקבא ריש גלותא שהביא היוחסין שהיה מלומד בנסים ושגר אליו ר״ג להיות ראש ישיבתן. ושל מי מקדושים שיהיה כבר זכה ונתקבל בכל התפוצה. כי דבריו נוחים לרצות ופועלים על הלב יותר מהפיוטים הקשים בהבנתן. ובודאי משולחן גבוה קא זכי לזכות את הרבים.

ופשעי רבו מלמנות. וחטאתי עצמו מספר, כנוהג שבעולם הפשעים שהם המרדים החמורים הם מעטים במנינם. ולעומת זה הם עצומים במהותם. והחטאים הקלים שהאדם דש בעקביו אף שהם רבים במספר אבל אינם עצומים במהותם. ואמר להגדיל שפשעי מלבד שהם חמורים ועצומים גם רבו מלמנות שעבר עליהם פעמים רבות, וחטאתי מלבד שהם רבים במנינם גם הם עצומים. ר״ל שעשאם ביד רמה או בגלוי שנשתתף מהם חילול השם ח״ו. וכמ״ש היכי דמי חילול השם כגון אנא דמסגינא וכו׳. והוא מלה״כ (ירמיה ל) על רוב עונך עצמו חטאתיך. **בכפיפת ראש**, מלה״כ (ישעיה נח) הלכוף כאגמון ראשו. והדר **בכפיפת קומה**, כמ״ש (ברכות יב ב) כי כרע כחיזרא. פי׳ ערוך ערך חזר בשם רב האי גאון. **בנמיכת רוח**, לשון חכמים ורוח נמוכה. **בחלישות חיל**, בק״נ בחלישות כח. והטעם אחד. **בשבירת לב.** מלה״כ לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה. אלו הם מכשירי כפיפת ראש וקומה. כי בלעדי אלו הכזה יהיה צום אבחרהו כתיב. **בקידה בבריכה בכריעה בהשתחויה**, נקט כסדר הקל הקל תחלה. כי קידה היא כפיפת הקדקד לבד לפי פשוטו (ועי׳ ברכות לד ב) כי ממנו נגזר. וברכה היא ישיבה על הברכים כמו ויברך את הגמלים. ואינו מורה כריעת הגוף. רק כשהוא אומר ויכרע על ברכיו רצה לומר בהיותו במעמד הבריכה כרע גופו ג״כ. ולכן גבי שלמה (בדהי״ב ו) כתיב ויברך על ברכיו וכו׳ ויפרש כפיו השמימה. ולא כתיב ויכרע כי לא יוכל בכריעת הגוף לפרוש כפיו. וכריעה היא כפיפה וקרוב לשרש כנע. והשתחויה קבלו רז״ל שהוא פישוט ידים ורגלים. ויש כריעה והשתחויה בלי בריכה. כורעים ומשתחוים להמן. ולפי זה מ״ש (תהלים צה) באו נשתחוה ונכרעה נברכה. הרצון בו השתחויה אחר שנכרע ועם הבריכה. כן נראה לפרש לפי הפשט. ובק״נ ליתיה מלת בבריכה. **באימה במורא ביראה** וכו׳, גם בזה יש נוסחאות

שונות

קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה. תֹּאחֵז יָדְךָ בַּמִּשְׁפָּט: בְּבוֹא תוֹכֵחָה נֶגְדֶּךָ. שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תֶּמַח: גֶּשְׁתְּךָ לַחְקוֹר מוּסָר. רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ רָגְזֶךָ: דַּלּוּת מַעֲשִׂים בְּשׁוּרְךָ. קָרֵב צֶדֶק מֵאֵלֶיךָ: הוֹרֵנוּ בְּזַעֲקֵנוּ לָךְ. צַו יְשׁוּעָתֵנוּ בְּמַפְגִּיעַ: וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי תָם. פְּתָחָיו רְאֵה כִּי שָׁמֵמוּ: זְכוֹר נֶאֱמַתָּ. עֵדוּת לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ: חוֹתָם תְּעוּדָה תַּתִּיר. סוֹדְךָ שִׂים בְּלִמּוּדֶיךָ: טָבוּר אֲגַן הַסַּהַר. נָא אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג: יָהּ דַּע אֶת אֲשֶׁר יְדָעוּךָ. מַגֵּר אֶת אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ: כִּי תָשִׁיב לְבִצָּרוֹן. לְכוּדִים אֲסִירֵי הַתִּקְוָה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשֶּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ: וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ כָּתוּב לֵאמֹר. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:
לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:
וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצָךְ. שָׂשׂוֹן לְעִירָךְ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדָּךְ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחָךְ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כֶּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא

קדש

יְשֻׁרוּן אֲשֶׁר יָקָר מִזּוֹלָל הוֹצִיאוֹ. וַיְמַשֵּׁהוּ מִמַּיִם בְּיַד מֹשֶׁה נְבִיאוֹ: וַיּוֹרֶד כְּבוֹדוֹ לְמִקְדַּשׁ הֲדוֹמוֹ. וַיַּעַל נְבִיאוֹ לְעַנְנֵי מְרוֹמוֹ: מֶשֶׁךְ נְבוּאָה מָשַׁךְ לְיוֹדְעָיו. וְרוּחַ נְדִיבָה שָׁפַךְ עַל שׁוֹמְעָיו: הִדְרִיכָם בְּסֵדֶר עֲבוֹדָתוֹ הַנְּכוֹנָה. לְדַמּוֹתָם לַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה: כְּמוֹ הֵם כְּמַלְאֲכֵי הַשָּׁרֵת מַקְדִּישִׁים. וְתוֹדוֹת קְדֻשָּׁה מַקְרִיבִים וּמַגִּישִׁים: פָּנָיו מְכַפְּרִים וּמִתְכַּפְּרִים. וּתְהִלּוֹת יְהוָה מְסַפְּרִים: וּמִתְעַטְּפִים כִּשְׂרָפִים וְאֶרְאֶלִּים. וְנִמְשָׁלִים לְתַרְשִׁישִׁים וְחַשְׁמַלִּים: רָצִים וְאָצִים וּמִתְקַבְּצִים. וְלָלֶכֶת עִמְּךָ מִתְאַמְּצִים: יִרְאָה לוֹבְשִׁים וּמִתְבּוֹשְׁשִׁים. מִתְאַשְּׁשִׁים לַעֲבוֹדָה וּמִתְקַשְּׁשִׁים: (חָשִׁים וְלֹא מַחֲשִׁים.) מַעֲרִיצִים וּמַקְדִּישִׁים. וּקְדֻשָּׁה מְשַׁלְּשִׁים.

לָאֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים:

נַקְדִּישְׁךָ וְנַעֲרִיצְךָ. כְּנוֹעַם שִׂיחַ סוֹד שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים לְךָ קְדֻשָּׁה. וְכֵן כָּתוּב עַל יַד נְבִיאֶךָ. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ: לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים.

ברוך

אהלי יעקב

אין קדוש כה' וכו', הטעם ברכו את ה' ואמרו אין קדוש כה'. ור"ל אף שמלכותו בכל משלה ומלא כל הארץ כבודו. אבל הוא ית' קדוש ומובדל מכל. **וימשהו מים ביד משה נביאו,** לשון נופל על הלשון. וירמוז כי על כן נקרא משה ולא משוי לומר שהוא מושה אחרים. וכמ"ש הספרונו במקומו. וכמו שכתוב ויזכור ימי עולם משה עמו (ישעיה ס"ג) שהוא פועל בינוני או תואר לד"ק. **ויורד כבודו וכו' ויעל נביאו וכו',** צ"ע ששנה הסדר כי עלית משה למרום במתן תורה היה קודם השראת השכינה במשכן. ועי' בשמות רבה (פר' יב) שמשם מקור דברי הפייט בזה. ושם איתא ואני המתחיל שנאמר וירד ה' על הר סיני וכתיב ואל משה אמר עלה אל ה'. וגם שם יקשה שהפסוק ואל משה אמר היה קודם וירד ה'. לפי דבריהם ז"ל. ערש"י ורמב"ן שם, ועכ"פ להפייט יקשה הסדר שהשראת שכינה במשכן היה אחר עלות משה להר. והנכון הוא שההתחלה היה בסנה דכתיב וארד להצילו. והמדרש נקט התכלית שהוא קבלת התורה. והפייט נקט הקביעות שלא היתה אלא במשכן. וכמ"ש בבמדב"ר פי"ב ועד אותה שעה לא שרתה שכינה בתחתונים. ר"ל בקביעות ושניהם סמכו על הסנה וק"ל. **משך נבואה,** בסרע"ג הנוסחא משך חכמה כלה"כ ומשך חכמה מפנינים. והטעם אחד. **ורוח נדיבה,** רוח הקודש כמו ורוח נדיבה תסמכני תרגומו ורוח נבואה. וכן הבין הוא בכוזרי (מאמר ד' סי' טו). ויגיד עליו רעו השיבה לי ששון ישעך שדרשוהו רז"ל על רוה"ק שנסתלק ממנו. ואומר **שפך** הוא מלה"כ אשפוך רוחי על כל בשר. ור"ל בעין יפה ובמדה טובה מרובה. **מתאוששים,** מתחזקים. מן זכרו זאת והתאוששו (ישעיה מו). **ומתקוששים,** מתחפשים מן מומיהם כמו התקוששו וקושו (צפניה ב). או פירושו מתאספים לד"ק שם. ויש לומר בקישורם, אמר בתחלה יראה לובשים על יראת העונש גשמי או רוחני, וממנו עולים במעלות יראת הרוממות שהיא הבושת. ועל זה אמר **ומתבוששים.** ומפני שרבוי הבושת והתעלמו מביא לידי ביטול ההרגש ולא יוכל לעבוד כראוי. וכמו שכתבו בזה ספרי היראה. על זה אמר **מתאששים** מתחזקים בעבודתם. ומפני שהיתה יראתם הראשונה מולדת חון ורצועה בישא כמ"ש בזוהר בכמה מקומות. לכן אמר ומתקוששים, מתחפשים ממומיהם להיות תוהא על הראשונות הבלתי שלמות. **והוא ית' יזכנו לעבדו בלבב שלם.**

וברד ושלג מאוצרו. ורוח סערה עושה דברו: ופלגי מים באמרתו
התפלגו. וענפי לבנון בחכמתו השתרגו: דשא לזרוע ועץ לנטוע.
ועשב השדה לבהמה לשבוע: השריץ דגי ימים ותניניהם. ותמונות
צפרי כנף למיניהם: ערוך השלחן ותוצא הארץ. בהמה ורמש
וחיתו ארץ: לתת הכל ביד אדם פקידך. תמשילהו במעשי ידיך:
עקב תוציא מחלציו מלכים. ממלכת כהנים ומחנה מלאכים:
ולהודות לשם קדשך בראתם. ולהשתבח בתהלתך קראתם:
נקדשת בתוכם ונכבדת. ומפי עוללים ויונקים עז יסדת: יתגדל על
כל שם כבוד מלכותך. מפי עשי מלאכתך ושלוחי מלאכותיך:
ובכן זמר נעים זמירות לעושיו. ברכו יהוה כל מעשיו:

ברכו יהוה בכל מקומות ממשלתו. אין קדוש כיהוה כי אין בלתו:

ישרון

אהלי יעקב

מדברים. והתחיל בדגים דזוטר חיותיהו. ואחריהם העופות שנבראו מן הרקק והכשירן בסימן אחד. ומהלך שלמותן מן הדגים כמ"ש הטבעיים והביאו ראיה מן הקשקשיות שברגלי העופות. ואח"כ הבהמה והחיה. ואחריהם האדם הפקיד על כל. ותכלית לכולם הוא עקב תוציא מחלציו מלכים. והם ממלכת כהנים ומחנה מלאכים. כי לא נברא העולם אלא בשביל זה ולצוות לזה. ועי' היטב במפ"א להרי"א פ"ד מהמאמר השביעי שמקור דבריו מדברי הלוי הללו. ופלגי מים וכו'. וענפי לבנון וכו', הקרוב שכיון על ג"ע התחתון. והיה כעץ שתול על פלגי מים תרגומו כאילן דחיי דנציב על טופי מוי. וכן בדרז"ל במדרש שוח"ט ובבכורות נה ב וברש"י שם). ודרשוהו כן מדכתיב על פלגי מים לשון רבים, שהרצון על הנהר המתפלג לד' ראשים הנזכר בתורה. ובזה נצולו מהזרות שכתבו הפשטנים שהוא כמו ויקבר בערי גלעד. עיר בן אתונות. שבר על שבר הדביקו ולא העלו ארוכה. וגם אותם כתבו רז"ל שהם לדרשא. ואומר ענפי לבנון ג"כ נמשך לדרשתם ז"ל בב"ר שדרשו הפסוק ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע על אילנות שבג"ע ישבעו מימיהן וכו'. כי על שאר הנמחים חזר ואמר **דשא לזרוע ועץ לנטוע**, כלישנא דקרא ותוצא הארץ דשא עשב והדר ועץ עושה פרי. שכן הוא מהלך השלמות בנמחים כידוע בטבעיות. **השתרגו**, עשו שריגים. **ערוך השולחן**, ערוך מקור וענינו לערוך. והוא מדרז"ל בסנהדרין (לח א) אף ערכה שולחנה שיכנס לסעודה מיד. ובפדר"א (פר' ה) מספיק ליה מן תערוך לפני שולחן. ובב"ר (פר' ח) בדעת נבראו שברא צרכי מזונותיו ואח"כ בראו וכו'. א"כ צנה ואלפים כולם למה נבראו לפור שמים ודגי הים למה נבראו וכו'. וזהו שמסיים הפייט תמשילהו במעשי ידיך הפסוק במזמור ההוא. **ומחנה מלאכים**, נביאים נקראו מלאכים, ויאמר חגי מלאך ה'. וישלח מלאך ויוציאנו ממצרים. כדרז"ל ריש ויק"ר. וי"ל עוד נוחלי שלשה כתרים. עקב תוציא מחלציו מלכים כתר מלכות. ממלכת כהנים כתר כהונה. ומחנה מלאכים כתר תורה. **ומפי עוללים** וכו' ילודי אשה שהם כעוללים לגבי המלאכים בחומריותם. או שהיו עוללים ויונקים. מפיהם יסדת עוז התורה. כאמרם ז"ל רבה בר נחמני יוכיח. אין משגיחין בבת קול. ותשליך אמת ארצה. כמו שהאריך בזה הר"ן ז"ל בדרשותיו במאמרי נועם. **עושי מלאכתך ושלוחי מלאכותיך**, פי' הרד"א עושי מלאכתך, הם החסידים העוסקים במצות ה'. ושלוחי מלאכותיך אלו הנביאים ע"ד ויאמר חגי מלאך ה' במלאכות ה'. **זמר נעים זמירות לעושיו**, כנ"ל. ופי' דוד נעים זמירות ישראל.

אין

הַמֶּמְשָׁלָה הַשֵּׁנִית צְבָא הַשָּׁמָיִם. וְחַיּוֹת מֶרְכָּבָה גַּבּוֹת מְלֵאֹת עֵינַיִם: מַיְמִינִים וּמַשְׂמְאִילִים רָצִים וְשָׁבִים. עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם נִצָּבִים: וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם. וּלְהִשְׁתַּחֲווֹת לִשְׁכִינָתְךָ מְגַמָּתָם: דִּגְלֵי רְבָבוֹת חֲיָלִים חֲיָלִים. כֻּלָּם תַּחְכְּמוֹנִים וְרַבֵּי פְעָלִים: הָעוֹלִים אַחֲרֵיהֶם שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ. אִישׁ אִישׁ אֶל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף וְזוֹרֵחַ: לָהֶם יִתְחַבְּרוּ כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר. הַנְּתוּנִים לְמֶמְשָׁלוֹת רַבּוֹת וּלְמָאוֹר: אֲלֵיהֶם יִקָּווּ צְבָא הַשָּׁמַיִם. וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: הוֹרְשִׁים לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת מֶמְשַׁלְתּוֹ. אִישׁ אִישׁ מִמְּלַאכְתּוֹ: וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל וְלֹא מוֹקֵשׁ. וְאֵין בָּהֶם נִפְתָּל וְעִקֵּשׁ: נוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. וּמְקַבְּלִים רְשׁוּת זֶה מִזֶּה: יַחַד יָרֹנּוּ יִשְׂאוּ קוֹלָם. בְּשֵׁם יְהֹוָה אֵל עוֹלָם: וְלָהֶם קָרָא מְשׁוֹרֵר בְּמִקְרָאָיו. בָּרְכוּ יְהֹוָה כָּל צְבָאָיו:

הַמֶּמְשָׁלָה הַשְּׁלִישִׁית וַחֲיָלֶיהָ. הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ: מְפָרְשֵׁי רוּחַ וְאֵשׁ וְתוֹלְדוֹתֵיהֶם. וְהַיַּמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם: תּוֹצְאוֹת אֵשׁ

וברד

אהלי יעקב

מלאת עינים, כצ"ל ככתוב (יחזקאל א) וגבותם מלאות עינים. **מימינים ומשמאילים**, עש"ה וכל צבא השמים עומד עליו מימינו ומשמאלו. ואמרו ז"ל אלו מימינים לזכות ואלו משמאילים לחובה. **רצים ושבים**, והחיות רצוא ושוב. **שמש וירח**, היותר פועלים בעולם השפל. על כן זכרם בתחלה ככתוב. **שואף וזורח**, אמר שואף על השקיעה. ששמו סבתה האוות והתשוקה על כן שואף מתאוה. וזורח על הזריחה, ומלה"כ בקהלת. **כוכבי אור**, חמשה כוכבי לכת. **לממשלות רבות**, ר"ל חוץ ממה שכתוב להאיר על הארץ. ועי' במו"נ פרק י"ג מהחלק השלישי דעתו בזה באריכות, ואמר הפייט ז"ל בכוזרי מאמר הרביעי. וכי אנו דוחים שיש לעליונות מעשה באריגות וכו' ואם נמצא מן החכמה ההיא דבר סמוך אל חכמה אלהית תוריית נקבלהו. ובזה תנוח דעתנו וכו'. ע"ש דברי פי חכם חן שהשקיעה במשבצת זהב התורה, ועי' בכתר מלכות להרשב"ג ובבאורי שם שהביאתי בס"ד סמוכין מדרז"ל לפרטים רבים. ובפי' הראב"ד לס"י באריכות. וברמב"ן בפי' לפסוק ולמשול ביום ובלילה, והראב"ע התקיע עצמו לדבר זה במדה גדושה כידוע בספריו. **צבא השמים**, כוכבי נבוכה שבגלגל המזלות. **והמים אשר מעל השמים**, זה לשונו בכוזרי מ"ד, והקדים רוח אלהים והוא רוח הקודש. ממנה נבראים המלאכים הרוחניים. ובה (פי' ברוה"ק. ולא בשכל הפועל, כי סברא זו פגול הוא לדעתו לא ירצה.) מתחברות הנפשות הרוחניות. ואחריה האויר המושג. ואחריו המים אשר מעל הרקיע. לא השגתם הקשת הפילוסופים על כן לא הודו בהם וכו'. עי' בקול יהודא שם. ובאד"א להגר"א ז"ל דברים נשגבים בזה. **ואין למו מכשול ולא מוקש** וכו', ר"ל מכשול ומוקש מצד זולת. נפתל ועקש מצד עצמם. וכמו שכתבתי לעיל בשם הראב"ע שאין היפך או תמורה או שנוי בעצמם רק על דרך המקרה במערכת תנועתם, וזה אינו מקרה מוחלטי שיקרא מכשול, רק פועל ומתפעל כמופקד. וזהו אמרם ז"ל שלא ישנו את תפקידם. לשון המורגל אצלם בחבור זכר ונקבה משפיע ומושפע. כמ"ש הכל מבקשים תפקידם.

מפרשי רוח, האויר הפרוש והסובב את יסודי המים והעפר. כמו מפרשי עב (איוב ל"ו). והנה יזכור ארבע יסודות ארמ"ע. ואחריהם הצמחים ואחריהם החיים הבלתי

מדברים

עֲלֵיהֶם. וַיְהִי שָׁלוֹם בְּאָהֳלֵיהֶם: מַעְיַן חָכְמָה מֵאִתָּם יוֹצֵא. וּמְקוֹר חַיִּים עִמָּם יִמָּצֵא: וְאֵין חשֶׁךְ וְאֵין צַלְמָוֶת. וְאֵין חִסָּרוֹן וְאֵין מָוֶת: אַשְׁרֵי אִישׁ אֲשֶׁר בָּהֶם יִתְעָרֵב. לְהִתְקַדֵּשׁ בִּקְדֻשָּׁתָם לַבֹּקֶר וְלָעֶרֶב: לִקְרֹא כְּדָוִד הַקְּרִיאָה מַעֲרָכָיו. בָּרְכוּ יְיָ מַלְאָכָיו:

הממשלה

אהלי יעקב

יצירה. והוא סבת כל תוספת וחסרון. והוא לא יקבל כפל ולא חילוק והוא סבת שניהם. וזה האחד הוא עולם הראשון. כנגד העולמות שהם אחריו. (ר"ל אף שיש ראשון שאין ראשית לראשיתו והוא הבוי"ת. אך בערך העולמות הוא ראשון.) וזה העולם אינו גוף. והוא הנקרא מראה כבוד השם העליון. ולא ישתנה בעצם או במערכת. ואין לו זמן ומקום. והשם הנכבד בקרבו. (וזהו שכתב כפי' לאיוב פסוק והוא כאחד שיש בו סוד. אמרו כאחד בבי"ת השמוש.) והעולם השני שהוא התיכון שם נשמות צורות אמת בלא גופות (הם שכלים נפרדים דלא כסברת הרמב"ם ז"ל במדע.) גם נשמות בגופות (ר"ל מניעי הגלגלים. או תאמר צורתם כלשון הרב ז"ל.) ואין להם מספר אצלינו (ר"ל אצלינו אנחנו המאמינים במה שכתוב אלף אלפין ישמשוניה וכו' היש מספר לגדודיו. לאפוקי מסברתם ששמו מספרם מספר הגלגלים.) גם הגופות כגופות וכולם הם נכבדות. כי אין הפך או תמורה או שנוי בעצמם. רק על דרך המקרה במערכת תנועותם. וזה העולם יקרא היכל הקודש והם שמי השמים. ושם כסא הכבוד ושם מיכאל וגבריאל וכו' ע"ש. הפך בה להבין אמרי בינה. אף שצריכים ביאור רחב שאין הסידור מקומם. ראש, נסיד, כלומר ראש וראשון לכל. היא הממשלה הראשונה. ואמר זה בעבור הסימן שנצרך לאות ר'. הממשלה הראשונה, מליצה זו לקוחה מספר הבהיר פרק מ"ח וז"ל ובכללן שלשה חיילות ושלש ממשלות. הממשלה הראשונה אור ואור היום של הימים (נ"ל פירושו. אור שלש ראשונות. ואור של הימים ז' תחתונות לשבעת ימי הבנין.) הממשלה השנית חיות הקודש ואופנים וגלגלי המרכבה. וכל גדודיו של הקב"ה מברכין ומפארין וכו' בסוד קדושים רבה וכו' עכ"ל. ובזה אודה ליה תמיהת גנת אגוז הנ"ל, שלא עירבב ה"ו רק לשון הברייתא נקט ואתי. ודברי מדרש הנעלם שזכרתי יש לו מקום כפי תירוצו של בעל סדר היום דלעיל שבכל עולם יש בו שלש מחלוקות. גם בעולם הספירות כתבו ששלש ראשונות הם מחלקה אחת ושם קצות שניה ועולם הנוקבא שלישית. עי' במגן דוד להרדב"ז ז"ל. ואין מן הקושי אם נאמר בבאורנו בממשלה ראשונה שכלים נבדלים. כי גם הגאונים יקראו לל"ב נתיבות חכמה ל"ב שכלים לכולם בשם. שכל מופלא שכל מזהיר וכו' כבתוב בפי' הראב"ד לס' יצירה ובפרדס שער הנתיבות. ובל צבא השמים נושאי כליהם, כלומר פעולים מהם. ויונעם זה יותר בליצת חוכמתא שאומרים עצמות וכלים. לאמר שהם עלולים מן הכלים. אור עולם, כמ"ש בבהיר הנ"ל. ומלהיב (ישעיה ס) והיה ה' לך לאור עולם. ר"ל נצחי. ואין חשך ואין צלמות, לה"ב באיוב (לד). אמר ואין חשך כנגד האור. ואין חסרון כנגד החכמה. ואין מות כנגד החיים שזכרם. ויש לפרש עוד שרצונו לומר שהשכלים הללו בהיותם אצולים ממקור החיים ב"ה. אף בעת שיופסדו כללי הנבראים העליונים והתחתונים וישובו אל לא דבר כאשר נבראו מלא דבר אחר ההעדר המוחלט. הם לא ישובו לחושך שהוא כנוי להעדר אצלם. ומוסיף ואומר וכל שכן שלא ישיגם החסרון משיג הגשמים הניזונים שאינם משתלמים תמורת הניתך. וכן אין בחקם מות שהוא פרוד הצורה מהחומר. כי הם צורות בלי חומר. אמנם ברצון המהדשם ב"ה יאספו אל המקור האלהי אשר ממנו חוצבו ויתדבקו בשרשם העליון. יעוין אלימה פ"י מעין כל. ומאמר הקור דין פרק ס' מהחלק הראשון. ומפעלות אלהים להרי"א פרק ה"ו מהמאמר השני. וזהו כונת הפייט באדון עולם שאמר ואחרי ככלות הכל ולא אמר כלות כמו שהעיר הרי"ע בלוח ארש שלו. לפי שלהכל אין כלות בהחלט. יתערב, יתחבר להתדמות אליהם. מן ועתה התערב נא דרבשקה. מערכיו, מערכת משמרתם. או ערכי המילה ועלול שבה יפרדו השכלים הנבדלים זה מזה. ולפי פירושנו אמרם המם כנגד המם. מלאכיו, יעוין בערכי הכנויים לפרדס ערך מלאך. ובמאורי אור ערך מלאך ומלאכי אלהים. והמשכיל ישב קלא הקושי הנופל בזה לפי פירושנו. ובאמת קבלת חוקרינו הקדמונים המאמינים בה נפלאת היא מאתנו, כי לא דברו בה רק ברמזי רמזים כפי מנהג בימיהם:

מלאת

בְּזֹאת יֹאמְרוּ שׁוֹמְעֵי מִלֵּיהֶם. כִּי פִּיךָ הַמְדַבֵּר אֲלֵיהֶם: רֹאשׁ הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשׁוֹנָה וַחֲיָלֵיהֶם. וְכָל צְבָא הַשָּׁמַיִם נוֹשְׂאֵי כְלֵיהֶם: שֶׁכֵּן אוֹר עוֹלָם

עליהם

אהלי יעקב

ה' כי סר לראות. וכתיב ואל משה אמר עלה אל ה'. ודרז"ל ידוע. וכן בגדעון. אמר הפייט שסבת זה היא מפני שהמלאכים הם נבדלי החומר משוללים ממשיגיו כהגאוה והקנאה והשנאה ואין להם בחירה אל הרע רק הליכותם הליכות אלי מלכי בקודש. והם נעדרי כח זולת כח אדני בם סיני בקודש. השולחם לדבר או לעשות רק מה שנצטוו. על כן הורשה להם לדבר בשם שולחם ית'. וגדולה מזו מצינו אצל משה אמר. ונתתי מטר ארצך בעתו וכו' והם דברי משה. כי שכינה מדברת מתוך גרונו. ר"ל החלק נכלל בהכל בחייו. על כן נתנבא בזה הדבר. ולכן הנביאים שומעי מליהם, יאמרו כי פי ה' דובר בם. ועי' בעיקרים בשכיח מהמאמר השני באריכות מזה, ובשטה זו הלכו רבים ועצומים. ומהם הרמב"ם בהרבה מקומות מהמורה והרשב"ם בפי' התורה, וערמב"ן ריש פר' וירא ובדרשתו שהאריך לסתור דעה זו.

ראש הממשלה הראשונה, הנה החלוקה הזאת ר"ל לחלק הכלל לשלשה, מנויה וגמורה בסוד רבותינו החוקרים הנאמנים עם ה' ותורתו, קיימוהו וקבלוהו. ולרגעים ישמיעונו אותה בכל עת מצוא. גם המקובלים הקדמונים זכרוה בספריהם, יעוין גנת אגוז לר"י גיקטליא וכמעט כל הספר בנוי על יסוד זה. ור' בחיי בפסוק ויכלו השמים והארץ. וסיים ומקרא מלא מעיד על זה הוא שכתוב בהושע אענה נאום ה' אענה את השמים והם יענו את הארץ. והן הן דברי מדרש הנעלם בז"ח בראשית (ע"ז ב') המלאכים הקרובים מקבלים שפע אספקלריא של מעלה תחלה, ומהם יורד לשמים וכל צבאם ומהם אל האדם. ועי' עוד ביתרון ביאור בר' בחיי ריש פ' וילך. וסיים וכן סדרם דהמע"ה ברכו ה' מלאכיו ברכו ה' כל צבאיו ברכו ה' כל מעשיו עכ"ל. ועוד במקובלים רבים יארך לזכרם. ונראה שהם יכלילו בעולם העליון כל זה שהוא למעלה מעולם הגלגלים, את עולם הספירות ואבי"ע בכלל. אף שאין החלקים שוים. ובעל סדר היום בפי' קדושת יוצר כתב, וענין לשלש הקדושה הוא להקדישו בשלשה עולמות וכו' ואע"פ שהעולמות הם רבים, כל אחד במדרגתו עולם בפני עצמו. אפילו הכי בבחינת האמת אינם אלא שלשה וכו' ע"ש. יכוין ג"כ למה שאמרתי:

אמנם יש לשאול במאי דקמן, כי הנה החולקים החוקרים ישימו במחלקה הראשונה את השכלים הנבדלים ומניעי הגלגלים, ובשניה את הגרמים השמימיים ר"ל הגלגלים וכוכביהם. יעוין במדע בפרק ב' מהל' יסוה"ת. והפייט שלנו יכליל בשניה את חיות המרכבה ואת המימנים והמשמאילים. דגלי רבבות חיילים חיילים. ונתן בה את צבא השמים שמש וירח וכל כוכבי אור. אם כן מי יתן ואדע על מי כיון במחלקה ראשונה כיון שדגלי רבבות הם ארבע מחנות שכינה מיכאל וגבריאל וכו' מלכיהון דמלאכיא הנה הנם בשניה. מי המה אלה אשר בראשונה. לפי שיטתם. וכבר הקשה לשאול בזה הרי"ק בגנת אגוז ח"ב, עד שכתב ורבי יהודה הלוי ז"ל עירב הענינים שקשים עלינו לסובלם וכו' יעוי"ש באריכות לשונו. אף שיש להשיב שכיון בחיות ומרכבה למה שפירש הרד"ק בפי' המרכבה שלו. ולמה שבאו ברמזי המורה ז"ל כפי שרצו לומר נושאי כליו. אך האמת נראה לי שרצונו בממשלה הראשונה לעולם הספירות שבס' יצירה שזכרם בספרו הכוזרי מאמר ד' עד שכתב שהסוד עמוק למאוד והפירוש אסור וכבר נאמר אין דורשין בספר יצירה אלא בתנאים. ומעט שהם מזומנים וכו' ע"ש. הרי הכין אמרם ז"ל בחגיגה אין מוסרין סתרי תורה אלא וכו' שהוא על ספר יצירה וכפירש"י שם. ומה שזכר הוא שם מקופיא בביאור עשר ספירות בלימה וכו' רוח מרוח וכו' אינם סתרי תורה ודאי ואין בהם מה שאסור לפרסם. אבל הצין בגבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. אם לא באותה אספקלריא שהאירה לעולם בהגלות ס' הזוהר. אבל בשום אופן אין לפרש אמרו וכל צבא השמים נושאי כליהם שרצונו על מניעי הגלגלים, שכבר הכניסם בממשלה שניה, רק לבעבור שעשרת הגלגלים הם משתלשלים מעשר ספירות כידוע. וכן מטין דברי הראב"ע בכמה מקומות מספריו ובאוריו. וז"ל בפירושו לדניאל (י כא) האחד. שהוא שרש החשבון. והוא מפאת אחת סבת כל החשבון ומפאה האחרת הוא כל החשבון. לא יוסיף ולא

יגרע

יְהוָה צְבָאוֹת שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתֶךָ. **יְהוָה אֶחָד** שֵׁם **אֱלָהוּתֶךָ**: **הֲמוֹן** מַלְכוּתְךָ לֹא יְסֻפַּר וְלֹא יְדֻבָּר. **וְאֵל אֱלָהוּתֶךָ. שֵׁנִי לֹא יְחֻבָּר**: וְכַמָּה פָּנִים לְפָנִים הַנּוֹרָאִים. וְכַמָּה אֲחוֹרַיִם לַאֲחוֹרַיִם הַנִּרְאִים: דִּגְלֵי מֶרְכָּבָה הֲקֵמוֹתָ לְעֵד וּלְאוֹת. כִּי הַדָּבָר מֵאֵת **יְהוָה צְבָאוֹת**: הַכֹּל עֲבָדֶיךָ מְשָׁרְתֵי פָנֶיךָ. גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ: הַנֶּעֱלָמִים מֵעֵינֵי בְרוּאֶיךָ. הֵם הַנִּרְאִים לְעֵינֵי נְבִיאֶךָ: לָהֶם יִקָּרְאוּ רְחוֹקִים וּקְרוֹבִים. וּבְאֵין הֲלִיכָה רָצִים וְשָׁבִים: וַהֲלִיכוֹתָם הֲלִיכוֹת אֶרְאֵלֵי מַלְאֲכֵי בַקֹּדֶשׁ. אֲדֹנָי בָּם סִינַי בַּקֹּדֶשׁ: יְדַבְּרוּ וְאָכֵן בִּרְשְׁיוֹנֶךָ. יַעֲשׂוּ וְאוּלָם כִּרְצוֹנֶךָ:

בזאת

אהלי יעקב

לחכ פני לפני תמיד לאחד מד"א. וכשני הפרושים יש לפרש נ"כ אמרם תמיד מספרים כבוד אל וקדושתו:

ה' צבאות שם כבוד מלכותך וכו', כי נקרא ה' צבאות על שם שהוא אדון צבאות מעלה ומטה. (עי' ברכות ל"א ב' שבועות ל"ה ב') וזהו שם כבוד מלכותך. כי מלך הוא שם מצטרף ואין מלך בלא עם, אך מצד האלהות בעל הכחות כולם. הוא **ה' אחד** באין צירוף זולת. **המון מלכותך**, המון צבאיך שאתה מלך עליהם. **לא יסופר**, כדכתיב הים מספר לגדודיו. והוא להפלגת רבוי עצום. כי דבר הנמנה מן הנמנע הוא שלא יגבילהו המספר. ואמר **לא יסופר** על כמותם **ולא ידובר** באיכותם. **שני לא יחובר**, ר"ל אף שהמלאכים הם שניים במדרגה שלכן נקראו שנאנים כדלעיל. אבל כיון שהם נבראים אפשרי המציאות לא יחוברו אל האלהות. והוא לשון הפייט באדון עולם. והוא אחד ואין שני להמשיל לו להחבירה. **וכמה פנים לפנים הנוראים** וכו', כמ"ש וראית את אחורי ופני לא יראו. על כן הם נוראים, ולשון זה נמצא בתקונים כפי מה שהביא בשמו הפרדס בפ"א משער המציאות. ובודאי הפייט ז"ל ראהו באחד ממדרשים הפנימיים שהיו מצוים בידם. אשר קצת מהם זכרם בכוזרי (מאמר ג' סי' ס"ה. ואגב אעיר מה שכתב שם והוא ר' ישמעאל של היכלות והכרת פנים וכו' נראה שהיא ברייתא נקראת על שם תוכנה המדברת בהכרת שרטוטי הפנים. כמ"ש הרמב"ן ז"ל בנימוקיו לפסוק זה ספר תולדות אדם בשם רב שרירא גאון ע"ש.) וקרוב ללשון זה כתב הרמב"ן שם בפסוק לרקיע שמים. כי יש שמים לשמים וכסא לכסא. ועי' עבודת הקודש גבאי פ' ל"ה ופי' נ"ע מחלק התכלית. **דגלי מרכבה הקמת לעד ולאות. כי** וכו', ר"ל מחנות שכינה עשית אותם דגלים להורות שהם צבא ולא אלהות. כטעם אמרם ז"ל אות הוא בצבא שלו. ורד"א פירש שעל הנבואה הוא מדבר כמ"ש הרס"ג ז"ל (באמונות ודעות פ"ה מהמאמר השלישי) כי כל נביא צריך אות במה שיתאמת לו כי הדבור שהוא שומע הוא מאת ה', והוא שיראה אור גדול מגיע אליו. ויראה אותו בהתחלת הדיבור ויפסיק עם השלמתו וזהו כבוד ה' והוא הנקרא מרכבה עכ"ל הרד"א. אך אומר דגלי אינו סובל פירוש זה. **רחוקים וקרובים**, הרד"א פירש רחוקים מאנשי העולם וקרובים לנביאים. ולי נראה שהוא ע"ד אמרם ז"ל מיכאל באחת גבריאל בשתים ואליהו בארבע. ובמוכלא דרחב"פ אטרחתן ארבע מאה פרסי. והעד הוא מה שמסיים **ובאין הליכה רצים ושבים**, ועי' מה שכתבתי לעיל בביאור החרוז דוהרים ברגע ושבים בפגע. **הנעלמים**, וכו' בס' האמונה הרמה להראב"ד הגוסחא הם הנעלמים. **ידברו** וכו' **בזאת יאמרו** וכו', מפני שמצאנו לנביאים מדברים עם המלאכים כאלו ידברו לה' ית'. אמר אליהו למלאך כי עזבו בריתך בני ישראל את מזבחותיך הרסו וכו'. והמלאכים מדברים בעצמם כאלו הם בעלי היכולת. אמר המלאך להגר הרבה ארבה את זרעך. וכבר אמרו שלא נתבר לשליח. ובחלומו של יעקב כתיב ויאמר אלי מלאך האלהים וכו' אנכי האל בית אל וכו' אשר נדרת לי שם נדר. וכן נקראים בשם ה'. כמו וירא אליו ה' באלוני ממרא. והוא והנה שלשה אנשים וכו'. לדעת רבים מהמפרשים. ואצל משה נאמר וירא מלאך ה' אליו בלבת אש. וכתיב וירא

ה'

אֵין בִּלְעָדֶיךָ: חָכְמָתְךָ בַּכֹּל מְבוֹאֶרֶת. וְאוֹת חוֹתָמְךָ נִכֶּרֶת: טֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ. וְעַמּוּדֵי שַׁחַק עָמָדוּ: יָשַׁבְתָּ מוֹשַׁב אֱלֹהִים. וְאֵין עֲמָקִים וְאֵין גְּבוֹהִים: כִּלְכַּלְתָּ הַכֹּל וְלֹא יְכַלְכְּלוּךָ. וּמִלֵּאתָ הַכֹּל וְלֹא יְכִילוּךָ: לְבָבוֹת עָמְדוּ מִלִּדְרוֹשׁ. וּלְשׁוֹנוֹת נִלְאוּ מִלִּפְרוֹשׁ: מַחְשְׁבוֹת חֲכָמִים יִתְמָהוּ. וְרַעְיוֹנֵי מְהִירִים יִתְמַהְמָהוּ: נוֹרָא תְהִלּוֹת נִקְרֵאתָ. וְעַל כָּל תְּהִלָּה מְאֹד נַעֲלֵיתָ: שַׂגִּיא כֹחַ אֵיךְ נִפְלֵאתָ. וְהַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ מִלֵּאתָ: עָמוֹק עָמוֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ. וְרָחוֹק רָחוֹק מִי יִרְאֶנּוּ: פְּעָלֶיךָ הֵם הַדְּרוּשִׁים. אַף אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדוֹשִׁים: צִדְקָתְךָ הִיא הַנִּשְׁמַעַת. וְתוֹרָתְךָ הִיא הַנּוֹדַעַת: קִרְבָתְךָ קְרוֹבָה לַשָּׁבִים. וּרְחוֹקָה מְאֹד מִן הַשּׁוֹבְבִים: רָאוּךָ הַנְּשָׁמוֹת הַטְּהוֹרוֹת. וְלֹא נִצְרְכוּ לַמְּאוֹרוֹת: שְׁמָעוּךָ בְּאָזְנֵי רַעְיוֹנֵיהֶם. כִּי תֶחֱרַשְׁנָה אָזְנֵיהֶם: תָּמִיד קְדֻשָּׁתְךָ קוֹרְאוֹת.

קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה צְבָאוֹת:

יהוה

אהלי יעקב

ועמידי שחק עמדו, מלה"כ עמודי שמים ירופפו. ומדרז"ל בב"ר לחים היו כיום ראשון ובשני נתן את המסו ועמדו שמים. ואין עמקים וכו', אפשר ירמוז למסכת העמקים שבספר יצירה שכולם היה להם זמן שלא היו במציאות. ועי' פרדס שער אם א"ם הוא הכתר, ובפיוטו רצונו לומר ואין ארץ ושמים. שמים לרום וארץ לעומק. כלכלת הכל ולא יכלכלוך, אתה מחזיק וסובל הכל והם לא יחזיקוך ויסבלוך. כי הוא מקומו של עולם ואין העולם מקומו ואסמכוהו אקרא הנה מקום אתי. ומלאת הכל ולא יכילוך, מן הכתוב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. והוא ית' בלתי בעל תכלית. וכדבריהם ז"ל אור פנימי ואור מקיף. לבבות עמדו מלדרוש וכו', כי הענין עמוק ורחוק מאוד מהשכילו לבות בני אדם. ויאמר המורה ז"ל בסוף פנ"ח מהראשון. ישתבח מי אשר בהשקיף הדעות בעצמו תשוב השגתם קוצר השגה וידיעה. וכשישקיפו היות פעולותיו מרצונו תשוב ידיעתם סכלות. וכשישתדלו הלשונות להגדילו בתוארים ישוב כל הפלגת דברים ליאות וקיצור וכו'. והן הן הדברים אשר כפי הפייט ז"ל, אמר על הדרישה בעצמותו ית' לבבות עמדו כל עיקר. ועל השתדלות הלשונות להגדילו בתוארים אמר. נלאו מלפרוש, וכמ"ש סיימתיהו לכולהו שבחי דמרך. ועל המחשבה איך תתחייב פעולה מהרצון יתמהו ויתעכבו. כי קצרה יד שכל האנושי מהשיג איך יתהוה דבר מלא דבר. נורא תהלות נקראת, לפי שעל כל תהלה מאוד נעלית. כפירש"י והרא"ע בפירושם לשירה. פעליך הם הדרושים, כי רק מצד מעשיו ופעולותיו יוכל האדם לדרוש ולחקור בו. וגם זה בכהות עיני החקירה צריך להאירם בשם האמונה. וכמו שפירשו הקודמים אמרנו. אלהינו ואלהי אבותינו. מתחילה אלהינו לחקור עד מקום שיד שכלו מגעת. וכאשר יראה כי אזלת יד חקירתו. הרי הוא אלהי אבותינו מצד קבלת אבות שהיא האמונה. וזהו שאמר אחריו אף אמונתך בקהל קדושים. הנשמות הטהורות, ר"ל השכלים הנבדלים מחומר. וראוך הוא ע"ד העברה להשגת השפע כמו שמשיים ולא נצרכו למאורות. תמיד קדושתך קוראות, נמשך לפירושו בכוזרי שכתב ועל כן שמע ישעיה קדוש קדוש קדוש עד אין תכלית. וזהו אמרו תמיד. והוא נכון גם בשפת אמת. כי השרפים הם בבריאה ואימא מקננת תמן והיחוד שם בתמידות תרין רעין דלא מתפרשין לעלמין. גם כן הענפים מתמידים כל היום וכל הלילה תמיד לא יחשו. ונקראים עלמות שיר מתמידי שירה. ועי' גלאנטי באיכה ע"פ ישבו לארץ ידמו זקני בת ציון. ובמאמר חיקור דין פ"ג מהמאמר הראשון. ולפי פשוטו י"ל תמיד בכל יום כמו עולת תמיד.

לחם

שחרית של יום כפור

אוֹמְרִים קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ: לְיוֹשֵׁב בַּבִּירֵי רוּמָה. לְיוֹשֵׁב שָׁמַיְמָה. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: כּוֹלְלֵי תְהִלּוֹת. לְנוֹרָא עֲלִילוֹת. אוֹמְרִים בָּרוּךְ: לְנוֹרָא עֲלֵיהֶם. מַעֲרִיצִים בְּמַעֲנֵיהֶם. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: לְהוּקִים בְּגֶשֶׁת. מַקְדִּישִׁים בְּאֶרֶשֶׁת.
אוֹמְרִים קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ: לְיוֹשֵׁב

קרושה לר' יהודה הלוי ז"ל

וּבְכֵן וּלְךָ תַעֲלֶה קְדֻשָּׁה כִּי אַתָּה אֱלֹהֵינוּ: כ"פ

אֱלֹהִים אֵל מִי אַמְשִׁילֶךָ. וְאֵין עֲרוֹךְ אֵלֶיךָ: בַּמֶּה אֲדַמֶּךָ. וְכָל דְּמוּת טֶבַע חוֹתָמֶךָ: גָּבַהְתָּ מִכָּל מֶרְכָּבָה. וְגָאִיתָ מִכָּל מַחֲשָׁבָה: דָּבָר מִי יְכַלְכְּלֶךָ. וּלְשׁוֹן מִי תְכִילֶךָ: הֲיֵשׁ לֵבָב יְגוּרֶךָ. וְיֵשׁ עַיִן תְּשׁוּרֶךָ: וְאֵת מִי נוֹעַצְתָּ וַיְבִינֶךָּ. וְלֹא נוֹצָר אֵל לְפָנֶיךָ: זֶה עוֹצְמֶךָ יְעִידֶךָ. כִּי

אין

אהלי יעקב

קול ילפלף. **יחידה**, כדכתיב אחת היא לאמה. **מעלמות**, ועלמות אין מספר. **כוללי**, עוטרי. ורד"א פירש מן כללו יפיך. ישראל שמקבלים כל התהלות שבעולם לאמרם לשם ית'. **לנורא עליהם. מעריצים במעניהם**, מלשון הקליר בקדושה ליוה"כ. וכבן לנורא עליהם באימה יעריצו. **להוקים**, נקהלים ונאספים מן להקת נביאים. **בארשת**. כדכותם מן וארשת שפתיו (תלים).

אלהים. הפיוט הזה הוא במחס"פ ובתשלום אבודרהם ובסדר רע"ג ח"ב קדושה לשחרית יוה"כ. וסמנו **א"ב**. ואחר סיום **הא"ב** חתם שמו **יהודה הלוי בר שמואל המודה לאדוניו המתודה על עוניו ביום הכפורים**. וא"כ יחוסו ומקומו כבר מבואר. והוא **קדושה** כמוכח מתוכו וכן הוא רשום בכל המחזורים. וכמו שזכר הרמב"ן ז"ל בדרשתו באמר ולא לדברי הר' יהודה ז"ל שאמר בסדר קדושה ליוה"כ ידברו ואבן ברשיונך וכו' כי פיך המדבר אליהם, ובעל מכלל יופי (תלים עג) הביא בשמו הבית מעליך הם הדרושים. אף אמונתך בקהל קדושים: והראב"ד בעל הקבלה בספר האמונה הרמה מביא מבנו הבתים. דגלי מרכבה תקימות לעד ולאות וכו' בשם אחד מחשובי משוררינו.

ובכן ולך תעלה קדושה וכו', יכוין וכבן מזל נוצר. וגם בר"ת ולך תעלה קדושה שמספר אבגית"ץ, והוא מספר תעלה עם הכולל (מס"ח).

אל מי אמשילך וכו', עפ"ה (ישעיה מו) למי תדמיוני ואשוה ותמשלני ונדמה. **וכל דמות טבע חותמך**. מדרז"ל בסנהדרין ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע וכו'. אבל הקב"ה טובע כל אדם בחותמו של אדם הראשון. ולפי זה יהיה פירוש כל דמות, כל אדם שנברא בדמות. ויותר קרוב שכיון למה שזכר הוא בספרו הכוזרי סי' ע"ו וע"ז מהמאמר הראשון, וסי' כ"ג וכ"ג מהמאמר השלישי. ועי' בפי' קול יהודה שם ושם. ובתשובת חכם צבי סי' י"ח. **גבהת מכל מרכבה** וכו', ר"ל אף שאמר הכתוב ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו. זהו רק בחזון הנבואה. אבל באמת העצם ב"ה גבוה מכל מרכבה. ואמר מכל כי יש כסא לכסא כמ"ש לקמן בשם הרמב"ן ז"ל. וכן אמר הוא בפיוטו לר"ה. רק מראיו בפין נביאיו כמלך רם ומתנשא. וכן בפתיחתאליהו ז"ל עילאה על כל עילאין סתימאה על כל סתימאין לית מחשבה תפיסא בך כלל. **דבר מי יכלכלך**, מלה"ב מכלכל דבריו במשפט. ומן כי הנה השמים ושמי השמים לא יכלכלוך. ענין החזקה. וטעמו כטעם מי ימלל גבורות ה'. **יגורך**, לי אסיפה. יגורו עלי עזים. ר"ל יאסוף ידיעת עצמותיך אפילו במשכיות לבב. **תשורך**, תראך. כי לא יראני האדם וחי אפילו חיות הקודש והמלאכים. **ולא נוצר אל לפניך**, מלה"ב (ישעיה מג) לפני לא נוצר אל. ערד"ק שם. ומהמשך דברי הפייט נראה שהוא מפרש שהוא רק הרחבה בלשון, ואת מי נועצת בבריאה ויבינך הלא לא נוצר אל לפניך.

ועמודי

וּבָרוּךְ: לְיוֹשֵׁב הֲמוֹן אֶרְאֶלִּים. לְנֶאְדָּר בָּאֵלִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: הוֹדְךָ מְשַׁנְּנִים. בְּנֵי הָאֵיתָנִים. אוֹמְרִים בָּרוּךְ: וּלְשִׁמְךָ מְפָאֲרִים. חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: וְכוֹרְעִים וּבוֹרְכִים. יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מְלָכִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ: לְיוֹשֵׁב זִיוָם כְּעֵין קָלָל. פְּנֵי מֶלֶךְ מְהֻלָּל. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: זֶרַע גִּבָּרִים. לְאַדִּיר אַדִּירִים. אוֹמְרִים בָּרוּךְ: חֲצוּבֵי גֶחָלִים. הַיִּלִים חֲיָלִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: חֲפוּשִׂים מִכֶּבֶל. קְרוּאִים נַחֲלַת הֶבֶל. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ: לְיוֹשֵׁב טְבוּלִים בְּנָהָר. דְּמוּתָם כְּזוֹהַר. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: טְבוּעִים בְּבוֹר בְּרִית. פְּלֵיטַת הַשְּׁאֵרִית. אוֹמְרִים בָּרוּךְ: יְקָרִים מְעוּפָפִים. בְּהוֹד וְהֶגֶה מְצַפְצְפִים. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: יְחִידָה מֵאֻמּוֹת. בְּחִירָה מֵעֲלָמוֹת.

אומרים

אהלי יעקב

להם הגלגל דכתיב ביחזקאל. ובפשיטות יש לומר דסמיך אדלן שמש בגבעון דום. דום מלומר שירה. **גאולים בלי כסף**, כדכתיב ולא בכסף תגאלו. **אומרים ברוך ביחוד ובכוסף**, פי' בבירור ובתשוקה. וביחוד הוא ליסנא דרבנן. אמר לו ביחוד. ויונעם בשפת אמת שכל כוספם ותשוקתם הוא ליחד הדודים לא להנאתם הם דורשים להמשיך הברכה ממקור העליון כי אם בעבור היחוד. וב' ביחוד הוא ב' התכליתית כבי ויעבוד ישראל באשה ובאשה שמר. והוא אמרם ז"ל יעקב תיקן תפלת ערבית שנא' ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש. עד דאתא בעלה וגטר לה ובת המן עמה. **דהורים ברגע**, לשון הליכה בחוזק ובקפיצה מן סוס דוהר. ועש"ה והחיות רצוא ושוב ות"י ובריתא באשתלחיתהין למעבד רעות רבונהן וכו' באנפא עינא למיחזי חזרן ומקפן וכו' ותיבין בריתא כחדא. וזהו אמרו **ושבים בפגע**. ופי' בפגע ל' עת. כמו כי עת ופגע יקרה את כולם. כלומר בעת קצר. ויש נוסחאות כתוב ושבים בלי פגע. כלומר בלי המשך עת. והטעם אחד. ואפשר שהנסחא הנכונה היא בפתע, מן בפתע פתאום. **דורשי דתו**, ל' הפייטן באלי שחק, דורשים דתו דבקים באלהיהם קדוש וברוך. **משננים**, מדברים בשינון מן ושננתם לבניך. **בני האיתנים**, בני אבות העולם שנקראו איתנים כדרז"ל ע"פ שירה האיתנים. והאיתנים מוסדי ארץ. **חדשים לבקרים**, מלאכים הנבראים בכל יום ויום ואמרי שירה ובטלי כדרז"ל בחולין ובחגיגה ע"פ חדשים לבקרים רבה אמונתך. **וכורעים ובורכים**. מלה"ב ונכרעה נברכה לפני ה' אלהינו. **ישראל בני מלכים**, ליסנא דרבנן כל ישראל בני מלכים הם. כלומר בני אבות העולם כדכתיב נשיא אלהים אתה בתוכנו. ועד"ה שנשמתם אצולה מרוה"ק שכוללת הכל שנקראו מלכים. **זיום כעין קלל**, מן ונוצצים כעין נחושת קלל. פי' ממירט ווך. והסר המתואר. וזה הרבה בפיוטי הקלירי. **זרע גברים**, זרע אבות העולם הברורים והנקיים. **לאדיר אדירים**, עפ"ה מקולות מים רבים אדירים וכו' אדיר במרום ה'. ונזכר בתקונים ת"ע עיין שם. והוא ז"ל מצאו באחד ממדרשים הפנימים או בפיוטי הקלירי. וזכרו גם בפיוטו להושענות אמר. למענך אדיר אדירים וע"ש בביאורי בס"ד. **טבולים בנהר**, די נור כדרשתם ז"ל. **טבועים בבור ברית**, בקצת נוסחאות בכור מן כור הברזל. ופי' שנגזר עליהם שעבוד מלכיות בברית בין הבתרים. ויש גורסים בבור בבי"ת מל' נקיות. והטעם על ברית מילה. ולפי זה טבועים יהיה מן מטבע. ופירוש חתומים באות ברית קודש המביא לידי נקיות והוא ע"ד שכתב המירה ז"ל בטעמיו לאגית בטעם המילה שהוא לחלש כח תאות המשגל. וכבר מסרו נפשם עליה רבים. ועצומים כל הרוגיה בימי השמד. וזהו דסמיך ליה **פליטת השאריה**, מבליע בנעימה. סניגוריא עצומה. ובתפא"ב הגוהא בבור ברית, ופירש הרד"א שם שהוא מן כי יכרה איש בור. והטעם ישראל שהם מעונים ומגולגלים כבור. כרוי בגליות. והוא בלי תבלין. **יקרים מעופפים**, ובזה **בהוד והגה מצפצפים**, כדרז"ל בויקרא רבא ובשתים יעופף לקילוס. ואמרו מצפצפים עי' מה שכתבתי לעיל בביאורי לאופן שנאנים בהרוא

קול

קָדוֹשׁ: בְּחוּנִים בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם. מְיַחֲדִים פַּעֲמַיִם. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ: לְיוֹשֵׁב גַּלְגַּלֵּי מְהֵרָה. מְהַלְּלִים בְּקוֹל זִמְרָה. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: גְּאוּלִים בְּלִי כֶסֶף. בְּיָחִיד וּבְכִסֶּף. אוֹמְרִים בָּרוּךְ: דּוֹהֲרִים בְּרֶגַע. וְשָׁבִים בְּלִי פֶגַע. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: דּוֹרְשֵׁי דָתוֹ. מְעִידִים כִּי אֵין זוּלָתוֹ. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ וברוך

אהלי יעקב

ז"ל שהיה בדורו של רב האי גאון ז"ל. והוא המיסד הושענות שבמחזורי ספרד. ובמחזור אחר כ"י ראיתי שרשום עליו קדושה לרב יוסי. ונראה שהוא ט"ס וצ"ל לרב יוסף. וכן נ"ל עיקר ובבאורי הביאותי קצת סמוכין לזה. עשאו דוגמת הקדושות אילי שחק לשחרית יוה"כ ואמיצי שחקים ממעל המוסף יוה"כ שבמחזורי אשכנז. ורקחו מהם רוקח מרקחת מעשה רוקח. ומיוסד על מאמרם ז"ל (ויקרא רבא פכ א) כשורות של מעלה כך שורות שלמטה מה שורות של מעלה ואיש אחד בתוכם לבוש הבדים אף שורות של מטה כתנת בד קודש ילבש וכו'. וזהו שהתחיל הפייט אפודי שש. והנה כל אות הוא כפול. בראשון יתאר את המלאכים ובשני את ישראל. ונותן למלאכים את שבח הקדושה. בהיות שהם עצמם קדושים ר"ל מובדלי החומר. להם נאה לשבח ולומר שהוא ית' קדוש ומובדל גם מערך קדושתם. ולישראל נתן את הברכה כי רק המה המברכים וגורמים ביפוי מעשיהם תוספת שפע בכל העולמות. כדרז"ל מוסיפין כח בגבורה של מעלה. ישמעאל בני ברכני. וכמו שתרגם המתרגם יושב תהלות ישראל דמיתיב ארעא על תושבחן דישראל. ותארעא היא ארץ החיים. מה שאין הכח הזה ביד שום נברא כמו שזכרו הכמי האמת ז"ל הלא בספרתם. ויבן אכמבו אקראי רוכב שמים בעזרך. באלהים נעשה חיל. ובהיפך ח"ו צור ילדך תשי. ואמרו שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי וכו', ואחר זכותם בזה להלך מהלך השלמות בין העומדים האלה הרי הדין נותן שיהא מדרגתם לפנים ממלאכי השרת כדכתיב כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל. עיש"י שם. ור"ל יבא עת שיאמר גם ליעקב כן מה פעל אל. כמ"ש והיו עיניך רואות את מוריך. כולם בכלל אפילו הפחותים שבהם הנקראים בשם יעקב. אבל לישראל הוא גם עתה. כמו שהודו ואמרו מה לילוד אשה בינינו דוקא. אמצעי בין המשפיע ב"ה והמושפעים. אזי להם הצדקה לומר קדוש וברוך. דירתי תרין עטרין מתלת. כדכתיב והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני. שנים לבני ואחד לי. על כן יסיים הפייט בשבחן של ישראל אומרים קדוש וברוך:

ובכן נקדישך מלך, יכוין מזל"א ב"ן (ר"ל ובכן ג' מזל"א) וא"ל אדנ"י שהוא מספר הר"ת של ובכן נקדישך מלך צ"ו (משנת חסידים):

ליושב תהלות ישראל. והדר לרוכב ערבות, ואמרו בחגיגה ערבות שבו כו' אופנים ושרפים וחיות הקודש ומלאכי השרת. והוא דרשתם ז"ל אין מלאכי השרת אומרים שירה עד שיאמרו ישראל שנאמר ברן יחד כוכבי בוקר והדר ויריעו כל בני אלהים:

אפודי שש, תואר למלאכים עפ"ה ואיש אחד בתוכם לבוש בדים (יחזקאל ט) ר"ל מלאך רחמים. כי בד מורה לובן, ומלה"כ חגור אפוד בד. או שהם אפודים בשש כנפים.

שינא ושש, הקב"ה. עפ"ה שם הנה שנא ה' (משלי ו). אצילי ארץ, תואר לישראל ומלה"כ (ישעיה מא) אשר החזקתיך מקצות הארץ ומאציליה קראתיך. ומפרש הפסוק כן, קראתיך בשם אצילי ארץ. שגם אתה מאציליה פי' מגדוליה ומנהיגיה. כטעם אמרם ז"ל בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה. בהיקים, לשון זוהר ולובן. מן בוהק הוא (ויקרא יג) ערש"י שם. ליוצרם באש, כדתקן בס' יצירה ובזוהר ויקרא מכהון אשא וכו'. וכדרז"ל (סו"פ שבעת ימים) אש דוחה אש דגבריאל. בחונים באיש ובמים, שנבחנו ועמדו בנסיון למסור נפשם על קדושת שמו ית' באש ובמים כמה אלפים ורבבות בפועל. ומלה"כ באנו באש ובמים. ומי שלא בא מעשה לידו הרי הם מיחדים פעמים בק"ש שחרית וערבית, ומוסר עצמו בכח ובמחשבת הלב באמרו ובכל נפשך, ולא עוד אלא בכל ימיו מצטער ואומר מתי יבוא לידי ואקיימנו. וזהו בסיים מיחדים פעמים.

גלגלי מהרה וכו', עפ"ה יתעלם השמים לטוהר, ברור וצלול. ואמרו מהללים עי' ראב"ע בפירושו לפסוק מקולות מים רבים, והקרוב יותר שהכונה לאופנים קורא להם

חזרת התפלה לש״ץ

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמָן. זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

קדושה לרב יוסף אבן אביתור ז״ל

וּבְכֵן נַקְדִּישְׁךָ מֶלֶךְ: שני פעמים

לְיוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת. לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת. קָדוֹשׁ וּבָרוּךְ.

אֲפוּדֵי שֵׁשׁ. לָאֵל שֹׂנֵא שֵׁשׁ. אוֹמְרִים קָדוֹשׁ: אֲצִילֵי אֶרֶץ. לְבוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ. אוֹמְרִים בָּרוּךְ: בְּהוּקִים בָּאֵשׁ. לְיוֹצְרָם מֵאֵשׁ. אוֹמְרִים

קדוש

אפודי, הפיוט הזה הוא במחס״פ ובתשלום אבודרהם ובסדר רע״ג ח״ב קדושה לשחרית יוה״כ. וסמנו א״ב כפול עד אות ל׳. ולא נודע אם יסדו עד סוף הא״ב. ורק נשמטו מאיזה סבה כמו שקרה כן להרבה פיוטים. או אם לא חבר היוצר מתחלה רק עד אות ל׳. והוא ע״ד מה שאמרו במדרש חזית הדין פייטנא כד עביד אלפא ביתא זמנין מחסל לה וזמנין דלא מחסל לה. ומחברו נתיחש בהרבה מחס״פ ובתשא״ב לר׳ יהודא הלוי ז״ל. ואבל איננו מסגנונו. ונראה שהשבוש הזה בא להם מפני שראוהו רצוף לקדושה אחרת של ריה״ה ששמו בקרבו וחשבו שאב אחר הולידם. ומאן דאית ליה טביעותא דליבא יכיר שאיננו מעשה ידי הלוי ז״ל. ומצאתי כתוב שבמחזור ריגיו כ״י וכן במחזור כ״י בבדיליאנא נתיחש להגאון רב יוסף אבן שטאנאש אבן אביתור ז״ל

שחרית של יום כפור

יש נוהגים לומר קודם החזרה רשות זה. ופירושו כתבתי בשחרית לראש השנה בס"ד. קחנו משם.

יהוה שמעתי שמעך יראתי יהוה:

יהוה שמעתי ונרגזתי יום בו תפקדני. זחלתי וחלתי יום בו תדנני. השתפכתי ונבהלתי פן באפך תמעטני. **כי גדול יום יהוה:** יהוה

יהוה מי לא יירא מיום דין הנורא. כי לך יאתה גדלה וגבורה. באתר די זקוקין דנורא. **מי יעמוד בסוד יהוה:** יהוה

יהוה מלך יושב על כסא דין. סביביו שרפים עומדים על מדין. כי כן דבר המלך לפני כל ידעי דת ודין. **להגיד כי ישר יהוה:** יהוה

יהוה מלך אדיר משפיל ומרים. במימר קדישין ובגזרת עירין. מפוצץ סלעים ומשבר הרים. **כל מוצא פי יהוה:** יהוה

יהוה לפני חילו קרא בחיל. מאן בעי סם חיי והוא בן חיל. יקום בטרם יתעיתו אנשי החיל. **וישב אל יהוה:** יהוה

יהוה לבי מלהבי אש רשפך בורח. נורא בעם רם בתמר צורח. איך יעלה ויבא קרח. **אל מקום שלהבת יה יהוה:** יהוה

יהוה ענה עני העומד לפניך. כדל שואל מבקש סליחתך. תכין לבם תקשיב אזנך. **נסה עלינו אור פניך יהוה:** יהוה

יהוה נחלי דמעותי מעי הרתיחו. גחלי חטאתי טוחותי הקדיחו. דינא יתיב וספרין פתיחו. **לפני המלך יהוה:** יהוה

יהוה ספרי חיים ומתים לפניך נפתחים. בחסדי אבות ראשונים אנו בטוחים. תכון תפלתנו כריח ניחוחים. **יהוה פעלך בקרב שנים חייהו יהוה:** יהוה

אתאנו לחלות פניך. כי חסד ואמת יקדמו פניך. נא אל תבישנו נא אל תשיבנו ריקם מלפניך.

סלח לנו ושלח לנו ישועה ורחמים ממעונך:

אתאנו לבקש ממך כפרה. איום ונורא משגב לעתות בצרה. תחיינו. תחננו. ובשמך נקרא.

סלח לנו ושלח לנו ישועה ורחמים ממעונך:

אבוא כעני שואל על פתח. בבקשה ובתחנונים תפלה אפתח. אנא שערי רחמים לנו תפתח.

סלח לנו ושלח לנו ישועה ורחמים ממעונך:

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אֱלֹהַי. עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי. וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיַּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִמָּה.

(וצריך הייתי לומר שוב לא אעשה לולי כי יגורתי מהיצר הרע כי הוא מאש ואני בשר ודם ולא אוכל לו ואז אהיה מוסיף על חטאתי פשע, אבל)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין וָחֳלָאִים רָעִים:

יש נוהגים לומר גם אלהי נצור (דרכי משה סי׳ תר״ז ומטה משה).

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יהי רצון מלפניך ה׳ אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך לעשות רצונך בלבב שלם:

בחזרה הנכון שישתוק ויכוין לבו למה שאומר הש״ץ דוקא. ולא לעיין באיזה ספר. כי תקוני חזרה הם גדולים ונשגבים מאוד. ואין צריך לומר שאין להשיח בדברי רשות בעת חזרת הש״ץ. והוא עון פלילי. וטוב להסתכל בסדור תפלה שלו ולכוין בו אחר הש״ץ. כי הקדמונים אמרו שהסתכלות בסדור תפלתו מועלת לבטל מחשבות זרות ממנו. ואסמכו אקרא. ובבאה לפני המלך אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה. ואם מרגיש בעצמו שיתעורר לבו כשיאמר גם הוא אחרי הש״ץ. יכול לאומרם בלחש ולא בקול רם. אף המקומות שיש בהם שמות הקודש. ואין בזה משום מוציא ש״ש לבטלה. משום דרחמי נינהו. וכל שכן שיכול לומר הפסוקים שהוא כקורא בתורה. אבל יזהר שלא יאמר הברכות בהחפזו. (עי׳ שערי תשובה ס״ס תקפ״ב).

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּלְשׁוֹן הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְעֲדֵי רַגְלַיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ ברמ"ח אֵבָרֵינוּ כשס"ה גִּידֵינוּ שֶׁבְּגוּפֵנוּ
וְהֵן בְּנַפְשֵׁנוּ וְרוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמַיִם:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת):
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי):

וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם: אמן.
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁה עוֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דוֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשֶּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עוֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמָּךְ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחוֹזֶק יָד:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם:

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱמֶת וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם: וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת. נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים.

ולשלום

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ:

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא וְיַגִּיעַ וְיֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם עִירָךְ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדָּךְ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יָצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ.

וּמוֹרִיד הַטַּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמָן זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כָּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ"א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ. עֹז בְּיָדְךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:

וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ. וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ. וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ:

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפָּץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כֶּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב בְּדִבְרֵי קָדְשֶׁךָ. יִמְלוֹךְ יְהוָֹה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהוָֹה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ:

וְתוֹרָתְךָ וּדְבָרְךָ יָשִׂים עַל לִבּוֹ: אֱמֶת. שָׁאַתָּה הוּא אָדוֹן לְעַמֶּךָ. וּמֶלֶךְ גִּבּוֹר לָרִיב רִיבָם לְאָבוֹת וּבָנִים: אֱמֶת אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ: אֱמֶת מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. כָּל בְּכוֹרֵיהֶם הָרָגְתָּ. וּבְכוֹרְךָ יִשְׂרָאֵל גָּאָלְתָּ. וְיַם־סוּף לָהֶם בָּקַעְתָּ. וְזֵדִים טִבַּעְתָּ. וִידִידִים עָבְרוּ יָם. וַיְכַסּוּ מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: עַל זֹאת שִׁבְּחוּ אֲהוּבִים וְרוֹמְמוּ לָאֵל. וְנָתְנוּ יְדִידִים זְמִירוֹת שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם. רָם וְנִשָּׂא גָּדוֹל גִּבּוֹר וְנוֹרָא. מַשְׁפִּיל גֵּאִים עֲדֵי אָרֶץ. וּמַגְבִּיהַּ שְׁפָלִים עַד מָרוֹם. מוֹצִיא אֲסִירִים. פּוֹדֶה עֲנָוִים. עוֹזֵר דַּלִּים. הָעוֹנֶה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּעֵת שַׁוְעָם אֵלָיו: תְּהִלּוֹת לָאֵל עֶלְיוֹן גּוֹאֲלָם בָּרוּךְ הוּא וּמְבֹרָךְ. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְאָמְרוּ כֻלָּם. מִי־כָמֹכָה בָּאֵלִים יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ. נוֹרָא תְהִלּוֹת עֹשֵׂה פֶלֶא: שִׁירָה חֲדָשָׁה שִׁבְּחוּ גְאוּלִים לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל עַל שְׂפַת הַיָּם. יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ. יְהוָה יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה מָגֵן אַבְרָהָם:

יְהוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֹתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וחוזר הש״ץ לבדו יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת: ואין צריך לחזור ולומר אמת

אֱמֶת. וְיַצִּיב. וְנָכוֹן. וְקַיָּם. וְיָשָׁר. וְנֶאֱמָן. וְאָהוּב. וְחָבִיב. וְנֶחְמָד. וְנָעִים. וְנוֹרָא. וְאַדִּיר. וּמְתֻקָּן. וּמְקֻבָּל. וְטוֹב. וְיָפֶה. הַדָּבָר הַזֶּה עָלֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד: אֱמֶת אֱלֹהֵי עוֹלָם מַלְכֵּנוּ. צוּר יַעֲקֹב מָגֵן יִשְׁעֵנוּ. לְדֹר וָדֹר הוּא קַיָּם וּשְׁמוֹ קַיָּם וְכִסְאוֹ נָכוֹן וּמַלְכוּתוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לָעַד קַיָּמֶת. וּדְבָרָיו חָיִים וְקַיָּמִים נֶאֱמָנִים וְנֶחֱמָדִים לָעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים. (כאן ישלשל הציצית ויניחם מידיו) עַל אֲבוֹתֵינוּ. עָלֵינוּ וְעַל בָּנֵינוּ. וְעַל דּוֹרוֹתֵינוּ. וְעַל כָּל־דּוֹרוֹת זֶרַע יִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. עַל הָרִאשׁוֹנִים וְעַל הָאַחֲרוֹנִים דָּבָר טוֹב וְקַיָּם. בֶּאֱמֶת וּבֶאֱמוּנָה חוֹק וְלֹא יַעֲבוֹר: אֱמֶת שָׁאַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מַלְכֵּנוּ מֶלֶךְ אֲבוֹתֵינוּ. גֹּאֲלֵנוּ גֹּאֵל אֲבוֹתֵינוּ. צוּרֵנוּ צוּר יְשׁוּעָתֵנוּ. פּוֹדֵנוּ וּמַצִּילֵנוּ מֵעוֹלָם הוּא שְׁמֶךָ. וְאֵין לָנוּ עוֹד אֱלֹהִים זוּלָתְךָ סֶלָה:

עֶזְרַת אֲבוֹתֵינוּ אַתָּה הוּא מֵעוֹלָם. מָגֵן וּמוֹשִׁיעַ לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם. בְּכָל דּוֹר וָדוֹר: בְּרוּם עוֹלָם מוֹשָׁבֶךָ. וּמִשְׁפָּטֶיךָ וְצִדְקָתְךָ עַד אַפְסֵי אָרֶץ: אֱמֶת אַשְׁרֵי אִישׁ שֶׁיִּשְׁמַע לְמִצְוֹתֶיךָ.

ותורתך

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יְהֹוָה אֶחָד:

בקול רם: בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ
וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ בָּם
בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ:
וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין עֵינֶיךָ:
וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ
בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם
בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ:
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ:
הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהֹוָה
בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר יְהֹוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־
לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם
לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע

וְהָאוֹפַנִּים וְחַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ בְּרַעַשׁ גָּדוֹל מִתְנַשְּׂאִים לְעֻמַּת הַשְּׂרָפִים
לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים:

בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ:

לָאֵל בָּרוּךְ נְעִימוֹת יִתֵּנוּ. לַמֶּלֶךְ אֵל חַי וְקַיָּם. זְמִירוֹת יֹאמֵרוּ. וְתִשְׁבָּחוֹת יַשְׁמִיעוּ. כִּי הוּא לְבַדּוֹ. מָרוֹם וְקָדוֹשׁ. פּוֹעֵל גְּבוּרוֹת. עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת. בַּעַל מִלְחָמוֹת. זוֹרֵעַ צְדָקוֹת. מַצְמִיחַ יְשׁוּעוֹת. בּוֹרֵא רְפוּאוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת. הַמְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית. כָּאָמוּר לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה יוֹצֵר הַמְּאוֹרוֹת:

אַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתָּנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. חֶמְלָה גְדוֹלָה וִיתֵרָה חָמַלְתָּ עָלֵינוּ. אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ. בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל וּבַעֲבוּר אֲבוֹתֵינוּ שֶׁבָּטְחוּ בָךְ. וַתְּלַמְּדֵמוֹ חֻקֵּי חַיִּים לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. כֵּן תְּחָנֵּנוּ אָבִינוּ אָב הָרַחֲמָן. הַמְרַחֵם רַחֵם נָא עָלֵינוּ. וְתֵן בְּלִבֵּנוּ בִּינָה לְהָבִין לְהַשְׂכִּיל לִשְׁמוֹעַ לִלְמוֹד וּלְלַמֵּד. לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה. וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְיַחֵד לְבָבֵנוּ לְאַהֲבָה וּלְיִרְאָה אֶת שְׁמֶךָ. לְמַעַן לֹא נֵבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי בְשֵׁם קָדְשְׁךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא בָּטָחְנוּ. נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתֶךָ. וְרַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וַחֲסָדֶיךָ הָרַבִּים. אַל יַעַזְבוּנוּ נֶצַח סֶלָה וָעֶד. מַהֵר וְהָבֵא עָלֵינוּ בְּרָכָה וְשָׁלוֹם מְהֵרָה מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת כָּל הָאָרֶץ. וּשְׁבוֹר עוֹל הַגּוֹיִם מֵעַל צַוָּארֵנוּ. וְהוֹלִיכֵנוּ מְהֵרָה קוֹמְמִיּוּת לְאַרְצֵנוּ: כִּי אֵל פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת אָתָּה. וּבָנוּ בָחַרְתָּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן. וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל בְּאַהֲבָה. לְהוֹדוֹת לָךְ וּלְיַחֶדְךָ. לְיִרְאָה וּלְאַהֲבָה אֶת שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַבּוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה:

נוֹגַהּ. נָאֶה זִיוָם בְּכָל הָעוֹלָם: שְׂמֵחִים בְּצֵאתָם שָׂשִׂים בְּבוֹאָם. עוֹשִׂים בְּאֵימָה רְצוֹן קוֹנָם: פְּאֵר וְכָבוֹד נוֹתְנִים לִשְׁמוֹ. צָהֳלָה וְרִנָּה לְזֵכֶר מַלְכוּתוֹ: קָרָא לַשֶּׁמֶשׁ וַיִּזְרַח אוֹר. רָאָה וְהִתְקִין צוּרַת הַלְּבָנָה: שֶׁבַח נוֹתְנִים לוֹ כָּל צְבָא מָרוֹם. תִּפְאֶרֶת וּגְדֻלָּה שְׂרָפִים וְחַיּוֹת וְאוֹפַנֵּי הַקֹּדֶשׁ:

כשחל בשבת אומר

לָאֵל אֲשֶׁר שָׁבַת מִכָּל הַמַּעֲשִׂים. וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי נִתְעַלָּה וְיָשַׁב עַל כִּסֵּא כְבוֹדוֹ. תִּפְאֶרֶת עָטָה לְיוֹם הַמְּנוּחָה. עֹנֶג קָרָא לְיוֹם הַשַּׁבָּת: זֶה שֶׁבַח שֶׁל יוֹם הַשְּׁבִיעִי. שֶׁבּוֹ שָׁבַת אֵל מִכָּל מְלַאכְתּוֹ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי. מְשַׁבֵּחַ וְאוֹמֵר. מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: לְפִיכָךְ יְפָאֲרוּ לָאֵל כָּל יְצוּרָיו. שֶׁבַח וִיקָר וּגְדֻלָּה וְכָבוֹד. יִתְּנוּ לְמֶלֶךְ יוֹצֵר כֹּל. הַמַּנְחִיל מְנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. בְּיוֹם שַׁבַּת קֹדֶשׁ: עד כאן מוסיפין בשבת

שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יִתְקַדַּשׁ וְזִכְרְךָ יִתְפָּאַר מַלְכֵּנוּ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת עַל כָּל שֶׁבַח מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ וְעַל מְאוֹרֵי אוֹר שֶׁיָּצַרְתָּ הֵמָּה יְפָאֲרוּךָ סֶּלָה:

תִּתְבָּרַךְ לָנֶצַח צוּרֵנוּ מַלְכֵּנוּ וְגֹאֲלֵנוּ בּוֹרֵא קְדוֹשִׁים. יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ. יוֹצֵר מְשָׁרְתִים. וַאֲשֶׁר מְשָׁרְתָיו כֻּלָּם עוֹמְדִים בְּרוּם עוֹלָם וּמַשְׁמִיעִים בְּיִרְאָה יַחַד בְּקוֹל. דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם. כֻּלָּם אֲהוּבִים. כֻּלָּם בְּרוּרִים. כֻּלָּם גִּבּוֹרִים. כֻּלָּם קְדוֹשִׁים. וְכֻלָּם עוֹשִׂים בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה רְצוֹן קוֹנָם. וְכֻלָּם פּוֹתְחִים אֶת פִּיהֶם בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה בְּשִׁירָה וּבְזִמְרָה. מְבָרְכִין. מְשַׁבְּחִין. מְפָאֲרִין. וּמַקְדִּישִׁין. וּמַעֲרִיצִין. וּמַמְלִיכִין. אֶת שֵׁם הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא קָדוֹשׁ הוּא. וְכֻלָּם מְקַבְּלִים עֲלֵיהֶם עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם זֶה מִזֶּה. וְנוֹתְנִים רְשׁוּת זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ לְיוֹצְרָם בְּנַחַת רוּחַ. בְּשָׂפָה בְרוּרָה וּבִנְעִימָה. קְדֻשָּׁה כֻּלָּם כְּאֶחָד עוֹנִים בְּאֵימָה וְאוֹמְרִים בְּיִרְאָה: קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. קָדוֹשׁ. יְהוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

אנחנו לך. ולא יותר. וכשמפסיק לקדיש יאמר אמן יהא שמיה רבא עד יתברך ועד בכלל וישמע מהש"ץ עד ואמרו אמן. ויענה אמן. ומתתקבל ואילך לא יענה אמן שאינו אלא מנהג. ובקדושה יאמר רק קדוש יברוך וימלוך. ולא שאר הנוסח שמוסיפין. ובברכו יאמר רק ברוך ה' המבורך לעולם ועד ולא יענה אמן אחר הש"ץ. ועל ברכות התורה יענה ביהל"ו וגם אמן אחר נותן התורה. אבל אחר שאר ברכות אין עונין אמן בק"ש וברכותיה. אפילו בין הפרקים. חוץ מאמן שאחר האל הקדוש ושאחר שומע תפלה שיש להם דין קדושה כנ"ל. ובין גאולה לתפלה לא יפסיק בשום דבר. רק ימתין בשירה חדשה ועונה שם. ולענות אמן על ברכת גאל ישראל ששומע מן הש"ץ הדרך הנכון הוא שיקדים להש"ץ ויתחיל איזה תבות מהתפלה ובזה יפטר מעניית אמן של גאל ישראל. (סי' כ"ד וס"ה וס"ו):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ. עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא אֶת הַכֹּל: הַכֹּל יוֹדוּךָ וְהַכֹּל יְשַׁבְּחוּךָ. וְהַכֹּל יֹאמְרוּ אֵין קָדוֹשׁ כַּיהֹוָה. הַכֹּל יְרוֹמְמוּךָ סֶּלָה יוֹצֵר הַכֹּל: הָאֵל הַפּוֹתֵחַ בְּכָל יוֹם דַּלְתוֹת שַׁעֲרֵי מִזְרָח. וּבוֹקֵעַ חַלּוֹנֵי רָקִיעַ. מוֹצִיא חַמָּה מִמְּקוֹמָהּ. וּלְבָנָה מִמְּכוֹן שִׁבְתָּהּ. וּמֵאִיר לָעוֹלָם כֻּלּוֹ וּלְיוֹשְׁבָיו שֶׁבָּרָא בְּמִדַּת רַחֲמִים: הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וְלַדָּרִים עָלֶיהָ בְּרַחֲמִים. וּבְטוּבוֹ מְחַדֵּשׁ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהֹוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ: הַמֶּלֶךְ הַמְרוֹמָם לְבַדּוֹ מֵאָז. הַמְשֻׁבָּח וְהַמְפֹאָר וְהַמִּתְנַשֵּׂא מִימוֹת עוֹלָם: אֱלֹהֵי עוֹלָם בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים רַחֵם עָלֵינוּ. אֲדוֹן עֻזֵּנוּ. צוּר מִשְׂגַּבֵּנוּ. מָגֵן יִשְׁעֵנוּ מִשְׂגָּב בַּעֲדֵנוּ: אֵין עֲרוֹךְ לָךְ. וְאֵין זוּלָתֶךָ. אֶפֶס בִּלְתֶּךָ. וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ: אֵין עֲרוֹךְ לְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאֵין זוּלָתְךָ מַלְכֵּנוּ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא: אֶפֶס בִּלְתְּךָ גּוֹאֲלֵנוּ לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ. וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מוֹשִׁיעֵנוּ לִתְחִיַּת הַמֵּתִים:

אֵל אָדוֹן עַל כָּל הַמַּעֲשִׂים. בָּרוּךְ וּמְבֹרָךְ בְּפִי כָּל נְשָׁמָה:
גָּדְלוֹ וְטוּבוֹ מָלֵא עוֹלָם. דַּעַת וּתְבוּנָה סוֹבְבִים הוֹדוֹ:
הַמִּתְגָּאֶה עַל חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ. וְנֶהְדָּר בְּכָבוֹד עַל הַמֶּרְכָּבָה: זְכוּת וּמִישׁוֹר לִפְנֵי כִסְאוֹ. חֶסֶד וְרַחֲמִים מָלֵא כְבוֹדוֹ: טוֹבִים מְאוֹרוֹת שֶׁבְּרָאָם אֱלֹהֵינוּ. יְצָרָם בְּדַעַת בִּינָה וּבְהַשְׂכֵּל: כֹּחַ וּגְבוּרָה נָתַן בָּהֶם. לִהְיוֹת מוֹשְׁלִים בְּקֶרֶב תֵּבֵל: מְלֵאִים זִיו וּמְפִיקִים

עֲמוּסִים. הַחֲמוּסִים. לְעוּמָּתְךָ יְחוֹנֵנוּ: בְּאֵימָתְךָ וְיִרְאָתְךָ. רַגְלֵיהֶם יְכוֹנֵנוּ: בְּקוֹל חָזָק. כְּמוֹ בָזָק. קְדוּשָּׁתְךָ יְשַׁנֵּנוּ. עֲנוֹת קָדוֹשׁ. לָאֵל קָדוֹשׁ. לְמוּל קָדוֹשׁ יַעֲרָבוּ: הכו

ואומר הש"ץ קדיש.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

חזן בָּרְכוּ אֶת יְהֹוָה הַמְבֹרָךְ:

ואומרים הקהל בלחש

ישתבח ויתפאר שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים. יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם ומרומם על כל ברכה ותהלה:

ועונין הקהל **בָּרוּךְ יְהֹוָה הַמְבוֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:** והחזן חוזר

המספר בין ישתבח ליוצר עבירה היא בידו אם לא לצורך מצוה. אבל בין קדיש לברכו לא יפסיק בשום דבר. וכל שכן שלא יפסיק לאחר שאמר הש"ץ ברכו קודם שמתחילין ברכת יוצר. ולענית קדיש וקדושה וברכו ומודים מפסיק אפילו באמצע הפרק ואפילו באמצע הפסוק חוץ מפסוק שמע ישראל ובשכמל"ו. וכן אין להפסיק בין שמע ישראל לבשכמל"ו. כשמפסיק למודים ישחה ויאמר מודים אנחנו

אהלי יעקב

מתוקנים ומסודרים בהוד והדר. **שהוד**, עד. ושהדי במרומים. **עם רפאל**, עם עינו תרוקה ולא כק"כ בפתח. **וציץ מעוז**. **וכתר עוז**, מדרז"ל בפדר"א שם. וכתר שם המפורש על מצחו. **ויענידו**, ענין קשירה אענדנו עטרות לי. **וידהבו**, כן הוא ברוב הנוסחאות בה"א. ושרש דהב בעברי לא נמצא כי אם שבתה מדהבה (ישעיה יד) עי' ראב"ע ורד"ק פירשו מן דהבא הארמי. ומדברי הפייט נראה שהוא מפרשו לשון יגיעה וליאות ומשא קרוב ליהב. השלך על ה' יהבך. והוא קרוב לפי' השני של רש"י שם. ובסרע"ג הנוי ידאבו באל"ף. **נציצים**. עפ"ה שביבין די נור. ויותר נכון לגרוס נוצצים עפ"ה ונוצצים כעין נחשת קלל. וכן אמר הקלירי השעיד נוצצים ענות מצות בפסח. **לך יחד ירננו**, כמ"ש בברכת יוצר כולם כאחד עונים באימה וכו'. **בעד עמיסים החמוסים**, ישראל שנאמר בהם העמוסים מני בטן. ואעפ"כ הם חמוסים בגלותם. **באימתך ויראתך רגליהם יכוננו**, כדכתיב ורגליהם רגל ישרה. ובפדר"א איתא והחיות עומדות ביראה באימה. והעיר הרד"ל בביאורו שם על השנוי מלישנא דקרא איום ונורא וכן ביוצר אמרינן באימה ביראה וכן בכמה מקומות בש"ס באימה והדר ביראה. ע"ש מה שתירץ. ומתוך דברי הפייט הללו אנו למדין שהיה גו"ס בפדר"א ג"כ באימה ביראה. כי ממנו יסד דבריו ולא היה לו לחץ בחרוזה לשנות. **כמו בזק**, כברק שהוא סבת הרעם. וזהו אמרו בקול חזק. וכן ת"י ביחזקאל כברקא:

שחרית של יום כפור

כָּבֵד מְאוֹד נִתְקָף. זֶה אֵיפֹה. וְאֵהֶה פֹּה. וְכִסֵּא קָדְשְׁךָ מוּקָף: גְּזוּרֵי אֵשׁ. אֲזוּרֵי אֵשׁ. וְסוּסֵי אֵשׁ יִרְכָּבוּ: הכי קוֹל יְצַפְצֵף. וְשִׁיר יְרַצֵּף. צָבָא מַחֲנֶה שְׁלִישִׁיָּה: וְנוּרִיאֵל. שַׂר הָאֵל. עוֹמֵד בָּם לְתַלְפִּיָּה: לְשַׁאֲטָתָם. וְשַׁעֲטָתָם. יְרוֹפֵף חוּג עָלֶיהָ: בְּקוֹל אַיֵּה. מְקוֹם אֶהְיֶה. יוֹצֵר רוּם וְתַחְתִּיָּה: רְאוּת נֶאְדָּר. הַנֶּהְדָּר. יוֹם וָלֵיל יִתְאָבוּ: הכי טְבוּסֵי הוֹד. לְךָ שָׁהוֹד. בָּרְבִיעִית יָעִידוּ: וְאִמְרָתְךָ. וְזִמְרָתְךָ. עִם רְפָאֵל יַגִּידוּ: וְצִיץ מָעוֹז. וְכֶתֶר עוֹז. לְךָ יִקְשְׁרוּ וְיַעֲנִידוּ: וְאַרְבַּעְתָּם. שִׁיר וּמִכְתָּם. יַתְמִידוּ וְיַצְמִידוּ: חֲבֻרָתָם. וּגְבֻרָתָם. לְבַל יִגְעוּ וְיִדְהָבוּ: הכי נְצוּצִים. נִקְבָּצִים. לְךָ יַחַד יְרַנֵּנוּ. בְּעַד

עמוסים

אהלי יעקב

דאזיל למהפכיה לסדום, אף שאמר וישקיפו בלשון רבים גם על מיכאל דאזיל למישזביה ללוט בהדיה, אעפ"כ השקפה שהוא לרעה כדרז"ל ממדת הדין, שפירושו בארמי תבעה כמו שקיפן קידום. משקופי אלף משקופי. מיוחס לגבריאל לבדו. ואמר עליו נשקף בנפעל. כי מלאך רחמים הוא רק מגוה ועושה כדאיתא ביומא ע"ז א׳. **בשרפים לאלפים**, הרבבה לימין והאלפים לשמאל וכמ"ש והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה. ואפרים הוא בימין ככתוב ימינו על ראש אפרים. וכן הוא אומר יפול מצדך אלף ורבבה מימינך. **גזורי אש**, מן ספיר גזרתם כאלו גזורים וחתוכים מן ספיר. והכא נמי מהאש היוצא מן המים נבראו המלאכים המשמאילים כדתנן בס׳ יצירה. **וסוסי אש ירכבו**, כדכתיב גבי אליהו ואלישע. **קול יצפצף**, רגיל בפי הפייטנים הקדמונים לומר צפצוף למלאכים. אמר הקלירי צפצפו נבאות, אלו בצפצוף מצפצפים. ובתקונים ת"ו צפצוף עופין קדישין דאתמר בהו כי עוף השמים יוליך את הקול. וגם ת"ח כד איהי סליקת כולהון חיון מצפצפין לגבה בכמה שירין ותושבחן וכו׳. ועוד בש"ד טובא. וגם רז"ל דרשו ועוף יעופף על המלאכים ובעופות נופל לשון צפצוף. **ושיר ירצף**, יציע וידבר מן תוכו רצוף אהבה. ובב"ר (פר׳ ז) רצוף רצפך דטב לאולפנא ופירש"י שם דבר דבריך, ומזה ובידו רצפה ת"י ובפומיה ממלל. **ונוריאל**, כן הוא בכל המחזורים שלפני. ובפדר"א ובזוהר בראשית איתא אוריאל, וכתב הפרדס בפ"ו משער היכלות ששניהם אחד. רק בבחינת הימין נקרא אוריאל שהם מקור האור ובבחינת השמאל נקרא נוריאל נור דליק וכו׳ ע"ש. ובכללותם מרכבו **ארגמן** כידוע. ואמרו ז"ל עוד שארבעה מלאכים הללו ממונים על ד׳ יסודות. וסימנא מילתא מיכאל גבריאל רפאל נוריאל מספרם תתקנ"ה כמספר מים אש רוח עפר במכוון. בסוד הן לה׳ אלהיך **השמי"ם** עולה תתקנ"ה. כי מ"ם סתומה עולה ת"ר. וסיפיה דקרא רק באבותיך חשק להיותם מרכבה כידוע. ויונעם לפי זה הטעיה הבו לה׳ בני אלים הבו. שבו כונה מותאמת על המלאכים ואבות העולם כמ"ש רז"ל מנין שאומרים אבות שנא׳ הבו לה׳ בני אלים. **לתלפיה**, יחיד מן בנוי לתלפיות (שיר ד) ור"ל לדבר מצוין ומסוים. כפירש"י שם שהוא דבר שמסתכלין בו ולמדין הימנו מן מלפנו מבהמות הארץ. **לשאטתם ושעטתם**, לחוזק קול תהלתם ומרוצתם בשטף ושאון. ושעטתם הוא מן שעטת פרסות אביריו דירמיה. שהוא ענין הליכה בשאון והמולה. והוא מקרובי ויעט אל השלל. ושאטתם הוא מן בכל שאטך בנפש (יחזקאל כה) וערש"י שם שמפרשו לשון שטף קרוב לשעט בעי"ן, ונראה שהפייט ג"כ מפרשו כן דלא כהמפרשים שם ל׳ בזיון מן ארמי ושט עשו ית בכירותא. וזכר אלו בכאן כי הוא רצו"א. כמ"ש רצו"א בנוריא"ל ושו"ב במטטרו"ן. ובסרע"ג הנו׳ ומאימתם ושעטתם ונראה שהוא תיקון סופרים שהוקשה להם מלת שאט לפי המפרשים. **ירופף חוג עליה**, מלה"כ עמודי שמים ירופפו. וחוג שמים יתהלך. **טבוסי הוד**,

מתוקנים

וְאֶרְאֶלִּים. וְחַשְׁמַלִּים. אֱזוּרֵי זִיו הַנִּצְבָּע: תְּהִלָּתֶךָ. וְהִלָּתֶךָ. יְהוֹדוּן מַחֲנוֹת אַרְבַּע: זֶה יַעֲרִיץ. וְזֶה יַמְרִיץ. לְךָ זֶמֶר וְשִׁיר יַבִּיעַ: בְּנֵי חַיִל. יוֹם וָלַיִל. בְּמִשְׁמְרוֹתָם נִצָּבוּ: הכו מְכוֹן מִשְׁמָר. הַנֶּאֱמָר. בְּרֹאשׁ מַחֲנוֹת הֲמוֹנֶיךָ: הֲלֹא נִמְסָר. בְּיַד הַשָּׂר. מִיכָאֵל גְּאוֹנֶךָ: בְּמֶרְכָּבוֹת. לִרְבָבוֹת. יַעֲמוֹד עַל יְמִינֶךָ: וְיִקָּווּ. וְיִלָּווּ. דְּרוֹשׁ אַיֵּה מְעוֹנֶךָ: וְשָׁם סְגוֹד. לְמוּל פַּרְגּוֹד. לְךָ יִסְגְּדוּ וְיִקְרָבוּ: הכו הֲמוֹן מַחֲנֶה. הַמִּשְׁנֶה. עַל יָרֵךְ שְׂמֹאל נִזְקָף: וְעַל צְבָאוֹ. וּנְשִׂיאוֹ. גַּבְרִיאֵל הַנִּשְׁקָף: בִּשְׂרָפִים. לַאֲלָפִים. בְּחַיִל

כבד

אהלי יעקב

בני אלים, תרגומו כתי מלאכיא בני אלים. ואפשר שצ"ל דאתקריאו בני אלים. ועי' בלק"ת להרח"ו ז"ל לתהלים סי' כ"ב. וזה דלא כפי' הראב"ע שם שפי' על הכוכבים. ונסתייע ממ"ש ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים. שהטעם כפול. שלא כדרשתם ז"ל כוכבי בוקר על ישראל והדר ויריעו כל בני אלהים על המלאכים. וכן הרמב"ם בפ"ב מה' יסוה"ת מני לבני אלהים במעלות המלאכים. והרצון שכל אחד אומר לחבירו הבו לה' הקדושה והברכה. כמ"ש בברכת יוצר ונותנין רשות זה לזה. להקדים וכו'. **בהחתיה כם הנקבע**, בפדר"א (פ"ד) ודמות כסא כעין ספיר של ארבע רגלים וארבע חיות הקודש קבועות על כל רגל ורגל. ול"ע שמלשון הפייט משמע שהכסא הוא הקבוע ולא החיות. וזה לא נמצא בדרז"ל. ובפדר"א שם איתא וכסאו גבוה ותלוי למעלה באויר. וממנו כתב הרש"י בפסוק ורוח אלהים מרחפת. כסא הכבוד עומד באויר ומרחף וכו'. ועי' רא"ם שם. וכן יסד הקלירי ביוצר המתחיל מלך אזור גבורה. וכסאו תלה למעלה. ועי' ראב"ע בפי' לפסוק ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר. ואפשר שרצה לומר הנקבע כל אחד ואחד מהחיות. **אזורי זיו הנצבע**, הגורים בזיו וזוהר צבעים. והם ארבע גוונים אדום ירוק לבן תכלת שסימנם איל"ת השחר. וערש"י בפירושו לפסוק כמראה הבזק. ואפשר שירמוז למ"ש המקובלים הקדמונים שהחשמל יש בו שע"ה מיני מאורות כמספרו. וקטן שבכולם כמו גלגל חמה והוא מתהפך ברגע אחד בכל הגוונים. **והלתך יהורון**, יודוך על אור שפעך כי יהל עליהם. **מחנות ארבע**, בפדר"א פ"ד ארבע כתות של מלאכי השרת מקלסין לפני הקב"ה. מחנה ראשונה מיכאל מימינו מחנה שניה של גבריאל על שמאלו. מחנה שלישית של אוריאל מלפניו. מחנה רביעית של רפאל מאחריו וכו' ע"ש. **יעריץ**, מן ואת אלהי ישראל יעריצו. ופי' יתנו לו העריצות והכח. שיאמרו עליו שהוא נערץ. **ימריץ**, ענין חוזק כמו מה נמרצו אמרי יושר. והכל נמרץ. **יבע**, יאמר. מן יביע אומר. ואמר יבע לתועלת החרוז ע"מ יַפַּע יַגַּע. **הנאמר**, המהולל והמשובח מן את ה' האמרת. **ביד השר. מיכאל גאונך**, כמ"ש בדניאל מיכאל השר הגדול. ובפדר"א (פ' כז) שרו של עולם. **במרכבות לרבבות**, עש"ה רכב אלהים רבותים. רבואות הרבה ע"ד הפשט. וכן במדרש מילי מיליארדין. **ויקוו**, כי הוא שר של מים כמו שדרשו רז"ל ע"פ המשל ופחד עמו. על כן אמר ויקוו. יקוו המים. **וילוו**, ירמוז למאמרם ז"ל שנים ועשרים אלף כמחנה לויה. ע"כ אמר וילוו הנאמר בלוים. וילוו עליך וישרתוך. ודרך הפייטנים ז"ל לרמוז כל צדדי הדרשות שכל אחד ואחד יש לו מקום. וזה תמצא בפיוטי הקלירי לרוב. **דרוש**, מקור בחסרון ל' השמוש כדרך המקור לרוב. וכן סגוד דלקמיה. ועניינו לדרוש לסגוד. **איה מעונך**, כמ"ש איה מקום כבודו להעריצו. **למול פרגוד**, ר"ל לא לפנים. והוא מפדר"א פ"ד ושבעה מלאכים שנבראו מתחילה משרתים לפניו לפנים מן הפרכת והוא הנקרא פרגוד. **על ירך**, על צד כמו על ירך המזבח צפונה, ובשרע"ג הגי' על יד והוא יותר נכון כידוע. **גבריאל הנשקף**, וישקיפו על פני סדום. אמרו ז"ל בפרק השוכר גבריאל

דאזיל

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְיָ: אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְהוָֹה כִּי עִם יְהוָֹה הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו:

אופן לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

שִׁנְאַנִּים. שַׁאֲנַנִּים. כְּנִצוֹצִים יִלְהָבוּ: לַהֲטֵיהֶם. וּמַעֲטֵיהֶם. כְּעֵין קָלָל יִצְהָבוּ: מוּל כִּסֵּא. מִתְנַשֵּׂא. בְּקוֹל רַעַשׁ יִרְהָבוּ: הֵן בְּמַחֲזֶה. זֶה לָזֶה. לְהַקְדִּישׁ אֵל יֶאֱהָבוּ: הָבוּ לַיהוָֹה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ: לְךָ חַיּוֹת. עִלְיוֹת. בְּתַחְתִּית כֵּס הַנִּקְבָּע:

ואראלים

אהלי יעקב

שנאנים, הפיוט הזה הוא במחס"פ ובמחה"ת כתיבת יד ובסרע"ג ח"ב. וסמנו **שלמה** בראש דלתות תבית הראשון **ושלמה קטן** בראשי הבתים. ומיוחש במחס"פ נדפסים וכ"י להרשב"ג ז"ל וכן נראה מסגנונו. והוא **אופן** כמוכח מתוכו. וכן הוא רשום במחס"פ ובסרע"ג.

שנאנים. שאננים, מלאכים שקטים. והוא מדרז"ל (שמו"ר פכ"ט) אלפי שנאן יכול אע"פ שהיו רבים דחוקים היו ת"ל שנאן שאנן והשקט. כי להיותם נבדלי החומר לא ישיגם דוחק המקום. ותואר שנאן למחנה שכינה כבר אתנח ביה סימנא שור נשר אריה ואדם המרומז בן' נאמן פשוט. וכמ"ש בזו"ח (לב ע"ג) ן' רזא דאדם בשלימו. ואפשר לומר עוד דקמ"ל אגב אורחיה בטעמא למה נקראו שנאן. והוא במאי דפליגו רבנן בבראשית רבה מלאכים באיזה יום נבראו י"א בשני נבראו וי"א בחמישי נבראו. ודעת הזוהר (בראשית יז א) דמר אמר חדא ומר"ח ולא פליגי. כי המלאכים שקטרגו וכן כל איכון דמתבטלי ולית לון קיומא נבראו בשני ואיכון שליחי עילאי נבראו בחמישי. אמנם מפדר"א פ"ד נראה להיפך. וכמ"ש הרד"ל בביאורו שם בשם מדרש כונן וס"י עיין שם. וכתב ר' בחיי בפרשת יתרו אע"פ שהמלאכים הם נמצאים ראשונים בבריאה הנה הם במעלות השניות אצל השי"ת ועל כן נבראו ביום השני ומזה נקראו שנאנים עכ"ל. ונראה שהוא איזה מדרש רז"ל דאמור בטעמא דשנאנים לפי שנבראו בשני. וכמ"ש הראב"ע בפירושו לתלים לפי שיטתו שאלף שנאן היא תמורת היו"ד הבאה תחת ה' לה"פ כי שרשו שנה. על משקל בנין קנין. ורמז בזה הפייט ז"ל שמיכאל וחבריו הם הנקראים שנאן שנבראו ביום שני כדעת הפדר"א הנ"ל שהמלאכים הקיימים הם שנבראו בשני. **כנצוצים**, כמ"ש שביבין די נור. **להטיהם**. מן להט החרב המתהפכת. **ומעטיהם**, מלבושיהם. המתלבשים בחומר דק וזך כשרוצים להתראות לעיני בשר והרי"א בפירושו למלכים כתב. שדעת ה"ר שלמה בן גבירול בספרו מקור חיים הוא שהמלאכים הם מורכבים מחומר וצורה אלא שחומרם משולל מהויה והפסד וההשתנות ותנועה והגשמות וכו', וכן נראה דעת הראב"ע בפי' לפרשת וישלח. ואפשר לזה יכוין אומר ומעטיהם. ובזה יפורש לפי פשוטו אמרו בפיוטו כל ברואי מעלה. ימלאו כל יש בלתך שנוי. ר"ל מורכב מחומר וצורה. וע"ש בביאורי. **כעין קלל יצהבו**, כעין נחשת קלל פי' ממורט וזך יזהירו ויאירו. והוא מלה"כ ונוצצים כעין נחשת קלל. ות"י ומנצצן כעי"ן נחשת מלהב. והפייט חסר המתואר לרגלי חרוזיו. **מול כסא מתנשא**, מול כסאו של המתנשא לכל לראש. או את הכסא עצמו קראו מתנשא עפ"ה על כסא רם ונשא. כפי' הראב"ע שם שנשא הוא תוזר על הכסא. ויותר נכון לפרש כל אחד ואחד מהשנאנים מתנשא מול כסא. וכלישנא דברכת יוצר ברעש גדול מתנשאים. **ירהבו**, יתחזקו. **הן במחזה**. ר"ל רק בחזון ולא בראיה. כמ"ש כי לא יראני האדם וחי. ובספרא אפי' המלאכים אינן רואין את הכבוד.

בני

מִמִּצְרַיִם גְּאַלְתָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ. מִבֵּית עֲבָדִים פְּדִיתָנוּ. בְּרָעָב זַנְתָּנוּ. וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנוּ. מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ. מִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנוּ. וּמֵחֳלָיִם רָעִים וְרַבִּים דִּלִּיתָנוּ. עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ. וְלֹא עֲזָבוּנוּ חֲסָדֶיךָ. עַל כֵּן אֵבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ. וְרוּחַ וּנְשָׁמָה שֶׁנָּפַחְתָּ בְּאַפֵּינוּ. וְלָשׁוֹן אֲשֶׁר שַׂמְתָּ בְּפִינוּ. הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ. וִישַׁבְּחוּ וִיפָאֲרוּ. וִישׁוֹרְרוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. כִּי כָל פֶּה לְךָ יוֹדֶה. וְכָל לָשׁוֹן לְךָ תְשַׁבֵּחַ. וְכָל עַיִן לְךָ תְצַפֶּה. וְכָל בֶּרֶךְ לְךָ תִכְרַע. וְכָל קוֹמָה לְפָנֶיךָ תִשְׁתַּחֲוֶה. וְכָל הַלְּבָבוֹת יִירָאוּךָ. וְכָל קֶרֶב וּכְלָיוֹת יְזַמְּרוּ לִשְׁמֶךָ. כַּדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר כָּל עַצְמוֹתַי תֹּאמַרְנָה יְהֹוָה מִי כָמוֹךָ. מַצִּיל עָנִי מֵחָזָק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֶבְיוֹן מִגֹּזְלוֹ:

שַׁוְעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִשְׁמַע צַעֲקַת הַדַּל תַּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ.

וְכָתוּב רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהֹוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה:

בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְרוֹמָם: וּבְשִׂפְתֵי צַדִּיקִים תִּתְבָּרַךְ: וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ: וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל:

בְּמַקְהֲלוֹת רִבְבוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. שֶׁכֵּן חוֹבַת כָּל הַיְצוּרִים. לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. לְהוֹדוֹת. לְהַלֵּל. לְשַׁבֵּחַ. לְפָאֵר. לְרוֹמֵם וּלְהַדֵּר וּלְנַצֵּחַ. עַל כָּל דִּבְרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבְּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשַׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחֶךָ:

וּבְכֵן יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לָעַד מַלְכֵּנוּ הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לְךָ נָאֶה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. שִׁיר וּשְׁבָחָה. הַלֵּל וְזִמְרָה. עֹז וּמֶמְשָׁלָה נֶצַח. גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה. תְּהִלָּה וְתִפְאֶרֶת. קְדֻשָּׁה וּמַלְכוּת. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ. וּמֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת אֵל הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלָאוֹת בּוֹרֵא כָּל הַנְּשָׁמוֹת רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זִמְרָה מֶלֶךְ חֵי הָעוֹלָמִים אָמֵן:

אַתָּה. נְשָׂאנוּ נֶגְדְּךָ עַפְעַפַּיִם. נָכְחֲךָ נִצַּבְנוּ בְּשַׁחוּת אַפַּיִם. בְּקָרְאִי. עֲנֵנִי יוֹם נִבְרַר שְׁקִרוּת סַרְעַפַּיִם. נָשָׂא לְבָבֵנוּ אֶל כַּפַּיִם אֶל אֵל בַּשָּׁמָיִם: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. חַנּוּן הַנֶּעֱרָץ בְּסוֹד שַׂרְפֵי מְעוֹנָי. זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי בְּהִתְחַנְּנִי בְּהֶגְיוֹנָי. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם קְרֹא אֶקְרָא בְּמַקְהֵלוֹת אֱמוּנָי. נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ
אֶת שִׁמְךָ יְהוָה:

נִשְׁמַת כָּל חַי תְּבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר תְּפָאֵר וּתְרוֹמֵם זִכְרְךָ מַלְכֵּנוּ תָּמִיד. מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ. פּוֹדֶה וּמַצִּיל. וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ אֶלָּא אָתָּה: אֱלֹהֵי הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים. אֱלוֹהַּ כָּל בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל תּוֹלָדוֹת. הַמְהֻלָּל בְּכָל הַתִּשְׁבָּחוֹת. הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים. וַיהוָה עֵר לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמְעוֹרֵר יְשֵׁנִים. וְהַמֵּקִיץ נִרְדָּמִים. מְחַיֵּה מֵתִים וְרוֹפֵא חוֹלִים. פּוֹקֵחַ עִוְרִים וְזוֹקֵף כְּפוּפִים. הַמֵּשִׂיחַ אִלְּמִים וְהַמְפַעְנֵחַ נֶעֱלָמִים. וּלְךָ לְבַדְּךָ אֲנַחְנוּ מוֹדִים:

וְאִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם. וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כַּהֲמוֹן גַּלָּיו. וְשִׂפְתוֹתֵינוּ שֶׁבַח כְּמֶרְחֲבֵי רָקִיעַ. וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כַּשֶּׁמֶשׁ וְכַיָּרֵחַ. וְיָדֵינוּ פְרוּשׂוֹת כְּנִשְׁרֵי שָׁמָיִם. וְרַגְלֵינוּ קַלּוֹת כָּאַיָּלוֹת. אֵין אֲנוּ מַסְפִּיקִין לְהוֹדוֹת לְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּלְבָרֵךְ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ. עַל אַחַת מֵאָלֶף אַלְפֵי אֲלָפִים וְרוֹב רִבֵּי רְבָבוֹת פְּעָמִים. הַטּוֹבוֹת נִסִּים וְנִפְלָאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעִם אֲבוֹתֵינוּ מִלְּפָנִים.

ממצרים

אהלי יעקב

שאפילו טעימה בעלמא כדי לפלוט אסור ביוה"כ. טכים. מל' טכסיסי מלוכה. סדר ותיקון. פי' שנתקן היום הזה מימי קדם להתענות בו הדבקים בך. נשאנו נגדך עפעפים, מלה"כ (משלי ל) ועפעפיו ינשאו. כטעם אשא עיני. יום נברר שקרות סרעפים, אם תוכו כברו. פיו ולבו שוין, ואינו מן האומרים עליהם ויפתוהו בפיהם ובלשונם יכזבו לו. וכמ"ד יוה"כ מכפר לשבים ולא לשאינן שבים. על כן נשא לבבנו אל כפים וכו', כפירש"י באיכה כשאנו נושאים את כפינו לשמים נשא אף לבבנו עמהם להשיב לבבו לפני המקום ב"ה וכו'. וטעם לבבנו כמו בכל לבבך שדרשוהו בשני יצריך להפוך גם את הרע לטוב, דהיינו שלא ירגיש הנאתו וטובתו כלל וזהו תשובה מאהבה לשם שמים דוקא. לא מיראה שהוא לשם עצמו. וזהו שסיים אל אל בשמים. ואז פועל אדם ישלם לו להפוך זדונותיו לזכיות:

אֲצַפֶּה צוּר מִשְׂגַּבִּי. לַמְּדֵנִי וְחַזְּקֵנִי. כִּי אֵין כֹּחַ בִּי. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם לְבָרֵר וְלִצְרֹף חוֹבִי. לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. מָרוֹם הַשּׁוֹכְנִי גְּבוֹהִים. מִמַּעֲמַקִּים אֶקְרָא נֶגְדְּךָ וְאָהִים. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם מִלַּלְתִּי בְּסוֹד כְּמֵהִים. מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחַם הָאֱלֹהִים: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. הִנְנִי לְפָנֶיךָ בְּאַשְׁמִי. הָעֲוֹנוֹת אִם תִּשְׁמוֹר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמוֹד מִי. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם הַזֶּה אַל תָּבֹא בְמִשְׁפָּט עִמִּי. הֵן בְּעָוֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. הִקְדַּמְתָּ מָזוֹר לְיַשְּׁרֵנִי. הֱבִינוֹתָ יוֹם כִּפּוּר רָצוֹן בּוֹ לְעַטְּרֵנִי. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם הִנָּתֵק עֲבוֹת עָוֹן יְאַסְּרֵנִי. הֶרֶב כַּבְּסֵנִי מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. קִרְבָתְךָ יֶחְפָּצוּן רַעְיוֹנַי. קְדֹרַנִּית שַׁחוֹתִי מִפְּנֵי זְדוֹנַי. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם קָרָאתָ לְנֶזַע אֱמוּנַי. קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל יְהוָה: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. טִהֲרוּ לְבָבָם לְהֶקֶיךָ. טַעַם וּמַשְׁקֶה חָשְׂכוּ חֲשׁוּקֶיךָ. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם טְכוּס לְעַנּוֹת נֶפֶשׁ דְּבֵקֶיךָ. טוֹב לִי כִּי עֻנֵּיתִי לְמַעַן אֶלְמַד חֻקֶּיךָ: אֱלֹהִים אֵלִי

אתה

אחלי יעקב

הנפש) אלהי יגוני בעבורך בטל ממני כל היגונות. ויש שפירש מזה הפסוק וכל עצביכם תנגשו שבאספרתא דיומא. שהרצון בו שאתם מרגישים ביום הצום עצבונותיכם מהבלי העולם העובר. שזה מורה שאין אימת הדין עליכם במילואה. כי היוצא בקולר ועולה לגרדום לא ירגיש באבדת הפרוטה שנפלה מכיסו. וכנוי ישכחוני הוא כמו בני יצאוני שטעמו יצאו ממני. ור"ל שבחיך ישכחו ממני את עצבי. **שלח אורך** וכו', ר"ל שישלח לו עזרו מקודש כי מה' מענה לשון. **לך אצפה.** מלה"כ (תלים ה) בקר אערך לך ואצפה. ר"ל לך איחל שתלמדני ותחזקני. ואמר **למדני** על ההתחלה **וחזקני** על ההתמדה. **יום לברר ולצרוף** וכו', ר"ל יום נועד לברר ולצרוף עונותי והוא יום הכפורים. **ברא.** הוא צווי ובקשה. **מרום השוכני גבוהים** וכו', מלה"כ (ישעיה נז) מרום וקדוש אשכון ואת דכא ושפל רוח להחיות וכו'. וזהו שסיים ממעמקים אקרא. ומתוך דבריו נראה שהוא מפרש הפסוק כן. מרום אני ובתוך קדושים אשכון. והוא אמרו השוכני גבוהים. כטעם כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. וכטעם והוא באחד (איוב) ערא"ב"ע שם. **ואהים.** ואהמה. אף שאינו לפי שרשו. **מללתי.** דברתי, **בסוד כמהים.** ר"ל בחבורת ישראל הכמהים ותאבים לקרבתו ית'. מן כמה לך בשרי. **מי יודע** וכו', פירש"י ביונה מי שיודע עבירות שבידו ישוב, **באשמי,** מידה שאשמתי. כמו תאשם שומרון, עד אשר יאשמו. **הן בעון חוללתי** וכו', פירש"י בתלים ואיך לא אחטא ועיקר יצירתי ע"י תשמיש היא שכמה עונות באים על ידו. והוא סנגוריא וטעם לאל תבוא במשפט עמי. **מזור,** תרופה. כמו ואין דן דינך למזור. והוא התשובה שקדמה לעולם כדרז"ל. וזהו אמרו הקדמת. **רצון בו לעטרני.** מלה"כ כצנה רצון תעטרנו. **עבות עון יאסרני.** מלה"כ וכעבות העגלה חטאה. ויאסרהו בשנים עבותים. ע"פ אמרם ז"ל שהחטא שעבר עלי והאדם שלש פעמים הוא קשה הנקיון מאוד. שכבר הוא אסור בו ככתוב כטומאת הנדה היתה דרכם לפני. ר"ל שנעשית זכה גדולה בראיה שלישית. וזהו עבות עון יאסרני. שהעבות הוא חבל כפול שלשה. **קרבתך יחפצון,** מלה"כ וקרבת אלהים יחפצון. **להקיך.** כצ"ל בה"א מן להקת נביאים (ש"א יט) ופי' קהליך. והוא בחלוף אותיות מן קהל. ויבא לקהל וחבורה' המדברת ומשמעת קול. וחלופו כדי להשוות לשרש להג שענינו דבור. ולהג הרבה. ובקצת נוסחאות הוא לחקיך בחי"ת. ופירשו בו למצות היום שנאמרה בו חוקה. והוא חסר טעם. **חשבו חשוקיך,** כצ"ל חשכו בשמאלית ובכ"ף. וכן הוא בדי"ש. ופירושו ישראל שהם חשוקיך ככתוב כי בך חשק. מנעו מעצמם טעם ומשקה ביוה"כ. ואמר טעם לרמוז שאפילו.

שחרית של יום כפור

רשות לנשמת לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. אֲשַׁחֶרְךָ בְּסוֹד סְגֻלָּתֶךָ. אֱמוּנָתְךָ אוֹדִיעַ וְאַגִּיד גְּדֻלָּתֶךָ. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם אָקוּם בְּקֶרֶב קְהִלָּתֶךָ. אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. נֶגְדְּךָ עֲלוּמַי נֶחְשָׂפוּ. נַפְשִׁי וַעֲצָמוֹתַי מִפַּחְדְּךָ שׁוֹסָפוּ. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם נְבוּכִים לִישׁוּעָה נִכְסָפוּ. נְדִיבֵי עַמִּים נֶאֱסָפוּ: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. יוֹעֵט צְדָקָה יִלְבּוֹשׁ. יְרֵאֶיךָ הָרִאשׁוֹנִי וְאָרוּץ וְאֵין בּוֹשׁ. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם יוֹקְשַׁי תִּכְבּוֹשׁ וַעֲצָבַי תַּחֲבוֹשׁ. יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. שְׁמוֹר סַרְעַפַּי לְבַל יְזַנִּיחוּנִי. שְׁגִיאוֹת שְׂפָתַי בַּל יַדִּיחוּנִי. בְּקָרְאִי עֲנֵנִי. יוֹם שְׁבָחֶיךָ עֲצָבַי יַשְׁכִּיחוּנִי. שְׁלַח אוֹרְךָ וַאֲמִתְּךָ הֵמָּה יַנְחוּנִי: אֱלֹהִים אֵלִי אַתָּה. לְךָ

אצפה

אהלי יעקב

אלקים. הפיוט הזה הוא במחס"פ. וסמנו **אני שלמה הקטן חזק** בראשי הבתים ודלתותיהם ד' פעמים. ובסדר רע"ג ח"ב יש בו תוספת הבתים המתחילים שסימנם **ברבי יהודה אבן גבירול.** ונראה שבמחס"פ השמיטו אותם מפני אריכותם. ומהותו מוכח מתוכו שהוא רשות לנשמת יוה"כ.

אלקים. אשחרך, אבקשך ואדרשך. ותרגומו בתלים (סג) אקום בצפרא קדמך. וכן כתב הראב"ע גם שהוא מן שחר. על כן נכון הוא לתפלת שחרית. **בסוד סגולתך,** בחבורת ישראל שנאמר עליהם והייתם לי סגולה. מן בסודם אל תבוא נפשי שהוא כפול מן ובקהלם אל תחד כבודי. **אקום בקרב קהלתך,** להתפלל. כי הוא רשות לש"ץ. וכן כל שאר דברי הפיוט סובבים על קוטב זה. **עלומי נחשפו,** חטאת נעורי גלוים נגדך. מן מחשוף הלבן. או עלומי הוא מן תעלומה כלומר חטאותי שבסתר או שאני מעלימם ומסתירם. והוא כטעם עלומינו למאור פניך לדעת קצת. והוא כלפי התנאי שהתנו ליורד לפני התיבה בתעניות שיהא ביתו ריקם ופרקו נאה שפירושו שלא יצא עליו שם רע בילדותו. **נפשי ועצמותי,** פנימיותו וחיצונו. ועי' מה שכתבתי בבאורי לרשות שלו לנשמת ר"ה המתחיל שפל רוח שפל ברך וקומה. **שוספו,** נכרתו מן וישסף שמואל. **נבוכים,** ישראל שנאמר עליהם נבוכים הם בארץ. ושהם נבוכים מפחד הדין. **נדיבי עמים נאספו,** תואר לישראל. ופירש"י בתלים שהתנדבו עצמם ליהרג על קדושת השם. ויכלול ג"כ אמרם ז"ל אגרא דתעניתא צדקה. ופוסקין צדקה לעניים ביוה"כ. **יועט צדקה ללביש** יועט פי' מתעטף מן מעיל צדקה יעטני. ומלה"כ לובש צדקה כשריון. והוא תואר להקב"ה. ודרשו רז"ל על הצדקה שנותנים לעניים שפרוטה פרוטה עולה לחשבון כשרין הזה המצורף מקשקשים קטנים. וזהו דסמיך ליה לנדיבי עמים כדלעיל. **יראיך הראשוני וכו',** דברי הש"ץ שעמך ישראל הם הראשוני להתפלל בעדם ולכן לא אבוש. כי הן אל כביר ולא ימאס. **יוקשי תכבוש,** תכניע ותסתיר עונותי שהם למוקש לי. וכזה **עצבי תחבוש,** ומלה"כ ומחבש לעצבותם. **סרעפי,** מחשבותי. כי סרעף הוא סעיף ביתרון הרי"ש. ותרבינה סרעפותיו (יחזקאל לא). וסעיף בא גם על המחשבה. לכן שעיפי ישיבוני (איוב כ) סעפים שנאתי (תלים קיט). כי האדם עץ השדה הוא ומחשבה לנפש המדברת הוא כמו סעיף לאילן. וככה ישתתפו השמות שיח ואמיר ובד על העץ ועל האדם. לכן הרשו הפייטנים לעצמם להשתמש בשם סרעף על המחשבה. וכן אמר להלן יום נברר שקרות סרעפים. ובדברי הקלירי ימצא הרבה. והטעם שלא יתבלבל. **בל ידיחוני,** שהמתפלל וטעה סימן רע. ואמרו ואם לאו יודע אני שהוא מטורף. ר"ל התפלה כמו טורפין לו תפלתו בפניו. **שבחיך עצבי ישכחוני,** ר"ל שאני מתענג מאוד במה שזכיתי לסדר שבחיך. עד שישתכחו ממני עצבונותי ויגוני ואיני מרגיש בהם. ודמיון זה אמר החסיד בחובת הלבבות (פ"ג משער חשבון

הנפש

וְאֵיכָה מַעֲלָה רָמָה אֲבַקֵּשׁ. וּמָחָר תִּהְיֶה רִמָּה אֲחוֹתִי:
וְאֵיךְ יִיטַב בְּיוֹם טוֹבָה לְבָבִי. וְלֹא אֵדַע הֲיִיטַב מָחֳרָתִי:
וְהַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת עֲרֵבִים. לְבַלּוֹת אֶת שְׁאֵרִי עַד כְּלוֹתִי:
וְרוּחַ יְזָרוּן מֶחֱצִיתִי. וְלֶעָפָר יָשִׁיבוּן מֶחֱצִיתִי:
וּמַה אוֹמַר וְיִצְרִי יִרְדְּפֵנִי. כְּאוֹיֵב מִנְּעוּרַי עַד בְּלוֹתִי:
וּמַה לִּי מִזְּמַן אִם לֹא רְצוֹנָךְ. וְאִם אֵינָךְ מְנָתִי מַה מְּנָתִי:
אֲנִי מִמַּעֲשִׂים שׁוֹלָל וְעָרֹם. וְצִדְקָתְךָ לְבַדָּהּ הִיא כְסוּתִי:
וְעוֹד מַה אַאֲרִיךְ לָשׁוֹן וְאֶשְׁאַל. אֲדֹנָי נֶגְדְּךָ כָּל תַּאֲוָתִי:

אלהים

אהלי יעקב

לנוכח האל ית' י"ל כוונתו להסב פעל נתן אל העולם. והפעול חסר בכתב **והוא האהבה**. והעולם אשר נתן אהבתו בלבי מנעורי וכו'. **אסיר יצרי וכו'**, יצר הרע נקרא יצר סתם כמו הכובש את יצרו. לפי שקדם ושלט בגוף הוא לבדו. וכה"א כי יצר לב האדם רע מנעוריו. וכפל הלשון יצרי ותאותי. אמר יצרי על הכח הרוחני החיצוני הנכנס בו ומפתהו. ותאותי על הכח התולדה החומרי הנטוע בו מצד חומרי הגוף. ואמר על הראשון אסיר שהוא קל ההצלה מן העבד שאינו כפות. **רמה אחותי**, מלה"כ (איוב) אמי ואחותי לרמה. המצויות אצלו בצוותא. **והימים והלילות ערבים**, בנוסחאות ר' ערבים קמוצה. ומפרשים אותו כמו המעריב ערבים. ר"ל **הימים והלילות** חולפים ובאים במהירות כטעם ימי חלפו עם אניות אבה. או מן ערבון כאלו **הימים והלילות** ערבו לבלות את שארי. ושני הפירושים תפלים הם. ולי נראה שהוא מן כי קולך ערב. ועל כן צריך לנקד הרי"ש בצירי כמו זְקֵנִים שְׁבֵנִים מן זָקֵן שָׁבֵן. והטעם הימים והלילות ערבים עלי מציאותם ותאותם ומתענג אני בהם ואיני שם על לב שאינם אלא לבלות את שארי וכו'. **לבלות את שארי עד בליתי**, כן הוא בנוסחאות לבלות בכ"ף ובלותי בבי"ת. ואינו נכון כי הכליון הוא אחר הבלוי ולא יפול לומר לבלות את הדבר עד שיכלה. ועוד שבלותי בבי"ת נזכר לקמיה ולא יחרוז שתי פעמים. על כן נ"ל שהנכון לגרוס **לבלות את שארי עד כלותי**, יום יום יבלה אותו עד שיכלה לגמרי. והטעם על הלחות הטבעי המתמעט והולך מדי יום ביומו. והוא מלה"כ (איכה) בלה בשרי ועורי. וגורס לבלות (תלים) שפירושו וצורתם לבלות. ושארי פי' בשרי. **ולרוח יזרון**, הוא החלק העולה מהגוף הבלה ונפסד. **ומה לי מזמן וכו'**, ר"ל אף שהזמן יראה לי פנים שוחקות מה לי ולו שאין אמונה בו. **שולל וערום**. לה"כ במיכה א' ופי' שולל אדם שנשללו בגדיו והוא מבלי לבוש. וטעמו כטעם ערום. ויש להעמים עוד בכוונתו על פי מ"ש **בספרי היראה**. שהנשמה יש לה שני מלבושים. אחד המתהוה ממעשה המצות כשעשאם **בפועל**. כי המצוה הוא מלבוש והתורה הוא מזון. ובו היא מתלבשת בג"ע התחתון. והמלבוש השני הוא המתהוה מטהרת הכונה בשעת עשית המצוה. והוא יותר רוחני ובו מתלבשת בעלותה לג"ע העליון. **ועליהם רמזו** רז"ל כי כל ביתה לבוש שנים א"ת שָׁנִים אלא שְׁנַיִם. והנה העושה מצוה בלי טהרת הכונה הוא משולל מלבוש הרוחני ההוא. אמנם עדין יש לו אותו הלבוש האחד ואיננו ערום. **כי הערום הוא** מי שאינו לבוש כלל כמ"ש הראב"ע בפי' למיכה שם. אך מי שאין בו מצוה כלל אף מחוסרת כונה הרי הוא ערום מכל וכל. וזהו אמרו אני ממעשים שולל וערום. על שני מלבושים הנ"ל:

אלקים

וְאַפְקִיד אֶת שְׁאָר רוּחִי בְּיָדֶךָ. וְיָשַׁנְתִּי וְעָרְבָה לִי שְׁנָתִי:
בְּרַחֲקִי מִמְּךָ מוֹתִי בְּחַיַּי. וְאִם אֶדְבַּק בְּךָ חַיַּי בְּמוֹתִי:
אֲבָל לֹא אֵדְעָה בַּמָּה אֲקַדֵּם. וּמַה תִּהְיֶה עֲבוֹדָתִי וְדָתִי:
דְּרָכֶיךָ יְהוָה לַמְּדֵנִי. וְשׁוּב מִמַּאֲסַר סִכְלוּת שְׁבוּתִי:
וְהוֹרֵנִי בְּעוֹד יֵשׁ בִּי יְכוֹלֶת. לְהִתְעַנּוֹת, וְאַל תִּבְזֶה עֱנוּתִי:
בְּטֶרֶם יוֹם אֱהִי עָלַי לְמַשָּׂא. וְיוֹם יִכְבַּד קְצָתִי עַל קְצָתִי:
וְאֶכָּנַע בְּעַל כָּרְחִי וְיֹאכַל. עֲצָמַי עָשׁ, וְנִלְאוּ מִשְׂאֵתִי:
וְאֶסַּע אֶל מְקוֹם נָסְעוּ אֲבוֹתַי. וּבִמְקוֹם תַּחֲנוֹתָם תַּחֲנוֹתִי:
כְּגֵר תּוֹשָׁב אֲנִי עַל גַּב אֲדָמָה. וְאוּלָם כִּי בְּבִטְנָהּ נַחֲלָתִי:
נְעוּרַי עַד הֲלוֹם עָשׂוּ לְנַפְשָׁם. וּמָתַי גַּם אֲנִי אֶעֱשֶׂה לְבֵיתִי:
וְהָעוֹלָם אֲשֶׁר נָתַן בְּלִבִּי. מְנָעַנִי לְבַקֵּשׁ אַחֲרִיתִי:
וְאֵיכָה אֶעֱבוֹד יִצְרִי בְּעוֹדִי. אֲסִיר יִצְרִי וְעֶבֶד תַּאֲוָתִי:

ואיכה

אהלי יעקב

פנימה. והקהלות קבעו לה מקום כל אחת כפי רצונה. וכן נרשם במחזורים בשם בקשה. והוא שקול יתד ושתי תנועות יתד וב"ת ויתד ותנועה בדלת וכן בסוגר.

אדני נגדך כל תאותי, כתבתי באדנות ככתוב (תלים לח) ובמחזורים כתוב בהוי"ה. ורצונו גלוי לפניך תאות לבי ורצוני ואף אם לא אעלה אותה על שפת לשון. כטעם אין מלה בלשוני הן ה' ידעת כולה. ואמר שפתי בחירק לשווי החרוז אף שלא נמצא. רצונך אשאלה רגע ואגוע, הם הדברים שאם כפי הכוזרי (סי' ק"ח מהמאמר הראשון) ואמר שבלי ספק הוא מתאוה על הפרידה מחושיו ותשאר נהגית באור ההוא והוא שמתאוה המות וכו'. וכן אמר הוא ז"ל בפיוט אחר, הלא תחמוד פרידת גו. ולשוב אל גאון עדיה: ותאכל יום פרידתה. פרי דתה וזה פריה: ועי' אור החיים על התורה פ' ונתתי שלום בארץ שראה דברי הפייט ז"ל והטעימם. ואמר ואגוע, ע"פ מאמרם ז"ל לא נאמרה גויעה אלא בצדיקים, וערמב"ן בפי' הפסוק ויגוע וימת ויאסף (בראשית כה). ותבא שאלתי, מלה"כ (איוב ו) מי יתן תבא שאלתי. וכן צריך לנקוד כאן להשוות המשקל. שאר רוחי, עפ"ה (מלאכי ב) ושאר רוח לו. ור"ל ואפקיד בידך את רוחי שיש לו יתרון ומעלה על הגוף הנפסד שישאר אחריו לעולמים. וישנתי, הטעם על המיתה שנת עולם. ברחקי ממך מותי בחיי וכו', ע"ד אמרם ז"ל הרשעים בחייהם קרוים מתים. והצדיקים אף במיתתן קרוים חיים. דרכיך ה' למדני, עי' חובה"ל בפ"ד משער הבטחון. ושוב, פועל יוצא. כמו בשוב ה' את שיבת ציון. יום אהי עלי למשא, מלה"כ (איוב ז) ואהיה עלי למשא. ושנה הפייט נקוד מלת אהי בעבור משקלו. כי גם הוא נכון. והטעם עד יבואו ימי הזקנה. עצמי עש, מלה"כ (תלים לא) ועצמי עששו. ופי' עש תולעת. כאלו אכלם התולעת. ועצמי פעול. ואמר ונלאו משאתי פי' העצמות שהם מוסדות הגוף. והטעם על ימי הזקנה והחלישות כד חסריה לנכנא. ואז לא תהיה התשובה שלמה במשקל. וכמו שדרשו ז"ל אשרי איש כשהוא איש. בבטנה, הקבר בטן האדמה. ועי' רש"י וראב"ע בפי' לפסוק ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה (איוב א). והעולם אשר נתן בלבי, מלה"כ (קהלת ג) גם את העולם נתן בלבם. ובמדרש אמרו אהבת העולם נתן בלבם. הוא מנעני לבקש אחריתי. ולפי שכל הבקשה היא מדברת

לנוכח

לִשְׁפֹּט אֶת הַר עֵשָׂו וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה: וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד:

(וּבְתוֹרָתְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כָּתוּב לֵאמֹר שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ יְיָ אֶחָד):

הפיוטים הללו וכל שכן אותם הפיוטים שבאמצע ברכות ק"ש. הנכון שלא להפסיק בהם. רק טוב לאומרם אחר חזרת העמידה. אחר קדיש תתקבל. (עי' סי' ס"ח וסי' קי"ב וסי' תקס"ו ס"ד ובשכנה"ג סי' כ"ח ובטוב עין אזולאי סי' י"ח) וגם היחיד יכול לאמרם אחר גמר התפלה ככ"ל (פמ"ג באשל סי' תקס"ה סק"ו)

לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

שׁוֹפֵט כָּל הָאָרֶץ וְאוֹתָהּ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד. נָא חַיִּים וָחֶסֶד. עַל עַם עָנִי תַּצְמִיד. וְאֶת תְּפִלַּת הַשַּׁחַר בִּמְקוֹם עוֹלָה תַּעֲמִיד. עוֹלַת הַבֹּקֶר אֲשֶׁר לְעוֹלַת הַתָּמִיד: לוֹבֵשׁ צְדָקָה וּמְעַטֶּה לְךָ לְבַד הַיִּתְרוֹן. אִם אֵין בָּנוּ מַעֲשִׂים זָכְרָה יְשֵׁנֵי חֶבְרוֹן. וְהֵם יַעֲלוּ לְזִכָּרוֹן. לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד: עולת מַטֵּה כְּלַפֵּי חֶסֶד לְהַטּוֹת אִישׁ לִתְחִיָּה. עִמְּךָ הַטֵּה לְחֶסֶד גְּמוֹל נָא עָלָיו וְחָיָה. כְּתוֹב תָּו חַיִּים וְהָיָה. עַל מִצְחוֹ תָּמִיד: עולת הֵטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן עִיר קָדְשִׁי. וְנָתַתָּ יָד וָשֵׁם בְּבֵיתְךָ לְמִקְדָּשִׁי. עָרַכְתָּ נֵר לְבֶן יִשָׁי. לְהַעֲלוֹת נֵר תָּמִיד: עולת חִזְקוּ וְיַאֲמֵץ לְבַבְכֶם עַמִּי בְּאֵל וּמָעוּזוֹ. עֵדֹתָיו כִּי תִנְצְרוּ גַּם אֶת זוֹ לְעֻמַּת זוֹ. יְכַפֵּר בְּעַד חַטֹּאתְכֶם וְיִזְכּוֹר רַחֵם בְּרָגְזוֹ. דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעֻזּוֹ. בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: עולת בְּנֵי עֲבָדֶיךָ הַיּוֹם לְמִקְדָּשְׁךָ יֶאֱתָיוּ. צוֹעֲקִים עַל חַטֹּאתָם וְלַעֲוֹנָם יִבְכָּיוּ. זוֹכְרִים צִדְקוֹת אֲבוֹתָם. יְהוָה עֲלֵיהֶם יְחִיוּ. אוֹתָם תִּזְכֹּר וְהָיוּ. נֶגֶד יְהוָה תָּמִיד: עולת

בקשה לרבי יהודה הלוי ז"ל

אֲדֹנָי נֶגְדְּךָ כָּל תַּאֲוָתִי. וְאִם לֹא אַעֲלֶנָּה עַל שְׂפָתִי:
רְצוֹנְךָ אֶשְׁאֲלָה רֶגַע וְאֶגְוַע. וּמִי יִתֵּן וְתָבֹא שֶׁאֱלָתִי:

ואפקיד

אהלי יעקב

שופט, הפיוט הזה יחוסו וביאורו כתבתי בס"ד בחלק ראש השנה קודם נשמת. קחנו משם.

אדני, הפיוט הזה הוא במחס"פ, בקצתם קודם נשמת ליוה"כ ובקצתם בין הפיוטים שקודם תפלת שחרית יוה"כ. ובדיואן רי"ה למק"ג סי' ג"ב. **ומחברו** נתיחש בהרבה מחזורים נדפסים וכ"י לר' יהודה הלוי ז"ל. וכן נראה מסגנון לשונו שהוא מעשה ידי אומן מופלא הרי"ה ז"ל וכמו שהעירותי קצת בביאורי בס"ד. והר"ב ספר חרדים זוכר ממנו הבית. ואם אינך מנתי מה מנתי. בשם מאמר המשורר סתם. וכן הרי"א בנחלת אבות פ"ג מביא ממנו הבית. ואיכה מעלה רמה אבקש וכו'. והנה אין בו דבר יורה התיסדותו ליוה"כ גם איננו במתכונת הרשויות. ונראה שהיא בקשה כוללת. רצוני לומר בלתי מוגבלת לעת מן העתים. רק כוללת לכל הבא ליטהר ולידבק באלהיו ולבטל רצונו וחייו בחיי החיים ב"ה. בכל עת אשר תנשא נפשו לעלות בהר ה' אל הקודש

וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִצְרָיִם וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל
אֶת־מִצְרַיִם מֵת עַל־שְׂפַת הַיָּם׃ וַיַּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת־הַיָּד
הַגְּדֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה בְּמִצְרַיִם וַיִּירְאוּ הָעָם אֶת־יְהוָה
וַיַּאֲמִינוּ בַּיהוָה וּבְמֹשֶׁה עַבְדּוֹ׃

אָז יָשִׁיר־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לַיהוָה וַיֹּאמְרוּ
לֵאמֹר אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי־גָאֹה גָּאָה סוּס וְרֹכְבוֹ רָמָה בַיָּם׃
עָזִּי וְזִמְרָת יָהּ וַיְהִי־לִי לִישׁוּעָה זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ אֱלֹהֵי אָבִי
וַאֲרֹמְמֶנְהוּ׃ יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ׃ מַרְכְּבֹת פַּרְעֹה וְחֵילוֹ
יָרָה בַיָּם וּמִבְחַר שָׁלִשָׁיו טֻבְּעוּ בְיַם־סוּף׃ תְּהֹמֹת יְכַסְיֻמוּ יָרְדוּ
בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ־אָבֶן׃ יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ יְמִינְךָ יְהוָה תִּרְעַץ
אוֹיֵב׃ וּבְרֹב גְּאוֹנְךָ תַּהֲרֹס קָמֶיךָ תְּשַׁלַּח חֲרֹנְךָ יֹאכְלֵמוֹ כַּקַּשׁ׃
וּבְרוּחַ אַפֶּיךָ נֶעֶרְמוּ מַיִם נִצְּבוּ כְמוֹ־נֵד נֹזְלִים קָפְאוּ תְהֹמֹת
בְּלֶב־יָם׃ אָמַר אוֹיֵב אֶרְדֹּף אַשִּׂיג אֲחַלֵּק שָׁלָל תִּמְלָאֵמוֹ נַפְשִׁי
אָרִיק חַרְבִּי תּוֹרִישֵׁמוֹ יָדִי׃ נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלְלוּ כַּעוֹפֶרֶת
בְּמַיִם אַדִּירִים׃ מִי־כָמֹכָה | בָּאֵלִם יְהוָה מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ
נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה־פֶלֶא׃ נָטִיתָ יְמִינְךָ תִּבְלָעֵמוֹ אָרֶץ׃ נָחִיתָ
בְחַסְדְּךָ עַם־זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל־נְוֵה קָדְשֶׁךָ׃ שָׁמְעוּ עַמִּים
יִרְגָּזוּן חִיל אָחַז יֹשְׁבֵי פְּלָשֶׁת׃ אָז נִבְהֲלוּ אַלּוּפֵי אֱדוֹם אֵילֵי
מוֹאָב יֹאחֲזֵמוֹ רָעַד נָמֹגוּ כֹּל יֹשְׁבֵי כְנָעַן׃ תִּפֹּל עֲלֵיהֶם אֵימָתָה
וָפַחַד בִּגְדֹל זְרוֹעֲךָ יִדְּמוּ כָּאָבֶן עַד־יַעֲבֹר עַמְּךָ יְהוָה עַד־
יַעֲבֹר עַם־זוּ קָנִיתָ׃ תְּבִאֵמוֹ וְתִטָּעֵמוֹ בְּהַר נַחֲלָתְךָ מָכוֹן לְשִׁבְתְּךָ
פָּעַלְתָּ יְהוָה מִקְּדָשׁ אֲדֹנָי כּוֹנְנוּ יָדֶיךָ׃ יְהוָה | יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעֶד׃
יְהוָה | יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד׃ יְהוָה מַלְכוּתֵיהּ קָאֵם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי
עָלְמַיָּא׃ כִּי בָא סוּס פַּרְעֹה בְּרִכְבּוֹ וּבְפָרָשָׁיו בַּיָּם וַיָּשֶׁב יְהוָה
עֲלֵהֶם אֶת־מֵי הַיָּם וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם׃
כִּי לַיהוָה הַמְּלוּכָה וּמוֹשֵׁל בַּגּוֹיִם׃ וְעָלוּ מוֹשִׁעִים בְּהַר צִיּוֹן

בְּזִקִּים וְנִכְבְּדֵיהֶם בְּכַבְלֵי בַרְזֶל: ט לַעֲשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כָּתוּב הָדָר הוּא
לְכָל חֲסִידָיו הַלְלוּיָהּ:

א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֵל בְּקָדְשׁוֹ הַלְלוּהוּ בִּרְקִיעַ עֻזּוֹ: ב הַלְלוּהוּ בִגְבוּרֹתָיו
הַלְלוּהוּ כְּרֹב גֻּדְלוֹ: ג הַלְלוּהוּ בְּתֵקַע שׁוֹפָר הַלְלוּהוּ בְּנֵבֶל
וְכִנּוֹר: ד הַלְלוּהוּ בְתֹף וּמָחוֹל הַלְלוּהוּ בְּמִנִּים וְעוּגָב: ה הַלְלוּהוּ בְצִלְצְלֵי
שָׁמַע הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ: כֹּל הַנְּשָׁמָה:

בָּרוּךְ יְהוָה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָיִם הַלְלוּיָהּ:
בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהִים אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹשֵׂה נִפְלָאוֹת לְבַדּוֹ: וּבָרוּךְ שֵׁם
כְּבוֹדוֹ לְעוֹלָם וְיִמָּלֵא כְבוֹדוֹ אֶת כָּל הָאָרֶץ אָמֵן וְאָמֵן:

יש לעמוד בויברך דוד עד אתה הוא ה׳ האלהים. ועד בכלל. (סי׳ נ״א ומט״ח)

וַיְבָרֶךְ דָּוִיד אֶת יְהוָה לְעֵינֵי כָּל הַקָּהָל וַיֹּאמֶר דָּוִיד בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָבִינוּ מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם: לְךָ יְהוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד כִּי כֹל בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ לְךָ יְהוָה הַמַּמְלָכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ: וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד מִלְּפָנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל בַּכֹּל וּבְיָדְךָ כֹּחַ וּגְבוּרָה וּבְיָדְךָ לְגַדֵּל וּלְחַזֵּק לַכֹּל: וְעַתָּה אֱלֹהֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ וּמְהַלְלִים לְשֵׁם תִּפְאַרְתֶּךָ: וִיבָרְכוּ שֵׁם כְּבֹדֶךָ וּמְרוֹמַם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה: אַתָּה הוּא יְהוָה לְבַדֶּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיַּמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים: אַתָּה הוּא יְהוָה הָאֱלֹהִים ע״כ מעומד אֲשֶׁר בָּחַרְתָּ בְּאַבְרָם וְהוֹצֵאתוֹ מֵאוּר כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתָּ שְׁמוֹ אַבְרָהָם: וּמָצָאתָ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנֶיךָ וְכָרוֹת עִמּוֹ הַבְּרִית לָתֵת אֶת אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי הַחִתִּי הָאֱמֹרִי וְהַפְּרִזִּי וְהַיְבוּסִי וְהַגִּרְגָּשִׁי לָתֵת לְזַרְעוֹ וַתָּקֶם אֶת דְּבָרֶיךָ כִּי צַדִּיק אָתָּה: וַתֵּרֶא אֶת עֳנִי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרָיִם וְאֶת זַעֲקָתָם שָׁמַעְתָּ עַל יַם סוּף: וַתִּתֵּן אֹתֹת וּמֹפְתִים בְּפַרְעֹה וּבְכָל עֲבָדָיו וּבְכָל עַם אַרְצוֹ כִּי יָדַעְתָּ כִּי הֵזִידוּ עֲלֵיהֶם וַתַּעַשׂ לְךָ שֵׁם כְּהַיּוֹם הַזֶּה: וְהַיָּם בָּקַעְתָּ לִפְנֵיהֶם וַיַּעַבְרוּ בְתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְאֶת רֹדְפֵיהֶם הִשְׁלַכְתָּ בִמְצוֹלֹת כְּמוֹ אֶבֶן בְּמַיִם עַזִּים:

אֲשֶׁר בָּם הַשֹּׁמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם: ז עֹשֶׂה מִשְׁפָּט לַעֲשׁוּקִים נֹתֵן לֶחֶם לָרְעֵבִים
יְהוָה מַתִּיר אֲסוּרִים: ח יְהוָה פֹּקֵחַ עִוְרִים יְהוָה זֹקֵף כְּפוּפִים יְהוָה אֹהֵב
צַדִּיקִים: ט יְהוָה שֹׁמֵר אֶת גֵּרִים יָתוֹם וְאַלְמָנָה יְעוֹדֵד וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים יְעַוֵּת:
י יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

א הַלְלוּיָהּ כִּי טוֹב זַמְּרָה אֱלֹהֵינוּ כִּי נָעִים נָאוָה תְהִלָּה: ב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם
יְהוָה נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יְכַנֵּס: ג הָרֹפֵא לִשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבֵּשׁ
לְעַצְּבוֹתָם: ד מוֹנֶה מִסְפָּר לַכּוֹכָבִים לְכֻלָּם שֵׁמוֹת יִקְרָא: ה גָּדוֹל אֲדוֹנֵינוּ
וְרַב כֹּחַ לִתְבוּנָתוֹ אֵין מִסְפָּר: ו מְעוֹדֵד עֲנָוִים יְהוָה מַשְׁפִּיל רְשָׁעִים עֲדֵי
אָרֶץ: ז עֱנוּ לַיהוָה בְּתוֹדָה זַמְּרוּ לֵאלֹהֵינוּ בְכִנּוֹר: ח הַמְכַסֶּה שָׁמַיִם בְּעָבִים
הַמֵּכִין לָאָרֶץ מָטָר הַמַּצְמִיחַ הָרִים חָצִיר: ט נוֹתֵן לִבְהֵמָה לַחְמָהּ לִבְנֵי
עֹרֵב אֲשֶׁר יִקְרָאוּ: י לֹא בִגְבוּרַת הַסּוּס יֶחְפָּץ לֹא בְשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה:
יא רוֹצֶה יְהוָה אֶת יְרֵאָיו אֶת הַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: יב שַׁבְּחִי יְרוּשָׁלַיִם אֶת יְהוָה
הַלְלִי אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן: יג כִּי חִזַּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיִךְ בֵּרַךְ בָּנַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ: יד הַשָּׂם
גְּבוּלֵךְ שָׁלוֹם חֵלֶב חִטִּים יַשְׂבִּיעֵךְ: טו הַשֹּׁלֵחַ אִמְרָתוֹ אָרֶץ עַד מְהֵרָה יָרוּץ
דְּבָרוֹ: טז הַנֹּתֵן שֶׁלֶג כַּצָּמֶר כְּפוֹר כָּאֵפֶר יְפַזֵּר: יז מַשְׁלִיךְ קַרְחוֹ כְפִתִּים
לִפְנֵי קָרָתוֹ מִי יַעֲמֹד: יח יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיַמְסֵם יַשֵּׁב רוּחוֹ יִזְּלוּ מָיִם: יט מַגִּיד
דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב חֻקָּיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל: לֹא עָשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי וּמִשְׁפָּטִים
בַּל יְדָעוּם הַלְלוּיָהּ:

א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הַשָּׁמַיִם הַלְלוּהוּ בַּמְּרוֹמִים: ב הַלְלוּהוּ כָל
מַלְאָכָיו הַלְלוּהוּ כָּל צְבָאָיו: ג הַלְלוּהוּ שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ הַלְלוּהוּ
כָּל כּוֹכְבֵי אוֹר: ד הַלְלוּהוּ שְׁמֵי הַשָּׁמָיִם וְהַמַּיִם אֲשֶׁר מֵעַל הַשָּׁמָיִם: ה יְהַלְלוּ
אֶת שֵׁם יְהוָה כִּי הוּא צִוָּה וְנִבְרָאוּ: ו וַיַּעֲמִידֵם לָעַד לְעוֹלָם חָק נָתַן וְלֹא
יַעֲבוֹר: ז הַלְלוּ אֶת יְהוָה מִן הָאָרֶץ תַּנִּינִים וְכָל תְּהֹמוֹת: ח אֵשׁ וּבָרָד שֶׁלֶג
וְקִיטוֹר רוּחַ סְעָרָה עֹשָׂה דְבָרוֹ: ט הֶהָרִים וְכָל גְּבָעוֹת עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים:
י הַחַיָּה וְכָל בְּהֵמָה רֶמֶשׂ וְצִפּוֹר כָּנָף: יא מַלְכֵי אֶרֶץ וְכָל לְאֻמִּים שָׂרִים
וְכָל שֹׁפְטֵי אָרֶץ: יב בַּחוּרִים וְגַם בְּתוּלוֹת זְקֵנִים עִם נְעָרִים: יג יְהַלְלוּ אֶת
שֵׁם יְהוָה כִּי נִשְׂגָּב שְׁמוֹ לְבַדּוֹ הוֹדוֹ עַל אֶרֶץ וְשָׁמָיִם: יד וַיָּרֶם קֶרֶן לְעַמּוֹ
תְּהִלָּה לְכָל חֲסִידָיו לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עַם קְרֹבוֹ הַלְלוּיָהּ:

א הַלְלוּיָהּ שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ בִּקְהַל חֲסִידִים: ב יִשְׂמַח
יִשְׂרָאֵל בְּעֹשָׂיו בְּנֵי צִיּוֹן יָגִילוּ בְמַלְכָּם: ג יְהַלְלוּ שְׁמוֹ בְמָחוֹל
בְּתֹף וְכִנּוֹר יְזַמְּרוּ לוֹ: ד כִּי רוֹצֶה יְהוָה בְּעַמּוֹ יְפָאֵר עֲנָוִים בִּישׁוּעָה:
ה יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם: ו רוֹמְמוֹת אֵל בִּגְרוֹנָם וְחֶרֶב
פִּיפִיּוֹת בְּיָדָם: ז לַעֲשׂוֹת נְקָמָה בַּגּוֹיִם תּוֹכֵחוֹת בַּלְאֻמִּים: ח לֶאְסֹר מַלְכֵיהֶם

לְבוֹ לְדֹר וָדֹר: כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד: כִּי בָחַר
יְהוָה בְּצִיּוֹן אִוָּהּ לְמוֹשָׁב לוֹ: כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ יִשְׂרָאֵל
לִסְגֻלָּתוֹ: כִּי לֹא יִטֹּשׁ יְהוָה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: וְהוּא רַחוּם
יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ:
יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה
לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

א תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: ב בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
וָעֶד: ג גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: ד דּוֹר
לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: ה הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ
וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: ו וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ
אֲסַפְּרֶנָּה: ז זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: ח חַנּוּן וְרַחוּם
יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: ט טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל
מַעֲשָׂיו: י יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: יא כְּבוֹד
מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: יב לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו
וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ: יג מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ
בְּכָל דֹּר וָדֹר: יד סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים:
טו עֵינֵי־כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ:
טז פּוֹתֵחַ אֶת־יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל־חַי רָצוֹן: יז צַדִּיק יְהוָה בְּכָל־
דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: יח קָרוֹב יְהוָה לְכָל־קֹרְאָיו לְכֹל
אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: יט רְצוֹן־יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת־שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע
וְיוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת־כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים
יַשְׁמִיד: כא תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ
לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

א הַלְלוּיָהּ הַלְלִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה: ב אֲהַלְלָה יְהוָה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי
בְּעוֹדִי: ג אַל תִּבְטְחוּ בִנְדִיבִים בְּבֶן אָדָם שֶׁאֵין לוֹ תְשׁוּעָה:
ד תֵּצֵא רוּחוֹ יָשֻׁב לְאַדְמָתוֹ בַּיּוֹם הַהוּא אָבְדוּ עֶשְׁתֹּנֹתָיו: ה אַשְׁרֵי שֶׁאֵל
יַעֲקֹב בְּעֶזְרוֹ שִׂבְרוֹ עַל יְהוָה אֱלֹהָיו: עֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל

שחרית של יום כפור

כשחל בחול יש שמדלגין הפסוק מזמור שיר ליום השבת. ומתחילין מן טוב להודות לה'. (עי' באה"ט סי' נ"א סק"י).

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהֹדוֹת לַיהוָה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים ׀ כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ ׀ יְהוָה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָה צוּרִי וְלֹא־עַוְלָתָה בּוֹ:

יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת ׀ יְהוָה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת ׀ מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָה: עֵדֹתֶיךָ ׀ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָה לְאֹרֶךְ יָמִים:

יש מקומות שאומרים מזמור לתודה בר"ה ויוה"כ משום דכתיב בו הריעו לה' כל הארץ. (כנה"ג הביאו המג"א סי' נ"א סק"י).

א מִזְמוֹר לְתוֹדָה הָרִיעוּ לַיהוָה כָּל־הָאָרֶץ: ב עִבְדוּ אֶת יְהוָה בְּשִׂמְחָה בֹּאוּ לְפָנָיו בִּרְנָנָה: ג דְּעוּ כִּי־יְהוָה הוּא אֱלֹהִים הוּא עָשָׂנוּ וְלוֹ אֲנַחְנוּ עַמּוֹ וְצֹאן מַרְעִיתוֹ: ד בֹּאוּ שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה חֲצֵרֹתָיו בִּתְהִלָּה הוֹדוּ לוֹ בָּרְכוּ שְׁמוֹ: ה כִּי־טוֹב יְהוָה לְעוֹלָם חַסְדּוֹ וְעַד־דֹּר וָדֹר אֱמוּנָתוֹ:

יְהִי כְבוֹד יְהוָה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָה בְּמַעֲשָׂיו: יְהִי שֵׁם יְהוָה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמִּזְרַח שֶׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְהוָה: רָם עַל כָּל גּוֹיִם יְהוָה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ: יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָה מֶלֶךְ עוֹלָם וָעֶד אָבְדוּ גוֹיִם מֵאַרְצוֹ: יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת עַמִּים: רַבּוֹת מַחֲשָׁבוֹת בְּלֶב אִישׁ וַעֲצַת יְהוָה הִיא תָקוּם: עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת

לבו

הַשִּׂגּוּי וְהַשֶּׂגֶב לחי עולמים : הָעֹז וְהָעֲנָוָה לחי עולמים :
הַפְּדוּת וְהַפְּאֵר לחי עולמים : הַצְּבִי וְהַצֶּדֶק לחי עולמים :
הַקְּרִיאָה וְהַקְּדֻשָּׁה לחי עולמים : הָרֹן וְהָרוֹמֵמוּת לחי עולמים :
הַשִּׁיר וְהַשֶּׁבַח לחי עולמים : הַתְּהִלָּה וְהַתִּפְאֶרֶת לחי עולמים :

ברוך שאמר וכו' צריך לאמרו בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד וכתב בספר היכלות שיש בו פ"ז תיבות וסי' ראשו כתם פ"ז (טור סי' נ"א) וצריך לאמרו מעומד (ב"ה בשם תולע"י.) יאחז בימינו שתי הציציות שלפניו. ויחזיקם נגד חזהו. מתחלת ברוך שאמר עד סוף הברכה. ואח"כ ינשק אותם ויסירם. (מש"ח וסדור הרי"ע.) משיתחיל ברוך שאמר עד סוף תפלת י"ח אסור להפסיק בדבור. ואפילו לצורך מצוה. ואפילו בלה"ק. וכן אין להפסיק ולענות ברוך הוא וברוך שמו. דכיון שלא הוזכר בגמרא חשיב הפסק. אבל מותר לענות אמן וקדושה וברכו ומודים אפילו באמצע פסוקי דזמרה. סי' נ"א ומג"א שם. ואמן עונה על איזה ברכה שתהא. עד שיתחיל ברכת יוצר אור. אך אם הוא עומד אחר תבות ברוך אתה ה' קודם שסיים מלך מהולל בתשבחות כתב החי"א דאסור לו לענות אמן.

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה ליחדא שם י"ה בו"ה ביחודא שלים בשם כל ישראל :

בָּרוּךְ שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. בָּרוּךְ הוּא. בָּרוּךְ אוֹמֵר וְעֹשֶׂה. בָּרוּךְ גּוֹזֵר וּמְקַיֵּם. בָּרוּךְ עֹשֶׂה בְרֵאשִׁית. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הָאָרֶץ. בָּרוּךְ מְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת. בָּרוּךְ מְשַׁלֵּם שָׂכָר טוֹב לִירֵאָיו. בָּרוּךְ חַי לָעַד וְקַיָּם לָנֶצַח. בָּרוּךְ פּוֹדֶה וּמַצִּיל. בָּרוּךְ שְׁמוֹ : בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. הָאֵל אָב הָרַחֲמָן הַמְהֻלָּל בְּפֶה עַמּוֹ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר בִּלְשׁוֹן חֲסִידָיו וַעֲבָדָיו וּבְשִׁירֵי דָוִד עַבְדֶּךָ. נְהַלֶּלְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בִּשְׁבָחוֹת וּבִזְמִרוֹת. וּנְגַדֶּלְךָ וּנְשַׁבֵּחֲךָ וּנְפָאֶרְךָ וְנַמְלִיכְךָ וְנַזְכִּיר שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ אֱלֹהֵינוּ יָחִיד חֵי הָעוֹלָמִים. מֶלֶךְ מְשֻׁבָּח וּמְפֹאָר עֲדֵי עַד שְׁמוֹ הַגָּדוֹל. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מֶלֶךְ מְהֻלָּל בַּתִּשְׁבָּחוֹת :

מזמור

ו לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל־הַמָּיִם   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
ז לְעֹשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
ח אֶת־הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
ט אֶת־הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמֶמְשְׁלוֹת בַּלָּיְלָה   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
י לְמַכֵּה מִצְרַיִם בִּבְכוֹרֵיהֶם (יְ)   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יא וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יב בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יג לְגֹזֵר יַם־סוּף לִגְזָרִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יד וְהֶעֱבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
טו וְנִעֵר פַּרְעֹה וְחֵילוֹ בְיַם־סוּף   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
טז לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר (הָ)   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יז לְמַכֵּה מְלָכִים גְּדֹלִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יח וַיַּהֲרֹג מְלָכִים אַדִּירִים   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
יט לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כ וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כא וְנָתַן אַרְצָם לְנַחֲלָה (וְ)   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כב נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כג שֶׁבְּשִׁפְלֵנוּ זָכַר לָנוּ   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כד וַיִּפְרְקֵנוּ מִצָּרֵינוּ   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כה נֹתֵן לֶחֶם לְכָל־בָּשָׂר   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:
כו הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמָיִם (הָ)   כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ:

יש נוהגין לומר האדרת והאמונה קודם ברוך שאמר. ויחוסו וביאורו כתבתי בחלק ראש השנה יע"ש:

הָאַדֶּרֶת וְהָאֱמוּנָה לְחַי עוֹלָמִים: הַבִּינָה וְהַבְּרָכָה לחי עולמים:
הַגַּאֲוָה וְהַגְּדוּלָּה לחי עולמים: הַדֵּעָה וְהַדִּבּוּר לחי עולמים:
הַהוֹד וְהֶהָדָר לחי עולמים: הַוַּעַד וְהַוָּתִיקוּת לחי עולמים:
הַזִּיו וְהַזּוֹהַר לחי עולמים: הַחַיִל וְהַחוֹסֶן לחי עולמים:
הַטֶּכֶס וְהַטּוֹהַר לחי עולמים: הַיִּחוּד וְהַיִּרְאָה לחי עולמים:
הַכֶּתֶר וְהַכָּבוֹד לחי עולמים: הַלֶּקַח וְהַלִּבּוּב לחי עולמים:
הַמְּלוּכָה וְהַמֶּמְשָׁלָה לחי עולמים: הַנּוֹי וְהַנֵּצַח לחי עולמים:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ יֹאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל׃
לוּלֵי יְהוָה שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עָלֵינוּ אָדָם׃ אֲזַי חַיִּים בְּלָעוּנוּ
בַּחֲרוֹת אַפָּם בָּנוּ׃ אֲזַי הַמַּיִם שְׁטָפוּנוּ נַחְלָה עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ׃
אֲזַי עָבַר עַל־נַפְשֵׁנוּ הַמַּיִם הַזֵּידוֹנִים׃ בָּרוּךְ יְהוָה שֶׁלֹּא נְתָנָנוּ
טֶרֶף לְשִׁנֵּיהֶם׃ נַפְשֵׁנוּ כְּצִפּוֹר נִמְלְטָה מִפַּח יוֹקְשִׁים הַפַּח
נִשְׁבָּר וַאֲנַחְנוּ נִמְלָטְנוּ׃ עֶזְרֵנוּ בְּשֵׁם יְהוָה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃
א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְהוָה הַלְלוּ עַבְדֵי יְהוָה׃ ב שֶׁעֹמְדִים
בְּבֵית יְהוָה בְּחַצְרוֹת בֵּית אֱלֹהֵינוּ׃ ג הַלְלוּ־יָהּ
כִּי טוֹב יְהוָה זַמְּרוּ לִשְׁמוֹ כִּי נָעִים׃ ד כִּי־יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יָהּ
יִשְׂרָאֵל לִסְגֻלָּתוֹ׃ ה כִּי אֲנִי יָדַעְתִּי כִּי־גָדוֹל יְהוָה וַאֲדֹנֵינוּ מִכָּל־
אֱלֹהִים׃ ו כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ יְהוָה עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ בַּיַּמִּים
וְכָל־תְּהֹמוֹת׃ ז מַעֲלֶה נְשִׂאִים מִקְצֵה הָאָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר
עָשָׂה מוֹצֵא רוּחַ מֵאוֹצְרוֹתָיו׃ ח שֶׁהִכָּה בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם מֵאָדָם
עַד־בְּהֵמָה׃ ט שָׁלַח אוֹתוֹת וּמֹפְתִים בְּתוֹכֵכִי מִצְרָיִם בְּפַרְעֹה
וּבְכָל־עֲבָדָיו׃ י שֶׁהִכָּה גּוֹיִם רַבִּים וְהָרַג מְלָכִים עֲצוּמִים׃
יא לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי וּלְעוֹג מֶלֶךְ הַבָּשָׁן וּלְכֹל מַמְלְכוֹת כְּנָעַן׃
יב וְנָתַן אַרְצָם נַחֲלָה נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ׃ יג יְהוָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם
יְהוָה זִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר׃ יד כִּי־יָדִין יְהוָה עַמּוֹ וְעַל־עֲבָדָיו יִתְנֶחָם׃
טו עֲצַבֵּי הַגּוֹיִם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם׃ טז פֶּה לָהֶם וְלֹא
יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ׃ יז אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יַאֲזִינוּ אַף אֵין
יֶשׁ־רוּחַ בְּפִיהֶם׃ יח כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר בֹּטֵחַ בָּהֶם׃
יט בֵּית יִשְׂרָאֵל בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה בֵּית אַהֲרֹן בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃
כ בֵּית הַלֵּוִי בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה יִרְאֵי יְהוָה בָּרְכוּ אֶת־יְהוָה׃
כא בָּרוּךְ יְהוָה מִצִּיּוֹן שֹׁכֵן יְרוּשָׁלָםִ הַלְלוּיָהּ׃

א הוֹדוּ לַיהוָה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
ב הוֹדוּ לֵאלֹהֵי הָאֱלֹהִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
ג הוֹדוּ לַאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
ד לְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת גְּדֹלוֹת לְבַדּוֹ כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃
ה לְעֹשֵׂה הַשָּׁמַיִם בִּתְבוּנָה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ׃

עָשִׂיתָ מָלְאָה הָאָרֶץ קִנְיָנֶךָ׃ זֶה הַיָּם גָּדוֹל וּרְחַב יָדָיִם שָׁם רֶמֶשׂ וְאֵין מִסְפָּר חַיּוֹת קְטַנּוֹת עִם גְּדֹלוֹת׃ שָׁם אֳנִיּוֹת יְהַלֵּכוּן לִוְיָתָן זֶה יָצַרְתָּ לְשַׂחֶק בּוֹ׃ כֻּלָּם אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּן לָתֵת אָכְלָם בְּעִתּוֹ׃ תִּתֵּן לָהֶם יִלְקֹטוּן תִּפְתַּח יָדְךָ יִשְׂבְּעוּן טוֹב׃ תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ יִבָּהֵלוּן תֹּסֵף רוּחָם יִגְוָעוּן וְאֶל עֲפָרָם יְשׁוּבוּן׃ תְּשַׁלַּח רוּחֲךָ יִבָּרֵאוּן וּתְחַדֵּשׁ פְּנֵי אֲדָמָה׃ יְהִי כְבוֹד יְהוָֹה לְעוֹלָם יִשְׂמַח יְהוָֹה בְּמַעֲשָׂיו׃ הַמַּבִּיט לָאָרֶץ וַתִּרְעָד יִגַּע בֶּהָרִים וְיֶעֱשָׁנוּ׃ אָשִׁירָה לַיהוָֹה בְּחַיָּי אֲזַמְּרָה לֵאלֹהַי בְּעוֹדִי׃ יֶעֱרַב עָלָיו שִׂיחִי אָנֹכִי אֶשְׂמַח בַּיהוָֹה׃ יִתַּמּוּ חַטָּאִים מִן הָאָרֶץ וּרְשָׁעִים עוֹד אֵינָם בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָֹה הַלְלוּיָהּ׃

מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָֹה שִׁיר חָדָשׁ כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לּוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ׃ הוֹדִיעַ יְהוָֹה יְשׁוּעָתוֹ לְעֵינֵי הַגּוֹיִם גִּלָּה צִדְקָתוֹ׃ זָכַר חַסְדּוֹ וֶאֱמוּנָתוֹ לְבֵית יִשְׂרָאֵל רָאוּ כָל אַפְסֵי אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ׃ הָרִיעוּ לַיהוָֹה כָּל הָאָרֶץ פִּצְחוּ וְרַנְּנוּ וְזַמֵּרוּ׃ זַמְּרוּ לַיהוָֹה בְּכִנּוֹר בְּכִנּוֹר וְקוֹל זִמְרָה׃ בַּחֲצֹצְרוֹת וְקוֹל שׁוֹפָר הָרִיעוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ יְהוָֹה׃ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃ נְהָרוֹת יִמְחֲאוּ כָף יַחַד הָרִים יְרַנֵּנוּ׃ לִפְנֵי יְהוָֹה כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בְּמֵישָׁרִים׃

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֶשָּׂא עֵינַי אֶל הֶהָרִים מֵאַיִן יָבֹא עֶזְרִי׃ עֶזְרִי מֵעִם יְהוָֹה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ׃ אַל יִתֵּן לַמּוֹט רַגְלֶךָ אַל יָנוּם שֹׁמְרֶךָ׃ הִנֵּה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל׃ יְהוָֹה שֹׁמְרֶךָ יְהוָֹה צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ׃ יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכֶּכָּה וְיָרֵחַ בַּלָּיְלָה׃ יְהוָֹה יִשְׁמָרְךָ מִכָּל רָע יִשְׁמֹר אֶת נַפְשֶׁךָ׃ יְהוָֹה יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם׃

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת לְדָוִד שָׂמַחְתִּי בְּאֹמְרִים לִי בֵּית יְהוָֹה נֵלֵךְ׃ עֹמְדוֹת הָיוּ רַגְלֵינוּ בִּשְׁעָרַיִךְ יְרוּשָׁלָםִ׃ יְרוּשָׁלַםִ הַבְּנוּיָה כְּעִיר שֶׁחֻבְּרָה לָּהּ יַחְדָּו׃ שֶׁשָּׁם עָלוּ שְׁבָטִים שִׁבְטֵי יָהּ עֵדוּת לְיִשְׂרָאֵל לְהֹדוֹת לְשֵׁם יְהוָֹה׃ כִּי שָׁמָּה יָשְׁבוּ כִסְאוֹת לְמִשְׁפָּט כִּסְאוֹת לְבֵית דָּוִד׃ שַׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלָםִ יִשְׁלָיוּ אֹהֲבָיִךְ׃ יְהִי שָׁלוֹם בְּחֵילֵךְ שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתָיִךְ׃ לְמַעַן אַחַי וְרֵעָי אֲדַבְּרָה נָּא שָׁלוֹם בָּךְ׃ לְמַעַן בֵּית יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ אֲבַקְשָׁה טוֹב לָךְ׃

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיֹּשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם׃ הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ׃ חָנֵּנוּ יְהוָֹה חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז׃ רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעַג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לִגְאֵיוֹנִים׃

עֹשֵׂה צְדָקוֹת יְהוָה וּמִשְׁפָּטִים לְכָל עֲשׁוּקִים: יוֹדִיעַ דְּרָכָיו לְמֹשֶׁה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲלִילוֹתָיו: רַחוּם וְחַנּוּן יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חָסֶד: לֹא לָנֶצַח יָרִיב וְלֹא לְעוֹלָם יִטּוֹר: לֹא כַחֲטָאֵינוּ עָשָׂה לָנוּ וְלֹא כַעֲוֹנֹתֵינוּ גָּמַל עָלֵינוּ: כִּי כִגְבֹהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל יְרֵאָיו: כִּרְחֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת פְּשָׁעֵינוּ: כְּרַחֵם אָב עַל בָּנִים רִחַם יְהוָה עַל יְרֵאָיו: כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוּר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ: אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ: כִּי רוּחַ עָבְרָה בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ: וְחֶסֶד יְהוָה מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים: לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ וּלְזֹכְרֵי פִקֻּדָיו לַעֲשׂוֹתָם: יְהוָה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה: בָּרְכוּ יְהוָה מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ: בָּרְכוּ יְהוָה כָּל צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ: בָּרְכוּ יְהוָה כָּל מַעֲשָׂיו בְּכָל מְקֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה:

בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה יְהוָה אֱלֹהַי גָּדַלְתָּ מְאֹד הוֹד וְהָדָר לָבָשְׁתָּ: עֹטֶה אוֹר כַּשַּׂלְמָה נוֹטֶה שָׁמַיִם כַּיְרִיעָה: הַמְקָרֶה בַמַּיִם עֲלִיּוֹתָיו הַשָּׂם עָבִים רְכוּבוֹ הַמְהַלֵּךְ עַל כַּנְפֵי רוּחַ: עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט: יָסַד אֶרֶץ עַל מְכוֹנֶיהָ בַּל תִּמּוֹט עוֹלָם וָעֶד: תְּהוֹם כַּלְּבוּשׁ כִּסִּיתוֹ עַל הָרִים יַעַמְדוּ מָיִם: מִן גַּעֲרָתְךָ יְנוּסוּן מִן קוֹל רַעַמְךָ יֵחָפֵזוּן: יַעֲלוּ הָרִים יֵרְדוּ בְקָעוֹת אֶל מְקוֹם זֶה יָסַדְתָּ לָהֶם: גְּבוּל שַׂמְתָּ בַּל יַעֲבֹרוּן בַּל יְשׁוּבוּן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ: הַמְשַׁלֵּחַ מַעְיָנִים בַּנְּחָלִים בֵּין הָרִים יְהַלֵּכוּן: יַשְׁקוּ כָּל חַיְתוֹ שָׂדָי יִשְׁבְּרוּ פְרָאִים צְמָאָם: עֲלֵיהֶם עוֹף הַשָּׁמַיִם יִשְׁכּוֹן מִבֵּין עֳפָאיִם יִתְּנוּ קוֹל: מַשְׁקֶה הָרִים מֵעֲלִיּוֹתָיו מִפְּרִי מַעֲשֶׂיךָ תִּשְׂבַּע הָאָרֶץ: מַצְמִיחַ חָצִיר לַבְּהֵמָה וְעֵשֶׂב לַעֲבֹדַת הָאָדָם לְהוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ: וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ לְהַצְהִיל פָּנִים מִשָּׁמֶן וְלֶחֶם לְבַב אֱנוֹשׁ יִסְעָד: יִשְׂבְּעוּ עֲצֵי יְהוָה אַרְזֵי לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטָע: אֲשֶׁר שָׁם צִפֳּרִים יְקַנֵּנוּ חֲסִידָה בְּרוֹשִׁים בֵּיתָהּ: הָרִים הַגְּבֹהִים לַיְּעֵלִים סְלָעִים מַחְסֶה לַשְׁפַנִּים: עָשָׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים שֶׁמֶשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ: תָּשֶׁת חֹשֶׁךְ וִיהִי לָיְלָה בּוֹ תִרְמֹשׂ כָּל חַיְתוֹ יָעַר: הַכְּפִירִים שֹׁאֲגִים לַטָּרֶף וּלְבַקֵּשׁ מֵאֵל אָכְלָם: תִּזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ יֵאָסֵפוּן וְאֶל מְעוֹנֹתָם יִרְבָּצוּן: יֵצֵא אָדָם לְפָעֳלוֹ וְלַעֲבֹדָתוֹ עֲדֵי עָרֶב: מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה כֻּלָּם בְּחָכְמָה

בָאֱלֹהִים אֲדֹנָי וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: כָּל גּוֹיִם אֲשֶׁר עָשִׂיתָ יָבוֹאוּ וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ אֲדֹנָי וִיכַבְּדוּ לִשְׁמֶךָ: כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעוֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: הוֹרֵנִי יְהוָה דַּרְכֶּךָ אֲהַלֵּךְ בַּאֲמִתֶּךָ יַחֵד לְבָבִי לְיִרְאָה שְׁמֶךָ: אוֹדְךָ אֲדֹנָי אֱלֹהַי בְּכָל לְבָבִי וַאֲכַבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: כִּי חַסְדְּךָ גָּדוֹל עָלָי וְהִצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְּׁאוֹל תַּחְתִּיָּה: אֱלֹהִים זֵדִים קָמוּ עָלַי וַעֲדַת עָרִיצִים בִּקְשׁוּ נַפְשִׁי וְלֹא שָׂמוּךָ לְנֶגְדָּם: וְאַתָּה אֲדֹנָי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי תְּנָה עֻזְּךָ לְעַבְדֶּךָ וְהוֹשִׁיעָה לְבֶן אֲמָתֶךָ: עֲשֵׂה עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה וְיִרְאוּ שֹׂנְאַי וְיֵבֹשׁוּ כִּי אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתַּנִי וְנִחַמְתָּנִי:

תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ: יְהוָה שִׁמְעָה תְפִלָּתִי וְשַׁוְעָתִי אֵלֶיךָ תָבוֹא: אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי בְּיוֹם צַר לִי הַטֵּה אֵלַי אָזְנֶךָ בְּיוֹם אֶקְרָא מַהֵר עֲנֵנִי: כִּי כָלוּ בְעָשָׁן יָמָי וְעַצְמוֹתַי כְּמוֹקֵד נִחָרוּ: הוּכָּה כָעֵשֶׂב וַיִּבַשׁ לִבִּי כִּי שָׁכַחְתִּי מֵאֲכֹל לַחְמִי: מִקּוֹל אַנְחָתִי דָּבְקָה עַצְמִי לִבְשָׂרִי: דָּמִיתִי לִקְאַת מִדְבָּר הָיִיתִי כְּכוֹס חֳרָבוֹת: שָׁקַדְתִּי וָאֶהְיֶה כְּצִפּוֹר בּוֹדֵד עַל גָּג: כָּל הַיּוֹם חֵרְפוּנִי אוֹיְבָי מְהוֹלָלַי בִּי נִשְׁבָּעוּ: כִּי אֵפֶר כַּלֶּחֶם אָכָלְתִּי וְשִׁקֻּוַי בִּבְכִי מָסָכְתִּי: מִפְּנֵי זַעַמְךָ וְקִצְפֶּךָ כִּי נְשָׂאתַנִי וַתַּשְׁלִיכֵנִי: יָמַי כְּצֵל נָטוּי וַאֲנִי כָּעֵשֶׂב אִיבָשׁ: וְאַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וְזִכְרְךָ לְדֹר וָדֹר: אַתָּה תָקוּם תְּרַחֵם צִיּוֹן כִּי עֵת לְחֶנְנָהּ כִּי בָא מוֹעֵד: כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבָנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ יְחֹנֵנוּ: וְיִירְאוּ גוֹיִם אֶת שֵׁם יְהוָה וְכָל מַלְכֵי הָאָרֶץ אֶת כְּבוֹדֶךָ: כִּי בָנָה יְהוָה צִיּוֹן נִרְאָה בִּכְבוֹדוֹ: פָּנָה אֶל תְּפִלַּת הָעַרְעָר וְלֹא בָזָה אֶת תְּפִלָּתָם: תִּכָּתֶב זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן וְעַם נִבְרָא יְהַלֶּל יָהּ: כִּי הִשְׁקִיף מִמְּרוֹם קָדְשׁוֹ יְהוָה מִשָּׁמַיִם אֶל אֶרֶץ הִבִּיט: לִשְׁמֹעַ אֶנְקַת אָסִיר לְפַתֵּחַ בְּנֵי תְמוּתָה: לְסַפֵּר בְּצִיּוֹן שֵׁם יְהוָה וּתְהִלָּתוֹ בִּירוּשָׁלָיִם: בְּהִקָּבֵץ עַמִּים יַחְדָּו וּמַמְלָכוֹת לַעֲבֹד אֶת יְהוָה: עִנָּה בַדֶּרֶךְ כֹּחִי קִצַּר יָמָי: אֹמַר אֵלִי אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמָי בְּדוֹר דּוֹרִים שְׁנוֹתֶיךָ: לְפָנִים הָאָרֶץ יָסַדְתָּ וּמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ שָׁמָיִם: הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד וְכֻלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ כַּלְּבוּשׁ תַּחֲלִיפֵם וְיַחֲלֹפוּ: וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ: בְּנֵי עֲבָדֶיךָ יִשְׁכּוֹנוּ וְזַרְעָם לְפָנֶיךָ יִכּוֹן:

לְדָוִד בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה וְכָל קְרָבַי אֶת שֵׁם קָדְשׁוֹ: בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת יְהוָה וְאַל תִּשְׁכְּחִי כָּל גְּמוּלָיו: הַסֹּלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵכִי הָרֹפֵא לְכָל תַּחֲלוּאָיְכִי: הַגּוֹאֵל מִשַּׁחַת חַיָּיְכִי הַמְעַטְּרֵכִי חֶסֶד וְרַחֲמִים: הַמַּשְׂבִּיעַ בַּטּוֹב עֶדְיֵךְ תִּתְחַדֵּשׁ כַּנֶּשֶׁר נְעוּרָיְכִי:

וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ: כִּי לֹא תַחְפֹּץ זֶבַח וְאֶתֵּנָה עוֹלָה לֹא תִרְצֶה: זִבְחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נִשְׁבָּרָה לֵב נִשְׁבָּר וְנִדְכֶּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה: הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים:

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד שִׁיר: לְךָ דֻמִיָּה תְהִלָּה אֱלֹהִים בְּצִיּוֹן וּלְךָ יְשֻׁלַּם נֶדֶר: שֹׁמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ: דִּבְרֵי עֲוֺנֹת גָּבְרוּ מֶנִּי פְּשָׁעֵינוּ אַתָּה תְכַפְּרֵם: אַשְׁרֵי תִּבְחַר וּתְקָרֵב יִשְׁכֹּן חֲצֵרֶיךָ נִשְׂבְּעָה בְּטוּב בֵּיתֶךָ קְדֹשׁ הֵיכָלֶךָ: נוֹרָאוֹת בְּצֶדֶק תַּעֲנֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ מִבְטָח כָּל קַצְוֵי אֶרֶץ וְיָם רְחֹקִים: מֵכִין הָרִים בְּכֹחוֹ נֶאְזָר בִּגְבוּרָה: מַשְׁבִּיחַ שְׁאוֹן יַמִּים שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וַהֲמוֹן לְאֻמִּים: וַיִּירְאוּ יֹשְׁבֵי קְצָוֺת מֵאוֹתֹתֶיךָ מוֹצָאֵי בֹקֶר וָעֶרֶב תַּרְנִין: פָּקַדְתָּ הָאָרֶץ וַתְּשֹׁקְקֶהָ רַבַּת תַּעְשְׁרֶנָּה פֶּלֶג אֱלֹהִים מָלֵא מָיִם תָּכִין דְּגָנָם כִּי כֵן תְּכִינֶהָ: תְּלָמֶיהָ רַוֵּה נַחֵת גְּדוּדֶהָ בִּרְבִיבִים תְּמֹגְגֶנָּה צִמְחָהּ תְּבָרֵךְ: עִטַּרְתָּ שְׁנַת טוֹבָתֶךָ וּמַעְגָּלֶיךָ יִרְעֲפוּן דָּשֶׁן: יִרְעֲפוּ נְאוֹת מִדְבָּר וְגִיל גְּבָעוֹת תַּחְגֹּרְנָה: לָבְשׁוּ כָרִים הַצֹּאן וַעֲמָקִים יַעַטְפוּ בָר יִתְרוֹעֲעוּ אַף יָשִׁירוּ:

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר: רָצִיתָ יְהוָֹה אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבוּת יַעֲקֹב: נָשָׂאתָ עֲוֺן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָל חַטָּאתָם סֶלָה: אָסַפְתָּ כָל עֶבְרָתֶךָ הֱשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ: שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ: הַלְעוֹלָם תֶּאֱנַף בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר: הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ בָךְ: הַרְאֵנוּ יְהוָֹה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן לָנוּ: אֶשְׁמְעָה מַה יְדַבֵּר הָאֵל יְהוָֹה כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל עַמּוֹ וְאֶל חֲסִידָיו וְאַל יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה: אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו יִשְׁעוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ: חֶסֶד וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ: אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף: גַּם יְהוָֹה יִתֵּן הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ: צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו:

תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יְהוָֹה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אַתָּה אֱלֹהַי הַבּוֹטֵחַ אֵלֶיךָ: חָנֵּנִי אֲדֹנָי כִּי אֵלֶיךָ אֶקְרָא כָּל הַיּוֹם: שַׂמֵּחַ נֶפֶשׁ עַבְדֶּךָ כִּי אֵלֶיךָ אֲדֹנָי נַפְשִׁי אֶשָּׂא: כִּי אַתָּה אֲדֹנָי טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קֹרְאֶיךָ: הַאֲזִינָה יְהוָֹה תְּפִלָּתִי וְהַקְשִׁיבָה בְּקוֹל תַּחֲנוּנוֹתָי: בְּיוֹם צָרָתִי אֶקְרָאֶךָּ כִּי תַעֲנֵנִי: אֵין כָּמוֹךָ

לְמַעַן שִׁמְךָ יְהוָֹה וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנִי כִּי רַב הוּא: מִי זֶה הָאִישׁ יְרֵא יְהוָֹה
יוֹרֶנּוּ בְּדֶרֶךְ יִבְחָר: נַפְשׁוֹ בְּטוֹב תָּלִין וְזַרְעוֹ יִירַשׁ אָרֶץ: סוֹד יְהוָֹה
לִירֵאָיו וּבְרִיתוֹ לְהוֹדִיעָם: עֵינַי תָּמִיד אֶל יְהוָֹה כִּי הוּא יוֹצִיא מֵרֶשֶׁת
רַגְלָי: פְּנֵה אֵלַי וְחָנֵּנִי כִּי יָחִיד וְעָנִי אָנִי: צָרוֹת לְבָבִי הִרְחִיבוּ מִמְּצוּקוֹתַי
הוֹצִיאֵנִי: רְאֵה עָנְיִי וַעֲמָלִי וְשָׂא לְכָל חַטֹּאתָי: רְאֵה אוֹיְבַי כִּי רָבּוּ וְשִׂנְאַת
חָמָס שְׂנֵאוּנִי: שָׁמְרָה נַפְשִׁי וְהַצִּילֵנִי אַל אֵבוֹשׁ כִּי חָסִיתִי בָךְ: תֹּם וָיֹשֶׁר
יִצְּרוּנִי כִּי קִוִּיתִיךָ: פְּדֵה אֱלֹהִים אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל צָרוֹתָיו:

לְדָוִד מַשְׂכִּיל אַשְׁרֵי נְשׂוּי פֶּשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה: אַשְׁרֵי אָדָם לֹא
יַחְשֹׁב יְהוָֹה לוֹ עָוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: כִּי הֶחֱרַשְׁתִּי בָּלוּ
עֲצָמָי בְּשַׁאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם: כִּי יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יָדֶךָ
נֶהְפַּךְ לְשַׁדִּי בְּחַרְבֹנֵי קַיִץ סֶלָה: חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא
כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָֹה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן
חַטָּאתִי סֶלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל חָסִיד אֵלֶיךָ לְעֵת מְצֹא רַק
לְשֵׁטֶף מַיִם רַבִּים אֵלָיו לֹא יַגִּיעוּ: אַתָּה סֵתֶר לִי מִצַּר תִּצְּרֵנִי
רָנֵּי פַלֵּט תְּסוֹבְבֵנִי סֶלָה: אַשְׂכִּילְךָ וְאוֹרְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵלֵךְ אִיעֲצָה
עָלֶיךָ עֵינִי: אַל תִּהְיוּ כְּסוּס כְּפֶרֶד אֵין הָבִין בְּמֶתֶג וָרֶסֶן עֶדְיוֹ
לִבְלוֹם בַּל קְרֹב אֵלֶיךָ: רַבִּים מַכְאוֹבִים לָרָשָׁע וְהַבּוֹטֵחַ
בַּיהוָֹה חֶסֶד יְסוֹבְבֶנּוּ: שִׂמְחוּ בַיהוָֹה וְגִילוּ צַדִּיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל
יִשְׁרֵי לֵב:

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּבוֹא אֵלָיו נָתָן הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר בָּא אֶל בַּת שָׁבַע:
חָנֵּנִי אֱלֹהִים כְּחַסְדֶּךָ כְּרֹב רַחֲמֶיךָ מְחֵה פְשָׁעָי: הֶרֶב כַּבְּסֵנִי
מֵעֲוֹנִי וּמֵחַטָּאתִי טַהֲרֵנִי: כִּי פְשָׁעַי אֲנִי אֵדָע וְחַטָּאתִי נֶגְדִּי תָמִיד: לְךָ
לְבַדְּךָ חָטָאתִי וְהָרַע בְּעֵינֶיךָ עָשִׂיתִי לְמַעַן תִּצְדַּק בְּדָבְרֶךָ תִּזְכֶּה בְשָׁפְטֶךָ:
הֵן בְּעָווֹן חוֹלָלְתִּי וּבְחֵטְא יֶחֱמַתְנִי אִמִּי: הֵן אֱמֶת חָפַצְתָּ בַטֻּחוֹת וּבְסָתֻם
חָכְמָה תוֹדִיעֵנִי: תְּחַטְּאֵנִי בְאֵזוֹב וְאֶטְהָר תְּכַבְּסֵנִי וּמִשֶּׁלֶג אַלְבִּין: תַּשְׁמִיעֵנִי
שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה תָּגֵלְנָה עֲצָמוֹת דִּכִּיתָ: הַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאָי וְכָל עֲוֹנֹתַי
מְחֵה: לֵב טָהוֹר בְּרָא לִי אֱלֹהִים וְרוּחַ נָכוֹן חַדֵּשׁ בְּקִרְבִּי: אַל תַּשְׁלִיכֵנִי
מִלְּפָנֶיךָ וְרוּחַ קָדְשְׁךָ אַל תִּקַּח מִמֶּנִּי: הָשִׁיבָה לִּי שְׂשׂוֹן יִשְׁעֶךָ וְרוּחַ
נְדִיבָה תִסְמְכֵנִי: אֲלַמְּדָה פֹשְׁעִים דְּרָכֶיךָ וְחַטָּאִים אֵלֶיךָ יָשׁוּבוּ: הַצִּילֵנִי
מִדָּמִים אֱלֹהִים אֱלֹהֵי תְּשׁוּעָתִי תְּרַנֵּן לְשׁוֹנִי צִדְקָתֶךָ: אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח

יד כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי יָדַע שְׁמִי: טו יִקְרָאֵנִי
וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ אָנֹכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: אֹרֶךְ יָמִים
אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

מה שמוסיפין עוד מזמורים ביוה"כ נזכר בסדר רע"ג ובטור סי' תר"כ (ועי' עוד בטור סי' תקע"ט בתשובת הגאונים לענין תענית לבור) ובמנהיג וכרד"א. וכתב הרד"א ומוסיפין אחר יושב בסתר עליון (שהוא סוף המזמורים שמוסיפין בשבתות וימים טובים לפי מנהג הקדמונים. כמ"ש בבאורי בחלק ראש השנה ע"ש.) שנים עשר מזמורים. יש מהם שהם מענין היום (כלומר מזמורא דיומא. כדאיתא במסכת סופרים פ"ט ה"ב. ביום הכפורים ברכי נפשי וממעמקים קראתיך ה'. והנה אין בברכי נפשי דבר מענין יוה"כ. ואפשר שהוא מה שנאמר בו יתמו חטאים מן הארץ ודרשו בפ"ק דברכות מי כתיב חוטאים חטאים כתיב. שיתמו העונות. והגר"א ז"ל מחק ברכי נפשי ולא גרס רק ממעמקים. והרמ"ע בתשובה סי' כ"ה כתב ובשל יוה"כ שנו שם ברכי נפשי. ואנו מפרשים שהכונה על אותו מזמור המתחיל לדוד ברכי נפשי את ה' שהוא מעניינו של יום דכתיב ביה הסולח לכל עוניכי וכו' ע"ש. או שנדרש פסוק ממנו ליוה"כ. כמו תפלה לדוד שמעה ה' צדק עי' שוח"ט במקומו.) ויש מהם בעבור שהם מזמורים של בקשה והתחנונים הצריכים ליום ואלו הם תפלה לדוד שמעה ה' צדק וכו'.

תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְפִלָּתִי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה: מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים: בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַּיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל תִּמְצָא זַמֹּתִי בַּל יַעֲבָר פִּי: לִפְעֻלּוֹת אָדָם בִּדְבַר שְׂפָתֶיךָ אֲנִי שָׁמַרְתִּי אָרְחוֹת פָּרִיץ: תָּמֹךְ אֲשֻׁרַי בְּמַעְגְּלוֹתֶיךָ בַּל נָמוֹטּוּ פְעָמָי: אֲנִי קְרָאתִיךָ כִי תַעֲנֵנִי אֵל הַט אָזְנְךָ לִי שְׁמַע אִמְרָתִי: הַפְלֵה חֲסָדֶיךָ מוֹשִׁיעַ חוֹסִים מִמִּתְקוֹמְמִים בִּימִינֶךָ: שָׁמְרֵנִי כְּאִישׁוֹן בַּת עָיִן בְּצֵל כְּנָפֶיךָ תַּסְתִּירֵנִי: מִפְּנֵי רְשָׁעִים זוּ שַׁדּוּנִי אֹיְבַי בְּנֶפֶשׁ יַקִּיפוּ עָלָי: חֶלְבָּמוֹ סָּגְרוּ פִּימוֹ דִּבְּרוּ בְגֵאוּת: אַשֻּׁרֵינוּ עַתָּה סְבָבוּנוּ עֵינֵיהֶם יָשִׁיתוּ לִנְטוֹת בָּאָרֶץ: דִּמְיֹנוֹ כְּאַרְיֵה יִכְסוֹף לִטְרֹף וְכִכְפִיר יֹשֵׁב בְּמִסְתָּרִים: קוּמָה יְהוָה קַדְּמָה פָנָיו הַכְרִיעֵהוּ פַּלְּטָה נַפְשִׁי מֵרָשָׁע חַרְבֶּךָ: מִמְתִים יָדְךָ יְהוָה מִמְתִים מֵחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים וּצְפִינְךָ תְּמַלֵּא בִטְנָם יִשְׂבְּעוּ בָנִים וְהִנִּיחוּ יִתְרָם לְעוֹלְלֵיהֶם: אֲנִי בְּצֶדֶק אֶחֱזֶה פָנֶיךָ אֶשְׂבְּעָה בְהָקִיץ תְּמוּנָתֶךָ:

לְדָוִד אֵלֶיךָ יְהוָה נַפְשִׁי אֶשָּׂא: אֱלֹהַי בְּךָ בָטַחְתִּי אַל אֵבוֹשָׁה אַל יַעַלְצוּ אֹיְבַי לִי: גַּם כָּל קֹוֶיךָ לֹא יֵבֹשׁוּ יֵבֹשׁוּ הַבּוֹגְדִים רֵיקָם: דְּרָכֶיךָ יְהוָה הוֹדִיעֵנִי אֹרְחוֹתֶיךָ לַמְּדֵנִי: הַדְרִיכֵנִי בַאֲמִתֶּךָ וְלַמְּדֵנִי כִּי אַתָּה אֱלֹהֵי יִשְׁעִי אוֹתְךָ קִוִּיתִי כָּל הַיּוֹם: זְכֹר־רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: חַטֹּאות נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אַל תִּזְכֹּר כְּחַסְדְּךָ זְכָר לִי אַתָּה לְמַעַן טוּבְךָ יְהוָה: טוֹב וְיָשָׁר יְהוָה עַל כֵּן יוֹרֶה חַטָּאִים בַּדָּרֶךְ: יַדְרֵךְ עֲנָוִים בַּמִּשְׁפָּט וִילַמֵּד עֲנָוִים דַּרְכּוֹ: כָּל אָרְחוֹת יְהוָה חֶסֶד וֶאֱמֶת לְנֹצְרֵי בְרִיתוֹ וְעֵדֹתָיו:

א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ
בְּדֹר וָדֹר׃ ב בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל
וּמֵעוֹלָם עַד עוֹלָם אַתָּה אֵל׃ ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד דַּכָּא וַתֹּאמֶר
שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם׃ ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר
וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה׃ ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף׃
ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ׃ ז כִּי כָלִינוּ בְאַפֶּךָ
וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ׃ ח שַׁתָּה עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלוּמֵנוּ לִמְאוֹר פָּנֶיךָ׃
ט כִּי כָל יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ הֶגֶה׃ יְמֵי
שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם
עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה׃ יא מִי יוֹדֵעַ עֹז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ
עֶבְרָתֶךָ׃ יב לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבִא לְבַב חָכְמָה׃ יג שׁוּבָה
יְהֹוָה עַד מָתָי וְהִנָּחֵם עַל עֲבָדֶיךָ׃ יד שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ
וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל יָמֵינוּ׃ טו שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת
רָאִינוּ רָעָה׃ טז יֵרָאֶה אֶל עֲבָדֶיךָ פָעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל בְּנֵיהֶם׃
יז וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ׃

א יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן׃ ב אֹמַר לַיהֹוָה מַחְסִי
וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח בּוֹ׃ ג כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ
מִדֶּבֶר הַוּוֹת׃ ד בְּאֶבְרָתוֹ יָסֶךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה
וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ׃ ה לֹא תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם׃
ו מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם׃ ז יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף
וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ׃ ח רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת
רְשָׁעִים תִּרְאֶה׃ ט כִּי אַתָּה יְהֹוָה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ׃
י לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ׃ יא כִּי מַלְאָכָיו
יְצַוֶּה לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל דְּרָכֶיךָ׃ יב עַל כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן תִּגֹּף
בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ׃ יג עַל שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין׃

יג מִשָּׁמַיִם הִבִּיט יְהוָה רָאָה אֶת כָּל בְּנֵי הָאָדָם: יד מִמְּכוֹן
שִׁבְתּוֹ הִשְׁגִּיחַ אֶל כָּל ישְׁבֵי הָאָרֶץ: טו הַיֹּצֵר יַחַד לִבָּם הַמֵּבִין
אֶל כָּל מַעֲשֵׂיהֶם: טז אֵין הַמֶּלֶךְ נוֹשָׁע בְּרָב חָיִל גִּבּוֹר לֹא יִנָּצֵל
בְּרָב כֹּחַ: יז שֶׁקֶר הַסּוּס לִתְשׁוּעָה וּבְרֹב חֵילוֹ לֹא יְמַלֵּט:
יח הִנֵּה עֵין יְהוָה אֶל יְרֵאָיו לַמְיַחֲלִים לְחַסְדּוֹ: יט לְהַצִּיל מִמָּוֶת
נַפְשָׁם וּלְחַיּוֹתָם בָּרָעָב: כ נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ
הוּא: כא כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: כב יְהִי
חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ:

א לְדָוִד בְּשַׁנּוֹתוֹ אֶת טַעְמוֹ לִפְנֵי אֲבִימֶלֶךְ וַיְגָרְשֵׁהוּ וַיֵּלַךְ:
ב אֲבָרְכָה אֶת יְהוָה בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהִלָּתוֹ בְּפִי:
ג בַּיהוָה תִּתְהַלֵּל נַפְשִׁי יִשְׁמְעוּ עֲנָוִים וְיִשְׂמָחוּ: ד גַּדְּלוּ לַיהוָה
אִתִּי וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו: ה דָּרַשְׁתִּי אֶת יְהוָה וְעָנָנִי וּמִכָּל
מְגוּרוֹתַי הִצִּילָנִי: ו הִבִּיטוּ אֵלָיו וְנָהָרוּ וּפְנֵיהֶם אַל יֶחְפָּרוּ: ז זֶה
עָנִי קָרָא וַיהוָה שָׁמֵעַ וּמִכָּל צָרוֹתָיו הוֹשִׁיעוֹ: ח חֹנֶה מַלְאַךְ
יְהוָה סָבִיב לִירֵאָיו וַיְחַלְּצֵם: ט טַעֲמוּ וּרְאוּ כִּי טוֹב יְהוָה אַשְׁרֵי
הַגֶּבֶר יֶחֱסֶה בּוֹ: י יְראוּ אֶת יְהוָה קְדשָׁיו כִּי אֵין מַחְסוֹר
לִירֵאָיו: כ כְּפִירִים רָשׁוּ וְרָעֵבוּ וְדֹרְשֵׁי יְהוָה לֹא יַחְסְרוּ כָל
טוֹב: ל לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת יְהוָה אֲלַמֶּדְכֶם: ט מִי הָאִישׁ
הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב: יד נְצוֹר לְשׁוֹנְךָ מֵרָע
וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה: טו סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם
וְרָדְפֵהוּ: טז עֵינֵי יְהוָה אֶל צַדִּיקִים וְאָזְנָיו אֶל שַׁוְעָתָם: יז פְּנֵי
יְהוָה בְּעֹשֵׂי רָע לְהַכְרִית מֵאֶרֶץ זִכְרָם: יח צָעֲקוּ וַיהוָה שָׁמֵעַ
וּמִכָּל צָרוֹתָם הִצִּילָם: יט קָרוֹב יְהוָה לְנִשְׁבְּרֵי לֵב וְאֶת דַּכְּאֵי
רוּחַ יוֹשִׁיעַ: כ רַבּוֹת רָעוֹת צַדִּיק וּמִכֻּלָּם יַצִּילֶנּוּ יְהוָה: כא שֹׁמֵר
כָּל עַצְמוֹתָיו אַחַת מֵהֵנָּה לֹא נִשְׁבָּרָה: כב תְּמוֹתֵת רָשָׁע רָעָה
וְשֹׂנְאֵי צַדִּיק יֶאְשָׁמוּ: כג פּוֹדֶה יְהוָה נֶפֶשׁ עֲבָדָיו וְלֹא יֶאְשְׁמוּ
כָּל הַחוֹסִים בּוֹ:

יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ׃
כֹּל הַנְּשָׁמָה תְּהַלֵּל יָהּ הַלְלוּיָהּ׃

א לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ב הַשָּׁמַיִם מְסַפְּרִים כְּבוֹד אֵל וּמַעֲשֵׂה
יָדָיו מַגִּיד הָרָקִיעַ׃ ג יוֹם לְיוֹם יַבִּיעַ אֹמֶר וְלַיְלָה
לְּלַיְלָה יְחַוֶּה דָּעַת׃ ד אֵין אֹמֶר וְאֵין דְּבָרִים בְּלִי נִשְׁמָע קוֹלָם׃
ה בְּכָל הָאָרֶץ | יָצָא קַוָּם וּבִקְצֵה תֵבֵל מִלֵּיהֶם לַשֶּׁמֶשׁ שָׂם אֹהֶל
בָּהֶם׃ ו וְהוּא כְּחָתָן יֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ יָשִׂישׂ כְּגִבּוֹר לָרוּץ אֹרַח׃
ז מִקְצֵה הַשָּׁמַיִם מוֹצָאוֹ וּתְקוּפָתוֹ עַל קְצוֹתָם וְאֵין נִסְתָּר מֵחַמָּתוֹ׃
ח תּוֹרַת יְהוָה תְּמִימָה מְשִׁיבַת נָפֶשׁ עֵדוּת יְהוָה נֶאֱמָנָה
מַחְכִּימַת פֶּתִי׃ ט פִּקּוּדֵי יְהוָה יְשָׁרִים מְשַׂמְּחֵי לֵב מִצְוַת יְהוָה
בָּרָה מְאִירַת עֵינָיִם׃ י יִרְאַת יְהוָה טְהוֹרָה עוֹמֶדֶת לָעַד מִשְׁפְּטֵי
יְהוָה אֱמֶת צָדְקוּ יַחְדָּו׃ יא הַנֶּחֱמָדִים מִזָּהָב וּמִפַּז רָב וּמְתוּקִים
מִדְּבַשׁ וְנֹפֶת צוּפִים׃ יב גַּם עַבְדְּךָ נִזְהָר בָּהֶם בְּשָׁמְרָם עֵקֶב
רָב׃ יג שְׁגִיאוֹת מִי יָבִין מִנִּסְתָּרוֹת נַקֵּנִי׃ יד גַּם מִזֵּדִים חֲשֹׂךְ
עַבְדֶּךָ אַל יִמְשְׁלוּ בִי אָז אֵיתָם וְנִקֵּיתִי מִפֶּשַׁע רָב׃ טו יִהְיוּ לְרָצוֹן
אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי׃

א רַנְּנוּ צַדִּיקִים בַּיהוָה לַיְשָׁרִים נָאוָה תְהִלָּה׃ ב הוֹדוּ
לַיהוָה בְּכִנּוֹר בְּנֵבֶל עָשׂוֹר זַמְּרוּ לוֹ׃ ג שִׁירוּ לוֹ
שִׁיר חָדָשׁ הֵיטִיבוּ נַגֵּן בִּתְרוּעָה׃ ד כִּי יָשָׁר דְּבַר יְהוָה וְכָל
מַעֲשֵׂהוּ בֶּאֱמוּנָה׃ ה אֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט חֶסֶד יְהוָה מָלְאָה
הָאָרֶץ׃ ו בִּדְבַר יְהוָה שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּיו כָּל צְבָאָם׃
ז כֹּנֵס כַּנֵּד מֵי הַיָּם נֹתֵן בְּאֹצָרוֹת תְּהוֹמוֹת׃ ח יִירְאוּ מֵיְהוָה
כָּל־הָאָרֶץ מִמֶּנּוּ יָגוּרוּ כָּל יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ ט כִּי הוּא אָמַר וַיֶּהִי
הוּא צִוָּה וַיַּעֲמֹד׃ י יְהוָה הֵפִיר עֲצַת גּוֹיִם הֵנִיא מַחְשְׁבוֹת
עַמִּים׃ יא עֲצַת יְהוָה לְעוֹלָם תַּעֲמֹד מַחְשְׁבוֹת לִבּוֹ לְדֹר וָדֹר׃
יב אַשְׁרֵי הַגּוֹי אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהָיו הָעָם בָּחַר לְנַחֲלָה לוֹ׃

לְעָם בָּרוּךְ אֱלֹהִים: אֵל נְקָמוֹת יְהוָה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל גֵּאִים: לַיהוָה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה: יְהוָה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: הוֹשִׁיעָה אֶת עַמֶּךָ וּבָרֵךְ אֶת נַחֲלָתֶךָ וּרְעֵם וְנַשְּׂאֵם עַד הָעוֹלָם: נַפְשֵׁנוּ חִכְּתָה לַיהוָה עֶזְרֵנוּ וּמָגִנֵּנוּ הוּא: כִּי בוֹ יִשְׂמַח לִבֵּנוּ כִּי בְשֵׁם קָדְשׁוֹ בָטָחְנוּ: יְהִי חַסְדְּךָ יְהוָה עָלֵינוּ כַּאֲשֶׁר יִחַלְנוּ לָךְ: הַרְאֵנוּ יְהוָה חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן לָנוּ: קוּמָה עֶזְרָתָה לָּנוּ וּפְדֵנוּ לְמַעַן חַסְדֶּךָ: אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיהוָה אֱלֹהָיו: וַאֲנִי בְּחַסְדְּךָ בָטַחְתִּי יָגֵל לִבִּי בִּישׁוּעָתֶךָ אָשִׁירָה לַיהוָה כִּי גָמַל עָלָי:

אֲרוֹמִמְךָ יְהוָה כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אֹיְבַי לִי: יְהוָה אֱלֹהָי שִׁוַּעְתִּי אֵלֶיךָ וַתִּרְפָּאֵנִי: יְהוָה הֶעֱלִיתָ מִן שְׁאוֹל נַפְשִׁי חִיִּיתַנִי מִיָּרְדִי בוֹר: זַמְּרוּ לַיהוָה חֲסִידָיו וְהוֹדוּ לְזֵכֶר קָדְשׁוֹ: כִּי רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ בָּעֶרֶב יָלִין בֶּכִי וְלַבֹּקֶר רִנָּה: וַאֲנִי אָמַרְתִּי בְשַׁלְוִי בַּל אֶמּוֹט לְעוֹלָם: יְהוָה בִּרְצוֹנְךָ הֶעֱמַדְתָּה לְהַרְרִי עֹז הִסְתַּרְתָּ פָנֶיךָ הָיִיתִי נִבְהָל: אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא וְאֶל יְהוָה אֶתְחַנָּן: מַה בֶּצַע בְּדָמִי בְּרִדְתִּי אֶל שָׁחַת הֲיוֹדְךָ עָפָר הֲיַגִּיד אֲמִתֶּךָ: שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עֹזֵר לִי: הָפַכְתָּ מִסְפְּדִי לְמָחוֹל לִי פִּתַּחְתָּ שַׂקִּי וַתְּאַזְּרֵנִי שִׂמְחָה: לְמַעַן יְזַמֶּרְךָ כָבוֹד וְלֹא יִדֹּם יְהוָה אֱלֹהַי לְעוֹלָם אוֹדֶךָּ:

יקום לומר יהוה מלך. וכן כשהצבור אומרים אותו אע״פ שהוא אינו אומרו עמהם שהוא במקום אחר מתפלתו. עכ״פ יקום כשאומרים אותו לפי כוי (מש״ח).

יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים יְהוָה הוּא הָאֱלֹהִים ב״פ:

יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ב״פ

וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד: הוֹשִׁיעֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי

מִשְׁפָּטָיו: זִכְרוּ לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. דָּבָר צִוָּה לְאֶלֶף דּוֹר: אֲשֶׁר
כָּרַת אֶת אַבְרָהָם. וּשְׁבוּעָתוֹ לְיִצְחָק: וַיַּעֲמִידֶהָ לְיַעֲקֹב לְחֹק
לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶרֶץ כְּנָעַן. חֶבֶל
נַחֲלַתְכֶם: בִּהְיוֹתְכֶם מְתֵי מִסְפָּר כִּמְעַט וְגָרִים בָּהּ: וַיִּתְהַלְּכוּ
מִגּוֹי אֶל גּוֹי. וּמִמַּמְלָכָה אֶל עַם אַחֵר: לֹא הִנִּיחַ לְאִישׁ לְעָשְׁקָם.
וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אַל תִּגְּעוּ בִּמְשִׁיחָי. וּבִנְבִיאַי אַל תָּרֵעוּ:
שִׁירוּ לַיהוָה כָּל הָאָרֶץ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם אֶל יוֹם יְשׁוּעָתוֹ: סַפְּרוּ
בַגּוֹיִם | אֶת כְּבוֹדוֹ. בְּכָל הָעַמִּים נִפְלְאֹתָיו: כִּי גָדוֹל יְהוָה
וּמְהֻלָּל מְאֹד וְנוֹרָא הוּא עַל כָּל אֱלֹהִים: כִּי כָּל
אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים. יפסיק מעט וַיהוָה שָׁמַיִם עָשָׂה:
הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו. עֹז וְחֶדְוָה בִּמְקוֹמוֹ: הָבוּ לַיהוָה מִשְׁפְּחוֹת
עַמִּים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ. שְׂאוּ
מִנְחָה וּבֹאוּ לְפָנָיו. הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: חִילוּ מִלְּפָנָיו
כָּל הָאָרֶץ. אַף תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל תִּמּוֹט: יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל
הָאָרֶץ. וְיֹאמְרוּ בַגּוֹיִם יְהוָה מָלָךְ: יִרְעַם הַיָּם וּמְלוֹאוֹ. יַעֲלֹץ
הַשָּׂדֶה וְכָל אֲשֶׁר בּוֹ: אָז יְרַנְּנוּ עֲצֵי הַיָּעַר. מִלִּפְנֵי יְהוָה כִּי בָא
לִשְׁפּוֹט אֶת הָאָרֶץ: הוֹדוּ לַיהוָה כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: כ״פ
וְאִמְרוּ הוֹשִׁיעֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ. וְקַבְּצֵנוּ וְהַצִּילֵנוּ מִן
הַגּוֹיִם לְהוֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ. לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: בָּרוּךְ יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעֹלָם. וַיֹּאמְרוּ כָל הָעָם אָמֵן.
וְהַלֵּל לַיהוָה:

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ. וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ. כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: וְהוּא
רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ:
אַתָּה יְהוָה לֹא תִכְלָא רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי חַסְדְּךָ וַאֲמִתְּךָ תָּמִיד יִצְּרוּנִי: זְכֹר
רַחֲמֶיךָ יְהוָה וַחֲסָדֶיךָ. כִּי מֵעוֹלָם הֵמָּה: תְּנוּ עֹז לֵאלֹהִים עַל יִשְׂרָאֵל גַּאֲוָתוֹ
וְעֻזּוֹ בַּשְּׁחָקִים: נוֹרָא אֱלֹהִים מִמִּקְדָּשֶׁיךָ אֵל יִשְׂרָאֵל הוּא נֹתֵן עֹז וְתַעֲצֻמוֹת

לעם

ד מִכְּלָל וּפְרָט. ה מִפְּרָט וּכְלָל. ו כְּלָל וּפְרָט וּכְלָל. אִי אַתָּה דָן אֶלָּא כְּעֵין הַפְּרָט. ז מִכְּלָל שֶׁהוּא צָרִיךְ לִפְרָט. וּמִפְּרָט שֶׁהוּא צָרִיךְ לִכְלָל. ח וְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל. וְיָצָא מִן הַכְּלָל לְלַמֵּד. לֹא לְלַמֵּד עַל עַצְמוֹ יָצָא. אֶלָּא לְלַמֵּד עַל הַכְּלָל כֻּלּוֹ יָצָא. ט וְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל. וְיָצָא לִטְעוֹן טֹעַן אֶחָד שֶׁהוּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וְלֹא לְהַחֲמִיר. י וְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל וְיָצָא לִטְעוֹן טֹעַן אַחֵר שֶׁלֹּא כְעִנְיָנוֹ יָצָא לְהָקֵל וּלְהַחֲמִיר. יא וְכָל דָּבָר שֶׁהָיָה בִּכְלָל. וְיָצָא לִדּוֹן בְּדָבָר חָדָשׁ. אִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחֲזִירוֹ לִכְלָלוֹ. עַד שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ הַכָּתוּב לִכְלָלוֹ בְּפֵירוּשׁ. יב וְדָבָר הַלָּמֵד מֵעִנְיָנוֹ וְדָבָר הַלָּמֵד מִסּוֹפוֹ. יג וְכֵן שְׁנֵי כְתוּבִין הַמַּכְחִישִׁין זֶה אֶת זֶה עַד שֶׁיָּבֹא הַכָּתוּב הַשְּׁלִישִׁי וְיַכְרִיעַ בֵּינֵיהֶם:

יְהוּדָה בֶּן תֵּימָא אוֹמֵר הֱוֵי עַז כַּנָּמֵר וְקַל כַּנֶּשֶׁר וָרָץ כַּצְּבִי וְגִבּוֹר כָּאֲרִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹן אָבִיךָ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. הוּא הָיָה אוֹמֵר עַז פָּנִים לְגֵיהִנֹּם וּבֹשֶׁת פָּנִים לְגַן עֵדֶן:

ואומר קדיש דרבנן:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן. דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא קַדִּישְׁתָּא. דִּי בְאַתְרָא הָדֵין וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר. יְהֵא לְנָא וּלְהוֹן חִנָּא וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי. מִן קֳדָם מָרֵא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

הוֹדוּ לַיְיָ קִרְאוּ בִשְׁמוֹ הוֹדִיעוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ זַמְּרוּ לוֹ שִׂיחוּ בְּכָל נִפְלְאֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קָדְשׁוֹ יִשְׂמַח לֵב מְבַקְשֵׁי יְיָ: דִּרְשׁוּ יְהוָֹה וְעֻזּוֹ בַּקְּשׁוּ פָנָיו תָּמִיד: זִכְרוּ נִפְלְאֹתָיו אֲשֶׁר עָשָׂה מֹפְתָיו וּמִשְׁפְּטֵי פִיהוּ: זֶרַע יִשְׂרָאֵל עַבְדּוֹ. בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו: הוּא יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ

טָעוּן הַזָּיָה עַל בֵּין הַבַּדִּים וְעַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן. וְאִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב:

פָּרִים הַנִּשְׂרָפִים וּשְׂעִירִים הַנִּשְׂרָפִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן. וְדָמָן טָעוּן הַזָּיָה עַל הַפָּרֹכֶת וְעַל מִזְבַּח הַזָּהָב. מַתָּנָה אַחַת מֵהֶן מְעַכָּבֶת. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד מַעֲרָבִי שֶׁל מִזְבֵּחַ הַחִיצוֹן וְאִם לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב. אֵלּוּ וָאֵלּוּ נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדָּשֶׁן:

חַטֹּאת הַצִּבּוּר וְהַיָּחִיד. אֵלּוּ הֵן חַטֹּאת הַצִּבּוּר. שְׂעִירֵי רָאשֵׁי חֳדָשִׁים וְשֶׁל מוֹעֲדוֹת שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן. וְדָמָן טָעוּן אַרְבַּע מַתָּנוֹת עַל אַרְבַּע קְרָנוֹת. כֵּיצַד. עָלָה בַכֶּבֶשׁ וּפָנָה לַסּוֹבֵב. וּבָא לוֹ לְקֶרֶן דְּרוֹמִית מִזְרָחִית. מִזְרָחִית צְפוֹנִית. צְפוֹנִית מַעֲרָבִית. מַעֲרָבִית דְּרוֹמִית. שְׁיָרֵי הַדָּם הָיָה שׁוֹפֵךְ עַל יְסוֹד הַדְּרוֹמִי. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל מַאֲכָל. לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת:

הָעוֹלָה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָהּ בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָהּ בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָהּ טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וּטְעוּנָה הֶפְשֵׁט וְנִתּוּחַ. וְכָלִיל לָאִשִּׁים: זִבְחֵי שַׁלְמֵי צִבּוּר וַאֲשָׁמוֹת. אֵלּוּ הֵן אֲשָׁמוֹת. אֲשַׁם גְּזֵלוֹת. אֲשַׁם מְעִילוֹת. אֲשַׁם שִׁפְחָה חֲרוּפָה. אֲשַׁם נָזִיר. אֲשַׁם מְצוֹרָע. אָשָׁם תָּלוּי. שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלִי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין לִפְנִים מִן הַקְּלָעִים לְזִכְרֵי כְהֻנָּה בְּכָל מַאֲכָל. לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת: הַתּוֹדָה וְאֵיל נָזִיר קָדָשִׁים קַלִּים שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה. וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל. לְיוֹם וָלַיְלָה עַד חֲצוֹת. הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם. וְלִבְנֵיהֶם. וּלְעַבְדֵיהֶם: שְׁלָמִים קָדָשִׁים קַלִּים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה. וְדָמָן טָעוּן שְׁתֵּי מַתָּנוֹת שֶׁהֵן אַרְבַּע. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר לְכָל אָדָם בְּכָל מַאֲכָל. לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַמּוּרָם מֵהֶם כַּיּוֹצֵא בָהֶם. אֶלָּא שֶׁהַמּוּרָם נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים לִנְשֵׁיהֶם. וְלִבְנֵיהֶם. וּלְעַבְדֵיהֶם: הַבְּכוֹר וְהַמַּעֲשֵׂר וְהַפֶּסַח. קָדָשִׁים קַלִּים. שְׁחִיטָתָן בְּכָל מָקוֹם בָּעֲזָרָה וְדָמָן טָעוּן מַתָּנָה אֶחָת וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן כְּנֶגֶד הַיְסוֹד. שִׁנָּה בַאֲכִילָתָן. הַבְּכוֹר נֶאֱכָל לַכֹּהֲנִים וְהַמַּעֲשֵׂר לְכָל אָדָם. וְנֶאֱכָלִין בְּכָל הָעִיר בְּכָל מַאֲכָל. לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אֶחָד: הַפֶּסַח אֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא בַלַּיְלָה. וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא עַד חֲצוֹת. וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא לִמְנוּיָו וְאֵינוֹ נֶאֱכָל אֶלָּא צָלִי:

רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר. בִּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת הַתּוֹרָה נִדְרֶשֶׁת. א מִקַּל וָחוֹמֶר ב מִגְּזֵרָה שָׁוָה ג מִבִּנְיַן אָב וְכָתוּב אֶחָד מִבִּנְיַן אָב וּשְׁנֵי כְתוּבִים.

נֵרוֹת. וְהַטָּבַת שְׁתֵּי נֵרוֹת קוֹדֶמֶת לִקְטוֹרֶת. וּקְטוֹרֶת קוֹדֶמֶת לְאֵבָרִים. וְאֵבָרִים לְמִנְחָה. וּמִנְחָה לַחֲבִתִּין. וַחֲבִתִּין לִנְסָכִין. וּנְסָכִין לְמוּסָפִין. וּמוּסָפִין לְבָזִיכִין. וּבָזִיכִין. לְתָמִיד שֶׁל בֵּין הָעַרְבָּיִם. שֶׁנֶּאֱמַר וְעָרַךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים. עָלֶיהָ הַשְׁלֵם כָּל הַקָּרְבָּנוֹת כֻּלָּם:

ואח"כ יאמר אנא בכח בנגון. ויכוין לחלק כל שתי תבות ממנו. דהיינו יאמר שתי תבות ביחד ויפסיק וכן כולם. על דרך בשתים יכסה פניו וכו' (מש"ח). ויש נוהגים לעמוד כשאומרים אותו (שכנה"ג סי' כ"א).

אָנָּא בְּכֹחַ גְּדֻלַּת יְמִינְךָ תַּתִּיר צְרוּרָה. אב"ג ית"ץ
קַבֵּל רִנַּת עַמְּךָ שַׂגְּבֵנוּ טַהֲרֵנוּ נוֹרָא. קר"ע שט"ן
נָא גִבּוֹר דּוֹרְשֵׁי יִחוּדְךָ כְּבָבַת שָׁמְרֵם. נג"ד יכ"ש
בָּרְכֵם טַהֲרֵם רַחֲמֵי צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלֵם. בט"ר צת"ג
חֲסִין קָדוֹשׁ בְּרוֹב טוּבְךָ נַהֵל עֲדָתֶךָ. חק"ב טנ"ע
יָחִיד גֵּאֶה לְעַמְּךָ פְּנֵה זוֹכְרֵי קְדֻשָּׁתֶךָ. יג"ל פז"ק
שַׁוְעָתֵנוּ קַבֵּל וּשְׁמַע צַעֲקָתֵנוּ. יוֹדֵעַ תַּעֲלוּמוֹת. שק"ו צי"ת

ויאמר בלחש בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

רִבּוֹן הָעוֹלָמִים אַתָּה צִוִּיתָנוּ לְהַקְרִיב קָרְבַּן הַתָּמִיד בְּמוֹעֲדוֹ. וְלִהְיוֹת כֹּהֲנִים בַּעֲבוֹדָתָם וּלְוִיִּם בְּדוּכָנָם וְיִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדָם. וְעַתָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ חָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וּבָטַל הַתָּמִיד. וְאֵין לָנוּ לֹא כֹהֵן בַּעֲבוֹדָתוֹ. וְלֹא לֵוִי בְּדוּכָנוֹ. וְלֹא יִשְׂרָאֵל בְּמַעֲמָדוֹ. וְאַתָּה אָמַרְתָּ וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ. לָכֵן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁיְּהֵא שִׂיחַ שִׂפְתוֹתֵינוּ חָשׁוּב וּמְקֻבָּל וּמְרוּצֶה לְפָנֶיךָ כְּאִלּוּ הִקְרַבְנוּ קָרְבַּן הַתָּמִיד בְּמוֹעֲדוֹ. וְעָמַדְנוּ עַל מַעֲמָדוֹ: (כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּנְשַׁלְּמָה פָרִים שְׂפָתֵינוּ):

והקטרנו קטורת הסמים ודברו הלוים בשיר. ותרצנו ותמנע מגפה מנחלתנו ואל תשים עלינו כל נגע וכל מחלה. ותשלח רפואה שלימה לחולי עמך. ותאמר די לצרותינו ותצילנו מכל מיני פורעניות המתרגשות לבא בעולם. ותמלא כל משאלות לבנו לטובה למען שמך:

וְנֶאֱמַר וְשָׁחַט אֹתוֹ עַל יֶרֶךְ הַמִּזְבֵּחַ צָפֹנָה לִפְנֵי יְהוָֹה. וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת דָּמוֹ עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: וְנֶאֱמַר זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים:

ישתדל להבין מה שהוא אומר כדי לצאת ידי חובת קריאה בכל יום משנה ותלמוד. אשר בעבור זאת נתקנה וכן ברייתא דרבי ישמעאל דבסמוך:

אֵיזֶהוּ מְקוֹמָן שֶׁל זְבָחִים. קָדְשֵׁי קָדָשִׁים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. פַּר וְשָׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכִּפּוּרִים שְׁחִיטָתָן בַּצָּפוֹן. וְקִבּוּל דָּמָן בִּכְלֵי שָׁרֵת בַּצָּפוֹן. וְדָמָן

שחרית של יום כפור

מְלֹא חָפְנָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמַחֲזִירָן לְמַכְתֶּשֶׁת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת דַּקָּה מִן הַדַּקָּה: וְאַחַד עָשָׂר סַמָּנִים הָיוּ בָהּ. וְאֵלּוּ הֵן. טוב למנות הסמנים האלו באצבע הַצֳּרִי (א). וְהַצִּפֹּרֶן (ב). וְהַחֶלְבְּנָה (ג) וְהַלְּבוֹנָה (ד). מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה. מוֹר (ה). וּקְצִיעָה (ו). וְשִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ (ז) וְכַרְכֹּם (ח). מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֹּשְׁטְ (ט). שְׁנֵים עָשָׂר. קִלּוּפָה (י) שְׁלֹשָׁה. קִנָּמוֹן (יא) תִּשְׁעָה. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם לֹא מָצָא יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּר עַתִּיק. מֶלַח סְדוֹמִית רוֹבַע הַקָּב. מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי נָתָן הַבַּבְלִי אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהִיא. אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ וְאִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה לָמָּה הִיא בָאָה כְּדֵי לְשַׁפּוֹת בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְרִיסִין לָמָּה הוּא בָא כְּדֵי לִשְׁרוֹת בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה. וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד:

תַּנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר הָדֵק הֵיטֵב הֵיטֵב הָדֵק. מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֶה לַבְּשָׂמִים. פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין כְּשֵׁרָה. לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ לֹא שָׁמַעְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל אִם כְּמִדָּתָהּ כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין. וְאִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה:

תָּנֵי בַר קַפָּרָא אַחַת לְשִׁשִּׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיְתָה בָאָה שֶׁל שִׁירַיִם לַחֲצָאִין. וְעוֹד תָּנֵי בַר קַפָּרָא אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ קָרְטוֹב שֶׁל דְּבַשׁ אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחָהּ. וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָֹה: (לַיהוָֹה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה): יְהוָֹה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה: יְהוָֹה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ: (הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָֹה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם): וְעָרְבָה לַיהוָֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת:

אַבַּיֵּי. הֲוָה מְסַדֵּר סֵדֶר הַמַּעֲרָכָה מִשְּׁמָא דִגְמָרָא וְאַלִּבָּא דְאַבָּא שָׁאוּל. מַעֲרָכָה גְדוֹלָה. קוֹדֶמֶת לְמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת. וּמַעֲרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁל קְטוֹרֶת. קוֹדֶמֶת לְסִדּוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים. וְסִדּוּר שְׁנֵי גִזְרֵי עֵצִים. קוֹדֵם לְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. וְדִשּׁוּן מִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי. קוֹדֵם לַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת. וַהֲטָבַת חָמֵשׁ נֵרוֹת. קוֹדֶמֶת לְדַם הַתָּמִיד. וְדַם הַתָּמִיד. קוֹדֵם לַהֲטָבַת שְׁתֵּי

נרות

רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה:

אַתָּה הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קַיָּם. כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יַד מֹשֶׁה נְבִיאָךְ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתָךְ:

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף ׀ וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: (וְהַקְּטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ לַיהוָה) וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה: וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם:

תָּנוּ רַבָּנָן פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת כֵּיצַד. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה מָנִים הָיוּ בָהּ. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. מָנֶה בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתוֹ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתוֹ בָּעֶרֶב. וּשְׁלֹשָׁה מָנִים יְתֵרִים שֶׁמֵּהֶם מַכְנִיס כֹּהֵן גָּדוֹל

אֵל בָּעוֹלָם הַבָּא. וְאַתָּה הוּא וּשְׁנוֹתֶיךָ לֹא יִתָּמּוּ. קַדֵּשׁ שִׁמְךָ בְּעוֹלָמְךָ עַל עַם מַקְדִּישֵׁי שְׁמֶךָ. וּבִישׁוּעָתְךָ תָּרוּם וְתַגְבִּיהַּ קַרְנֵנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ בְּקָרוֹב לְמַעַן שְׁמֶךָ: בָּרוּךְ הַמְקַדֵּשׁ שְׁמוֹ (י"א שִׁמְךָ) בָּרַבִּים:

אַתָּה הוּא יְהוָֹה הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת. בִּשְׁמֵי הַשָּׁמַיִם הָעֶלְיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים. אַתָּה הוּא רִאשׁוֹן וְאַתָּה הוּא אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין אֱלֹהִים. קַבֵּץ נְפוּצוֹת קוֶֹיךָ מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל בָּאֵי עוֹלָם. כִּי אַתָּה הוּא הָאֱלֹהִים לְבַדְּךָ עֶלְיוֹן לְכָל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ. אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם. וּמִי בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ בָּעֶלְיוֹנִים וּבַתַּחְתּוֹנִים שֶׁיֹּאמַר לְךָ מַה תַּעֲשֶׂה וּמַה תִּפְעָל: אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם חַי וְקַיָּם עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וָחֶסֶד בַּעֲבוּר שִׁמְךָ הַגָּדוֹל. הַגִּבּוֹר. וְהַנּוֹרָא. שֶׁנִּקְרָא עָלֵינוּ. וְקַיֶּם לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ עַל יְדֵי צְפַנְיָה חוֹזָךְ כָּאָמוּר. בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה. בְּכָל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי אֶת שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָֹה:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ. וְשֶׁיִּבָּנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְנַקְרִיב לְפָנֶיךָ קָרְבַּן הַתָּמִיד שֶׁיְּכַפֵּר בַּעֲדֵנוּ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתָּ עָלֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדְּךָ:

במהס"פ ההדפסים נדפס פה סדר עבודת התמיד של הרמח"ל ז"ל. עי' בסידור הרי"ע מה שגמגם עליו. ועכ"פ שבוש גמור הוא לאומרו ביוה"כ שאין עבודתו אלא בכה"ג וכן בשאר פרטים יש שנוי בין יוה"כ לשאר ימות השנה כמו שיבואר לקמן אי"ה בסדר עבודת היום. והוא ז"ל לא חברו אלא לשאר ימות השנה ולא ליוה"כ. והמדפיסים שאין להם דיעת בית רבן שגו בזה והכניסוהו במחזור יוה"כ. ומצוה לפרסם.

וַיְדַבֵּר יְהוָֹה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם יְרֵא שָׁמַיִם בַּסֵּתֶר כְּבַגָּלוּי וּמוֹדֶה עַל הָאֱמֶת וְדוֹבֵר אֱמֶת בִּלְבָבוֹ. וְיַשְׁכֵּם וְיֹאמַר: רִבּוֹן הָעוֹלָמִים וַאֲדוֹנֵי הָאֲדוֹנִים לֹא עַל צִדְקוֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ כִּי עַל רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲדֹנָי שְׁמָעָה. אֲדֹנָי סְלָחָה. אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה. אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ: מָה אָנוּ מֶה חַיֵּינוּ. מֶה חַסְדֵּנוּ. מַה צִּדְקוֹתֵינוּ. מַה יְּשׁוּעָתֵנוּ. מַה כֹּחֵנוּ. מַה גְּבוּרָתֵנוּ. מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. הֲלֹא כָּל הַגִּבּוֹרִים כְּאַיִן לְפָנֶיךָ. וְאַנְשֵׁי הַשֵּׁם כְּלֹא הָיוּ. וַחֲכָמִים כִּבְלִי מַדָּע. וּנְבוֹנִים כִּבְלִי הַשְׂכֵּל. כִּי רוֹב מַעֲשֵׂינוּ תֹּהוּ. וִימֵי חַיֵּינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ. וּמוֹתַר הָאָדָם מִן הַבְּהֵמָה אָיִן כִּי הַכֹּל הָבֶל. לְבַד הַנְּשָׁמָה הַטְּהוֹרָה שֶׁהִיא עֲתִידָה לִתֵּן דִּין וְחֶשְׁבּוֹן לִפְנֵי כִסֵּא כְבוֹדֶךָ. וְכָל הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדֶּךָ. שֶׁנֶּאֱמַר הֵן גּוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וּכְשַׁחַק מֹאזְנַיִם נֶחְשָׁבוּ הֵן אִיִּים כַּדַּק יִטּוֹל: אֲבָל אֲנַחְנוּ עַמְּךָ בְּנֵי בְרִיתֶךָ. בְּנֵי אַבְרָהָם אוֹהַבְךָ שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לּוֹ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. זֶרַע יִצְחָק עֲקֵדְךָ שֶׁנֶּעֱקַד עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ. עֲדַת יַעֲקֹב בִּנְךָ בְּכוֹרֶךָ שֶׁמֵּאַהֲבָתְךָ שֶׁאָהַבְתָּ אוֹתוֹ. וּמִשִּׂמְחָתְךָ שֶׁשָּׂמַחְתָּ בּוֹ. קָרָאתָ שְׁמוֹ יִשְׂרָאֵל וִישֻׁרוּן:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת לָךְ. וּלְשַׁבֵּחֲךָ. וּלְפָאֶרְךָ וּלְרוֹמִמְךָ וְלִתֵּן שִׁיר שֶׁבַח וְהוֹדָאָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל. וְחַיָּבִים אֲנַחְנוּ לוֹמַר לְפָנֶיךָ שִׁירָה בְּכָל יוֹם תָּמִיד. אַשְׁרֵינוּ מַה טּוֹב חֶלְקֵנוּ. וּמַה נָּעִים גּוֹרָלֵנוּ. וּמַה יָּפָה מְאֹד יְרוּשָּׁתֵנוּ. אַשְׁרֵינוּ שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִין וּמַעֲרִיבִין בְּבָתֵּי כְנֵסִיּוֹת וּבְבָתֵּי מִדְרָשׁוֹת. וּמְיַחֲדִים שִׁמְךָ בְּכָל יוֹם תָּמִיד וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם בְּאַהֲבָה:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד:

בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

אַתָּה הוּא אֶחָד קוֹדֶם שֶׁבָּרָאתָ הָעוֹלָם. וְאַתָּה הוּא אֶחָד לְאַחַר שֶׁבָּרָאתָ הָעוֹלָם. אַתָּה הוּא אֵל בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְאַתָּה הוּא

אל

וְתִתְנַהֵג עִמָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּמִדַּת הַחֶסֶד וּבְמִדַּת הָרַחֲמִים. וְתִכָּנֵס לָנוּ לִפְנִים מִשּׁוּרַת הַדִּין. וּבְטוּבְךָ הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפְּךָ. מֵעַמְּךָ. וּמֵעִירְךָ. וּמֵאַרְצְךָ. וּמִנַּחֲלָתֶךָ. וְקַיֶּם לָנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַדָּבָר שֶׁהִבְטַחְתָּנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. עַל יְדֵי מֹשֶׁה עַבְדֶּךָ כָּאָמוּר: וְזָכַרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקוֹב וְאַף אֶת בְּרִיתִי יִצְחָק וְאַף אֶת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֶזְכֹּר וְהָאָרֶץ אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר וְאַף גַּם זֹאת בִּהְיוֹתָם בְּאֶרֶץ אֹיְבֵיהֶם לֹא מְאַסְתִּים וְלֹא גְעַלְתִּים לְכַלּוֹתָם לְהָפֵר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיהֶם: וְנֶאֱמַר וְזָכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם לִהְיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה: וְנֶאֱמַר וְשָׁב יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרִחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבֶּצְךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הֱפִיצְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: אִם יִהְיֶה נִדַּחֲךָ בִּקְצֵה הַשָּׁמָיִם מִשָּׁם יְקַבֶּצְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקָּחֶךָ: וֶהֱבִיאֲךָ יְהֹוָה אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יָרְשׁוּ אֲבוֹתֶיךָ וִירִשְׁתָּהּ וְהֵיטִבְךָ וְהִרְבְּךָ מֵאֲבֹתֶיךָ: וְנֶאֱמַר עַל יְדֵי נְבִיאֲךָ יְהֹוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים אַף יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה: וְנֶאֱמַר וְעֵת צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ: וְנֶאֱמַר בְּכָל צָרָתָם לוֹ צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל יְמֵי עוֹלָם: וְנֶאֱמַר מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ: לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצוּלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם: וַהֲבִיאוֹתִים אֶל הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי עוֹלוֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל הָעַמִּים

אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁיעוּר הַפֵּאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרֵאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה: אֵלּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם. וְאוֹכֵל מִפֵּירוֹתֵיהֶם בָּעוֹלָם הַזֶּה. וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאֵלּוּ הֵן כִּבּוּד אָב וָאֵם. וּגְמִילוּת חֲסָדִים. וּבִקּוּר חוֹלִים. וְהַכְנָסַת אוֹרְחִים. וְהַשְׁכָּמַת בֵּית הַכְּנֶסֶת. וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כֻּלָּם:

יש אומרים גם מזמור זה:

מִזְמוֹר לדוד יהוה מי יגור באהלך מי ישכן בהר קדשך: הולך תמים ופועל צדק ודבר אמת בלבבו: לא רגל על לשונו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרובו: נבזה בעיניו נמאס ואת יראי יהוה יכבד נשבע להרע ולא ימיר: כספו לא נתן בנשך ושחד על נקי לא לקח עשה אלה לא ימוט לעולם:

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו שְׁבוּ־לָכֶם פֹּה עִם־הַחֲמוֹר וַאֲנִי וְהַנַּעַר
נֵלְכָה עַד־כֹּה וְנִשְׁתַּחֲוֶה וְנָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם׃ וַיִּקַּח אַבְרָהָם אֶת־עֲצֵי
הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל־יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת־הָאֵשׁ וְאֶת־הַמַּאֲכֶלֶת
וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל־אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי
וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה
לְעֹלָה׃ וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹהִים יִרְאֶה־לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ
שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו׃ וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים
וַיִּבֶן שָׁם אַבְרָהָם אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וַיַּעֲרֹךְ אֶת־הָעֵצִים וַיַּעֲקֹד אֶת־
יִצְחָק בְּנוֹ וַיָּשֶׂם אֹתוֹ עַל־הַמִּזְבֵּחַ מִמַּעַל לָעֵצִים׃ וַיִּשְׁלַח
אַבְרָהָם אֶת־יָדוֹ וַיִּקַּח אֶת־הַמַּאֲכֶלֶת לִשְׁחֹט אֶת־בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא
אֵלָיו מַלְאַךְ יְהֹוָה מִן־הַשָּׁמַיִם וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם ׀ אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר
הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר אַל־תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל־הַנַּעַר וְאַל־תַּעַשׂ לוֹ מְאוּמָה
כִּי ׀ עַתָּה יָדַעְתִּי כִּי־יְרֵא אֱלֹהִים אַתָּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ
אֶת־יְחִידְךָ מִמֶּנִּי׃ וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה־אַיִל
אַחַר נֶאֱחַז בַּסְּבַךְ בְּקַרְנָיו וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת־הָאַיִל וַיַּעֲלֵהוּ
לְעֹלָה תַּחַת בְּנוֹ׃ וַיִּקְרָא אַבְרָהָם שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא יְהֹוָה ׀
יִרְאֶה אֲשֶׁר יֵאָמֵר הַיּוֹם בְּהַר יְהֹוָה יֵרָאֶה׃ וַיִּקְרָא מַלְאַךְ יְהֹוָה
אֶל־אַבְרָהָם שֵׁנִית מִן־הַשָּׁמָיִם׃ וַיֹּאמֶר בִּי נִשְׁבַּעְתִּי נְאֻם־יְהֹוָה
כִּי יַעַן אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וְלֹא חָשַׂכְתָּ אֶת־בִּנְךָ אֶת־
יְחִידֶךָ׃ כִּי־בָרֵךְ אֲבָרֶכְךָ וְהַרְבָּה אַרְבֶּה אֶת־זַרְעֲךָ כְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם וְכַחוֹל אֲשֶׁר עַל־שְׂפַת הַיָּם וְיִרַשׁ זַרְעֲךָ אֵת שַׁעַר אֹיְבָיו׃
וְהִתְבָּרְכוּ בְזַרְעֲךָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ עֵקֶב אֲשֶׁר שָׁמַעְתָּ בְּקֹלִי׃
וַיָּשָׁב אַבְרָהָם אֶל־נְעָרָיו וַיָּקֻמוּ וַיֵּלְכוּ יַחְדָּו אֶל־בְּאֵר שָׁבַע וַיֵּשֶׁב
אַבְרָהָם בִּבְאֵר שָׁבַע׃

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּמוֹ שֶׁכָּבַשׁ אַבְרָהָם אָבִינוּ אֶת רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
בְּלֵבָב שָׁלֵם. כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כַּעַסְךָ. וְיִגֹּלּוּ רַחֲמֶיךָ עַל מִדּוֹתֶיךָ.

שחרית של יום כפור

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל דִּבְרֵי תוֹרָה׃

וְהַעֲרֶב (נ״א הַעֲרֵב) נָא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפִיּוֹת (נ״א וּבְפִי) עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי צֶאֱצָאֵינוּ כֻּלָּנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ לִשְׁמָהּ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמְלַמֵּד תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה נוֹתֵן הַתּוֹרָה׃

טוב אתה ומטיב למרני חקיך׃

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־בָּנָיו לֵאמֹר כֹּה תְבָרְכוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָמוֹר לָהֶם׃ יְבָרֶכְךָ יְהוָה וְיִשְׁמְרֶךָ׃ יָאֵר יְהוָה ׀ פָּנָיו אֵלֶיךָ וִיחֻנֶּךָּ׃ יִשָּׂא יְהוָה ׀ פָּנָיו אֵלֶיךָ וְיָשֵׂם לְךָ שָׁלוֹם׃ וְשָׂמוּ אֶת־שְׁמִי עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲנִי אֲבָרֲכֵם׃

הריני מקבל עלי מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך׃

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ. וּפָקְדֵנוּ בִּפְקֻדַּת יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים מִשְּׁמֵי שְׁמֵי קֶדֶם. וּזְכָר לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַהֲבַת הַקַּדְמוֹנִים אַבְרָהָם יִצְחָק וְיִשְׂרָאֵל עֲבָדֶיךָ. אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשְּׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ בְּהַר הַמּוֹרִיָּה. וְאֶת הָעֲקֵידָה שֶׁעָקַד אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ׃

וַיְהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת־אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הִנֵּנִי׃ וַיֹּאמֶר קַח־נָא אֶת־בִּנְךָ אֶת־יְחִידְךָ אֲשֶׁר־אָהַבְתָּ אֶת־יִצְחָק וְלֶךְ־לְךָ אֶל־אֶרֶץ הַמֹּרִיָּה וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אַחַד הֶהָרִים אֲשֶׁר אֹמַר אֵלֶיךָ׃ וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת־שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר־לוֹ הָאֱלֹהִים׃ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־הַמָּקוֹם מֵרָחֹק׃

ויאמר

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַלְבִּישׁ עֲרוּמִּ֗ים*:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם רוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמָּיִם:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמֵּכִין מִצְעֲדֵי גָבֶר:

אין לומר ברכת שעשה לי כל צרכי ביוה"כ. כיון שנתקנה על נעילת מנעלים כמ"ש כי מסיים מסאניה וכו'. ויוה"כ אסור בנעילת הסנדל (מש"ה ועי' פע"ח שער הברכות פ"ד. וכן הוא במעש"ר להגר"א ז"ל ובסדור הרב. והלבוש כתב שיכול לאמרו ע"ש הטעם וכן כתב הרמ"ע במאמר הנפש מאמר ה' פ"ד שיש לאומרו ביוה"כ גם על פי סודו ע"ש. ובמעש"ר הנ"ל כתב שיאמר אותו בלילה מוצאי יוה"כ תיכף כשנועל מנעליו.)

(בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁעָשָׂה לִּי כָּל צָרְכִּי):
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אוֹזֵר יִשְׂרָאֵל בִּגְבוּרָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עוֹטֵר יִשְׂרָאֵל בְּתִפְאָרָה:
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱמֶ"הָ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי גּוֹי (האשה אומרת גּוֹיָה):
בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱמֶ"הָ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי עָבֶד (האשה אומרת שִׁפְחָה):
בָּאַ"יְ אֱמֶ"הָ שֶׁלֹּא עָשַׂנִי אִשָּׁה (האשה אומרת שֶׁעָשַׂנִי כִּרְצוֹנוֹ):

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמַּעֲבִיר חֶבְלֵי שֵׁנָה מֵעֵינֵינוּ וּתְנוּמָה מֵעַפְעַפֵּינוּ. וִיהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּרְגִּילֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. וְתַדְבִּיקֵנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וְאַל תְּבִיאֵנוּ לִידֵי חֵטְא. וְלֹא לִידֵי עֲבֵירָה. וְלֹא לִידֵי נִסָּיוֹן וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן. וְתַרְחִיקֵנוּ מִיֵּצֶר הָרָע. וְתַדְבִּיקֵנוּ בְּיֵצֶר הַטּוֹב. וּתְנֵנוּ לְאַהֲבָה לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָּל רוֹאֵינוּ וְגָמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתַּצִּילֵנוּ הַיּוֹם. וּבְכָל יוֹם וָיוֹם. מֵעַזֵּי פָנִים. וּמֵעַזּוּת פָּנִים. מֵאָדָם רָע. מֵאִשָּׁה רָעָה. מִיֵּצֶר רָע. מֵחָבֵר רָע. מִשָּׁכֵן רָע. מִפֶּגַע רָע. מֵעַיִן הָרָע וּמִלָּשׁוֹן הָרָע. מִמַּלְשִׁינוּת. מֵעֵדוּת שֶׁקֶר. מִשִּׂנְאַת הַבְּרִיּוֹת. מֵעֲלִילָה. מִמִּיתָה מְשׁוּנָה. מֵחֳלָאִים רָעִים. מִמִּקְרִים רָעִים. מִדִּין קָשֶׁה. וּמִבַּעַל דִּין קָשֶׁה. בֵּין שֶׁהוּא בֶן בְּרִית וּבֵין שֶׁאֵינוֹ בֶן בְּרִית. וּמִדִּינָהּ שֶׁל גֵּיהִנֹּם:

*כצ"ל עפ"י המסורת

שחרית של יום כפור

בְּיָדוֹ אַפְקִיד רוּחִי. בְּעֵת אִישַׁן וְאָעִירָה: וְעִם רוּחִי גְּוִיָּתִי. אֲדֹנָי לִי וְלֹא אִירָא:

יש נוהגים לומר אלו פסוקים:

וַתִּתְפַּלֵּל חַנָּה וַתֹּאמַר עָלַץ לִבִּי בַּיהוָה רָמָה קַרְנִי בַּיהוָה רָחַב פִּי עַל אוֹיְבַי כִּי שָׂמַחְתִּי בִּישׁוּעָתֶךָ: אֵין קָדוֹשׁ כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: אַל תַּרְבּוּ תְדַבְּרוּ גְּבֹהָה גְבֹהָה יֵצֵא עָתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דֵּעוֹת יְהוָה וְלוֹ נִתְכְּנוּ עֲלִילוֹת: קֶשֶׁת גִּבֹּרִים חַתִּים וְנִכְשָׁלִים אָזְרוּ חָיִל: שְׂבֵעִים בַּלֶּחֶם נִשְׂכָּרוּ וּרְעֵבִים חָדֵלּוּ עַד עֲקָרָה יָלְדָה שִׁבְעָה וְרַבַּת בָּנִים אֻמְלָלָה: יְהוָה מֵמִית וּמְחַיֶּה מוֹרִיד שְׁאוֹל וַיָּעַל: יְהוָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׁיר מַשְׁפִּיל אַף מְרוֹמֵם: מֵקִים מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיב עִם נְדִיבִים וְכִסֵּא כָבוֹד יַנְחִלֵם כִּי לַיהוָה מְצֻקֵי אֶרֶץ וַיָּשֶׁת עֲלֵיהֶם תֵּבֵל: רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמּוּ כִּי לֹא בְכֹחַ יִגְבַּר אִישׁ: יְהוָה יֵחַתּוּ מְרִיבָיו עָלָיו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם יְהוָה יָדִין אַפְסֵי אָרֶץ וְיִתֶּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ: אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין וְתִמְהוֹהִי כְּמָה תַקִּיפִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְשָׁלְטָנֵהּ עִם דָּר וְדָר: וַאֲנַחְנוּ עַמְּךָ וְצֹאן מַרְעִיתֶךָ נוֹדֶה לְּךָ לְעוֹלָם לְדוֹר וָדֹר נְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ: עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם אָשִׂיחָה וְאֶהֱמֶה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי: בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיָּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים: לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: וַאֲנִי בַּיהוָה אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לֵאלֹהֵי יִשְׁעִי יִשְׁמָעֵנִי אֱלֹהָי: כִּי לְךָ יְהוָה הוֹחָלְתִּי אַתָּה תַעֲנֶה אֲדֹנָי אֱלֹהָי: רַגְלִי עָמְדָה בְמִישׁוֹר בְּמַקְהֵלִים אֲבָרֵךְ יְהוָה:

אֱלֹהַי. נְשָׁמָה שֶׁנָּתַתָּ בִּי טְהוֹרָה. אַתָּה בְרָאתָהּ. אַתָּה יְצַרְתָּהּ. אַתָּה נְפַחְתָּהּ בִּי. וְאַתָּה מְשַׁמְּרָהּ בְּקִרְבִּי. וְאַתָּה עָתִיד לִטְּלָהּ מִמֶּנִּי וּלְהַחֲזִירָהּ בִּי לֶעָתִיד לָבֹא. כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבִּי. מוֹדֶה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁאַתָּה הוּא רִבּוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים. אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת. (מוֹשֵׁל בְּכָל הַבְּרִיּוֹת חַי וְקַיָּם לָעַד): בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמַּחֲזִיר נְשָׁמוֹת לִפְגָרִים מֵתִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַנּוֹתֵן לַשֶּׂכְוִי בִינָה לְהַבְחִין בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם פּוֹקֵחַ עִוְרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם מַתִּיר אֲסוּרִים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם זוֹקֵף כְּפוּפִים:

ברוך

קודם שיכנס לבית הכנסת יאמר תחלה הפסוק

בְּבֵית אֱלֹהִים נְהַלֵּךְ בְּרָגֶשׁ:

וירגש ויתרע עצמו בהכנסו לביהכנ"ס מרוב פחדו. וישהה מעט ש"א יכנס בפתע פתאום.
וקודם שיכנס יאמר הפסוק

וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבוֹא בֵיתֶךָ אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ:

ואחר כך יכנס וישתחוה נגד ההיכל ויאמר מזמור למנצח כו' אלהים יחננו וכו' (פע"ח ומג"א ועי' בע"ת סי' מ"ו סק"א):

וניהגין לומר בקשות אלו קודם תפלת שחרית. ובמחס"פ ההדפיס נדפסו פה עוד איזה בקשות ופיוטים. ואין כאן מקומם. ואי"ה נעריך אותם כל אחד ואחד במקומו הראוי לו. והפיוטים הללו כל ברואי מעלה ואדון עולם כתבתי ביאורם בס"ד בחלק ראש השנה.

לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

כָּל בְּרוּאֵי מַעְלָה וּמַטָּה. יָעִידוּן יַגִּידוּן כֻּלָּם כְּאֶחָד. יְהֹוָה אֶחָד. וּשְׁמוֹ אֶחָד: יעידון שְׁלֹשִׁים וּשְׁתַּיִם נְתִיבוֹת שְׁבִילֶךָ. וְכָל מֵבִין סוֹדָם יְסַפְּרוּ אֶת גָּדְלָךְ. וְהֵם יַכִּירוּ כִּי הַכֹּל שֶׁלָּךְ. וְאַתָּה הָאֵל הַמֶּלֶךְ הַמְיוּחָד: יעידון לְבָבוֹת בְּחֶשְׁבָּם עוֹלָם בָּנוּי. יִמְצְאוּ כָּל יֵשׁ בְּכָתְךָ שָׁנוּי. בְּמִסְפָּר בְּמִשְׁקָל הַכֹּל מָנוּי. כֻּלָּם נִתְּנוּ מֵרוֹעֶה אֶחָד: יעידון מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף יֵשׁ לְךָ סִימָן. צָפוֹן וָיָם וָקֶדֶם וְתֵימָן. שַׁחַק וְתֵבֵל לְךָ עֵד נֶאֱמָן. מִזֶּה אֶחָד וּמִזֶּה אֶחָד: יעידון הַכֹּל מִמְּךָ נִזְבַּד זָבוּד. אַתָּה תַעֲמוֹד וְהֵם יֹאבְדוּ אָבוֹד. לָכֵן כָּל יְצוּר לְךָ יִתֵּן כָּבוֹד. כִּי מֵרֹאשׁ וְעַד סוֹף הֲלֹא אָב אֶחָד: יעידון

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מָלַךְ. בְּטֶרֶם כָּל יְצוּר נִבְרָא: לְעֵת נַעֲשָׂה בְחֶפְצוֹ כֹּל. אֲזַי מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא: וְאַחֲרֵי כִּכְלוֹת הַכֹּל. לְבַדּוֹ יִמְלוֹךְ נוֹרָא: וְהוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה. וְהוּא יִהְיֶה בְּתִפְאָרָה: וְהוּא אֶחָד וְאֵין שֵׁנִי. לְהַמְשִׁיל לוֹ לְהַחְבִּירָה: וְהוּא רִאשׁוֹן וְהוּא אַחֲרוֹן. לְכָל חוֹמֶר וְכָל צוּרָה: בְּלִי רֵאשִׁית בְּלִי תַכְלִית. וְלוֹ הָעֹז וְהַמִּשְׂרָה: בְּלִי עֵרֶךְ בְּלִי דִמְיוֹן. בְּלִי שִׁנּוּי וְהַתְמוּרָה: בְּלִי חִבּוּר בְּלִי פֵרוּד. גְּדָל כֹּחַ וְהַגְּבוּרָה: וְהוּא אֵלִי וְחַי גּוֹאֲלִי. וְצוּר חֶבְלִי בְּיוֹם צָרָה: וְהוּא נִסִּי וּמָנוּסִי. מְנָת כּוֹסִי בְּיוֹם אֶקְרָא: וְהוּא רוֹפֵא וְהוּא מַרְפֵּא. וְהוּא צוֹפֶה וְהוּא עֶזְרָה:

לה גבול ימסלה. ומשם לא תעלה למעלה. ולשבחיך אין קץ ותכלה. כי אתה נורא תהלה. ואיך יקיפנו בעל תכלית ותחלה. וכל שכן בריה קלה ושפלה. בים הגלות והרלות צלולה. ולכן לך דומיה תהלה. אבל כי האמנתי כי ממך נאוה כל שאלה. וללמוד תורה אני צריך. ותורה אני מבקש. וחכמה אני דורש. להבין סודותיה אני מחפש. ולפתוח לבי בטעמי מצותיך אני שואל. כי אין זולתך גואל. ולא אשכח דבר ממה שאני לומד. אני מתאיה וחומד. ועל משמרתי אני עומד. תנתן לי נפשי בשאלתי ורוחי בבקשתי. ואם המושג יקר ועמוק ומי ימצאנו. והמשיג נבער מרעת. אתה חונן לאדם דעה. וידעתי שאיני כדאי הקשיתי לשאיל. ועמוק משאול. קרוב הדבר אל הנשאל. כי הטוב לא ימנע טוב. ואין טוב אלא תורה. ואם יחתום תורה. ויצור תעודה. מי יהגה מן הסעודה העתידה. התר התר חכם הרזים. כי אין בתוכנו נביאים וחוזים. והראנו נפלאות מהורתך. ואל יכלמו בי מבקשיך:

אנא השם גל עיני ואביטה לדעת נתיבותיה, ולפרש העלומיה, ולהבין אורחותיה ולהשיג טעמי מצותיה וחוקיה, כי בם חפצתי. חננתני ותורה חנני לימודה. חננתני נשמה. חנני דעת ומזמה. חננתני שכל. חנני בינה והשכל. חננתני איברים רבים. חנני להרגילם למעשים טובים. חננתני נכסים. חנני לחון בהם עניים אביונים מהוגנים:

אנא האל, ידעתי כי כפי גודל שלמותך כן גודל חסרוני. ולפי רוממותך קצרה לשוני. ולפי חכמתך נבער רעיוני. ולפי גדולתך נלאה הגיוני. ולפי שבחיך קצר מעיני. ותושיה נִדחה ממני. ולכן עשה למענך לא למעני. כי יחיד ועני אני. ומשברי אל תכישני:

אנא ה' כוף רוע יצרי. עוכר שארי אכזרי. להשתעבד לפניך. ולשוב בתשובה שלמה. אולי אמצא חן בעיניך. והיה לבי לשמור מצותיך. ונפשי לעשית רצונך. ורוחי לשיח באמרתך. ולשוני תהגה צדקתך. העבר עיני מראות שוא. ואזני משמוע שקר. וכפי מתמוך בשחד ובגזל. ורגלי לטובה ירוצו. וכל שאר אברי לעבור אל אחר יתברך ויתעלה:

אנא אלהי אל באפך תוכיחני. וקצפך אל תדינני. ובעת זעמך אל תיסרני. כי מי יעמוד לפניך מאפך. ובצל כנפיך תסתירני. ואם אני כבן סורר ומורה. הורני ה' דרכך דרך לשכון אור לאור באור החיים. ואם אני איש תכבים. ואיש און ורוע דרכים. חסדך גדול עלי והצלת נפשי משאול תחתיה. על כן אמרתי אראה יה בארץ החיים. ואם כזאת וכזאת עשיתי. ממך לא כסיתי. רק אליך חליתי. כי עמך הסליחה למען הורא. ומי האיש הירא. כמוני היום. אברח מזעמך אליך ואל רחמיך. ומתוכחות מוסריך אל ניחומיך. ומאימת דיניך אנוסה אל חמלתך. ומפחדך ארוצה אל חסדיך. אשר אין להם קץ ותכלה. ואחזיק בם עד אשר תאמר סלחתי כדבריך:

אנא ה' אם זקנתי ושבתי ושובבתי. עתה שבתי ונחמתי. וכפי לפניך שטחתי. לשחר את פניך. להפק רצונך. ואם לא עכשו אימתי. כי ימי חלפו ואינם. והנשארים לא ימקו בעונם. ואם הייתי לפניך הנני, מחר עיניך בי ואינני. לכן קבלני ורצני. ומהר ענני. ואחר כבוד תקחני. ועם הצדיקים תאספני. ובמנוחת בעלי תשובה תנחני. ועם המנוים בחלד חלקם בחיים תמנני. וזכני לראות בטובת בחירך. וזכרני ברצון עמך. ובבנין אולמך. וכשם שראיתיו בחרבנו. כך אזכה לראות אותו בבנינו. ובשוב ארמון לשבת על כנו. אכי"ר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי:

מחנותיך הקדושים והטהורים. רוח חן ונעימות, ויתגלגלו רחמיך הנעלמות. על כל חמדות הנסתרות והנגלות. למלאות האוצרות אשר שם השאלות. לתת לכל נוצר די ספוקו. להשלים את חוקו. ולכל גויה די מחסורה. ולכל בריה די צרכה. ולכל איש ואיש שאלתו ובקשתו. אם חיים הוא שואל כי עמך מקור חיים. ואם מזון הוא צריך מזון לכולא בך. ואם בנים הוא חפץ אתה מבטל גזרתו ופוקד עקרות. ורומז למלאך הממונה על ההריון. כי שלשה אלה תלוים במזל העליון. ואם חכמה הוא מבקש לא לחכמה יקרא ולא לתבונה יתן קולו. אלא למי שהחכמה שלו. על זאת יתפלל כל חסיד אליך. וישליך יהבו עליך. להשפיע עליו מחכמתך. ונחה עליו רוח חכמה ובינה. כי מפיך דעת ותבונה. יכוין להמשיך לאוצר הדרום שפע חכמה. כי ישא עיניו במרום לבקש משם שאלתו. כי לא תשוב ריקם בקשתו. וסוד הדברים הרוצה להחכים ידרים: ואם בעל תשובה הוא. תשובתו הרמתה כי שם ביתו. ושם אוצר בקשתו. ויזמין מחשבתו ועומק דעתו, למי אל כמוהו נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו. ויאיר פני הרצון אל מדת התשובה בשובה ונחת. כי ידו פשוטה לקבל שבים. וזה סוד יום הכפורים בלשון רבים: ואם עושר הוא מתאוה כי קדמוהו יומי עוני. ותקרב לשחת נפשו כי ירעב ולחם לא ישבע. וילדיו אֶל אֵל ישועו לתת אכלם בעתו. ורוח מבעתו ובולמוס אחזתו. לא למדת הצפון יצפה, לא בכתב ולא בעל פה. כי לא מצפון זהב יאתה, וגחלים על ראשו יחתה. אלא ישים מגמתו ותשוקתו. אל אלוה נורא אשר הוא מלפניו העושר והכבוד. לפתיח את אוצרו הטוב אשר משם בקשתי. ותנתן לו שאלתו. כי עיני כל אליו מצפים וצופים. ועל זה אמרו הרוצה להעשיר יצפין: ואם מן המצר יקרא בעת צרה. לא על שמאל יפנה ולא על ימין. אלא למדת הרחמים יעמיק מחשבתו. בשעת תפלתו. להמשיך משלש עשרה מדות שלרחמים פשיטות עליונות רוחניות. אל שלש עשרה מדות תחתוניות בינוניות. כי שם פני הרצון תמיד מביטים ונוטים. ואז ישובו הכל בשמחה. ונסו יגון ואנחה. כי היתה הרוחה. והתפלה נשמעת ונובעת. כי המעין העליון נובע והחדרים נמלאו בדעת. אשר לא יכזבו מימיו. וטל אורות ירעפו שמיו. ואם יצרו עליו מתגבר ורוצה להכניע הצר הצורר אויבו אשר בקרבו. לא לנצחים יבקש לנצחו. ולהבריחו טעליו ולהכריתו. שישמע אליו עומד נכחו. אך אֶל אֵל אשר בידו נשמתו ורוחו. לחזק את העמודים אשר הבית נכון עליהם. ובהם יתחזק וישען. כנגד הצר הגדול אשר בא מכחו. אויבו אשר בקרבו. וימשיכנו לבית המדרש אצל למודי ה'. אם אבן הוא נמוח אם ברזל הוא מתפוצץ. ואם חזק כשמיר מתרוצץ. ויצא ממנו כלו חוצץ: ואם לחן הוא צריך כי לפני מלכים יתיצב. יכוין לעלות אל המחצב. במעלות סולם מוצב (מדרגה) עד פני הרצון. למשוך משם רוח חן ותחנונים. על מדת יוסף הצדיק. וחפץ ה' בידו יצלח. כי יתן את חנו לעיני כל שר ומושל. ולעולם לא יכשל: ואם הוא נגיד ומצוה לאומים. ועמים תחתיו יפלו. ולפי רצונו יעלו. ורבים צריכים אליו. ועול כולם עליו. והוא צריך להתחזק עליהם. ותהי יראתו על פניהם. דרך שערי צדק יעלה ויבא בזאת אל הקודש פנימה. לבקש משם מאת מי שלו הממלכה והמתנשא לכל לראש. ומאתו ידרוש. להשפיע בה ברכה. והיתה לה' המלוכה. ובזה יעזור ממשלהו. ויאריך ימים על ממלכתו:

ואני עבדך בן אמתך. ידעתי כי אין בלשוני מלה, ודעתי קצרה ודלה, והשגתי יש

לה

בשמים ובארץ. והיא ענף התפארת. שושבין ביני ובין עטרת תפארת. ומכריע בין הנצחים. ילא יפריד בין אחים. על כן קרא שמו שלים, ואמרתם כה לחי אתה שלום וכל אשר לך שלום:

לך המלוכה הנסיבה. שמורה בכל וערוכה. ובה היו כילם לאחרים. וראש ואדון לכל הנפרדים. והיא הכסא המתנשא. הנישא את נושאיו ועומס את עימסיו. בלי יגיעה ובלי עיפה. והוא אפריון, והנוה הנקרא עיר ציון, ושם חביין. האור הצפון. ושם יקוו המים הקדושים. ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. הם משרתיו אשר אליו נגשים. ומדרכי אנשים נפרשים. וקדושה יחד משלשים. לאל נערץ בסוד קרושים. גבורי כח לשמוע בקיל דברו. ולהקים מאמרו. עיני כל אליך ישברו. לך מקוים. ומאור שפעך חיים והוים. לא נעתקים ולא דוים. כי מרשן ביתך רוים. ואליך נכספים ומתאוים. ולעיברך נאספים ונלוים. ואיש את רעהו מלוים ולוים. יכולם יחד בארבה מקוים. ולהקדישך כולם שוים. ולהעריצך זה אל זה מזהירים ומצוים. באימה וביראה דברי אלהיך זה אל זה מספרים ומחוים. באין קנאה ומדון שקטים ושלוים. וכל צבא השמים משתחוים. ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. חיות הקודש יקדישוך. ואופנים יהללוך. ואראלים יזכירוך. וחשמלים יאמירוך. ושרפים יעריצוך. ומלאכים יאדירוך. ואלהים ירוממוך. ובני אלהים ישבחוך. וכרובים כבדוך. ואישים יברכוך. ושנאנים יגדלוך. ועירין וקדישין יפארוך. כי תפארת עוזמו אתה:

שבעה היכלות כוננת להם. לכל מדרגה ומדרגה כפי מעלתה וקורבתה. ואלה שמותם לעלות ולראות. את פני ה' צבאות. היכל ראשון נקרא **לבנת הספיר.** ועליו נאמר כמעשה לבנת הספיר. היכל שני נקרא **עצם השמים.** ועליו נאמר וכעצם השמים לטוהר. היכל שלישי נקרא **נוגה.** ועליו נאמר ונגה לו סביב. היכל רביעי נקרא **היכל הזכות.** ועליו אמרו זכות ומישור לפני כסאו. ומי שיש לו זכות נכנס לשלום ויצא לשלום כי שם בית דין של מעלה. היכל חמישי נקרא **היכל האהבה.** על שם אברהם אבינו ע"ה אהובו. ושם נגנזה נשמתו. ושם כבור מנוחתו. היכל ששי נקרא **היכל הרצון.** כי שם רצון שוכני סנה. יעליו הכבוד העליון חונה. דרך שם קולו של משה רבינו ע"ה ונבואתו ומשם ידבר אתו. היכל שביעי **קדש קדשים.** ובו שלשה ראשים. הם הם הנגשים. ואתה משפיע ומשביע לכל חי רצון, וכנגדם הכינות והזמנת שבעה היכלות בלולות מכל מיני זעם ועברה. ומשלחת מלאכי צרה. יומם ולילה לא תכבה אשם. זעום הי יפיל שם. הכל עשית יפה בעתו להת לאיש כדי רשעתו. ויהי רצון מלפניך לעשות רצונך:

אנא האל בלי שני מצוי בלי ממציא קים בלי שנוי קדמון בלי עת וזמן אחרו בלי גביל וקץ. יהי רצון מלפניך ה' אלהי ואלהי אבותי להופיע ממקור החפץ ולהשפיע על כל מדותיך החמודות. אשר בתפלתי סדורות. וכל שמותיך היקרים וכל מחנותיך

אהלי יעקב

ומתרגמינן דאחיד בשמיא וארעא, שהיסוד הוא המיחד ת"ת למל', ואמר כל חמש אורות של ה' עילאה שמתפשטין בה"ס נכללין בו ביסוד. כ' נגד נו"ה ל' נגד הג"ת. כל אחד כלול מעשר מנין כ"ל. וכן כ"י כ"ל ני' יסוד. על כן קרא שמו שלום, עי' פרדס שער פרטי השמות ובערכי הכנוים,

לך הגבורה הגמורה. אשר אין לה שנוי ותמורה. ערוכה בכל ושמורה. להנקם מכל עושי רשעה. פן יצאו מרעה אל רעה. כי זה לעומת זה עשית. כדי שיראו מלפניך. וישובו מורדיך אליך עדיך לעובדיך. וידעו כי אין בלעדיך. ומי יעשה כמעשיך וכגבורותיך. ושמה הנרשם בכל המקרא אלהים. חמש אותיות אלהיות. הליכות עולם צופיות. לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. ומי ימלל גבורותיו. ותוקף מפעלותיו:

לך התפארת השלמה והדעת התמימה. ולא אתנו יודע עד מה. כי נבער כל אדם מדעת. אך ממך מקור הדעת נובעת. ובדעת חדרים נמלאו ותהומותיו נבקעו. וראשו לרום יגיע. ובין זרועית עולם מבריע. ושש קצות מגיע. ויעש אלהים את הרקיע. לתת תפארת והדר לכל ההויות. ושמו המיוחד של ארבע אותיות. שהוא נורא תהלות. ולו נתכנו עלילות:

לך נצחיות הקימת. על שרי הימין מתרוממת ולוחמת. לבל יכנסו זרים בהיכל עונג זועמת ומתקוממת. וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם. כי הוא ענף הגדולה אשר אין לגדולתו חקר. עמוד הימני אשר הבית נכון עליו לעד לנצח נצחים. ונעימות בימינך נצח לקבץ נדחים. והאובדים בעמק התמורות והשלחים. מקור הנבואות. אדון הנפלאות. אל ההיראות. וזה שמו ה' צבאות:

לך ההוד וההדר והכבוד. עוז והדר לבשת. ובזרוע עוזך ים סוף הובשת. וכל שרי השמאל כבשת. ענף הגבורה הגמורה לדכא תחת רגליו סמאל וחילותיו. הצרים על שרי ישראל וצבאותיו. שומרי בריתו ועדותיו. והוד והדר הוא לכל חסידיו. וזה שמו אשר יקראו לו בכל הנבואות. אלהים צבאות. בימינו נוראות. ובשמאלו נפלאות. ברוך אל ההודאות:

לך סוד היסוד הנעלם. צדיק יסוד עולם. סוד הסולם אשר יעקב אבינו חלם ראשו מגיע השמים העליונים וסופו מוצב ארצה חפץ. כי כל בשמים

אהלי יעקב

אותיות אלהיות, ר"ל אל מאלהים. **התפארת השלמה**, שלמה משתי המדות חסד ודין נה והוד. **והדעת התמימה**, כי הדעת היא נשמת הת"ת ומציאותה הנעלם, אמרו ת"ת מלבר דרגא דיעקב שלימא ודעת מלגאו דרגא דמרע"ה, ולכן דייק ואמר התמימה, כי תמימה יותר דק משלמה, כמ"ש תמימה באדמימותה שאפילו שתי שערות שחורות פוסלות בה, התהלך לפני והיה תמים, אע"פ שהיה שלם בחיצוניותו, ויעוין בארוכה בפרדס בפרק ח' משער אם א"ס הוא הכתר ובפרק י"ז משער מהות והנהגה. ותבין אמרו אך ממך מקור הדעת נובעת, ובדעת חדרים נמלאו, ר"ל חדרי בינה ששם החדרים כידוע, כי הדעת היא המיחדת או"א ומכרעת למעלה כמו שהת"ת מכריע בין זרועות עולם חו"ג, **עד מה**, ששם מ"ה הוא בת"ת, כתפארת אד"ם, **ויעש אלהים את הרקיע**, בהקדמת התיקונים, רקיע דא עמודא דאמצעיתא דכליל שם ידו"ד (הוא כולל כל האצילות דירית לאו"א ונוקבא כלילא ביה) ואיהו כליל שית ספירן באמצעיתא וכו'. **נורא תהלות**, דרגא דיעקב. מה נורא המקום הזה, **עמוד הימני** וכו', תרין סמכי קשוט, שוקיו עמודי שש. הם נו"ה ונצח הוא הימני והוד השמאלי. ויש בכל אחד שלשה פרקים. בחינה האמצעית היא נצח. ושנים החיצונים בחינה המקבלת ובחינה המשפעת הם נצחים על כן לנצח נצחים, וכן בהוד הודות. **וזה שמו ה' צבאות**, עי' פרדס פי"ב משער פרטי השמות. **היסוד הנעלם**, שהיה נעלם בת"ת. עי' פרדס שער סדר האצילות פ"ב. **סוד הסולם** וכו'. בתקונים ת"ה וביה אסתלק יוסף בחלמא וכן יעקב הה"ד ויחלום והנה סלם מוצב ארצה ע"ש ובזוהר פ' ויצא. גוף וברית כחדא חשבינן. **השמים העליונים**, בינה. כמ"ש השמימה בהי' בסוף ה' עילאה. **ארצה חפצו**, מלכות. **כי כל בשמים ובארץ**,

ומתרגמין

אתה אצלת אורות פנימיות דקות מחשביות קדמוניות נעלמות. אשר לא נקבו בשמות. רק בשם אוריה צחות מצוחצחות כחות אלהיות נשמות לנשמות. ומי ישיג סתרי תעלומות. והשם המעיד עליהם הוא שם הוי"ה המתמלא בעשר אותיות דקית. באור השכל נרשמות ובמחשבת הלב נחקקות. ובו שלשה יודין. מעידין ומגידין. כי אין זולתו ומבלעדו אין אלהים. ועל שם זה אמרו. קודם שנברא העולם היה הוא ושמו לבד. כי הוא קדמון בקדמותו ונעלם בהעלמתו. אין קדוש כה' כי אין בלתו:

אתה הוא אל מסתתר בסתר. אתה עמוד האורה. לא השורנו עין של כל נוצר ונברא. ידע מה בחשוכא ועמיה שרי נהורא. לבושיה כתלגא חוורא. ועתיק יומין נקרא. היה הוה ויהיה. וזה שמו בתורה. אהיה אשר אהיה יתברך ויתעלה:

אתה חכם וממך **החכמה** הרשומה נודעת. ולהשיג תעלומה נבער כל אדם מדעת. ומעין כל חי נעלמה והוא ידע את מקומה. כי הוא יש מאין כדכתיב והחכמה מאין תמצא להחיות את בעליה. והיו"ד אשר בראש ההויה מעיד עליה. שהיו"ד לכל האותיות יסוד כן החכמה לכל ההויות יסוד. ונסמך עליה אות ה' כי בי"ה ה' צור עולמים. והדברים חתומים וסתומים.

אתה מבין כל תעלומות וסתרי החכמה ורזי התבונה ממך לא נסתרה. וכל עליונים ותחתונים מדעת נבערו. כי ממקור החכמה נאצלה **התבונה**. כדכתיב ואיזה מקום בינה. כי היא ה' ראשונה של שם ההויה כי אמר והיה העולם. והזוכה לה ואכל וחי לעולם. ושם המיוחד לה בכל המקרא שם הויה בנקוד אלהים. וכאשר היו לאחדים מי ימלל גבורות. ואין לנו עסק בנסתרות:

לך הגדולה. אשר אין לה חקר ותכלה. לא ראש ולא תחלה. פיתח תמיד בהצלה. מרומם על כל ברכה ותהלה. אמרתי עולם **חסד** יבנה. כי ללמד זכות לעולם פונה. והוא אשר גבר על ברואיך. והטוב הצפון ליראיך. ולשמו שתי אותיות אלהיות. והוא אל למושעות:

לך

אהלי יעקב

מהוכה"ל. **אורות צחות** וכו', עי' בר' בחיי פרשת כי תשא בשם רב האי גאון ז"ל. ושיטתו בזה עי' בהקדמת ספרו מגן דוד ותבין. ועי' עוד בדברי הרמ"ע ז"ל בספריו פלח הרמון שער ד' ויונת אלם פרק א' ופרק כ'. ובס' שומר אמונים בויכוח השני. **אל מסתתר בסתר**, פי' בספירת כ"ע כמ"ש בתקונים עלת על כולא טמיר וגניז בכתר וכו'. אדון יחיד שליט על כולהו מופלא ומכוסה בכתר וכו'. ועוד בש"ד טובא וכרם הפרדס שער אם א"ס הוא הכתר. **עמוד האורה**, ירמוז למ"ש שבכתר יש תר"ך עמודי אורה כמנין כתר והוא יתעלה מקורם ברוך. **ידע מה בחשוכא** ירמוז למ"ש כתר עילאה אע"ג דאיהו אור קדמון אור צח אור מצוחצח אוכמא איהו קדם עלת העילות וכו'. וירמוז ג"כ לשרש שרשי הדינין המתערין מבינה. שישנו בו במציאות גבורה שבכתר. וכורסיה שביבין די נור לאכפיא לון; בכה מנהא דמלכא כמ"ש באדרא. אף שהוא רחמים פשוטים. וזהו שסיים לבושיה כתלגא חיורא. **אהיה אשר אהיה**, תיקונים ריש תי' י"ג. ועי' מאורי אור ערך אהיה. ג"פ אהיה בתורה מספרם ע"ה ג' היה הוה יהיה. **ואיזה מקום בינה**, פי' האלף (פלא כ"ע) והי' נתחברו בה ונאצלה מתוכה ומהם הי' בנויה וזהו וא"י זה מקום בינה. (המחבר בספרו מגן דוד). **שם ההויה בנקוד אלהים**, ההוי"ה הוא רחמים וניקודו אלהים מורה דין. כי ממנה מתערין דינין. וזהו שסיים וכאשר היו לאחדים מי ימלל גבורות. כמ"ש בזוהר (אח"מ סה א) ר' אלעזר הוה יתיב וכו' אמאי אקרי אלהים והא אתוון דרחמי אינון בכל אתר וכו' מההוא נהרא דנגיד ונפיק דכלא כליל ביה וכו' ועי' פירושו בארוכה בפרדס פ"ז משער מהות והנהגה. **בנסתרות**, ג"ר נקראו נסתרות כמ"ש הנסתרות לה' אלהינו. והנגלות ר"ל ו"ה נגלות ו' תפארת ו"ק ה' מלכות. והם ימים ראשונים דאיתנהו בשאלה כדכתיב כי שאל נא לימים ראשונים. **שתי**

אותיות

לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ :

אתה הוא יסוד היסודות וסוד הסודות. עלת כל העלות וסבת כל הסבות. הוה הויה קימת, ומצוי מציאות נעלמת. לכל נמצא קודמת. ולכל סבה גורמת :

אתה יחיד בכל דרכי היחוד. יחוד שלם אמתי. לא כאחד המניני ולא כאחד היחסי ולא כאחד המיני. אחדות פשוטה מוחלטת. אין ערוך אליה ולא רמיון. כאשר בא עליה המופת והנסיון. וכל חכמי לב עליה יתמהו. כי לא ידעו מה הוא :

אתה נמצא אבל לעצמך. ולא לאחר עמך. נשגב מכל רעיון. נעלם מכל חיזה וחזיון. נסתר ברום חביון. עליון על כל עליון. ועם כל זה משגיח על כל דל ואביון :

אתה הוא קדמון לכל קרמון ואחרון לכל אחרון. ושנותיך אין להם תכלה ולא תחלה ולא כליון. וכל לשון תקום (אתך) לסדר שבחיך ילאה. לכן אמרתי אשמרה דרכי מחטוא בלשוני. ואם במכתב יכלה כל ספר וגליון. ולך דומיה תהלה אלהים בציון. כי לך נאה שלילת התוארים והשבחים. כי לא יתמו עד נצח נצחים. כי אין לך מקום קבוע. ולא שם ידוע. כי אתה ממלא כל המקומות. ומשלים כל השמות, ומגיד כל העולמות. כי לך עוז והעצומות :

אתה

אהלי יעקב

התפלה הזאת היא מהגאון המקובל הנודע בדורו דור דעה הרב ר' דוד אבן זמרה זצ"ל. יסדה ליוה"כ צום רם ונורא. וכן לכל הבא לשפוך שיח ועתירה בעתות בצרה. כמו שזכר בפתיחתו שמן משחת. עשאה מעין דוגמא של תפלת כתר מלכות להרשב"ג ז"ל. ורקחה מנגה רוקח מרקחת. וערב בה סממנים יפים ללב גם מדברי רבנו בחיי בחובה"ל והרמב"ם בדעות ובמורה והרי"ה בכוזרי זכר כולם לברכה והיתה שמחת. ומיוסדת על פי הכמת האמת תחת. אשר בכתר מלכות של הרשב"ג רק הוטמנה ברמז כפי מצבה בימים ההם צור תעודה לבלתי קחת. והתפלה היקרה הזאת גם בנועם מדברותיה וחין מליצתה הלוקחת. נפשות וחחודרת בלב הבשר החי והיא כפורחת. נדפסה בראשונה בס' אור קדמון להר"מ חאגיז ובס' שבט מוסר ואחר זה בכמה מחזורים מתוך שהיא משובחת. אמנם בדפוסים אחרונים הפילו אור פניה ויכסוה בשמיכה הטעיות והבלבול וישימו לה סתר פנים ואין נחת. ואני אמרתי לדבק טוב להסיר המסכה הנסוכה ולהעיר קצת הערות קצרות ולהביאה האוהלה. והיתה עם אחותה הבכורה לאיש ישראלי הבא ליטהר ובג״ו שתיהן כאחת.

אתה הוא. יסוד היסודות, לשון הר"מ בפתיחתו להי"ד שפתח בשם. **עלת כל העלות** וכו', יש הפרש בין אמרנו עלת העלות וסבת הסבות בלי מלת כל. שיצדק לאמרו על הכ"ע. ובין אמרנו עלת כל העלות וכו' בתוספת כל. שלא יצדק לאמרו רק על הא"ס ב"ה. (פרדס שער אם הא"ס הוא הכתר). **הוה הויה קימה,** עמ"ש בבאורי להפיוט אדון עולם בבית והוא היה והוא הוה. **אחד המניני היחסי המיני,** פי' המניני, אמרנו א' ב' ג' ד' וכו'. האחד אע"פ שאינו מספר מכל מקום הוא נכנס בגדרם. והוא ית' אחד ואין שני להמשיל לו להחבירה. ופי' היחסי, אמרנו סאה אחת. הרי הוא אחד רק ביחוסו לאיפה שהיא שלם כאין. אמנם כבר היא מתחלקת לקבין א"כ אינגו אחד בהחלט. וכן כל אחד מהנמצאים הברואים יקבל חלוקה בעולם או בזמן א"כ אינו אחד מוחלטי. ופי' המיני. אמרנו חי מין אחד. הרי כולל תחתיו המדברים ובלתי מדברים למיניהם הפרטיים. ומין פרטי יכלול התחתיו אישיו. **אתה נמצא אבל לעצמך** וכו', לשון הרשב"ג בכתר מלכות שלו ושם פירשתיו בס"ד. **חיזה וחזיון,** נביא ונבואה. ר"ל שלא יודע מהותו ית' אף בנבואה. שלא תפול נבואה רק במה שיש לו יחוס עם הנביא כמו שהאריך בזה מהר"ל מפראג ז"ל בריש ספרו גבורת השם. **ולא כליון,** מאמצע ועי' שער היחוד מחובה"ל

הַזֶּה תּוֹצִיאֵנִי. לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא בְּשָׁלוֹם תְּבִיאֵנִי: וְעִם הַחֲסִידִים בְּכָבוֹד תּוֹשִׁיבֵנִי. וְעִם הַמְּנוּיִם בְּחֶלֶד חֶלְקָם בַּחַיִּים תְּמַנֵּנִי. וְלָאוֹר בְּאוֹר פָּנֶיךָ תְּזַכֵּנִי. וְתָשׁוּב תְּחַיֵּנִי. וּמִתְּהוֹמוֹת הָאָרֶץ תָּשׁוּב תַּעֲלֵנִי: וְאֹמַר אוֹדְךָ יְהֹוָה כִּי אָנַפְתָּ בִּי יָשֹׁב אַפְּךָ וּתְנַחֲמֵנִי. וּלְךָ יְהֹוָה חֶסֶד עַל כָּל הַטּוֹבָה אֲשֶׁר גְּמַלְתָּנִי. וַאֲשֶׁר עַד יוֹם מוֹתִי תִּגְמְלֵנִי. וּבְיִרְאָתְךָ הַטְּהוֹרָה תְּחַזְּקֵנִי. וּבְתוֹרָתְךָ הַתְּמִימָה תְּאַמְּצֵנִי: וְעַל כָּל זֶה אֲנִי חַיָּב לְהוֹדוֹת. לְהַלֵּל. לְשַׁבֵּחַ. לְפָאֵר. וּלְרוֹמֵם. וּלְבָרֵךְ. וּלְקַדֵּשׁ. וּלְיַחֵד אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא: בְּפִי יְשָׁרִים תִּתְבָּרַךְ. וּבִלְשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדָּשׁ. וּבְקֶרֶב קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל. וּבְלַהֲקַת אֶרְאֶלִּים תִּתְפָּאֵר וְתִתְהַדָּר. תִּשְׁתַּבַּח בְּפִי רַחֲמֶיךָ. תִּתְקַדָּשׁ בְּפִי קְדוֹשֶׁיךָ. תִּתְרוֹמָם בְּפִי מַלְאָכֶיךָ. תִּתְיַחֵד בְּפִי מְיַחֲדֶיךָ. תִּתְנַשֵּׂא בְּפִי מְנַשְּׂאֶיךָ. כִּי אֵין כָּמוֹךָ בָּאֱלֹהִים יְהֹוָה וְאֵין כְּמַעֲשֶׂיךָ: וּבְמַחֲנוֹת חַיּוֹת. וְאוֹפַנִּים וּכְרוּבִים וְעִירִין קַדִּישִׁין. תִּתְנַשֵּׂא וְתִתְעַלֶּה בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וְתִתְיַחֵד בְּפִי מְיַחֲדֶיךָ בְּמוֹרָא וָפַחַד. עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל עַם אֶחָד: בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד: יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגֹאֲלִי:

תפלה להגאון רבי דוד אבן זמרה ז"ל

תפלה יקרה. לאל רם ונורא. באימה במורא. לדוד זמרה:
לפאר שמותיו. וסיד מחשבותיו. והוד מפעלותיו. ולה אין תמורה:
תמלל גבורות. למדות יקרות. אשר סדורות. בשפה ברורה:
ועומק יסודות. ורזים וסודות. רמזים וחידות. ודרך ישרה:
לשכל מסילות. לעורכי תהלות. לנורא עלילות. לעתות בצרה:

אהלי יעקב

העולם הזה תוציאני, כצ"ל. בשלום, כצ"ל בבי"ת וכדרז"ל בסוף ברכות. ועם החסידים בכבוד, מלה"כ יעלזו חסידים בכבוד. בחלד חלקם בחיים, מפרש הפסוק מחלד חלקם בחיים (תלים יז) לטיבה כפירש"י שם וכדרשתם ז"ל. ולא כפי' הראב"ע שם לרעה. ותשוב תחייני וכו', על תחית המתים. וביראתך הטהורה תחזקני, כצ"ל. ובק"ג אל תחזקני. והוא שפת יתר. ואמר הטהורה ככתוב יראת ה' טהורה, ר"ל בלי שום פניות הגשמי והרוחני. והיא יראה פנימית כלשון רז"ל. היא עומדת לעד שאינה תלויה בדבר, והיא צריכה סייעתא דשמיא ודאי. והקדים היראה לתורה כדרז"ל כל שיראתו קודמת לחכמתו וכו'. ואמר תחזקני תאמצני כלה"כ חזק ואמץ.

בְּכַף שְׁנִיָּה תְּלָאוֹתַי: וּבְזָכְרְךָ רִשְׁעִי וּמָרְדִּי. זְכוֹר עָנְיִי וּמְרוּדִי. וְשִׂים אֵלֶּה נוֹכַח אֵלֶּה: וּזְכוֹר נָא אֱלֹהַי כִּי זֶה כַּמֶּה לָאָרֶץ נוֹד צְנַפְתָּנִי. וּבְכוּר גָּלוּת בְּחַנְתָּנִי. וּמֵרוֹב רִשְׁעִי צְרַפְתָּנִי. וְלֹא שְׂרַפְתָּנִי. וְיָדַעְתִּי כִּי לְטוֹבָתִי נִסִּיתָנִי. וֶאֱמוּנָה עִנִּיתָנִי. וּלְהֵיטִיב לִי בְּאַחֲרִיתִי בְּמִבְחַן הַתְּלָאוֹת הֱבִיאוֹתָנִי: לָכֵן אֱלֹהַי. יֶהֱמוּ עָלַי רַחֲמֶיךָ. וְאַל תִּכְבֶּה עָלַי זַעְמֶךָ: וְאַל תִּגְמְלֵנִי כְּמַעֲבָדַי. וֶאֱמוֹר לַמַּלְאָךְ הַמַּשְׁחִית דַּי: וּמַה מַּעֲלָתִי וְיִתְרוֹנִי. כִּי תְבַקֵּשׁ לַעֲוֹנִי: וְתָשִׂים עָלַי מִשְׁמָר. וּתְצוּדֵנִי כְּתוֹא מִכְמָר: הֲלֹא יָמַי חָלְפוּ רֻבָּם וְאֵינָם. וְהַנִּשְׁאָרִים יִמַּקּוּ בַּעֲוֹנָם: וְאִם הַיּוֹם לְפָנֶיךָ הִנֵּנִי. מָחָר עֵינֶיךָ בִּי וְאֵינֶנִּי: וְעַתָּה לָמָּה אָמוּת. כִּי תֹאכְלֵנִי הָאֵשׁ הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת: אֱלֹהַי שִׂים עֵינֶיךָ עָלַי לְטוֹבָה לִשְׁאֵרִית יָמַי הַמְעֻטִים. וְאַל תִּרְדּוֹף הַשְּׂרִידִים וְהַפְּלֵטִים: וְהַפְּלֵיטָה הַנִּשְׁאֶרֶת מִכָּבֵד מְהוּמוֹתַי. אַל יַחְסְלֶנָּה יֶלֶק אַשְׁמוֹתַי: כִּי יְצִיר כַּפֶּיךָ אֲנִי וּמַה יִּסְכּוֹן לָךְ כִּי רִמָּה תְּקַחֵנִי לְאוֹכֵל. יְגִיעַ כַּפֶּיךָ כִּי תֹאכַל:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי. לָשׁוּב עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ. וְלַהֲשִׁיבֵנִי בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ. וְלִתְחִנָּתִי תָּכִין לִבִּי וְתַקְשִׁיב אָזְנֶךָ. וְתִפְתַּח לִבִּי בְּתוֹרָתֶךָ. וְתִטַּע בְּרַעְיוֹנַי יִרְאָתֶךָ: וְתִגְזוֹר עָלַי גְּזֵירוֹת טוֹבוֹת. וּתְבַטֵּל מֵעָלַי גְּזֵרוֹת רָעוֹת: וְאַל תְּבִיאֵנִי לִידֵי נִסָּיוֹן. וְלֹא לִידֵי בִזָּיוֹן: וּמִכָּל פְּגָעִים רָעִים הַצִּילֵנִי. וְעַד יַעֲבוֹר הַוּוֹת בְּצִלְּךָ תַּסְתִּירֵנִי. וֶהְיֵה עִם פִּי וְהֶגְיוֹנִי. וּשְׁמוֹר דְּרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי: וְזָכְרֵנִי בְּזִכְרוֹן וּרְצוֹן עַמֶּךָ. וּבְבִנְיַן אוּלָמֶךָ. לִרְאוֹת בְּטוֹבַת בְּחִירֶיךָ: וְזַכֵּנִי לְשַׁחֵר דְּבִירְךָ הַשָּׁמֵם וְהֶחָרֵב. וּלְרַצּוֹת אֲבָנָיו וַעֲפָרוֹתָיו. וְרִגְבֵי חָרְבוֹתָיו. וְתִבָּנֶה שׁוֹמְמוֹתָיו:

אֱלֹהַי. יָדַעְתִּי כִּי הַמִּתְחַנְּנִים לְפָנֶיךָ יָלִיצוּ עֲלֵיהֶם מַעֲשִׂים טוֹבִים אֲשֶׁר הִקְדִּימוּ. אוֹ צִדְקוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר הֵרִימוּ: וַאֲנִי אֵין בִּי לֹא צֶדֶק וְלֹא כוֹשֶׁר. לֹא חֶסֶד וְלֹא יוֹשֶׁר: לֹא תְחִנָּה. וְלֹא מִדָּה טוֹבָה. לֹא עֲבוֹדָה וְלֹא תְשׁוּבָה: לָכֵן אַל תַּסְתֵּר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי. וּמִלְּפָנֶיךָ אַל תַּשְׁלִיכֵנִי. וּבְעֵת מִן הָעוֹלָם

הזה

אהלי יעקב

כנ"ל למהר בה"א כלשון הכתוב (שמות יב) למהר לשלחם מן הארץ. ובק"ג למהר בחי"ת ואינו נכון. צנפתני, מן צנוף יצנפך (ישעיה) ל' סבוב. וטעמו הגלות והנדידה. ותצודני כתוא מכמר, כנ"ל והוא שם חיה. ותאו וזמר. והוא לה"כ (ישעיה נא) שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר. כי תאכל, עשאה לנקבה נסתרה. על הרמה הנזכרת.

אלהי. אשר הקדימו, לתחנתם. כי מי הקדימני ואשלם כתיב. **צדקותיהם**, כמובן לצדקה לעני שבדרז"ל. ואשר הרימו יוכיח. **לא תחנה**, יכולת לסדר תחנונים. **ובעת מן**

העולם

לְפַעֲמוֹ. יִתְעוֹרֵר לֶאֱסוֹף חַיִל וָהוֹן וְיִסַּע מִמְּקוֹמוֹ: לִרְכּוֹב אֳנִיּוֹת וְלִרְדּוֹף
בַּצִּיּוֹת. וּלְהָבִיא נַפְשׁוֹ בִּמְעוֹנוֹת אֲרָיוֹת. וְהִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת:
וּבְחָשְׁבוֹ כִּי רַב הוֹדוֹ. וְכִי כַבִּיר מָצְאָה יָדוֹ: בַּשָּׁלוֹם שׁוֹדֵד יְבוֹאֶנּוּ. וְעֵינָיו
פָּקֵחַ וְאֵינֶנּוּ: וְכָל עֵת הוּא מְזוּמָּן לַתְּלָאוֹת. חוֹלְפוֹת וּבָאוֹת: וּבְכָל שָׁעוֹת
מְאוֹרָעוֹת: בְּכָל הָרְגָעִים פְּגָעִים: וּבְכָל הַיָּמִים. עָלָיו אֵימִים: אִם רֶגַע
יַעֲמוֹד בְּשַׁלְוָה. פֶּתַע תְּבוֹאֵהוּ הֹוָה: אוֹ בַמִּלְחָמָה יָבֹא וְחֶרֶב תְּנַגְּפֵהוּ. אוֹ
קֶשֶׁת נְחוּשָׁה תַּחֲלְפֵהוּ: אוֹ יַקִּיפוּהוּ יְגוֹנִים. אוֹ יִשְׁטְפוּהוּ מַיִם זֵדוֹנִים. אוֹ
יִמְצָאוּהוּ חֳלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים: עַד יִהְיֶה לְמַשָּׂא עַל נַפְשׁוֹ. וְיִמְצָא מְרוֹרַת
פְּתָנִים בְּדִבְשׁוֹ: וּבְעֵת כְּאֵבוֹ יִגְדַּל. שִׂכְלוֹ יִדַּל: וּנְעָרִים יִתְקַלְּסוּ בוֹ.
וְתַעֲלוּלִים יִמְשְׁלוּ בוֹ: וְיִהְיֶה לְטוֹרַח עַל יוֹצְאֵי מֵעָיו. וְיִתְנַכְּרוּ לוֹ כָּל יוֹדְעָיו:
וּבְבֹא עִתּוֹ יֵצֵא מֵחֲצֵרָיו לַחֲצַר מָוֶת. וּמִצֵּל חֲדָרָיו לְצַלְמָוֶת: וְיִפְשַׁט רִקְמָה
וְתוֹלָע. וְיִלְבַּשׁ רִמָּה וְתוֹלָע: וּבֶעָפָר יִשְׁכַּב. וְיָשׁוּב אֶל יְסוֹדוֹ אֲשֶׁר מִמֶּנּוּ
חוּצָב: וּלְאִישׁ אֲשֶׁר אֵלֶּה לוֹ מָתַי יִמְצָא עֵת תְּשׁוּבָה. לִרְחוֹץ חֶלְאַת מְשׁוּבָה
וְהַיּוֹם קָצֵר וְהַמְּלָאכָה מְרוּבָּה: וְהַנּוֹגְשִׂים אָצִים חָשִׁים וְרָצִים: וְהַזְּמַן
מִמֶּנּוּ שׂוֹחֵק. וּבַעַל הַבַּיִת דּוֹחֵק: לָכֵן נָא אֱלֹהַי. זְכוֹר אֵלֶּה הַתְּלָאוֹת אֲשֶׁר
עַל אָדָם בָּאוֹת: וְאִם אֲנִי הֲרֵעוֹתִי. אַתָּה תֵיטִיב: וְאַל תִּגְמוֹל מִדָּה בְּמִדָּה.
לְאִישׁ אֲשֶׁר עֲוֹנוֹתָיו בְּלִי מִדָּה. וּבְמוֹתוֹ יֵלֵךְ בְּלִי חֶמְדָּה:

אֱלֹהַי. אִם עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא גָּדוֹל. מַה תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל: וְאִם לֹא אוֹחִיל
לְרַחֲמֶיךָ. מִי יָחוּס עָלַי חוּץ מִמֶּךָּ: לָכֵן אִם תִּקְטְלֵנִי. לְךָ אֲיַחֵל.
וְאִם תְּבַקֵּשׁ לַעֲוֹנִי. אֶבְרַח מִמְּךָ אֵלֶיךָ. וְאֶתְכַּסֶּה מֵחֲמָתְךָ בְּצִלֶּךָ: וּבְשׁוּלֵי
רַחֲמֶיךָ אַחֲזִיק עַד אִם רִחַמְתָּנִי. וְלֹא אֲשַׁלֵּחֲךָ כִּי אִם בֵּרַכְתָּנִי: זְכוֹר נָא
כִּי כַחוֹמֶר עֲשִׂיתָנִי. וּבְאֵלֶּה הַתְּלָאוֹת נִסִּיתָנִי: עַל כֵּן לֹא תִפְקוֹד עָלַי
כְּמַעֲלָלַי. וְאַל תַּאֲכִילֵנִי פְּרִי פְעָלַי: וְהַאֲרֵךְ לִי אַפֶּךָ וְאַל תַּקְרִיב יוֹמִי. עַד
אָכִין צֵדָה לָשׁוּב אֶל מְקוֹמִי. וְאַל תַּחֲזִיק עָלַי לְמַהֵר לְשַׁלְּחֵנִי מִן הָאָרֶץ
וּמִשְׁאֲרוֹת אֲשָׁמַי צְרוּרוֹת עַל שִׁכְמִי: וּבְהַעֲלוֹתְךָ בְּמִשְׁקַל עֲוֹנוֹתַי. שִׂים לְךָ

בכף

אהלי יעקב

ובממב. **והיא מתהלכת**, על הנפש הנזכרת. **חולפות ובאות**, תלאה זו כמעט חולפת והנה אחרת באה תחתיה. **פתאם תבאהו הוה**, כצ"ל ופי' הוה שבר כמו ותפל עליך הוה (ישעיה מז) ובקצת דפוסים השמיטו וכתבו שם הקודש הלילה. **תחלפהו**, תעבור בו. מן ומחצה וחלפה רקתו. והוא מלה"כ (איוב כ) תחלפהו קשת נחושה. **ובעת כאבו יגדל, שכלו ידל.** כצ"ל וכן הוא בדייש. **והנוגשים אצים**, המזלות השמים משטרם בארץ. עי' מה שכתבתי בבאורי למגן המתחיל אבני קודש להריב"ג בבית פלכים נוגשים סביב הארץ.

אלהי. מי יחוש עלי חוץ ממך, מלה"כ (קהלת ב) ומי יחוש חוץ ממני. אפשר אגב אורחיה מגלה דעתו שמי יחוש דקהלת פירושו מי יחוס בחלוף שמאלית בימנית, כמו שנמצא שאור ומשארת קרובים. **ולא אשלחך כי אם ברכתני**, מ"כ שאין לומר האחרת הזה כי אין הברותא כלפי שמיא. **כי כחומר עשיתני.** וכבר רז"ל שהיא טענה נצחת לבעלי תשובה. **למהר לשלחני.** כצ"ל

אִישׁ אֶת בְּנוֹ יִסַּרְתָּנִי. וּבְקָרְאִי מִצָּרָתִי. נַפְשִׁי יָקְרָה בְּעֵינֶיךָ וְרֵיקָם לֹא הֱשִׁיבוֹתָנִי: וְעוֹד הִגְדַּלְתָּ וְהוֹסַפְתָּ עַל כָּל זֶה בְּתִתְּךָ לִי אֱמוּנָה שְׁלֵימָה לְהַאֲמִין כִּי אַתָּה אֵל אֱמֶת. וְתוֹרָתְךָ אֱמֶת. וּנְבִיאֶךָ אֱמֶת: וְלֹא נָתַתָּ לִי חֵלֶק עִם מוֹרְדֶיךָ וְקָמֶיךָ. וְעִם נָבָל נִאֲצוּ שְׁמֶךָ: אֲשֶׁר בְּתוֹרָתְךָ יַלְעִיבוּ. וּבְעוֹבְדֶיךָ יָרִיבוּ. וּנְבִיאֶיהָ יַכְזִיבוּ: מַרְאִים תּוּמָה. וְתַחְתֶּיהָ עָרְמָה: מַרְאִים נֶפֶשׁ זַכָּה וְנִטְהֶרֶת. וְתַחְתֶּיהָ תַּעֲמֹד הַבַּהֶרֶת: כִּכְלִי מָלֵא כְלִימָה רָחוּץ מִחוּץ בְּמֵי עָרְמָה. וְכָל אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ יִטְמָא: קָטֹנְתִּי מִכֹּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדֶּךָ. אָמְנָם יְהוָה אֱלֹהַי אוֹדֶךָ: כִּי נָתַתָּ בִּי נֶפֶשׁ קְדוֹשָׁה וּבְמַעֲשַׂי טִמֵּאתִיהָ. וּבְיִצְרִי הָרָע חִלַּלְתִּיהָ וְגֵאַלְתִּיהָ: וְהִנֵּה גָּבַר עָלַי וְהֵפִיץ חַיָלַי. וְלֹא נִשְׁאַר אֵלַי. כִּי אִם מַתְּנַת רַחֲמֶיךָ. אַךְ אֵדַע כִּי בָם אֶתְקְפֶנּוּ. וְיִהְיוּ לִי מֵעִיר לַעֲזוֹר. אוּלַי אוּכַל נַכֶּה בּוֹ וַאֲגָרְשֶׁנּוּ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהַי. לָכוֹף אֶת יִצְרִי הָאַכְזָרִי וְהַסְתֵּר פָּנֶיךָ מֵחֲטָאַי וּמֵאֲשָׁמַי. אַל תַּעֲלֵנִי בַּחֲצִי יָמַי. עַד אָכִין צֵדָה לְדַרְכִּי. וְצֵדָתִי לְיוֹם נְסִיעָתִי. כִּי אִם אֵצֵא מֵעוֹלָמְךָ כַּאֲשֶׁר בָּאתִי. וְאָשׁוּב עָרוֹם לִמְקוֹמִי כַּאֲשֶׁר יָצָאתִי. לָמָּה נִבְרֵאתִי. וְלִרְאוֹת עָמָל נִקְרֵאתִי: טוֹב לִי עוֹד אֲנִי שָׁם. מִצֵּאתִי לְהַגְדִּיל וּלְהַרְבּוֹת אָשָׁם: אָנָּא הָאֱלֹהִים. בְּמִדַּת רַחֲמֶיךָ שָׁפְטֵנִי. אַל בְּאַפְּךָ פֶּן תַּמְעִיטֵנִי: כִּי מֶה הָאָדָם כִּי תְדִינֵהוּ. וְהֶבֶל נִדָּף אֵיךְ בְּמִשְׁקָל תְּבִיאֵהוּ: וּבַעֲלוֹתוֹ בְּמֹאזְנֵי מִשְׁקָל. לֹא יִכְבַּד וְלֹא יֵקַל. וּמַה יִּסְכּוֹן לָךְ לַעֲשׂוֹת לְרוּחַ מִשְׁקָל: מִיּוֹם הֱיוֹתוֹ הוּא נִגָּשׂ וְנַעֲנֶה. נָגוּעַ מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה: רֵאשִׁיתוֹ מוֹץ נֶהְדָּף. וְאַחֲרִיתוֹ קַשׁ נִדָּף. וּבְחַיָּיו כְּעֵשֶׂב נִשְׁדָּף. וְהָאֱלֹהִים יְבַקֵּשׁ אֶת נִרְדָּף: מִיּוֹם צֵאתוֹ מֵרֶחֶם אִמּוֹ. יָגוֹן לֵילוֹ וַאֲנָחָה יוֹמוֹ: אִם הַיּוֹם יָרוּם. מָחָר תּוֹלָעִים יָרוּם: הַמּוֹץ יִדְּפֶנּוּ וְהַקּוֹץ יְנַגְּפֶנּוּ: אִם יִשְׂבַּע יִרְשַׁע. וְאִם יִרְעַב עַל פַּת לֶחֶם יִפְשַׁע: לִרְדּוֹף הָעוֹשֶׁר קַלּוּ נְשָׁרָיו. וְיִשְׁכַּח הַמָּוֶת וְהוּא אַחֲרָיו: בְּעֵת הַמֵּצַר יֶרֶב אֲמָרָיו. וְיַחֲלִיק דְּבָרָיו וְיַרְבֶּה נְדָרָיו. וּבְצֵאתוֹ לַמֶּרְחָב יָחֵל דְּבָרָיו. וְיִשְׁכַּח נְדָרָיו וִיחַזֵּק בְּרִיחֵי שְׁעָרָיו. וְהַמָּוֶת בַּחֲדָרָיו: וְיַרְבֶּה שׁוֹמְרִים מִכָּל עֵבֶר. וְהָאוֹרֵב יוֹשֵׁב לוֹ בַּחֶדֶר. וְהַזְּאֵב לֹא יַעַצְרֶנּוּ גָדֵר. מִבֹּא אֶל הָעֵדֶר: בָּא וְלֹא יָדַע לָמָּה. וְיִשְׂמַח וְלֹא יָדַע בַּמָּה. וִיחִי וְלֹא יָדַע כַּמָּה: בְּיַלְדוּתוֹ. הוֹלֵךְ בִּשְׁרִירוּתוֹ. וְכַאֲשֶׁר תָּחֵל רוּחַ יְהוָה

לפעמו

אהלי יעקב

אתקפנו, אתחזק עליו כמו ואם יתקפו האחד (קהלת) שפירושו ואם יתחזק עליו אדם אחד. ויהי לי מעיר לעזור, מלה"כ (ש"ב) ועתה טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור. ר"ל בתפלתך עלינו. והטעם בכאן על סייעתא דשמיא.

יהי רצון. בא ולא ידע למה, כנ"ל וכן הוא בדי"ס. והטעם על תכלית ביאתו לזה העולם. ולרדוף בציות, כק"ל ולדרוך בגיות והטעם אחד. ופי' בגיות בארצות ציה ושממה

אוּלַי אַשְׁבִּיחַ שְׁאוֹן גַּלֵּיהֶם וְדָכְיָם: וְאַתָּה תִּשְׁמַע הַשָּׁמַיִם וְסָלָחְתָּ. אָשַׁמְתִּי בְתוֹרָתֶךָ. בָּזִיתִי לְמִצְוֹתֶיךָ. גָּעַלְתִּי בְּלִבִּי וּבְמוֹ פִּי. דִּבַּרְתִּי דוֹפִי. הֶעֱוֵיתִי וְהִרְשַׁעְתִּי זַדְתִּי חָמַסְתִּי טָפַלְתִּי שֶׁקֶר. יָעַצְתִּי רַע לְאֵין חֵקֶר: כִּזַּבְתִּי לַצְתִּי מָרַדְתִּי נִאַצְתִּי סָרַרְתִּי עָוִיתִי פָּשַׁעְתִּי וְעוֹרֶף הִקְשֵׁיתִי קַצְתִּי בְּתוֹכְחוֹתֶיךָ רָשַׁעְתִּי. שִׁחַתִּי דְרָכַי. תָּעִיתִי מִמַּהֲלָכַי. עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְסַרְתִּי. וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלַי כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנִי הִרְשַׁעְתִּי:

אֱלֹהַי. נָפְלוּ פָנַי בְּזָכְרִי כָּל אֲשֶׁר הִכְעַסְתִּיךָ. כִּי עַל כָּל טוֹבוֹת שֶׁגְּמַלְתָּנִי רָעָה גְמַלְתִּיךָ: כִּי בְרָאתָנִי לֹא לְצוֹרֶךְ רַק נְדָבָה. וְלֹא בְהֶכְרֵחַ כִּי אִם בְּרָצוֹן וְאַהֲבָה: וְטֶרֶם הֱיוֹתִי בַּחֲסָדֶיךָ קִדַּמְתָּנִי. וְנָפַחְתָּ רוּחַ בִּי וְהֶחֱיִיתָנִי. וְאַחֲרֵי צֵאתִי לַאֲוִיר הָעוֹלָם לֹא עֲזַבְתָּנִי. אֲבָל כְּאָב חוֹמֵל גִּדַּלְתָּנִי. וּכְאוֹמֵן אֶת הַיּוֹנֵק אוֹמַנְתָּנִי. עַל שְׁדֵי אִמִּי הִבְטַחְתָּנִי. וּמִנְּעִימוֹתֶיךָ הִשְׂבַּעְתָּנִי. וּבְבֹאִי לַעֲמוֹד עַל עָמְדִי חִזַּקְתָּנִי. וַקְחָתָנִי עַל זְרוֹעוֹתֶיךָ וְהִרְגַּלְתָּנִי: וְחָכְמָה וּמוּסָר לִמַּדְתָּנִי. וּמִכָּל צָרָה וְצוּקָה חִלַּצְתָּנִי. וּבְעֵת עָבוּר זַעַם בְּצֵל יָדְךָ הִסְתַּרְתָּנִי. וְכַמָּה צָרוֹת נֶעֶלְמוּ מֵעֵינַי וּמֵהֶם גְּאַלְתָּנִי. וּבְטֶרֶם בָּא הַתְּלָאָה הִקְדַּמְתָּ רְפוּאָה לְמַכָּתִי וְלֹא הוֹדַעְתָּנִי. וּבְעֵת לֹא נִשְׁמַרְתִּי מִכָּל נֶזֶק אַתָּה שְׁמַרְתָּנִי. וּבְבֹאִי בֵּין שִׁנֵּי אֲרָיוֹת שִׁבַּרְתָּ מַלְתְּעוֹת כְּפִירִים וּמִשָּׁם הוֹצֵאתָנִי. וּבְחוּל עָלַי חֳלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים חִנָּם רִפֵּאתָנִי: וּבְבֹא שְׁפָטֶיךָ הָרָעִים עַל הָעוֹלָם מֵחֶרֶב הִצַּלְתָּנִי וּמִדֶּבֶר מִלַּטְתָּנִי וּבְרָעָב זַנְתָּנִי וּבְשָׂבָע כִּלְכַּלְתָּנִי. וּבְהַכְעִיסִי אֹתְךָ כַּאֲשֶׁר יְיַסֵּר

איש

אהלי יעקב

הארסיים. וקרוב לשם עכס, וברגליהם תעכסנה לד"ק. והטעם על היותו מדבר לה"ר תמיד. כמו חמת עכשוב תחת שפתימו (תלים קמ). וכן כולם לשונות הכתוב שם ואין להאריך בהם. **מאין מובאי**, כטעם מאין אתה בא מטפה סרוחה. **ובאין מוצאי**, כנ"ל וכן הוא בדי"ש. והוא כטעם **פיוס** כאן ומחר בקבר. **ונדמה**, ונכרת. כמו נדמה שמרון. ר"ל נטמע בחטאו מבלי הרהור תשובה. **מלא אספסוף**, מן והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה. כלומר מלא מחשבות זרות. **יוסיף ולא יסוף**, יוסיף על חטאתו פשע ולא יסוף ויכלה פשעיו רק מתמידם. ורחף על פניו מאמרם ז"ל ודלא מוסיף יסוף.

אלהי נפלו פני, מן ויפלו פניו דקין כי המתבייש כובש פניו למטה. **בהכרח**, התשבי נקד הַבֵּית. **וקחתני על זרועותיך והרגלתני**, מלה"כ (הושע) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם על זרועותיו. ומאמרו זרועותיך נראה שהוא מפרש כנוי זרועותיו שבפסוק על משה המנהיג כפירש"י שם ולא על אפרים כפי' הראב"ע שם. ואעפ"כ נ"ל שיותר נכון לומר כאן זרועותי. מפני תקון סופרים. **נעלמו מעיני וכו'**, כדרשתם ז"ל לעושה נפלאות גדולות לבדו. אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו. **וגאלתיה**, יותר נכון לנקד הג' בציירי ממשקל הכבד. ככתוב במי גאלנוך.

אתקפנו

תָּבִין מַעֲשָׂיו וְתִרְאֶנּוּ. וְכָל אֲשֶׁר מִמְּךָ יַעֲלִימֶנּוּ. מִבַּיִת וּמִחוּץ תְּצַפֶּנּוּ:

מִי יוֹדֵעַ סוֹד מִפְעֲלוֹתֶיךָ. בַּעֲשׂוֹתְךָ לַגּוּף צָרְכֵי פְּעוּלוֹתָיו. וְנָתַתָּ לוֹ עֵינַיִם לִרְאוֹת אוֹתוֹתֶיךָ. וְאָזְנַיִם לִשְׁמוֹעַ נוֹרְאוֹתֶיךָ. וְרַעְיוֹן לְהָבִין קְצַת סוֹדוֹתֶיךָ. וּפֶה לְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. וְלָשׁוֹן לְהַגִּיד לְכָל יָבֹא גְּבוּרָתֶךָ. כָּמוֹנִי הַיּוֹם אֲנִי עַבְדְּךָ בֶּן אֲמָתֶךָ: הַמְסַפֵּר כְּפִי קוֹצֶר לְשׁוֹנִי. מְעַט מִזְּעֵיר מֵרוֹמְמוּתֶךָ. וְהֵם אֵלֶּה קְצוֹת דְּרָכֶיךָ. וּמַה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם. כִּי חַיִּים הֵם לְמוֹצְאֵיהֶם: בָּהֶם יוּכְלוּ כָּל שׁוֹמְעֵיהֶם לְהַכִּירֶךָ. וְאִם לֹא רָאוּ פְּנֵי יְקָרֶךָ: וְכָל אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמַע גְּבוּרָתֶךָ. אֵיךְ יַכִּיר אֱלָהוּתֶךָ. וְאֵיךְ תָּבוֹא בְּלִבּוֹ אֲמִתָּתֶךָ. וִיכַוֵּן רַעְיוֹנָיו לַעֲבוֹדָתֶךָ: עַל כֵּן מָצָא עַבְדְּךָ אֶת לִבּוֹ לִזְכּוֹר לִפְנֵי אֱלֹהָיו. מְעַט מִזְּעֵיר מֵרָאשֵׁי תְהִלּוֹתָיו: אוּלַי בָּם מֵעֲוֹנוֹ יַשֶּׁה. וּבַמֶּה יִתְרַצֶּה זֶה אֶל אֲדוֹנָיו הֲלֹא בְּרָאשֵׁי:

אֱלֹהַי. בּוֹשְׁתִּי וְנִכְלַמְתִּי לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ. לְדַעְתִּי. כִּי כְּפִי עָצְמַת גְּדֻלָּתֶךָ כֵּן תַּכְלִית דַּלּוּתִי וְשִׁפְלוּתִי. וּכְפִי תוֹקֶף יְכָלְתֶּךָ כֵּן חוּלְשַׁת יְכָלְתִּי. וּכְפִי שְׁלֵמוּתֶךָ כֵּן חֶסְרוֹנִי: כִּי אַתָּה אֶחָד. וְאַתָּה חַי. וְאַתָּה גִּבּוֹר. וְאַתָּה קַיָּם. וְאַתָּה גָּדוֹל. וְאַתָּה חָכָם. וְאַתָּה אֱלוֹהַּ: וַאֲנִי גוּשׁ וְרִמָּה. עָפָר מִן הָאֲדָמָה. כְּלִי מָלֵא כְלִימָּה. אֶבֶן דּוֹמָה: צֵל עוֹבֵר. רוּחַ הוֹלֵךְ וְלֹא יָשׁוּב. חֲמַת עַכְשׁוּב: עָקוֹב הַלֵּב. עֲרַל לֵב: גְּדָל חֵמָה. חוֹרֵשׁ אָוֶן וּמִרְמָה: גְּבַהּ עֵינַיִם. קְצַר אַפַּיִם. טְמֵא שְׂפָתַיִם. נֶעְקַשׁ דְּרָכַיִם. וְאָץ בְּרַגְלַיִם: מָה אֲנִי מֶה חַיַּי. וּמַה גְּבוּרוֹתַי וּמַה צִדְקוֹתַי: נֶחְשַׁב לְאַיִן כָּל יְמֵי הֱיוֹתִי. וְאַף כִּי אַחֲרֵי מוֹתִי: מֵאַיִן מוֹבָאִי. וּכְאַיִן מוֹצָאִי: וְהִנֵּה בָּאתִי לְפָנֶיךָ אֲשֶׁר לֹא כַדָּת: בְּעַזּוּת מֵצַח וְטוּמְאַת רַעְיוֹנִים. וְיֵצֶר זוֹנֶה. לְגִלּוּלָיו פּוֹנֶה: וְתַאֲוָה מִתְגַּבְּרָה. וְנֶפֶשׁ לֹא מְטוֹהָרָה: וְלֵב טָמֵא. אוֹבֵד וְנִדְמֶה. וְגוּף נָגוּף. מָלֵא אֲסַפְסוּף. יוֹסִיף וְלֹא יָסוּף:

אֱלֹהַי. יָדַעְתִּי כִּי עֲוֹנוֹתַי עָצְמוּ מִסַּפֵּר. וְאַשְׁמוֹתַי עָצְמוּ מִלִּזְכּוֹר: אַךְ אֶזְכּוֹר כְּטִפָּה מִן הַיָּם. וְאֶתְוַדֶּה בָהֶם

אולי

אהלי יעקב

מי יודע סוד מפעלותיך, לפי שכל לומר צרכי פעולותיו אמר זה. ישה, יסיר מן זכיותי אתכם נשה. הלא בראשי, תהלות. כי מי ישמיע כל תהלתו.

אלהי. לדעתי, מפני שידעתי. חמת עכשוב, ארס של עכשוב. והוא מין ממיני הנחשים הארסיים

מִי יָכִיל עָצְמָתֶךָ. בְּבָרְאֲךָ מִזִּיו כְּבוֹדְךָ יִפְעַת טְהוֹרָה. מִצּוּר הַצּוּר נִגְזָרָה. וּמִמַּקֶּבֶת בּוֹר נוּקָּרָה: וְאָצַלְתָּ עָלֶיהָ רוּחַ חָכְמָה. וְקָרָאתָ אוֹתָהּ נְשָׁמָה: עָשִׂיתָ מִלַּהֲבוֹת אֵשׁ הַשֵּׂכֶל חֲצוּבָה. וְנִשְׁמָתוֹ כְּאֵשׁ בּוֹעֲרָה בָהּ: שִׁלַּחְתָּהּ אֶל הַגּוּף לְעָבְדוֹ וּלְשָׁמְרֵהוּ. וְהִיא כָאֵשׁ בְּתוֹכוֹ וְלֹא תִשְׂרְפֵהוּ: כִּי מֵאֵשׁ הַנְּשָׁמָה נִבְרָא הַגּוּף. וַיֵּצֵא מֵאַיִן לְיֵשׁ. מִפְּנֵי אֲשֶׁר יָרַד עָלָיו בָּאֵשׁ:

מִי יַגִּיעַ לְחָכְמָתֶךָ. בְּתִתְּךָ לַנֶּפֶשׁ כֹּחַ הַדֵּעָה. אֲשֶׁר בָּהּ תְּקוּעָה. וַיְהִי הַמַּדָּע יְסוֹדָהּ. עַל כֵּן לֹא יִשְׁלוֹט עָלֶיהָ כִּלָּיוֹן. וְתִתְקַיֵּם כְּפִי קִיּוּם יְסוֹדָהּ. וְזֶה עִנְיָנָהּ וְסוֹדָהּ: וְהַנֶּפֶשׁ הַחֲכָמָה לֹא תִרְאֶה מָוֶת. אַךְ תְּקַבֵּל עַל עֲוֹנָהּ עֹנֶשׁ מַר מִמָּוֶת: וְאִם טָהֲרָה תָּפִיק רָצוֹן. וְתִשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן. וְאִם נִטְמְאָה תָּנוּד בְּשֶׁצֶף קֶצֶף וְחָרוֹן: וְכָל יְמֵי טֻמְאָתָהּ בָּדָד תֵּשֵׁב גּוֹלָה וְסוּרָה. בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגָּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֹא עַד מְלֹאת יְמֵי טָהֳרָהּ: מִי יִגְמוֹל עַל טוֹבוֹתֶיךָ בְּשׂוּמְךָ הַנְּשָׁמָה לַגּוּף לְהַחֲיוֹתוֹ. וְאוֹרַח לְהוֹרוֹתוֹ וּלְהַרְאוֹתוֹ. לְהַצִּילוֹ מֵרָעָתוֹ: קוֹרַצְתּוֹ מֵאֲדָמָה וְנָפַחְתָּ בּוֹ נְשָׁמָה. וְאָצַלְתָּ עָלָיו רוּחַ חָכְמָה. אֲשֶׁר בָּהּ יִבָּדֵל מִבְּהֵמָה. וְיַעֲלֶה אֶל מַעֲלָה רָמָה. שַׂמְתּוֹ בְּעוֹלָמְךָ סָגוּר. וְאַתָּה מִחוּץ

תבין

אהלי יעקב

מי יכיל עצמתך, ל' תוקף וחוזק מן עצמה ירבה. ויכלול גם לשון עצם כאמרם ז"ל ויפח מאן דנפח מתוכיה נפח. וכן אמרו על דרך כונה שזה כי חלק ה' עמו. **יפעת טהורה**, יותר נכון לומר יפעה במוכרת. והוא מן יפעתך (יחזקאל כח) ופירושו זוהר. **מצור הצור נגזרה ומקבת בור נוקרה**, מלה"כ (ישעיה נא) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. והפייט הסיב מלת בור לענין אחר. ברור ונקי כמו כבור ידי ישיב לי, וגם בשפת אמת יכונו התוארים הללו. כי הם כמיים למדה העשירית כנסת ישראל היולדת. צור ילדך. וכן אמר לית לה מגרמה ומים מכונסין בה, עי' פרדס בערכי הכנוים. **אש השכל**, הפועל לשיטתם כידוע. **ונשמתו כאש בוערה בה**, מלה"כ (ישעיה ל) נשמת ה' כנחל גפרית בוערה בה. ופה הרצון בכנוי נשמתו על השכל. ופירושו על השפע התמידי הנקרא השכל הנקנה. גם לדידן כשר הדבר לאמרו כי גם הספירות יקראו בשם שכל כמו שנזכר בדברי הגאונים שהביאם הפרדס. **שלחתה**, יותר נכון לנקדה בניקוד הקל. כי בכבד פירושו ל' שלוח. ושלחתה מביתו. ושלחתה לנפשה. **והיא באש**, בזוהר ויקהל הכי נמי נשמתא די נור דאתנטילת מגו כורסיא קדישא דכתיב ביה כורסיה שביבין די נור וכו'. **ואל תשרפהו**, יותר נכון ולא תשרפהו. כי מלת אל יאמר לרוב להבא ולבקשה. **כי מאש הנשמה נברא הגוף**, לא מצאתי מקור לזה אצל החוקרים. ועי' תקונים תי"ד ובכאוה"ג שם יש קצת סמך אף אם לא כיון לו.

מי יגיע לחכמתך, לפי שבא לומר הנפש החכמה אמר זה. **כח הדעת**, העליון. **תפיק רצון**, תשיג רצון בוראה מלה"כ ויפק רצון מה'. **ותשחק ליום אחרון**, פירש"י בסוף משלי ליום הדין. מי שאינו צריך לדאוג נופל בדבר לשון שחוק כמו ותשחק לרעש כידון. **מבית ומחוץ תצפנו**, הפייט הסיב מלת תצפנו לענין צופה ומביט. כלומר מעשיו ומחשבותיו.

מי

יְגִיעֵי כֹחַ. וְאֵלֶּה בְּנֵי נֹחַ: וּבוֹ נוֹעַם בְּלִי תַכְלִית וְקִצְבָּה. וְהוּא הָעוֹלָם הַבָּא: וְשָׁם מַעֲמָדוֹת וּמַרְאוֹת לַנְּפָשׁוֹת הָעוֹמְדוֹת בְּמַרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת. אֶת פְּנֵי הָאָדוֹן לֵרָאוֹת וּלְהֵרָאוֹת: שׁוֹכְנוֹת בְּהֵיכְלֵי מֶלֶךְ. וְעוֹמְדוֹת עַל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ. וּמִתְעַדְּנוֹת בְּמֶתֶק פְּרִי הַשֵּׂכֶל וְהוּא יִתֵּן מַעֲדַנֵּי מֶלֶךְ: זֹאת הַמְּנוּחָה וְהַנַּחֲלָה. אֲשֶׁר אֵין תַּכְלִית לְטוּבָהּ וְיָפְיָהּ. וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִיא וְזֶה פִּרְיָהּ:

מִי יְגַלֶּה צְפוּנוֹתֶיךָ. בַּעֲשׂוֹתְךָ בַּמָּרוֹם חֲדָרִים וְאוֹצָרוֹת. מֵהֶם נוֹרָאוֹת סְפוּרוֹת וּדְבַר גְּבוּרוֹת: מֵהֶם אוֹצְרוֹת חַיִּים. לְזַכִּים וּנְקִיִּים: וּמֵהֶם אוֹצְרוֹת יֶשַׁע. לְשָׁבֵי פֶשַׁע: וּמֵהֶם אוֹצְרוֹת אֵשׁ וְנַחֲלֵי גָפְרִית. לְעוֹבְרֵי בְרִית: וְאוֹצְרוֹת שׁוּחוֹת עֲמוּקוֹת לֹא יִכְבֶּה אִשָּׁם. זְעוּם יְהוָה יִפּוֹל שָׁם: וְאוֹצְרוֹת סוּפוֹת וּסְעָרוֹת. וְקִפָּאוֹן וִיקָרוֹת: וְאוֹצְרוֹת בָּרָד וְקֶרַח וָשֶׁלֶג. וְצִיָּה גַּם חוֹם גּוֹזְלֵי שֶׁלֶג: וְקִיטוֹר וּכְפוֹר וְעָנָן וַעֲרָפֶל. וַעֲלָטָה וָאוֹפֶל: הַכֹּל הֲכִינוֹתָ בְּעִתּוֹ. אִם לְשֵׁבֶט אִם לְאַרְצוֹ. אִם לְחֶסֶד חָשַׂכְתָּ אוֹתוֹ וְקִדַּשְׁתּוֹ:

מי

אהלי יעקב

ויעפו נערים ויגעו וכו' וקווי ה' יחליפו כח. ושם ינוחו יגיעי כח, מדרז"ל בב"ר (פר' ט) כל זמן שהצדיקים חיים הם נלחמים עם יצרם כיון שהם מתים הם נחים הה"ד ושם ינוחו יגיעי כח. **ואלה בני נח,** ר"ל האנשים אשר להם מנוחה תמידית. כמו ובני עלי בני בליעל. **ובו נועם בלי תכלית וקצבה,** אמר תכלית על כמות הנועם וקצבה על הזמן. וכמ"ש נעימות בימינך נצח. אורך ימים עולם ועד. וכל מקום שנאמר נצח סלה ועד אין לו הפסק עולמית. **והוא העולם הבא,** עי' בדברי הר"מ בפ"ה מהלכות תשובה שבכלל דברי הפייט דבריו ז"ל. **ושם מעמדות ומראות וכו',** אמר בל' רבים לפי שכל אחד יש לו מדור בפני עצמו. ואמרו מזומנות לכת שליטית. וזה הרבה בדבריהם ז"ל.

מי יגלה צפונותיך, עפ"ה מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. **חדרים ואוצרות,** לי רז"ל כפי אין דורשין ובמדרשים רבים. **מהם נוראות ספורות,** נ"ל למחוק מלת מהם. ופי' חדרים ואוצרות שהם נוראות ספורות. ר"ל יראוים לספרם. כמו נורא תהלות. ועפ"ה כי לא ידעתי ספורות. **ודבר גבורות,** לה"כ באיוב מ"א. **ואוצרות ישע,** שנושעו מכף יצרם. ואמר להם אוצרות לבד. מדרז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין וכו'. **ונחלי גפרית,** כנ"ל בגו"ן ככתוב כנחל גפרית בוערה בה. **שוחות עמוקות וכו',** מלה"כ (משלי כב) שוחה עמוקה פי זרות זעום ה' יפול שם. **ואוצרות סופות וסערות,** כפ' אין דורשין וחדרה של סופה וסערה. **וקפאון ויקרות,** מלה"כ (זכריה יד) אור יקרות וקפאון. ופי' הראב"ע שם קפאון מן קפאו תהומות ר"ל חשך קפוי שיש בו ממש. ויקרות עבות יקרות. ונראה שהפייט עשאם כנויים לחשכת הגיהנם. **ואוצרות ברד וקרח ושלג. וציה גם חום גוזלי שלג,** כנ"ל מלה"כ (איוב כד) ציה גם חום יגזלו מימי שלג. ופי' היובש והחום הגוזלים ומאבדים היש מהר את השלג. והנה יזכור גהינם של שלג וגיהנם של אש כדרשתם ז"ל. **אם לשבט וכו',** מלה"כ (איוב לז) אם לשבט אם לארצו אם לחסד ימצאהו. והוא שם על הגשמים והפייט סבב על כל הדברים שזכר. ואותו ר"ל על כל אחד ואחד מהם. וקדשתו פי' זמנתו.

מי

בְּעֵט סוֹפֵר מָהִיר חֲרוּתוֹת. מֵהֶם נְסִיכוֹת. וּמֵהֶם מְשָׁרְתוֹת: מֵהֶם צְבָאוֹת. רָצוֹת וּבָאוֹת. לֹא עֲיֵפוֹת וְלֹא נִלְאוֹת. רוֹאוֹת וְלֹא נִרְאוֹת: מֵהֶם חֲצוּבֵי לֶהָבוֹת. וּמֵהֶם רוּחוֹת נוֹשְׁבוֹת. מֵהֶם מֵאֵשׁ וּמִמַּיִם מוּרְכָּבוֹת: מֵהֶם שְׂרָפִים. וּמֵהֶם רְשָׁפִים. מֵהֶם בְּרָקִים. וְכָל כַּת מֵהֶם מִשְׁתַּחֲוָה לְרוֹכֵב עֲרָבוֹת. וּבְרוּם עוֹלָם נִצָּבִים לַאֲלָפִים וְלִרְבָבוֹת: נֶחֱלָקִים לְמִשְׁמָרוֹת. בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת: לַעֲרוֹךְ תְּהִלּוֹת וְשִׁירוֹת. לַנֶּאְזָר בִּגְבוּרוֹת: כֻּלָּם בַּחֲרָדָה וּרְעָדָה כּוֹרְעִים וּמִשְׁתַּחֲוִים לָךְ. וְאוֹמְרִים מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ: שֶׁאַתָּה אֱלֹהֵינוּ. וְאַתָּה עֲשִׂיתָנוּ. וְלֹא אֲנַחְנוּ. וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ. וְכִי אַתָּה אֲדוֹנֵנוּ. וַאֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ. וְאַתָּה בּוֹרְאֵנוּ וַאֲנַחְנוּ עֵדֶיךָ:

מִי יָבֹא עַד תְּכוּנָתֶךָ. בְּהַגְבִּיהֲךָ לְמַעְלָה מִגַּלְגַּל הַשֵּׂכֶל כִּסֵּא הַכָּבוֹד. אֲשֶׁר שָׁם נְוֵה הַחֶבְיוֹן וְהַהוֹד. וְשָׁם הַסּוֹד וְהַיְסוֹד. וְעָדָיו יַגִּיעַ הַשֵּׂכֶל וְשָׁם יַעֲמוֹד: וּמִלְמַעְלָה גָּאִיתָ וְעָלִיתָ עַל כֵּס תַּעֲצוּמָךְ. וְאִישׁ לֹא יַעֲלֶה עִמָּךְ:

מִי יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ. בַּעֲשׂוֹתְךָ תַּחַת כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ. מַעֲמָד לְנַפְשׁוֹת חֲסִידֶיךָ: וְשָׁם נְוֵה הַנְּשָׁמוֹת הַטְּהוֹרוֹת. אֲשֶׁר בִּצְרוֹר הַחַיִּים צְרוּרוֹת: וַאֲשֶׁר יִיגְעוּ וְיִיעָפוּ. שָׁם כֹּחַ יַחֲלִיפוּ: וְשָׁם יָנוּחוּ

יגיע

אהלי יעקב

הקודש אין רואות. וכמ"ש איה מקום כבודו. ועל **דגלם אותות,** מדרז"ל על פסוק איומה כנדגלות. כמלה"ש שהם עומדים דגלים דגלים. ועי"פ אדני בס. שכלא על לבו של מלאך וכו'. **מהם נסיכות וכו',** מדרז"ל מלכי צבאות מלכיהון דמלאכיא. **רצות ובאות,** מלה"כ רצוא ושוב. **מהם חצובי להבות וכו'.** כפשט הפסוק עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט וכאשר הבינו רז"ל בדרשתם ע"פ המשל ופחד עמו. והמלאך הזה חציו של אש וחציו של מים. **ומהם רשפים,** ובני רשף יגביהו עוף (איוב ה) וערש"י שם. **לאלפים ולרבבות,** כמ"ש רכב אלהים רבותים אלפי שנאן. אלף אלפין ישמשוניה ורבו רבבן. **נחלקים למשמרות וכו',** מדרז"ל ע"פ קומי רוני בלילה לראש אשמורות, ד' משמרות בלילה וד' משמרות ביום. וערש"י ריש ברכות בענין המשמרות.

מי יבא עד תכונתך, מלה"כ (איוב כג) אבוא עד תכונתו. ועירש"י מכון כסאו. **למעלה מגלגל השכל כסא הכבוד,** יש מהם שקוראים לגלגל השכל עצמו כסא הכבוד. וכ"פ הראב"ע בשמות (ג טו) ובתלים פ' כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך. ובבריתא דר' שמעון הצדיק שהובא בספ"ר שער עול"ת שכתב. ואלו י"ג כחות א' אויר קדמון וכו'. י"א פרגוד הוא כסא הכבוד, י"ב מקום הנשמות הנקרא חדרי הגדולה. י"ג סוד המערכת העליונה הנקרא היכל הקודש העליון. משמע נמי כדברי הפייט ז"ל. וקחשיב אחר הע"ס השלשה כחות שלמטה מהם מלמעלה למטה כמ"ש שם הפרדס. **ומלמעלה גאית,** מדרז"ל כי גאה גאה על ד' גאים שבכסא. **ואיש לא יעלה עמך,** כלומר אפי' במחשבתו. דלית מחשבה תפיסא בך.

מי יעשה כמעשיך, זכר המעשה אצל נפשות החסידים. כי רק פרי מעלליהם יאכלו. **מעמד לנפשות חסידיך,** מדרז"ל בפ' השואל ובתדא"ר פ"ד והיכן הוא נשמתו תחת כסא הכבוד. **ואשר ייגעו וייעפו. שם כח יחליפו,** כצ"ל לשווי החרוז. והוא מלה"כ (ישעיה מ)

ויעפו

לְאַפִּרְיוֹן: מִכֶּסֶף הָאֱמֶת יָצַקְתָּ אוֹתוֹ. וּמִזְּהַב הַשֵּׂכֶל עָשִׂיתָ רְפִידָתוֹ. וְעַל עַמּוּדֵי צֶדֶק שַׂמְתָּ מְסִבָּתוֹ. וּמִכֹּחֲךָ מְצִיאוּתוֹ. וּמִמְּךָ וְעָדֶיךָ מְגַמָּתוֹ. וְאֵלֶיךָ תְּשׁוּקָתוֹ:

עד כאן נוהגים לדלג

מִי יַעֲמִיק לְמַחְשְׁבוֹתֶיךָ. בַּעֲשׂוֹתְךָ מִזִּיו הַשְּׁכִינָה זוֹהַר הַנְּשָׁמוֹת. וְהַנְּפָשׁוֹת הָרָמוֹת: הֵם מַלְאֲכֵי רְצוֹנֶךָ. מְשָׁרְתֵי פָנֶיךָ: הֵם אַדִּירֵי כֹחַ וְגִבּוֹרֵי מַמְלֶכֶת. בְּיָדָם לַהַט הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת. וְעוֹשֵׂי מְלֶאכֶת אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שָׁמָּה הָרוּחַ לָלֶכֶת: כֻּלָּם גְּזוּרוֹת פְּנִינִיּוֹת. וְחַיּוֹת עִלִּיּוֹת. חִצוֹנִיּוֹת וּפְנִימִיּוֹת. הֲלִיכוֹתֶיךָ צוֹפִיּוֹת: מִמְּקוֹם קָדוֹשׁ יֵהָלֵכוּ. וּמִמְּקוֹר הָאוֹר יִמָּשֵׁכוּ: נֶחֱלָקִים לְכִתּוֹת. וְעַל דִּגְלָם אוֹתוֹת.

בעט

אהלי יעקב

זה ספיר קרי ליה היכל לספי. שהיא היכל כידוע. **לאפריון**, קרוב לזה בשיה"ר אפריון זה כסא הכבוד. **מכסף ומזהב** וכו', אולי ירמוז שכלול בו החסד והדין. ושעיקר היציקה הוא מכסף שהוא החסד. והרפידה שהוא היציע הנראה הזא מזהב שהוא דין וכדתנן אם ממים. ומלה"כ רפידתו זהב. **והנה** היות הגלגלים על הסדר הזה. מלבד רוב חכמינו תלמידי הפילוסופיא שקיימוהו וקבלוהו בספריהם כנודע לכל באי שעריהם. (אף שקצתם הכחישו במציאות הגלגל היומי וקצתם קראו לגלגל השכל כסא הכבוד) גם רבותינו המקובלים ז"ל אישרוהו וקימוהו כדהוי. ויש להם סמך לזה ממ' הבהיר והזוהר ושאר מדרשים הפנימיים, ובתקונים (ג א) כתוב בפירוש. ועלת על כולא הוא נהיר בעשר ספירות דאצילות ובע"ס דבריאה ונהיר בעשר כתות דמלאכיא ובעשר גלגלי דרקיע. ור' בחיי בפסוק וירא אלהים את כל אשר עשה והנה **טוב מאד**. אתנח ביה סימנא, והנ"ה חשבונה גלג"ל זהו גלגל השכל. ובאר ג"כ גלגל השכל מניע את הגלגל התשיעי הוא הגלגל המקיף הוא הנקרא ערבות. והגלגל המקיף הוא מניע הח' גלגלים שבתוכו וזה שאמר **טוב** עכ"ל. ומה שיש להשיב על זה מדרז"ל בפ' אין דורשין שאמרו שהחמה והלבנה וכו"מ כולם קבועים ברקיע אחד הוא הרקיע השני משבעה רקיעים. כבר האריך בזה הרמ"ק ז"ל בספ"ר שער סדר עמידתן פ"ג והעלה שזה אינו ענין לחלוקת הגלגלים. ולא פליגי עליהו כי אם בגלגל קבוע ומזלות חוזרין. אך הם ז"ל דברו בדרך כללי וכללו גלגלי הכוכבים והמזלות וקראום בשם רקיע אחד. וכן בכל שאר רקיעים יש כמה וכמה רקיעים פרטיים. וכמ"ש שיש תתקנ"ה רקיעים כמנין השמים. וכמו שעשו בזה גם התוכנים בעצמם שנתנו לירח גלגל אחד והם אמרו שהם שלשה. ועוד אמרו שגלגלים מספרם י"ח. כי יש מספר כללי ומספר פרטי ע"ש באריכות. וביתרון ביאור בעץ חיים פ"ב משער מ"ג והרמ"ע ביונת אלם.

מי יעמיק למחשבותיך, מלה"כ מאוד עמקו מחשבותיך. והנה לעולם השכלים הנבדלים אמר מחשבה. כי ערכם נגד העולמות אשר תחתיהם הוא כערך המחשבה נגד המעשה לדקותם: הנשמות, השכלים הנבדלים. והנפשות הרמות, נפשות הגלגלים ומניעיהם. **מלאכי רצונך**, שלוחי רצונך. ר"ל שאין להם בחירה כי אם לעשות רצונך. **ועושי מלאכת**, כנ"ל ועושי כיו"ד הרבים. **גזורות פניניות**, מן ספיר גזרתם. כאלו גזורות מן הפנינים. ר"ל זכי החומר. אף שאנו אומרים נבדלי החומר הוא לרוב זכות חומרם שהוא מעולל מהויה והפסד והשתנות ותנועה וכו'. וכמו שכתבתי דעתו לקמן בבאורי לאופן שלו המתחיל שאנכים שאנכים ע"ש. **חצוניות ופנימיות**. מדרז"ל בפדר"א פ"ד ושבעה מלאכים משרתים לפניו לפנים מן הפרגוד וכו'. ובזוהר בכ"מ מלאכין דקימין; מלבר מלאכיך דקימין מלגאו. **הליכותיך צופיות**, מלה"כ צופיה הליכות ביתה. ור"ל ולא את הכבוד עצמו. כדדרשינן בספרא כי לא יראני האדם וחי אפילו חיות

סַרְטָן גַּם לְאַרְיֵה נָתַתָּ מֵהוֹדְךָ עָלָיו. וְלַאֲחוֹתוֹ הַבְּתוּלָה הַקְּרוֹבָה אֵלָיו: וְכֵן לְמֹאזְנַיִם וּלְעַקְרָב אֲשֶׁר בְּצִדּוֹ הוּשַׁת. וְהַתְּשִׁיעִי נִבְרָא כְּצוּרַת גִּבּוֹר וְכֹחוֹ לֹא נָשַׁת. וַיְהִי רֹבֶה קַשָּׁת: וְכֵן נִבְרָא גְּדִי וּדְלִי בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל. וּלְבַדּוֹ הַמַּזָּל הָאַחֲרוֹן. וַיְמַן יְהֹוָה דָּג גָּדוֹל: וְאֵלֶּה הַמַּזָּלוֹת הַגְּבוֹהִים וְנִשָּׂאִים בְּמַעֲלוֹתָם. שְׁנֵים עָשָׂר לְאֻמּוֹתָם:

מִי יַחְקוֹר תַּעֲלוּמוֹתֶיךָ. בְּהַאֲצִילְךָ עַל גַּלְגַּל הַמַּזָּלוֹת גַּלְגַּל תְּשִׁיעִי בְּמַעֲרָכוֹ. הַמַּקִּיף עַל כָּל הַגַּלְגַּלִּים וּבְרוּאֵיהֶם. וְהֵם סְגוּרִים בְּתוֹכוֹ. הַמַּנְהִיג כָּל כּוֹכְבֵי שָׁמַיִם וְגַלְגַּלֵּיהֶם. מִמִּזְרָח לְמַעֲרָב לְתוֹקֶף מַהֲלָכוֹ. הַמִּשְׁתַּחֲוֶה פַּעַם בְּכָל יוֹם. לִפְאַת מַעֲרָב לְמַלְכּוֹ וּמַמְלִיכוֹ. וְכָל בְּרוּאֵי עוֹלָם בְּתוֹכוֹ. כְּגַרְגִּיר חַרְדָּל בַּיָּם הַגָּדוֹל לְתוֹקֶף גָּדְלוֹ וְעֶרְכּוֹ. וְהוּא וּגְדֻלָּתוֹ נֶחְשַׁב כְּאַיִן וּכְאֶפֶס לִגְדֻלַּת בּוֹרְאוֹ וּמַלְכּוֹ: וְכָל מַעֲלוֹתָיו וְגָדְלוֹ. מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ לוֹ.

מִי יָבִין סוֹדוֹת נוֹרְאוֹתֶיךָ. בַּהֲרִימְךָ עַל גַּלְגַּל הַתְּשִׁיעִי גַּלְגַּל הַשֵּׂכֶל. הוּא הַהֵיכָל לִפְנָי. הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ לַיהֹוָה: וְהוּא הַגַּלְגַּל הַנַּעֲלֶה עַל כָּל עֶלְיוֹן. אֲשֶׁר לֹא יַשִּׂיגֵהוּ רַעְיוֹן. וְשָׁם הַחֶבְיוֹן. אֲשֶׁר הוּא לִכְבוֹדְךָ

לאפריון

אהלי יעקב

ור״ל תאומים צורתו כצורת שני אחים נלכים זה אצל זה. **מהודך**, הוד מלכות לאריה מלך שבחיות. ועי׳ בלק״ת להרה״ו ז״ל פרשת ויצא בדרוש ז׳ כוכבי לכת. **אשר בצדו הושת.** להיות שניהם יחד היכל לכוכב לכת אחד. **לא נשת**, מן נשתה גבורתם ל׳ העתקה והפסד. **לאמותם**, שכל אחד מהם מקובץ מהרבה כוכבים כידוע בדבריהם. ובדרז״ל כימה כמאה כוכבי.

מי יחקור תעלומותיך, אמר תעלומות על הגלגל התשיעי כי הוא בלתי מכוכב ואין דבר נראה ממנו לתחתונים. כי על כן רבים יקראו לו גלגל החָלָק. **המשתחוה**, כמ״ש וכל צבא השמים לך משתחוים. מכאן שהשכינה במערב. **לתוקף גדלו וערכו**, גדלו בכמות וערכו באיכות. **נחשב באין**, ירמוז כי הוא בעולם כנגד הכתר בספירות שנקרא אין. **לגדולת בוראו ומלכו.** כצ״ל להחרז עם ערכו.

מי יבין, נוראותיך, עפ״ה מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים. **היא ההיכל לפני**, נ״ל הגו״ן בקמץ ככתוב במלכים א׳ ו׳. ומוכנו הפנימי כדי״ק שם. **קדש וכו׳ על כל עליון**, בבריתא דר׳ שמעון הצדיק הובא בפרדס שער עול״ת. י״ג סוד המערכת העליונה הנקרא היכל הקודש העליון. עי״ש פירושו ותבין בכאן. ומדברי הגר״א ז״ל בביאורו לס״י פ״א נראה שהוא נגד הבחינה הראשונה משתי בחינות שבכתר שהיא מלכות שלמעלה. ולפי

זה

שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַזָּלוֹת. עַל מַה חֵשֶׁב אֲפֻדָּתוֹ. וְכָל כּוֹכְבֵי שַׁחַק הָעֶלְיוֹנִים יְצוּקִים בִּיצוּקָתוֹ. וְכָל כּוֹכָב מֵהֶם יַקִּיף הַגַּלְגַּל בְּשִׁשָּׁה וּשְׁלשִׁים אֶלֶף שָׁנִים מֵרוֹב גַּבְהוּתוֹ. וְגוּף כָּל כּוֹכָב מֵהֶם מֵאָה וְשֶׁבַע פְּעָמִים כְּגוּף הָאָרֶץ. וְזֹאת תַּכְלִית גָּדְלָּתוֹ: וּמִכֹּחַ הַמַּזָּלוֹת הָהֵם. נֶאֱצַל כֹּחַ כָּל בְּרוּאֵי מַטָּה לְמִינֵיהֶם. כִּרְצוֹן בּוֹרְאָם וּמַפְקִידָם עֲלֵיהֶם: וְכָל אֶחָד מֵהֶם. עַל מַתְכֻּנְתּוֹ בְּרָאוֹ. וּבְשֵׁם קְרָאוֹ. אִישׁ אִישׁ עַל עֲבוֹדָתוֹ וְעַל מַשָּׂאוֹ:

מִי יוֹדֵעַ הֲלִיכוֹתֶיךָ. בַּעֲשׂוֹתְךָ לְשִׁבְעָה כֹּכְבֵי לֶכֶת הֵיכָלוֹת. בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַזָּלוֹת:
וְעַל טָלֶה וְשׁוֹר אֲצַלְתָּ כֹּחֲךָ בְּהִתְיַחֲדָם. וְהַשְּׁלִישִׁי תְּאוֹמִים כִּשְׁנֵי אַחִים בְּהִתְאַחֲדָם. וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם: וְהָרְבִיעִי וְהוּא

טרטן

אהלי יעקב

כנ"ל ומלה"כ וחשב אפודתו דמתרגמינן ותיקון המיניה. והוא הנקרא אזור או חגורת המזלות. ובק"כ אגודתו. ואינו נכון כי ואגודתו על ארץ יסדה כתיב. וכן אמר הוא ז"ל במסתאגיב שלו לר"ה. הוא המגלגל אפודת שחקים, הוא התולה אגודת ארקים. יצוקים ביציקתו, לאמר מזלות קבועים בגלגל כדעתם. בל"ו אלף שנים, גם זה בלתי מוסכם. בראשונה חשבו בכ"ה אלף שנים. וכ"כ הרמב"ם במדע. והראב"ע בפי' לעמוס כתב בפחות מכ"ד אלפים. ואחריהם בל"ו אלף וכן כתב הרס"ג במאמר הראשון מהאמונות והדעות מעלה אחת למאה שנה. ויש שמצא רמז לזה מפסוק הליכות עולם ל"ו. ואחריהם חשבו בתל"ב אלף שנים. כידוע בספריהם. ותוכני זמננו כחשו בהם ובחשבונותיהם. ושחקו על משכתיהם. וכן הקדמונים מנו מספר לכוכבים הקיימים כ"ב אלף וקצתם קצת יותר. ותוכני זמננו הודו ולא בושו שמספרם רב מאוד מאוד. וכן הוא דעת חז"ל, אמרו על פסוק והנכם היום ככוכבי השמים לרוב, וכי ככוכבי השמים היו באותו היום. והלא לא היו אלא ששים רבוא וכו', משמע שהכוכבים הם יותר מס"ר. ולהם עוד מאמר במנין הכוכבים מבהיל הרעיון מאוד. אמרו (ברכות לב ב) בתי י"ב מזלות בראתי ברקיע ועל כל מזל ומזל בראתי לו שלשים חיל וכו' ועל כל גסטרא וגסטרא תליתי בה שלש מאות וששים וחמשה אלפי רבוא כוכבים כמנין ימות החמה וכו'. והוא בקירוב מספר עפר הארץ שכתבו החוקרים האחרונים בחשבון הגם שבגם ודאי. ואתי קראי כפשוטו כתוב אחד אומר ככוכבי השמים לרוב וכא"א כעפר הארץ. אך אין אתנו יודע עד מה אל מה ירמזון מליהם הקדושים. ועכ"פ היטב עשה הפייט שלא זכר מנינם שבא בספריהם:

מי יודע הליכותיך, אמר הליכות על המזלות הסובבים. **היכלות בי"ב מזלות,** סדורים בגנת אגוז כתוב כן לשבתאי גדי ודלי. לצדק קשת ודגים. למאדים עקרב וטלה. לחמה אריה. לנוגה מאזנים ושור. לכוכב תאומים ובתולה. ללבנה סרטן. ועי' בבאורי הגר"א ז"ל למלכים א' (ז כח). ומדברי הפייט נראה כן טלה ושור **א.** תאומים וסרטן **ב.** אריה ובתולה **ג.** מאזנים ועקרב **ד.** קשת **ה.** גדי ודלי **ו.** דגים **ז.** ויש להוברי שמים בזה לימודים ושמות מבהילים כמו מבט אהבה מבט איבה בית כבוד בית מלחמה בית נופל ועוד הרבה ויהתלו בהם תוכניים כאשר התל אליהו לנביאי הבעל באמרו כי שיח וכי שיג לו וכי דרך לו ערלב"ג שם. ומה שנזכרו מהם בדברי רז"ל נקבל אותם בקבלה. ושמות המזלות נזכרו קצתם בש"ס ומדרשים וכולם באסתר רבה ובס' יצירה ובזוהר בהרבה מקומות. **אצלת כחך,** עש"ה ורב תבואות בכח שור. **בהתיחדם,** בהיות שניהם יחד היכל לכוכב לכת אחד. **כשני אחים בהתאחדם,** כנ"ל בהתאחדם בבי"ת.

וה"ל

צֶדֶק יָלִין בָּהּ: וְגוּפוֹ גָּדוֹל מִגּוּף הָאָרֶץ חֲמִשָּׁה וְשִׁבְעִים פַּעַם בְּמִדַּת רָחְבָּהּ. וְסוֹבֵב הַגַּלְגַּל בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְהוּא כּוֹכַב רָצוֹן וְהָאַהֲבָה. וּמְעוֹרֵר יִרְאַת הַשֵּׁם וְיוֹשֶׁר וּתְשׁוּבָה. וְכָל מִדָּה טוֹבָה. וּמַרְבֶּה כָּל תְּבוּאָה וּתְנוּבָה. וּמַשְׁבִּית מִלְחָמוֹת וְאֵיבָה וּמְרִיבָה: וְדָתוֹ לְחַזֵּק בְּיֹשֶׁר כָּל בֶּדֶק. וְהוּא יִשְׁפֹּט תֵּבֵל בְּצֶדֶק:

מִי יְשׂוֹחֵחַ גְּדֻלָּתֶךָ. בַּהֲקִיפְךָ עַל גַּלְגַּל צֶדֶק גַּלְגַּל שְׁבִיעִי וּבוֹ שַׁבְּתַי בִּתְקוּפָתוֹ. וְגוּפוֹ גָּדוֹל מִגּוּף הָאָרֶץ. אֶחָד וְתִשְׁעִים פַּעַם בְּמִדָּתוֹ. וְסוֹבֵב הַגַּלְגַּל בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בִּמְרוּצָתוֹ: וּמְעוֹרֵר מִלְחָמוֹת וּבִזָּה וּשְׁבִי וְרָעָב. כִּי כֵן דָּתוֹ. וּמַחֲרִיב אֲרָצוֹת וְעוֹקֵר מַלְכֻיּוֹת. בִּרְצוֹן הַמַּפְקִיד אוֹתוֹ. לַעֲבוֹד עֲבוֹדָתוֹ. נָכְרִיָּה עֲבוֹדָתוֹ:

מִי יַגִּיעַ לְרוֹמְמוּתֶיךָ. בַּהֲקִיפְךָ עַל גַּלְגַּל שַׁבְּתַי. גַּלְגַּל שְׁמִינִי בִּמְסִבָּתוֹ. וְהוּא סוֹבֵל

שתים

אהלי יעקב

מעורר יראת השם, **גלגל ומסבה**, כפל הלשון. כי מסבה הוא נרדף לגלגל הסובב וכמ״ש הראב״ע בפסוק והוא מסבות מתהפך. והכפל הוא לשווי החרוז. שרצה לחרז בפסוק צדק ילין בה. שמסיב על מזל צדק. מה שלא היה נופל על גלגל שהוא ל׳ זכר. אולי שום מדרש מלא שדרש כן. וכמו שדרשו רז״ל בפסוק מי העיר ממזרח צדק, מאי דעתך דקאי צדק במערב מהדרנא ליה למזרח. ובב״ר (פמ״ג) מזל צדק היה מאיר לו. **חמשה ושבעים פעם**, ותוכני זמננו הגדילו עד אלף ות״ת פעם. **וסובב הגלגל בי״ב שנה**, וכן הוא כדרז״ל (בראשית רבה פ״י) וביסוד עולם. וגם תוכני זמננו אמרו קרוב לחשבון זה. **והוא כוכב הרצון והאהבה** וכו׳ וכדרז״ל האי מאן דבצדק יהי גבר צדקן ואמר רנב״י צדקן במצות. **תבואה ותנובה**, כצ״ל מן תנובת השדה, ויחרז עם טובה. ורבוי התבואה והשובע הוא סבה לשלום. כדרשתם ז״ל הפסוק השם גבולך שלום חלב חטים ישביעך. על כן אחריו ומשבית מלחמות וכו׳.

מי ישוחח, אולי רחף על פניו הפסוק (ישעיה) מעוצר וממשפט לוקח ואת דורו מי ישוחח. המתאים עם עבודת מזל שבתי. ע״ש בתרגום ומפרשים. **אחד ותשעים פעם**, ותוכני זמננו אמרו ששבתי גדול מן הארץ אלף פעמים. **בשלשים שנה**, וכן הוא בבראשית רבה הנ״ל וביסוד עולם. **ומעורר מלחמות וכו׳**, כדרז״ל (שבת) האי מאן דבשבתאי יהי גבר מחשבתיה בטלין וכו׳. ועי׳ בפי׳ הראב״ד לס״י באריכות. **והנה** שבעה כוכבי לכת הללו כסדרן וכשמותן בכאן שצ״ם חנכ״ל נזכרו בהרבה מקומות בש״ס בבלי וירושלמי ומדרשים וס׳ יצירה וס׳ הזוהר. אבל בתנ״ך לא נמצא כי אם חמה ולבנה וצדק לפי דרשתם ז״ל כדלעיל. וכוכב לפי מה שכתבתי לעיל. וקצתם נמצאו בשמות אחרים. כמו הילל בן שחר (ישעיה יד) תרגם יונתן כוכב נוגה. הראב״ע בפי׳ לפסוק כי בא גד כתב י״א שגד הוא צדק וכן העורכים לגד שולחן. ובפירושו לעמוס ה׳ פסוק ואת כיון צלמיכם כתב שהוא שבתי. ולא נודע אם נתקבלו בזמן מאוחר. השמות הללו שלא נזכרו בתנ״ך. ע״ד אמרם ז״ל שמות החדשים עלו עמהם מבבל. או הם קדומים ונקראו בכמה שמות כמו חמה ולבנה. כי שמות עבריים המה.

מי יגיע לרוממותיך, עפ״ה ראש כוכבים כי רמו (איוב כב) ופי׳ רלב״ג שם. **קו חשב אפודתו**, כצ״ל

לוֹקַחַ: כִּי בְּרָחְקוֹ יִקְרַב לַעֲמֹד נִכְחָהּ. וְיִקַבֵּל זָרְחָהּ: עַד יִמָּלֵא אוֹרוֹ בְּעָמְדוֹ לְפָנֶיהָ. וְהֵאִיר אֶל עֵבֶר פָּנֶיהָ: וְכָל אֲשֶׁר יִקְרַב אַחַר חֲצִי הַחֹדֶשׁ אֵלֶיהָ. הוּא נוֹטֶה מֵעָלֶיהָ. וְיִרְחַק מֵעֲמֹד נֶגְדָּהּ. וְיֵלֵךְ לְצִדָּהּ: וְעַל כֵּן תֶּחְסַר אַדַּרְתּוֹ. עַד כְּלוֹת חָדְשׁוֹ וּתְקוּפָתוֹ. וְיָבֹא בִּגְבוּל שְׁפָתוֹ: וּבְהִדָּבְקוֹ עִמָּהּ יִסָּתֵר בְּמִסְתָּרִים. כְּפִי יוֹם וַחֲצִי שָׁעָה וּרְגָעִים סְפוּרִים: וְאַחֲרֵי כֵן יִתְחַדֵּשׁ וְיָשׁוּב לְקַדְמוּתוֹ.
וְהוּא כְּחָתָן יוֹצֵא מֵחֻפָּתוֹ:

מִי יוֹדֵעַ פְּלִיאוֹתֶיךָ. בַּהֲקִיפְךָ עַל גַּלְגַּל חַמָּה גַּלְגַּל חֲמִישִׁי. וּבוֹ מַאְדִּים כְּמֶלֶךְ בְּהֵיכָלוֹ. וּבִשְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ יָסוֹב גַּלְגַּלּוֹ. וּמִדָּתוֹ כְּגוּף הָאָרֶץ. פַּעַם וָחֵצִי וּשְׁמִינִית פָּעַם. וְזֶה תַּכְלִית גָּדְלוֹ: וְהוּא כְּגִבּוֹר עָרִיץ. מָגֵן גִּבּוֹרֵיהוּ מְאָדָּם. וּמְעוֹרֵר מִלְחָמוֹת. וְהֶרֶג וְאַבְדָן. וּמַכֵּי חֶרֶב וּלְחוּמֵי רֶשֶׁף. נֶהְפַּךְ לְחֹרֶב לְשַׁדָּם. וּשְׁנַת בַּצֹּרֶת. וּשְׂרֵפַת אֵשׁ וּרְעָמִים. וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ וּמְדוּקָּרִים וּשְׁלוּפֵי חֶרֶב כְּנֶגְדָּם. כִּי
רַגְלֵיהֶם לָרַע יָרוּצוּ וִימַהֲרוּ לִשְׁפָּךְ דָּם:

מִי יַבִּיעַ נוֹרְאוֹתֶיךָ. בַּהֲקִיפְךָ עַל גַּלְגַּל מַאְדִּים גַּלְגַּל שִׁשִּׁי גַּלְגַּל וּמְסִבָּה. עֲצוּמָה וְרַבָּה.

צדק

אהלי יעקב

ואם תהיה תחתיה הלבנה. תעמוד בהירותה של לבנה ולא תאיר כדמפ"ו. ומן ותעמוד מלדת. והנה נמצא להפייט בתפלה זו עוד מליצות כאלה להסב פני הדבר מהוראתו בתנ"ך. מה שאין זה דרכו בשאר פיוטיו כי אם לעתים רחוקות. אדרתו, חוזקו ואומצו של ירח. מן לנפן אדרת. כי שודדה אדרתם. כפי יום וחצי שעה וכו', בדרז"ל כ"ד שעי מכסי סיהרא.

מי יודע פליאותיך, שם כמו פליאה דעת ממני. לדעת קצת, ואפשר אמר לשון זה עש"ה והפלא ה' את מכותך. כי שרו הוא שבט המכה. **ובשמונה עשר חודש** וכו', כיסוד עולם כתוב בשתי שנים פחות כמו ל"ח יום. וקרוב לזה אמרו תוכני זמננו שהוא יותר מכ"ב חדשים. וכן מדתו אמרו שאלכסונו הוא יותר מעט מחצי אלכסון הארץ. **מגן גבורהו מאדם**, מ' מאדם שוא"ת ככתוב בנחום ב'. והסיב פני מלת גבוריהו שהוא תואר לשם כמו גבורתו. ואולי יכוין לנפש גלגלו הידוע בשמו וליה קרי גבוריה. והוא מאדם. ועי' בפי' הראב"ד לס"י באריכות. **ומעורר מלחמות** וכו', בשבת ס"פ מפנין דקימא ליה מאדים בזווי ופירש"י ומזל מאדים ממונה על החרב על הדבר ועל הפורענות. ובפי' מי שהחשיך האי מאן דבמאדים יהי גבר אשיד דמא.ועי' רמב"ן בפי' לפסוק וגורל אחד לעזאזל באריכות. ולחומי רשף, אכולי חמימות מן רשפי אש והטעם הדבר שסבתו המימות ועפוש האויר. **נהפך לחורב לשדם**, מלה"כ (תלים לב) נהפך לשדי בחרבוני קיץ. ופי' לשד שלהם הוא הלחות חיות האדם נהפך לחורב שנתיבש. **ואבני אלגביש**, אבני ברד המזהירות כזוהר גביש שהוא שם אבן טובה. ראמות וגביש.

מי יביע נוראותיך, אמר ל' נוראות על מזל צדק עש"ה נוראות בצדק תעננו. ומפני שהוא

מעורר

ובית נתיבת נצבה. ובשחר תרים ראש ותקוד לערב במערבה.
בערב היא באה ובבקר היא שבה:

מי יכיל גדלתך. בעשותך אותה למנות בה ימים ושנים. ועתים מזומנים: להצמיח בה עץ עשה פרי ומעדנות כימה ומושכות כסיל דשנים ורעננים. וששה חדשים הולכת לפאת צפון לחמם האויר והמים והעצים והאבנים. וכפי קרבתה לצפון יגדלו הימים ויאריכו הזמנים. עד ימצא מקום אשר יגדל יומו. עד היותו ששה חדשים במופתים נאמנים. וששה חדשים הולכת לפאת דרום. במעגלים נתונים. עד ימצא מקום אשר יגדל לילו עד היותו ששה חדשים. לפי מבחן הבוחנים: וממנה יודעו קצת דרכי בוראה. שמץ מגבורותיו. ועזוזו ונפלאותיו: מגדלת העבדים. גדלת האדון נודעת. לכל ידעי דעת: ועל העבד יגלה תוקף האדון וכבודו. וכל טוב אדוניו בידו:

מי יכיל אותותיך. בהקיפך אותה להעניק אור לכוכבי מעלה ומטה גם ללבנה. ואם תחתיה תעמד הבהרת לבנה: וכפי אשר ירחק ממנה הירח. מזיוה

רוקח

אהלי יעקב

למלכה, מדרז"ל בסנהדרין (לא ב) מפני מה שוקעה במערב א"ל כדי ליתן שלום לקונה שנא' וצבא השמים לך משתחוים. ובפדר"א (פר' ו) ונכנסה ומשתחוה לפני הקב"ה. **ובית נתיבות נצבה,** פסוק במשלי ח'. ורצונו בכאן. שהיא נתונה בתוך גלגל היומי שיש בו נתיבות רבות לגלגלים שונים במהלכם העצמי. והוא המכריח ג"כ אותה להשתחות למערב נגד תנועתה העצמית ממערב למזרח. כידוע בדברי הקדמונים.

מי יכיל גדולתך, לפי שבא לומר יגדל יומו יגדל לילו. אמר זה. **ועתים מזומנים,** ד' עתותי השנה קיץ וחורף וקור וחום המסובבים מהשמש. **ומעדנית כימה ומושכות כסיל.** כל"ל כל' הכתוב (איוב לח) התקשור מעדנית כימה ומושכות כסיל תפתח. ופי' הראב"ע שם כימה כוכבים הם בפאת לפון וכסיל בפאת דרום. וכימה תקשר הפירות שהם המעדנות (ר"ל בהיות השמש במזל ההוא ימנעו האילנות מנתינת כחם לרוב הקור וכן דעת רש"י שם מדרז"ל בפ' הרואה. ורלב"ג כתב בהפך.) וכסיל הפך הדבר וכו'. (ר"ל בהמצא השמש שם יתיר חום הזמן האילנות ויתנו פרים וזהו תפתח) **עד היותו ששה חדשים** וכו', עי' הראב"ע בפי' לאיוב (לח יט) בשם הרס"ג. **שמץ,** קצת כמו שמץ מנהו. **וכל טוב,** האור נקרא טוב כמ"ש וירא אלהים את האור כי טוב.

מי יכיל אותותיך, עפ"ה ויראו יושבי קצות מאותותיך מוצאי בקר וערב. שהמאורות הם אותות ראיות לחכמת בוראם ויכלתו ית'. **ואם תחתיה תעומד הבהרת לבנה,** כלומר ואם

וּמַשְׂכִּילֶיהָ: וְהִיא מְחַדֶּשֶׁת בָּעוֹלָם כִּרְצוֹן בּוֹרְאָהּ הַשְׁקֵט וְשַׁלְוָה. וְדִיצָה וְחֶדְוָה: וְשִׁירוֹת וּרְנָנִים. וּמִצְהֲלוֹת חֻפּוֹת חֲתָנִים: וְהִיא מְקַשֶּׁרֶת פְּרִי תְנוּבוֹת וּשְׁאָר הַצְּמָחִים. מִמֶּגֶד תְּבוּאוֹת שֶׁמֶשׁ וּמִמֶּגֶד גֶּרֶשׁ יְרָחִים:

מִי יַשְׂכִּיל סוֹדֶךָ. בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל נוֹגַהּ גַּלְגַּל רְבִיעִי וּבוֹ הַחַמָּה. וְסוֹבֶבֶת כָּל הַגַּלְגַּל בְּשָׁנָה תְמִימָה. וְגוּפָהּ גָּדוֹל מִגּוּף הָאָרֶץ. מֵאָה וְשִׁבְעִים פַּעַם בְּמוֹפְתֵי שֵׂכֶל וּמְזִמָּה. וְהִיא חוֹלֶקֶת אוֹר לְכָל כּוֹכְבֵי שָׁמַיִם. וְנוֹתֶנֶת תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים וְהוֹד מַלְכוּת וְאֵימָה. וּמְחַדֶּשֶׁת נִפְלָאוֹת בָּעוֹלָם אִם לְשָׁלוֹם אִם לַמִּלְחָמָה. וְעוֹקֶרֶת מַלְכֻיּוֹת וְתַחְתָּם אֲחֵרוֹת מְקִימָה וּמְרִימָה. וְלָהּ יְכוֹלֶת לְהַשְׁפִּיל וּלְהָרִים בְּיַד רָמָה. וְהַכֹּל כִּרְצוֹן הַבּוֹרֵא אַתָּה בְּחָכְמָה: וּבְכָל יוֹם וָיוֹם תִּשְׁתַּחֲוֶה לְמַלְכָּהּ

ובית

אהלי יעקב

מן הארץ, אם כן הוא יותר גדול מן הלבנה שאינה כי אם חלק מ"ט כדלעיל, והראב"ע בפירושו לבראשית (א טז) כתב שכוכב נוגה אינו גדול מן הלבנה. ותוכני זמננו מצאו שאינו קטן מן הארץ רק כחלק אחד מתשעה חלקים. **ומצהלות חופות וחתנים,** כדרז"ל שבת דלעיל האי מאן דבנוגה יהי גבר עתיר וזנאי משום דאתיליד ביה נורא. ופירש"י דתלי ביה נורא אש תלוי באותו מזל ויצר של תשמיש בוער כתנור. **והיא מקשרת פרי תנובות.** מן התקשור מעדנות כימה (איוב לח). ושם פירוש הקישור הוא המנע מהוצאת פרי מפני שכימה טבעו קר כדרז"ל בפרק הרואה ומקטרא לפירי דקרא קמיט עי' ערוך ערך כסיל וכפי' רש"י וראב"ע שם באיוב. וצ"ע כי אמרו בעלי החכמה הזאת שנוגה טבעו חם ולח עי' בפי' הראב"ד לס' יצירה (פ"ד מ"ט). ואפשר שהפייט מפרש הקישור מרבה קשרים ר"ל מגדיל הענפים. וכן בדרז"ל שביעית (פ"ג) ר' יוסי אומר משיקשר. והוה ליה כפי' הרלב"ג באיוב שכימה היא מגדלת הפירות ע"ש וכן שפעת הנוגה. **ממגד תבואות שמש** וכו', ר"ל את הפירות בין הגדלות מכח השמש ובין הגדלות מכח הלבנה.

מי ישכיל סודך, אמר בזה לשון סוד על שם סוד העבור הבא בדרז"ל. שסבת עבור השנה היא החמה להשוות חדשי הלבנה עם תקופתה. **רביעי ובו החמה,** כן הוא הסדר בדרז"ל שצ"ם חנכ"ל החמה הוא הרביעי והאמצעי. אמנם הרבה מהתוכנים הקדמונים חלקו על זה ואמרו שחמה מקומו על גלגל הירח. זכרו דעתם הראב"ע בפי' עשרת הדברות והרמב"ם במו"נ (פרק ט מהחלק השלישי) ובעל ס' אלים במאמר גבורות ה'. ונראה שבזה תלוי פלוגתתם ז"ל במנחות (צ"ח א) בנר מערבי שבמנורה אם הוא אמצעי או הוא השני ממזרח למערב למאן דאמר מזרח ומערב היו מונחים ע"ש. שכבר ידעת מה שכתבו הקדמונים והוא ממדרש רז"ל שהמנורה היה ציור שבעה כוכבי לכת ונר מערבי נגד החמה. והבן זה. **בשנה תמימה,** ר"ל שס"ה יום ורביע. ואתנה בה סימנא סופי תבות שמיתיה שמש חרס חמה. **מאה ושבעים פעם,** הכוזרי כתב קס"ו פעם. והרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ כתב קס"ו פעם ושלשה שמיני פעם וכ"כ בס' צורת הארץ, ובס' המדע כתב ק"ע פעם כפי האלמגיסטו שהביא הפייט. ותוכני זמננו הגדילו הרחיבו עד מליאן וחצי פעם. **והוד מלכות,** כצ"ל בל' הכתוב בדניאל. **ובכל יום ויום תשתחוה**

למלכה

אֱלֶיהָ עֶבֶד מֵעֲבָדֶיהָ. גְּמוּל חֲסָדֶיהָ. לְהַסְתִּיר אוֹרָהּ. וְלִכְרוֹת מִפְּלַצְתָּהּ. וַיְסִירֶהָ מִגְּבִירָה:

מִי יְסַפֵּר צִדְקוֹתֶיךָ. בְּהַקִּיפְךָ עַל רְקִיעֵי הַיָּרֵחַ. גַּלְגַּל שֵׁנִי בְּאֵין יוֹצֵאת וָפֶרֶץ. וּבוֹ כּוֹכָב וְהוּא הַנִּקְרָא כּוֹכַב. וּמִדָּתוֹ כְּחֵלֶק מִשְּׁנַיִם וְעֶשְׂרִים אֶלֶף מִן הָאָרֶץ. וּמַקִּיף הַגַּלְגַּל בַּעֲשָׂרָה יָמִים בְּמֶרֶץ: וְהוּא מְעוֹרֵר בָּעוֹלָם רִיבוֹת וּמְדָנִים. וְאֵיבוֹת וּרְגָנִים. וְנוֹתֵן כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חַיִל וְלִצְבּוֹר הוֹן. וְלִכְנוֹס עֹשֶׁר וּמָזוֹן. בְּמִצְוַת הַבּוֹרֵא אוֹתוֹ לְשָׁרְתוֹ. כְּעֶבֶד לִפְנֵי אָדוֹן: וְהוּא כּוֹכַב הַשֵּׂכֶל וְהַחָכְמָה. נוֹתֵן לִפְתָאִים עָרְמָה. לְנַעַר דַּעַת וּמְזִמָּה:

מִי יָבִין סוֹדוֹתֶיךָ. בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל הַשֵּׁנִי גַּלְגַּל הַשְּׁלִישִׁי וּבוֹ נוֹגַהּ כִּגְבֶרֶת בֵּין חֲיָלֶיהָ. וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵלֶיהָ. וּבְעַשְׁתֵּי עָשָׂר חֹדֶשׁ תִּסּוֹב גְּלִילֶיהָ. וְגוּפָהּ כְּחֵלֶק מִשִּׁבְעָה וּשְׁלֹשִׁים מִן הָאָרֶץ לְיוֹדְעֵי סוֹדָהּ

ומשכיליה

אהלי יעקב

מי יספר צדקותיך, מפני שזה כחו של כוכב לצבור הון ועושר. ורחק על פניו מאמרם ז"ל צדקתך כהררי אל אהן דאת מהני את משפע וכו' לכן אמר מי יספר צדקותיך. **רקיעי הירח**, כן הוא ברוב הנוסחאות רקיעי בל' רבים, מפני שנתנו לירח עוד שני גלגלים יוצאי מרכז. וזהו כונתו באמרו גלגל שני באין יוצאת ופרץ. אמנם קצת תוכנים נתנו גם לכוכב גלגלים יתרים. **ובו כוכב הנקרא כוכב**, כצ"ל ור"ל הנקרא כוכב בשם הכללי. כמסכת טהרות. וקרוב הדבר שהוא כוכב אלהיכם שבעמוס (ה כו) ולפי זה צריך לנקוד ובו כוֹכָב הנקרא כוֹכַב. בפתח כי זה שמו אשר יקראו לו, ולא מטעם הסמיכות כפי' הראב"ע שם. שוב ראיתי בר' בחיי פסוק ומזרעך לא תתן להעביר למולך. שכתב כן בשם רבנו חננאל בפירושו שכוכב אלהיכם הוא מז' כוכבי לכת הנקרא ג"כ כוכב חמה. וב"ה שכיונתי לדעת גדול. **בחלק מכ"ב אלף מן הארץ**, ותוכני זמננו כחשו בזה ואמרו שאינו קטן מן הארץ רק ט"ו פעם וכן תקופתו השנתית אמרו שהיא פ"ז יום. וביסוד עולם במאמר השני כתב. וכוכב עטרא"ד הנקרא כוכב. וכוכב נוגה ישלימו הקפה אחת בשנה תמימה כמו החמה ע"ש. **ורגנים**, כצ"ל בגימ"ל מן ותרגנו באהליכם. **והוא כוכב השכל** וכו', כן כתבו הרבה מתוכנים. ולכן נקרא ג"כ **כתב** שמכחו כח הסופרים והכתיבה שהיא לשון השכל המוציאתו לאור. ובדרז"ל (שבת קנו א) האי מאן דבכוכב יהי גבר נהיר וחכים משום דספרא דחמה הוא.

מי יבין. נוגה, לפי שיגיה אורו על הארץ יותר משאר חמשת כוכבי לכת ע"כ נקרא בשם נוגה. **וככלה תעדה כליה**, כפי' הרמב"ם בפ' כל הצלמים מ"ג כתוב וצורת נוגה צורת נערה יפה בחלי זהב. ועד"ה מאדים ונוגה הם גאוה ותאוה, רוח גבוהה ונפש רחבה ס"מ ולילית. וכנגדן לב נשבר ונדכה. נשבר דלא אתגאי ונדכה דלא אתענג בעדונין. **ובעשתי עשר חודש תסוב גליליה**, ולפי תוכני זמננו רק רכ"ד יום. ובבראשית רבה (פ"י) איתא חוץ מן כוכב נוגה ומאדים שאין גומרין הילוכן אלא לארבע מאות ושמונים שנה וצע"ג. **בחלק מל"ז**

מן

מי יזכיר תהלתך. בעשותך הירח ראש לחשבון מועדים וזמנים. ותקופות ואותות לימים ושנים: ובלילה ממשלתו. עד בא עתו. ותחשך יפעתו. ויתכסה מעטה קדרותו. כי ממאור השמש אורתו: ובליל ארבעה עשר אם יעמדו על קו התלי שניהם. ויפריד ביניהם. אז הירח לא יהל אורו. וידעך נרו: למען דעת כל עמי הארץ. כי הם ברואי מעלה. ואם הם יקרים. עליהם שופט להשפיל ולהרים: אך יחיה אחרי נפלו. ויאיר אחרי אפלו: ובהדבקו בסוף החדש עם החמה. אם יהיה תלי ביניהם. ועל קו אחד יעמדו שניהם. אז יעמד הירח לפני השמש כעב שחורה. ויסתיר מעין כל ראיה מאורה: למען ידעו כל ראיה כי אין המלכות לצבא השמים וחיליהם. אבל יש אדון עליהם. מחשיך מאוריהם. כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם. והחושבים כי השמש אלהיהם. בעת הזאת יבשו ממחשבותיהם. ויבחנו דבריהם: וידעו כי יד יהוה עשתה זאת ואין לשמש יכלת. והמחשיך אורה לו לבדו הממשלת. והוא השולח

אליה

אהלי יעקב

מי יזכיר תהלתך, עש"ה אזכיר תהלות ה'. ואמר זה לפי שבא לומר בעשותך הירח ראש לחשבון מועדים. והמועדים הם ימים שאומרים בהם הלל. כדאסמכוהו אפסוק הוא תהלתך. **ראש לחשבון מועדים,** כפירש"י בפסוק והיו לאותות ולמועדים וימים ושנים. שהמועדים נמנים למולד הלבנה. דלא כהראב"ע שם. ואמר ראש. כי אף שתלוים גם בתקופת החמה והאביב המסובב ממנו אבל העיקר היא הלבנה. **ותקופות,** חדשי הלבנה שהם תקופותיה. וחוזר על בעשותך ולא על ראש. וטעמו כטעם והיו לאותות ולמועדים וכו' שבפסוק. שיהיו בהם אלה הדברים. **ואותות לימים ושנים,** נראה שעל זה כיון הראב"ע בפירושו שם שכתב. והאומר כי למ"ד לאותות נוסף לא אמר כלום. שמפרש והיו אותות כלומר סימני חלוקת זמן. למועדים וימים ושנים. שעל ידי שניהם ניכר זמני מועדים וימים ושנים. כי המועדים תלוים ג"כ באביב ותקופת החמה. וכן ימים ושנים כפירש"י שם. **עד בא עתו,** בסוף החודש. **תלי,** נזכר בס' יצירה ובפדר"א ובזוהר. והאריך בבאורו המוסקטו בפי' לכוזרי מ"ד. ועי' גנת אגוז חלק ב'. **ברואי מעלה,** כלומר אף שהם עליונים. ברואים הם ותלוים במאמר בוראם כדמפ"ו. **לצבא השמים וחיליהם,** יש לפרש כפל הלשון אחד לאומרי המאורות ואחד למנהיגיהם. וכמ"ש במדרש בורא שמים ונוטיהם. (ר"ל דייק אמרו ביו"ד לשון רבים) ונוטיהם פי' מנהיגיהם. ואמרו ח' מלאכים מנהיגים את החמה. או תרצה תאמר בלשון החוקרים נפשות הגלגלים. **יבושו ממחשבותיהם** וכו', דרז"ל בב"ר (פר' ו) אם כן למה נבראת לבנה וכו' שעתידין עכו"ם לעשותן אלקות אמר הקב"ה מה אם משהן שנים מחשיכין זה את זה וכו'. ובויקרא רבה (סוף פר' ל"א) חמיין להון לקיין ולא בהתין, **מעבדיה,** של השמש. וכן גמול חסדיה הכנוי על השמש. כי מאורה אור הלבנה כדלעיל. **ולכרות מפלצתה,** ע"ש עובדי חמה ומלה"כ (מ"א טו) ויסירה מגבירה אשר עשתה מפלצת לאשרה ויכרת אסא את מפלצתה.

וְהִקַּפְתָּ עַל חֲמַיִם גַּלְגַּל הָרוּחַ. סוֹבֵב סוֹבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ. וְעַל סְבִיבוֹתָיו יָנוּחַ: וְהִקַּפְתָּ עַל הָרוּחַ גַּלְגַּל הָאֵשׁ. וְהַיְסוֹדוֹת הָאֵלֶּה אַרְבַּעְתָּם לָהֶם יְסוֹד אֶחָד. וּמוֹצָאָם אֶחָד. וּמִמֶּנּוּ יוֹצְאִים וּמִתְחַדְּשִׁים. וּמִשָּׁם יִפָּרֵד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רָאשִׁים:

מִי יְהוָֹה גְּדֻלָּתְךָ. בְּהַקִּיפְךָ עַל גַּלְגַּל הָאֵשׁ. גַּלְגַּל הָרָקִיעַ וּבוֹ הַיָּרֵחַ. וּמִזִּיו הַשֶּׁמֶשׁ שׁוֹאֵף וְזוֹרֵחַ:

וּבְתִשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם יָסוֹב גַּלְגַּלּוֹ. וְיַעֲלֶה הָרֶךְ גְּבוּלוֹ: וְסוֹדֶיהָ מֵהֶם פְּשׁוּטִים וּמֵהֶם עֲמוּקִים. וְגוּפוֹ פָּחוּת מִגּוּף הָאָרֶץ כְּחֵלֶק מִתִּשְׁעָה וּשְׁלֹשִׁים חֲלָקִים: וְהוּא מְעוֹרֵר מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחָדְשׁוֹ עוֹלָם וְקוֹרוֹתָיו. וְטוֹבוֹתָיו וְרָעוֹתָיו. כִּרְצוֹן הַבּוֹרֵא אוֹתוֹ לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי אָדָם גְּבוּרוֹתָיו:

מי

אהלי יעקב

שהיא לפה בלב ים וכו' וע"ש בבאורי הרד"ל. **סובב סובב הולך הרוח וכו',** פסוק בקהלת א'. אלא שהפייט שנה לשון הכתוב בסוף הפסוק ועל סביבותיו שב הרוח, אמר הוא ועל סביבותיו ינוח. נראה שהורה בזה דעתו שיסוד האוירי הנח ורוח המנשבת הם שניהם דבר אחד כדעת האחרונים אלא שכח אחר מעורב בו ומניעו. ולא כדעת הראשונים שכתבו שיסוד האויר הנח הוא פשוט ורוח המנשבת הוא מורכב. עי' במפרשי המורה (פרק מ' ח"א) בשתוף שם רוח שרצו להעמיס זה בדבריו ואינו מוכרח ע"ש. **והקפת על גלגל הרוח גלגל האש.** רבים הכחישו במציאת גלגל האש הביא דבריהם הרי"א בפ' בראשית, ואני מצאתי עזר מדרז"ל בשמות רבה (פ' כ"ג) והאש מתגאה על הרוח שהוא למעלה ממנו והשמים מתגאים על האש שהם למעלה ממנו. **יסוד אחד וכו',** וכן הוא גם דעת הרמב"ם ז"ל במדע. והרמב"ן ז"ל בפיה"ת פ' בראשית ברא ע"ש באריכות. ומה שאמר וממנו יוצאים בלשון הוה, נראה שאמר רק להשוותו לומתחדשים. שכן הוא האמת שהיסודות מתחדשים בכל עת כלו' משתנים זה לזה וכמ"ש הרמב"ם שם.

מי יהוה, אמר לשון יחוה על הרקיע הראשון שבו הירח עפ"ה ולילה ללילה יחוה דעת. כי הירח ממשלתו בלילה. **ומזיו השמש שואף וזורח,** בזוה"ק בכמה מקומות סיהרא גופא חשוכא ולית לה מגרמא כלום. וזהו פירוש אמרם ז"ל באיכ"ר ולדקתך אלהים עד מרום אלו שני המאורות, שהחמה נותנת לדקה ללבנה. ובפ' מי שהחשיך האי מאן דבלבנה יהא גבר וכו' אכיל דלאו דיליה ושתי דלאו דיליה. ר"ל כשם שהלבנה מקבלת אורה מאחר. וזה דלא כפירש"י שם. וכן אל זה רמזו באמרם ז"ל ונתת מהודך ולא כל הודך פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. וכן תיקנו בתפלה קרא לשמש ויזרח אור ראה והתקין צורת הלבנה. כלומר צורה בלי אור. והנה ממה שאמר שם רקיע רק על גלגל הירח ולא על שאר הגלגלים. נראה שהוא מפרש הפסוק יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל וכו' על גלגל הירח. כמו שזכר דעה זו היסראלי ביסוד עולם. והיא הדעה השלישית שזכר הרי"א בפיה"ת ע"ש. **ובכ"ט יום יסוב גלגלו,** כלומר עד התחברותו לשמש. כי מהלכו בגלגלו גומר בכ"ז יום. ודע שהפייט אינו יורד למצות המדות ימים הוא מונה ואינו מונה השעות והרגעים היתרים. וכן אנו נוהגים אחריו בבאורנו זה. כי המכוון בזה אינו לימוד החכמה ההיא, וסודיה, אמר בכנוי נקבה לרמוז על מאמרם ז"ל בחולין (ס ע"ב) אמרה ירח לפני הקב"ה, ועתו' שם שהרגישו בזה. **מהם פשוטים ומהם עמוקים,** אולי יכוין לדרז"ל שמש ידע מבואו ירח לא ידע מבואו פעמים בא בארוכה פעמים בא בקצרה. **בחלק מל"ט חלקים,** במדע כתוב ארבעים וכן הוא בגנת אגוז וע"ש שנוים רבים בכל פרט ופרט.

מי

הָאוֹר מִבְּלִי דְלִי. וּפוֹעֵל הַכֹּל בְּלִי כֶלִי: וְחָצַב וְחָקַק. וְטִהַר וְזִקֵּק. וְקָרָא אֶל הָאַיִן וְנִבְקַע. וְאֶל הַיֵּשׁ וְנִתְקַע. וְאֶל הָעוֹלָם וְנִרְקַע: וְתִכֵּן שְׁחָקִים בַּזֶּרֶת. וְיָדוֹ אֹהֶל הַגַּלְגַּלִּים מְחַבֶּרֶת. וּבִלְלָאוֹת הַיְכוֹלֶת יְרִיעוֹת הַבְּרִיאוֹת קוֹשֶׁרֶת. וְכֹחָהּ נוֹגַעַת עַל שְׂפַת הַיְרִיעָה הַבְּרִיאָה הַחִיצוֹנָה הַקִּיצוֹנָה בַּמְּחַבֶּרֶת:

יש מי שדולגין מכאן עד מי יעמיק:

מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹתֶיךָ. בַּעֲשׂוֹתְךָ כַּדּוּר הָאָרֶץ נֶחֱלָק לִשְׁנַיִם. חֶצְיוֹ יַבָּשָׁה וְחֶצְיוֹ מַיִם:

והקפת

אהלי יעקב

זכרו מורה המורה כשמו. ועי' הראב"ע בפי' לפסוק וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים. וגם בשפת אמת יכונו הדברים אחר שידעת הכנויים הללו וסדורם ממטה למעלה. יש אין אור שהוא אי"ן סו"ף כחשבונו. וחצב וחקק, החרוז הכריחהו להפך הסדר כי כפי המדות חקיקה בראשה והדר חציבה כמ"ש בס"י וחקק וחצב. וטהר וזקק, וטהר מן ומטהר כסף להוציא הסיגים. וזקק היין מן השמרים. והם ידועים. וקרא אל האין ונבקע וכו', אין הוא החומר הראשון כדלעיל. ויעוין עיקרים סוף פ"ב מהמאמר השלישי. ונראה שהבליע בנעימה במלת וקרא להתיר גמגומו של הראב"ע שגמגם נגד דרשתם ז"ל כמה שאמרו שמים וארץ כאחד נבראו שנא' קורא אני אליהם יעמדו. דפשטיה דקרא אינו על התחלת הבריאה דלמי קרא, ואמר הפייט ז"ל שהקריאה היה אל האין הנברא. ואמר עליו ונבקע. כי ידמה מגד לביצה. וכתיב ובקעה ודגרה בצלה. ביצי צפעוני בקעו; ובס' הזוהר ישתמשו בזה הרבה. דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאויר עילאה סתימאה בקע בקדמיתא וכו', שהכל היה סתום בו ונבקע ויצא ליש. ואל היש ונתקע וכו', לפי שיטתו היש הם היסודות. ובאמת גם בעליוני עליונים שייך היסודות ארבעה כידוע. ואמר ונתקע מן ותקעתיו יתד במקום נאמן. והעולם על הבנין שנבנה מהרכבתם. וגם בשפת אמת אין יש ועולם הם כח"ב והרקיע הוא ההתפשטות. ותקן שחקים בזרת, עש"ה ושמים בזרת תכן. ר"ל שהכל בכוונת מכוון במדה ובמנין. וידו אהל הגלגלים מחברת, מלה"כ לחבר את האהל להיות אחד. והרצון שעשאם באופן שכולם פועלים זה בזה ומתפעלים זה מזה. וכן חבר עמהם גם את הארץ שהיא הבריאה החיצונה הקיצונה במעלה, להיות כל הבריאה כולה כגוף אחד מחובר מאברים שונים פועלים ומתפעלים נקשרים זה בזה ונצרכים זה לזה. יריעות הבריאות קושרת, אמר יריעות ע"ש עשר יריעות שבמשכן נגד עשרה גלגלים שמונה והולך. והארץ נכללת בגלגל התחתון, ועי' זוהר תרומה (קסה ב) כגוונא דא משכן איהו עשר יריעות איגון עשר רקיעין רזא דרזין וכו' שבעה רקיעין איגון לתתא בגוונא דלעילא, שבעה רקיעין איגון דבהו כוכביא ומזלי לאנהגא עלמא דא כפום ארחיה כמה דאצטריך ליה וכו' ע"ש היטב ותאמר חכם עדיף.

מי ימלל, יש שדולגין מכאן עד מי יעמיק. כי באמת הדברים הללו אין לנו סמך על פרטים רבים מהם לא מדברי תורה ולא מדברי רז"ל. רק יסודתם בדברי התוכנים הקדמונים שאין אחריותם עלינו, ומה גם שאחרוניהם כבר סתרו כמעט רוב בנין זקנים מה שדברו במערכת השמים כידוע בספריהם. ומה לנו להכנים ראשנו בדבר הסתום בתורה ובדברי רז"ל. אמנם כיון שגם אבן זו נטמע בבנין הקדשים את אשר השיגה ידי לעשות סמוכין לקלתם הגהתיו לפניך בס"ד. מי ימלל גבורותיך, התחיל בזה בלשון הנביא מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו. וכל ראשי המאמרים הבאים הרהוטים אחריו מועתקים ממנו במלות שונות נאותות לתוכן המדובר בו כאשר יבואר כל אחד ואחד במקומו. חציו יבשה וחציו מים, ר"ל חצי הכדור משוקע במים, וכ"כ הראב"ע בפי' לבראשית ולתלים פ' לרוקע הארץ על המים, ובפדר"א פרק ה' שהארץ על התהומות נרקעת כאניה

הַשֵּׂכֶל לְךָ תִּכְסוֹף וְתִשְׁתָּאֶה. אֶפֶס קָצֵהוּ תִּרְאֶה וְכֻלּוֹ לֹא תִרְאֶה:

אַתָּה אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים. וְכָל הַבְּרוּאִים עֵדֶיךָ. וּבִכְבוֹד זֶה הַשֵּׁם נִתְחַיֵּב כָּל נִבְרָא לְעָבְדֶךָ: אַתָּה אֱלוֹהַּ. וְכָל הַיְצוּרִים עֲבָדֶיךָ וְעוֹבְדֶיךָ. וְלֹא יֶחְסַר כְּבוֹדְךָ. בִּגְלַל עוֹבְדֵי בִלְעָדֶיךָ. כִּי כַוָּנַת כֻּלָּם לְהַגִּיעַ עָדֶיךָ: אֲבָל הֵם כְּעִוְרִים מְגַמַּת פְּנֵיהֶם דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ. וְתָעוּ מִן הַדֶּרֶךְ: זֶה טָבַע בִּבְאֵר שַׁחַת. וְזֶה נָפַל אֶל פַּחַת: וְכֻלָּם חָשְׁבוּ כִּי לְחֶפְצָם נָגָעוּ. וְהֵם לָרִיק יָגָעוּ: אַךְ עֲבָדֶיךָ הֵם כְּפִקְחִים הַהוֹלְכִים דֶּרֶךְ נְכוֹחָה. לֹא סָרוּ יָמִין וּשְׂמֹאל מִן הַדֶּרֶךְ. עַד בּוֹאָם לַחֲצַר בֵּית הַמֶּלֶךְ: אַתָּה אֱלוֹהַּ. סוֹמֵךְ הַיְצוּרִים בֶּאֱלָהוּתֶךָ. וְסוֹעֵד הַבְּרוּאִים בַּאֲחְדוּתֶךָ: אַתָּה אֱלוֹהַּ. וְאֵין הֶפְרֵשׁ בֵּין אֱלָהוּתְךָ וַאֲחְדוּתְךָ וְקַדְמוּתְךָ וּמְצִיאוּתֶךָ. כִּי הַכֹּל סוֹד אֶחָד. וְאִם יִשְׁתַּנֶּה שֵׁם כָּל אֶחָד. הַכֹּל הוֹלֵךְ אֶל מָקוֹם אֶחָד:

אַתָּה חָכָם. וְהַחָכְמָה מְקוֹר חַיִּים מִמְּךָ נוֹבַעַת. וּבְחָכְמָתְךָ נִבְעַר כָּל אָדָם מִדָּעַת: אַתָּה חָכָם. קַדְמוֹן לְכָל קַדְמוֹן. וְהַחָכְמָה הָיְתָה אֶצְלְךָ אָמוֹן: אַתָּה חָכָם. וְלֹא לָמַדְתָּ מִבַּלְעָדֶיךָ. וְלֹא קָנִיתָ חָכְמָה מִזּוּלָתֶךָ: אַתָּה חָכָם. וּמֵחָכְמָתְךָ אָצַלְתָּ חֵפֶץ מְזוּמָּן. כְּפוֹעֵל וְאָמָּן: לִמְשׁוֹךְ מֶשֶׁךְ הַיֵּשׁ מִן הָאַיִן. כְּהִמָּשֵׁךְ הָאוֹר הַיּוֹצֵא מִן הָעָיִן: וְשׁוֹאֵב מִמְּקוֹר

האור

אהלי יעקב

רי"ה בקדושתו. מחשבות חכמים יתמהו ורעיוני מהירים יתמהמהו. **אפס קצהו תראה** וכו', מלת תראה עשאה הפייט נסתרה על העין שזכר. והטעם ככתוב וראית את אחורי ופני לא יראו. ויפורש הקלה כמו שיפורש הפסוק לכל אחד כפי שיטתו.

אתה חכם. חפץ מזומן. יש לפרש על חומר הראשון שברא אותו תחלה. וקראו מזומן שהוא מזומן לקבל הצורות. ונקרא אצלא גם בשם אין. כי איננו בפועל רק הוא מצוי בכח. וזהו אמרו לקמיה וקרא אל האין ונבקע. ובשיטה זו הלכו רבים מגדולי ישראל, והרמב"ן ז"ל בנימוקיו לבראשית מטא בה משמיה דהבהיר. כפועל ואומן, ר"ל בכוונת מכוין לא על צד החיוב וכ"ש שלא נפלו במקרה והזדמן. ועי' בעקידה בשער הראשון שהביא חרוז זה ופירשו באריכות. למשוך משך היש, מלה"כ ומשך הכמה מפניניס. ושואב, פי' העין שואב (בא לפעמים בל"ז כמו על אבן אחת שבעה עינים.) ממקור האור וחוזר ורואה במוחשים. כן האין הוא שואב ממקור האור וממנו נמשך הישות. ואם לא יצדק זה בהיולי כפי מה שגדרוהו. אבל להם שיטה עמוקה בזה

זכרו

חַי. וְלֹא כְּחַיֵּי אָדָם לַהֶבֶל דָּמָה. וְסוֹפוֹ עָשׁ וְרִמָּה: אַתָּה חַי. וְהַמַּגִּיעַ לְסוֹדְךָ יִמְצָא תַּעֲנוּג עוֹלָם. וְאָכַל וָחַי לְעוֹלָם:

אַתָּה גָדוֹל. וּמוּל גְּדֻלָּתְךָ כָּל גְּדֻלָּה נִכְנַעַת. וְכָל יִתְרוֹן מִגְרַעַת: אַתָּה גָּדוֹל מִכָּל מַחֲשָׁבָה. וְגֵאֶה מִכָּל מֶרְכָּבָה: אַתָּה גָּדוֹל עַל כָּל גְּדֻלָּה. וּמְרוֹמָם עַל כָּל בְּרָכָה וּתְהִלָּה:

אַתָּה גִבּוֹר. וְאֵין בְּכָל יְצִירוֹתֶיךָ וּבְרִיּוֹתֶיךָ. אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֶׂיךָ וְכִגְבוּרוֹתֶיךָ: אַתָּה גִּבּוֹר. וּלְךָ הַגְּבוּרָה הַגְּמוּרָה. אֲשֶׁר אֵין לָהּ שִׁנּוּי וּתְמוּרָה: אַתָּה גִּבּוֹר. וּמֵרוֹב גַּאֲוָתְךָ תִּמְחוֹל בְּעֵת זַעַם אַפֶּךָ. וְתַאֲרִיךְ לְחַטָּאִים זַעְפֶּךָ: אַתָּה גִּבּוֹר. וְרַחֲמֶיךָ עַל כָּל בְּרוּאֶיךָ כְּקֶדֶם. הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם:

אַתָּה אוֹר. וְעֵינֵי כָּל נֶפֶשׁ זַכָּה יִרְאוּךָ. וְעַנְנֵי עֲוֹנִים מֵעֵינֶיהָ יַעֲלִימוּךָ: אַתָּה אוֹר. נֶעְלָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְנִגְלֶה בָּעוֹלָם הַנִּרְאֶה. בְּהַר יְהוָה יֵרָאֶה: אַתָּה עֶלְיוֹן. וְעֵין

השכל

אהלי יעקב

דעתי להפריש בין אלהים ובין הלכה כי לא יתנועע הוא מעצמו עכ"ל ור"ל שהלכה לא יתנועע מעצמו רק יש לו נפש המניעו ותלוי בזולת. א"כ לא ידבק עליו שם חי באמיתות. ולזה אמר הפייט ז"ל ולא בנפש. כנגד הלכה שיש לו נפש מניעו. ואמר גם נשמה כנגד השכלים הנבדלים העלולים מעילתם. ועילת כל אחד מהם הוא נשמה לעלולו. ואמר שהוא ית' עילת הכל ואין לו עילה. ולא כחיי אדם, עי' מו"נ בפ' כ"ז מהראשון. ויאמר החבר ריש מאמר השני ואם יאמר חיים לא כחיותנו הוא כונתנו, כי לא הבננו מעולם חיים כי אם חיינו. וכאלו אנו אומרים לא נדע מה הוא. ואכל, בא על הלימוד והידיעה. כמו אכול את המגילה. וממנו תרגם כי שכחתי מאכול לחמי. ארי אתנשיתי אורית אולפני.

אתה גבור. ותאריך לחטאים ועפך, מדרז"ל (יומא סט ב) זו היא גבורתו שכובש את כעסו ונותן ארך אפים לרשעים. המה הגבורים אשר מעולם, ר"ל רחמיך הם הגבורים אשר מעולם הנהגתה עולמיך בהם. והוה ליה תואר תחת השם ורבים ככה במקרא. או הטעם על שלוחי המדה. ויש לפרש עוד שר"ל גם הברואים הגבורים לולא רחמיך לא יכלו עמוד. וכמ"ש הלא כל הגבורים כאין נגדך. ויכלול ג"כ את הגבור הכובש את יצרו אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

אתה אור. ועיני כל נפש זכה יראוך, כצ"ל וכן הוא בדי"ש. ונגלה בעולם הנראה, מדרז"ל עתיד הקב"ה לעשות ראש חולה לצדיקים, ועתידין צדיקים להראות באצבע הנה אלהינו זה קוינו לו. ותשתאה, ותשתומם ותתמהמה מן והאיש משתאה מחריש. וככה אמר

ריי"ס

אַתָּה אֶחָד. גָּבַהְתָּ וְנַעֲלֵיתָ מִשְּׁפוֹל וּמִנְּפוֹל. וְאִי לוֹ הָאֶחָד שֶׁיִּפּוֹל:

אַתָּה נִמְצָא. וְלֹא יַשִּׂיגְךָ שֵׁמַע אֹזֶן וְלֹא רְאוּת עָיִן. וְלֹא יִשְׁלוֹט בְּךָ אֵיךְ וְלָמָּה וְאַיִן: אַתָּה נִמְצָא. אֲבָל לְעַצְמָךְ. וְאֵין לְאַחֵר עִמָּךְ: אַתָּה נִמְצָא. וּבְטֶרֶם הֱיוֹת כָּל זְמַן הָיִיתָ. וּבְלִי מָקוֹם חָנִיתָ: אַתָּה נִמְצָא. וְסוֹדְךָ נֶעְלָם וּמִי יַשִּׂיגֶנּוּ. עָמוֹק עָמוֹק מִי יִמְצָאֶנּוּ:

אַתָּה חַי. וְלֹא מִזְּמַן קָבוּעַ. וְלֹא מֵעֵת יָדוּעַ: אַתָּה חַי. וְלֹא בְּנֶפֶשׁ וּנְשָׁמָה. כִּי אַתָּה נְשָׁמָה לַנְּשָׁמָה: אַתָּה

חי

אהלי יעקב

פליו. **ואי לו האחד שיפול**, פסוק בקהלת ד' עי' רש"י וראב"ע שם שהוא לשון אוי. כי הוא נקוד בחירק. אבל הפייט הסיב לכונה אחרת. ואיה האחד שיפול מן אי הבל אחיך. או ואין האחד שיפול מן אי אפשר שבדרז"ל הנגזר מן אין. ור"ל לא יצויר לומר שם נפילה על האחד האמיתי בלתי בעל תכלית. וזה לומר שהעליה והירידה הנאמרים עליו ית' אין להבינם במובנם הראשון ההעתק ממקום למקום. וכמ"ש המו"נ בשתופם. ועל כן צריך לנקד מלת ואי בצירי ולא בחירק ככתוב בקהלת דהוה חירוף ח"ו.

אתה נמצא. ולא ישיגך שמע אוזן וכו', מלה"כ באיוב לשמע אזן שמעתיך ועתה עיני ראתך. ואמר בעל חובה"ל ז"ל בפ"ד משער היחוד. כל דבר שמבקשים לדעת אותו כשמסתפקים במציאותו צריך לשאול עליו תחלה אם הוא נמצא או לא. וכשנתברר אמיתת מציאותו צריך לחקור עליו מהו (על החומר) ואיך הוא (על הצורה) ולמה הוא (על התכלית) אך הבורא יתעלה אין אדם רשאי לשאול עליו אלא באם הוא בלבד וכו'. והנה ככה אמר הפייט נגד החומר שלא ישיגנו שמע אזן ואף לא ראות עין שהוא החוש היותר דק ומהיר. באשר שהם ישיגו רק החומר המוחש. ולא ישלוט בו יתי השאלות איך ולמה. ואמר אין לתועלת חרוזו. וטעמו לשאלת המקום כמו אחי מאין אתם. ולא סבירא ליה כהראב"ע שכתב שאין לאמרו בזאת ההוראה בלא אות השמוש מ"ם. כי אז יהיה לאין. ובדרז"ל נמצא גם עם למ"ד, מאין ולאין בן זומא. **אבל לעצמך. ואין לאחר עמך** וכו', פי' אף שאנחנו אומרים נמצא גם על שאר המציאות זולתו ית' אינו כי אם ע"ד הרחבת הלשון ולא באמיתות. כי מציאות אמיתי לא יצדק רק עליו. באשר שהוא לבדו מחויב המציאות בעצמו. וזולת אחד לא יתכן להיות. כי אמרנו שנים מחויבי המציאות הוא מאמר סותר את עצמו. כמבואר בדבריהם (יעוין עקרים פ"ו מהמאמר השני) ונתבאר עוד שאמרנו שהאל ית' הוא מחויב המציאות בעצמו. נמשך ממנו בהכרח שאין לו התלות בזמן ושאינו בעל תכלית חונה במקום זולת מקום. וזהו דסמיך ליה אתה נמצא ובטרם היות כל זמן היית. ובלי מקום חנית. ועי' באמונות ודעות פרק י"א מהמאמר השני. ואמר גבי זמן כל. לרמוז על מאמרם ז"ל מלמד שהיה סדר זמנים קודם לכן. שיודה שסוף כל סוף גם הסדר זמנים ההוא מחודש והעדר קדם לו. והוא ית' קודם לכל זמן. **וסודך נעלם**, כנ"ל. והוא סוד המהות שלא ניתן רשות לשום נברא להשיגו אף שנדע מציאותו.

אתה חי. ולא בנפש ונשמה, ר"ל איננו כח בגוף. **כי אתה נשמה לנשמה**, הוא נתינת טעם. ופירושו מפני שבהכרח יתחייב המצא נמצא מחויב המציאות בבחינת עצמו המכריח מציאות הנמצאים. כמו שבא במופת [השלישי] של [הרמב"ם] ז"ל במו"נ. וכח בגוף הוא רק אפשר המציאות. לכן בהכרח לומר שהממציא ההוא איננו כח בגוף. ויש לפרש עוד כונתו באמרו ולא בנפש ונשמה. ע"ד שכתב הראב"ע בפירושו לפ' אלהים חיים וז"ל פעם חיים על

דעתי

אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה: לְךָ שְׁנֵי הָעוֹלָמִים אֲשֶׁר נָתַתָּ בֵּינֵיהֶם גְּבוּל. הָרִאשׁוֹן לְמַעֲשִׂים וְהַשֵּׁנִי לִגְמוּל: לְךָ הַגְּמוּל אֲשֶׁר גָּנַזְתָּ לַצַּדִּיקִים וַתַּעֲלִימֵהוּ. וַתֵּרֶא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא וַתִּצְפְּנֵהוּ:

אַתָּה אֶחָד. רֹאשׁ כָּל מִנְיָן. וִיסוֹד כָּל בִּנְיָן: אַתָּה אֶחָד. וּבְסוֹד אַחְדוּתְךָ חַכְמֵי לֵב יִתְמָהוּ. כִּי לֹא יָדְעוּ מַה הוּא: אַתָּה אֶחָד. וְאַחְדוּתְךָ לֹא יִגְרַע וְלֹא יוֹסִיף. וְלֹא יֶחְסַר וְלֹא יַעְדִּיף: אַתָּה אֶחָד. וְלֹא כְאֶחָד הַקָּנוּי וְהַמָּנוּי. כִּי לֹא יַשִּׂיגְךָ רִבּוּי וְשִׁנּוּי. וְלֹא תֹאַר וְלֹא כִנּוּי: אַתָּה אֶחָד. וְלָשׂוּם לְךָ חוֹק וּגְבוּל נִלְאָה הֶגְיוֹנִי. עַל כֵּן אָמַרְתִּי אֶשְׁמְרָה דְרָכַי מֵחֲטוֹא בִלְשׁוֹנִי:

אתה

אהלי יעקב

הבריאה כהתחיבות השכל מן השמש לא סר ולא יסור, ואסורה היא לבוא בקהל ישראל. אבל נ"ל אחר העיון שלבבו לא כן יחשוב רק אליו דבר יגונב מדברי חכמי האמת מה שאמרו בסוד הסתלקות האור והצמצום. והרשימו הוא הנקרא אצלו בשם צל המאור. ועכ"פ צריך לאמרו כיון שיש לו בסים נכון בשפת אמת. ועיי׳ היטב יונת אלם בתחלתו. שני העולמים, העוה"ז והעוה"ב. גבול שמת היום לעשותם ולא למחר לעשותם. ולמחר לקבל שכרם ושכר מצות בהאי עלמא ליכא. והיא מליצת הרמ"ג באמונות שער הגמול והעונש. ותרא, הפייט עשאו נוכח כמו ותרא את עני אבותינו במצרים, וכן ותצפנהו נוכח לזכר. וירמוז למאמרם ז"ל גנז את האור הנקרא טוב לצדיקים לע"ל. ואמרו ונהנין מזיו השכינה. והוא האור והתענוג האמיתי.

אתה אחד ראש כל מנין וכו׳, רחף על פניו מאמרם ז"ל רוב מנין ורוב בנין. והיה טעמו כטעם אמרם ז"ל בס"ה אני ראשון למעלה עד אין סוף ואני אחרון למטה עד אין תכלית. **ואחדותך לא יגרע ולא יוסיף. לא יחסר ולא יעדיף**, כפל הלשון הוא האחד על בחינת הזמן. והאחד על בחינת העצם. שאין שנוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה. וגם בכלות הכל לא יעדיף. ופי׳ שאין הנבראים חלק מעצמותו ית׳ שיחסר בהבראם ויעדיף כשישובו עדיו ויוכללו בהכל. דא"כ עשיתו אחד מתחלק לרבים ואחד מתקבץ מחלקים. והענין עמוק מאוד. יעוין אלימה בעין כל הארץ ועין האדם בארוכות. וזה כונת בעל שיר היחוד באמרו. להויתך אין חסרון. וליחודך אין יתרון. כמו היית לעולם תהיה. חוסר ועודף בך לא יהיה. רצה באמרו להויתך. כשנתהוו ההויות שלך. וליחודך כשיתיחדו ויוכללו במקור העליון ב"ה. **כאחד הקנוי**. ר"ל על צד החיוב. אלא אמרנו אחד הוא על צד השלילה. שהוא אחד בערך שאין שני לו. כן הבנתי פירושו מדברי הפרדס בפ"ד משער עצמות וכלים. ואפשר לומר שכונתו באחד הקנוי על חומר הראשון להחוקרים. וכ"ע הנאצל הנפעל הראשון להמקובלים. כי קנין יאמר בלשונם של הישות. וקנוי בפועל ירצה ישות שהיה ליש אחר ההעדר בפועל. והנה אף שהוא אחד בבחינת היותו עלול ראשון ואין אחר כמיהו. אמנם הוא קנוי שהיה העדר קדום לישותו. והוא רבוי ושנוי מן ההעדר לישות. **והמנוי**. בהקדמת ת"ז דאנת הוא חד ולא בחושבן. ופי׳ הגר"א שם ר"ל לא כאחד המנין שהוא נמנה בגדר מספר וכ"ע נדמה לאחד המנין אע"פ שאינו מספר מכל מקום נכנס בגדרם. אבל אתה אין שני לך שאינך נדמה לשום ספירה כלל עכ"ל. וביתרון באור תמצא בדברי החיט פ"ב ממערכת האחדות. **ולא תואר ולא כנוי**, נתבאר בדברי המו"נ בפ׳ נ"ב והנמשכים מהחלק הא׳. שלא יתואר הבוי"ת על צד החיוב לא בתואר הגדר וחלק הגדר ולא בתואר האיכות והיחס. וכל התוארים הרבים הנמצאים בספרים המורים עליו ית׳ הם רק תארי הפעולה. וקצתם באו להורות על שלימותו כפי מה שנחשבהו שלימות ע"ש בארוכות. ובהשגות עבודת הקודש

עליו

הַמְּמֻלָּכָה וְהַמִּתְנַשֵּׂא לְכֹל לְרֹאשׁ וְהָעֹשֶׁר וְהַכָּבוֹד. לְךָ בְּרוּאֵי מַעְלָה וּמַטָּה יָעִידוּ כִּי הֵמָּה יֹאבֵדוּ וְאַתָּה תַעֲמֹד. לְךָ הַגְּבוּרָה אֲשֶׁר בְּסוֹדָהּ נִלְאוּ רַעְיוֹנֵינוּ לַעֲמֹד. כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד: לְךָ חֶבְיוֹן הָעֹז הַסּוֹד וְהַיְסוֹד. לְךָ הַשֵּׁם הַנֶּעְלָם מִמְּתֵי חָכְמָה. וְהַכֹּחַ הַסּוֹבֵל הָעוֹלָם עַל בְּלִימָה. וְהַיְכוֹלֶת לְהוֹצִיא לָאוֹר כָּל תַּעֲלוּמָה: לְךָ הַחֶסֶד אֲשֶׁר גָּבַר עַל בְּרוּאֶיךָ. וְהַטּוּב הַצָּפוּן לִירֵאֶיךָ: לְךָ הַסּוֹדוֹת אֲשֶׁר לֹא יְכִילֵם שֶׂכֶל וְרַעְיוֹן. וְהַחַיִּים אֲשֶׁר לֹא יִשְׁלוֹט עֲלֵיהֶם כִּלָּיוֹן. וְהַכִּסֵּא הַנַּעֲלֶה עַל כָּל עֶלְיוֹן. וְהַנָּוֶה הַנִּסְתָּר בְּרוּם הֶבְיוֹן: לְךָ הַמְּצִיאוּת אֲשֶׁר מִצֵּל מְאוֹרוֹ נִהְיָה כָּל הֹוֶה. לְךָ

אמרנו

אהלי יעקב

נב"ר שהיא תפלה, ושחוברה לא ליום מיוחד מן הימים. רק בכל עת יחילו דרכיו יתלמד ויתרגל בה גבר, ר"ל הרוצה להתגבר על יצרו. כי מי אנוש כי יזכרנה וכי יבין לשכל מליה. ואמנם הגבר בה ילמד ליישר אורחותיו נוכח פני ה' לא מיראת העונש ולא לתקות שכר. ותחשב לו לצדקה וזכות. מהללי. שם כמו ואיש לפי מהללו לדעת קצת, אמר ששם אותה על ראש תהלותיו שער לאלהיו מעודו. ור"ל עלתה על כלנה, כי על כן קרא אותה בשם כתר מלכות.

לך ה' הגדולה וכו', כבר ידענו שקדמונינו הרשב"ג והרי"ה והראב"ע וכל הדורות ההם ראו את ס' יצירה וספר הבהיר והיכלות ושעור קומה וס' התמונה ושאר ברייתות בסתרי תורה, ווזכרים אותם בספריהם ובפיוטיהם פעם מפורש ופעם ברמז, כאשר העירותיך כמה פעמים בבאורי זה בס"ד, ואת הרשב"ג מצאנוהו שר שירים מיוחדים על ספר יצירה. על כן קרוב לשמוע שהתחיל בפסוקים הללו לרמוז על ע"ס בלישנא דקרא, והם מבוארים. לך הגבורה, אפשר התחיל בגבורה לפי שהוא בעל השמיטה הזאת כמ"ש בס' התמונה. כי עצמת ממנו מאד. נכון לפרש בכאן מלת ממנו ליחיד נסתר. ור"ל מן הרעיון שזכר. וכמ"ש רי"ה בקדושה שלו ונאית מכל מחשבה. וכן אמרו לית מחשבה תפיסא בך. לך חביון העוז, מלה"כ (חבקוק ג) ושם חביון עוזו. ופה הטעם על הכח שבו ברא הכל מאין המוחלט. והכח הזה הוא חבוי וטמון מכל נברא שלא יוכלו לצייר אפילו ברעיוניהם התהות דבר מלא דבר. ואע"פ שהוא סוד ונסתר אבל הכח ההוא הוא יסוד הכל שממנו נתהוה הכל והוא היסוד האמיתי שלא יתחלק. ממתי חכמה, מאנשי חכמה, ואמרו חכמי הלשון שמתים הם האנשים החלשים והמדוכאים קרוב לשם מיתה. ואמר הפייט ז"ל שלגבי ידיעת השם הנעלם שהוא שם העצם כדרשתם ז"ל לעלם כתיב. גם החכמים הם מתים והלשים. וכמ"ש הרי"ה ז"ל מחשבות הכמים יתמהו ורעיוני מהירים יתמהמהו. תעלומה, הכחות שבמהלכים להתגדל ולהתגשל ושבצמחים ובעלי חיים גם להוליד בדומה. והוא מלה"כ (איוב כח) ותעלומה יצא אור. והוא מ"ש אשר ברא אלהים לעשות. ר"ל משבת ימי בראשית ואילך לעשות כל דבר ודבר יש מישותו. על ידי כח הנברא מאין הנטוע בו והכח ההוא קשור ומושפע מבוראו ית' בקשור תמידי. לך החסד אשר גבר וכו', מלה"כ כי גבר עלינו חסדו. החסד הוא על כל הברואים לפרנסם ולכלכלם. והטוב הצפון הוא רק ליראי השם. ומלה"כ מה רב טובך אשר צפנת ליראיך. מצל מאורו, בקצת נוסחאות נקוד מְצַל מֵאוֹרוֹ. ופירושו מופרש מאורו. כמו כאוד מצל משרפה. וקרוב לשרש אצל, ויאצל מן הרוח. ואינו נכון דלפי זה הי"ל אשר מצל מאורו כל הוה. והעיקר הוא כמו שנקוד בדפוסים ישנים מִצֵּל מְאוֹרוֹ. והעד הברור הוא מה שמסיים לך אמרנו בצלו נחיה. ונראה שהוא תקון כי שיטת הצל ידועה ונזכרה בדברי חכמינו החוקרים ז"ל הרס"ג באמונות וחובה"ל והר"מ במו"נ שהיא מורה התחיבות

ספריהם

נִפְלָאִים מַעֲשֶׂיךָ וְנַפְשִׁי יוֹדַעַת מְאֹד. לְךָ יְהֹוָה הַגְּדֻלָּה וְהַגְּבוּרָה וְהַתִּפְאֶרֶת וְהַנֵּצַח וְהַהוֹד. לְךָ יְהֹוָה הממלכה

אהלי יעקב

הנפש יסודה וסודה. וחוא לשון הפייט ז"ל לקמן בבית מי יגיע לחכמתך. **הר"י** אברבנאל ז"ל בספרו מפעלות אלהים פרק ה' מהמאמר ח' כתב. ועל זה החכם האלהי ר' שלמה אבן גבירול בתפלת כתר מלכות בדברו מהשכלים הנבדלים כתב. ממקום קדוש יהלכו וממקור האור ימשכו. ובפ"ו מאותו המאמר הביא בשמו מה שאמר. גלגל השכל הוא הגלגל העשירי קודש לה'. **הר"י** עראמה ז"ל בספרו עקידת יצחק ש"א הביא בשמו מה שאמר. אתה חכם ומחכמתך אצלת חפץ מזומן. כפועל ואומן. ובשער ל"ר מספרו הנ"ל בביאורו למזמור הבו לה' בני אלים וכו' על הגלגלים. השתמש הרבה במליצותיו של הפייט ז"ל בלי הזכיר שמו. **מרן ב"י** ז"ל בב"י או"ח סי' קי"ג בענין רבוי התוארים שבכתר מלכות שלדעת הרמב"ם אינו נכון לאמרם. כתב שלא ראינו ולא שמענו מי שנמנע מלאמרם וכו' ע"ש. **הרדב"ז** ז"ל כבר ידוע שעל יסודה בנה בית תפלתו היקרה ועשאה כמתכונתה ויקח ממנה אבני חפץ ורב פנינים וישימם לראש פנת יקרת ארמונו. יארך לזכרן אחת לאחת. **הרמ"ק** ז"ל בספר הפרדס שער עצמות וכלים פ"ה כתב. וזה שכיון הרשב"ג בתפלתו אתה אחד ובסוד אחדותך חכמי לב יתמהו וכו'. **הר"א הבחור** בהוספותיו לס' מהלך שבילי הדעת לר' משה קמחי כתב. כמו ששורר רשב"ג בתפלתי יסכן גבר וכו'. **בר"מ** פרשת קדושים (פב ב) נזכר הלשון דאית ארון עליהם. מחשיך מאוריהם. והוא לקמן בבית מי יזכיר תהלתך. אף שפשוט שהוא מהוספות שהוסיפו המעתיקים הראשונים כידוע שיש בספר ההוא הוספות ולשונות מאוחרות רבות. יותר ממה שנספחו לשאר מדרשי רז"ל. אע"פ כן נראה מזה שלשונו הזהב היה שגור בפיהם וחביב עליהם. **הר"ב** חות יאיר בתשובה רי"ט והר"ב נשמת חיים בכמה מקומות מספרו מביאים ממנה הרבה דברים ומיחשים אותה לרשב"ג. הנה אחרי ראותך עדות חכמי ישראל אלה אין לך מקום להסתפק במחברה ומיסדה שהיא מעשה ידי הרשב"ג להתפאר. וקרוב לשמוע שההקדמה הקצרה המתחלת בתפלתי יסכן גבר. היא חסרה בידינו. והיו בה עוד בתים רשם בהם שמו שלמה באתב"ש כאשר עשה באזהרותיו ליום שני של שבועות המתחילות בצל שדי אחסה שחתם שמו בכי"ץ באתב"ש שלמה. והבית הראשון שבו ב"כ בתפלתי וכו' כי בה ילמוד. נשאר בידינו. **והיא תפלה** כמ"ש הוא בעצמו בתפלתי יסכן גבר. וכן זכרוהו בשם זה הקדמונים הנ"ל. וכן נמצאו בשירי הנגיד ז"ל שירים הנקראים בשם תפלה או תהלה. ולא נמצא בה דבר יורה התיסדותה בעצם וראשונה ליוה"כ. ונראה שהיא רק מהסכמת הקהלות לאומרה באשמורת ליל יוה"כ. **וסדר** הליכותה בקודש. בתחילה מסדר שבחיו בתוארי הבוי"ת. ואח"כ משבח ואומר בסדרי העולם התחתון והעולם האמצעי שהוא עולם הגלגלים ומאריך בהם כיד חכמתו הטובה עליו. כדי להלהיב הלבבות בהזכרת הברואים הגדולים והנפלאים התם. וע"ד שכתב הר"מ ז"ל בפ"ב מהל' יסוה"ת וז"ל והיאך הוא הדרך לאהבתו וליראתו. בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים והגדולים ויראה מהם חכמתו שאין לה ערך ולא קץ מיד הוא אוהב ומשבח ומפאר וכו' מיד הוא נרתע לאחוריו ויפחד וידע שהוא בריה קטנה שפלה ואפלה עומדת בדעת קלה מעוטה וכו'. ועי' רא"ם בנימוקיו לרש"י פסוק והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום. ומשם מטפס ועולה בסדרי העולם העליון שהוא מעון השכלים הנפרדים. ואחר יגבה לבו בדרכי שירו וישיר שיר הכבוד ושם יעמוד כי שם הפרגוד ומשם נמשך לתחת כסא הכבוד מדור הנשמות וגן עדן וידבר בעניני נפש החכמה ומהותה ומקורה והתחברותה לגויה וצרכי הגויה. ומתוך כך בא לידי תחנה וריצוי בדברים ראוים למי שאמרם. וכסדרם הם ז"ל באמרם לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואח"כ יתפלל מנלן ממשה רבינו דכתיב אדני אלהים אתה וכו' את גדלך ואת ידך החזקה אשר מי אל בשמים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורתך. וכתיב בתריה אעברה נא וכו'. וכשתדקדק תמצא שגם הוא ז"ל תכן תפלתו בזאת המתכונת ממש. וכל ענין וענין יסגרהו בפסוק מפסוקי תנ"ך. אשר לפעמים יטה הפסוק אל חפצו ממובנו בכתוב במקומו. לצחות המליצה והדוד הרעיון. והיא תהלתו.

בתפלתי, פתיחה סקולה מד' תנועות בכל גלע מגלעות הבית כשקל כתר מלכות. הורה בה

מצאותו חי מפקחין עליו ואם מת יניחוהו: חטאת ואשם ודאי מכפרין. מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה. תשובה מכפרת על עבירות קלות על עשה ועל לא תעשה. ועל החמורות היא תולה עד שיבא יום הכפורים ויכפר: האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה. אחטא ויום הכפורים מכפר אין יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום יום הכפרים מכפר. עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפרים מכפר. עד שירצה את חבירו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה. מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו. עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חבירו. אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרין. ומי מטהר אתכם. אביכם שבשמים. שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. ואומר מקוה ישראל יי. מה מקוה מטהר את הטמאים. אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל:

אמר יעבי"ץ נוטה האהלים הללו. הנה במחס"פ החדשים נדפס פה סדר לימוד לאשמורת ליל יוה"כ מתנ"ך עם יה"ר והתנות מספר חמ"י, וכבר העירותי לעיל טעמי ונימוקי מה שראיתי להשמיט אותם ושלא באתי בסדורי זה כי אם לקבץ נדחי פניני קדמונינו חכמי ספרד נ"ע. שיסדום באמונתם. וכאשר רב להמשיך ולקרב לבות האבן לאביהם שבשמים בנועם מדברותיהם ומיטב הגיוניהם החודרים קרב ולב פנימה. ולהגיהם משגיאות המעתיקים והמדפיסים ולבארם ביאור מספיק להבין אמרותיהם הנעימים. ולהשכיל רמזי סודותיהם. ומהעוזר האמיתי אשאל עזר לסייעני על ככה. ויהי נועם ה"א עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו אמן.

תפלה לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל ושמה כתר מלכות

בִּתְפִלָּתִי יִסְכַּן גָּבֶר. כִּי בָהּ יִלְמַד יוֹשֶׁר וּזְכוּת:
סִפַּרְתִּי בָהּ פִּלְאֵי אֵל חַי. בְּקִצָּרָה אַךְ לֹא בַאֲרִיכוּת:
שַׂמְתִּיהָ עַל רֹאשׁ מַהֲלָלַי. וּקְרָאתִיהָ כֶּתֶר מַלְכוּת:

נפלאים

אהלי יעקב

התפלה היקרה הזאת היא במחס"ם ובשאר מחזורים שונים נדפסים וכ"י, ובכולם נתיחסה לר' שלמה אבן גבירול אבי שרי שירי קודש בזמנו ז"ל. ונזכרו דבריה לשבח בהרבה ספרים ומיחסים אותם לו ז"ל. ולפעמים ישתמשו המחברים בנועם מליצותיה בלי הזכרת שם כאשר ישרתו במליצות תוריות. להורות נתן גודל ערכה בעיני חכמי ישראל והיותה שומה בפיהם. ואזכיר קצת מן הבא בידי והמחפש ימצא יותר. **הרמב"ן** ז"ל בשער הגמול כתב. ור"ש בן גבירול ז"ל אמר בתפלתו תחת כסא כבודך וכו'. וכן יתפלל ובעת מן העוה"ז תוציאני אל העולם הבא בשלום תביאני, ובנימוקיו על התורה פסוק ויפח באפיו נשמת חיים כתב. ירמוז לנו הכתוב בזה מעלת

הנפש

פתחו של היכל. וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין; שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

פרק ז א בא לו כהן גדול לקרות. אם רצה לקרות בבגדי בוץ קורא. ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו. חזן הכנסת נוטל ספר תורה. ונותנו לראש הכנסת וראש הכנסת נותנו לסגן. והסגן נותנו לכהן גדול וכהן גדול עומד ומקבל. וקורא עומד וקורא אחרי-מות ואך בעשור. וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר. יותר ממה שקראתי לפניכם. כתוב כאן. ובעשור שבחומש הפקודים קורא אותו על פה ומברך עליה שמנה ברכות על התורה. ועל העבודה. ועל ההודאה. ועל מחילת העון. ועל המקדש בפני עצמו. ועל ישראל בפני עצמן. ועל הכהנים בפני עצמן. ועל שאר התפלה: ב הרואה כהן גדול כשהוא קורא. אינו רואה פר ושעיר הנשרפין והרואה פר ושעיר הנשרפין. אינו רואה כהן גדול כשהוא קורא. לא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה. ומלאכת שניהן שוה כאחת: ג אם בבגדי בוץ קורא. קדש ידיו ורגליו. פשט ירד וטבל. עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו. ויצא ועשה את אילו ואת איל העם ואת שבעת כבשים תמימים בני שנה דברי רבי אלעזר רבי עקיבא אומר עם תמיד של שחר היו קרבין ופר העולה ושעיר הנעשה בחוץ. היו קרבין עם תמיד של בין הערבים: ד קדש ידיו ורגליו. ופשט וירד וטבל. ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן. ולבש וקדש ידיו ורגליו. נכנס להוציא את הכף ואת המחתה. קדש ידיו ורגליו. ופשט וירד וטבל. עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ונכנס להקטיר קטורת של בין הערבים להטיב את הנרות. וקדש ידיו ורגליו ופשט. הביאו לו בגדי עצמו ולבש. ומלוין אותו עד ביתו. ויום טוב היה עושה לאוהביו בשעה שיצא בשלום מן הקדש: ה כהן גדול משמש בשמונה כלים. וההדיוט בארבעה. בכתונת. ומכנסים. ומצנפת. ואבנט. מוסיף עליו כהן גדול. חשן ואפוד. ומעיל וציץ. באלו נשאלים באורים ותומים. ואין נשאלים בהן להדיוט אלא למלך ולבית דין ולמי שהצבור צריך בו:

פרק ח א יום הכפורים אסור באכילה ושתיה. וברחיצה. ובסיכה. ובנעילת הסנדל. ותשמיש המטה והמלך והכלה ירחצו את פניהם. והחיה תנעול את הסנדל דברי רבי אליעזר וחכמים אוסרין: ב האוכל ככותבת הגסה. כמוה וכגרעינתה. והשותה מלא לוגמיו. חיב; כל האוכלים מצטרפין לככותבת. וכל המשקין מצטרפין למלא לוגמיו. האוכל ושותה אין מצטרפין: ג אכל ושתה בהעלם אחד. אינו חיב אלא חטאת אחת. אכל ועשה מלאכה. חיב שתי חטאות. אכל אוכלין שאינן ראוין לאכילה. ושתה משקין שאינן ראוין לשתיה. ושתה ציר או מורים. פטור: ד התינוקות אין מענין אותן ביום הכפורים. אבל מחנכין אותם לפני שנה ולפני שנתים. בשביל שיהיו רגילין במצות: ה עוברה שהריחה. מאכילין אותה עד שתשיב נפשה. חולה מאכילין אותו על פי בקיאין. ואם אין שם בקיאין מאכילין אותו על פי עצמו עד שיאמר די: ו מי שאחזו בולמוס מאכילין אותו אפילו דברים טמאים עד שיאורו עיניו. מי שנשכו כלב שוטה אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו. ורבי מתיא בן חרש מתיר. ועוד אמר רבי מתיא בן חרש. החושש בגרונו. מטילין לו סם בתוך פיו בשבת. מפני שהוא ספק נפשות. וכל ספק נפשות דוחה את השבת: ז מי שנפלה עליו מפולת. ספק הוא שם ספק אינו שם. ספק חי. ספק מת. ספק נכרי. ספק ישראל. מפקחין עליו את הגל.

מצאוהו

על יסוד מערבי של מזבח החיצון. ושל מזבח החיצון היה שופך על יסוד דרומי. אלו ואלו מתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון. ונמכרין לגננין לזבל ומועלין בהן: ז כל מעשה יום הכפורים האמור על הסדר. אם הקדים מעשה לחבירו לא עשה כלום הקדים דם השעיר לדם הפר יחזור ויזה מדם השעיר לאחר דם הפר. ואם עד שלא גמר את המתנות שבפנים נשפך הדם יביא דם אחר ויחזור ויזה בתחלה מבפנים. וכן בהיכל. וכן במזבח הזהב. שכלן כפרה בפני עצמן. רבי אליעזר ורבי שמעון אומר ממקום שפסק משם הוא מתחיל:

פרק ו א שני שעירי יום הכפורים מצותן שיהיו שניהן שוין במראה ובקומה ובדמים ולקיחתן כאחד. ואף על פי שאינן שוין כשרין לקח אחד היום ואחד למחר כשרין. מת אחד מהן. אם עד שלא הגדיל מת. יקח זוג לשני. ואם משהגדיל מת. יביא זוג אחר ויגדיל עליהם בתחלה. ויאמר. אם של שם מת. זה שעלה עליו הגורל לשם. יתקים תחתיו. ואם של עזאזל מת. זה שעלה עליו הגורל לעזאזל. יתקים תחתיו. והשני ירעה עד שיסתאב וימכר. ויפלו דמיו לנדבה. שאין חטאת צבור מתה. רבי יהודה אומר תמות. ועוד אמר רבי יהודה נשפך הדם ימות המשתלח. מת המשתלח ישפך הדם: ב בא לו אצל שעיר המשתלח וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכך היה אומר. אנא השם. עוו פשעו חטאו לפניך עמך בית ישראל. אנא בשם. כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים. שעוו ושפשעו ושחטאו לפניך עמך בית ישראל. ככתוב בתורת משה עבדך לאמר. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יהוה תטהרו. והכהנים והעם העומדים בעזרה, כשהיו שומעים את שם המפורש שהוא יוצא מפי כהן גדול. היו כורעים ומשתחוים ונופלים על פניהם ואומרים ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: ג מסרו למי שהיה מוליכו הכל כשרין להוליכו. אלא שעשו הכהנים גדולים קבע. ולא היו מניחין את ישראל להוליכו. אמר רבי יוסי מעשה והוליכו ערסלא מצפורי וישראל היה: ד וכבש עשו לו מפני הבבליים שהיו מתלשים בשערו. ואומרים לו טול וצא. טול וצא. מיקירי ירושלם היו מלוין אותו עד סכה הראשונה. עשר סכות מירושלים ועד צוק תשעים ריס. שבעה ומחצה לכל מיל: ה על כל סכה וסכה. אומרים לו הרי מזון והרי מים. ומלוין אותו מסכה לסכה. חוץ מאחרונה שבהן שאינו מגיע עמו לצוק. אלא עומד מרחוק ורואה את מעשיו: ו מה היה עושה. חולק לשון של זהורית. חציו קשור בסלע. וחציו קשור בין שתי קרניו. ודחפו לאחוריו. והוא מתגלגל ויורד. ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים. בא וישב לו תחת סכה אחרונה עד שתחשך ומאימתי מטמאין בגדים. משיצא חוץ לחומת ירושלים. רבי שמעון אמור משעת דחיתו לצוק: ז בא לו אצל פר ושעיר הנשרפין. קרען והוציא את אמוריהן. נתנן במגים. והקטירם על גבי המזבח. קלען במקלעות והוציאן לבית השרפה. ומאימתי מטמאין בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה. רבי שמעון אומר משיצית האור ברבן: ח אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר. ומנין היו יודעין שהגיע שעיר למדבר. דרכיות היו עושון ומניפין בסודרין ויודעין שהגיע שעיר למדבר. אמר רבי יהודה והלא סימן גדול היה להם. מירושלם ועד בית חדודו שלשה מילין הולכין מיל וחוזרין מיל ושוהין כדי מיל, ייודעין שהגיע שעיר למדבר. רבי ישמעאל אומר. והלא סימן אחר היה להם. לשון של זהורית היה קשור על

והיום חותה בשל שלשה קבין. ובה היה מכנים. רבי יוסי אומר בכל יום חיתה בשל סאה. ומערה בתוך של שלשה קבין. והיום חותה בשל שלשה קבין ובה היה מכנים. בכל יום היתה כבדה והיום קלה. בכל יום היתה ידה קצרה והיום ארוכה. בכל יום היה זהבה ירוק והיום אדום. דברי רבי מנחם. בכל יום מקריב פרס בשחרית ופרס בין הערבים והיום מוסיף מלא חפניו. בכל יום היתה דקה והיום דקה מן הדקה: ה בכל יום כהנים עולין במזרחו של כבש ויורדים במערבו והיום (כהן גדול) עולה באמצע ויורד באמצע. רבי יהודה אומר לעולם כהן גדול עולה באמצע ויורד באמצע. בכל יום כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הכיור והיום מן הקתון של זהב רבי יהורא אומר לעולם כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מן הקתון של זהב: ו בכל יום היו שם ארבע מערכות והיום חמש. דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר בכל יום שלש והיום ארבע. רבי יהודה אומר בכל יום שתים והיום שלש:

פרק ה א הוציאו לו את הכף ואת המחתה. וחפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף. הגדול לפי גדלו והקטון לפי קטנו. וכך היתה מדתה. נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו. היה מהלך בהיכל עד שמגיע לבין שתי הפרוכות. המבדילות בין הקדש ובין הקדש הקדשים. וביניהן אמה. רבי יוסי אומר לא היתה שם אלא פרוכת אחת בלבד. שנאמר והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים. החיצונה היתה פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון. מהלך ביניהן עד שמגיע לצפון. הופך פניו לדרום. מהלך לשמאלו עם הפרוכת עד שהוא מגיע לארון. הגיע לארון נותן את המחתה בין שני הבדים צבר את הקטרת על גבי גחלים. ונתמלא כל הבית כלו עשן. יצא ובא לו בדרך בית כניסתו. ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון. ולא היה מאריך בתפלתו. שלא להבעית את ישראל: ב משנטל הארון אבן היתה שם מימות נביאים ראשונים ושתיה היתה נקראת. גבוהה מן הארץ שלש אצבעות. ועליה היה נותן: ג נטל את הדם ממי שהיה ממרס בו נכנס למקום שנכנס. ועמד במקום שעמד. והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכון להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה. אחת. אחת ואחת. אחת ושתים. אחת ושלש. אחת וארבע אחת וחמש. אחת ושש. אחת ושבע. יצא והניחו על כן הזהב שהיה בהיכל: ד הביאו לו את השעיר. שחטו וקבל במזרק את דמו. נכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד והזה ממנו אחת למעלה ושבע למטה. ולא היה מתכון להזות לא למעלה ולא למטה אלא כמצליף. וכך היה מונה. אחת. אחת ואחת. אחת ושתים וכולו. יצא והניחו על כן השני שהיה בהיכל. רבי יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד. נטל דם הפר והניח דם השעיר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה ולא היה מתכוין וכולי וכך היה מונה וכולי. נטל דם השעיר והניח דם הפר והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ אחת למעלה ושבע למטה וכולי. עירה דם הפר לתוך דם השעיר ונתן את המלא בריקן: ה ויצא אל המזבח אשר לפני יי זה מזבח הזהב. התחיל מחטא ויורד. מהיכן הוא מתחיל מקרן מזרחית צפונית. צפונית מערבית. מערבית דרומית. דרומית מזרחית. מקום שהוא מתחיל בחטאת על המזבח החיצון. משם היה גומר על מזבח הפנימי. רבי אליעזר אומר במקומו היה עומר ומחטא. ועל כלן היה נותן מלמטה למעלה חוץ מזו שהיתה לפניו. שעליה היה נותן מלמעלה למטה: ו הזה על טהרו של מזבח שבע פעמים ושירי הדם היה שופך

על

חמין ומטילין לתוך הצונן כדי שתפוג צינתן: ו הביאוהו לבית הפרוה ובקדש היתה.
פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם קדש ידיו ורגליו ופשט. רבי מאיר אומר. פשט
קדש ידיו ורגליו ירד וטבל. עלה ונסתפג. הביאו לו בגדי לבן. לבש וקדש ידיו ורגליו:
ז בשחר היה לובש פלוסין של שנים עשר מנה ובין הערבים הנדויין של שמונה
מאות זוז. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים. בשחר היה לובש של שמונה עשר
מנה. ובין הערבים של שנים עשר מנה. הכל שלשים מנה. אלו משל צבור ואם
רצה להוסיף מוסיף משלו: ח בא לו אצל פרו. ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח.
ראשו לדרום. ופניו למערב. והכהן עומד במזרח ופניו למערב. וסומך שתי ידיו
עליו ומתודה. וכך היה אומר. אנא השם. עויתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי.
אנא השם. כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים. שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך
אני וביתי. ככתוב בתורת משה עבדך. כי ביום הזה יכפר עליכם וגומר. והן עונין
אחריו. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: ט בא לו למזרח העזרה לצפון המזבח
הסגן מימינו. וראש בית אב משמאלו. ושם שני שעירים וקלפי היתה שם. ובה שני
גורלות של אשכרוע היו. ועשאן בן גמלא של זהב. והיו מזכירין אותו לשבח:
י בן קטין עשה שנים עשר דדין לכיור. שלא היו לו אלא שנים. ואף הוא עשה
מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה. מונבז המלך עשה כל ידות הכלים של יום
הכפורים של זהב. הילני אמו. עשתה נברשת של זהב על פתחו של היכל. ואף
היא עשתה טבלא של זהב שפרשת סוטה כתובה עליה. נקנור נעשו נסים לדלתותיו.
והיו מזכירין אותו לשבח: יא ואלו לגנאי. של בית גרמו לא רצו ללמד על
מעשה לחם הפנים. של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורה. הגרוס בן
לוי היה יודע פרק בשיר. ולא רצה ללמד. בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה
הכתב. על הראשונים נאמר זכר צדיק לברכה. ועל אלו נאמר ושם רשעים ירקב:
פרק ד א טרף בקלפי. והעלה שני גורלות. אחד כתוב עליו לשם. ואחד כתוב
לעזאזל. הסגן בימינו וראש בית אב משמאלו אם של שם עלה בימינו
הסגן אומר לו. אישי כהן גדול הגבה ימינך. ואם של שם עלה בשמאלו. ראש בית
אב אומר לו. אישי כהן גדול הגביה שמאלך נתנם על שני השעירים ואומר ליי
חטאת. רבי ישמעאל אומר לא היה צריך לומר חטאת אלא ליי. והן עונין אחריו.
ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד: ב קשר לשון של זהורית בראש שעיר
המשתלח. והעמידו כנגד בית שלוחו ולנשחט כנגד בית שחיטתו. בא לו אצל פרו
שניה. וסומך שתי ידיו עליו ומתודה. וכך היה אומר. אנא השם. עויתי פשעתי
חטאתי לפניך. אני וביתי ובני אהרן עם קדושיך. אנא השם. כפר נא לעונות
ולפשעים ולחטאים שעויתי ושפשעתי ושחטאתי לפניך. אני וביתי ובני אהרן עם
קדושיך. ככתוב בתורת משה עבדך. כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל
חטאתיכם לפני יי תטהרו. והן עונין אחריו. ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:
ג שחטו וקבל במזרק את דמו. ונותנו למי שהוא ממרס בו על הרובד הרביעי
שבהיכל כדי שלא יקרוש. נטל את המחתה ועלה לראש המזבח. ופנה גחלים אילך
ואילך. וחותה מן המאכלות הפנימיות. וירד והניחה על הרובד הרביעי שבעזרה:
ד בכל יום היה חותה בשל כסף. ומערה בתוך של זהב. והיום חותה בשל זהב.
ובה היה מכניס. בכל יום חותה בשל ארבעה קבין ומערה בתוך של שלשה קבין.

והיום

צרדה. ואומרים לו. אישי כהן גדול עמוד והפג אחת על הרצפה. ומעסיקין אותו עד שיגיע זמן השחיטה: ח בכל יום תורמין את המזבח בקריאת הגבר. או סמוך לו בין לפניו בין לאחריו. וביום הכפורים מחצות וברגלים מאשמורת הראשונה. ולא היתה קריאת הגבר מגעת. עד שהיתה עזרה מלאה מישראל:

פרק ב א בראשונה כל מי שרוצה לתרום את המזבח תורם. ובזמן שהם מרובין רצין ועולין בכבש וכל הקודם את חבירו לתוך ארבע אמות זכה. אם היו שנים שוין. הממונה אומר להן הצביעו. ומה הן מוציאין אחת או שתים. ואין מוציאין אגודל במקדש: ב מעשה שהיו שנים שוין. ורצין ועולין בכבש ודחף אחד מהן את חבירו. ונפל ונשברה רגלו. וכיון שראו בית דין שבאים לידי סכנה התקינו שלא יהו תורמין את המזבח אלא בפיס. ארבעה פיסות היו שם וזה פיס הראשון: ג הפיס השני. מי שוחט מי זורק. מי מדשן מזבח הפנימי. ומי מדשן את המנורה. ומי מעלה אברים לכבש הראש והרגל. ושתי הידים. העוקץ והרגל. החזה והגרה. ושתי הדפנות. והקרבים והסולת. והחביתין והיין. שלשה עשר כהנים זוכים בו. אמר בן עזאי לפני רבי עקיבא משום רבי יהושע דרך הלוכו היה קרב: ד הפיס השלישי. חדשים לקטורת בואו והפיסו. והרביעי חדשים עם ישנים. מי מעלה איברים מן הכבש למזבח: ה תמיד קרב בתשעה. בעשרה באחד עשר. בשנים עשר. לא פחות ולא יותר. כיצד. עצמו בתשעה בחג ביד אחד צלוחית של מים הרי כאן עשרה. בין הערבים באחד עשר. הוא עצמו בתשעה. ושנים בידם שני גזירי עצים. בשבת באחד עשר. הוא עצמו בתשעה. ושנים בידם שני בזיכי לבונה של לחם הפנים. ובשבת שבתוך החג ביד אחד צלוחית של מים: ו איל קרב באחד עשר. הבשר בחמשה הקרבים והסולת והיין בשנים שנים: ז פר קרב בעשרים וארבעה. הראש והרגל. הראש באחד. והרגל בשנים. העוקץ והרגל. העוקץ בשנים. והרגל בשנים. החזה והגרה. החזה באחד והגרה בשלשה. שתי ידים בשנים. ושתי דפנות בשנים. הקרבים והסולת והיין בשלשה שלשה. במה דברים אמורים בקרבנות צבור. אבל בקרבן יחיד. אם רצה להקריב מקריב. הפשטן ונתוחן של אלו ואלו שוין:

פרק ג א אמר להם הממונה. צאו וראו אם הגיע זמן השחיטה. אם הגיע. הרואה אומר ברקאי. מתתיא בן שמואל אומר האיר פני כל המזרח עד שבחברון. והוא אומר הן: ב ולמה הוצרכו לכך. שפעם אחת עלה מאור הלבנה. ודמו שהאיר המזרח ושחטו את התמיד והוציאוהו לבית השרפה. הורידו כהן גדול לבית הטבילה. זה הכלל היה במקדש. כל המוסך את רגליו טעון טבילה. וכל המטיל מים טעון קידוש ידים ורגלים: ג אין אדם נכנס לעזרה לעבודה אפילו טהור עד שיטבול חמש טבילות ועשרה קידושין. טובל כהן גדול ומקדש בו ביום וכלן בקדש על בית הפרוה. חוץ מזו בלבד: ד פרסו סדין של בוץ בינו לבין העם. פשט ירד וטבל. ועלה ונסתפג. הביאו לו בגדי זהב ולבש. וקדש ידיו ורגליו. הביאו לו את התמיד. קרצו. ומירק אחר שחיטה על ידו. קבל את הדם וזרקו. נכנס להקטיר קטורת של שחר ולהטיב את הנרות. ולהקריב את הראש ואת האברים. ואת החביתין. ואת היין: ה קטורת של שחר. היתה קריבה בין דם לאברים. של בין הערבים. בין איברים לנסכים. אם היה כהן גדול זקן או איסטנים. מחמין לו

המין

ד יש לומדים גם משניות מס' יומא. ומאמרי הזוהר המדברים בענינא דיומא. והאדרות. ובאמירת תהלים יש מנהגים שונים. וכל אחד יעשה לפי מנהג מקומו ואל יפריש עצמו מן הצבור כי הן אל כביר לא ימאס כתיב. ויש גומרין ביוה"כ כל ס' תהלים שיש בו ק"ן מזמורים שתי פעמים. והוי להו ש' מנין כפר. והכל לפי מה שהוא אדם. ועכ"פ יזהר לומר במתון ובכוונת הלב. כי טוב מעט בכוונה מהרבות שלא בכוונה. וללמוד מתוך ספר מוגה ולהשגיח על הניקוד. ובזה ההיה אמירתו מקובלת ומרוצה ביום הקדוש הזה. (עי' מט"א שם שהאריך בזה.)

ה מי שראה קרי ביוה"כ אם הוא לח מקנחו במפה ודיו. ואם נתיבש או שנתלכלך רוחץ המקומות המלוכלכים שבו לבד ומתפלל. ואסור לטבול או לשפוך על גופו ט' קבים. אע"פ שכשאר הימים הוא רגיל בכך לטבול לקריו או לשפוך עליו ט"ק. מ"מ אסור לעשות כן ביוה"כ (סי' תרי"ד) ותקון למי שראה קרי ביוה"כ כתבנו לקמן.

ו מי שחלם חלום רע ביוה"כ אין צריך להתענות למחרת יוה"כ. דתענית היום מחתייה אך ילך וייטיבנו בפני שלשה אוהבים. (מט"א.)

ז אף מי שהיה ניעור כל הלילה יש לו ליטול ידיו כשיאיר היום. ורשאי ליטול ידיו נ"פ עד סוף קשרי אצבעותיו. כמבואר לקמן בדין רחיצה. אך לא יברך ענט"י. וכן אם עמד בלילה ונטל ידיו יש לו ליטול ידיו שנית כשיאיר היום. בלא ברכת ענ"י. (מט"א.)

מסכת יומא

פרק א א שבעה ימים קודם יום הכפורים מפרישין כהן גדול מביתו ללשכת פלהדרין. ומתקינין לו כהן אחר תחתיו. שמא יארע בו פסול. רבי יהודה אומר אף אשה אחרת מתקינין לו. שמא תמות אשתו. שנאמר וכפר בעדו ובעד ביתו. ביתו זו אשתו. אמרו לו אם כן אין לדבר סוף: ב כל שבעת הימים הוא זורק את הדם. ומקטיר את הקטורת. ומטיב את הנרות. ומקריב את הראש ואת הרגל. ושאר כל הימים אם רצה להקריב מקריב. שכהן גדול מקריב חלק בראש. ונוטל חלק בראש: ג מסרו לו זקנים מזקני בית דין. וקורין לפניו בסדר היום. ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפיך שמא שכחת. או שמא לא למדת. ערב יום הכפורים שחרית מעמידין אותו בשער המזרח. ומעבירין לפניו פרים ואלים וכבשים. כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה: ד כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשתה. ערב יום הכפורים עם חשיכה. לא היו מניחים אותו לאכול הרבה. מפני שהמאכל מביא את השינה: ה מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה. והעלוהו לעלית בית אבטינס. והשביעוהו. ונפטרו והלכו להם. ואומרים לו. אישי כהן גדול אנו שלוחי בית דין ואתה שלוחנו ושליח בית דין. משביעין אנו עליך במי ששכן את שמו בבית הזה. שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך. הוא פורש ובוכה והן פורשים ובוכים: ו אם היה חכם דורש. ואם לאו תלמידי חכמים דורשין לפניו. אם רגיל לקרות קורא. ואם לאו קורין לפניו. ובמה קורין לפניו. באיוב ובעזרא ובדברי הימים. זכריה בן קבוטל אומר פעמים הרבה קריתי לפניו בדניאל: ז בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה

קַדְמוֹן לְכָל דָּבָר אֲשֶׁר נִבְרָא. רִאשׁוֹן וְאֵין רֵאשִׁית לְרֵאשִׁיתוֹ:
הִנּוֹ אֲדוֹן עוֹלָם וְכָל נוֹצָר. יוֹרֶה גְדֻלָּתוֹ וּמַלְכוּתוֹ:
שֶׁפַע נְבוּאָתוֹ נְתָנוֹ אֶל. אַנְשֵׁי סְגֻלָּתוֹ וְתִפְאַרְתּוֹ:
לֹא קָם בְּיִשְׂרָאֵל כְּמשֶׁה עוֹד. נָבִיא וּמַבִּיט אֶת תְּמוּנָתוֹ:
תּוֹרַת אֱמֶת נָתַן לְעַמּוֹ אֵל. עַל יַד נְבִיאוֹ נֶאֱמַן בֵּיתוֹ:
לֹא יַחֲלִיף הָאֵל וְלֹא יָמִיר. דָּתוֹ לְעוֹלָמִים לְזוּלָתוֹ:
צוֹפֶה וְיוֹדֵעַ סְתָרֵינוּ. מַבִּיט לְסוֹף דָּבָר בְּקַדְמוּתוֹ:
גּוֹמֵל לְאִישׁ חָסִיד כְּמִפְעָלוֹ. נוֹתֵן לְרָשָׁע רָע כְּרִשְׁעָתוֹ:
יִשְׁלַח לְקֵץ יָמִין מְשִׁיחֵנוּ. לִפְדּוֹת מְחַכֵּי קֵץ יְשׁוּעָתוֹ:
מֵתִים יְחַיֶּה אֵל בְּרוֹב חַסְדּוֹ. בָּרוּךְ עֲדֵי עַד שֵׁם תְּהִלָּתוֹ:

(אלה שלש עשרה הם עיקרים. הן הם יסוד דת אל ותורתו):

לליל כפור

אהלי דינים יעקב

א יש שעומדים על רגליהם כל היום וכן בלילה בשעת תפלת ערבית (ע"פ המדרש שהביא הטור סי' תר"י להיות דוגמת מלאכי השרת שאין להם קפיצה.) אבל כל הלילה אין לעמוד מפני שלא יוכל אח"כ להתפלל בכונה כיום. ואם נחלשו יכולים לסמוך עצמם לשום דבר. ומי שעשה כן פעם אחת והיה דעתו לעשות כן תמיד ואח"כ אינו רוצה לעשות כן צריך התרה. והנוהגים לעמוד יזהרו שלא ישהו נקביהם ויעברו על בל תשקצו. (סי' תרי"ט ומ"א ושכנה"ג שם.)

ב הנשים אין להן תועלת בעמידה וכן יש להן להמנע ממנהג זה. (מג"א שם בשם מט"מ דאין להן להתדמות למלה"ש דעיר גבורים עלה חכם גברים כתיב דאין בהן נקבות. ולע"ק ממה שאמרו במדרש הובא בילקוט ע"פ להט החרב המתהפכת שמתהפכין פעמים אנשים פעמים נשים וכו'. ושמא מתהפכין קאמר להתראות לעיני בשר ולא בעצם. גם צ"ע מלשון הגמרא (שבת פט א) שוב מה כתיב בה לא תרצח לא תנאף לא תגנוב קנאה יש ביניכם יצה"ר יש ביניכם. ולא השיב נשים יש ביניכם. שמא אגדות חלוקות הן. מכל מקום הדין דין אמת פן תבואנה ח"ו לידי חולשה וחילול יוה"כ.)

ג יש נוהגים ללון בבית הכנסת ואומרים תהלים ושאר שירות ותשבחות. (ויש לזה סמך מן הגמרא יומא שיקירי ירושלים לא היו ישנים כל הלילה ומנהג אבותינו תורה היא. טור סס"י תרי"ט.) ומי שיודע בעצמו שאם יהיה נעור בלילה לא יוכל להתפלל ביום בכונה טוב שילך לביתו לישן. ויזהר שלא לעטוף את עצמו בכרים וכסתות שלא יבוא לידי חמום ח"ו. ועכ"פ יזהר שלא לכסות רגליו. ורמז לדבר ותגל מרגלותיו. ברות. ומי שקשה עליו לילך לביתו אחר אמירת תהלים. יראה לישן רחוק מן הארון הקודש. (סי' תרי"ט ומג"א ושל"ה.)

והריקותי לכם ברכה עד בלי די. ומפסוק נסה עלינו אור פניך ה׳. וכתבנו בספר פרנסה טובה וכלכלה שנה זו וכל שנה ושנה. לנו ולכל בני בתינו כל ימי חיינו. במלוי ובריוח בהיתר ולא באיסור בנחת ולא בצער ולא בעמל וטורח. בשלוה השקט ובטח בלי שום עין הרע. ותזכנו לעסוק בעבודת הקודש בלי שום טרדה. ותפרנסנו פרנסה שלא יהיה בה שום בושה וכלימה. ולא נצטרך למתנת בשר ודם. כי אם מידך המלאה והרחבה. ותצליחנו ותרויחנו בכל לימודינו ובכל מעשה ידינו ועסקנו. ויהיה בתינו מלא ברכת ה׳ ונשבע לחם ונהיה טובים. רחום חנון שומר תומך מציל פודה (יכוין ר״ת שהוא שם קדוש) רחם עלינו ושמע תפלתנו כי אתה שומע תפלת כל פה. ברוך שומע תפלה.

ואומר קדיש יהא שלמא.

חזן **בָּרְכוּ אֶת יְיָ הַמְבֹרָךְ:**

קו״ח **בָּרוּךְ יְיָ הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

עָלֵינוּ לְשַׁבֵּחַ לַאֲדוֹן הַכֹּל. לָתֵת גְּדֻלָּה לְיוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. שֶׁלֹּא עָשָׂנוּ כְּגוֹיֵי הָאֲרָצוֹת וְלֹא שָׂמָנוּ כְּמִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה שֶׁלֹּא שָׂם חֶלְקֵנוּ כָּהֶם וְגוֹרָלֵנוּ כְּכָל הֲמוֹנָם. וַאֲנַחְנוּ (כּוֹרְעִים וּ) מִשְׁתַּחֲוִים לִפְנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא. שֶׁהוּא נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיוֹסֵד אָרֶץ וּמוֹשַׁב יְקָרוֹ בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל. וּשְׁכִינַת עֻזּוֹ בְּגָבְהֵי מְרוֹמִים. הוּא אֱלֹהֵינוּ וְאֵין עוֹד (אַחֵר). אֱמֶת מַלְכֵּנוּ וְאֶפֶס זוּלָתוֹ. כַּכָּתוּב בַּתּוֹרָה. וְיָדַעְתָּ הַיּוֹם וַהֲשֵׁבֹתָ אֶל־לְבָבֶךָ כִּי יְהֹוָה הוּא הָאֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל הָאָרֶץ מִתָּחַת אֵין עוֹד:

עַל כֵּן נְקַוֶּה לְךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ לִרְאוֹת מְהֵרָה בְּתִפְאֶרֶת עֻזֶּךָ. לְהַעֲבִיר גִּלּוּלִים מִן הָאָרֶץ וְהָאֱלִילִים כָּרוֹת יִכָּרֵתוּן. לְתַקֵּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שַׁדַּי. וְכָל בְּנֵי בָשָׂר יִקְרְאוּ בִשְׁמֶךָ לְהַפְנוֹת אֵלֶיךָ כָּל רִשְׁעֵי אָרֶץ. יַכִּירוּ וְיֵדְעוּ כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי לְךָ תִּכְרַע כָּל בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל לָשׁוֹן. לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ יִכְרְעוּ וְיִפֹּלוּ. וְלִכְבוֹד שִׁמְךָ יְקָר יִתֵּנוּ. וִיקַבְּלוּ כֻלָּם אֶת עוֹל מַלְכוּתֶךָ. וְתִמְלוֹךְ עֲלֵיהֶם מְהֵרָה לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הַמַּלְכוּת שֶׁלְּךָ הִיא וּלְעוֹלְמֵי עַד תִּמְלוֹךְ בְּכָבוֹד. כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ יְהֹוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: (וְהָיָה יְהֹוָה לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהֹוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד):

יִגְדַּל אֱלֹהִים חַי וְיִשְׁתַּבַּח. נִמְצָא וְאֵין עֵת אֶל מְצִיאוּתוֹ:

אֶחָד וְאֵין יָחִיד כְּיִחוּדוֹ. נֶעְלָם וְגַם אֵין סוֹף לְאַחְדּוּתוֹ:

אֵין לוֹ דְּמוּת הַגּוּף וְאֵינוֹ גוּף. לֹא נַעֲרוֹךְ אֵלָיו קְדֻשָּׁתוֹ:

וְאַתָּה יְיָ מָגֵן בַּעֲדִי כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי: קוֹלִי אֶל יְיָ אֶקְרָא וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה: אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה הֱקִיצוֹתִי כִּי יְיָ יִסְמְכֵנִי: לֹא אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי: קוּמָה יְיָ הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל אֹיְבַי לֶחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: לַיְיָ הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה:

לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹת מִזְמוֹר לְדָוִד: בְּקָרְאִי עֲנֵנִי אֱלֹהֵי צִדְקִי בַּצָּר הִרְחַבְתָּ לִּי חָנֵּנִי וּשְׁמַע תְּפִלָּתִי: בְּנֵי אִישׁ עַד מֶה כְבוֹדִי לִכְלִמָּה תֶּאֱהָבוּן רִיק תְּבַקְשׁוּ כָזָב סֶלָה: וּדְעוּ כִּי הִפְלָה יְיָ חָסִיד לוֹ יְיָ יִשְׁמַע בְּקָרְאִי אֵלָיו: רִגְזוּ וְאַל תֶּחֱטָאוּ אִמְרוּ בִלְבַבְכֶם עַל מִשְׁכַּבְכֶם וְדֹמּוּ סֶלָה: זִבְחוּ זִבְחֵי צֶדֶק וּבִטְחוּ אֶל יְיָ: רַבִּים אֹמְרִים מִי יַרְאֵנוּ טוֹב נְסָה עָלֵינוּ אוֹר פָּנֶיךָ יְיָ: נָתַתָּה שִׂמְחָה בְלִבִּי מֵעֵת דְּגָנָם וְתִירוֹשָׁם רָבּוּ: בְּשָׁלוֹם יַחְדָּו אֶשְׁכְּבָה וְאִישָׁן כִּי אַתָּה יְיָ לְבָדָד לָבֶטַח תּוֹשִׁיבֵנִי:

ויש אומרים אח"כ גם מזמורים אלו. שיש בהם מעלין הנ"ל, מזמור פ"ח שיר מזמור לבני קרח למנצח על מחלת וכו'. ומזמור קכ"ד שיר המעלות וכו' בקום עלינו אדם וכו'. ומזמור קי"ו אהבתי כי ישמע וכו'. ומזמור ל"ט למנצח לידותון וכו' הסר מעלי נגעך וכו.

כתב המט"ח קודם קדיש בתרא כדי שלא יחסרו לו מזונותיו כל השנה יאמר כל המזמור דלדוד מזמור לה' הארץ ומלואה וכו'

לְדָוִד מִזְמוֹר לַיהוָה הָאָרֶץ וּמְלוֹאָהּ תֵּבֵל וְיֹשְׁבֵי בָהּ: כִּי הוּא עַל יַמִּים יְסָדָהּ וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנֶהָ: מִי יַעֲלֶה בְהַר יְהוָה וּמִי יָקוּם בִּמְקוֹם קָדְשׁוֹ: נְקִי כַפַּיִם וּבַר לֵבָב אֲשֶׁר לֹא נָשָׂא לַשָּׁוְא נַפְשִׁי וְלֹא נִשְׁבַּע לְמִרְמָה: יִשָּׂא בְרָכָה מֵאֵת יְהוָה וּצְדָקָה מֵאֱלֹהֵי יִשְׁעוֹ: זֶה דּוֹר דֹּרְשָׁיו מְבַקְשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סֶלָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וְהִנָּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבוֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה עִזּוּז וְגִבּוֹר יְהוָה גִּבּוֹר מִלְחָמָה: שְׂאוּ שְׁעָרִים רָאשֵׁיכֶם וּשְׂאוּ פִּתְחֵי עוֹלָם וְיָבֹא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד: מִי הוּא זֶה מֶלֶךְ הַכָּבוֹד יְהוָה צְבָאוֹת הוּא מֶלֶךְ הַכָּבוֹד סֶלָה:

ואח"כ יאמר יהי רצון זה מועתק מס' כף אחת להרב חיד"א ז"ל שהלשון בו יותר מתוקן מהנדפס במחזורים

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו. האל הגדול הגבור והנורא. שתתמלא רחמים ותחון עלינו למענך ולמען קדושת המזמור הזה והשמות הקדושים הנזכרים בו. וקדושת פסוקיו ותבותיו ואותיותיו וטעמיו ורמזיו וסודותיו. וקדושת השם הקדוש **דיקרונסא** (לא יוציא השם בפיו רק יכוין שהוא גי' **חת"ך** עם האותיות.) היוצא מפסוק

והריקותי

עַרְבִית לְלֵיל כִּפּוּר

שַׁעֲרֵי תְפִלָּה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה. וְיָסִיר מִתּוֹכְכֶם קִנְאָה וְשִׂנְאָה וְתַחֲרוּת. וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם: וְיִכָּתְבְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים וְכֵן יְהִי רָצוֹן. וְנֹאמַר אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא. וּרְפוּאָה. וּגְאֻלָּה. וּסְלִיחָה. וְכַפָּרָה. וְרֵוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל. וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

ואח"כ אומרים ד' מזמורים הראשונים שבתהלים (רד"א וכן כתוב בשער הכונות. ומסיים עלה וז"ל וסגולתם היא שיש בהם י"ש תבות (ר"ל עם הכולל ד' מזמורים) מנין קרי ומי שקורא אותם ומכוין בהם לא יראה קרי בליל יוה"כ ההוא. גם ר"ת וס"ת של ד' מזמורים האלו הם בני' קל"א כמנין כונ"ן שמות בתבונה, ר"ל קכ"ו ואם נמנה בחשבון גם ה' של האיש יעלו קל"א, או עם ד' כללות המזמורים והכולל לכולם. ויכוין כי קלא גי' ס"מ וסגולתם להעבירו מעליו וכו'.) ויכוין השמות בנקוד בְּבְרִית (עי' שער הכולל)

אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב: כִּי אִם בְּתוֹרַת יְיָ חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ: לֹא כֵן הָרְשָׁעִים כִּי אִם כַּמֹּץ אֲשֶׁר תִּדְּפֶנּוּ רוּחַ: עַל כֵּן לֹא יָקֻמוּ רְשָׁעִים בַּמִּשְׁפָּט וְחַטָּאִים בַּעֲדַת צַדִּיקִים: כִּי יוֹדֵעַ יְיָ דֶּרֶךְ צַדִּיקִים וְדֶרֶךְ רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק: יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד עַל יְיָ וְעַל מְשִׁיחוֹ: נְנַתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ: יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ: אָז יְדַבֵּר אֵלֵימוֹ בְאַפּוֹ וּבַחֲרוֹנוֹ יְבַהֲלֵמוֹ: וַאֲנִי נָסַכְתִּי מַלְכִּי עַל צִיּוֹן הַר קָדְשִׁי: אֲסַפְּרָה אֶל חֹק יְיָ אָמַר אֵלַי בְּנִי אַתָּה אֲנִי הַיּוֹם יְלִדְתִּיךָ: שְׁאַל מִמֶּנִּי וְאֶתְּנָה גוֹיִם נַחֲלָתֶךָ וַאֲחֻזָּתְךָ אַפְסֵי אָרֶץ: תְּרֹעֵם בְּשֵׁבֶט בַּרְזֶל כִּכְלִי יוֹצֵר תְּנַפְּצֵם: וְעַתָּה מְלָכִים הַשְׂכִּילוּ הִוָּסְרוּ שֹׁפְטֵי אָרֶץ: עִבְדוּ אֶת יְיָ בְּיִרְאָה וְגִילוּ בִּרְעָדָה: נַשְּׁקוּ בַר פֶּן יֶאֱנַף וְתֹאבְדוּ דֶרֶךְ כִּי יִבְעַר כִּמְעַט אַפּוֹ אַשְׁרֵי כָּל חוֹסֵי בוֹ:

מִזְמוֹר לְדָוִד בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ: יְיָ מָה רַבּוּ צָרָי רַבִּים קָמִים עָלָי: רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵאלֹהִים. סֶלָה:

ואתה

כַּכָּתוּב עַל יַד נְבִיאָךְ מִי אֵל כָּמוֹךָ נֹשֵׂא עָוֹן וְעֹבֵר עַל פֶּשַׁע לִשְׁאֵרִית נַחֲלָתוֹ לֹא הֶחֱזִיק לָעַד אַפּוֹ כִּי חָפֵץ חֶסֶד הוּא: יָשׁוּב יְרַחֲמֵנוּ יִכְבּוֹשׁ עֲוֹנוֹתֵינוּ וְתַשְׁלִיךְ בִּמְצֻלוֹת יָם כָּל חַטֹּאתָם: תִּתֵּן אֱמֶת לְיַעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ מִימֵי קֶדֶם:

ואומר הש"ץ

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

תֵּעָנוּ וְתֵעָתְרוּ בְּרַחֲמִים מִן הַשָּׁמַיִם. תְּקֻבַּל צַעֲקַתְכֶם. תִּשָּׁמַע תְּפִלַּתְכֶם בְּרָצוֹן. וְיַעֲנֶה קוֹל עֲתִירַתְכֶם. וְיִפְתַּח יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לָנוּ וּלְכָל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהֵם: שַׁעֲרֵי אוֹרָה. שַׁעֲרֵי אַהֲבָה וְאַחֲוָה. שַׁעֲרֵי בְרָכָה. שַׁעֲרֵי בִינָה. שַׁעֲרֵי גְאוּלָּה. שַׁעֲרֵי גִילָה. שַׁעֲרֵי דִיצָה. שַׁעֲרֵי דֵעָה וְהַשְׂכֵּל. שַׁעֲרֵי הוֹד וְהָדָר. שַׁעֲרֵי הַצְלָחָה וְהַרְוָחָה. שַׁעֲרֵי וַעַד טוֹב. שַׁעֲרֵי וָתִיקוּת. שַׁעֲרֵי זָכִיּוֹת. שַׁעֲרֵי זְרִיזוּת. שַׁעֲרֵי חֶדְוָה. שַׁעֲרֵי חָכְמָה. שַׁעֲרֵי חֵן וָחֶסֶד. שַׁעֲרֵי חַיִּים טוֹבִים. שַׁעֲרֵי טָהֳרָה. שַׁעֲרֵי טַל וּמָטָר לִבְרָכָה. שַׁעֲרֵי יְשׁוּעָה. שַׁעֲרֵי כַפָּרָה. שַׁעֲרֵי כַלְכָּלָה. שַׁעֲרֵי כָבוֹד. שַׁעֲרֵי לִמּוּד תּוֹרָה לִשְׁמָהּ. שַׁעֲרֵי לֵב טוֹב. שַׁעֲרֵי מָזוֹן. שַׁעֲרֵי מְחִילָה. שַׁעֲרֵי נֶחָמָה. שַׁעֲרֵי סוֹדוֹת תּוֹרָתוֹ. שַׁעֲרֵי סְלִיחָה. שַׁעֲרֵי עֶזְרָה. שַׁעֲרֵי פְדוּת. שַׁעֲרֵי פְרִיָּה וּרְבִיָּה. שַׁעֲרֵי פַרְנָסָה טוֹבָה. שַׁעֲרֵי צְדָקָה. שַׁעֲרֵי צָהֳלָה. שַׁעֲרֵי קוֹמְמִיּוּת. שַׁעֲרֵי קִבּוּל תְּפִלּוֹת. שַׁעֲרֵי קִבּוּץ גָּלֻיּוֹת. שַׁעֲרֵי רְפוּאָה שְׁלֵמָה. שַׁעֲרֵי רַחֲמִים. שַׁעֲרֵי רָצוֹן. שַׁעֲרֵי שָׁלוֹם. שַׁעֲרֵי שַׁלְוָה. שַׁעֲרֵי תוֹרָה.

שערי

אהלי יעקב

שחקים ממעל, ועי' בפי' הגי' מהרמ"ל ז"ל לפסוק אמונתך עד שחקים (תלים לו) ע"ש היטב בדבריו הנעימים. ובזה הוא תומך תמימים, המתנהגים ג"כ לפנים משורת השכל בלי שאלת טעם למה. שזהו גדר התמימות כמ"ש הראב"ע בפי' לפסוק התהלך לפני והיה תמים. והוא מדה כנגד מדה. כדרך שבא לראות כך בא לראות, כרמיזתם ז"ל בפירש יראה כל זכורך בחגיגה.

ערבית לליל כפור

זוֹכֵר הַבְּרִית. חוֹנֵן שְׁאֵרִית. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
טְהוֹר עֵינַיִם. יוֹשֵׁב שָׁמַיִם. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
מֶלֶךְ מְלָכִים. נוֹרָא וְנִשְׂגָּב. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עוֹנֶה עֲשׁוּקִים. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
פּוֹדֶה וּמַצִּיל. צוֹעֶה בְּרָב כֹּחַ. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
קָרוֹב לְקוֹרְאָיו. רַחוּם וְחַנּוּן. מִי אֵל כָּמוֹךָ:
שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. תּוֹמֵךְ תְּמִימִים. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

ככתוב

אהלי יעקב

נצח ענף החסד והישועה היא רק מימינא כמ"ש בזוהר תרומה דאיהי מושיע מכל מקטרגין דעלמא דכתיב ותושע לו ימינו הושיעה ימינך וכו'. ולזה רמז הקלירי באמרו מלך זה הדור בלבושו. וכובע ישועה בראשו. **זוכר הברית**, עש"ה וזכרתי את בריתי וכו'. אף שזכות אבות תמה ברית אבות לא תמה. וכזה **חונן שארית**, עש"ה אולי יחנן שארית יוסף. וזכר אחריהם עוד שני תוארים המתיחסים לגאולה מצד המעיקים. ואמר **טהור עינים**, עש"ה (חבקוק א) טהור עינים מראות רע וכו' למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו, (עי' רד"ק שפירש בדרך רחוק ולא נודע טעם מאונו בפסוק זה.) **יושב שמים**, עש"ה יושב בשמים ישחק. הנדרש על מלחמת גוג ומגוג. **כובש עונות**, עש"ה יכבוש עונותינו. **לובש צדקות**. עש"ה וילבש צדקה כשריון. ואמרו ז"ל בפ"ב דערכין. רבה שאמר צדקתך כהררי אל מפני שמשפטיך תהום רבה, כר' אלעזר שאמר במס' ר"ה כובש וכו'. ופירש"י הכי קאמר צדקתך כהררי אל שאתה מצדיקנו במה שאתה כובש ומסתיר משפטיך דהיינו העונות בתהום רבה. וזהו דסמיך כובש עונות ובזה אתה לובש צדקות שמצדיק אותנו בדין. ויש לפרש עוד ע"פ מאמרם ז"ל בפסיקתא (הובא בילקוט תלים רמז תשי"א) מה הקב"ה עושה נוטל העונות מתוך הכף ומטמינן תחת פורפירא שלו וכו'. הוא הלבוש שמצויירין בו כל הרוגי מלכות וכל אותם שמסרו נפשם על קדושת השם. וזהו כיבש עונות שמטמינן. והיכן הוא מטמינן במלבוש שמצויירין בו כל שהצדיקו עליהם את הדין. וזהו לובש צדקות. ור"ל שזכותם גורם לכבוש עונות הכלל והדורות. **מלך מלכים**, פסוק ביחזקאל כ"ו. ופירושו מלך של מלכים. ולא אדע מה יענה על זה הראב"ע בפירושו לפ' עבד עבדים יהיה לאחיו. שכתב עבד עבדים טעמו עבד כאחד העבדים ואלו היה עבד העבדים היה עבד לעבדים. דמאי רבותיה דהוא מלך כאחד המלכים. וכן לא הודו לו שאר המדקדקים בזה. ע"כ אין להגיה פה מלך המלכים כה"א כי לישנא דקרא נקט. ונראה שגם הראב"ע יודה שהסמיכות מורה הפלגה ויהא פירושו מלך גדול ומופלג מכל מלכים. וכן אלה אלהין ומרא מלכין (דניאל ב). כי מה טעם לאמרו אלה ככל אלהין. **נורא ונשגב**, ר"ל אף שאנו מתארים אותו ית' בשם מלך מלכים אבל הוא נורא ומרומם באמת גם מזה. כטעם נורא תהלות. יראוי תהלות. כי לך דומיה תהלה. כי מלך הוא המוקם בעצת העם ובהסכמתם כמו שכתבתי במק"א. והוא תרגום של עצה, כלומר איש שנפל עליו עצת הכלל להקימהו על. וזה לא יצדק בעצם על הבורא ית' דכלא קמיה כלא חשיב והוא מחויב לא אפשרי. **עונה עשוקים**, ירמוז ג"כ לאותם שכבר הם עשוקים בידי אל אחר אחרי נפילתם. שהם צריכים לעורר רחמים גדולים מעומקא דליבא בזעק לבם אל ה' ככתוב ודמעת העשוקים. גם אותם עונה כי אין לך דבר שעומד בפני התשובה. **פודה ומציל**, עי' מה שכתבתי בבאורי לברוך שאמר בחלק ר"ה בד"ה ברוך פודה ומציל. ויונעם לפיהו מה שמסיים בכאן **צועה ברב כח**, והוא מלה"כ (ישעיה סג) צועה ברוב כחו, ופירושו מניע ומטלטל, והטעם שדוד מערכת הדין בכחא דהיתרא דעדיף. והוא פועל יוצא כפי' הרד"ק שם. **שוכן שחקים**, הוא ההנהגה שלמעלה מחוקות השמים, ויצו

שחקים

תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אַדִּיר וְנָאוֹר. בּוֹרֵא דוֹק וָחֶלֶד. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ. וְאֵין זוּלָתוֹ. מִי אֵל כָּמוֹךָ:

זובר

אהלי יעקב

אדיר ונאור, הפיוט הזה הוא במחס"פ. וישנו גם במחא"ש למוסף יוה"כ אך חסר שם באמצעי ונזכר ברד"א ופירשו. ובסדר רע"ג כתוב בזה"ל ויש שמוסיפין כגון שומר ישראל ומי אל כמוך באלפא ביתא. ונראה שהוא מיסוד קדמון. אולי הוא משרידי פיוטי הקלירי שנשארו מהם בידינו. ובכתבי האריז"ל יש עליו סודות. ומיוסד על פי מדרש הרנינו הביאו הרוקח סי' רט"ו כיון שישראל פורטין עונותיהם והם מתחרטים הקב"ה סולח להם לכל עונותיהם ועובר על פשעיהם שנאי בי ביום הזה יכפר וכו' הוא שהנביא מקלס מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע וכו'. ונודע שבפסוקי מי אל כמוך יש בהם י"ג מדות שהם כנגד י"ג מדות שבתורה. לכן אומרים אותם אחר גמר אמירת הי"ג מדות. ועי' בסדר התשליך לר"ה.

אדיר ונאור, תואר להקב"ה ומלה"כ (תלים ע"ו) נאור אתה אדיר. וכן כולם עד סיום הא"ב. ועד"ה רומז למהירו דאנפין דדיגא אתכסיא בגויה כנודע שאדיר הוא דין ומספרו גבורה ע"ה. והוא שיר המים אדיר במרום ה' וכן חז"ל קראוהו גבורות גשמים. וזוכר זה בכל פעם בתפלות ווידוי דברי עונות גברו. להודיע שבטע מוסרו ית' הוא עצמו משענת. ככתוב שבטך ומשענתך המה ינחמוני. שהדין החרון הוא רחמים. כדרשתם ז"ל הפסוק ואני יסרתי חזקתי זרועותם. כדי שיתחזקו זרועותם לעוה"ב. ונמשך מאמונה זו קבלת היסורין בלב שלם שלא לבעוט חלילה. ישראל אינו קורא תגר. שאנו מאמינים אף שהוא אדיר הוא נאור. ועי' מאמר חיקור דין פכ"ד מהחלק הראשון. וזהו שמסיים מי אל כמוך. אל הוא תקיף. יש לאל ידי. והוא חסד אל כידוע. דוק וחלד, שמים וארץ. עש"ה הנוטה כדוק שמים. יושבי חלד. וי"ל אדיר בארץ. מה אדיר שמך בארץ. ונאור בשמים. ע"פ מאמרם ז"ל בב"ר פסוק והארץ היתה תהו. למלך שקנה לו שני עבדים וכו' על אחד גזר שיהא ניזון מטמיון (מאוצר המלך) ועל אחד גזר שיהא יגע ואוכל וכו' העליונים ניזונים מזיו השכינה והתחתונים אם אינם יגעים אינם אוכלים. והענין כי השמים הנהגתם הוא בי"ה תרין רעין דלא מתפרשין. והארץ בו"ה שהם זו"ן הצריכים אתערותא דלתתא דוקא אם אינם יגעים אינם אוכלים. וכן הוא אומר ישמחו השמים ותגל הארץ י"ה בשמים ו"ה בארץ. להשמים שמחה תמידית ולהארץ גילה שהיא שמחה הבאה לפרקים בזמן שהיא יגיעה דוקא. על כן אחר אדיר ונאור אמר התואר בורא דוק וחלד. **גולה עמוקות**. עש"ה מגלה עמוקות מני חשך. והוא גלי עמיקתא. **דובר צדקות**, עש"ה אני מדבר בצדקה. והקישור אף שהוא גולה עמוקות מעשיהם של המעמיקים לסתיר עצה כמ"ש בריש ב"ר והכל צפוי. אע"פ כן הוא דובר צדקות מהפך בזכות להצדיק בריותיו. ועי' עוד במ"ש בס"ד בבאורי להפיוט המתחיל אדון הסליחות בקישור התוארים הללו. **הדור בלבושו**, עש"ה זה הדור בלבושו. **ואין זולתו**, עש"ה ומושיע אין זולתי. והקישור הוא כי בשפת א.נת הדר הוא

גלה

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְעֲדֵי רַגְלַיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רמ"ח אֵבָרֵינוּ שס"ה גִּידֵינוּ שֶׁבְּגוּפֵנוּ
וְכֵן בְּנַפְשֵׁנוּ וְרוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבָּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת):
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם דּוּי):

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוֹת לֹא

תעשה

וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ:

י״א חַטָּאתִי אוֹדִיעֲךָ וַעֲוֹנִי לֹא כִסִּיתִי אָמַרְתִּי אוֹדֶה עֲלֵי פְשָׁעַי לַיהוָה וְאַתָּה נָשָׂאתָ עֲוֹן חַטָּאתִי סֶלָה.

כתוב בכתבי האריז״ל שלא להכפיל הוידוי. וכן הוא במעש״ר להגר״א ז״ל סי׳ ר״ב שלא לומר וידוי בסליחות רק פעם אחת. (ובסי׳ רי״ג כתב הוידוי אשמנו ועל חטא בחזרת הש״ץ אומר הש״ץ לבדו והצבור שומעין עכ״ל, וכ״ל שהוא הדין כאן שהטעם אחד.) ועי׳ במש״ה. ובס׳ מורה באצבע סי׳ רע״ב כתב שסדר וידוי פשוט כולל רוב הדברים שהאדם דש בעקביו וכו׳. לאומרו כאן. והוא כתוב בספרו כף אחת סי׳ י״ט העתקנו לקמן בסליחות למוסף החפץ ידרשנו משם.

(אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דוֹפִי. וְלָשׁוֹן הָרַע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. מָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשֶּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ):

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין דָּבָר נֶעְלָם מִמָּךְ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֶּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד :

גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר וּמִרְמָה. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשֶּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם אֶתְוַדֶּה עַל עֲבֵירוֹת. קַלּוֹת וַחֲמוּרוֹת. בַּלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמוּרוֹת: יִצְרִי עֲלִילוֹת בְּרֶשַׁע לְהִתְעוֹלֵל. שׁוֹמֵר מַה מִּלַּיְלָה שׁוֹמֵר מַה מִּלֵּיל: לִבִּי וְעֵינַי לַחֲטוֹא יֵאוֹתוּ. וְיוֹם וָלַיְלָה לֹא יִשְׁבּוֹתוּ: וּשְׁאָר אֵיבָרַי לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֶיךָ יִתְלַחֲשׁוּ. כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ: וְיַעַן אֲשֶׁר עָבַרְתִּי עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. הָיָה רָאוּי שֶׁאַשְׂחֶה בְּכָל לַיְלָה מִטָּתִי בְּדִמְעָתִי עַרְשִׂי אַמְסֶה: אוּלַי יִשָּׁמַע קוֹל בִּכְיִי נוֹרָא עֲלִילָה. יוֹם צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה: אֶקְרָא יוֹמָם וְאָרִים קוֹלִי. עַל פְּשָׁעַי וּמַעֲלִי. וְלַיְלָה וְלֹא דוּמִיָּה לִי: וְלַמְעַנּוּ מִי סְלִיחָה וְכַפָּרָה עָלֵינוּ יַזֶּה. הַלַּיְלָה הַזֶּה: כִּי לֵיל כִּפּוּרִים הוּא לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לִפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנַי. הוּא הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהוָֹה: בּוֹ אֶת חֲטָאַי אֲנִי מַזְכִּיר לִפְנֵי צוֹפֶה עֲתִידוֹת. לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת: וְאוֹדֶה עַל פְּשָׁעַי וּזְדוֹנַי. הַלַּיְלָה הַזֶּה לַיהוָֹה:

אָשַׁמְנוּ מִכָּל עָם. בּוֹשְׁנוּ מִכָּל גּוֹי: גָּלָה מִמֶּנּוּ מָשׂוֹשׂ. דָּוֶה לִבֵּנוּ בַּחֲטָאֵינוּ: הָחְבַּל אִוְיֵנוּ. וְנִפְרַע פְּאֵרֵנוּ: זְבוּל מִקְדָּשֵׁנוּ. חָרֵב בַּעֲוֹנֵנוּ: טִירָתֵנוּ הָיְתָה לְשַׁמָּה. יְפִי אַדְמָתֵנוּ לְזָרִים. כֹּחֵנוּ לְנָכְרִים:

לְעֵינֵינוּ עָשְׁקוּ עֲמָלֵנוּ. מְמֻשָּׁךְ וּמְמֹרָט מִמֶּנּוּ: נָתְנוּ עֻלָּם עָלֵינוּ. סָבַלְנוּ עַל שִׁכְמֵנוּ: עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָנוּ. פֹּרֵק אֵין מִיָּדָם: צָרוֹת רַבּוֹת סְבָבוּנוּ. קְרָאנוּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ: רִחַקְתָּ מִמֶּנּוּ בַּעֲוֹנֵינוּ. שַׁבְנוּ מֵאַחֲרֶיךָ. תָּעִינוּ כַּצֹּאן וְאָבַדְנוּ: וַעֲדַיִן לֹא שַׁבְנוּ מִתַּעְיָתֵנוּ. וְהֵיאַךְ נָעִיז פָּנֵינוּ. וְנַקְשֶׁה עָרְפֵּנוּ. לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ

ולא

אֱ״שֶׁ שְׁעֵה אֶל שַׁוְעָתֵנוּ : אֱ״שֶׁ תֵּן שָׂבָע בָּעוֹלָם :
אֱ״שֶׁ שִׂים שָׁלוֹם בֵּינֵינוּ : אֱ״שֶׁ תֵּן שָׁלוֹם בְּמַלְכִיּוֹת :
אֱ״שֶׁ שִׂים שַׁלְוָה בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ : אֱ״שֶׁ תֵּן טַל וּמָטָר לִבְרָכָה בְּעִתָּם בָּאָרֶץ :
אֱ״שֶׁ תֵּן חַיִּים וְשָׁלוֹם לַמֶּלֶךְ אֲדוֹנֵנוּ : אֱ״שֶׁ תֵּן זֶרַע לַזּוֹרֵעַ וְלֶחֶם לָאוֹכֵל :
אֱ״שֶׁ תֵּן בְּלִבּוֹ לְהֵטִיב אֵלֵינוּ : אֱ״שֶׁ תֵּן לֶחֶם לְפִי הַטָּף :
אֱ״שֶׁ תֵּן שָׁלוֹם בָּאָרֶץ : אֱ״שֶׁ תִּכּוֹן תְּפִלָּתֵנוּ קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ :

אֱ״שֶׁ עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לִישׁוּעָה. עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְרַחֲמִים. יִרְאוּ שׂוֹנְאֵינוּ וְיֵבוֹשׁוּ. יֶחֱזוּ אוֹיְבֵינוּ וְיִכָּלְמוּ. כִּי אַתָּה יְהוָה עֲזַרְתָּנוּ וְנִחַמְתָּנוּ : אל מלך

אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם אַתָּה וּבַעַל הָרַחֲמִים. גְּדֻלַּת רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ הוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתָךְ וַיֵּרֶד יְהוָה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָה וְשָׁם נֶאֱמַר :

וַיַּעֲבוֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא : יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה : וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ :

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ כָּלָה. תֹּאחֵז יָדְךָ בַּמִּשְׁפָּט : בְּבוֹא תוֹכֵחָה נֶגְדֶּךָ. שְׁמֵנוּ מִסִּפְרְךָ אַל תֶּמַח : גִּשְׁתְּךָ לַחֲקוֹר מוּסָר. רַחֲמֶיךָ יְקַדְּמוּ רָגְזֶךָ : דַּלּוּת מַעֲשִׂים בְּשׁוּרֶךָ. קָרֵב צֶדֶק מֵאֵלֶיךָ : הוֹרֵנוּ בְּזַעֲקֵנוּ לָךְ. צַו יְשׁוּעָתֵנוּ בְּמַפְגִּיעַ : וְתָשִׁיב שְׁבוּת אָהֳלֵי תָם. פְּתָחָיו רָאָה כִּי שָׁמֵמוּ : זְכוֹר נָאַמְתָּ. עֵדוּת לֹא תִשָּׁכַח מִפִּי זַרְעוֹ : חוֹתָם תְּעוּדָה תַּתִּיר. סוֹדְךָ שִׂים בְּלִמּוּדֶךָ : טַבּוּר אַגַּן הַסַּהַר. נָא אַל יֶחְסַר הַמָּזֶג : יָהּ דַּע אֶת אֲשֶׁר יְדָעוּךָ. מַגֵּר אֶת אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ : כִּי תָשִׁיב לְבִצָּרוֹן. לְכוּדִים אֲסִירֵי הַתִּקְוָה :

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עוֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ עָוִינוּ פָּשַׁעְנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ.

חָפֵץ עָשָׂה בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. אֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה וְאֵין מִי יֹאמַר לוֹ מַה תִּפְעָל. כִּי הַכֹּל מַעֲשֵׂה יָדָיו:

אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם שְׁמַע קוֹלֵנוּ וְקַבֵּל תְּפִלָּתֵנוּ בְּרָצוֹן:
אֱלֹהֵינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם אַל תְּאַבְּדֵנוּ בְּאוֹרֶךְ גָּלוּתֵנוּ:
אֱ״שֶׁ אַבֵּד כָּל הַקָּמִים עָלֵינוּ לְרָעָה:
אֱ״שֶׁ בְּרִיתְךָ זְכוֹר וְאַל תִּשְׁכָּחֵנוּ:
אֱ״שֶׁ בָּרֵךְ לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ:
אֱ״שֶׁ בַּשְּׂרֵנוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת:
אֱ״שֶׁ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת:
אֱ״שֶׁ גַּלֵּה כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ עָלֵינוּ מְהֵרָה:
אֱ״שֶׁ גְּזוֹר עָלֵינוּ גְּזֵרוֹת טוֹבוֹת:
אֱ״שֶׁ דְּרַשְׁנוּהוּ הִמָּצֵא לָנוּ:
אֱ״שֶׁ דְּרוֹשׁ דָּמֵינוּ מִיַּד קָמֵינוּ:
אֱ״שֶׁ הֵעָתֵר לָנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ:
אֱ״שֶׁ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:
אֱ״שֶׁ וְאַל תְּבִישֵׁנוּ מִשִּׂבְרֵנוּ:
אֱ״שֶׁ וְנִקְרָא וְאַתָּה תַעֲנֵנוּ:
אֱ״שֶׁ זָכְרֵנוּ בְּזִכְרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ:
אֱ״שֶׁ זַכֵּנוּ בְּדִינֵנוּ:
אֱ״שֶׁ חֲמוֹל עָלֵינוּ וְעַל טַפֵּינוּ וְעַל עוֹלָלֵינוּ:
אֱ״שֶׁ טַהֲרֵנוּ מֵעֲוֹנֵנוּ:
אֱ״שֶׁ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ:
אֱ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:
אֱ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים (וַחֲסִידִים):
אֱ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר זָכִיּוֹת:
אֱ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים:
אֱ״שֶׁ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה:
אֱ״שֶׁ כְּבוֹשׁ אֶת כּוֹבְשֵׁנוּ:
אֱ״שֶׁ כַּלֵּה אַל תַּעַשׂ עִמָּנוּ:
אֱ״שֶׁ לְמַעַנְךָ עֲשֵׂה אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אֱ״שֶׁ לְחַץ אֶת לוֹחֲצֵנוּ:
אֱ״שֶׁ לְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ:
אֱ״שֶׁ מַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לִבֵּנוּ לְטוֹבָה (לַעֲבוֹדָתֶךָ):
אֱ״שֶׁ נְקוֹם אֶת נִקְמָתֵנוּ:
אֱ״שֶׁ סְמוֹךְ אֶת נְפִילָתֵנוּ:
אֱ״שֶׁ סְמוֹךְ אֶת סֻכַּת דָּוִד הַנּוֹפָלֶת:
אֱ״שֶׁ עֲנֵה אֶת עֲתִירָתֵנוּ:
אֱ״שֶׁ עֲנֵנוּ בְּיוֹם קָרְאֵנוּ:
אֱ״שֶׁ פְּדֵנוּ מִידֵי כָּל אוֹיְבֵינוּ:
אֱ״שֶׁ פְּדֵנוּ מִידֵי יִצְרֵנוּ הָרַע:
אֱ״שֶׁ צַוֵּה אִתָּנוּ בִּרְכוֹתֶיךָ:
אֱ״שֶׁ צַוֵּה אִתָּנוּ יְשׁוּעוֹתֶיךָ:
אֱ״שֶׁ צַדְּקֵנוּ בְּמִשְׁפָּטֶיךָ:
אֱ״שֶׁ קָרֵב לָנוּ קֵץ הַגְּאוּלָה:
אֱ״שֶׁ קָרֵב לָנוּ יוֹם הַיְשׁוּעָה:
אֱ״שֶׁ קָרְבֵנוּ לַעֲבֹדָתֶךָ:
אֱ״שֶׁ רִיבָה רִיבֵנוּ וּגְאָלֵנוּ:
אֱ״שֶׁ רְאֵה בְּעָנְיֵ עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל:
אֱ״שֶׁ רְפָא חוֹלֵי עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל:
אֱ״שֶׁ רְאֵה בְּדוֹחַק הַשָּׁעָה:

יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן מֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בָּנָה בַּיִת לִשְׁמֶךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן הֲרוּגִים וּשְׂרוּפִים עַל יִחוּד קְדֻשַּׁת שְׁמֶךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן אֲמִתָּךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן בְּרִיתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן גָּדְלָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן דָּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן הֲדָרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן וִיעוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן זִכְרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן חַסְדָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן טוּבָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן יָשְׁרָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן כְּבוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן לִמּוּדָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן מַלְכוּתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן נִצְחָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן סוֹדָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן עֻזָּךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן פְּאֵרָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן צִדְקָתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשָּׁתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן רַחֲמָנוּתָךְ. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁכִינָתָךְ:
עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתָךְ:

עֲשֵׂה לְמַעַן אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב: עֲשֵׂה לְמַעַן מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: עֲשֵׂה לְמַעַן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה: עֲשֵׂה לְמַעַן יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ: עֲשֵׂה לְמַעַן צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן חָרְבַּן בֵּיתֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן שִׁמְמוּת הֵיכָלֶךָ: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הָעֲנִיִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַדַּלִּים: עֲשֵׂה לְמַעַן יִשְׂרָאֵל הַשְּׁרוּיִם בְּצָרוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יְתוֹמִים וְאַלְמָנוֹת: עֲשֵׂה לְמַעַן יוֹנְקֵי שָׁדַיִם: עֲשֵׂה לְמַעַן גְּמוּלֵי חָלָב: עֲשֵׂה לְמַעַן תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן שֶׁלֹּא חָטְאוּ: עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ: עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ: הוֹשִׁיעֵנוּ וַעֲנֵנוּ הַיּוֹם וּבְכָל יוֹם וָיוֹם בִּתְפִלָּתֵנוּ כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה:

אֶחָד אֱלֹהֵינוּ. גָּדוֹל אֲדוֹנֵנוּ. קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: כִּי גָדוֹל מֵעַל שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ. וְעַד שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ. כִּי גָדוֹל אַתָּה וְעֹשֵׂה נִפְלָאוֹת אַתָּה אֱלֹהִים לְבַדֶּךָ: שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יְדָעוּךָ וְעַל מַמְלָכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ:

לִקְדֻשַּׁת שִׁמְךָ עֲשֵׂה וְלֹא לָנוּ: לֹא לָנוּ יְהוָֹה לֹא לָנוּ כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ: לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם. אַיֵּה נָא אֱלֹהֵיהֶם: וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם. אֶחָד אֱלֹהֵינוּ בַּשָּׁמַיִם. עֵדוּתֵנוּ בְּכָל יוֹם פַּעֲמַיִם: חַי וְקַיָּם הוּא. מָלֵא רַחֲמִים הוּא. מָלֵא זַכִּיּוֹת הוּא: כָּל אֲשֶׁר

עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי הַמֶּרְכָּבָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ רַחוּם וְחַנּוּן עֲנֵנוּ:

רַחוּם וְחַנּוּן חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ: אֲדוֹן הַסְּלִיחוֹת. בּוֹחֵן לְבָבוֹת. גּוֹלֶה עֲמוּקוֹת. דּוֹבֵר צְדָקוֹת. חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ רַחֵם עָלֵינוּ:

הָדוּר בְּנִפְלָאוֹת. וָתִיק בְּנֶחָמוֹת. זוֹכֵר בְּרִית אָבוֹת. חוֹקֵר כְּלָיוֹת: חלר״ע טוֹב וּמֵטִיב לַבְּרִיּוֹת. יוֹדֵעַ כָּל נִסְתָּרוֹת. כּוֹבֵשׁ עֲוֹנוֹת. לוֹבֵשׁ צְדָקוֹת: חלר״ע מָלֵא זָכִיּוֹת. נוֹרָא תְהִלּוֹת. סוֹלֵחַ עֲוֹנוֹת. עוֹנֶה בְּעֵת צָרוֹת: חלר״ע פּוֹעֵל יְשׁוּעוֹת. צוֹפֶה עֲתִידוֹת. קוֹרֵא הַדּוֹרוֹת. רוֹכֵב עֲרָבוֹת. שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת. תְּמִים דֵּעוֹת: חלר״ע

אֵל רַחוּם שְׁמֶךָ. אֵל חַנּוּן שְׁמֶךָ. אֵל אֶרֶךְ אַפַּיִם שְׁמֶךָ. מָלֵא רַחֲמִים שְׁמֶךָ. בָּנוּ נִקְרָא שְׁמֶךָ. יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ:

יְהוָֹה חָנֵּנוּ וַהֲקִימֵנוּ. וּבְסֵפֶר חַיִּים זָכְרֵנוּ וְכָתְבֵנוּ:
יְהוָֹה בְּיוֹם יְשׁוּעָתָה בַּשְּׂרֵנוּ וְרַחֲמֵנוּ וּבחז״ו:
יהוה גַּלְגֵּל הֲמוֹן רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וּבחז״ו:
(יְהוָֹה הֵיטִיבָה אַחֲרִיתֵנוּ מֵרֵאשִׁיתֵנוּ וּבחז״ו):
יְהוָֹה יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ עָלֵינוּ וּבחז״ו:
יְהוָֹה כַּחוֹתָם עַל לֵב הַיּוֹם שִׂימֵנוּ וּבחז״ו:
יוהוּוּהוּ רִיבָה רִיבֵנוּ וּלְחַם אֶת לוֹחֲמֵנוּ וּבחז״ו:
יְהוָֹה בָּרֵךְ אֶת לַחְמֵנוּ וְאֶת מֵימֵינוּ וּבחז״ו:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְחוּסָה עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן אֶזְרַח תְּמִימֶךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱקַד בְּאוּלָמֶךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן נֶעֱנֶה בְּסֻלָּם מִמְּרוֹמֶיךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן מָשׁוּי מִמֵּימֶיךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן כֹּהֵן בְּאוּרֶיךָ וְתֻמֶּיךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן זְכוּת אֲסִיר צַדִּיקֶךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן זַךְ קַנֹּא לִשְׁמֶךָ ועי״ע:
יְהוָֹה עֲשֵׂה לְמַעַן נְעִים זְמִירוֹתֶיךָ ועי״ע:

יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: כ"פ

אֶרְאֶלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ. בְּחִירֵי סְגוּלָה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: ה' הוא

גַּלְגַּלֵּי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ. דְּגוּלֵי סְגוּלָה. עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: ה' הוא

(יש אומרים הֲמוֹנֵי מַעְלָה. אוֹמְרִים יְהוָֹה אֲדוֹנֵנוּ. יִשְׂרָאֵל בְּצָרָתָם וּבְגָלוּתָם עוֹנִים וְאוֹמְרִים. יְהוָֹה הוּא הָאֱלֹהִים: כ"פ)

יְהוָֹה מֶלֶךְ יְהוָֹה מָלָךְ יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: כ"פ

בְּטֶרֶם שְׁחָקִים וַאֲרָקִים נִמְתָּחוּ. יְהוָֹה מֶלֶךְ. וְעַד לֹא מְאוֹרוֹת זָרָחוּ. יְהוָֹה מָלָךְ. וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה וְשָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ. יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה' מלך וְעַד לֹא עָשָׂה אֶרֶץ וְחוּצוֹת. יְהוָֹה מֶלֶךְ. וּבְהַכִּינוֹ יְצוּרִים עֲלֵי אֲרָצוֹת. יְהוָֹה מָלָךְ. וְעֵת יְקַבֵּץ נְפוּצִים מֵאַרְבַּע תְּפוּצוֹת. יְהוָֹה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: ה' מלך

מְיוּחָד בְּאֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה. הוּא הָיָה וְהוּא הֹוֶה וְהוּא יִהְיֶה. הוּא מֵמִית וּמְחַיֶּה. לְפָנָיו לֹא נוֹצַר אֵל. וְאַחֲרָיו לֹא יִהְיֶה:

עֲנֵנוּ אָבִינוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ בּוֹרְאֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ גּוֹאֲלֵנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ דּוֹרְשֵׁנוּ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ הוֹד וְהָדָר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ וָתִיק בְּנֶחָמוֹת עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ זַךְ וְיָשָׁר עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ חַי וְקַיָּם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ טְהוֹר עֵינַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ יוֹשֵׁב שָׁמַיִם עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ כַּבִּיר כֹּחַ עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ לֹא אֵל חָפֵץ בְּרֶשַׁע עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ נוֹרָא וְנִשְׂגָּב עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ סוֹמֵךְ נוֹפְלִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ עוֹזֵר דַּלִּים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ פּוֹדֶה וּמַצִּיל עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ צַדִּיק וּמַצְדִּיק עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ קָרוֹב לְכָל קוֹרְאָיו עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ רָם וְנִשָּׂא עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים עֲנֵנוּ. עֲנֵנוּ תּוֹמֵךְ תְּמִימִים עֲנֵנוּ:

עֲנֵנוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רָצוֹן עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ וּפַחַד יִצְחָק עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת צָרָה עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ אֲבִיר יַעֲקֹב עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ הָעוֹנֶה בְּעֵת רַחֲמִים עֲנֵנוּ: עֲנֵנוּ מָגֵן דָּוִד

לִרְצוֹתְךָ אָפֵסוּ: שׁוֹטַטְנוּ בְּאַרְבַּע פִּנּוֹת. תְּרוּפָה לֹא מָצָאנוּ: שַׁבְנוּ אֵלֶיךָ בְּבֹשֶׁת פָּנֵינוּ. לְשַׁחֲרָךְ אֵל בְּעֵת סְלִיחָתֵנוּ:

אֵל מֶלֶךְ יוֹשֵׁב עַל כִּסֵּא רַחֲמִים וּמִתְנַהֵג בַּחֲסִידוּת. מוֹחֵל עֲוֹנוֹת עַמּוֹ. מַעֲבִיר רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן. מַרְבֶּה מְחִילָה לְחַטָּאִים. וּסְלִיחָה לַפּוֹשְׁעִים. עוֹשֶׂה צְדָקוֹת עִם כָּל בָּשָׂר וְרוּחַ. לֹא כְרָעָתָם לָהֶם גּוֹמֵל. אֵל הוֹרֵיתָנוּ לוֹמַר מִדּוֹת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה. כְּמוֹ שֶׁהוֹדַעְתָּ לֶעָנָו מִקֶּדֶם. וְכֵן כָּתוּב בְּתוֹרָתֶךָ. וַיֵּרֶד יְהוָֹה בֶּעָנָן וַיִּתְיַצֵּב עִמּוֹ שָׁם וַיִּקְרָא בְשֵׁם יְהוָֹה וְשָׁם נֶאֱמַר:
וַיַּעֲבֹר יְהוָֹה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא: יְהוָֹה | יְהוָֹה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:
כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָֹה תִּטְהָרוּ:

תָּמַהְנוּ מֵרָעוֹת. תָּשַׁשׁ כֹּחֵנוּ מִצָּרוֹת: שַׁחְנוּ עַד לִמְאֹד. שָׁפַלְנוּ עַד עָפָר: רַחוּם כַּךְ הִיא מִדָּתֵנוּ. קְשֵׁי עֹרֶף וּמַמְרִים אֲנַחְנוּ: צָעַקְנוּ בְּפִינוּ חָטָאנוּ. פְּתַלְתֹּל וְעִקֵּשׁ לִבֵּנוּ: עֶלְיוֹן רַחֲמֶיךָ מֵעוֹלָם. סְלִיחָה עִמְּךָ הִיא: נִחָם עַל הָרָעָה. מַטֵּה כְלַפֵּי חֶסֶד: לֹא תִתְעַלָּם בְּעִתּוֹת כָּאֵל. כִּי בְצָרָה גְדוֹלָה אֲנַחְנוּ: יָדַע לְעֵינֵי הַכֹּל. טוּבְךָ וְחַסְדְּךָ עִמָּנוּ: חֲתוֹם פֶּה שָׂטָן וְאַל יַשְׂטִין עָלֵינוּ. זְעוֹם בּוֹ וְיִדּוֹם: וְיַעֲמוֹד מֵלִיץ טוֹב לְצַדְּקֵנוּ: הוּא יַגִּיד יָשְׁרֵנוּ. דְּרָכֶיךָ רַחוּם וְחַנּוּן: גִּלִּיתָ לְנֶאֱמַן בַּיִת. בְּבַקְּשׁוֹ אָז מִלְּפָנֶיךָ. אֱמוּנָתְךָ הוֹדַעְתָּ לוֹ: אל מלך ויעבור כדלעיל

לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי חָטָאנוּ לוֹ: לַאדֹנָי אֱלֹהֵינוּ הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת כִּי מָרַדְנוּ בוֹ: אַל נָא תָשֵׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר נוֹאַלְנוּ וַאֲשֶׁר חָטָאנוּ: חָטָאנוּ צוּרֵנוּ סְלַח לָנוּ יוֹצְרֵנוּ:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ יְהוָֹה אֶחָד:
בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְחַיֵּי ב״ן:
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְרַחֲמֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְצַדִּיקֵי וַחֲסִידֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דִישָׁרֵי וּתְמִימֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כַּתְבִינָן בְּסִפְרָא דְפַרְנָסָתָא טַבְתָּא וּמְזוֹנֵי טָבֵי ב״ן:
רַחֲמָנָא כְּבוֹשׁ חֶמְתָּא וְרוּגְזָא מִינָן ב״ן:
רַחֲמָנָא לָא תַעְבֵּיד גְּמִירָא לָן ב״ן:
רַחֲמָנָא מְחוֹל וּשְׁבוֹק לְחוֹבִין וְלַעֲוָיָן ב״ן:
רַחֲמָנָא נְהוֹר טוּבָךְ אַנְהַר עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא סְעִיד וּסְמִיךְ הֱוֵי לָן ב״ן:
רַחֲמָנָא עֲבִיד עִמָּנָא אָתָא לְטַב ב״ן:
רַחֲמָנָא פְּתַח שְׁמַיָּא לִצְלוֹתִין ב״ן:
רַחֲמָנָא צְלוֹתָנָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא ב״ן:
רַחֲמָנָא קַבֵּל צְלוֹתִין וּבָעוּתִין בְּעִידָן עָקְתִין ב״ן:
רַחֲמָנָא רַחֵם עַל נִשְׁמָתִין ב״ן:
רַחֲמָנָא שַׁתָּא טַבְתָּא אַיְיתִי עֲלָן ב״ן:
רַחֲמָנָא תּוּב מֵרוּגְזָךְ ב״ן:
רַחֲמָנָא וְלָא נֶהְדַּר רֵיקָם מִן קֳדָמָךְ ב״ן:

וַיַּעֲבֹר יְהֹוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא: יְהֹוָה | יְהֹוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת: נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה: וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ:

יש אומרים הֵיטִיבָה בִרְצוֹנְךָ אֶת צִיּוֹן תִּבְנֶה חוֹמוֹת יְרוּשָׁלָיִם: אָז תַּחְפֹּץ זִבְחֵי צֶדֶק עוֹלָה וְכָלִיל אָז יַעֲלוּ עַל מִזְבַּחֲךָ פָרִים: כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהֹוָה תִּטְהָרוּ:

אַנְשֵׁי אֱמוּנָה אָבָדוּ. בָּאִים בְּכֹחַ מַעֲשֵׂיהֶם: גִּבּוֹרִים לַעֲמוֹד בַּפֶּרֶץ. דּוֹחִים אֶת הַגְּזֵרוֹת: הָיוּ לָנוּ לְחוֹמָה. וּלְמַחְסֶה בְּיוֹם זַעַם: זוֹעֲכִים אַף בְּלַחֲשָׁם. חֵמָה עָצְרוּ בְשַׁוְעָם: טֶרֶם קְרָאוּךָ עֲנִיתָם. יוֹדְעִים לַעֲתוֹר וּלְרַצּוֹת: כְּאָב רִחַמְתָּ לְמַעֲנָם. לֹא הֱשִׁיבוֹתָ פְּנֵיהֶם רֵיקָם: מֵרוֹב עֲוֹנֵנוּ אֲבַדְנוּם. נֶאֶסְפוּ מֶנּוּ בַּחֲטָאֵינוּ: סָעוּ הֵמָּה לִמְנוּחוֹת. עָזְבוּ אוֹתָנוּ לַאֲנָחוֹת: פַּסּוּ גוֹדְרֵי גָדֵר. צוֹמְתוּ מְשִׁיבֵי חֵמָה: קָמִים בַּפֶּרֶץ אָיִן. רְאוּיִם

עַרְבִית לְלֵיל כִּפּוּר

בעוד שליח צבור אומר ויעבור נוהגים לומר זה

אֵל רחום שמך. אל חנון שמך. אל ארך אפים שמך. מלא רחמים שמך. בנו נקרא שמך. בעבור שמך. בקראי ענני אלהי צדקי בצר הרחבת לי חנני ושמע תפלתי. ואני תפלתי לך יהוה עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך. ענני בעת ובעונת הזאת:

וַיַּעֲבֹר יְהוָה עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא. יְהוָה | יְהוָה אֵל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת. נֹצֵר חֶסֶד לָאֲלָפִים נֹשֵׂא עָוֹן וָפֶשַׁע וְחַטָּאָה וְנַקֵּה. וְסָלַחְתָּ לַעֲוֹנֵנוּ וּלְחַטָּאתֵנוּ וּנְחַלְתָּנוּ: כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

ויש נוהגין לומר פסוק זה

וַיֹּאמֶר אֲנִי אַעֲבִיר כָּל טוּבִי עַל פָּנֶיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם יְהוָה לְפָנֶיךָ וְחַנֹּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחֹן וְרִחַמְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם:

רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַבְרָהָם רְחִימָא — בְּדִיל וַיַּעֲבוֹר:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּיִצְחָק עֲקֵידָא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּיַעֲקֹב שְׁלֵימָא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן זְכוּתֵהּ דְּיוֹסֵף צַדִּיקָא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּאַהֲרֹן כַּהֲנָא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּפִינְחָס קַנָּאָה — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן קְיָמֵהּ דְּדָוִד מְשִׁיחָא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אִדְכַּר לָן צְלוֹתֵהּ דִּשְׁלֹמֹה מַלְכָּא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא אֲרִים יְמִינָךְ וְאַצְמַח פּוּרְקָנָךְ — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא בִּכְסוּפֵי אַפִּין אֲתֵינָא לְמִקְרֵי קֳמָךְ רַחֵם עֲלָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא גְּלֵי גְּבוּרְתָּךְ עֲלָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא דִּינָן אַפִּיק לִנְהוֹרָא — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא דִּינָא דְחַיֵּי גְּזוֹר עֲלָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא הַדְרָךְ שַׁוֵּי עֲלָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא וְלָא תִתְפָּרַע כְּעוֹבָדָנָא בִּישִׁין מִינָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא זִיוָךְ אַשְׁרֵי עֲלָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא זַכְוָן חַפֵּשׂ לָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא חֲשׁוֹב עֲלָן טַבְוָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא טַבְוָן סַגִּיאָן אַיְיתִי עֲלָן — בְּ״וַ:
רַחֲמָנָא יִתְגַּלְגְּלוּן רַחֲמָךְ עֲלָן — בְּ״וַ:

רחמנא

ופה בנבלה בוטה: ואיככה אתברר. ואיך אעמוד בדינך: תכין דם ובשר איך יצא. שלם מתוך רבה: ואם אתה לא תפצה. ותפליא לעשות סבה: מאין תמצא. סליחה לאשמה רבה: מוכר בעולם יוצא. את העולם הבא: ובמה זה יתרצה. ויפה רצונך: תכין העתר יה למעתיר. לך ליל שמוריו: ואת בית קדשך הכתיר. לכפר בו כפוריו: פניך אל תסתיר. להצילו ממגוריו: ופסת ידך תתיר. להיות בביתך מגוריו: בשוכני משכניך. ואוכלי שלחנך: תכין]

ואני תפלתי לך יהוה עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך: השיבנו יהוה אליך ונשובה חדש ימינו כקדם:

אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות מוחל עונות עמו מעביר ראשון ראשון. מרבה מחילה לחטאים. וסליחה לפושעים. עושה צדקות עם כל בשר ורוח. לא כרעתם להם גומל. אל הורתנו לומר מדות שלש עשרה. זכור לנו היום ברית שלש עשרה. כמו שהודעת לענו מקדם. וכן כתוב בתורתך. וירד יי בענן ויתיצב עמו שם ויקרא בשם יהוה ושם נאמר:

אל

אהלי יעקב

בשפתים. והנה התחיל בלב ואחריו עין כלישנא דקרא ולא תתורו וכו'. ואחריהם זכר האוזן שהיא נכונה תחלה לאברים. והיא לא תתעורר כי אם לדברי חוטא. ולדברי מוכיח אזניו הכבד. ולבסוף פיו בעצמו פה דובר נבלה. והנה זכר ארבעת החושים היותר משמשים. שמשמשים אצל החוטא לרעה. אתברר, אהיה נקי. מן עם נכר תתברר. לבה, יצה"ר שהוא לבת אש. כי גוריא דנורא. תפצה. תציל מן הפוצה את דוד עבדו, והוא כטעם אמרם ז"ל אלמלא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו. והפליא לעשות סבה, אף שהבחירה היא חפשית ביד האדם. אמנם לאוהבי תורתו ולשומרי מצותיו יפליא עצה ויסבב סבות שלא יבוא חטא לידו. ואף כשבא חטא לידו מאיזה סבה שקדם. רגלי חסידיו ישמור מלכד שלא ימסר הוא לידי חטא. ואין משוא פנים בדבר רק זה לו מפני תורתו ומצותו שקדם דאגוני מגנא בפני החטא שלא יתקרב אליו ואצולי מצלא מן החטא כשבא. כמ"ש אלמלא דמכרזי ברקיעא הזהרו בר' מאיר ותורתו וכו'. וכמה מעשה יוסף הצדיק שבא דיוקנו של אביו. ועדין הבחירה חפשית ראינו רק עזר. וכיון שמדה זו ישנה במציאות יכול כל אדם למיבעי רחמי שיעזרוהו מן השמים. וכל ספר תלים מלא מזה. וכמ"ש הראב"ע בהרבה מקומות מפירושיו שם. ויפק רצונך, כצ"ל ומצה"כ ויפק רצון מה'. ובמחא"ת הגי' ויפק תחנוניך. ליל שמוריו, ליל כפור שמור מאז לכפרה. וכמה אמר עוד בסליחה הקודמת. זה ליל שמורים לכל בני ישראל. הכתיר. יסבב מן אבירי בשן כתרוני. והטעם על רבוי העמידה בו. ופסת ידך. מן פסידא דדניאל. וכן פירש הראב"ע הפסוק יהי פסת בר. והוא כטעם הפותח יד בתשובה. להיות בביתך מגוריו וכו', כטעם אחת שאלתי וכו' שבתי בבית ה'. בבתי כנסיות ובמד"ר דלתתא ולעילא וזהו ואוכלי שלחנך. דזכו משולחן גבוה ליהנות מזיו השכינה.

באורי הסליחות עד אדיר ונאור כתבתי בסליחות לאשמורות בחלק ראש השנה. תדרשם משם.

עַרְבִית לְלֵיל כִּפּוּר

אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ: אֲבָרֵךְ אֶת יְהֹוָה אֲשֶׁר יְעָצָנִי אַף לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִלְיוֹתָי: בָּחַנְתָּ לִבִּי פָּקַדְתָּ לַּיְלָה צְרַפְתַּנִי בַל תִּמְצָא זַמֹּתִי בַּל יַעֲבָר פִּי: יוֹמָם יְצַוֶּה יְהֹוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירֹה עִמִּי תְּפִלָּה לְאֵל חַיָּי: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: מִלְּפָנֶיךָ מִשְׁפָּטִי יֵצֵא עֵינֶיךָ תֶּחֱזֶינָה מֵישָׁרִים:

ויש נוהגים לומר גם סליחה זו:

סליחה לרבי יהודה הלוי ז״ל

יְצוּרִים וּצְפוּן לִבָּם. כַּחוֹמֶר בִּימִינֶךָ: רוּחַ חֲדַשׁ בְּקִרְבָּם. לְהַשִּׂיג אֶת רְצוֹנֶךָ: וְעֵת קָרְאָם רְצֵה בָם. וְיִמְצְאוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ. תָּכִין לִבָּם תַּקְשִׁיב אָזְנֶךָ: הַמְעַט לִי עֲוֹן נוֹעַר. וְעוֹד לֹא הִטַּהַרְתִּי: וּשְׁגִיאוֹת לֵב נִבְעַר. אֲשֶׁר אַחֲרָיו נָהַרְתִּי. וְגָלוּת וְחַיֵּי צַעַר. בִּגְלָלָם נִמְהַרְתִּי. וּמָוֶת כִּזְאֵב יַעַר. לְפָנַי וְלֹא נִזְהַרְתִּי: וְזַדְתִּי וְלֹא נִזְכַּרְתִּי. יוֹם עָמְדִי לְפָנֶיךָ: תכין וַיְהִי לִי לֵב סוֹרֵר. אַחֲרֵי בִצְעוֹ נוֹטֶה: וְעַיִן לֹא תִתְגּוֹרֵר. וְתִזְנֶה עָלַי וְתִשְׂטֶה: וְאֹזֶן לֹא תִתְעוֹרֵר. כִּי אִם לְדִבְרֵי חוֹטֶא: וְיָד תֶּאֱהַב לְהִשְׁתָּרֵר.

יצורים, הפיוט הזה הוא במחה״ת כתיבת יד. ומ״כ שישנו גם באשמורת תלמסאן כ״י לליל ד׳ וסמנו **יהודה** בראשי הבתים. ומסגנונו נראה שהוא לר׳ יהודה הלוי ז״ל. ומקומו מוכח מתבית האחרון שהוא לליל כפור.

יצורים וכו׳. הסניגוריא הזו היא מדרז״ל (ברכות לב א) אלמלא שלש מקראות הללו נתמוטטו רגליהם של שונאי ישראל וכו׳ כי הנה כחומר ביד היוצר וכו׳ ואת רוחי אתן בקרבכם וכו׳ המעידין שהטובות והזכיות הם בידו ותוכן הלבבות. וצפון לבם רומז על יצה״ר. ואת הצפוני ארחיק מעליכם. כדרז״ל בפ׳ החליל. ואמר בימינך כי ימינו פשוטה לקבל שבים. **תקשיב**, התי״ו סימן לנקבה נסתרה. **עון נוער**, חטאת נעורים. **לב נבער**, דרז״ל אין אדם חוטא אא״כ נכנס בו רוח שטות. ר״ל אין אדם בא לידי חטא אא״כ פתח הוא בנפשו פתח כמחט סדקית, להפרד מדבקות האלהי כבהמה שתרגומו בעירא. שממנו נגזר שם בער לאיש הבהמי. ושעל כן אמר הפייט לב נבער. אזי הרוח המשוטט בעולם. כדכתיב משוט בארץ ומהתהלך בה, מוצא מקום ליכנס נכנס בו וקונה מקום שביתה כדכתיב לפתח חטאת רובץ. ומביאו לידי שגיאה שהוא חטא. ועבירה גוררת עבירה חמורה, להביאו לידי עון ופשע כ״מ ומהלך נעשה אורח ולבסוף בעל הבית כמו שהזהירו רז״ל. ובמקום אחר קראוהו אדון כדרשתם ז״ל עפ״י מפניק מנוער עבדו ואחריתו יהיה מנון. והכל הולך אל מקום אחד אלא שיש מדרגות שונות. ועל כן אמר הפייט **אשר אחריו נהרתי**, פי׳ רצתי והלכתי מן ונהרו אליו כל הגוים. נגזר משם נהר שכל חלק מחלקיו ננער להיות דוחה ונדחה, כידוע בחכמת הטבע. וזהו הדיוטא התחתונה כ״מ להיות חוטא ומחטיא. **בגללם נמהרתי**, שהעבירו אותי על דעת קוני. וזהו המתקת התורמוס. **יום עמדי לפניך**, ליתן דין וחשבון. ואמרו המעט לי וכו׳ וכל הבית, נמשך לבית שלאחריו ויהי לי לב סורר וכו׳. והוא ע״ד מליצת הכתוב המעט לנו את עון פעור אשר לא הטהרנו ממנו וכו׳ ואתם תשובו היום מאחרי ה׳. **לא תתגורר**, לא תתפחד מן ויגר מואב. מנחי ע״ו והלמ״ד כפול. אף שלא נמצא מזה הענין בהתפעל. **ותזנה עלי**, עפ״ש אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. **בוטה**, מדבר לבטא

בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה: יְהוָה וְאֵין עוֹד זוּלָתוֹ אֵין אֱלֹהִים: יְהוָה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל: יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר: כִּי אַתָּה יְהוָה טוֹב וְסַלָּח וְרַב חֶסֶד לְכָל קוֹרְאֶיךָ: יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי אֵלָיו: יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָה יֵחַתּוּ מְרִיבָיו עָלָיו בַּשָּׁמַיִם יַרְעֵם יְהוָה יָדִין אַפְסֵי אָרֶץ וְיִתֶּן עֹז לְמַלְכּוֹ וְיָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ: יְהוָה מֶלֶךְ יְהוָה מָלָךְ יְהוָה יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם: יְהוָה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ: יְהוָה קְרָאתִיךָ חוּשָׁה לִּי הַאֲזִינָה קוֹלִי בְּקָרְאִי לָךְ: אֲדֹנָי שְׁמָעָה אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקְשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל תְּאַחַר לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ: יְהוָה שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל תַּחֲנוּנַי בֶּאֱמֻנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ:

לרבי דוד אבן בקודה ז״ל

אָנָּא בְּקָרְאֵנוּ לְקוֹל שַׁוְעֵנוּ: אֲדֹנָי שְׁמָעָה: אָנָּא בְּרַחֲמֶיךָ עֲוֹן בִּצְעֵנוּ. אֲדֹנָי סְלָחָה: דְּבָרִים לָקַחְתִּי שְׁמַע יְהוָה: וְחֵטְא בּוֹ יוּחַמְתִּי. סְלַח יְהוָה: אנא וּמִמְּעוֹן שְׁמֶיךָ. שְׁמַע יְהוָה. וְחַטַּאת עַמֶּךָ. סְלַח יְהוָה: אנא יוֹם עַרְבֵי שַׁבָּתָה. שְׁמַע יְהוָה: מְשׁוּבָה נִצְחָה. סְלַח יְהוָה: אנא דַּלִּים וְאֶבְיוֹנִים. שְׁמַע יְהוָה: אֲדוּמִים כַּשָּׁנִים. סְלַח יְהוָה: אנא חֲרֵדִים נֶגְדֶּךָ. שְׁמַע יְהוָה: וְלִי אֲנִי עַבְדֶּךָ. סְלַח יְהוָה: אנא זְמִירוֹת מַהֲלָלַי. שְׁמַע יְהוָה: וְרוֹעַ מַעֲלָלַי. סְלַח יְהוָה: אנא קוֹל שְׁאֵרִית יַעֲקֹב. שְׁמַע יְהוָה: עֲוֹן כָּל לֵב עָקֹב. סְלַח יְהוָה: אנא

אדני

אלהי יעקב

אנא, הפיוט הזה הוא במחס״פ ובסדר רע״ג ח״ב. ובמחזור קל״ק סליחה לאשמורת ערב ר״ה. וסמנו **דויד חזק** בראשי הבתים. ומסגנונו נראה שהוא לר׳ דוד אבן בקודה ז״ל. וכן הוא. מיוחש בקצת מחזורים.

אנא וכו׳ **עון בצענו**, העושק והגזל. וזכר זה כלפי אמרם ז״ל ובצעם בראש כולם וכו׳ משל לסאה שהיא מלאה עונות מי מקטרג בה גזל וזהו ובצעם וכו׳. או פי׳ עון חמדתנו והנאתנו כמו מה בצע. והוא מלה״כ בעון בצעו קצפתי (ישעיה נז). והוא כטעם שאמר בוידוי הגדול לרנ״ג אך לא להכעיסך נתכוונתי. **דברים לקחתי**, עפ״ה קחו עמכם דברים ושובו אל ה׳. והרצון בו דברי וידוי כמו אנשי מדות ודומיו. שצריך שיוציאם בשפתיו אחר החרטה בלב כדכתיב והתודה וכמ״ש הרמב״ם בריש הל׳ תשובה. **וחטא בו יוחמתי**, מלה״כ ובחטא יחמתני אמי. שרשו יחם. והרצון פה והטא שנהגיתי בו ר״ל שעשיתי אותו בתאוה ובחשק. ובמקל״ק הגי׳ נחמתי. ופירושו נתחרטתי, כמו כי נחמתי כי עשיתים. **וחטאת עמך**, מלה״כ וסלחת לחטאת עמך. וחטאת ט׳ פתוחה לסמיכות. **משובה נצחה**, מלה״כ (ירמיה ח׳) משובה נצחת, ופי׳ משובה עולמית מן נצח:

יצורים

זכות אבות והתהלכו לנגהם: וקראו מול ערבות. בקול כים ינהם: לגבור בקרבות. לא נס ולא נדהם: אלהי אברהם. יצחק וישראל: הכין דלתי קבלה. פתח אל שואליהם: ורפואות תעלה. העלה למחליהם: ופני חן וחמלה. האירה להם: ובספר מחילה. תכתוב מיחליהם: ופתחת עליהם. שמות בני ישראל: הכון המצא לישע. עדרך הנשבה: ומנחתו תשע. אם מעט ואם הרבה: ואם הרבה רשע. פדות עמך תרבה: ולשבי פשע. גלה אור נחבה: ואל באפך תכבה. את נר ישראל: הכון

יהוה אורי וישעי ממי אירא יהוה מעוז חיי ממי אפחד: יהוה אלהי שועתי אליך ותרפאני: יהוה בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה: יהוה בשמים הכין כסאו ומלכותו בכל משלה: יהוה בהשמים חסדך אמונתך עד שחקים: יהוה גדול אתה וגדול שמך בגבורה: אל אלהים יהוה דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבואו: יהוה הוא הטוב בעיניו

אהלי יעקב

ואינו משמש לאור הנר. וזהו אמרו וכבדו באורים ר"ל בנרות וע"י זה והייתם נקים ביום הכפורים שלא ישמשו לאור הנר. ומה שאמר **וממשפחות הגוים הבדלו בחורים** נראה שכיון להמסופר במשלי אסף הבלי אלילים שהאמינו שעל ידי עשותם זמה בחצרותיהם. ובזמנים הקדשים להם. יכופרו לפי שגעונם תאות זנוניהם. כמוהם יהיו כל אשר בוטח בהם. כי לא כאלה חלק יעקב המצוינים במדת הצניעות והבושת. כי על ידי האורים יבדלו בחורים שנבחרו מכל העמים. **מכל חטא פדוים מעון שמורים**. יש לפרש פדוים נבדלים מן ושמתי פדות. ור"ל כיון שהם נבדלים ומתרחקים מן הכיעור והדומה לו. ממילא הם שמורים מן העון שהוא המזיד. שעבירה קלה גוררת עבירה חמורה כאמרם ז"ל מטמאין אותו הרבה. **לנגהם**, לאורם. **בקול כים ינהם**, אמרו בירושלמי דתעניות ויקראו אל אלהים בחזקה מכאן שתפלה צריכה קול **לגבור בקרבות**, ה' איש מלחמה, ואפשר יכוין למ"ש במדרש שהתפלה היא מלחמה נגד המשטינים. אומרים בא וקרב לנו בא ועשה מלחמותינו. וכן הוא בזוהר בהרבה מקומות למיעבד קרבא. והקב"ה הוא חוצב להבות אש מן חצבתי בנביאים. הוא מיתוק הגבורות והדינים. וזהו תואר גבור בקרבות בכאן. **ולא נדהם**, פי' נבהל כמו למה תהיה כאיש נדהם (ירמיה יד). ויש להוסיף תבלין. הנה כתיב לא ינום ולא יישן שומר ישראל. שהוא הפך סדר המליצה. לפי שהשגחתו ית' על עמו הוא כפי התעוררותם. יש שלא ינום אפילו תנומה קלה. והוא בחינת משגיח מן החלונות. פנים בפנים מן החלון הרחב. ויש שינום כביכול אך לא יישן בבחינת מציץ מן החרכים. כי כשינום יעור גם צור ילדך תשי. הנה מבטיח אף בזמן שינום לא יישן לגמרי ח"ו. וכמ"ש דומה דודי לצבי בעין אחת. ואף בזמן שאינו כן יש לפעמים שהוא נדהם ונבהל וידיו כביכול לא תעשינה תושיה כדי שלא תהא מדת הדין לוקה. ולכן אחר זכית אבות אמר. וקראו מול ערבות בקול כים ינהם הטעם על רבוי התשובה מקרב ולב עמוק. וזה וזה גורם שהגבור בקרבות לא נס ואף לא נדהם. וכנוי הים על התשובה מדת היום ידוע. **תעלה למחליהם**, כצ"ל מן **כל** המחלה אשר שמתי במצרים. **הרבה רשע**, הרבה ה"א הרפה ובי"ת בקמץ. והיא כטעם וסלחת לעוני כי רב הוא. או ואם כמו ואף אם. **אור נחבא**, אור השכינה שהוא בהסתר פנים ממנו ח"ו.

אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ בְּיִרְאָתֶךָ: אֶשְׁתַּחֲוֶה אֶל הֵיכַל קָדְשְׁךָ וְאוֹדֶה אֶת שְׁמֶךָ עַל חַסְדְּךָ וְעַל אֲמִתֶּךָ כִּי הִגְדַּלְתָּ עַל כָּל שִׁמְךָ אִמְרָתֶךָ: בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי יְהֹוָה עֹשֵׂנוּ: הִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל הָאָרֶץ: הָבוּ לַיהֹוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיהֹוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלָיִם: רוֹמְמוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ. כִּי קָדוֹשׁ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ: אַתָּה הוּא יְהֹוָה לְבַדֶּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת הַשָּׁמַיִם שְׁמֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל צְבָאָם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ. הַיַּמִּים וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם. וְאַתָּה מְחַיֶּה אֶת כֻּלָּם וּצְבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִים:

יִשְׁתַּחֲווּ לְהַדְרַת קֹדֶשׁ. הַר אֲרִיאֵל. וּלְפִנַּת יִקְרַת מוּסָד הַהַרְאֵל. הִתְקַדְּשׁוּ לְמָחֳרָת. וְחַלּוּ נָא פְּנֵי אֵל: הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל: הָבוּ עֹז בְּאִיִּים. וְכַבְּדוּ בָּאוּרִים: וּמִמִּשְׁפְּחוֹת הַגּוֹיִם. הִבָּדְלוּ בַּחוּרִים: וִהְיִיתֶם נְקִיִּים. בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים: מִכָּל חֵטְא פְּרוּיִם. מֵעָוֹן שְׁמוּרִים: זֶה לֵיל שִׁמּוּרִים. לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: הכון וְהָרִיעוּ הַלְּבָבוֹת. וְהַשְׁפִּילוּ גָּבְהָם: וּשְׂאוּ

זכות

אהלי יעקב

ירמוז על הדלקה שפוסקין ביוה"כ וכדכתיבא באפטרתא דיומא. והדר שאו לאל כפים בתפלה. כמו שאמרו יהיב פרוטה לעני והדר מצלי. מים טהורים, משנה סוף יומא דריש ליה.

ישתחוו, הפיוט הזה הוא במחס"פ ובסדר רע"ג ח"ב ובתשלום אבודרהם ובמחזור אר"ץ. וסמנו **יהודה לוי**. יהודה בראשי הבתים כפי הנוסחא בסרע"ג (ובמחס"פ ובתשא"ב ובמחזור אר"ץ מתחיל משתחוים להדרת קדש. וכתב הר"א אלנקר בפירושו שבמחזור ד' קהלות מתחיל הפזמון ישראל וכו' ואז הוא סימן יהודה. אבל בגירסא שלנו הסימן מתודה והבו צ"ל תנו עכ"ל. ואין צריך לשבש כי הנכון הוא כנו' סרע"ג הנ"ל ישתחוו. אע"פ שהוא נסתר ואח"כ התקדשו לנוכח. כי כזה וכזה תאכל חרב המליצה. ואם במליצות תוריות נמצאו רבים ככה. כ"ש בפיוטים.) ולוי בבית האחרון המצא לישע. ומנחתו תשע. ויו"ד ישראל הסוגר משלים יוד"ו של לוי. ודרך זה דרך הרי"ה ז"ל בהרבה מפיוטיו. ומקומו מוכח מתוכו שהוא לליל יוה"כ.

ישתחוו להדרת, כצ"ל וכן הוא בסרע"ג ח"ב. **אריאל**, מזבח על שם האש העליונה הרובצת בו כארי כדרשתם ז"ל. וכן נקרא ההראל ביחזקאל מ"ג. והכונה אשר ישתחוו נוכח המקדש שבו המזבח. אולי הרצון על ההשתחויות שמשתחוים בסדר עבודת היום על כן אמר ישתחוו בל' עתיד. והוא מלה"כ השתחוו לה' בהדרת קדש. וכתיב ומהללים להדרת קדש. **ולפנת יקרת מוסד**, לה"כ בישעיה כ"ח. והטעם על ביהמ"ק. **באיים**, במחוזות. **באורים**. בעמקים. כמו אור כשדים ור"ל בערים כי רוב הערים המה בעמקים כן פירש הרד"ק. והוא מלה"כ על כן באורים כבדו ה' באיי הים. ויש לפרש ההמשך שאמר והייתם נקיים. שהוא ע"ד שכתב הרא"ש פ' יוה"כ ונהגו להדליק רבוי נרות בבית הכנסת משום דכתיב באורים כבדו ה' ומתרגמינן בפנסיא יקרו. ואמרינן בפסחים בין שנהגו להדליק בין שנהגו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו אלא לדבר אחד. פי' להפרים האדם מתשמיש המטה. ובירושלמי אמרו מקום שנהגו להדליק משובח שהרי האיש נגוע

ואינו

תוכחה לרבי אברהם אבן עזרא ז"ל

אַשְׁרֵוּ דַּרְכֵיכֶם גְּבָרִים. בְּמִצְוַת יוֹם הַכִּפּוּרִים. וְאַל תִּמְעֲלוּ מְעִילָה. בְּיוֹם הוּא אָסוּר בַּאֲכִילָה: בְּתַעֲנִית הֱיוּ וּבְתַחֲנוּן. לִפְנֵי אֵל רַחוּם וְחַנּוּן. בְּיוֹם מִשְׁמֵי עֲלִיָּה. אָסוּר הוּא בִשְׁתִיָּה: רַחֲמִים מִשְׁמֵי מְעוֹנִים. בַּקְּשׁוּ בְּבוֹשֶׁת פָּנִים. בְּיוֹם בּוֹ אֵל נִרְצָה. וְאָסוּר הוּא בִּרְחִיצָה: הִתְוַדּוּ עַל עֲוֹנֵיכֶם. לִפְנֵי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם. וּתְפִלַּתְכֶם עֲרוּכָה. בְּיוֹם הוּא אָסוּר בְּסִיכָה: מַעַל וְחַטָּאת עִזְבוּ. וְדַם נֶפֶשׁ הַקְרִיבוּ. בְּיוֹם עָשִׁיר וְגַם דָּל. אָסוּר בִּנְעִילַת הַסַּנְדָּל: חִזְקוּ רְפֵי יָדַיִם. וּשְׂאוּ לָאֵל כַּפַּיִם. יוֹם יְכֻפַּר אֲשֶׁר חָטָא. וְאָסוּר הוּא בְּתַשְׁמִישׁ הַמִּטָּה: הִתְבַּשְּׂרוּ כִּי בְּיוֹם זֶה. צוּרְכֶם עֲלֵיכֶם יַזֶּה. מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם. מֵחַטֹּאתֵיכֶם אֲשֶׁר חֲטָאתֶם:

הַנְּשָׁמָה לָךְ וְהַגּוּף פָּעֳלָךְ חוּסָה עַל עֲמָלָךְ: הַנְּשָׁמָה לָךְ וְהַגּוּף פָּעֳלָךְ צוּר אֲשֶׁר אֵין דּוֹמֶה לָךְ חוּסָה עַל עֲמָלָךְ: הַנְּשָׁמָה לָךְ וְהַגּוּף פָּעֳלָךְ יְהֹוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמָךְ: שִׁמְךָ נִקְרָא עָלֵינוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ: שִׁמְךָ נִקְרָא בְּקִרְבֵּנוּ אַל תַּנִּיחֵנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ: וַאֲנִי בְּרֹב חַסְדְּךָ אָבֹא בֵיתֶךָ. אֶשְׁתַּחֲוֶה

אל

אהלי יעקב

זד יהיר. להרויתני, כל"ל כלי יחיד להתאים עם אל כאסף תוכיחני. וסיים בזה כי היא תוכחה כמ"ש לעיל.

אשרו, הפיוט הזה הוא במחס"פ. וסמנו **אברהם חזק** בראשי הבתים. ומסגנונו נראה שהוא להראב"ע ז"ל. וכן נתיחש בדי אמ"ד. והיא **תוכחה מרובעת**. ולכן אין מקום לעניה הנשמה לך. הנדפס במחזורים אחר כל בית. כי תוכחה היא ולא יענה. ומקומו מוכח מתוכו שהוא ליוה"כ. ומיוסד על חמשה ענויים.

אשרו דרכיכם, ר"ל הישרו דרכיכם. מלה"כ וכל דרכיו אישר. הישר לפני דרכך. וכמו אשרו חמוץ לד"ק. ואמר גברים שצריך התגברות הנפש לקבולי הענויים בשמחה. ואולי ירמוז ג"כ למה שנוהגים לעמוד על רגליהם ביוה"כ להיות דוגמת מלאכים שאין להם קפיצה. כמו שהביא הטור בשם המדרש. ומפקי נשים מכלל מנהג זה מדכתיב עיר גבורים עלה חכם גברים כתיב. שאין להן להדמות למלאכים. ומריא סייעיה למיפתח במילי דכפור בתבת אשרו שהוא דרגא דיוה"כ כשפת אמת. **ביום משמי עליה**, וכר זה בכאן להורות מאי דאמור רבנן שתיה בכלל אכילה ותרויהו מדאוריתא לאפוקי שאר ענויין. וכמ"ד דהנהו מדרבנן. ועי' בפירושו לפסוק תענו את נפשותיכם. **ביום בו אל נרצה**, על עון העגל ואמר סלחתי כדבריך. וזה היה ביוה"כ כדתניא בסדר עולם פ"ו ע"ש. עזבו העי"ן הרוקה לצווי. וכן ה' הקריבו פתוחה, כי כל הפיוט מדבר לנוכח. **וגם דל**. שגם כל ימות השנה הוא הולך יחף שאין לו מנעלים לרגלו. **חזקו רפי ידים**,

ירמוז

בְּכָל תַּאֲוָה הוּא נֶאֱסָר. וּמִמַּאֲכָל וּמַשְׁקֶה. לֹא סָר. וּבְמֵן רְשָׁעִים תֶּחְסָר :
יָגוּף לְטַמֵּא עַצְמוֹ. יַעַן כִּי הוּא כְּשְׁמוֹ. נָבָל הוּא וּנְבָלָה עִמּוֹ :
יְצוּרֵנִי פּוֹתֵעַ. וְהוּא בְּתִתּוֹ מַלְתֵּעַ. וְהָיִיתִי בְּעֵינָיו כִּמְתַעְתֵּעַ :
הֵן חֶטְאוֹ לֹא יְסֻפָּר. לָכֵן יוּכְלַם וְיֶחְפָּר. כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר :
וּמִמֶּנִּי אַל תִּפָּרַע. וּמוּסָר גֵּו אַל תִּגְרַע. כִּי כֻלּוֹ חָנֵף וּמֵרַע :
דְּבַר הַגּוּף לְהִוָּשֵׁעַ. חֲדַל מִמֶּנִּי וְהָשַׁע. זָךְ אֲנִי בְּלִי פָשַׁע :
הֵן כָּאֶבֶן מַעֲמָסוֹת. אֲנִי מָלֵא בּוּז וְקִרְסוֹת. וּמַה יָּכֹלְתִּי עֲשׂוֹת :
גַּם אֲנִי נִשְׁכַּל שְׁכוֹל. דּוֹמֶה לְעֵץ הָאֶשְׁכּוֹל. אֲשֶׁר לֹא יִצְלַח לַכֹּל :
בְּלִי נֶפֶשׁ אֶחָשֵׁב. כְּבַיִת מִבְּלִי יֹשֵׁב. וְאֵין עוֹנֶה וְאֵין קָשֶׁב :
יַעַן אַשְׁכִּים וְאַמִּישׁ. מְשָׁכְךָ כְּמוֹ חַלָּמִישׁ. מִמְּקוֹמוֹ לֹא יָמִישׁ :
רְאֵה הַפְּקוּדָה כֻּלָּהּ. עַל נֶפֶשׁ וּמַעֲלָלָהּ. שַׁלְּמוּ לָהּ כְּפָעֳלָהּ :
וּשְׂאִי נַפְשִׁי מֶרְיֵךְ. וְאִכְלִי אֶת פִּרְיֵךְ. וְשַׁלְּמִי אֶת נִשְׁיֵךְ :
לְכָל רַע לֹא צָמֵאתִי. אֲבָל אֲנִי בָךְ נִדְמֵיתִי. אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמֵאתִי :
מַחְשְׁבוֹתֶיךָ הֲבִינוּ. וְיָדֶיךָ הֲכִינוּ. וְנַחְנוּ מַה כִּי תַלִּינוּ :
אֲמֵלִים אֲשֶׁר רָגְשׁוּ. וָצֶדֶק לֹא פָגָשׁוּ. אֶחָד בְּאֶחָד יִגָּשׁוּ :
לֵב דּוֹרֵשׁ וּמַעְבָדָיו. יַחְבִּיר שְׁנֵיהֶם עָדָיו. וּבִעֲרוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו :
קִלְקוּל עֲוֹנָם יוּסַר. וְלֹא יִכְבַּד הַמּוּסָר. בְּשַׁגַּם הוּא בָשָׂר :
יָחִיד שְׁרִירוּת יַחְמוֹד. אִם כְּפָעֳלוֹ תָמוֹד. יְהוָה מִי יַעֲמֹד :
חֲשׂוֹךְ זַעַם אֵימָתֶךָ. וְאַל תְּיַסֵּר בַּחֲמָתֶךָ. וְיִנָּפֵשׁ בֶּן אֲמָתֶךָ :
קָרֵב נָא לְהַרְוִיחֵנִי. וְיוֹם לָדִין תְּקָחֵנִי. אַל בְּאַפְּךָ תוֹכִיחֵנִי :

אשרו

אהלי יעקב

כמו הניא מחשבות עמים. או הכונה על התשובה שמנעני מעשות תשובה, באמרו שאני כבר רצוץ ושבור ואין לי תקנה. נאסר, אסור וקשור הוא בכל מיני תאוה למלאת תאותו. יגוף, תרגום יגאף. והוא לשון נופל על לשון הגוף. וזהו יען כי הוא כשמו. פותע, מן בפתע פתאום. ולא נמלא ממנו פעל. והוא פעלו. והוא בתתו מלתע, ר"ל בתתו כי שניו הגדולות מן מלתעות כפירים. והטעם על הפתוי הרב והפתאומי. כאבן מעמסות. מן אבן מעמסה לכל העמים (זכריה יב). ר"ל אבן כבדה, כי החי נושא את עצמו. גם אני נשכל שכול וכו', כשאני שכול מהנפש בצאתה ממני אני דומה לעץ האשכול הוא הגפן אשר לא יצלח לכל כשאר עצים שעושים מהם כלים. והוא מלה"כ (יחזקאל טו) בן אדם מה יהיה עץ הגפן וכו' אם יקחו ממנו יתד וכו' היצלח למלאכה. והטעם שנבלת האדם יותר מאוסה וסרוחה משאר נבלות בע"ח. וכן טומאתו מרובה. ואמיש, כצ"ל בשני אלפי"ן כי הוא מן אמש. אף שנמצאו הרבה בנפ"א שנבלעו א' פה"פ בא' האיתן. אך למה לחדש דבר בלא צורך. ופירושו אשכים ואעריב ור"ל בין ביום בין בלילה. ואכלי את פריך, מלה"כ (ישעיה) כי פרי מעלליהם יאכלו. ונחנו מה כי תלינו, דברת אברי הגוף לכחות הנפש על כן בלשון רבים. או הטעם הגופות והנפשות דעלמא. לב דורש ומעבדיו, הקב"ה שהוא דורש ובוחן לבות ומעשיהם. מן לא יכיר מעבדיהם דאיוב. יחיד שרירות יחמוד. הנפש שהיא יחידה ולכן יחמוד ללכת בשרירות לבו. והוא סניגוריא לנפש כמו שזכר לגוף באמרו בשגם הוא בשר. על כן לא יכבד המוסר. ואמר על הנפש יחיד כמ"ש כי יחיד ועני אני ועי' ראב"ע שם. ובתשא"ב הנו' יהיר מן

ערבית לליל כפור

יש נוהגין לומר תוכחה זו

תוכחה לרבי שלמה אבן גבירול ז"ל

שְׁטַר עָלַי בְּעֵדִים וְקִנְיָן. לְשַׁלֵּם מְחֳרַת הַמִּנְיָן. וְהָיָה יְהֹוָה לְדַיָּן:
אֲזַי בְּחָשְׁבִי מֵרָחוֹק. בָּכִיתִי לִבְלִי חֹק. עֵת לִבְכּוֹת וְעֵת לִשְׂחוֹק:
נָפְלָה עָלַי חֲרָדָה. בְּזָכְרִי יוֹם הַפְּקֻדָּה. פַּחַד קְרָאַנִי וּרְעָדָה:
יַעַן בִּשְׁרִירוּת לְבָבִי. דָּאַגְתִּי בְּמַחֲשָׁבִי. כִּי אֵיךְ אֶעֱלֶה אֶל אָבִי:
שׁוּר לְמִי רַב זְדוֹנֵהוּ. וְיוֹם יְבֻקַּשׁ עֲוֹנֵהוּ. וְחִשַּׁב עִם קוֹנֵהוּ:
לְיוֹם לֹא יִשָּׂא פְּנֵי שָׂר. בְּהִתְנַגֵּשׁ לַמּוּסָר. הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר:
מִשְׁפְּטֵיהֶם וְדִינֵיהֶם. עַד הָאֵל אֲדֹנֵיהֶם. יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם:
הַנֶּפֶשׁ תְּמַהֵר תְּשׁוּבָה. אֵין עָלַי חַטָּאת כְּתוּבָה. צָדְקָה נַפְשָׁהּ מְשׁוּבָה:
חֲרָפַנִי וַעֲזָבַנִי. הֲלָרִיב תְּצִיבֵנִי. הוֹדִיעֵנִי עַל מַה תְּרִיבֵנִי:
קְדוֹשִׁי לֹא אֲהֵבָנִי. כִּי בְּמַסְגֵּר הֱבִיאַנִי. בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי:
מֵנֶף גּוּף טוֹרַחַת. וּמִנְּבֵלָה סוֹרַחַת. אָנֹכִי בּוֹרַחַת:
נִלְאֵיתִי מְאֹד כַּלְכֵּל. כִּי הַגּוּף הַנּוֹכֵל. הִשִּׁיאַנִי וָאוֹכֵל:
בְּכָל חֵטְא יִתְגַּלַּע. וְאוֹתִי לְכַף קוֹלֵעַ. לֹא הֵשִׁיב יָדוֹ מִבַּלֵּעַ:
רְעָצַנִי הֱנִיאַנִי. וְלַשַּׁחַת קְרָאַנִי. אַךְ עַתָּה הֶלְאָנִי:

בכל

אהלי יעקב

שטר עלי, הפיוט הזה הוא במחס"פ (בקצתם אחר גמר תפלת ערבית) ובסדר רע"ג ח"ב (פה כמו שסדרתי) ובס' תשלום אבודרהם ובשאר מחזורים. וסמני **שלמה** בבית הראשון שטר לשלם מחרת המנין. ואח"כבראשי הבתים **אני שלמה הקטן ברבי יהודה גבירול מאלקי** (שם עירו בספ"ד) **חזק**, והוא **תוכחה משולשת**, וכן הוא רשום בסרע"ג הנ"ל ובתשא"ב. ולכן אין מקום לעניה הנשמה לך. הנדפסת במחזורים. כי תוכחה הוא ולא יענה. ויסגר בפסוק מתנ"ך. ומקומו מוכח מתוכו שהוא לליל יוה"כ. ומיוסד על דרשתם ז"ל באגדת חלק א"ל אנטונינוס לרבי גוף ונשמה יכולין לפטור עצמן מן הדין וכו' ובויקרא רבה (פר' ד) בשנוי קצת ע"ש. ויש במחזורים שונים תוכחות רבות דוגמתה שנוסדו על אגדה הנ"ל.

שטר עלי, כדתנן באבות וכל מעשיך בספר נכתבים. ודרשתם ז"ל בתעניות ע"פ וביד כל אדם יחתום. **בעדים**, כדרז"ל נשמתו של אדם מעידה בו אבריו מעידין בו קורות ביתו מעידין בו. **וקנין**, התורה ניתנה בברית. גם לכל או"ה משביעין אותו תהא צדיק ואל תהא רשע. **המנין**, אם רובו זכיות. **מרחוק**, הטעם על יום המיתה שנראה לו לאדם כרחוק. **הקפדה**, ענין כריתה כמו קפדתי כארג חיי. והטעם ג"כ על יום המיתה. **יען בשרירות לבבי וכו'**, שעורו יען דאגתי במחשבי איך אעלה אל אבי בשרירות לבבי. או כ' בשרירות הוא כ' הסבה. בעבור שהלכתי בשרירות לבבי. **שור**, הביט וראה. ולעצמו יוכיח ראה למי רב זדונהו כמוני. ובתשא"ב שוד בדל"ת. ופירש הרד"א למי שרב זדונהו יבוא שוד. **ליום לא ישא פני שר**, מלה"כ (איוב לד) אשר לא נשא פני שרים. והטעם כשעם אין שלטון ביום המות. **צדקה נפשה משובה**, הנפש השובבה והמורדת הצדיקה עצמה. **קדושי לא אהבני וגו'**, הטעם שהנפש בטענתה כמתרעמת על מדותיו ית' מה שהוריד אותה ממקום העליון והאור ונתן אותה במחשכים במסגר הגוף הבא מספה סרוחה ותוכו מלא טנוף מותרי האכילה. וזה לא מאהבתו אותה. **גוף טורחת**, שהכל בא לו רק ע"י עמל וטורח. תחת אשר בהיותה שכל נפרד היתה ניזונית משולחן המלך בלי כל עמל. **יתגלע**, יתערב כמו וכל אויל יתגלע. **ואותי בכף קולע**, כן הוא בסרע"ג ובתשא"ב בכף בבי"ת. מלה"כ ואת נפש אויבך יקלענה בתוך כף הקלע. **רעצני**, כצ"ל ברי"ש ובק"נ העצני בה"א והוא ט"ס כי לאות ר' אנו צריכים. ופי' שבר אותי מן תרעץ אויב. **הניאני**, הפר וביטל מחשבותי הטובים.

כמו

תַּחֲנוּנַי בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ בְּנָשְׂאִי יָדַי אֶל דְּבִיר קָדְשֶׁךָ: שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יְהוָה וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה אֶל דִּמְעָתִי אַל תֶּחֱרַשׁ כִּי גֵר אָנֹכִי עִמָּךְ תּוֹשָׁב כְּכָל אֲבוֹתָי: יְהוָה שְׁמַע תְּפִלָּתִי הַאֲזִינָה אֶל תַּחֲנוּנַי בֶּאֱמֻנָתְךָ עֲנֵנִי בְּצִדְקָתֶךָ: יְהוָה יִשְׁמַע בְּקָרְאִי אֵלָיו: יְהוָה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי יְהוָה פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב שָׁנִים חַיֵּיהוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר: מִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ כִּי אַתָּה שֹׁמֵעַ תְּפִלָּה: שֹׁמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ:

אָנָּא יְהוָה רַחֲמֶיךָ יֵרָאוּ. אָנָּא הֵעָתֵר. לְעַם תְּפִלָּה יִשָּׂאוּ. אָנָּא הִמָּצֵא. כִּי בְשִׁמְךָ קָרָאוּ. שֹׁמֵעַ תְּפִלָּה. עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ: אָנָּא יְהוָה. אֱזוֹן נָא אֶת תְּחִנָּתִי. בְּקָרְאִי בְּלֵב אָנוּן. רְפָא אֶת מְגִנָּתִי. שִׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק. הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי: שומע אָנָּא יְהוָה. גְּנוֹן נָא אֲמוּלֶיךָ. דַּלְתֶיךָ בְּדָפְקָם. הַרְאֵם נָא גָדְלֶךָ. שְׁמַע קוֹל תַּחֲנוּנַי. בְּשַׁוְּעִי אֵלֶיךָ: שומע אָנָּא יְהוָה. הַקְשִׁיבָה נֶפֶשׁ נַעֲנָה. וְהַזּוֹרְעִים בְּדִמְעָה. יִקְצְרוּ בְרִנָּה. שִׁמְעָה תְפִלָּתִי יְהוָה. וְשַׁוְעָתִי הַאֲזִינָה: שומע אָנָּא יְהוָה. זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי. וְאַל נָא כְּמִפְעָלַי. יְהוָה תְּדִינֵנִי. שְׁמַע יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא. וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי: שומע אָנָּא יְהוָה. חוּס נָא מִמְּעוֹן שָׁמֶיךָ. עַל עַמְּךָ הָעֲנִיִּים. הַמְּיַחֲלִים רַחֲמֶיךָ. כִּי שִׁמְךָ נִקְרָא. עַל עִירְךָ וְעַל עַמֶּךָ: שומע

שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה עָדֶיךָ כָּל בָּשָׂר יָבֹאוּ: שׁוֹמֵעַ תְּחִנָּה אֵלֶיךָ כָּל הָרוּחוֹת יָבֹאוּ: יָבֹאוּ אֵלֶיךָ הָרוּחוֹת וְכָל הַנְּשָׁמָה: הַנְּשָׁמָה לָךְ וְהַגּוּף פָּעֳלָךְ. צוּר אֲשֶׁר אֵין דּוֹמֶה לָּךְ. חוּסָה עַל עֲמָלָךְ:

שמר

אהלי יעקב

אנא, הפיוט הזה הוא במחס"פ ובסדר רע"ג ה"ב ובס' תשלום אבודרהם. והוא משולש בעל שתי דלתות וסוגר אחד בפסוקי שמועה. בכל בית ובית. והוא בא"ב בלתי נשלם. ומחברו לא נודע מי יסדו.

אזון, הא' בח"ס על משקל אֱסוֹף אֱסוֹר. אף שלא נמצא במקרא פעלו רק מבנין הפעיל ופעל הדגוש, אבל הפייטנים התירו לעצמם לדלג מבנין לבנין. ובפיוטי הקלירי נמצא רבים ככה. מגנתי, דאבוני מן מגינת לב דאיכה. שמעה ה' צדק, עי' בשוח"ט דרשוהו על יוה"כ. אמוליך, ענין חולשה מן היהודים האמללים. גדלך, החסד הנקרא גדול בשפת אמת. והוא מלה"כ אתה החלות להראות את עבדך את גדלך וכו' ופירש"י שם והוא מספרי את גדלך זו מדת טובך וכן הוא אומר ועתה יגדל נא כח ה'. כיון להכ"ל. הקשיבה נפש נענה, חסר הפעול רנת או תפלת נפש נענה. וזה הרבה גם במליצות תוריות. והזורעים בדמעה וכו', ר"ל המתפללים בדמע תקובל תפלתם. והוא מן ואל תורעו אל קולים (ירמיה ז) ערש"י שם.

ערבית לליל כפור

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. רְצֵה נָא בִמְנוּחָתֵנוּ. קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת וְהַנְחִילֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן שַׁבַּת קָדְשֶׁךָ. וְיָנוּחוּ בָהּ כָּל יִשְׂרָאֵל מְקַדְּשֵׁי שְׁמֶךָ. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת:

ע״כ מוסיפין בשבת

ואומר הש״ץ

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

פתיחה

תְּפִלָּה לְדָוִד שִׁמְעָה יְהוָה צֶדֶק הַקְשִׁיבָה רִנָּתִי הַאֲזִינָה תְפִלָּתִי בְּלֹא שִׂפְתֵי מִרְמָה: תְּפִלָּה לְדָוִד הַטֵּה יְהוָה אָזְנְךָ עֲנֵנִי כִּי עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנִי: תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ: תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת: שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד: שְׁמַע יְהוָה וְחָנֵּנִי יְהוָה הֱיֵה עֹזֵר לִי: שְׁמַע יְהוָה קוֹלִי אֶקְרָא וְחָנֵּנִי וַעֲנֵנִי: שָׁמַע יְהוָה תְּחִנָּתִי יְהוָה תְּפִלָּתִי יִקָּח: שִׁמְעָה עַמִּי וַאֲדַבֵּרָה יִשְׂרָאֵל וְאָעִידָה בָּךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ אָנֹכִי: שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי: כִּי לֹא בָזָה וְלֹא שִׁקַּץ עֱנוּת עָנִי וְלֹא הִסְתִּיר פָּנָיו מִמֶּנּוּ וּבְשַׁוְּעוֹ אֵלָיו שָׁמֵעַ: כִּי שֹׁמֵעַ אֶל אֶבְיוֹנִים יְהוָה וְאֶת אֲסִירָיו לֹא בָזָה: שְׁמַע קוֹל

תחנוני

אהלי יעקב

מ״ש בערבית אחר תפלת י״ח סליחות ותחנונים נזכר בסדר רע״ג (ע״ש הסדר) ובמנהיג וברד״א וברוקח ובמרדכי ובטור סי׳ תרי״ט. וז״ל הטור סי׳ תר״כ לגאון מנהג של ישיבה בערבית ובשחרית ה״פ ויעבור ובמוסף ז׳ ובמנחה ו׳ ובנעילה ג׳ (ובב״י שם שהוא מפסקי הרא״ש סוף יומא. ולפנינו ברא״ש הוא בנוסח אחר. ע״ש ובהגהות מימוניות לסדר תפלות. וכפי הנוסחא שהביא הטור עולה מספרם כ״ו כמנין שם הוי״ה) ואבי העזרי כתב קבלתי שבתפלת יוצר נ״ל י״ג פעמים ויעבור כנגד י״ג מדות. ורב נטורנאי כתב המנהג בשחרית לומר ז׳ סליחות ובמוסף ה׳ ובמנחה ג׳ ואם יש פנאי אומר ה׳ עכ״ל ובמחס״פ כתוב ג״כ כמ״ש הטור בשם גאון מנהג של ישיבה.

תפלה וכו׳. פסוקים מקובצים שיש בהם תפלה ואח״כ פסוקי השמיעה. להיותם פתיחה להפיוט אנא ה׳ רחמיך יראו. הסוגר בפסוקי שמיעה. וכן בפיוטים הבאים אומרים פסוקים מעין הפיוט׳

אנא

לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִימָה.
(וצריך הייתי לומר שוב לא אעשה לולי כי יגורתי מחיצר הרע כי הוא מאש ואני בשר ודם ולא אוכל לו ואז אהיה מוסיף על חטאתי פשע. אבל)
יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין וָחֳלָאִים רָעִים:

יש נוהגים לומר גם אלהי נצור (דרכי משה סי' תר"ו ומטה משה).

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

ואם חל בשבת אומרים

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם: וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה: וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

ואומר ש"ץ ברכת מגן אבות

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן קוֹנֵה בְּרַחֲמָיו שָׁמַיִם וָאָרֶץ:

מָגֵן אָבוֹת בִּדְבָרוֹ. מְחַיֵּה מֵתִים בְּמַאֲמָרוֹ. הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ שֶׁאֵין כָּמוֹהוּ. הַמֵּנִיחַ לְעַמּוֹ בְּיוֹם שַׁבַּת קָדְשׁוֹ. כִּי בָם רָצָה לְהָנִיחַ לָהֶם. לְפָנָיו נַעֲבוֹד בְּיִרְאָה וָפַחַד. וְנוֹדֶה לִשְׁמוֹ בְּכָל יוֹם תָּמִיד מֵעֵין הַבְּרָכוֹת. וְרוֹב הַהוֹדָאוֹת. לַאֲדוֹן הַשָּׁלוֹם מְקַדֵּשׁ הַשַּׁבָּת. וּמְבָרֵךְ שְׁבִיעִי. וּמֵנִיחַ בִּקְדֻשָּׁה לְעַם מְדֻשְּׁנֵי עֹנֶג. זֵכֶר לְמַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית:

אלהינו

אהלי יעקב

הוא כפועל שהלך ולא עשה. ומוסיף ואומר לא די שלא נשכרתי כי אם גם הפסדתי. הרי אני לפניך ככלי מלא בושה וכלימה, הכלי הוא הגוף שהוא כלי לנשמה שעל ידו פועלת פעולותיה. ומסתלקת כשסרה ונשארת רק נפש החוטאת מלאה בושה מעצמה וכלימה מהקטיגורים שנוצרו ממעשיה הרבים כמ"ש קנה לו קטיגור אחד. התובעים עלבונם. והם המיסרים והמשחיתים אותו בעוה"ז או בעוה"ב כאשר גוזרת החכמה העליונה. כמ"ש תיסרך רעתך דוקא. ואנכי בראתי משחית. ומהמלאכים המלוים המכריזים לפניו כדרז"ל. כי בושה מעצמו וכלימה מאחרים כמ"ש חכמי הלשון. וכיון שמתכים יש לו רשות לשאול סיוע ועזר אלהי על להבא שלא אחטא עוד. ועל לשעבר ומה שחטאתי לפניך וכו'. מחוק וכו', בגמרא מרוק. וברמב"ם מחה מלה"כ מחיתי כעב פשעיך.

מ"ש

(וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה)׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת׃
וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים׃
(וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת)׃
(וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי)׃

וְעַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת׃ כִּי אַתָּה סָלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ׃

אֱלֹהַי. עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי. וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצַרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי קַל וָחֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי

לפניך

אהלי יעקב

בו ומכרו ומת הגנב ההוא. לאחר שעשה הגניבה ושימוש ומכירה נקרא גנב. ובעין יעקב שלי בפסוק יתמו חטאים מן הארץ (תלים קד) הבאתי דוגמאות הרבה וכן דעת קדמוני המדקדקים בזה, ופה אמר כי אתה סולחן לישראל ר"ל בתמידות. ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח אפילו לפי שעה. וכתב הרד"א בשם הרס"ג המוסיף אלא אתה אחר שאמר ומבלעדיך וכו'. טועה הוא ועי' בסדור הרי"ם. שבטי ישרון, עי' רד"א. ויל"פ עוד להזכיר זכות אבני חשן שבגדי כהונה מכפרין, ושבטי ישרון כתיב שם (יומא עג ב'.)

אלהי. עד שלא נוצרתי וכו', וידויא דרבא כוליה שתא ודרב המנונא זוטא ביומא דכפורי. (ברכות יז א ושילהי יומא) ומובא בסרע"ג וברמב"ם וברוקח וברד"א ובשאר ראשונים.

עד שלא נוצרתי וכו', פירש הרש"א בח"א על פי מה שאמרו בערובין נמנו וגמרו טוב לו לאדם שלא נברא משנברא. מצד שהלאוין מרובין מעשין. והלאוין פוגמין ומתישין כח של מעלה כביכול. והעשין מוסיפין אורה ויפוי כח כדכתיב באלהים נעשה חיל. ולכן אם לא נברא ליכא מאן דפגים. ועכשיו שנוצרתי כדי לקיים העשין וכמ"ש ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו. ואני לא עשיתי כן. הרי כאלו לא נוצרתי. עפר אני בחיי. שהחומר גובר על הצורה. ק"ו במיתתי שהצורה נפרדת לגמרי וא"א לקיים המצות כמ"ש במתים חפשי עכ"ד. ונראה דנקט נוצרתי על היצירה בבטן אמו. ר"ל אף שנברא מכבר ומונח באוצר הנשמות ואכיל נהמא דכיסופא. עכ"פ היה כיסופא בכח ועכשיו

הוא

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת :

(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ ברמ"ח אֵבָרֵינוּ בשס"ה גִּידֵינוּ שֶׁבְּגוּפֵנוּ
וְכֵן בְּנַפְשֵׁנוּ וְרוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ) :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה ;

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי) :

עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד :

על

אהלי יעקב

כ"א המלעיגים עליו בעבודת הי"ת. וברמב"ס וברד"א הנו' **בהפיצת יד**, והוא מ"ש לא תקפוץ את ידך מאחיך האביון.

ברכילות, ענינו ידוע לא תלך רכיל בעמך. ולשון הרמב"ס ז"ל בהל' דעות איזהו רכיל זה שטוען דברים והולך מזה לזה ואומר כך אמר פלוני וכו' אע"פ שהוא אמת הרי זה מחריב את העולם וכו'. וכבר האריכו בעונשו. וכסמך ללא תעמוד על דם רעך ודואג האדומי יוכיח עי' ראב"ע שם. ובכלל זה מגלה סוד חבירו כדכתיב הולך רכיל מגלה סוד. וכולל ג"כ שלא לקבל הרכילות רק למיחש ליה בעי. וברמב"ס הנו' **ברצון ובדעת** וברד"א ברצון.

בתמהון לבב, פירשו בו שמתמה על דברי תורה ודברי חכמים ומפני זה מיקל ראשו כנגדם חלילה. ואינו תולה בחסרון ידיעתו. כמ"ש כי לא דבר ריק הוא מכם. ופירשו ז"ל מכם הוא ריק. וזהו העיקר הגדול והוא החתימה.

על חטאים, יש נוסחאות שונות בזה. הרד"א כתב סימן אק"ח מכ"ם. אשם קרבן (ר"ל עולה) חטאת. מיתה ביד"ש כרת מלקות. וכ"ה כסדר רע"ג אלא שהאחרון מהופך מלקות כרת מיתה ביד"ש (ויש עוד שם יתרון מיתה וכרת והוא ט"ס) וברמב"ס הנו' חטאת עולה קרבן (נראה שקרבן הוא ט"ס. כי עולה ועולה ויורד זכר בפירוש.) אשם ודאי אשם תלוי קרבן עולה ויורד עשה לאו שניתק לעשה מיתה ביד"ש כרת מלקות ארבע מיתות ב"ד. ובדרכי משה סי' תר"ז בשם מהרא"י כתב עולה חטאת קרבן עו"י אשם ודאי ותלוי וכן הוא בויקרא. ושוב אומר העונשין על המזיד מכת מרדות מלקות ארבעים מיתה בידי"ש כרת ועריריי (כן העתיק הד"מ. ובמהרא"י איתא ועירירות והוא הנכון. כי ערירי הוא תאר ועירירות שם.) ד' מיתות בי"ד החמור חמור אחרון עכ"ל. אף שיש לדחוק וליתן קצת טעם לקדימה ואיחור אבל נראה דלא קפדי אסדרן בפרטות. והנה הנו' שבמחס"פ הוא בלול מכולן. והנק, כתב הרד"א שקריאתו בסגול ע"מ הרג. בין שיש בה קום עשה וכו', עי' הרדי"א ואינו מובן. ופירושו הפשוט הוא שניהם על מצות עשה. קום עשה כגון תפילין וסוכה ולולב דלא סגי דלא עביד. ושאין בה קום עשה. כגון ציצית למאי דקי"ל שאינו חובת גברא. שאם אין לו בגד של ד' כנפות אינו חייב בה מה"ת כי אתה סולחן לישראל ומוחלן וכו', במחס"פ סולחן ומוחלן פה"פ בחולם. וכן הוא בסדור הרי"ע. ולא נמצא שם בשקל זה במקרא. רק נמצא קָרְבָּן פה"פ בק"ח (וכיה נקוד במחא"ש סלחן מחלן בק"ח) או בקבוץ שֻׁלְחָן. קֻרְבַּן העצים (נחמיה י) ובסדר רע"ג וברמב"ס וברד"א כדפסו מלא ו'. אולי להורות הקריאה שהוא בקבוץ. וכן לא נמצאו תוארים אלו בתוספת נו"ן. אבל הוא לשון חכמים. כמ"ש לא הביישן למד (עי' רמב"ס בשמונה פרקים) ולא הקפדן מלמד רגזן לא עלתה בידו אלא רגזנותו. לא יהא סרבן באותה שעה. ודומיהם רבים. להורות על התעצמות הפעולה במתואר. תחת אשר במקרא השתמשו להוראה זו בבנין הכבד. כמו קַנָּא סַלָּח גַּנָּב. וזהו החילוק שבין גונב לגנב. שגונב יקרא אף לפי שעה. כי ימצא איש גונב נפש מאחיו וכו' והתעמר

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּצַעֲדֵי רַגְלַיִם :

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף :

על

אהלי יעקב

עלי שיח וכו'. ובעשיין מי שאפשר לו לשוח בפקודי ה' ובתפלה שנקראת שיח. והוא נמנע מעשות זאת גדול עונו מנשוא.

בעינים רמות, היא מדת הגאוה המאוסה. ראשונה לשם שנא ה'. ויכלול ודאי בנגלהו ובמצפונו, אף שמשפיל עיני הבשר. וכמ"ש על כל גשא ושפל ועי' בבאורי הגר"א שם. וכבר הפליגו רז"ל בחומרו ועונשו בפ"ק דסוטה ובשאר דוכתי טובא. ואעתיק קצת. אמרו כל אדם שיש בו גסות הרוח כאלו עובד ע"ז וכו'. כאלו כופר בעיקר וכו'. כאלו בא על כל העריות וכו'. כאלו בנה במה לע"ז וכו'. ראוי לגדעו כאשרה כו'. ואין עפרו ננער בתחית המתים וכו'. שכינה מיללת עליו וכו'. ואין תפלתו נשמעת וכו'. ובעשיין איכא למ"ד התם בשמתא דלית ביה. היינו לש"ש ודוקא למי שצריך ובזמן שצריך כטעם נהוג נשיאותך ברמה. ובתנאי דיכול למיקם דלא ליטעום טעמיה ורק אחד משמונה שבשמינית הכפל הראשון דמינה וביה שעולה יותר משפים. וחלק ממנו בקדרתו הוי פחות מששים ואין בו בנותן טעם. דאל"כ לא יהיו דבריו נשמעים להשיב רבים מעון. ואם ככה הוא עושה מדעת קונו יש בו שנאמר לבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו. וגם הוא רק לפנים ובפנימיותו מאוד מאוד הוי שפל רוח. קלה האחרון. ומאן דלא יכיל למיקם ודאי לא מניה ולא מקצתיה. וכל אחד בדנפשיה שיער דאמר רב נחמן לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא ומא"ח ומא"ח ולא פליגי. ובכלל זה ויגבה לבו בדרכי ה' דיהושפט. וגם זה צריך זהירות יתירה ודאי.

בפתחון פה, פי' התנצלות והבאת טענה למה שחטא כמו אדה"ר שאמר האשה אשר נתת עמדי וכו'. ושאול שאמר כי יראתי את העם וכו'. והוא נקרא מכסה פשעיו לא יצליח. וכתיב אם כסיתי כאדם פשעי וכו'. לא כן דוד אמר חטאתי לה' בלי שום התנצלות. ונתבשר גם ה' העביר חטאתך וכו'. וזה שאמר ועוני לא כסיתי. ולכן שאול באחת ועלתה לו דוד בשתים ולא עלתה לו. והוא יותר קשה מגוף החטא כמ"ש חטאת קסם מרי ואון ותרפים הפצר. יעוין עקרים פכ"ו מהמאמר הד'.

בצעדי רגלים, מצות התלויות ברגל רבו מאוד. יעוין בס' חרדים. וחלק האסור שנה. רגלים ממהרות לרוץ לרעה. מוסף על גופו של מעשה הרע נדון גם על היותו אץ ברגלים. ובנשים וברגליהם תעכסנה. ואפילו מדקדקת בפסיעותיה לשלח חן התאוה לא ולמד מבתו של ר' חנינא בן תרדיון מה שאירע לה. איסור לפסוע פסיעה גסה בשבת. לפסוע על ראשי עם קדוש. ת"ח המכוין הילוכו לפני היושבים שיעמדו לכבודו וע"ז נאמר זקן ויראת מאלהיך. הולך בפתחא דע"ז ודזנות. ובעשיין לעולם ירוץ אדם לדבר מצוה. ובכלל זה הלוית המת והכנסת כלה. ורבים הם והעתקתי קצת מהשכיחים.

בקשיות עורף, רעתו ידוע ובו נתגנו אבותינו במעשה העגל באמרו והנה עם קשה עורף הוא. וענינו אף שרואה הנזק המגיע אליו מזה. והתועלת בהמנעו ממנו. אינו מחזיר פניו למוכיחו לקבל תוכחתו אך מקשה ומסב ערפו נגדו. וזה מורה רוע תכונתו ושאינו ראוי להמול עליו ככתוב מקשה עורף פתע ישבר ואין מרפא. ובכלל זה מ"ש אם רואה אדם שיסורין באים עליו יפשפש במעשיו. ולא יתלה ח"ו במקרה. כמ"ש ואם תלכו עמי בקרי והלכתי וכו' בחמת קרי. וכמו שפירש הרמב"ם ז"ל ברים הל' תעניות. ובעשיין שיקשה ערפו נגד המסיתים והמדיחים אותו מאחרי ה'. אף שמבטיחים לו שכר רב ועונשים אותו בגוף ונפש כמו שעשו אבותינו בימי השמד. והיא מדה נאוה למאוד ובה התחילו רבותינו בעלי השו"ע. ולא יבוש מפני

ב"א

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן׃
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד)׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר׃

על

אחלי יעקב

דעות). ואמרו שנידון במדור השלישי שבגיהנם. וכן בגמרא קראו לישן תליתאי. אף שאמרו בטעמא דקטיל תלתא בודאי הא והא איתניהו. גם פעולתו גם עונשו גם רפואתו דהוא אורין תליתאה. וזאת תהיה תורת המצורע המוציא שם רע. ביום טהרתו דוקא כדלעיל. ועי' זוהר תזריע (מו ב). ואמרו (פסחים קיח א) כל המספר לה"ר וכו' ראוי להשליכו לכלבים שנאמר לכלב תשליכון אותו. ואמרו שזה טעם אמרם ז"ל בבראשית רבה (פר' פ"ד) בואו ונשסה בו את הכלבים. דייקי מ"ש ויתנכלו אותו להמיתו. יותו יתירא למדרש גז"ש. ובהא ניחא דכתיב אתו כמו עמו כמו שהעיר רש"י ז"ל וקרינן אותו שלא יפול על ויתנכלו מהתפעל. אלא למידרש במה ויתנכלו, וזה להמלתס עליו דלשקול למיטרפסה בהאי עלמא ולא יכרת. כיון שהורגל בתלת מילי שהביא דבתס רעה. ולכן כתיב ויתנכלו בהתפעל שזה אחד מהוראות הבנין הזה שאינו באמתות כמו יש מתעשר ואין כל מתרושש והון רב. הארכתי מעט להועיל. ומאן דחש בכאביה יזיל לבי אסיא ובעיניו יראה מ"ש בראשית חכמה פי"ג וי"ד משער הקדושה באורך וברוחב.

במראית העין, מצות ל"ת התלויות בעין רבות הן. וראשונה שבהן שהזיקה מצוי. היא ההסתכלות בנשים שהחמירו רז"ל עליה במקומות רבים. אמרו שסופו בא לידי עבירה, ונקרא רע שנאמר ועוצם עיניו מראות ברע ומיבעי ליה למינס נפשיה. כל המסתכל באצבע קטנה של אשה כאלו וכו'. ובהיכלות דפקודי אמרו האי סרסורא בישא קאי על קבריה ותבר ליה עינוי וכו' עד דעאלת להאי אתר דאיקרי בור וכמה נחשין ועקרבין אית ביה דכולהו עקצי להאי נשמתא ואחדי ביה ודיינין ליה. וכן איסור להסתכל בבע"ח בשעה שנזקקין זה לזה. איסור להסתכל בפני אדם רשע, ובפני הכועס. מאן דפקח עינוי בשעתא דצלותא. איסור להסתכל בקשת, ובאצבעות כהנים בשעה שנו"כ. אל תפנו אל האלילים. גם בעשיין שנמנע לראות מה שמצוה לראותם. כמו בציצית ואסמכוהו אקרא דוראיתם אותו. מצוה להסתכל ביצירותיו הנפלאות להמשיך על עצמו יראת שמים כמ"ש כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך. מצוה להסתכל בפני רבו כמ"ש והיו עיניך רואות את מוריך. יעוין ס' הרדים ור"ח בפרק ח' משער הקדושה. ודע שבמהס"פ כתוב עוד שחטאנו לפניך במזיד. וליתיה ברמב"ם וברד"א כי כבר זכר בזדון.

בנשך ובמרבית, ידוע חומרו ועונשו. שהמלוה עובר בשש לאוין והלוה בשלש (אף שאין לוקין עליו שניתן להשבון. אבל בדיני שמים נפרעין ממנו על כולם) וכאלו כופר ביציאת מצרים ובאלהי ישראל. (טיו"ד סי' קס) ואין ננער ליום התחיה. (ב"מ ע' ע"ב תוד"ה תשיך) כאלו עשה את כל הרעות והעבירות שבעולם. (שמות רבה פל"א) אין אחד מלמד עליו זכות שנאמר בנשך נתן ומרבית לקח וחי לא יחיה. (שם) ונכסיו מתמוטטין שהוא מן העבירות שעושין פירות שנפרעין ממנו הפירות בעוה"ז והקרן קימת לעוה"ב.

בסתר, ברמב"ם ליתיה וכתוב במקומו **בשיח שפתותינו**. אולי הוא השמטת סופר. כי הוא מסדר על חטא של הקדמונים כמ"ש לעיל. וברד"א איתנהו לתרויהו. ופי' בשיח שפתותינו אף שאינו דברי נבלות פה ולה"ר וליצנות. אך הכל יפצה פיהו. ועובר בעשה ודברת בם ולא בדברים בטלים, וכתב הגר"א ז"ל בביאוריו למשלי (יג ג) המרחיב שפתיו אף שיש לו נפש טובה ועושה מצות הרבה וכמה גדרים. יהיה לו מחיתה לכל על ידי פיו. וכל תשוקתו לדבר מצוה מתבטל ע"י זאת וכו' וכן כתב בעלים לתרופה שלו שכל רגע ורגע שאדם חוסם פיו זוכה בשבילו לאור הגנוז שאין מלאך ובריה יכולים לשער עכ"ל והוא נפלא. ויכלול ג"כ אמרם ז"ל בחגיגה ומגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה קלה שבין איש לאשתו מגידין לו בשעת מיתה. ומ"ש מאן דמשתעי בבי כנישתא לית ליה חולקא וכו'. ומה שדרשו הפסוק הקוטפים מלוח

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:

על

אהלי יעקב

דוחה וימין מקרבת. והוא דחפו בשתי ידים. ואמרם ז"ל בקידושין בעובדא דפלימו גירא בעיניה דשטנא. ובסוכה אמרו ולאו מילתא היא דילמא אתי לאתגרויי ביה. משמע שאין לומר כן.

ביודעים ובלא יודעים. הרד"א פי' ביודעים כמ"ש או הודע אליו חטאתו. ובלא יודעים כמ"ש ולא ידע ואשם. ור"ל הראשון שחייב עליו חטאת והשני אשם תלוי. וכתב הרמב"ן שם בנימוקיו וטעם אשם תלוי מפני שבעליו סבור שאין עליו עונש כי לא נודע לו שחטא מפני זה החמיר עליו בספיקו יותר מודאי והצריכו איל בכסף שקלים ואילו נודע חטאו היה מביא חטאת בת דנקא וכו'. וכ"כ תר"י בפ"ק דברכות. שהוא יותר חמור ע"ש באריכות. ולפ"ז שפיר נקט ביודעים תחלה והדר בלא יודעים מן הקל אל החמור. וכתבו המפרשים שכולל עוד באמרו ביודעים על האדם שיודע ומרגיש בצערו ובבזיונו. ובלא יודעים על הבע"ח דלאו בני דעה נינהו ואמרו צבע"ח דאורייתא. ועוד ביודעים ע"ד שאמרו ז"ל כל מי שיודע לחשוב תקופות ומזלות ואינו חושב עהכ"א ואת פועל ה' לא יביטו וכן כל דבר שהיה בכחו להשיג ולידע ולא ידע. וכמ"ש פלפלת בחכמה צפית במרכבה. ובלא יודעים ע"ד שאמרו במופלא ממך בל תדרש וכו' אין לך עסק בנסתרות. והוא הרס הגבול ונפל ממנו רב. וכולל עוד שאומר על דבר שאין לו בו ידיעה שהוא יודעו. ובזוהר החמירו מאוד בעונשו. ושמעתי בשם גדול אחד שהיה מפרש אמרם ז"ל וכל המרבה דברים מביא חטא. פי' מרבה מגדיל מן רבי המלך. על כל רב ביתו. ר"ל שמגדיל הדברים יותר מערך ידיעתו. וכן אמרו בירושלמי דשביעית בר נש דתנא חדא מכילא והוא אזל לאתר ואינון מוקרין ליה בגין תרתין צריך למימרא בחדא מכילא אנא חכים. אף שהם מטעים את עצמם והוא לא אמר הכי. ועל זה ידוו כל הדווים.

בכחש ובכזב, כתבו חכמי הלשון בהבדלם שכחש יבא על האומר על יש שהוא אין. כמו ותכחש שרה. או מצא אבדה וכחש בה. כחשו בה' ואמרו לא הוא. וכזב יבא על האומר על האין שהוא יש. להמית נפשות אשר לא תמותנה ולהחיות נפשות אשר לא תחיינה בכזבכם לעמי שומעי כזב. ותדבר אלי כזבים דשמשון שאמר על האין יש. ויפה אומר הכזב באחרונה לרוב שמושו בעדות כוזבות שאומר על האין יש. וזהו חומרו שהולך מן הקל אל הכבד. ועוד המכחש טומן הישות והמכזב עושה מאינו ישנו וערכם זה לזה הוא כערך שב ואל תעשה אל עשיית הרע בפועל. והכזב יכלול גם מבטיח ואינו עושה. מן אשר לא יכזבו מימיו. וזה שמושו הרבה במליצות.

בלה"ר, בפ"ק דערכין ובש"ד סוטא הפליגו רז"ל בחומרו ובעונשו. וילפי להו מקראי. ואמרו האומר בפיו גדול מן העושה מעשה. (אונס ענשו חמשים כסף ומוציא ש"ר מאה) לא נחתם גזר דינם של אבותינו במדבר אלא על לה"ר. כל המדבר לה"ר כאילו כפר בעיקר וכו'. נגעים באים עליו שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית וכתיב התם לצמיתות ומתרגמינן לחלוטין. (ר"ל דינו במצורע מוחלט ולא סגי ליה במוסגר) מגדיל עונות עד לשמים וכו' (ר"ל הפגם נוגע במקום גבוה) אמר הקב"ה עליו אין אני והוא יכולין לדור בעולם וכו'. אומר הקב"ה לשר של גיהנם אני עליו מלמעלה ואתה מלמטה נדוננו וכו' (ר"ל רצונו אף שהוא ת"ח ואין אור גיהנם שולט בו כדרז"ל. עון לה"ר שאני. ובעונו ותשלך אמת ארצה ותורתו נדחית. וזהו אני עליו מלמעלה. וכמ"ש במדרש זאת תהיה תורת המצורע הה"ד ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי.) סיפר אין לו תקנה שכבר כרתו דוד ברוה"ק וכו' (ר"ל בתורה לת"ח ובהשפלת דעת לעמי הארץ דקאי לעיל מיניה. רק צריך תשובה גדולה אחר בקשת מחילה מהנעלב) מגדיל עונות כנגד שלש עבירות ע"ז ג"ע ש"ד וכו'. והוא אחד מארבעה דברים שנפרעין מן האדם בעוה"ז והקרן קימת לו לעוה"ב (ירושלמי פאה פ"א). ולה"ר הוא אף שאומר אמת (הרמב"ם פ"ז מהל'

דעות

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתָיִם׃
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע׃

על

אהלי יעקב

שמפנה לבו לבטלה ואינו מהרהר בלבו בד"ת ובמצות התלויות בלב במקום שיכולת בידו. והרי זה מתחיב בנפשו כדתנן באבות. ומצות הרהור ה' ראשונה פתוחה כמ"ש בדניאל.

בוִידוּי פה, ר"ל ולבו בל עמו כמ"ש יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני וכו'. ויכלול ג"כ שמתודה בפרהסיא על חטאיו שבצנעה. וכמ"ש חציף עלי מאן דמפרש חטאיה. שממעט כבוד שמים ח"ו. גם יכלול מניעת הוידוי שהוא מ"ע והתודה.

בחוזק יד, כטעם והנפש אשר תעשה ביד רמה וכו' את ה' הוא מגדף. שפירושו לפי הפשט שמראה בכוונה שאינו ירא את ה'. והוא להכעיס שבלשון חז"ל. וברמב"ם פ"ג מהל' תשובה העושה עבירות ביד רמה כיהויקים בין שעשה קלות בין שעשה חמורות אין לו חלק לעוה"ב ע"ש. ויכלול ג"כ מאן דמגרי יצה"ר אנפשיה שמביא עצמו בחוזק יד לידי עבירה במקום שאין טבעו מכריחו ומעוררו. כטעם ויתמכר לעשות הרע. ויכלול ג"כ מה שאמרו בפ"ק דר"ה ושנתנו חתיתם בארץ חיים זה פרנס המטיל אימה יתירה על הצבור שלא לשם שמים שנמנה שם עם המינין והמסורות וכו' שיורדים לגיהנם ונדונין בה לדורי דורות, ובעשיין ג"כ שהיה יכולת בידו לאפרושי מאיסורא בחוזק יד וכמעשה דרב אדא בר אהבה ראשונים שהיו מוסרים את נפשם וכו'. והוא נמנע ולא עשה. וכן הנמנע מלחזק למי שמחויב להחזיק כגון לעני והחזקת בו וכן לעשיר בעת שנצרך לו, כי גמ"ח הוא בין לעניים בין לעשירים. וכ"ש הנמנע מלהחזיק ביד לומדי ומרביצי תורה דקם ליה ב"מ בארור אשר לא יקים וכו' אף אם הוא בעצמו לומד ובזוהר קרי ליה נבל כי ישבע לחם.

בטומאת שפתים. הפליגו רז"ל בעונשו (שבת לג א) אמרו בעון נבלות הפה צרות רבות וגזרות קשות מתחדשות וכו'. אפילו חותמין עליו גז"ד של שבעים שנה לטובה הופכין עליו לרעה וכו' ומעמיקין לו גיהנם וכו'. ובכלל זה המוציא דבר מגונה מפיו כי ישעיה הנביא אמר איש טמא שפתים אנכי ובודאי לא דבר נבלה אלא איזה דבר שאינו הגון לפי שלמותו. וסביביו נשערה מאוד כתיב. וחזי מאי סליק ליה דשקיל למטרפסיה. ובעשיין ג"כ יכלול מ"ש ליצנותא דע"ז שרי, שרי לבזויי בש"ת.

ביצה"ר, כתבו המפרשים שתכלית בריאת יצה"ר אינה להחטיא את האדם ח"ו. רק הוא להלחם עמו ויתגבר עליו האדם בכחו. ואויבו ישלים אתו ויחדיו יהיו תמים לעבוד עבודת הקודש וכמ"ש בכל לבבך בשני יצריך. ובזוהר לאהפוכי חשוכא לנהורא. ולכל הפחות לאכפיא ליה, כמ"ש בפירוש דבריהם ז"ל צדיק וטוב לו צדיק ורע לו. וכל זה כדי שיאכל מיגיע כפו ולא מנהמא דכיסופא. ובפרט למ"ש ז"ל שהעבודה בתחתונים צורך גבוה וכל הברכות וההשפעות מסורות בידו דוקא. הרי כל הגדולות האלה נעשות רק באמצעות יה"ר ובלעדו לא יצוירו מציאותם. ואם כן אם ירבץ ח"ו תחת משאו מסיתין לו וניסת כסוס כפרד אין הבין הרי תכלית בריאת יצה"ר הוא לשוא. ואולי לזה כיונו באמרם שבזמן התכלית לרשעים נדמה להם כחוט השערה ולצדיקים כהר גבוה. כל אחד כפי פעלו. כי באמת הצדיקים רק על ידו רכשו כל ההרים הגבוהים. צדקתך כהררי אל. ומצד הרשעים אין לו ליצר הרע כי אם תכלית קל הערך מאד כדי שע"י הרשעים יוכרו מעשי הצדיקים כי נשגבו. וזהו כחוט השערה ודאי, אוי לאותה בושה וכו'. והנה זה חטא נורא כללי מוסף על פרטי פרטיו. שהוציא לשוא מפעלות אלהים בארץ. וזהו שחטאנו לפניך ביצ"ר הדא עקתא למה מבריא. ויכלול ג"כ אמרם בסנהדרין יצר תנוק ואשה שמאל

דוחה

ערבית לליל כפור

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאֹנֶס:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהִרְהוּר הַלֵּב:

על

אהלי יעקב

באונס, הענין כשגול ע"מ אוכל בשרים. כי המלאה והשתיה כדת אין אונס בצירי הוא בינוני. או תואר. ופי' באונס, הני דאמרן בהו יהרג ואל יעבור, ואפילו בהנהו דיעבור ואל יהרג חייב ליתן כל ממונו כדי שלא יעבור כדקי"ל באו"ח סי' תרנ"ו. והוא לא כן עשה. ויכלול ג"כ בעשין שעושה המצוה כאלו כפאו שד דוגמת אמרם ז"ל אל תעש תפלתך קבע אלא וכו' וכן הוא הדין בכל המצות שצריך לקיימן בשמחה ככתוב.

בבלי דעת, כמו אשר ירצח את רעהו בבלי דעת. וכתיב וגם וכו' שצריך גלות וכפרה. וכן כל קרבן חטאת. ואשם תלוי בא על ספק שמא חטא להגן עליו מן היסורין. כי על כל פנים אף שהיה בבלי דעת. ועוד שלא לחנם בא החטא על ידו. כי אם הוא בעצמו פתח פתח למכשול כדכתיב והאלהים אנה לידו עי' רש"י שם. ועי' בביאורי הגר"א ז"ל לפסוק ורשעה תסלף חטאת (משלי יג) שפירושו כמ"ש כי כשלת בעונך כלו' מחמת העון אשר כבר עשה מתחלה. הוא מביאהו לידי חטאת שהיא שגגה וכו'. ויכלול ג"כ בעשיין שעושה המצות מצות אנשים מלומדה בלי דעת לשם מי.

בגלוי, יש בו גם עון חילול השם ח"ו מוסף על חטאתו. ואף שהחמירה תורה בגנב יותר מבגזלן. היינו אם מכחיש בידיעת השם ובהשגחתו ועושה עין של מטה וכו'. אבל אם מאמין בזה ועובר יותר גרוע העובר בגלוי מבסתר וכמ"ש ילבש שחורים וכו'. ואמר הכתוב וחטאתם כסדום הגידו ולא כחדו, המורה תוספת יתירה. ובעשיין יכלול שעושה המצוה בגלוי במקום שהיה יכול להצפינה. כדי שיקבל התפארות. אם לא במקום שכונתו לשם שמים כדי שממנו יראו וכן יעשו. וכמ"ש באלקנה ע"פ ועלה האיש ההוא מעירו בדרך שהיה עולה בשנה זו לא היה עולה בשנה האחרת כדי וכו'.

בדעת ובמרמה, עובר עבירה בדעת ומרמה את הבריות שהיה בבלי דעת ובשגגה. וזהו צד' החמור שבגנב מבגזלן. וע"ד שאמרו הרי שהיה זקן עובר לפניו ומעלים עיניו ועושה עצמו כאלו לא ראהו ע"ז נאמר ויראת מאלהיך. ובעשיין יכלול בדעות שהיה בכחו להשיגו ולדעתו ומרמה את עצמו שחושב זה להריסה וראמות לאויל חכמות. ויכלול עוד מה שאמרו לעולם יהא אדם ערום ביראה. והוא נמנע מעשות זאת באמרו שהוא מרמה ולא נכון לעשותו. וז"ש ירמיה שבתך בתוך מרמה. במרמה מאנו דעת אותי. ר"ל נתעלמו במרמה בכל מעבדיהם כאלו שבתם בתוך כלי מלא מרמה. אך בעת הזדמן לפניהם להיות ערום לדבר מצוה ממאנים בזה, באמרם שהם לא יסבלו את המרמה. ובזה' פירשו מ"ש הנביא מחמס יעקב אחיך תכסך בושה. ר"ל מחמס שעשה לך יעקב אחיך שבא במרמה ועשה כמה תחבולות עד שלקח בכורתך לזכות לעבודתי שהעבודה היתה בבכורים. גם את הברכות האלקיות שיהא לו יכולת לעבדני. מהשתדלותו זאת תכסך בושה. והוא כתוב בו ויבז עשו את הבכורה.

בהרהור הלב, כמ"ש הרהורי עבירה קשים מעבירה, ר"ל פוגמים בו יותר מגוף המעשה. מפני שההרהור הוא בחלק הרוחניות שבו ופוגם ברוח שמשכנו בלב. והחטא עצמו פוגם בנפש. וכמ"ש ונפש כי תחטא. והוא כערך הקלקול בדעות לקלקול במדות שהראשון יותר קשה. כמו שהאריכו בזה בספרי היראה. ויש הרהור שנענש עליו ג"כ כמו מחשבת ע"ז דכתיב למען תפוש בית ישראל בלבם. ומחשבה שעושה פירות וזולתם שמנו חכמים. ובעשיין

שמפנה

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָּל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמָּךְ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

על

אהלי יעקב

אתה יודע, נראה שהוא הנזכר בשילהי יומא בוידוי של יוה"כ. מאי אמר אמר רב אתה יודע רזי עולם. ונ"ל שהיה מיוסד בא"ב משולש. ונשאר בידינו שריד במעט רק שלשה בתים הראשונים המתחילים באות א'. ומתחיל בתבת אתה ככל שאר תפלות קדמונות וכמו שכתבתי כס"ד בבאורי לסדר עבודה אתה כונת ע"ש. והבית מה נאמר לפניך יושב מרום וכו' הוא פתיחה לשלשולי אתה יודע באתה יודע. וקצת ממנו נזכר ברעיא מהימנא פ' משפטים (קי"ז א) ובג"ד מצלן ישראל ביה בצלותא דילהון אתה חופש כל חדרי בטן וכו'. ועי' עוד בילקוט יונה (רמז תק"ן) בתפלת יונה כמה לשונות ממנו.

אתה יודע רזי עולם, רז היא מלה ארמית. וכל רז לא אניס לך. ופירושו סוד שלא נתגלה מעולם. ותעלומה תפול גם על הנגלה בזמן מן הזמנים ונעלם אחרי כן. ורזי עולם כולל כל הכחות והסגולות הטמונים בכל הישות אשר לא נגלו מעולם. ואומר רק אתה הוא היודעם בשלמותם. וממילא אתה יודע תעלומות סתרי כל חי, שהעלימו והסתירו כל חי אחרי היותם גלוים. והטעם הוא על העונות כלשון עלומינו למאור פניך לדעת קצת. **אתה חופש כל חדרי בטן,** הטעם על המחשבות וההרהורים שאין מי יודעם זולת החושב. אתה חופש אחריהם לדונם ולבערם. שפעל חפש הבא במובן החקירה הוא לקחת הדבר ההוא. ויחפש בגדול, אחפש את ירושלים, ר"ל לבער הרע שבה. וזה הרבה. והנה זה הוא על הלאוין בחינת סור מרע. ואמר אחריו גם על העשין בחינת ועשה טוב, שאתה רואה כליות ולב. ר"ל אם היה עשית הטוב והתורה והמצוה בהזמנה ועצה המיוחסת לכליות יועצות. ובחשק ושמחת הלב. **אין כל דבר** וכו', כצ"ל וכן הוא ברוקח וברמב"ם וברד"א. ובק"כ השמיטו מלת כל. שהוקשה להם הדיוק אין כל נעלם. אבל קצת אפשר שנעלם. והרי הוא כמחזיק ידי המכחישים בידיעתו ית' הפרטים. ואין צורך למחקו כי פירושו אין שום דבר נעלם. כמו ולרש אין כל. והכתוב אומר לא יפלא ממך כל דבר. **נעלם ממך** וכו', כתבו שיש שתי בחינות בהשגחה אלקית כענין מלכותא דארעא. או בידיעה בדבר רוחני או בראיה בפעולות גשמיות. כמ"ש ידעתי את מכאוביו שבלבו, וגם ראיתי את הלחץ אשר וכו'. ועל הבחינה הראשונה אמר אין דבר נעלם ממך. ועל השניה אמר ואין נסתר מנגד עיניך.

על חטא, כתב בשבלי הלקט עיקר וידוי על חטא הוא בסימן **אר"ש זס"ג**. אונס רצון שגגה זדון סתר גלוי. אבל האריכו בו וסדרוהו בא"ב עכ"ל. וכן הוא בסדר רע"ג רק בשנוי הסדר **מ"ש ס"ג א"ר** ובתוספת ביודעים ובלא יודעים. ועי' בשאלתות דרא"ג סי' קס"ז. והנוסח שבחמס"פ הוא כפי הרמב"ם בסדר תפלותיו. והרד"א בקצת שנוים. ובמחא"ש הוא בא"ב כפול ועי' טור סי' תר"ז. והמנהיג (הלכות יוה"כ סי' נז) קורא אותו וידוי רבתי.

באונס

הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ. וְהַמְרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכֹל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב (יִהְיֶה) בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם:

וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים. וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם אָמֵן:

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נָאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשֶּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

קַדְּשֵׁנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. תֵּן חֶלְקֵנוּ בְּתוֹרָתֶךָ. שַׂבְּעֵנוּ מִטּוּבֶךָ. שַׂמַּח נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ. וְטַהֵר לִבֵּנוּ לְעָבְדְּךָ בֶּאֱמֶת. כִּי אַתָּה יְהוָֹה אֱלֹהִים אֱמֶת. וּדְבָרְךָ מַלְכֵּנוּ אֱמֶת וְקַיָּם לָעַד: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ לַעֲוֹנוֹתֵינוּ וְלַעֲוֹנוֹת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וּמַעֲבִיר אַשְׁמוֹתֵינוּ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה מֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ מְקַדֵּשׁ (השבת ו) יִשְׂרָאֵל וְיוֹם הַכִּפּוּרִים:

רְצֵה יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן. וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר נוֹדֶה לְךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם.

הטוב

אהלי יעקב

קדשנו במצותיך, ואפילו בשחל בשבת אין אומרים רצה נא במנוחתנו. שאין שייך מנוחה בענוי. (מג"א סי' תרי"ט סק"ז) תן חלקנו בתורתך, כן הוא הנוסחא בסדר רע"ג וברמב"ם וברד"א ובטור. ובק"ג הנו' שים חלקנו בתורתך. ונוסח תן נראה נכון שכן הוא לשון המשנה באבות פ"ה. ועוד שסימה כל דהוא משמע כדאיתא במנחות (כ"ט ב') גבי שמן ולבונה. ובדברי תורה הרחב פיך ואמלאהו כתיב. כן מצאתי כתוב בספר גדול אחד. ובזה פירש הפסוק וכל מדוי מצרים הרעים לא ישימם בך. ר"ל אפילו כל דהוא. ונתנם בכל שונאיך. כדי נתינה. וכן בתפלה אומרים ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת. אבל לעצמנו אנו מבקשים ושים חלקנו עמהם. ונכון. ודברך מלכנו אמת וכו', עי' במ"ש בס"ד בביאורי לתפלת ר"ה. ובמחא"ש איכא תוספת סמוך לחתימה מעין החתימה והוא. כי אתה סלחן לישראל ומחלן לשבטי ישרון בכל דור ודור. ומבלעדיך אין לנו מלך מוחל וסולח. ברוך וכו'. וכן הוא בסדר רע"ג ע"ש. וקשת קשה לנוסחאות דידן שאין אומרים מעין החתימה סמוך לחתימה. ועי' ברד"א. ואולי קדשנו במצותיך חשיב ליה סמוך לחתימה. וברמב"ם החתימה היא רק מקדש ישראל ויוה"כ. והנו' מוחל וסולח לעונותינו כו' איתיה ברד"א ובסדר רע"ג.

אתה

עִירֶךָ וְזִכְרוֹן מָשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדֶּךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ. לִפְלֵיטָה לְטוֹבָה לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּיוֹם השבת הזה וביום הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לְרַחֵם בּוֹ עָלֵינוּ וּלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זָכְרֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה. וּפָקְדֵנוּ בוֹ לִבְרָכָה. וְהוֹשִׁיעֵנוּ בוֹ לְחַיִּים טוֹבִים. בִּדְבַר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים. חוּס וְחָנֵּנוּ וַחֲמוֹל וְרַחֵם עָלֵינוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אָתָּה:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ בִּכְבוֹדֶךָ. וְהִנָּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרֶךָ. וְהוֹפַע בַּהֲדַר גְּאוֹן עֻזֶּךָ. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אַרְצֶךָ. וְיֵדַע כָּל פָּעוּל כִּי אַתָּה פְעַלְתּוֹ. וְיָבִין כָּל יְצוּר כִּי אַתָּה יְצַרְתּוֹ. וְיֹאמַר כֹּל אֲשֶׁר נְשָׁמָה בְאַפּוֹ. יְהוָֹה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה:

קדשנו

אהלי יעקב

או"א מלוך כו'. נזכר בה"ג הלכות ר"ה ובסדר רע"ג בתפלת ר"ה ובתניא רבתי סי' ע"ג בשם רב פלטוי גאון. ושם כתוב ואפילו יחיד צריך לומר בכל תפלותיו מלוך על כל העולם כלו בכבודך וכן מצאתי בשם רב יהודה גאון ורב כהן צדק. ובטור סי' תקפ"א בשם רב משה גאון. ובסי' תרי"ט שבספרד נוהגין לומר גם ביוה"כ מלוך. וכ"כ המנהיג הביאו הרד"א שגם ביוה"כ צ"ל מלוך וכו'. **על כל העולם כלו**, כן הוא הגי' בהרבה מהראשונים. וכן נראה מדברי הטור סי' תקפ"ב. אמנם הלבוש העיר שהוא שפת יתר לומר כל וכלו. והט"ז תירץ דלא תימא רובו ככולו. ועי' באחרונים הביאו שנמצא כלשון הזה בדרז"ל הרבה ובפסוק כי כל העדה כולם קדושים. ועי' בסד"א מערכת ר"ה סי' ג' אות א' באריכות. ובודאי מאן דאמר הכי נמי לא משתבש. והר"ב ישועות יעקב ז"ל פירש בו פי' נאה ומתקבל. שהכונה הוא לפי שמלכי בו"ד אינם מושלים בכל. יש שמושל בממונו לגבות ממנו מסים וארנוניות ואינו מושל בגופו לשעבד בו. ויש שמושל גם בגופו אבל אינו מושל על חייו להמיתו וכל שכן על חיים הנצחיים שלו שהוא נשמתו אין כח בבו"ד למשול בו. ואנו ממליכים להבורא ית"ש על כל העולם בכללות. וגם כולו ר"ל על כל החלקים שיש בכל אחד מהנבראים בממונו בגופו בחייו ובנשמתו. עכת"ד ונכון. **והנשא על כל הארץ**. עפ"ה הנשא שופט הארץ. **ביקרך**, פירש הרד"א בחסדך. כדכתיב מה יקר חסדך. ויש לו מקום גם בשפת אמת. **והופע בהדר גאון עוזך**. עפ"ה אל נקמות הופיע. מפני פחד ה' ומהדר גאונו. והיא גבורה ממותקה שתתגלה בביאת גואל צדק ב"ב. כי הדר הוא נצח ענף החסד כידוע. **וידע כל פעול** כו', פי' הרמ"ק על עולם העשיה. **ויבין כל יצור** על עולם היצירה. כי עד שם סביב רשעים יתהלכון. צו לצו קו לקו ומשם ואילך זעיר שם זעיר שם. **ויבין כל יצור**, צור היו"ד בקמץ. כ"כ הראב"ע בספר הצחות. **ויאמר כל אשר נשמה באפו** וכו', פי' הרד"א שר"ל אפילו הרשעים שאין בהם מצות כי אם הנשמה שבאפם בלבד יאמרו על כרחם ה' אלהי ישראל מלך וכו'. והוא עפ"ה (ישעיה ב) חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא. ונראה שכל הענין מדבר על ימות המשיח שיגיע היום המקווה כנ"ל.

קדשנו

וַתִּתֶּן לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה אֶת יוֹם (השבת הזה ואת יום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. אֶת יוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. אֶת יוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. לִמְחִילָה וְלִסְלִיחָה וּלְכַפָּרָה. וְלִמְחוֹל בּוֹ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ בְּאַהֲבָה. מִקְרָא קֹדֶשׁ זֵכֶר לִיצִיאַת מִצְרָיִם:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מְחוֹל לַעֲוֹנוֹתֵינוּ בְּיוֹם (השבת הזה וביום) הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. בְּיוֹם סְלִיחַת הֶעָוֹן הַזֶּה. בְּיוֹם מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה. מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ. כָּאָמוּר אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מוֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר: וְנֶאֱמַר מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ. שׁוּבָה אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ. וְנֶאֱמַר כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. יַעֲלֶה וְיָבֹא יַגִּיעַ יֵרָאֶה וְיֵרָצֶה וְיִשָּׁמַע וְיִפָּקֵד. וְיִזָּכֵר זִכְרוֹנֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַיִם

עירך

אהלי יעקב

מלכנו לעבודתך, לעבוד עבודה קשה וכובד מלחמה בשמירת שס"ה לאוין הם ועשיהם, וכנגד ורצית בנו אמר המדרגה היותר גבוהה **ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת**, כמ"ש כי שם ה' נקרא עליך. ומה תעשה לשמך הגדול. ורצית בנו, השי"ת דגושה מדין אתי מרחיק:

ותתן וכו', **את יום סליחת העון הזה את יום מקרא קדש הזה.** כן הוא במחס"פ (ובמחא"ש ליתיה) והוא על פי סדר רע"ג ורד"א. ופי' הרד"א שהוא עש"ה וסלחת לעוננו ולחטאתנו (ר"ל אף דביוה"כ כפרה כתיבא ביה נקט לשון זה. לפי שביוה"כ הראשון היה גמר סליחת עון העגל שבו ניתנו לוחות אחרונות.) ואין לומר את יום טוב מקרא קדש הזה. כי אינו יום טוב. רק את יום מקרא קדש הזה ככתוב מקרא קדש יהיה לכם עכ"ל. **למחילה ולסליחה ולכפרה**, כן הוא הסדר בסרע"ג וברד"א ובד"מ סי' תרי"ט בשם מנהגים. ועי' פירושם בסדור השל"ה בשם הרמ"ק ז"ל. ועי' במ"ש לקמן בביאורי לאבינו מלכנו. **ולמחול בו את כל עונותינו באהבה**, המג"א בסי' תרי"ט סק"ז כתב בשם הלבוש שאין לומר באהבה. ובנוסחאות שלנו ישנו ע"פ הרד"א. ונראה שהוא ע"ש הכתוב ארפא משובתם אוהבם נדבה, שהמחילה בעצמה היא באהבה שזדונות נעשו כזכיות בתשובה מאהבה כדרז"ל בסוף יומא. והיותר קרוב שמלת באהבה נמשכת על ותתן לנו וכו'. וכפל המלה הוא בעבור הפסקת הענין במילוע ארוך. כמו וכרות עמו הברית לתת את ארץ הכנעני וכו' לתת לזרעו. והיו הדם אשר תקח מן היאור והיו לדם ביבשת. ערמב"ן שם הביא דוגמאות הרבה. ודע שהרבה נוסחאות הראשונים ליתא באהבה קמא. **זכר ליציאת מצרים.** שבר"ה בטלה עבודה מאבותינו במצרים. ויוה"כ נמי איקרי ר"ה. ואולי גמר הביטול הוה ביוה"כ. כדאמרינן גבי שילוח עבדים ביובל.

או"א מחול וכו', כן הוא הסדר ברד"א בתחלה מחול ואח"כ יעלה ויבא. אבל ברמב"ם ורוקח ובטור סי' תרי"ט הוא בהפך בתחלה יעלה ויבא ואח"כ מחול, וע"ש בטור מנהגים שונים בזה:

ערבית לליל כפור

בְּדִבְרֵי קָדְשְׁךָ. יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

קָדוֹשׁ אַתָּה וְנוֹרָא שְׁמֶךָ. וְאֵין אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדֶיךָ. כַּכָּתוּב וַיִּגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט. וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה בְחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים. אָהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ בָּנוּ. וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת. וְקִדַּשְׁתָּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וְקֵרַבְתָּנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קָרָאתָ׃

ותתן

אהלי יעקב

אתה הוא. וכתב שצ"ל ותמלוך אתה ה' אלהינו, וכן הוא בסדר רע"ג ובכלבו. ועי' בהגהת של"ה באריכות לקיים נוסחתנו ותמלוך אתה הוא ה' אלהינו מהרה כו'. ועי' תקונים תנ"ה. **בהר ציון משכן כבודך**. שזה בית המקדש כבוד השכינה. ואח"כ **בירושלים עיר מקדשך**. כן הוא הנו בכל המחזורים וכמש"ה. וכלה"כ כי מלך ה' צבאות בהר ציון ובירושלים. אבל הרמ"ק בזכ"ש כתב שעיקר בירושלים עירך ובהר ציון משכן כבודך. ע"ש הטעם. **ככתוב בדברי קדשך**. בכתובים שנכתבו ברוח הקודש. והיא נקראת דבר כידוע. **לדור ודור**. בבחינה שהוא אלהי ציון ימלוך לדור ודור. ועי' במה שכתבתי לעיל בביאור לדור ודור המליכו. ועד כאן הוא הרחבה על מלת המלך ומכאן ואילך על מלת הקדוש שחותמין המלך הקדוש. **קדוש אתה ונורא שמך**, נזכר בספרי וזאת הברכה פסקא ב'. משמע שכן היה נוסח ברכה שלישית בכל ימות השנה. **ונורא שמך** מדתו של יעקב שהברכה השלישית כנגדו כידוע וכמ"ש והקדישו את קדוש יעקב (עי' מגילה י"ז ב'), נקרא נורא. מה נורא המקום הזה. **המלך הקדוש**. פי' הרד"א לפי שמראה מלכותו על בני העולם ששופט אותם בימים אלו. על כן חותמין המלך הקדוש. ויזהר לומר שתיהן בה"א ועי' בדינים:

אתה בחרתנו, גם פה סדר מעלות הוא מונה. **אתה בחרתנו**, כדכתיב כי בך בחר, ויבחר בכם, כי יעקב בחר לו יה. וזה הרבה. ומפני שהבחירה הוא מן הזולת שאין לך בקבוץ הזה טוב ממנו. על כן בוחר בו. ויצויר שאינו אוהבו. כמ"ש (איוב לו) כי על זה בחרת מעוני. לכן אמר **אהבת אותנו**, כדכתיב ואהבת עולם אהבתיך. וזולתו רבים. ובזה תבין הברכה, הבוחר בעמו ישראל באהבה. וגם האהבה יצויר אולי אינו לרצון לו. והוא כאהבת המלך את הכפרית שחשק בה. לכן אמר **ורצית בנו**, כדכתיב כי רוצה ה' בעמו, והם נגד השלשה שזכר לעיל צדיקים ישרים חסידים. צדיקים נקראים גם מצד היותם נערכים בערך אחרים. כמו שאמרה הצרפית לאליהו באת אלי להזכיר את עוני. ופירש"י עד שלא באת היו שוקלים מעשי ומעשי עירי והייתי ראוי לנס משבאת אלי לא נחשבתי לכלום כו'. וכן חמשים צדיקים בתוך העיר. אף שאינם צדיקים באמת רק בתוך העיר. בערכם הם צדיקים. וצדיק תמים דנח יש שדרשוהו לגנאי, בדורותיו היה צדיק ואלו היה בדורו של אברהם ומשה לא היה נחשב לכלום. וישרים שעובדים אותו מאהבה בלי פניה, אוהב אותם כמים הפנים. וכמ"ש מישרים אהבוך. וחסידים המתחסדים עם קונם הוא רוצה בהם ומתכבד מהם. כמ"ש משל לנשיא שמהלך וזקנים מהלכים לפניו. הם עיילי בלא בר. שעבודתם צורך גבוה. וכנגדם אמר עוד שלשה אחרים. והם כתולדה היוצא מאב. כנגד בחרתנו מכל העמים אמר **ורוממתנו מכל הלשונות**, שנתן לנו את תורתו וכמ"ש סלסלה ותרוממך. אף שבשבעים לשון נאמרה כדאיתא בשבת, אבל עוזה של תורה ומכמוניה וגנזי סתריה לא נתנה אלא בלשון הקודש ולנו לבדנו כמ"ש ה' עוז לעמו יתן. לא עשה כן כו'. על כן אמר מכל הלשונות וכנגד אהבת אותנו אמר **וקדשתנו במצותיך**, ברמ"ח מצות עשה המוסיפים קודשה. וקרבתנו

מלכנו

וּבְכֵן צַדִּיקִים יִרְאוּ וְיִשְׂמָחוּ. וִישָׁרִים יַעֲלֹזוּ. וַחֲסִידִים בְּרִנָּה יָגִילוּ. וְעוֹלָתָה תִּקְפּוֹץ פִּיהָ. וְהָרִשְׁעָה כֻּלָּהּ כֶּעָשָׁן תִּכְלֶה. כִּי תַעֲבִיר מֶמְשֶׁלֶת זָדוֹן מִן הָאָרֶץ:

וְתִמְלוֹךְ אַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מְהֵרָה עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. בְּהַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ. וּבִירוּשָׁלַיִם עִיר מִקְדָּשֶׁךָ. כַּכָּתוּב

בדברי

אהלי יעקב

העולם. ואולי הכונה על קיסר ופלגי קיסר שזכרו באגדת חלק. שהנילחון יהא ע"י פלגי קיסר. על כן אצמיח קרן לדוד שהוא הנמשך בקרן ושעליו אמרה חנה רמה קרני בה':

ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלזו כו', על שם הכתוב בסוף מזמור יאמרו גאולי ה'. יראו ישרים וישמחו וכל עולה קפצה פיה. והרחיב הפרטים צדיקים ישרים חסידים. ממטה למעלה. צדיקים שעושים הכל כפי הדין. ישרים שעושים בלי שום פניה. עיניהם רק ישר יחזו לעושיהם. חסידים לפנים משורת הדין. ומסדורו נראה סיוע לפירש"י סוף פ"ק דתעניות ההא דאמרינן התם הכל לאורה ואין הכל לשמחה (עי' פי' רגמ"ה שם דלא כרשב"א) שנאמר אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. שפירש ישרים עדיפי מצדיקים. ולפ"ז שמחה עדיפא מאורה של צדיקים. ופה אנו מבקשים שהצדיקים יזכו לשמחה ג"כ אחרי אור הנרמז ביראו דתמן אור. וישרים יעלוזו. יזכו לעליזה שהיא אחר השמחה הפנימית להראות בגלוי. כמ"ש בירמיה כי תשמחו כי תעלזו שוסי נחלתי. וחסידים ברנה יגילו. עש"ה וחסידיה רנן ירננו וכתיב אף גילת ורנן. והנה רנה הוא כפה רננת הלוים מסטרא דגבורה. וכמ"ש בתפלה אברהם יגל יצחק ירנן. כל חד בדרגיה. ובגאולה שניהם יחדו הוא מיתוק הדין. אגלא שם הגבורה כדלעיל אותיות אגלא, כדכתיב נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם. מדת הדין. וזהו ברינה יגילו. ולהם יאתה. כמ"ש אחד מעיר ושנים ממשפחה. אחד מעיר מזכה כל העיר. ועי' פרק לולב וערבה משמע נמי שלש מעלות הם בכללם. א' דמסתכלי באספקלריא שאינה מאירה. ב' דמסתכלי באספקלריא המאירה. ג' דעיילי בלא בר פי' בלא רשות. ונרמזו בפסוק קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו. קטן דמסתכלי באס"מ בסוד המאור הקטן. וגדול הוא דמסתכלי באספקלריא המאירה בסוד המאור הגדול. ועבד חפשי מאדניו הוא שאדניו ית"ש נתן לו חופשה ליכנס בלא בר. וכמ"ש הר"ב אור החיים בפ' בחוקותי. והנה לפי זה נקט בצדיקים דמסתכלי באס"מ יראו. לפי ששם הראיה. כמ"ש רז"ל ישעיה אמר ואראה את ה' כו' כאן באס"מ. ומשם ולמעלה כתיב כי לא יראני האדם. והבן. וכנגדם זכר תלת דרגין בקליפה. עולתה שהיא הקליפה הדקה הקרובה אל הקדושה. שלכן נקראת עולתה מל' עליה. תקפץ ותסתום פיה שלא תקטרג ולא תינק החלב משדי האם. והרשעה כלה היא שפחה בישא נוקבא. כעשן הוא הזכר. וכמ"ש הרמ"ק בזו"ש. והרשעה בלה, בק"נ וכל הרשעה כלה. לפי הפשט י"ל ע"ד שכתב הט"ז מלוך על כל העולם כלו דלא תימא רובו ככולו. אמנם במס"ח וכזו"ש הנו' והרשעה כלה. והרשעה, רי"ש בחירק כמו זאת הרשעה דזכריה שדרשו רז"ל על יצה"ר והוא שם דבר או שם התואר לנקבה. ושני הפירושים צודקים כי בכלות הכלה המתוארה בה. המרומזות במלת כלה של אחריה כפי המסורת. כלה הרשע בעלם. בעשן, עי' פרמ"ג יש אומרים בבי"ת כלה"כ כלו כעשן כלו. ויש אומרים בכ"ף. וכן הנקוד יש מנקדין הבי"ת או הכ"ף בסגול ויש מנקדין בשבא. וכל אחד נותן טעם לדבריו. ובמעשה רב כתוב שצריך לומר בכ"ף ובסגול. תכלה, ל' בסגול כמשפט. ובק"נ בקמץ והא נמי לא משתבש. כי כן נמצא ג"כ כד הקמח לא תכלה, בקמץ. כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, הוא מה שכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. ופי' הארץ העליונה ארץ חפץ. ששם אחיזתם כמ"ש רגליה יורדות מות. ואמר ממשלת בסוד אמרם ז"ל שכינה בגלות:

ותמלוך אתה הוא ה' אלהינו. כן הוא הנו' ברד"א ובתולעת יעקב ובמס"ח ובזו"ש. והרשב"ץ בתשובה ח"ג סי' קפ"ד גמגם בזה על דרך הפשט שלא יכון לומר ותמלוך

אתה

עֹז בְּיָדֶךָ וּגְבוּרָה בִּימִינֶךָ. וְשִׁמְךָ נוֹרָא עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ:
וּבְכֵן תֵּן כָּבוֹד לְעַמֶּךָ. תְּהִלָּה לִירֵאֶיךָ. וְתִקְוָה טוֹבָה לְדוֹרְשֶׁיךָ.
וּפִתְחוֹן פֶּה לַמְיַחֲלִים לָךְ. שִׂמְחָה לְאַרְצֶךָ. שָׂשׂוֹן לְעִירֶךָ.
וּצְמִיחַת קֶרֶן לְדָוִד עַבְדֶּךָ. וַעֲרִיכַת נֵר לְבֶן יִשַׁי מְשִׁיחֶךָ בִּמְהֵרָה
בְּיָמֵינוּ:

וכבן

אהלי יעקב

ולעבדו שכם אחד. וכבר רמז זה ישעיה באמרו לכו ונעלה. משמע שיהא להם עלוי אחר וגהר אגודה אחת, יש מנקדין אחת בסגול וקמץ ויש מנקדין בשני פתחין. ועי' של"ל ופרמ"ג. והנכון בסגול וקמץ כי רוב המוכרתים באו כן וכמ"ש הראב"ע ביסוד המספר. וכן הוא בשער הכוונות. שהשלטן. גם זה יש מנקדין הש' והט' בקמץ, שם דבר שלטנות. ויש מנקדין הש' בחירק והט' בחולם כנקוד ואין שלטון ביום המות. לפניך. לא נמצא עם השלטנות, ואפשר ירמוז על מלך המשיח דכתיב ביה (דניאל) וליה יהב שלטן כו' שלטנה שלטן עלם. על כן לפניך. עומד ומשמש מיום שהלבנון נופל יצא חוטר מגזע ישי כדרשתם ז"ל. וזכר זה בכאן לפי שהוא סבה שיעשו האומות רצונו ית'. ככתוב בישעיה והוכיח ישפט. עוז בידך וגבורה בימינך, עפ"ה תעוז ידך תרום ימינך. ותרגומו תעשן ידך למפרק עמך תרום ימינך ':שכללא בית מקדשך. כמו שהוא הסדר בתפלה קבוץ גליות והדר בנין ביהמ"ק השלישי הנקרא בית אלהי יעקב. על כן אחריו ושמך נורא. שהוא יעקב שאמר מה נורא המקום הזה. וכן בתפלה הגדול הגבור והנורא שהם חג"ת אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב. ושניהם בו' עץ החיים מדתו. וזהו שאמר בקרנים (מאמר ג') אילן שפי בשלישי בסדורים בשמונה עשרה, הכוונה על תפלת י"ח, שנתוסף בו אות ו' עץ החיים. והר"ב דן ידין ז"ל לא דק בזה ע"ש. ואמר ושמך נורא שהוא היחוד. כי שמך ידוע שהיא כנס"י ומה תעשה לשמך הגדול, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד:

ובכן תן כבוד, בנוסח זה יש בו כ"ז תבות חוץ מתבת ובכן. וצ"ל ותקוה טובה כדי לפרש השאלה. (מש"ח וכן הוא בסה"פ להרמב"ס). **כבוד לעמך**. בק"נ תן כבוד ה' לעמך. אבל בסדר רע"ג וברמב"ס ובכוזרי מאמר ג' סי' מ"ד וברד"א ובמש"ח ובזב"ש להרמ"ק הנו' הוא כבוד לעמך כמו במחזורים שלנו. **כבוד לעמך תהלה ליראיך**, עפ"ה כבודי לאחר לא אתן ותהלתי לפסילים. והוא ממטה למעלה. כבוד להמון עם. **תהלה** ליראי ה' שעבדו בבחינת סור מרע הבא מיראה. להם נאוה תהלה שהוא בפה והוא יותר מכבוד. לפי שכבשו הר גבוה. ולא עוד אלא שמקטרגין על ביטולו. שאין להם עוד מי להלחם בו להרבות כבוד שמים. וזהו לשון הספידא הנזכר בפרק החליל. הם יהוללו בפה. וכמ"ש שם ואף הקב"ה תמה עמהם שנאמר כה אמר ה' צבאות כו' גם בעיני יפלא. **ותקוה טובה לדורשיך**, הם דורשי ה' בבחינת ועשה טוב. הבא מאהבה הגדולה מיראה מילתא זוטרתא לגבה. שיתן להם תקותם. חלב רב בשדי האם. אחרי שיהא להם יכולת לינק במדה מרובה. שעיקר השכר הוא לעשיין ופירש מן העבירה נותנין לו השכר כעושה מצוה. בכ"ף הדמיון. כי עיקר השפע ורבוי האורות הוא מצד המעשה כידוע. **ופתחון פה למיחלים לך**. הם גרי הצדק הנלוים על בית יעקב. שיתן להם פתחון פה על המונים אותם בראותם שלא נכזבה תוחלתם. וכמו שכללם בברכת על הצדיקים. כדכתיב מפני שיבה תקום והדר וכי יגור אתך גר. **שמחה לארצך וששון לעירך**, כתבו המפרשים בהבדלי שמחה וששון, שהשמחה הוא שמחת הנפש בפנימיותו. וששון הוא סימנים חצונים שעושה להראות השמחה. יעוין בפ' ישעיה ל"ב להגאון הרמ"ל ז"ל. והנה הסימנים החיצונים יראו ביחוד על ציון וירושלים ככתוב בפסוקי ישעיה ויחזקאל. על כן אמר וששון לעירך. והסדר הוא כי א"י נבחרה בתחלה מכל הארצות והדר הרים ממנו תרומה את ירושלים עיר הקודש. **וצמיחת קרן לדוד עבדך** כו', עפ"ה שם אצמיח קרן לדוד ערכתי נר למשיחי. וטעם הקרן על נצחונו שינצח את גוג ומגוג. ככתוב בהם עמים ינגח. ונר על הזמן שנאמר בו והיתה מנוחתו כבוד שיאיר נרו לכל

העולם

וּבְכֵן יִתְקַדַּשׁ שִׁמְךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:
וּבְכֵן תֵּן פַּחְדְּךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל מַעֲשֶׂיךָ. וְאֵימָתְךָ עַל כֹּל מַה שֶּׁבָּרָאתָ. וְיִירָאוּךָ כָּל־הַמַּעֲשִׂים. וְיִשְׁתַּחֲווּ לְפָנֶיךָ כָּל הַבְּרוּאִים. וְיֵעָשׂוּ כֻלָּם אֲגֻדָּה אֶחָת. לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם. שֶׁיָּדַעְנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהַשִּׁלְטוֹן (נ״א שֶׁהַשָּׁלְטָן) לְפָנֶיךָ.

עוז

אהלי יעקב

שנאמר והיתה לה' המלוכה. והיה ה' למלך על כל הארץ כו'. והכל תלוי בנו כי לנו מצוה שתמליכוני. ועל זה סובב ובכן ובכן כו'. ואנו מבקשים סייעתא דשמיא. ובכן, תרגום ואז. ונמצא ובכן אבוא אל המלך. שפירושו ג"כ ואז. כי אז ישמש גם לעתיד. ובחרו בזה לרמז שם ע"ב מנין בכ"ן כמ"ש הטור וב"י ואסתר באה אל המלך בכח ע"ב שעות שבשלשת ימי התענית. ע"כ אמרה ובכן אבוא:

ובכן יתקדש כו', בנוסח זה יש הוספה במחא"ש. אבל בכתבי האריז"ל ובס' הרמ"ק הנו' הוא רק ובכן יתקדש שמך ה' אלהינו על ישראל עמך כמו שהוא במחס"פ. ע"פ האריז"ל צריך לומר ארבע פעמים ובכן. ובכן יתקדש כנגד אברהם שקדש שמו ית'. והוא כמנין ע"ב אותיות דויסע יסר חסד. ובכן תן פחדך כנגד פחד יצחק כנגד ע"ב דויבוא הפוך גבורה. ובכן תן כבוד כנגד יעקב שאמר בשכמל"ו כנגד ע"ב דויט יסר רחמים. ובכלל רי"ו אותיות מנין גבור"ה הנמתקת. ובכן צדיקים כנגד דוד רגל רביעי כולל יסוד ומלכות צדיק וצדק. ע"כ צדיקים בלי רבים. וכנגד ע"ב שמות הבנויות מכל הנ"ל. סדור רי"ע (ופע"ח פ"ז משער ר"ה וע"ש ישוב למה שבזוהר פ' וישלח לא נזכר אלא ג' ובכן):

ובכן תן פחדך כו' כפי כתבי האריז"ל יש בו מ"ב תבות כנגד שם מ"ב שהוא בגבורה. חוץ מתבת ובכן. ולכן אין לומר כמו שידענו. וידלג תבת כמו. ומרן בב"י קיים לומר כמו שידענו ע"ש. ונראה שתפלה זו היא על האומות. ע"ד שבעים פרי החג. שהיו מקריבים בעדם לטובתם. אחר שבקש על ישראל בהקודמת בכללות. יסד בזו גם על האומות. שיגיע היום המקווה ויכירו גם הם אלהותו ית' והשגחתו ויעשו רצונו בלבב שלם. הנה כתיב ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. ים הוא העמק בית קבול המים איננו שוה בעמקו. רק שטחו העליון הנראה לעינים הוא שוה. להורות אף כי מלאה הארץ דעה את ה, בכללות, אבל לא לכלם בשווי. רק לכל אחד כפי הכנתו והזמנתו קודם חול השפע האלהי על כל בשר. וכפי בית קבולו שהזמין קודם למעשה. ודין זה נוהג בין בישראל בין בעמים. והנה גם הם לא כל אפיא שוין. וכמ"ש במנחות מצור ועד קרטיגנא מכירין את ישראל ואת אביהם שבשמים כו'. ואמרו במכילתא הביאו רש"י ז"ל בפסוק תפול עליהם אימתה ופחד. אימא על הרחוקים ופחד על הקרובים. עי' רד"א שנעלם ממנו זה. כי אימה היא מגדולת האיום אף שלא יצויר ממנו נזק. ופחד היא שמפחד פן יגיע לו ממנו נזק. והוא מקרובי פח ופחת. והנה האומות המכירים עתה אלהותו ית' ואימתו עליהם, אנו מתפללים עליהם. שיזכו להתקרב ופחדו אל ה' ואל טובו. וזהו **תן פחדך כו' על כל מעשיך**. אמר מעשיך בכנוי לו ית' על ההשיבות שמכירים אלהותו. כמו במצרים אחר שזכו לומר ה' הצדיק, הודו במציאות ובהשגחה, אמר עליהם מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה. ואותם שאינם מכירים כלל עתה אלהותו ית', אנו מתפללים עליהם שיזכו לכה"פ להשיג אימתו בריחוק מקום. וזהו **ואימתך על כל מה שבראת**. אף שאין להם יחוס בידיעתך רק מצד מה שהם ברואיך. ואחרי חול השפע האלהי רוח ממרום. יראוך מעצמם כל המעשים הקרובים וישתחוו לפניך כל הברואים הרחוקים. כי היראה היא מדרגה יותר גדולה מהשתחויה שהשתחויה היא רק בחצוניותו ובנגלהו. והיראה בלב. והם הכתובים בישעיה ונהרו אליו כל הגוים כו' ויורנו מדרכיו ונלכה בארחותיו. מעצמם בלי כפיה. ואח"כ אנו מתפללים עליהם שיזכו למדרגה יותר גבוהה, שיעשו כולם אגודה אחת לעשות רצונך בלבב שלם. כדכתיב

ולעבדו

וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דּוֹמֶה לָּךְ מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה:

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמָן זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים. וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְחַיֵּה הַמֵּתִים:

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה:

לְדוֹר וָדוֹר הַמְלִיכוּ לָאֵל כִּי הוּא לְבַדּוֹ מָרוֹם וְקָדוֹשׁ:

ובכן

אהלי יעקב

(סי' תקפ"ב). וכתב השל"ה ד' חיים שבמטבע זה הם כנגד ד' זמני מיתה שזכר דוד. חי ה' כי אם ה' יגפנו או יומו יבא ומת או במלחמה ירד ונספה. א' מחמת חטא שנתחייב ומת קודם שני הדור, וזהו ה' יגפנו. ב' מיתה טבעית, זהו יומו יבא ומת. ואנו מבקשים כמ"ד זכה מוסיפין לו. ג' במלחמה ונהרג מידי בעל בחירה. ד' ונספה ע"ד ויש נספה בלא משפט. ואנו מתפללין על כולם. וכנגד ד' זמנים הנזכרים ביוצר של שבת זכרנו לחיים בעוה"ז מלך חפץ בחיים בעוה"ב ששם החפץ העליון. כתבנו בספר חיים לימות המשיח ככתוב כל הכתוב לחיים בירושלים. למענך אלהים חיים לתחיית המתים שהוא נמנע ע"פ הטבע כי אם למענו ית' עכת"ד בהוספת תבלין. **אתה גבור לעולם אדני**, ר"ת אגל"א. שם של גבורה היוצא מר"פ ברכת יעקב ליהודה. אתה גור לא אוסרי. ומפסוק ותאמר גם לגמליך אשאב. וכן ר"ת יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף אויביך עולה כן. כמ"ש ר' בחיי. ומה שכתב עוד שם כי משפט הגימ"ל להיות דגושה. פי' לטעמים השם הזה הוא מ"י אינגלא מנין אד"ם. כמ"ש הפרדס שער פרטי השמות. והדגש משלים. ולכן אתה גבור צ"ל הג' דגושה נגד הדקדוק. וכ"כ הטע"ז. **מכלכל**. בגמאום ויכלכל כו' לפי הטף. כי כך היא המדה. **ומי דומה לך**, דומה ד' דגושה מדין מפסיק. ולמ"ד לך ג"כ דגושה מדין דחיק. **מי כמוך** כו', בנוסח זה יש בו ה' תבות בטור ובכתבי האריז"ל והרמ"ק. ובסדור הרי"ע נגד ח' הויות ני' יצחק, שהברכה היא במדתו. ול"ה אותיות כמנין שם הגבורה הרמוז בר"ת תחלת הברכה. **זוכר יצוריו**, כו' הענין כי בר"ה נדונין גם כל הנשמות העתידות לחזור בגלגול. וזוכר אותם ברחמיו ית'. להחזירם לחיים להחיותם בעוה"ז. וזהו דוגמת תחית המתים ע"כ נקבע במחיה (שער הכונות) ויונעם לפי זה הפסוק שהביא הטור. ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב. שנתקן נוסח זה כנגדו. ופי' ויזכור להחיותם ברחמיו. כי רוח הולך ולא ישוב בטבע. **לדור ודור המליכו לאל כי הוא לבדו מרום וקדוש**, כן הוא הנו' בסדר רע"ג וכרד"א ובסדור הרמ"ק ובס' הרנ"ש כ"י ובמש"ח יש בו ט' תבות. וה' המליכו בפתח כי הוא צווי. והנה עולם הוא הזמן הנצחי. ויפול גם על קודם הבריאה ואחרי כבלות הכל. בהיות הברואים נעלמים בכח המקור ב"ה. כדכתיב זה שמי לעולם. על שם הוי"ה ב"ה. שאין לשם זה התלות בנבראים. כי פירושו היה הוה ויהיה. ורמז לדבר לעלם כתיב. וזה זכרי על שם אדני הנזכר בפי עבדיו. הוא שם המצטרף ואין אדון בלא עבד. על כן לדור ודור בזמן שיש דור. ועי' גנת אגוז, ופה אנו באים לקיים. אמרו יתעלה (ר"ה ט"ז א') שתמליכוני עליכם. ר"ל לעורר הרצון העליון שיקבל המלוכה. ומלך הוא שם המצטרף. שיחיה העולמות ויקרא מלך. על כן אמר לדור ודור המליכו לאל. שיהא דור ודור. ולשון **המליכו** בצווי קשה למי מצוה. ולא נמצא בתוך התפלות כמוהו. ולולא דמסתפינא הוה אמינא שהוא רשות לחזן. לאמרו קודם ההוספות. ואומר כנגד הקהל המליכו לאל. ועי' מט"מ סי' קנ"ד כתב וניהגין לומר ואמרו אמן אפילו יחיד. ובשם ר"י החסיד שמעתי שאומרו לנגד המלאכים המצווים לשמרו. ע"ש עוד גבי ברכו. ואפשר שהוא ע"ד מ"ש במלאכים ונותנין רשות זה לזה. גם פה בהיות הענין נורא מאוד כל אחד אומר לחברו המליכו. ועיקר המכוון הוא שיבא היום שידעו הכל כי הוא לבדו מרום וקדוש. ויתוקן רק בזמן הגאולה כ"ב

שנאמר

אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים קֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת. וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה:

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים. מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם:

אַתָּה גִּבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. וּמוֹרִיד הַטָּל. מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים סוֹמֵךְ נוֹפְלִים וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים.

ומקים

אהלי יעקב

זכרנו, מה שמוסיפין בתפלת ר"ה ויוה"כ בשלש ראשונות זכרנו ומי כמוך ובכן. ובשלש אחרונות וכתוב ובספר, לא נזכרו בתלמודים, רק בדברי הגאונים ז"ל. עי' טור וב"י סי' תקפ"ב. וכתב הרא"ש שמתקנת הגאונים הם. אבל נזכרו רובם בזוהר ובתקונים ובמסכת סופרים. ובזוהר בשלח (נב א) אמרו בפירוש. אשכחנא ברזא דא בתקיעתא (דרב בבבל. כ"ה בהגהת הרח"ו ז"ל ובתולי"ע) דרב המנונא סבא תלת ובכן ובכן ובכן לקבל הני תלת כו'. ומוכרחים אנו לומר שהנוסח הוא קדמון והיה סברת יחיד. והגאונים תקנו לקבעו בתפלה לרכים. לפי מה שראו בחכמתם צורך הזמן. ועי' ברכ"י סי' תקפ"ב. ופלא בעיני דשביק מר לחימנותיה הכא ולא זכר מספרי הזוהר ע"ש ושוב מצאתי בס"ד בתשובת הגאונים הנקי' שערי תשובה סי' רצ"ז תשובה לרב האי גאון וז"ל וששאלתם בתפלת ר"ה כמה אינון ובכן ובכן. תקונא דא דפרישו רבנן קדמאי והיינו בתקיעתא דרב דאתא רב וחידש לון ובכן ובכן ובכן אתתקינו תלתא ולא יתיר. ומאן דאמר יתיר טעות כו'. והני תלתא אית בהו מילין טמירין דאתמסרו לחכימין. ואתון לחזנין אזהירו לון ללא למימר יתיר ולא אתחזו לון עכ"ל. ומצאתי סיוע לסברתי ג"כ מדברי הריטב"א בחידושיו לר"ח (לב א) אהא דתנן סדר ברכות אומר אבות וגבורות כו' כתב וז"ל דמתניתין קתני מה שהוא בחיוב ולומר דאומר ג"ר וג' אחרונות כדרכו ואין צריך יותר שאין זכרנו ומי כמוך מעכבין ולפי שהיו נוהגין לאומרן הוצרך התנא לומר כך כו' ע"ש.

זכרנו, כתב הטור יש במטבע זה י"א תבות כנגד כו'. וכן כתב במס"ח שיש בו י"א תבות. ובכל יום מעשי"ת יכוין בתיבה אחת. וביוה"כ יכוין אלהים חיים. וע"ש בב"י עוד נוסחאות אחרות ובסדר רע"ג הנז' הוא כמו שהביא הב"י בשם הר"י גיקאטליא בשערי אורה. ועתה נתפשט המנהג כמו שהוא בטור ובכתבי האריז"ל. ובמדינות שנוהגים לומר כפי שאר הנוסחאות אין למחות בידם כי כל אחד יש לו על מי לסמוך, וכתב עוד במס"ח שיש בו מ"ח אותיות. נראה דגרים כתבנו בספר חיים ולא וכתבנו בספר החיים, וכן כתב הרב חיי"א. אבל בסדור השל"ה והרי"ע ובסדור הרב הוא וכתבנו בספר החיים והוו נ' אותיות כנגד נ' שערי בינ"ה ג' חיים עם הכולל. וכתב עוד הטור שיש בו ס"ח אותיות כמנין חיים, והוא תמוה. ומרן ב"י בקש חשבונות רבים ואמר מר דשנויי דחיקי נינהו. והיה אפשר לומר שכוונת הטור מ"ש ויש בהם ר"ל במטבע זכרנו ובמטבע וכתוב לחיים בין שניהם ס"ח אותיות כי בזכרנו יש בו מ"ח כדלעיל. ובוכתוב אין בו כי אם כ' אותיות בלא תבת טובים. כי כן היה נוסחת הקדמונים וכן בסרע"ג. וכלל שניהם יחד שהם בקשת החיים. אבל מי כמוך אינו אלא שבח בעלמא שהוא זוכר יצוריו ברחמים לחיים. ודוק בלשון בה"ג שהביא הטור שם. זכרנו. כתבנו. צ"ל הז' והכ' בקמץ חטף ושו"א אחריהם (מג"א). לחיים, ל' בשבא נגד הדקדוק פתח הידיעה. דלא לישתמע לא חיים

סי'

קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם. מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ עָנוּ שִׁירָה בְּשִׂמְחָה רַבָּה. וְאָמְרוּ כֻלָּם. מִי כָמֹכָה בָּאֵלִים יְהוָה. מִי כָּמֹכָה נֶאְדָּר בַּקֹּדֶשׁ נוֹרָא תְהִלֹּת עֹשֵׂה פֶלֶא: מַלְכוּתְךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ רָאוּ בָנֶיךָ עַל הַיָּם יַחַד כֻּלָּם הוֹדוּ וְהִמְלִיכוּ וְאָמְרוּ יְהוָה יִמְלֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד: וְנֶאֱמַר כִּי פָדָה יְהוָה אֶת יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק מִמֶּנּוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה גָּאַל יִשְׂרָאֵל:

הַשְׁכִּיבֵנוּ אָבִינוּ לְשָׁלוֹם וְהַעֲמִידֵנוּ מַלְכֵּנוּ לְחַיִּים טוֹבִים וּלְשָׁלוֹם. וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת שְׁלוֹמֶךָ וְתַקְּנֵנוּ מַלְכֵּנוּ בְּעֵצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ מְהֵרָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. וְהָגֵן בַּעֲדֵנוּ. וּפְרוֹשׂ עָלֵינוּ סֻכַּת רַחֲמִים וְשָׁלוֹם. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה הַפּוֹרֵשׂ סֻכַּת שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְעַל יְרוּשָׁלָיִם. אָמֵן:

אם חל בשבת מוסיפין זה:

וְשָׁמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת אֶת הַשַּׁבָּת לְדֹרֹתָם בְּרִית עוֹלָם: בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אוֹת הִיא לְעוֹלָם כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת וַיִּנָּפַשׁ:

וכשחל בחול מתחיל מכאן:

כִּי בַיּוֹם הַזֶּה יְכַפֵּר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכֹּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי יְהוָה תִּטְהָרוּ:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא וְאִמְרוּ אָמֵן:

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ:

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם. אֱלֹהֵי יִצְחָק. וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא.

אל

לְדַבֵּר בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזוּזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:
לְמַעַן יִרְבּוּ יְמֵיכֶם וִימֵי בְנֵיכֶם עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
יְהֹוָה לַאֲבֹתֵיכֶם לָתֵת לָהֶם כִּימֵי הַשָּׁמַיִם עַל־הָאָרֶץ:
וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל־כַּנְפֵי
בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל־צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־
מִצְוֺת יְהֹוָה וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תָתוּרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם
וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: לְמַעַן תִּזְכְּרוּ
וַעֲשִׂיתֶם אֶת־כָּל־מִצְוֺתָי וִהְיִיתֶם קְדֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם:
אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
לִהְיוֹת לָכֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם:

וחוזר הש״ץ לבדו יְהֹוָה אֱלֹהֵיכֶם אֱמֶת: ואין צריך לחזור ולומר אמת

אֱמֶת וֶאֱמוּנָה כָּל זֹאת וְקַיָּם עָלֵינוּ. כִּי הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵין
זוּלָתוֹ. וַאֲנַחְנוּ יִשְׂרָאֵל עַמּוֹ. הַפּוֹדֵנוּ מִיַּד מְלָכִים. הַגּוֹאֲלֵנוּ
מַלְכֵּנוּ מִכַּף כָּל עָרִיצִים. הָאֵל הַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ. הַמְשַׁלֵּם
גְּמוּל לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ. הַשָּׂם נַפְשֵׁנוּ בַּחַיִּים וְלֹא נָתַן לַמּוֹט
רַגְלֵנוּ. הַמַּדְרִיכֵנוּ עַל בָּמוֹת אוֹיְבֵינוּ וַיָּרֶם קַרְנֵנוּ עַל כָּל
שׂוֹנְאֵינוּ: הָאֵל הָעֹשֶׂה לָנוּ נְקָמָה בְּפַרְעֹה. אוֹתוֹת וּמוֹפְתִים
בְּאַדְמַת בְּנֵי חָם. הַמַּכֶּה בְעֶבְרָתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרָיִם. וַיּוֹצֵא
אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם לְחֵרוּת עוֹלָם. הַמַּעֲבִיר בָּנָיו בֵּין
גִּזְרֵי יַם סוּף. וְאֶת רוֹדְפֵיהֶם וְאֶת שׂוֹנְאֵיהֶם בִּתְהוֹמוֹת טִבַּע.
רָאוּ בָנִים אֶת גְּבוּרָתוֹ. שִׁבְּחוּ וְהוֹדוּ לִשְׁמוֹ. וּמַלְכוּתוֹ בְּרָצוֹן

וּמִצְוֹתֶיךָ וְחֻקּוֹתֶיךָ לְעוֹלָם וָעֶד. כִּי הֵם חַיֵּינוּ וְאֹרֶךְ יָמֵינוּ.
וּבָהֶם נֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה: וְאַהֲבָתְךָ וְחֶמְלָתְךָ לֹא תָסוּר מִמֶּנּוּ
לְעוֹלָמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אוֹהֵב אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל:

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ יְהוָה אֶחָד:

ואומרים בקול רם בָּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד:

וְאָהַבְתָּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ
וּבְכָל־מְאֹדֶךָ: וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר
אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם עַל־לְבָבֶךָ: וְשִׁנַּנְתָּם לְבָנֶיךָ וְדִבַּרְתָּ
בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתֶךָ וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ וּבְשָׁכְבְּךָ
וּבְקוּמֶךָ: וּקְשַׁרְתָּם לְאוֹת עַל־יָדֶךָ וְהָיוּ לְטֹטָפֹת בֵּין
עֵינֶיךָ: וּכְתַבְתָּם עַל־מְזֻזוֹת בֵּיתֶךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ:

וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוֶּה
אֶתְכֶם הַיּוֹם לְאַהֲבָה אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּלְעָבְדוֹ
בְּכָל־לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם: וְנָתַתִּי מְטַר־אַרְצְכֶם
בְּעִתּוֹ יוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ וְאָסַפְתָּ דְגָנֶךָ וְתִירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ:
וְנָתַתִּי עֵשֶׂב בְּשָׂדְךָ לִבְהֶמְתֶּךָ וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ:
הִשָּׁמְרוּ לָכֶם פֶּן־יִפְתֶּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וַעֲבַדְתֶּם
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם: וְחָרָה אַף־יְהוָה
בָּכֶם וְעָצַר אֶת־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־יִהְיֶה מָטָר וְהָאֲדָמָה לֹא
תִתֵּן אֶת־יְבוּלָהּ וַאֲבַדְתֶּם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר יְהוָה נֹתֵן לָכֶם: וְשַׂמְתֶּם אֶת־דְּבָרַי אֵלֶּה עַל־
לְבַבְכֶם וְעַל־נַפְשְׁכֶם וּקְשַׁרְתֶּם אֹתָם לְאוֹת עַל־יֶדְכֶם
וְהָיוּ לְטוֹטָפֹת בֵּין עֵינֵיכֶם: וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת־בְּנֵיכֶם

ואומרים הקהל בלחש

ישתבח ויתפאר שמו של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא שהוא ראשון והוא אחרון ומבלעדיו אין אלהים: יהי שם יהוה מברך מעתה ועד עולם: ומרומם על כל ברכה ותהלה:

קהל וחזן **בָּרוּךְ יְהוָה הַמְבֹרָךְ לְעוֹלָם וָעֶד:**

יכוין לקבל תוספת קדושת יו"ט על חמש בחינות נשמתו. בה' תיבות שיש בברוך ה' המבורך לעולם ועד. ע"ד זה. ברוך נפש ה' רוח המבורך נשמה לעולם חיה ועד יחידה.

בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בִּדְבָרוֹ מַעֲרִיב עֲרָבִים. בְּחָכְמָה פּוֹתֵחַ שְׁעָרִים. וּבִתְבוּנָה מְשַׁנֶּה עִתִּים. וּמַחֲלִיף אֶת הַזְּמַנִּים. וּמְסַדֵּר אֶת הַכּוֹכָבִים בְּמִשְׁמְרוֹתֵיהֶם בָּרָקִיעַ כִּרְצוֹנוֹ. בּוֹרֵא יוֹמָם וָלָיְלָה. גּוֹלֵל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ. וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר. הַמַּעֲבִיר יוֹם וּמֵבִיא לָיְלָה. וּמַבְדִּיל בֵּין יוֹם וּבֵין לָיְלָה. יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ: בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ הַמַּעֲרִיב עֲרָבִים:

אַהֲבַת עוֹלָם בֵּית יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ אָהָבְתָּ. תּוֹרָה וּמִצְוֹת חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים אוֹתָנוּ לִמַּדְתָּ. עַל כֵּן יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּשָׁכְבֵנוּ וּבְקוּמֵנוּ נָשִׂיחַ בְּחֻקֶּיךָ. וְנִשְׂמַח וְנַעֲלוֹז בְּדִבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ

ומצותיך

אהלי יעקב

ערבית שכתב וכורע בברכו וזוקף בשם. ונראה שממנו מקור דברי הכלבו. וכן מצאתי בספרי המקובלים הקדמונים. במערכת האלהות סו"פ י"ד ובספר הקנה בכונת הקדושה והתפלה. כתבו ג"כ כשאומר ברכו ישוח ראשו. ונראה אף שאין לכרוע מטעם הנ"ל אבל לשוח ולכוף ראשו בעי לצאת ידי הגדולים הנ"ל. שאין זה כריעה. ועי' מג"א סי' קי"ג ס"ק ג' וסי' קכ"ה סק"א. וכל זה לחזן האומר ברכו את כו'. אבל להקהל אין לכוף כלל כדמשמע מדברי הגדולים הנ"ל שזכרוהו רק גבי חזן. וכן כתב בשעהכ"ו שם, ישתבח כו', בטור הנוסחא יתברך וישתבח. ובסדור הרי"ע כתוב שנוסח זה יש בו ל"ה תבות וכ"כ הרוקח. והוא משונה מהנוסחא שלפנינו, ובתשובת רש"ל סי' ס"ד עוד נו"א. ועי' הרד"א כתב שרב עמרם ורבינו סעדיה והרמב"ם ז"ל לא כתבוהו. ועי' במש"א. ועי' לבוש ומג"א סי' כ"ז שנהגו לאמרו בעוד שהש"ץ מאריך בניגון, אבל בשעה שאומר התבות אסור לומר כלום. אלא צריך לכוין ולשמוע. ולכן אם אין הש"ץ מאריך כל כך בניגון אלא בחיתוך האותיות אין לאמרו כלל. ברוך ה' המבורך לעולם ועד, עי' א"ר סי' כ"ב הביאו הפרמ"ג שם. הטעם למה הקהל אומרים המבורך כיון שאמרו ברוך ה', ובתולעת יעקב כתב אנו מברכים להקב"ה בחמש תבות על שמחזיר לנו נשמתנו הנקרא בחמש שמות כך ראיתי במדרש רות. הביאו השל"ה בסדורו והמט"מ סי' ע"ז. וכתב הפרמ"ג שהש"ץ יכול לענות אמן על מה שאמרו הקהל ביהל"ו. כיון שעדיין לא ברך הוא רק אמר ברכו. אבל בש"ע של הרב סי' קנ"ב כתב שאין לש"ץ לענות אמן אחר הקהל כיון שהוא אומר תיכף אחריהם ביהל"ו ע"ש. וכן אחר הש"ץ שאמר ביהל"ו אין צריך לענות אמן. וכ"כ החי"א כלל י"ח. ובביאורי ברכות ק"ש תמצא בתפלת ערבית לראש השנה.

לליל כפור

ואח"כ אומר החזן בקול רם כ"פ ימלוך. ומחזירין הספרים להיכל ואומרים מזמור לדוד הבו:

יִמְלֹךְ יְהוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ:

מִזְמוֹר לְדָוִד הָבוּ לַיהוָה בְּנֵי אֵלִים הָבוּ לַיהוָה כָּבוֹד וָעֹז: הָבוּ לַיהוָה כְּבוֹד שְׁמוֹ הִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַדְרַת קֹדֶשׁ: קוֹל יְהוָה עַל הַמָּיִם אֵל הַכָּבוֹד הִרְעִים יְהוָה עַל מַיִם רַבִּים: קוֹל יְהוָה בַּכֹּחַ קוֹל יְהוָה בֶּהָדָר: קוֹל יְהוָה שֹׁבֵר אֲרָזִים וַיְשַׁבֵּר יְהוָה אֶת אַרְזֵי הַלְּבָנוֹן: וַיַּרְקִידֵם כְּמוֹ עֵגֶל לְבָנוֹן וְשִׂרְיֹן כְּמוֹ בֶן רְאֵמִים: קוֹל יְהוָה חֹצֵב לַהֲבוֹת אֵשׁ: קוֹל יְהוָה יָחִיל מִדְבָּר יָחִיל יְהוָה מִדְבַּר קָדֵשׁ: קוֹל יְהוָה יְחוֹלֵל אַיָּלוֹת וַיֶּחֱשֹׂף יְעָרוֹת וּבְהֵיכָלוֹ כֻּלּוֹ אֹמֵר כָּבוֹד: יְהוָה לַמַּבּוּל יָשָׁב וַיֵּשֶׁב יְהוָה מֶלֶךְ לְעוֹלָם: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

ואומר החזן:

שׁוּבָה לִמְעוֹנָךְ. וּשְׁכוֹן בְּבֵית מַאֲוָךְ. כִּי כָל פֶּה וְכָל לָשׁוֹן יִתְּנוּ הוֹד וְהָדָר לְמַלְכוּתָךְ: וּבְנֻחֹה יֹאמַר שׁוּבָה יְהוָה רִבְבוֹת אַלְפֵי יִשְׂרָאֵל: הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם:

תפלת ערבית

אין אומרים קדיש בליל יוה"כ קודם והוא רחום כמ"ש בשיורי, כיון שאין אומרים מזמורים כבשאר הלילות אין אומרים קדיש. (של"ל. ועי' שדה חמד מע' יוה"כ סי' ב' אות ד' תמה על זה למה לא תקנו לומר איזה מזמור מעניינא דיומא ויאמרו אחריו קדיש כמו שנוהגין בכל ימות השנה בין בחול בין בשבתות וי"ט. ובפרט שיש לתמוה לפי מנהגנו שאומרים מזמור לדוד הבו כשמכניסין ס"ת להיכל למה א"א קדיש. והביא דברי הר"ב בתי כנסיות והלק"ט שנתן קצת טעם לדבר. ולבסוף כתב שאינו טעם מספיק. ושבחברון תובב"א ובק"ק בית אל שבירושת"ו אומרים חצי קדיש והוא רחום וברכו ע"ש) ומה שאומרים והוא רחום נזכר בהמנהיג ועי' במט"א סי' תרי"ט.

וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ:

חזן **בָּרְכוּ אֶת יְהוָה הַמְבֹרָךְ:**

ישתבח

אהלי יעקב

ברכו מה שנוהגין לכרוע בברכו לא נזכר בשו"ע. ועי' שער הכולל פרק ז' שכתב שלא נמצא זה רק בכל בו שכתב וכורע בברכו וזוקף בשם. ושרב אחד מצא גם בס' שושן סודות שכתב כשאומר ברכו ישוח ראשו. והטעם כי הוא רוצה להמשיך השפע למדת את שהיא המלכות כו', ע"ש שהאריך אי שפיר למיעבד הכי. ובפרט לסברת הגר"א ז"ל בביאוריו (סי' ק"ג סק"י) דאין להוסיף כלל על הכריעות כו'. אבל כמה שקבעו אפי' אינה בתפלת י"ח אין לכרוע, דהא אפילו הכורע בהודאה של ברכת המזון והלל הרי זה מגונה עכ"ל. ואני מצאתי עוד במחזור ויטרי בתפלת

ערבית

מְנוּחָה נְכוֹנָה בִּישִׁיבָה עֶלְיוֹנָה. תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׁכִינָה. בְּמַעֲלַת קְדוֹשִׁים וּטְהוֹרִים. כְּזוֹהַר הָרָקִיעַ. מְאִירִים וּמַזְהִירִים. וְחִלּוּץ עֲצָמִים. וְכַפָּרַת אֲשָׁמִים. וְהַרְחָקַת פֶּשַׁע. וְהַקְרָבַת יֶשַׁע. וְחֶמְלָה וַחֲנִינָה. מִלִּפְנֵי שׁוֹכֵן מְעוֹנָה. וְחוּלָקָא טָבָא. לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא שָׁם תְּהֵא מְנָת וּמְחִיצַת וִישִׁיבַת נֶפֶשׁ הַשֵּׁם הַטּוֹב (פלוני) רוּחַ יְהוָֹה תְּנִיחֶנּוּ בְּגַן עֵדֶן. דְּאִתְפְּטַר מִן עַלְמָא הָדֵין כִּרְעוּת אֱלָהָא מָרָא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יְרַחֵם עָלָיו. וְיָחוֹס וְיַחְמוֹל עָלָיו. מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יַסְתִּירֵהוּ בְּצֵל כְּנָפָיו וּבְסֵתֶר אָהֳלוֹ. לַחֲזוֹת בְּנוֹעַם יְהוָֹה וּלְבַקֵּר בְּהֵיכָלוֹ. וּלְקֵץ הַיָּמִין יַעֲמִידֵהוּ. וּמִנַּחַל עֲדָנָיו יַשְׁקֵהוּ. וְיִצְרוֹר בִּצְרוֹר הַחַיִּים נִשְׁמָתוֹ. וְיָשִׂים כָּבוֹד מְנוּחָתוֹ. יְהוָֹה הוּא נַחֲלָתוֹ. וְיִלָּוֶה אֵלָיו הַשָּׁלוֹם. וְעַל מִשְׁכָּבוֹ יִהְיֶה שָׁלוֹם. כְּדִכְתִיב יָבֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הוֹלֵךְ נְכוֹחוֹ. הוּא וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹכְבִים עִמּוֹ בִּכְלַל הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

השכבה לאשה

קודם השכבה יאמר פסוקים אלו:

אֵשֶׁת חַיִל מִי יִמְצָא וְרָחוֹק מִפְּנִינִים מִכְרָהּ: שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיּוֹפִי אִשָּׁה יִרְאַת יְיָ הִיא תִתְהַלָּל: תְּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ וִיהַלְלוּהָ בַשְּׁעָרִים מַעֲשֶׂיהָ:

רַחֲמָנָא דְּרַחֲמָנוּתָא דִּי לֵהּ הִיא וּבְמֵימְרֵיהּ אִתְבְּרִיאוּ עָלְמַיָּא עַלְמָא הָדֵין וְעַלְמָא דְאָתֵי וּגְנַז בֵּיהּ צַדְקָנִיּוֹת וַחֲסִידָנִיּוֹת דְּעַבְדָן רְעוּתֵיהּ וּבְמֵימְרֵיהּ וּבִיקָרֵהּ וּבְתוּקְפֵּיהּ יֵאמַר לְמֵיעַל קָדָמוֹהִי דוּכְרָן נֶפֶשׁ הָאִשָּׁה הַכְּבוּדָה וְהַצְּנוּעָה וְהַנִּכְבֶּדֶת מָרַת (פלונית) רוּחַ יְהוָֹה תְּנִיחֶנָּה בְּגַן עֵדֶן דְּאִתְפְּטָרַת מִן עַלְמָא הָדֵין כִּרְעוּת אֱלָהָא מָרֵא שְׁמַיָּא וְאַרְעָא. הַמֶּלֶךְ בְּרַחֲמָיו יָחוֹס וְיַחְמוֹל עָלֶיהָ. וְיִלָּוֶה אֵלֶיהָ הַשָּׁלוֹם וְעַל מִשְׁכָּבָהּ יִהְיֶה שָׁלוֹם. כְּדִכְתִיב יָבֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם הוֹלֵךְ נְכוֹחוֹ. הִיא וְכָל בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל הַשּׁוֹכְבוֹת עִמָּהּ בִּכְלַל הָרַחֲמִים וְהַסְּלִיחוֹת וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

וכפני האבלים אומרים אלו הפסוקים אחר ההשכבה:

בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה יְהוָֹה אֱלֹהִים דִּמְעָה מֵעַל כָּל פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל הָאָרֶץ כִּי יְהוָֹה דִּבֵּר: יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שׁוֹכְנֵי עָפָר כִּי טַל אוֹרוֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל: וְהוּא רַחוּם יְכַפֵּר עָוֹן וְלֹא יַשְׁחִית וְהִרְבָּה לְהָשִׁיב אַפּוֹ וְלֹא יָעִיר כָּל חֲמָתוֹ: יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ:

לליל כפור

ומברך לקהל.

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה. וְכָל הַקְּהִלּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת הוּא יְבָרֵךְ אֶת כָּל הַקָּהָל הַקּוֹדֶשׁ הַזֶּה. גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים. הֵם. וּבְנֵיהֶם. וּנְשֵׁיהֶם. וְתַלְמִידֵיהֶם וְכָל אֲשֶׁר לָהֶם. מַלְכָּא דְעָלְמָא הוּא יְבָרֵךְ יָתְכוֹן. וְיִזְכֵּה יָתְכוֹן. וְיִשְׁמַע בְּקוֹל צְלוֹתְכוֹן. תִּתְפָּרְקוּן וְתִשְׁתֵּזְבוּן מִכָּל צָרָה וְעָקְתָא. וִיהֵי מֵימְרָא דַיהֹוָה בְּסַעַדְכֶם. וְיָגֵן בַּעַדְכֶם. וְיִפְרוֹשׂ סֻכַּת שְׁלוֹמוֹ עֲלֵיכֶם. וְיִטַּע בֵּינֵיכֶם אַהֲבָה וְאַחֲוָה שָׁלוֹם וְרֵעוּת. וִיסַלֵּק שִׂנְאַת חִנָּם מִבֵּינֵיכֶם. וְיִשְׁבּוֹר עוֹל הַגָּלוּת מֵעַל צַוָּארֵיכֶם. וִיקַיֵּם בָּכֶם מִקְרָא שֶׁכָּתוּב יְהֹוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יוֹסֵף עֲלֵיכֶם כָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וִיבָרֵךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם. וְיִכְתָּבְכֶם בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

ואח"כ מברך לחתנים:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲבוֹתֵינוּ אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה הוּא יְבָרֵךְ וְיִשְׁמוֹר וְיִנְצוֹר וְיַעֲזוֹר אֶת הַשֵּׁם הַטּוֹב הֶחָתָן הַמְפוֹאָר יָקָר וְנַעֲלָה כְּבוֹד רַבִּי פלוני

לחתן תורה הַנִּבְחַר לְהַשְׁלִים תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ:

לחתן בראשית הַנִּבְחַר לְהַתְחִיל תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ:

מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִשְׁמְרֵהוּ וִיחַיֵּהוּ. וּמִכָּל צָרָה וָנֶזֶק יַצִּילֵהוּ. וִיחַתְּמֵהוּ הָאֵל בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

יש מקומות שנוהגין לומר קודם שמכניסין ס"ת להיכל. אשכבתא לשכבי. ונודרין צדקה עבורם. ועי' בב"י וד"מ סוף סי' תרכ"א שגם המתים צריכים כפרה ועל כן נקרא יום הכפורים בלשון רבים ר"ל לחיים ולמתים. ויש למתים זכות בנתינת החיים צדקה בעבורם.

השכבה לאיש

לאדם גדול אומרים קודם ההשכבה פסוקים אלו

וְהַחָכְמָה מֵאַיִן תִּמָּצֵא וְאֵיזֶה מְקוֹם בִּינָה: אַשְׁרֵי אָדָם מָצָא חָכְמָה וְאָדָם יָפִיק תְּבוּנָה: מָה רַב טוּבְךָ אֲשֶׁר צָפַנְתָּ לִּירֵאֶיךָ פָּעַלְתָּ לַחוֹסִים בָּךְ נֶגֶד בְּנֵי אָדָם: מַה יָּקָר חַסְדְּךָ אֱלֹהִים וּבְנֵי אָדָם בְּצֵל כְּנָפֶיךָ יֶחֱסָיוּן: יִרְוְיֻן מִדֶּשֶׁן בֵּיתֶךָ וְנַחַל עֲדָנֶיךָ תַשְׁקֵם: ע"כ

טוֹב שֵׁם מִשֶּׁמֶן טוֹב וְיוֹם הַמָּוֶת מִיּוֹם הִוָּלְדוֹ: סוֹף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יְרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו שְׁמוֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: יַעְלְזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד יְרַנְּנוּ עַל מִשְׁכְּבוֹתָם:

מנוחה

אם התלמיד אומי. הרב יכיל למעבד ההרה. ואם נדר או נשבע בן. דאיהו ו׳ דלא יפרוק לה אלא דתהא בגלותא עד זמנא ידיעה ונדר או שבועה איהו בי״ה דאנון חכמה ובינה. ואיהו אתחרט הה תלת בני נשא יכלין למפטר ליה: ואינון תלת אבהן לעילא לקבלייהי. ואם לא התחרט. אנא בעינא מינך. ומכל אינון דמתיבתא דלעילא ותתא דהעביד בגין רעיא מהימנא דלא זזא משכינתא בכל אתר. ואיהו עאל שלים בניך ובינה זמנין סגיאין ומסר גרמיה למיתה בגינה. ובגין בנהא. הדא היא דכתיב ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת: ואם היא נדר מסטרא דאבא ואימא ולא בעי. אנא סליק לגבי ההוא דאתמר ביה כי יפלא ממך דבר. דאהמר ביה במופלא ממך אל תדרוש. דיפטור הנדר. ואף על גב דשכינתא איהי בגלותא לגבי בעלה כנדה. דאיהו יפריש בין דם לדם ואתפתח מקורה דילה לדכאה לה במים דאורייתא מים חיים דלא פסקין ואפריש מינה דם נדה דאיהי לילית דלא אתקריבת בהדה דאיהי חובא דנשמתא דסאיבת לה. ולית לה רשו לסלקא נשמתא לגבי בעלה לההוא אתר דאתייהיבת מתמן ואתדנת בין דין לדין בין דיני נפשו׳ לדיני ממונות דאית מאן דאתפרע בממוניה ואית מאן דאתפרע בנפשיה. ובין נגע לנגע כמה דאוקמוהו איכה ישבה בדד דאיהי חשיבה שכינתה בגלותא כמצורע דאתמר ביה בדד ישב מחוץ למחנה מושבו. מחוץ ודאי דא גלותא דאיהי לבר מארעא דישראל דאיהי מותבה דאת ה׳. ואי מקורה לא יכיל למפתח עד דיפתח ליה ההוא דסגיר ליה. אנא מסיינא ליה בגין יו״ד ה״א וא״ו ה״א דאיהו ייחודא (נ״א דיתודיה תמן) ובגין לבושין דאתלבשא מיד אתפתחא מקורה ואתדכיאת שכינתא ורזא דמלה מקוה ישראל מושיעו בעת צרה. מושיעו ודאי ההוא דמקורה דמקוה בידה בילא״ו:

ואח״כ אומר ברכה למלך יר״ה

הַנּוֹתֵן תְּשׁוּעָה לַמְּלָכִים. וּמֶמְשָׁלָה לַנְּסִיכִים. מַלְכוּתוֹ מַלְכוּת כָּל עוֹלָמִים. הַפּוֹצֶה אֶת דָּוִד עַבְדּוֹ מֵחֶרֶב רָעָה. הַנּוֹתֵן בַּיָּם דֶּרֶךְ וּבְמַיִם עַזִּים נְתִיבָה. הוּא יְבָרֵךְ. וְיִשְׁמוֹר. וְיִנְצוֹר. וְיַעֲזוֹר. וִירוֹמֵם. וִיגַדֵּל. וִינַשֵּׂא לְמַעְלָה לַאֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ (כל מדינה ומדינה יזכיר שם המלך המולך בה). וּלְאַנְשֵׁי הַשְּׂרָרָה: מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִשְׁמְרֵם וִיחַיֵּים. וּמִכָּל צָרָה וָנֶזֶק יַצִּילֵם: מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יָרִים וְיַגְבִּיהַּ כּוֹכַב מַעַרַכְתָּם. וְיַאֲרִיכוּ יָמִים עַל מַמְלַכְתָּם: מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים בְּרַחֲמָיו יִתֵּן בְּלִבָּם וּבְלֵב כָּל יוֹעֲצֵיהֶם וְשָׂרֵיהֶם רַחֲמָנוּת לַעֲשׂוֹת טוֹבָה עִמָּנוּ וְעִם כָּל יִשְׂרָאֵל אַחֵינוּ. בִּימֵיהֶם וּבְיָמֵינוּ תִּוָּשַׁע יְהוּדָה. וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכּוֹן לָבֶטַח. וּבָא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

ואח"כ אומר כל נדרי כו' (גם הקהל שעמו יאמרו בקול נמוך דתרי קלי לא משתמעי) והנוסח המוסגר פה הוא ע"פ מ"ש הרב חיד"א בספרו כף אחת סי' ט"ז בשם הרב החסיד המקובל מהר"ש שרעבי ז"ל. ואומרים אותה שלשה פעמים. כי לסברת האומרים שהוא התרת נדרים שעברו הרי ה"נ אומרים ג"פ מותר לך. גם לסברת ר"ת שהוא תנאי להבא. כן הוא דרך חכמים לומר כל דבר ג"פ מגל זו מגל זו וכו'.) ובכל פעם מגביה בקול יותר מבראשונה. לפי שבדרך זו נשמע באימה וביראה.
וגם כל הקהל יאמרו כל נדרי וכו' בלחש עם הש"ץ. (סי' תרי"ט)

כָּל נִדְרֵי וֶאֱסָרֵי. וּשְׁבוּעֵי וְנִדּוּיֵי. וַחֲרָמֵי. וְקוֹנָמֵי וְקוֹנָחֵי. וְקוֹנָסֵי. דִּי נְדַרְנָא (וְדִי נִדַּר): דִּי אִשְׁתַּבַּעְנָא (וְדִי נִשְׁתַּבַּע). דִּי נְדֵינָא (וְדִי נִנְדֵּי). דִּי חֲרַמְנָא (וְדִי נֶחֱרַם). דִּי אֱסַרְנָא (וְדִי נֶאֱסַר) עַל נַפְשָׁתָנָא מִיּוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁעָבַר. עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה. שֶׁבָּא עָלֵינוּ לְשָׁלוֹם. וּמִיּוֹם הַכִּפּוּרִים הַזֶּה עַד יוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁיָּבֹא עָלֵינוּ לְשָׁלוֹם) נִדְרָנָא לָא נִדְרֵי. וּשְׁבוּעָנָא לָא שְׁבוּעֵי. וְנִדּוּיָנָא לָא נִדּוּיֵי. וַחֲרָמָנָא לָא חֲרָמֵי. וֶאֱסָרָנָא לָא אֱסָרֵי. כֻּלְּהוֹן אִתְחֲרַטְנָא בְהוֹן. יְהֵא רַעֲוָא דִּי יְהוֹן שְׁבִיתִין וּשְׁבִיקִין. לָא שְׁרִירִין וְלָא קַיָּמִין:

ועונין הקהל וְנִסְלַח לְכָל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם כִּי לְכָל הָעָם בִּשְׁגָגָה: ג"פ

ואח"כ יברך הש"ץ בקול רם ברכת שהחיינו. ויכוין להוציא את מי שהוא רוצה לצאת בברכתו. והנכון שגם הצבור כאו"א יברך לעצמו בלחש ויכוין שלא לצאת בברכת הש"ץ. ויזהר לסיים הברכה קודם שיסיים הש"ץ כדי שיוכל לענות אמן אחר ברכת הש"ץ. (סי' תרי"ט במג"א)

ואומר ברשות מורי ורבותי

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהֶחֱיָנוּ וְקִיְּמָנוּ וְהִגִּיעָנוּ לַזְּמַן הַזֶּה:

ואח"כ נוהגין לומר מאמר זה מהתקונים (והוא בסוף תקון ה' מהנוספות דף קמ"א ב') בבכי ובתחנונים.

קם רבי שמעון על רגלוי וסליק ידוי לגבי עילא ושבח למארי עלמא. ואמר רבון עלמין עביד בנין שכינתא דאיהי בגלותא. ואם איהי באומאה הא אבא ואמא דאינון חכמה ובינה יכלין למעבד התרה הדא הוא דכתיב ה' צבאות יעץ ומי יפר.

אם

אהלי יעקב

הכי לא משתכח. העבריינין, נו"ן לבסוף כדרך ל' ארמי. כ"כ באלף למטה שם. כל נדרי וכו', עי' בסוכ"י שם ובב"ח ובלבוש באריכות. והרי"ע בסדורו ובשאילתו גמגם הרבה וכתב שאינו על דקדוק לשון ארמי. והאמת אתו שהמלות מורכבות מארמית ומעברית. אך בנדרים הלך אחר לשון בני אדם. לכן לא ראינו להאריך בזה. ולהגיה הנוסחאות שבמחזורים.

וקודם שמתפללין מתירין לכל העבריינים. והם העוברים על גזרות וחרמות הקהל מתירין להם כדי שנוכל להתפלל עמהם באגודה אחת. שאמרו רז"ל כל תענית שאין בו מפושעי ישראל אינו תענית וראיה לדבר חלבנה שריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת. והיותר זקן וחכם שבקהל מצרף עמו עוד שני אנשים כדי שיהיו משולחים של כל הקהל להתיר להם. (ואם הגדול שבקהל הוא ש"ץ קבוע אינו צריך לצרף עמו אחרים.) והגדול אוחז ס"ת בהיקו ואומר ביראה ורעד וקול בוכים בישיבה כו' (סי' תרי"ט בטור וב"ח וטו"ז)

בִּישִׁיבָה שֶׁל מַעְלָה. וּבִישִׁיבָה שֶׁל מַטָּה. עַל דַּעַת הַמָּקוֹם בָּרוּךְ הוּא. וְעַל דַּעַת הַקָּהָל הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה אָנוּ מַתִּירִין לְהִתְפַּלֵּל (נ"א עִם) אֶת הָעֲבַרְיָנִין:

ואח"כ

אהלי יעקב

הוצאת ס"ת בליל יוה"כ נזכר ברא"ש ובשאר ראשונים הביאו הטוב"י בסי' תרי"ט. וכן הביא הרד"א. ולא כתבו טעם הדבר. אולי לצרף גם הס"ת עמהם בהתרה. וכתוב בשער הכוונות המנהג שנהגו להוציא ס"ת א' או ג' בליל יוה"כ ואומרים עליו כל נדרי נזכר בס"ה בפרשת פנחס בר"מ (רנה א' ע"ש ול"ע) ובנ"ד תקינו למימר ביה כל נדרי וכו'. וז"ל הרנ"ש בסדורו כ"י. ואלו הן הכוונות שצריך האדם לכוין בהם. אור זרוע לצדיק ס"ת קר"ע. ולישרי לב שמחה ס"ת גי' טוב. כי ידוע שהמוציא זרע לבטלה פגימתו פגימה גדולה. וצריך לתקן נפשו בהעלות אותן הטפות דאזדריקו למגנא ולהעלותן על ידי התקונים כמו שידעת. ואם לא השיגה ידו לעשותן ובאו ימי הזקנה או לא יניחו אותו לעשותן לאיזה סבה. והשיב את עצמו בתשובה שלימה ובחרטה גמורה והתודה על עונו. אחר ששב לאל ית'. ישתדל לקנות אפילו בממון רב הס"ת של כל נדרי בליל כפור. ויכוין להעלות כל הטפות דאזדריקו למגנא. שהוא אור זרוע לצדיק ס"ת קר"ע. שהיה צריך לעשות תעניות כמנין רג"ל שהוא גי' לצדי"ק ע"ה. ועתה בא להקן וכו' ורוצה להעלותן מתוך הקליפות שיצאו מן היסוד הנקרא טוב ע"י התורה שנקראת טוב. וזהו ולישרי לב שמחה ס"ת גי' טוב כדלעיל. וג"כ אם עבר על נדרים התקון האמיתי הוא שיקנה זה הספר. כי הנדר הוא אימא עילאה והשבועה אימא תתאה והספר תורה הוא ת"ת קו האמצעי שמשפיע מאימא עילאה לאימא תתאה ומהכל שיוצא מפיו נמשך לה השפעה וכו'. ועתה ינשק לס"ת ויהבקנו בשתי זרועותיו. וההכל הוא הוידוי והחרטה וכו'. ולא יקטרגוהו עוד כל ימיו אם לא ישוב עוד לכסלה עכ"ל בקיצור ועי' במש"ס.

בישיבה כו', עי' בטוב"י סי' תרי"ט נוסחאות שונים. שיש גורסין על דעת המקום ועל דעת הקהל בישיבה של מעלה וכו'. וכן הוא בקצת מחזורים. ועי' בב"ח נוסחא אחרינא ופירושו. והטו"ז כתב שהעיקר לומר מקודם בישיבה של מעלה וכו' ואח"כ על דעת המקום וכו'. ופירושו שהישיבות מסכימות לצרף דעת המקום לדעת הקהל להתיר את העברינין. אך הלשון משולל הבנה כי לא פורש מה הוא בישיבה וכו'. ועיקר המשפט חסר במאמר והוא מלות מסכימים לצרף. ולולא דבריהם ז"ל היה נראה לומר שהעיקר כנוסחא המקדמת על דעת המקום וכו'. ופירושו על דעת המקום. שראינו דעתו ית' לצרף. שמנה חלבנה עם סממני הקטרת. ועל דעת הקהל שהם בישיבה של מעלה ר"ל הקדושים אשר בארץ המה ונשמתם בעולם העליון. ושהם בישיבה של מטה ר"ל רבנן ותלמידיהון יושבי ישיבות אשר אתנו חיים היום. אנו מתירין להתפלל עם העברינין. **עם העברינין**, כן הוא בטוש"ע. ובשכנה"ג ובמחב"ר כתבו שהעיקר הוא את העברינין. שאותם אנו מתירין מנדוים. ועי' באלף למטה שנמגס על זה דלפי זה היה צ"ל אנו מתירין את העברינין להתפלל. וי"ל דלשון את סובל גם פירוש עם. כמו הבאים מארימה את יעקב ודומיו. ע"כ דאמר הכי

לליל כפור

במחילה גמורה לכל מי שחטא נגדי בין בגופו ובין בממונו או שדיבר עלי לשון הרע ואפילו הוצאת
שם רע וכן לכל מי שהזיק לי בגופי או בממוני ולכל חטאת האדם אשר בין אדם לחבירו חוץ מממון
אשר אני יכול להוציא עפ״י דין וחוץ מי שחוטא כנגדי ואומר אחטא לו והוא ימחול לי. וחוץ מאלו
אני מוחל במחילה גמורה ולא יענש שום אדם בסבתי. וכשם שאני מוחל לכל אדם כן תתן את חיני
בעיני כל אדם שימחלו לי במחילה גמורה. ובכן יעלו ויבאו ויגיעו ויראו וירצו וישמעו תפלותינו קבל
רנת עמך ישגבנו שמרנו נורא ותוצא כל הניצוצות הקדושות שנפלו לקליפה ע״י חטאותינו
וע״י קדושת יוה״כ יתעוררו מדותיך הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההוד כי כל בשמים ובארץ.
לך ה׳ הממלכה אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה ותפשט עליהם קדושת יוה״כ לכפר עלינו כמש״כ
בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה׳ תטהרו. ויהי
נועם ה׳ אלהינו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו. ותעביר ממשלת זדון מן
הארץ. ומלוך על כל העולם כולו בכבודך והנשא על כל הארץ ביקריך. ותן שמחה לארצך וששון
לעירך וצמיחת קרן לדוד עבדך אבי״ר יהיו לרצון וגו׳:

ואח״כ מוציאין ספרי תורות מן הארון. יש מקומות שמוציאין ס״ת אחת ויש שמוציאין שלש
ויש שמוציאין שבע. כל מקום ומקום לפי מנהגו. וכל אחד יש לו על מי לסמוך ואין לשנות
ממנהג המקום. (ועי׳ שכנה״ג סי׳ תרי״ט) וידקדקו להוציא הס״ת היותר מוגהים. כיון שהם באים
לעורר רחמי שמים על ידם. (עי׳ זוהר אח״מ ע״א א׳) וכל אחד ואחד ישתדל לחבק ולנשק
הס״ת, ויתודה בחרטה גמורה ובבכיה בדמעות שליש על עון הוצאת ז״ל ב״מ. ועל עון ביטול
נדרים ושבועות, התלוים בברית המעור ובברית הלשון. ומטעם זה יש מקומות שנוהגין להקיף
בס״ת את בית הכנסת אחר אמירת כל נדרי. כדי שכל הקהל יזכו לחבק ולנשק את הס״ת. ובשעת
הוצאת הספרים אומר הש״ץ בקול רם.

כֹּהֲנֶיךָ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וַחֲסִידֶיךָ יְרַנֵּנוּ: בַּעֲבוּר דָּוִד עַבְדֶּךָ אַל תָּשֵׁב פְּנֵי
מְשִׁיחֶךָ:

בָּרוּךְ הַמָּקוֹם שֶׁנָּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא:

אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לּוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו: גַּדְּלוּ לַיהוָה אִתִּי
וּנְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יַחְדָּו:

רוֹמְמוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לַהֲדֹם רַגְלָיו קָדוֹשׁ הוּא: רוֹמְמוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ וְהִשְׁתַּחֲווּ לְהַר קָדְשׁוֹ כִּי קָדוֹשׁ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ: אֵין קָדוֹשׁ
כַּיהוָה כִּי אֵין בִּלְתֶּךָ וְאֵין צוּר כֵּאלֹהֵינוּ: כִּי מִי אֱלוֹהַּ מִבַּלְעֲדֵי יְהוָה וּמִי
צוּר זוּלָתִי אֱלֹהֵינוּ: תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב: עֵץ חַיִּים
הִיא לַמַּחֲזִיקִים בָּהּ וְתוֹמְכֶיהָ מְאֻשָּׁר: דְּרָכֶיהָ דַרְכֵי נֹעַם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ
שָׁלוֹם: שָׁלוֹם רָב לְאוֹהֲבֵי תוֹרָתֶךָ וְאֵין לָמוֹ מִכְשׁוֹל: יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן
יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם:

איתא בכתבי האריז״ל שמצוה גדולה לקנות ספר ראשון ויאמר הפסוק

אוֹר זָרוּעַ לַצַּדִּיק וּלְיִשְׁרֵי לֵב שִׂמְחָה:

מבני אברהם יצחק ויעקב. ואל יעכבוני עונותי הרבים מלשוב לפניך בכל לב. יזכנו שאשוב לפניך בלב שלם ולהתחרט על עונותי חרטה גמורה ולעזוב מעשי הרעים עזיבה עולמית ורחם עלי והצילני עד עולם מכל חטא ועון. כי לולא רחמיך וחסדיך אי אפשר לעמוד נגד היצר הרע אשר הוא כאש בוער בעצמותי. לכן רחם עלי ותן בי כח לעמד כנגדו כמו שאמרו חכמים הצדיקים בדברי קדשם הבא לטהר מסייעין אותו: והנה אני מקבל עלי קדושת יום הכפורים ולהתענות בו בחמשה ענויים שצוית לנו על ידו משה עבדך בתורתך הקדושה. אכילה, ושתיה. רחיצה. סיכה נעילת הסנדל. תשמיש המטה. ולשבות ביום הקדוש הזה מכל מלאכה. ועל ידי ענוי של אכילה ושתיה תכפר לנו מה שחטאנו באכילות ושתיות אסורות. ועל ידי ענוי רחיצה וסיכה תכפר לנו מה שחטאנו בתענוגי העולם הזה אשר התענגנו בימי החול ובפרט תענוגים האסורים. ועל ידי נעילת הסנדל תכפר לנו מה שחטאנו ברגלים ממהרות לרוץ לרע. ואת אשר עברנו על כ״ד דברים שבית דין מנדין עליהם ונתחיבנו להיות יחפי רגלים כנדוים ועל ידי ענוי מתשמיש המטה תכפר לנו מה שחטאנו ופגמנו בברית קודש בקשוי שלא במקום מצוה ובטומאת קרי ובהוצאת זרע לבטלה (ומה שבעלתי בעילות אסורות). ועל ידי חמשה תפלות ותחנות ובקשות יתוקן מה שפגמנו בחמשה מוצאות הפה, החך. והגרון. והלשון. והשנים. והשפתים. שמהם יוצא הדבור וטמאתי אותם בכל דברים האסורים ונדרים ושבועות. ועל ידי חבוק ונשוק ספר התורה. ועל ידי זכות התפלות שנתפלל ביום הקדוש הזה יעלו ויבואו ויגיעו ויצטרפו עמהם כל התפלות שהתפללנו בכל השנה בלא כונה ויהיו שלם נכללות בתפלות היום הזה. ויגיעו לראשך להיות עטרה לראשך בכלל תפלות ישראל ועל ידי דמעות עינינו יתוקן מה שפגמנו בראית עינים בכל דבר טמא והסתכלות בנשים. ועל ידי רתיחת גופנו על ידי התענית והתפלות יתוקן מה שהרתחנו רמ״ח אברינו ושס״ה גידנו באש של יצר הרע: ובמיעוט חלבנו ודמנו על ידי התענית יכופר כל מה שחטאנו ושעוינו ושפשענו לפניך ותהיה נחשבת לפניך התענית כאלו הקרבנו את גופנו על גב המזבח ותקבל לפניך לריח ניחח כקרבן כעולה: והנה ידענו כי אנחנו מחויבים להתענות על פי תקוני התשובה על כל חטא וחטא. ולסגף את גופנו בתשובת המשקל נגד מה שהתענגנו בעבירות: אך גלוי וידוע לפניך שאין בנו כח להתענות אפילו על חטא אחר ומכל שכן על כל עון ועון כי רבו עונותינו מלספור וכשל כחנו. לכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו שיהיה צום התענית ביום הקדוש הזה יום הכפורים הבא עלינו לטובה כפרה על כל עונותינו:

יה״ר מלפניך אל מלך יושב על כסא רחמים הרוצה בתשובת רשעים שתתן בלבנו ובלב כל עמך בית ישראל אהבתך ויראתך לירא אותך כל הימים. ובתוכם תרחם על פושעי עמך בית ישראל ותן בלבם פחד הדר גאונך והכנע לבם האבן וישובו לפניך בלב שלם כמו שהבטחתם ע״י נביאך לבל ידח ממנו נדח. גם כי הרבו אשמה לפניך עד שננעלו בפניהם דרכי תשובה אתה ברחמיך הרבים תחתור לחם חתירה מתחת כסא כבודך וקבלם בתשובה. ורחם עלינו ותן בנו כח לעבוד אותך כל הימים והסר ממנו כל המניעות והסיבות המונעות אותנו מלעבוד אותך כי אתה יצרתנו ותדע כל מחסורי בני אדם וטבעם המבלבלים אותם מעבודתך ובידך להסירם ולמנעם. ולא תטרוף עלינו את השעה עד שנשוב לפניך בלב שלם. ונהיה כל ימינו בתשובה ומעשים טובים עד סוף רגע אחרונה אשר יהיה לרצון לפניך לאסוף את נשמתנו אליך אז יהיו כל מחשבותינו דבוקי׳ בך ואז תצא נשמתינו בקדושה בטהרת ואז נזכה להיות נוקבא לעלות ממטה למעלה ולהשפיע שפע בכל העולמות מלמעלה למטה. ותן בנו כח להתענות ביום הקדוש הזה ולהשלים התענית בכל חמשה ענויים ושלא יגרום מעשינו להיות נכשל ח״ו בשום א׳ מן החמשה הענויים כי כולנו בני זרע אברהם יצחק ויעקב ידידיך. וזכנו לגדל בנינו לתורה ולמעשים טובים ולא יתפסו חס ושלום בעונותינו. וחתמנו בספר חיים טובים. חיים של יראת שמך. חיים שנעבוד אותך בלב שלם: חיים שלא נכשל ח״ו בשום חטא ועון ואשמה. חיים של פרנסה בנחת ובכבוד ובהיתר ולא תטרידנו הפרנסה בטרדת הזמן. ותן לנו פרנסה בהשקט ושלוה כדי שיהיה לבנו פנוי תמיד לעבודתך. וטהר רעיונינו ומחשבותינו כדי שנהיה אנחנו דבוקים בך תמיד:

ולהיות שידעתי שכמעט אין צדיק בארץ אשר לא יחטא בין אדם לחבירו בממון או בגופו במעשה או בדבור פה ועל זה דוה לבי בקרבי כי על חטא שבין אדם לחבירו אין יו״הכ מכפר עד שירצה את חבירו ועל זה נשבר לבי בקרבי ורחפו עצמותי כי אפילו אין יום המיתה מכפר ולכן אני מפיל תחינתי לפניך שתרחם עלי ותתנני לחן לחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל בני אדם והנני מוחל

במחילה

לליל כפור

טובים ולב להבין דברי קדשך ולהתפלל ולברך כל חכרכות במחשבת טהורת ואני טמאתי אתם בהרהורים ומחשבות זרות. ולא די בזה אלא שעל ידי הרהורים רעים באתי לידי טומאת קרי המטמא את כל הגוף. ומהם בראתי משחיתים ומחבלים הנקראים נגעי בני אדם. אוי לי כי תחת המחשבות הטובות שיכולתי לברוא על ידי זה מלאכים קדושים שיהיו סנגירים ופרקליטים טובים עלי תחתיהם בראתי משחיתים לחבל עצמי כמו שכתוב והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. בראת בי עינים ובהם חוש הראות לראות בהם מה שכתוב בתורה לקדש אותם בראית כל דבר שבקדושה והזהרת בתורתך ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. אוי לי כי הלכתי אחרי עיני וטמאתי אותם להסתכל בנשים ובכל דבר טומאה בראת בי אזנים לשמוע דברי קדושה ודברי תורה. אוי לי כי טמאתי אותם לשמוע דברי נבלה ולשון הרע, וכל דברים האסורים. אוי לאזנים שכך שומעות. בראת בי פה ולשון ושנים וחיך וגרון ונתת בהם כח לדבר בהם חמשה מוצאות האותיות הקדושים של א״ב אשר בהם בראת שמים וארץ ומלואה ובהם ארגת תורתך הקדושה . ובכח הדבור הבדלת את האדם מן הבהמה. ואפילו כבהמה לא הייתי כי טמאתי פי בדברי נבלה בלשון הרע. בשקרים ליצנות. רכילות. מחלוקת. מלבין פני חברו. מקלל את חברו. מתכבד בקלון חברו. דברי משא ומתן בשבת ויום טוב. בשבועות ונדרים. בראת בי ידים וחוש המישוש לעסוק בהם במצות ואני טמאתי עצמי במשמושין של איסור להכות באגרוף רשע. ולהרים יד להכות את ישראל. ולטלטל דברים המוקצים בשבת ויום טוב. בראת בי רגלים להלוך לכל דבר מצוה ואני טמאתי אותם ברגלים ממהרות לרוץ לרעה. משששתי את כל איברי ומצאתי אותם בעלי מומין מכף רגלי ועד ראשי אין בי מתום. ועתה יי אלהי גלוי וידוע לפניך שלא נתכונתי בכל החטאים והעונות להכעיסך ולמרוד כנגדך. אך הלכתי בעצת יצרי הרע אשר תמיד בכל יום פורש רשת לרגלי ללכדני ואני עני ואביון תולעת ולא איש כשל כחי לעמוד כנגדו. ועמל הפרנסה לפרנס את בני ביתי וטרדת הזמן ומקריו הם היו בעוכרי. ולפי שכל זה גלוי וידוע לפניך כי אין אדם צדיק בארץ אשר לא יחטא. לכן ברחמיך הרבים נתת לנו יום אחד בשנה יום אדיר וקדוש יום הכפורים הזה הבא עלינו לטובה לשוב לפניך ולכפר את עונותינו ולטהר אותנו מטומאותינו כמו שכתוב כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יי תטהרו. ועתה ראה עמך ישראל אשר לקחת אותם לך לעם מי כעמך ישראל טהורים וקדושים המיחלים ומצפים למחילתך. באנו לפניך בלב נשבר ונדכה כעניים ודלים ורשים לבקש ממך מחילה סליחה וכפרה על כל מה שחטאנו ועוינו ופשענו לפניך. ידענו יי רשענו ועון אבותינו. בושנו ונכלמנו להרים פנינו אליך. כבשת גנב כי ימצא. ואיך נפתח פה ונרים ראש כי ברוב עונינו. העברנו מעלינו הצלם הקדוש אשר הוא מלביש אותנו אשר כל המזיקים והמקטרגים אינם יכולים להביט בפניו כמו שכתוב וראו כל עמי הארץ כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך. והחלפנו אותו בצלם טמא ולבשנו בגדים צואים ואיך נבוא בשער המלך בלבוש שק מלוכלך בצואה. מתמיהים אנחנו על נפשנו איך נעשתה התועבה הזאת כי הוצאנו נפשנו ורוחנו מהעולם הקדוש וברחנו למקום מדבר ציה וצלמות למקום הטומאה והקליפות. ואתה יי אלהינו הרוצה בתשובת רשעים כמו שכתוב שובו שובו מדרכיכם הרעים ולמה תמותו בית ישראל (ונאמר) כי לא אחפוץ במות המת (נאום אדני אלהים והשיבו וחיו. ונאמר החפץ אחפוץ מות רשע נאום אדני אלהים הלא) בשובו מדרכיו וחיה. עתה שמנו אל לבנו לשוב ולבא לפניך בבושת פנים אבינו מלכנו רחם עלינו כרחם אב על בנו שמרד באביו ויצא מביתו ובשובו אל אביו בבשת פנים בבכי וצעקה ומתנפל לפניו מדרך האב לרחם על בנו. ואם עבדים אנחנו המכה את עבדו ביסורים בשמרד בו. הנה כבר לקינו בשעבוד גליות ויסורים שבגוף או עניות וצער גידול בנים ושאר מכאובים יסרני יי אך במשפט אל באפך פן תמעיטנו. רחם עלינו וצוה למלאכיך הקדושים הממונים על הטהרה. להפשיט את הבגדים הצואים מעלינו וטהרנו מכל חטאתינו וילבשו אותנו שנינו בלבוש הקדושה כמו שכתוב הסירו הבגדים הצואים וכו׳. והלבש אותך מחלצות. וכתפלת דוד המלך עליו השלום השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני. לב טהור ברא לנו אלהים ורוח חדשה תתן בקרבנו. ואם פשענו ומרדנו כמדת בשר ודם אתה עשה במדתך למחול ולסליחה. ואל יעכבו עונותינו מלשוב לפניך כמדתך לקבל שבים, וחזק לבנו בתורתך וביראתך שתהיה יראתך תמיד קבועה בלבנו. וטהר רעיונינו ומחשבותינו לעבודתך. וראה בשברון לבי כי מתנחם אני על מעשי הרעים שעשיתי עד היום הזה. ובוכה ומתאונן ומתודה עליהם ואומר חטאתי עויתי ופשעתי לפניך. וקבל תשובתי בתוך תשובת כל עמך ישראל השבים לפניך בכל לבם כי גם אני

מבני

וְהָעוֹנֶה בְּתוֹךְ מַעְגָּל לְחוֹנִי. בְּעֵת נִשְׁבַּע בְּשִׁמְךָ רַב פְּעוּלוֹת:
וְהָעוֹנֶה לְכָל צַדִּיק וְחָסִיד. אֲשֶׁר הָיוּ בְּכָל דּוֹר בַּקְּהִלּוֹת:
וְהָעוֹנֶה אֳנִיּוֹת יָם בִּסְעָרוֹת. וְהָעוֹנֶה לְמִתְעַנֶּה בְּמַחֲלוֹת:
וְהָעוֹנֶה לְהוֹלְכִים בִּישִׁימוֹן. וְהָעוֹנֶה אֲסִירִים בַּכְּבָלוֹת:
וְהָעוֹנֶה לְכָל צוֹעֵק וְקוֹרֵא. וְכָל בָּאִים לְפָנֶיךָ לְחַלּוֹת:
עֲנֵה עָנִי שְׁפַל כָּל הַשְּׁפָלִים. וְשָׂא חֶטְאוֹ מְקַבֵּל הַתְּפִלּוֹת:
וְהַאֲרֵךְ נָא בְּרַחֲמֶיךָ שְׁנוֹתָיו. וְצַוֵּה כָּל שְׁאֵלוֹתָיו לְמַלְּאוֹת:
וְתַחְשׁוֹב כָּל תְּפִלּוֹתָיו קְטֹרֶת. לְפָנֶיךָ כְּקָרְבָּנוֹת וְעוֹלוֹת:
וְהָאֵל הַמְקַבֵּל הַתְּפִלּוֹת. שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת:

תפלה זכה

רבון העולמים אב הרחמים והסליחות אשר ימינך פשוטה לקבל שבים. ואתה בראת את האדם להיטיב לו באחריתו. ובראת לו שני יצרים יצר טוב ויצר הרע. כדי שתהיה הבחירה בידו לבחור בטוב או ברע. כדי ליתן לו שכר טוב על טוב בחירתו. כי כן גזרה חכמתך. כמו שכתוב ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע ובחרת בחיים: ועתה אלהי לא שמעתי לקולך והלכתי בעצת היצר הרע ובדרכי לבי ומאסתי בטוב ובחרתי ברע. ולא די לי שלא קדשתי את איברי אלא טמאתי אותם. בראת בי מוח ולב ובהם חוש המחשבה לחשוב מחשבות טובות והרהורים

טובים

אהלי יעקב

חסב הסוכ"ע סבאות הדל"ת לתנועה ועי' מנחת סי אסתר כ'. **במו עזר לעזרא**, הוא מה סכתוב (עזרא ח) ואקרא סם לוס וכו' לעזרנו מאויב בדרך. **אסירים בכבלות**, אסירים סהם בכבלות. והוא עס"ה ענו בכבל רגלו. וכן אסירי עני וברזל תר' אסירין בסנוף סירי פרזלא. וסירי הוא תרי' סל אלעדה. **בחילות**, בבוא עליהם חילות האויבים הרבים והעצומים מהם. **בתוך מענל רחוני וכו'**, דרז"ל בתעניות עג עוגה ועמד בתוכה וכו' הריני נסבע בסמך הגדול וכו'. **והעונה אניות ים וכו'**. הס ארבעה סצריכים להודות סבמזמור יאמרו גאולי ה'. וצ"ע דלא נקט לא כסדרן בקראי ולא כסדרן בסמעתא דריס פרק הרואה. ועי' בערוך ערך ארבע בסס תסובת רב האי גאון ז"ל. ועי' במה סכתבתי לעיל בביאורי לסדר כפרות סיס ליסב קצת. **במחלות**, ל' חולי מן כל המחלה אסר סמתי במצרים. **בישימון**, המסקל כאלו נקוד בִּיְשִׁימוֹן אף סהוא נגד הדקדוק.

רבון העולמים התפלה הזה הוא בס' חיי"א כלל קמ"ד. וכתב סהעתיק אותה מספרים קדמונים. והיא נדפסה ברוב מחז"ס. גם לבדה בסס תפלה זכה. ומקרוב הכניסוה גם בקצת מחס"פ. אמנם יליב פתגם לדידהו לחוס לסברת הרמב"ן סצריך להתודות עס חסכה אחר סעודה המפסקת כמ"ס לעיל. אבל לדידן סאנו נוהגים לומר הפיוט לך אלי סרובו דברי וידוי. נלענ"ד סיותר נכון לדלג בעת התפלה הארוכה הזאת כדי סיהא סהות לומר כל נדרי מבע"י כמ"ס הפוסקים. ואע"פ כן הדפסתיה במחזור זה סלא יחסר בו הדא מרגניתא טבתא. והחכם עיניו בראסו לאמרה באחת מעתות הפנאי בליל יוה"כ או ביומו כי כוליה יומא עדניה הוא.

וְהָעוֹנֶה לְאַהֲרֹן בִּקְטֹרֶת. וְגַם פִּנְחָס עֲנִיתוֹ בִּפְלִילוּת:
וְהָעוֹנֶה יְהוֹשֻׁעַ וְעֵלִי. וְגַם חַנָּה בְּהִתְחַנְּנָהּ בְּמִלּוּת:
וְהָעוֹנֶה שְׁמוּאֵל בַּתְּשׁוּעוֹת. וְהָעוֹנֶה עֲלֵי מַשְׁבֵּר לְחָלוֹת:
וְהָעוֹנֶה שְׁלֹמֹה רַב שְׁלוֹמוֹת. וְגַם דָּוִד אֲשֶׁר שָׁר לָךְ בְּמַעֲלוֹת:
וְהָעוֹנֶה לְאֵלִיָּה בְּכַרְמֶל. וְאֵשׁ יָרְדָה וְאָכְלָה מַאֲכָלוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּיֶשַׁע לֶאֱלִישָׁע. וְחִזְקִיָּה עֲנִיתוֹ בַּתְּעָלוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּלֵב הַיָּם לְיוֹנָה. וְהוֹצֵאתוֹ לְאוֹרוֹת מֵאֲפֵלוֹת:
וְהָעוֹנֶה חֲנַנְיָה וַעֲזַרְיָה וּמִישָׁאֵל. בְּהִצָּלוֹת לְהַפְלוֹת:
וְהָעוֹנֶה לְדָנִיֵּאל בְּרַחֲמָיו. וּמַלְאָךְ חִלְּצָהוּ מִשְׁחָלוֹת:
וְהָעוֹנֶה לְמָרְדְּכַי וְאֶסְתֵּר. וְהָפַכְתְּ יְגוֹנוֹתָם לְגִילוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּמוֹ עֵזֶר לְעֶזְרָא. וַחֲשְׁמוֹנִים עֲנִיתָם בַּחֲיָלוֹת:

והעונה

אהלי יעקב

בל' רבים. וזה עד המשקל. אבל צריך לנקד הש' בחירק וממשקל הדגים ליואל. והפועל הוא יתברך. **בהר סיני**, הוא הר חורב שבשרו שם הגאולות. אהיה עמהם בצרה זו אשר אהיה עמהם בשעבוד שאר מלכיות. וזהו בגאולות לי"ר. **בפלילות**, ויעמוד פנחס ויפלל. מלמד שעשה פלילות עם קונו. ופי' ריב ומשפט. **ועלי**, יתן ה' את שלתך. והוא תפלה או ברכה כדרז"ל בברכות ולא עוד אלא שצריך לברכו. ונתקיימה ברכתו. **עלי משבר לחלות**, מל' חלה גם ילדה, וטעמו יושבת עלי משבר. ואינו מובן מאי שייאטיה דמשבר הכא. ואפשר שהכונה לאשת פנחס בן עלי בש"א ב'. ואע"ג דקדים לשמואל בתשועות. כי כן זכר גם את דוד אחרי שלמה. ומה שענה אותה והיא מתה. הוא שבזכות תפלתה שמשו בניה בכהונה גדולה עד ימי שלמה שהעבירו לאביתר. אבל לא מצאתי שעד לזה מדרז"ל שבזכות תפלתה היתה זאת. ויתכן לפרש בדרך רחוקה קצת שהוא ע"ד אמרם ז"ל במדרש שוח"ט מזמור יענך ה' ביום צרה ט' פסוקים יש ב וזמור הזה כנגד תשעה חדשים שהאשה מתעברת בהם. לאשה עוברה שהוא מקשה לילד אמרינ: לה וכו' מאן דעני לאמיך בעידן קשתיה יענה יתיך בעידן קשתיך. ולכן עשאו גם הפייט עניה עשירית. **רב שלומות**, עש"ה (דהי"א כב) ושלום ושקט אתן לישראל בימיו. **שר לך במעלות**, מדרז"ל ט"ו שיר המעלות יסדן דוד ואסקיה לתהומא חמיסר גרמידי וכו'. וזהו במעלות בעבור מעלות. **ואכלה**, ותאכל את העולה. **בישע לאלישע**, הוא מה שכתוב (מ"ב יג) חץ תשועה לה' וחץ תשועה בארם. ואף שנסים הרבה נעשו לו זכר זה דהוא ניסא דרבים דעדיף. ועוד שהוא לשון נופל על שמו אלישע, **בהעלית**, מל' רפאות תעלה. שמשמע תפלתו ורפאהו מחליו, וימרחו דבלת תאנים ויחי. וזהו תעלות לשון רבים ויש מפרשים כשהכנים ברכת המים והתעלה לעיר כדכתיב (מ"ב כ) ולא נהירא. כי אם הוא סתימת מי גיחון הנזכר בדהי"ב הרי אמרו רז"ל בפסחים שעשה שלא ברצון חכמים ולא הודו לו. ואף אם נאמר שהוא מעשה אחר הרי לא נזכר בפסוק שהתפלל עליו עד שנדחק לאמרו בעניות. **ליונה**, קצת צ"ע מה שזכר את יונה אחר חזקיה. והוא קדים ליה טובא. שהוא משח את יהוא כדאיתא בסדר עולם פרק י"ח הביאו רש"י במקומו. ואף מעשה נינוה קדם הרבה לחזקיה כדמשמע ביבמות (צח א) הכי קאמר וכו' כשם שנהפך לנינוה מרעה לטובה כך בימי ירבעם בן יואש נהפך להם לישראל מרעה לטובה. משמע דמעשה נינוה קדם לירבעם בן יואש וכ"ש לחזקיה. **להפלות**, מן כי הפלה ה' חסיד לו. ופי' להבדילם לטובה. **משחלות**, מגוצא דאריותא. **למרדכי**, מפני הדוחק

חסב

יְבִיאוּנִי לְגַן עֶדְנָךְ. וְשָׁם תִּהְיֶה יְשִׁיבָתִי:
וְאֶתְעַדֵּן בְּאוֹרָךְ. וְשִׂים כָּבוֹד מְנוּחָתִי:
וְאוֹר גָּנוּז לְפָנֶיךָ. יְהִי סִתְרִי וְסֻכָּתִי:
וְתַחַת צֵל כְּנָפֶיךָ. תְּנָה נָא אֶת מְחִיצָתִי:

בקשה לרב האי גאון ז״ל

שְׁמַע קוֹלִי אֲשֶׁר יִשְׁמַע בְּקוֹלוֹת. וְהָאֵל הַמְקַבֵּל הַתְּפִלּוֹת:
וְהָעוֹשֶׂה בְּלִי חֵקֶר גְּדוֹלוֹת. וְנִפְלָאוֹת וְהַנּוֹרָא עֲלִילוֹת:
וְהֶחָכָם וְהַקַּיָּם לְעוֹלָם. וְהַגִּבּוֹר עֲלֵי כָּל הַיְכוֹלוֹת:
וְהָרַחוּם וְהַחַנּוּן וְהַטּוֹב. וְהֶחָסִיד וְהַמַּרְבֶּה מְחִילוֹת:
אֲשֶׁר עָנָה לְאַבְרָהָם וְיִצְחָק. וְיִשְׂרָאֵל לְמַלְּאוֹת כָּל שְׁאֵלוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּבֵית כֶּלֶא לְיוֹסֵף. וּמִבּוֹר הֶעֱלָהוּ לַגְּדוֹלוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּמִצְרַיִם לְעַמּוֹ. וְהוֹצִיאָם לְחֵרוּת מִסְּבָלוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּיָם וַיַּעֲבִירֵם. וְטִבַּע אוֹיְבֵיהֶם בִּמְצוּלוֹת:
וְהָעוֹנֶה בְּהַר סִינַי לְמֹשֶׁה. וּבִשַּׂרְתּוֹ בְּטוּבְךָ בִּגְאוּלוֹת:

והעונה

אהלי יעקב

מאמרם ז״ל עדן עין לא ראתה אלהים זולתך. ישיבתי, מדרז״ל צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם. ושים כבוד מנוחתי, מלה״כ והיתה מנוחתו כבוד. ופה טעמו כטעם ואחר כבוד תקחני (תלים עג). היא התדבקות בכבוד עראב״ע שם בפירוש השני. ואור גנוז. וכו׳, מדרז״ל והיכן היא גנוזה ומתוקנת לצדיקים לעתיד לבוא. ותחת צל כנפיך. מדרז״ל והיכן היא נשמתו תחת כסא הכבוד. מחיצתי. לשון רז״ל אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן.

שמע קולי, הפיוט הזה הוא במחס״פ קודם ערבית של יוה״כ וקודם תפלת מנחה של תעניות ובמחה״ת כתיבת יד. והוא שקול יתד וב״ת יתר וב״ת יתד ותנועה בדלת וכן בסוגר.

ומחברו כתב קורא הדורות שרבנו האי ז״ל סדר בקשה המתחלת שמע קולי וכו׳, וכן מ״כ בשם בשם ר׳ סעדיה אבן דאנן שכתב בדברו במשקלי השיר. הנה השירה המפורסמת ממעשה ארוננו רב האי ז״ל שמע קולי וכו׳. וכ״כ הר״ב בתי כנסיות שבספר כ״י נמצא כי רב האי גאון ז״ל יסדו. יכעין זכר לדבר שגם שירי מוסר השכל המיוחשים לו ז״ל ושערי דיני ממונות ושערי שבועות בחרוז ובמשקל, שהם מעשה ידי רה״ג ז״ל בעדות הרמב״ן במלחמות. הם כולם שקולים בשקל השיר הזה **וזכרו** מרן ב״י באו״ח סי׳ קי״ג. והוא בקשה כמ״ש הב״י וקורא הדורות הנ״ל. וסיים במאי דפתח כדרך רוב הבקשות. ר״ל הסוגר האחרון הוא הדלת הראשון. דוגמת אמרם ז״ל פתח באשרי וסיים באשרי.

ישמע בקולות, לעשות רצון יראיו. שזהו שמע שאחריו ב׳, כמו וישמע ה׳ בקול ישראל. וישמע ה׳ בקול אליהו. בלי חקר גדולות ונפלאות, מלה״כ (איוב ה) עושה גדולות ואין חקר נפלאות עד אין מספר. ופירשו כי גדולות הם חוקי הטבע המתמידים. ונפלאות הם היוצאים מגדרי הטבע. וטבע, בק״כ הט׳ בקמץ ואינו נכון. כי בקל הוא עומד והיה צריך לומר וטבעו

בלי

עֲשֵׂה עִמִּי לְטוֹבָה אוֹת. וְקוּמָה נָא לְעֶזְרָתִי:
הֲכִי אַתָּה מְנָת חֶלְקִי. וְרִנָּתִי וְטוֹבָתִי:
וְגוֹרָלִי וּמַהֲלָלִי. וְכָל גִּילִי וְשִׂמְחָתִי:
שְׂשׂוֹן לִבִּי וְאוֹר עֵינַי. וּמָעוּזִּי וְחֶמְדָּתִי:
וּמַרְגּוֹעִי וְשַׁעֲשׁוּעִי. מְנוּחָתִי וְשַׁלְוָתִי:
הֲבִינֵנִי עֲבוֹדָתֶךָ. וְלָךְ תִּהְיֶה עֲבוֹדָתִי:
הֲשִׁיבֵנוּ וְאָשׁוּבָה. וְתִרְצֶה אֶת תְּשׁוּבָתִי:
וְהוֹרֵנִי דְּרָכֶיךָ. וְיַשֵּׁר אֶת נְתִיבָתִי:
וְתִשְׁמַע אֶת תְּפִלָּתִי. וְתֵעָנֶה אֶת עֲתִירָתִי:
בְּכָל לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ. עֲנֵנִי יָהּ דְּרִישָׁתִי:
אֲנַסֵּךְ אֶת דְּמָעַי לָךְ. מְחֵה חֶטְאִי בְּדִמְעָתִי:
וְנַפְשִׁי אָמְרָה חֶלְקִי. יְהֹוָה הִיא וְנַחֲלָתִי:
אֱסוֹף נָא אֶת עֲוֹנוֹתַי. בְּחַסְדְּךָ יוֹם אֲסִיפָתִי:
וְיוֹם לֶכְתִּי לְפָנֶיךָ. רְצֵה נָא אֶת הֲלִיכָתִי:
וְעִם עוֹשֵׂי רְצוֹנֶךָ. תְּנָה שְׂכַר פְּעוּלָּתִי:
וְתִשְׁלַח מַלְאֲכֵי הַחֵן. וְיֵצְאוּ נָא לְעֻמָּתִי:
וְשָׁלוֹם בּוֹאֲךָ יֹאמְרוּ. בְּסוֹף אֶחָד בְּבִיאָתִי:

אהלי יעקב

מלה"כ הכי אחי אתה ועבדתני חנם. והוא שאלה לתמיהה קיימת. כמו הנגלה נגליתי. ויהיה הנקל לכתו ודומיהן. וטעמו כי אתה. והמשקל האליאהו לזה. **אנסך את דמעי לך**, מליצה שגורה בפי פייטני ספרד לשום את הדמעות במקום הנסכים. **מחה חטאי בדמעתי**, מליצת רז"ל (זוהר פ' אחרי) ושכינתא קמיה קוב"ה דהוא רבון עלמין על ההוא חובא ומאינון דמעה אסחינא אנפאי. וכר"ה בפרק ט' משער היראה כתב ואני שמעתי שטוב ג"כ להעביר הדמעות על הפנים כי בפנים נכתבים העונות כענין והתוית תו על מצחות האנשים וכו'. ואמרו רז"ל שערי דמעה לא ננעלו. והנה אם לא ידמע הקורא ידלג הבית הזה שלא יהא דובר שקרים. **חלקי ה' הוא**, כצ"ל הוא בוי"ו, ובנו' כתוב היא ביו"ד. ובדאמ"ד הנו' חלקי ה' אל. ואין לו מובן. **אסוף נא את עונותי** כמו אסף אלהים את חרפתי, כטעם יכבוש עונותינו שלא יראו לפירש"י שם. או פי' כרות מן ונאסף שמחה וגיל לראב"ע שם. **יום אסיפתי**, יום שאני נאסף אל עמי. כי הכנויים פעם יבואו על הפועל ופעם על הפעול. כמו ואני תפלתי לך ה'. ושמחתים בבית תפלתי. ודומיהם רבים. **תנה שכר פעולתי**, מדרז"ל בשבת תיתי לי דקיימית וכו'. ופירש"י שם ישולם שכרי. ואין בזה משום מי הקדימני ואשלם כי הוא לשון בקשה. וכן הוא בנוסח התפלה ותן שכר טוב לכל הבוטחים בשמך באמת ושים חלקנו עמהם. **ותשלח מלאכי החן ויצאו** וכו', מדרז"ל (כתובות קד) בשעה שהצדיק נפטר מן העולם שלש כתות של מלאכי השרת יוצאות לקראתו אחת אומרת יבוא שלום וכו' ופי' מלאכי החן שבידם לחון. כלומר ע"י מליצתם כטעם אם יש עליו מלאך מליץ וכו'. ויחננו ויאמר פדעהו וכו'. ואמרו ז"ל את אשר אחון אע"פ שאינו כדאי. שזהו גדר החן. ותהי אסתר נשאת חן אע"פ שירקרקת היתה. ונח מצא חן וכדרז"ל, שהוא מקרובי חנם. **יביאוני לגן עדנך** וכו' כן הוא בסדר וידוי שכיב מרע שכתב הרמב"ן שהוא בקבלה מחסידים ואנשי מעשה. הביאו הטור והחינוך מצוה שס"ד. ותן חלקי בגן עדן וזכני לעולם הבא הצפון לצדיקים. והמר עדנך. לרמוז

מאמרם

וְחָטָאתִי בְּרֵאשִׁיתִי.	וְרָשַׁעְתִּי בְּאַחֲרִיתִי :
וְאָשַׁמְתִּי בְּיַלְדוּתִי.	וּבָגַדְתִּי בְּזִקְנָתִי :
וּבָחַלְתִּי בְתוֹרָתֶךָ	וּבָחַרְתִּי בְּתוֹרָתִי :
וְעָזַבְתִּי רְצוֹנֶךָ	וְהָלַכְתִּי בְּתַאֲוָתִי :
וְהִשְׁלַמְתִּי רְצוֹן יִצְרִי.	וְלֹא בַנְתִּי לְאַחֲרִיתִי :
וְהִרְבֵּיתִי לְהוֹסִיף חֵטְא	עֲלֵי רִשְׁעִי וְחוֹבָתִי :
וְלָכֵן כִּסְּתָה פָנַי.	כְּלִמָּתִי וְגַם בּוֹשְׁתִּי :
וְאֵין לִי בִּלְתְּךָ מָנוֹס	וּמִמְּךָ הִיא סְלִיחָתִי :
וּמוֹחֵל בִּלְתְּךָ אַיִן.	וּמֵאִתְּךָ מְחִילָתִי :
וְאִם תָּבִיא בְמִשְׁפָּט עַבְ	־־דְּךָ מַה הִיא גְּבוּרָתִי :
וּמָה אָנִי וּמֶה חַיַּי.	וּמַה כֹּחִי וְעָצְמָתִי :
כְּקַשׁ נִדָּף מְאֹד נֶהֱדָף	וְאֵיךְ תִּזְכֹּר מְשׁוּגָתִי :
וְנֶאֱלַמְתִּי וְנִכְלַמְתִּי.	וְכִסַּתְנִי כְלִמָּתִי :
רְצוֹנְךָ אֶשְׁאֲלָה תָּמִיד.	לְמַלְאוֹת אֶת שְׁאֵלָתִי :
וְהֶרֶב כַּבְּסֵנִי.	מֵעֲוֹנוֹתַי וְחַטָּאתִי :
וְהַבֵּט רוֹב תְּלָאוֹתַי.	וְדַלּוּתִי בְגָלוּתִי :
וְאַל נָא תַעְלֵם אָזְנְךָ	לְרַוְחָתִי לְשַׁוְעָתִי :
עֲרוֹב עַבְדְּךָ לְטוֹבָה. גַּם	אֱמוֹר נָא דַּי לְצָרָתִי :
וְהַרְאֵנִי תְשׁוּעָתֶךָ.	בְּטֶרֶם יוֹם תְּמוּתָתִי :
וְיוֹם נָפְלִי בְּפַח מוֹקְשִׁי.	סְמוֹךְ נָא אֶת נְפִילָתִי :
וְלַעֲנָה שָׂבְעָה נַפְשִׁי.	עֲדֵי קַצְתִּי בְּחַיָּתִי :

אהלי יעקב

לו למליץ ולשבח מעשיו. והשני להרשיע את הצדיק ולהתלוצץ עליו. ובגדתי בזקנתי, ר״ל אחר שגמלני טובות כל ימי חיי שזהו גדר בגידה. ומי שלא הגיע לימי הזקינים יאמר ובגדתי בשחרותי, שלא יהא דובר שקרים. ובחלתי, ומאסתי. והרביתי להוסיף חטא עלי רשעי וחובתי, כן הוא במחזורים אשר לפני. וכ״ל שנכון לומר והרביתי להוסיף פשע עלי חטאי וחובתי. ומלה״כ (איוב לד) כי יוסיף על חטאתו פשע. כי מן הקל יבוא לידי המור ולא בהפך. מאד נהדף, ממצוקות הזמן. והם היו בעוכרי להעבירני על דעת קוני. והיי כמו שוגג לא במרד ולא במעל ח״ו. וזהו שסיים ואיך תזכור משוגתי, והוא מלה״כ (איוב יג) ואת קש יבש תרדוף. רצונו אשאלה וכו׳, לשונו של הרי״ה ז״ל, אמר באחרת. רצונך אשאלה רגע ואגוע. ומי יתן ותבא שאלתי. לרוחתי לשועתי וכו׳, לה״כ באיכה ג׳. ופי׳ אל תעלים אזנך לשועתי שאני משוע אליך בעבור רוחתי. די לצרתי, לשון רז״ל מי שאמר לעולמו די הוא יאמר לצרותי די. תמותתי, מן הותר בני תמותה (תלים עט). יפי׳ המוכנים למות. והוא ע״מ תרוממתי תשוקתי. הכי אתה וכו׳,

וְעֵת יַעֲלוּ עֲרֵי לִבִּי. עֲוֹנוֹתַי בְּמִטָּתִי :
מְאֹד אֶפְחַד וְגַם אֶרְעַד. מְאֹד יִגְדַּל מְהוּמָתִי :
וְאֶרְגַּז עֵת אֲנִי זוֹכֵר. לְפָנֶיךָ מְעֻוָּתִי :
וְאֶעֱמוֹד נֶגְדְּךָ עָרוֹם. וּמַה תִּהְיֶה תְּשׁוּבָתִי :
בְּיוֹם כִּי יַעֲנֶה כַּחְשִׁי. וְאֹכַל מִפְּרִי דָתִי :
וְיָבֹאוּ יְמֵי שִׁלּוּם. וְתִקְרַב עֵת פְּקוּדָתִי :
וְשִׁמְעֲךָ עֵת שְׁמַעְתִּיהוּ. מְאֹד זַעְתִּי וְיָרֵאתִי :
וּמִי יַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ. וּמִי יִהְיֶה תְמוּרָתִי :
וְאֵיךְ חֶשְׁבּוֹן לְךָ אֶתֵּן. וְאֵיךְ אֶצְדַּק בְּטַעֲנָתִי :
וְאָשַׁמְתִּי וְאָרַבְתִּי. וּבָגַדְתִּי וּבָזִיתִי :
וְגָזַלְתִּי וְגָנַבְתִּי. הֶרֵיעוֹתִי וְהִרְשַׁעְתִּי :
וְגַם זַדְתִּי וְחָמַסְתִּי. וְחָטָאתִי וְהֶחֱטֵאתִי :
וְטָעִיתִי וְיָעַצְתִּי. וְכִזַּבְתִּי וְכָפַרְתִּי :
וְלוֹצַצְתִּי וְגַם לַצְתִּי. וּמָרַדְתִּי וּמָרִיתִי :
וְנִאַצְתִּי וְנִאַפְתִּי. וְסָרַרְתִּי וְסָרַחְתִּי :
וְעָוִיתִי וְהֶעֱוֵיתִי. וּפָשַׁעְתִּי וּפָגַמְתִּי :
וְצָרַרְתִּי וְצִעַרְתִּי. וְקִלַּלְתִּי וְקִלְקַלְתִּי :
וְרִשַּׁעְתִּי וְשִׁחַתִּי. וְתִעַבְתִּי וְתָעִיתִי :
וְסַרְתִּי מִדְּרָכֶיךָ. וְכִסַּתְנִי כְלִמָּתִי :
וְהִגְדַּלְתִּי עֲשׂוֹת רֶשַׁע. וְהֶחֱזַקְתִּי בְּרִשְׁעָתִי :
וְכִחַשְׁתִּי וּמָעַלְתִּי. וְעָשַׁקְתִּי וְרַצּוֹתִי :

וחטאתי

אהלי יעקב

ונפלתי כמהמורות כל אוכל קוס. ערום, ממעשים טובים, והיא מליצת רז"ל נקבר ערום בלא איתה מצוה. וכן אמר רי"ה בבקשתו לשחרית יוה"כ המתחלת אדני נגדך כל תאותי. אני ממעשים שולל וערום ולצדקתך לבדה היא כסותי. ועי' מ"ש שם בביאורי בס"ד. כי יענה כחשי, כצ"ל ופי' כחשי כפירתי, והוא מלה"כ ויקם בי כחשי בפני יענה. ואוכל מפרי דתי, מלה"כ כי פרי מעלליהם יאכלו. ומליצת פרי דתי הוא לשונו של רי"ה וכן אמר בפיוטו המתחיל יקרה שכנה גויה, ותאכל יום פרידתה פרי דתה וזה פריה. ויבואו ימי שלום וכו', מלה"כ (הושע ט) באו ימי הפקודה באו ימי השלום, ות"י תשלומת חובין. וכמ"ש והגבאים נפרעין וכו'. וטעיתי והטעיתי, כן הוא בדא"מ"ד. ופירושו הוטא ומחטיא. ובק"כ וטעיתי ויעצתי. ואין טעם לויעצתי בלא רע. ועם הרע לא ישקל. וכזבתי וכפרתי, כצ"ל. ולוצצתי וגם לצתי, באו כשנים שרשים. לצתי מעלומי העין והוא הרוב, ולוצצתי מהכפולים. עי' ראב"ע בפ' להושע פסוק משך ידו את לוצצים. וזכר שניהם כי הם שני מינים. הא' להצדיק את הרשע ולהיות

לו

לְךָ עֶזְרָה בְּעֵת צָרָה. הֱיֵה עֶזְרִי בְּצָרָתִי :
לְךָ אוֹחִיל בְּעֵת אָחִיל. כְּיוֹלֵדָה בְּאַנְחָתִי :
לְךָ שִׁבְרִי רְפָא שִׁבְרִי. וְאֶת צִירִי וּמַכָּתִי :
לְךָ אֶהֱמֶה וְלֹא אֶדְמֶה. עֲדֵי תָאִיר אֲפֵלָתִי :
לְךָ נֶצַח בְּךָ אֶבְטָח. וְאַתָּה הוּא אֱיָלוּתִי :
לְךָ אֶזְעַק בְּךָ אֶדְבַּק עֲדֵי שׁוּבִי לְאַדְמָתִי :
לְךָ אֲנִי בְּעוֹדִי חַי. וְאַף כִּי אַחֲרֵי מוֹתִי :
לְךָ אוֹדֶה וְאֶתְוַדֶּה. עֲלֵי חֶטְאִי וְרִשְׁעָתִי :
לְךָ יִשְׁעִי סְלַח רִשְׁעִי. וְאֶת פִּשְׁעִי וְאַשְׁמָתִי :
לְךָ אִכַּף וְאֶפְרוֹשׂ כַּף. שְׁמַע נָא אֶת תְּחִנָּתִי :
לְךָ אֶבְכֶּה בְּלֵב נִדְכֶּה. בְּרוֹב שִׂיחִי וְתוּגָתִי :
לְךָ חֶסֶד לְךָ חֶמְלָה. חֲמוֹל עַל כָּל תְּלָאוֹתִי :
וְגָדוֹל מִנְּשׁוֹא חֶטְאִי. וְגָדְלָה יַד מְשׁוּבָתִי :
וְלָכֵן גָּדְלוּ צִירַי. וְקָצַרְתִּי זְרִיעָתִי :
וְאוֹי עָלַי וְהָה לִי. אִם תְּדִינֵנִי כְּרִשְׁעָתִי :
וְיִצְרִי צוֹרְרִי תָּמִיד. כְּמוֹ שָׂטָן לְעֻמָּתִי :
יְעָצַנִי וּפִתָּנִי. בְּמוֹעֵצוֹת לְרָעָתִי :
וְעָלָיו לֹא עָלַי בִּלְתּוֹ. חֲמָסִי עִם תְּלוּנָתִי :

ועת

אהלי יעקב

להלל. כי לה' המלוכה. כי גאה גאה. ובעל העיקרים בפרק י"ד מהמאמר השני השתמש בלשון הזה של הפייט ע"ש באריכות. **לך אוחיל**, ל' תוחלת ותקוה. **בעת אחיל**, ל' חיל ורעדה. ומלה"כ כיולדה יחילון, והוא ל' נופל על לשון לתפארת המליצה וכן שברי ושברי ורבים בזה. **רפא שברי**, כצ"ל ובק"כ רפא נא שברי. והוא נגד המשקל. **צירי**, מכאובי מן צירים וחבלים. **לך אזעק**, הזעקה נקשר עם אל. אליך זעקו ונמלטו. ויזעק אל ה'. וזה הרבה. וכשהוא נקשר עם ל' יורה שזועק עבורו כמו לבי למואב יזעק. ויתכן לפרש כונת הפייט ז"ל שר"ל לך אזעק על חילול השם כ"י המחולל מפשעינו. לא מיראת העונש כי רק בך אדבק ואין לי מגמה זולתך. שזהו גדר דבקות בא"ל כמו שהאריכו בזה בספרי היראה. שאם היראה מעונש גשמי או רוחני הרי טובת עצמו הוא דורש ואת עצמו הוא ירא, והרעיון ההוא מבדיל בינו ובין אלהיו ואינו מדובק ביראתו ממש. ויש לפרש כן הפסוק בהושע. לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל. פי' מהראוי היה להם לישראל לזעוק עבורי ולומר אלהי הלאנוך בעונותינו. וידענוך הוא מן ויודע בם את אנשי סוכות. והוי דוגמת אמרם ז"ל שכינה מה הלשון אומרת קלני מראשי וכו'. וכן דרשו צור ילדך תשי מל' תשות כח כ"י. **אכף**, אהיה כפוף. כמו אכף לאלהי מרום. **תלאותי**, מורכבת מיחיד ורבים לשוי החרוז. כמו והפלא ה' את מכותך. ועדותי זו אלמדם. ודומיהם. **משובתי**, ל' מרד ושובב כמו ארפא משובתם. **לא עלי בלתו**, פי' לא על זולתו, כי רק הוא לבדו הגורם החמס העשוי לי שנכשלתי בעבירות

ונפלתי

לליל כפור

אם חל בחול מהחילין

לְךָ אֵלִי תְּשׁוּקָתִי. בְּךָ חֶשְׁקִי וְאַהֲבָתִי:
לְךָ לִבִּי וְכִלְיוֹתַי. לְךָ רוּחִי וְנִשְׁמָתִי:
לְךָ יָדַי לְךָ רַגְלַי. וּמִמְּךָ הִיא תְּכוּנָתִי:
לְךָ עַצְמִי לְךָ דָּמִי. וְעוֹרִי עִם גְּוִיָּתִי:
לְךָ עֵינַי וְרַעְיוֹנַי. וְצוּרָתִי וְתַבְנִיתִי:
לְךָ רוּחִי לְךָ כֹּחִי. וּמִבְטַחִי וְתִקְוָתִי:
לְךָ לִבִּי וְדַם חֶלְבִּי. כְּשֶׂה אַקְרִיב וְעוֹלָתִי:
לְךָ יָחִיד בְּרִי שֵׂנִי. לְךָ תּוֹדָה יְחִידָתִי:
לְךָ מַלְכוּת לְךָ גֵּאוּת. לְךָ תְּאוּת תְּהִלָּתִי:
לך

אהלי יעקב

אחר ברכת שהחיינו. שמקבל עליו בה קדושת יוה"כ וכו'. ולא קודם כל נדרי דאין מתירין נדרים בשבת ע"ש. ובשדה המד מערכת יוה"כ סי' ב' אות ג' שדעתו ז"ל ג"כ נוטה כן:

לך אלי, הפיוט הזה הוא במחס"פ. בדפוסים ישנים נדפס בין הבקשות לשחרית יוה"כ קודם התפלה. ובחדשים קודם כל נדרי. וכן כתב הפר"ח ריש סי' תר"ז שעכשיו נהגו לומר קודם תפלת ערבית הפיוט לך אלי תשוקתי שיש בה וידוי לקיים סברת הרמב"ן. (הביא הב"י שם) וכ"כ השל"ה שטוב לחוש לדברי הרמב"ן. **ומחברו**, יש שמיחשים אותו להראב"ע ולי נראה מסגנונו שהוא לר' יהודה הלוי ז"ל. וכמו שהוכחתי קצת בביאורי. ויש לומר עוד שחתום **לוי** בראשי הבתים לְךָ. וְגדול. יעצני: ובראשית חכמה פ"ה משער התשובה מביא ממנו הבית, אנסך את דמעי לך מחה חטאי בדמעתי. בשם אמר הפייטן סתם. **והוא** שקול יתד וב"ת יתד וב"ת בדלת וכן בסוגר. ודע שדרך שוקלי השיר לחשוב ו' שרוקה הבאה בראש המלה תמורת שוא נע ליתד. ושוא מורכב הבא להרחבת אות הגרון במקום שוג"ת. אף שנקרא בהנעה יחשבוהו לשונ"ת. לבלי הביא אותו בספר התנועות. דבתר מעיקרא אזלי השוקלים במשקליהם, ובזה יושמו רוב המעשקים למישור. **ומקומו** העצמי שנתיסד בעצם וראשונה. הנה אין בו דבר מעניני יוה"כ. ומשטחיותו נראה שנתיסד להיות השתפכות הנפש ווידוי לשכיב מרע. והוא בקשה וכן נרשם במחזורים הנ"ל.

תשוקתי. חשקי, תשוקה היא תאוה עזה בהמית הנפש. והוא מקרובי ודוב שוקק, כמשק גבים. אף שאינו מטרשם. ואינה מיוחדת לאהבה. כמו ואליך תשוקתו, ותשיקה היא אהבה עזה המסבבת הנחשק ודבוקה בו. וקרוב לוחשוקיהם כסף. על כן נקשר עם ב' המורה דבוק. והיא מעלה גבוהה באנשי המעלה, כמ"ש הרמב"ן בפי' לפסוק ולדבקה בו בשם בעל ספר הכוזרי הוא רי"ה ז"ל. ופה הפייט מוסיף וה לך מתשוקה לחשיקה ומפרש אח"כ גדר החשק שכולו כליל לה'. ואמר **לך לבי וכליותי**, שהם כלי ההתבוננות והעצה כדרז"ל לב מבין כליות יועצות. וזכר אחריהם הרוח ונשמה הפועלים בהם. **לך ידי לך רגלי**, כלי מעשה הנגלים וד' ול' פתוחיה לרבים. ולא כק"נ שנקדו אותן בחירק. **וממך היא תכונתי**, עפ"ה הוא עשך ויכוננך. ואמרו רז"ל בפ' אלו טרפות מלמד שברא הקב"ה בונניות באדם שאם נהפך אחד מהם אינו יכול לחיות, וזכר זה לאברים הפנימיים. **לך עצמי**, מוסדות הגוף. **לך דמי**. המקיים הגוף. כי נפש הבשר בדם הוא. **לך רוחי לך כחי**, רוחי פה במובן רצון. וכח הוא המוציאו אל הפועל. ומלה"כ (זכריה ד) לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי. **ודם חלבי**, יותר נכון לומר **וגם חלבי**. כי אין טעם לדם החלבים. אף שקרוב לומר שכונתו לדרז"ל (ברכות יז א) יהי רצון מלפניך שיהא מיעוט חלבי ודמי שנתמעט היום בתעניתי כאילו הקרבתיו לפניך ע"ג המזבח. אלא שהמבקל האלינהו לכך. כשה אקריב ועולתי, גם בזה יותר נכון לומר **לעולתי** בלמ"ד. **תודה**, ד' קמוצה ליחידה. **לך מלכות לך גאות**, עפ"ה ה' מלך גאות לבש. **לך תאות תהלתי**, לך לבדך נאה

להלל

תפלה לכל שליח צבור קודם שיתפלל

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאֲנִי עוֹמֵד הַיּוֹם לְהִתְפַּלֵּל תְּפִלַּת (עַרְבִית) (שַׁחֲרִית) (מוּסָף) (מִנְחָה) הָסֵר מֵעָלַי כָּל מִינֵי מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת. וְכָל מִינֵי טִרְדָּה. שֶׁלֹּא יְבַלְבְּלוּ מַחְשְׁבוֹתַי. וְתֵן לִי אוֹמֶץ כֹּחַ וּבַר לֵבָב לְהִתְפַּלֵּל. וְשֶׁלֹּא יִחַר גְּרוֹנִי וּתְהֵא עֲבוֹדָתִי עֲבוֹדַת קֹדֶשׁ. וְלֹא יִהְיֶה לִי רִפְיוֹן יָדָיִם. וְיִשְׁלוֹט בִּי יֵצֶר הַטּוֹב. וְלֹא יִשְׁלוֹט בִּי יֵצֶר הָרָע. וְתֵן בְּלִבִּי אַהֲבָתְךָ וְיִרְאָתְךָ לַעֲמוֹד לְפָנֶיךָ לְשָׁרְתֶךָ. וּלְשׁוֹרֵר וּלְזַמֵּר לִשְׁמֶךָ. וְתִהְיֶה כַּוָּנָתִי לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּלֵבָב שָׁלֵם. וְקַבֵּל תְּפִלָּתִי כְּקָרְבָּן הַקָּרֵב עַל יְדֵי הַכֹּהֲנִים. יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

אם חל בשבת מתחילין

מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: טוֹב לְהוֹדוֹת לַיהוָֹה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְהוָֹה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָֹה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: בִּפְרֹחַ רְשָׁעִים | כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְהוָֹה: כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ | יְהוָֹה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל פֹּעֲלֵי אָוֶן: וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: שְׁתוּלִים בְּבֵית יְהוָֹה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְהוָֹה צוּרִי וְלֹא עַוְלָתָה בּוֹ:

יְהוָֹה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְהוָֹה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: נָשְׂאוּ נְהָרוֹת | יְהוָֹה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: מִקֹּלוֹת | מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְהוָֹה: עֵדֹתֶיךָ | נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְהוָֹה לְאֹרֶךְ יָמִים:

לך

אהלי יעקב

מזמור, במחס"פ כתוב שיאמר תחלה מזמור שיר ליום השבת ואח"כ הפיוט לך אלי, אבל בשלמי חגיגה בהל' שבת כתב שיש לומר תחלה הפיוט לך אלי שרובו דברי וידוי לקיים סברת הרמב"ן וכו' ואח"כ יאמר מזמור שיר ל"ה. ואח"כ הפיוט שמע קולי. ושכן המנהג בקושטנדינא וכו'. ועי' שכנה"ג סי' רס"ז, ועי' באלף למטה סי' תרי"ט שהאריך בזה ומסיק שהנכון לומר המזמור אחר

ז נותנין בכל מקום להציע בגדים נאים בבית הכנסת. וגם בבתים להציע מפה יפה על השלחן. (ובספ"ה מערכת יוה"כ סי' א' אות י"ז כתב בשם הר"ב מאמר מרדכי שמנהג שביש אנשים שאחר הסעודה המפסקת לערוך השלחן במפה יפה ועורכים עליו ספרים הרבה במקום הפת. ומכסים אותה במפה אחרת. ומניחים כך עד מוצאי יוה"כ. ונראה שמנהג נכון מאוד ואין לשנותו כו'.) כמו בשבת וי"ט. וכן מרבים נרות בבית הכנסת. (ויש מדקדקים לעשות אותם דוקא מבפנים. ויש להם על מה שיסמוכו) שנא' על כן באורים כבדו ה' ומתרגמינן בפנסיא יקרו ה'. וכתיב לקדוש ה' מכובד ואמרו זה יוה"כ. כבדהו בכסות נקיה. על כן צריך לכבדו בכל מיני כיבוד. וטוב לעשות הפתילות עבות כדי להרבות אורן. ויש לזה סמך מהמדרש. ואם כבו הנרות ביוה"כ אסור לומר לגוי שידליקם או יתקנם. ואפילו לרמוז לו אסור. ואפילו אם בא להדליק מעצמו צריך למחות בידו. (סי' תר"י):

לליל כפור

מנהגן של ישראל לברך את הילדים (וגם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם. והמברך מניח ידו אחת על המתברך. ומ"כ בשם הגר"א ז"ל שאסר לברך בשתי ידים לבד מכהן. ועי' בסדור הרי"ע.) קודם שנכנסין לביהכנ"ס. אחר סעודה המפסקת. שאז כבר חל קדושת היום ושערי רחמים נפתחין. ואגב מעוררים הבנים והבנות שילכו בדרך טובים וארחות צדיקים ישמרו. ולחזק לבבם לתוה"ק. כי בעת ההוא מורך בלבבם מאימת הדין והדברים עושים רושם ונכנסים ללב ביושר. והנוסח הנהוג הוא כך. (חיי"א כלל קמ"ד ומט"א סי' תרי"ט) ישימך אלהים כאפרים וכמנשה. ברכת כהנים יברכך וכו'. ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיתן בלבך אהבתו ויראתו. ותהא יראת ה' על פניך כל ימי חייך שלא תחטא. ידיך יהיו עוסקות במצות. רגליך ירוצו לעשות רצון אביך שבשמים. ויתן לך בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצות כל ימיהם. ויהי מקורך ברוך. ויזמין לך פרנסתך בהיתר ובנחת וברווח מתחת ידו הרחבה. ולא על ידי מתנת בשר ודם. פרנסה שתהיה פנוי לעבודת ה'. ותכתב לחיים וארוכים בתוך כל צדיקי ישראל אמן:

אח"כ הולכים לביהכנ"ס. ויכול לילך במנעלים וכשיגיע לביהכנ"ס יחלוץ מנעליו וישלח לביתו. ואם יודע שיהיה צריך להם ביוה"כ לילך במקום טיט ורפש יניחם שם במקום מוצנע שלא יֵרָאֵי משום כבוד ביהכנ"ס. (מט"א סי' תרי"ט):

וילבש הטלית מבעוד יום ויברך להתעטף. ואם הוא ביה"ש אין לברך. ושוב אין צריך להסיר טליתו מעליו כל זמן שהוא ניעור בלילה. ואם הסירו וחוזר ולובשו אין לברך עליו עד שיאיר היום. (מט"א והלק"ט שם)

יהי

אלף ות״ק אמות קודם צאת הכוכבים. והיא כערך רבע שעה. וצריך להוסיף על השיעור הזה מן החול על הקודש. אם מעט ואם הרבה. ותוספת זה הוא מדאורייתא. והמנהג להפסיק מאכילה כשיעור שעה קודם צאת הכוכבים. כדי שיהא לו שהות לברך ברכת המזון בנחת ובכונה. ולברך הבנים כנהוג. ולילך לביהכ״נ מבעוד יום לפי מה שנוהגין להתחיל כל נדרי מבע״י. (סי׳ תר״ח ובמט״א שם) ותוספת זה שצריך להוסיף מן החול על הקודש הוא בין בעינוי בין באיסור מלאכה. לכן יזהר להדליק הנרות ולפרוש גם משאר מלאכות קצת קודם בין השמשות (שע״ה ומט״א שם. ועיין בסדור הרב בסדר הכנסת שבת. ובמטע״ר אות קי״א) :

ג אם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול, אם הוא אחר פלג המנחה. טוב להחמיר ולהתנות בפירוש שיהא רשאי לאכול ולשתות עוד אחר ברכת המזון. (שע״ה שם ועי׳ באלף למטה ריש סי׳ תרי״ט) :

ד יכוין באכילתו בסעודה המפסקת לקיים המצוה שצונו הקב״ה בתורתו הקדושה לאכול ולשתות בערב יוה״כ. קודם שנכנס לתענית יום האדיר והקדוש כדי שנוכל לסבלו. וברוב רחמיו אפקה בלשון עינוי ליתן לנו שכר כמתענה. (ובודאי יש בה טעמים פנימיים, ככל שאר מצות התורה. שנתנו להם חז״ל גם טעמים הגלוים וקלושים. וכמו שגלה מקלת מרן האריז״ל שאכילת התשיעי היא הכרחית מאוד לתענית העשירי.) ושבכח אכילה זו של מצוה יתוקן מה שפגם באכילות הרשות. שלא כיון בהם שהם לעבודתו ית׳. וכמ״ש הטוא״ח סי׳ רל״א ע״ש וברמב״ן בפי׳ לפסוק קדושים תהיו כי קדוש אני. כי כל דבר יתוקן בדומה לו כמ״ש בספרי מוסר. ודי בזה. (ובמחס״פ החדשים נדפסו פה יה״ר ובקשות ע״פ הנסתר מספר חמ״י וכן בשאר מקומות. ואני השמטתים מטעם המובן. ולענ״ד לא טוב עשה בעמיו המו״ל בדורנו סדור בית יעקב להר״י עמדן ז״ל, שהכניס בביתו שלא מדעת בעליו מה שבחייו רגז ושחק עליהם ואין נחת. יעוין בספרו מגדל עוז עלית יהוד המעשה. ובשאר מקומות מספריו, ובאמת המעיין בשימת לב בהסכמות שהסכימו על אותו הספר להדפיסו. גדולים שבאותו הדור זצ״ל, (איזמיר שנת את״ס) יראה וישכיל שהכל היה גלוי לפניהם. ורמזום בחידות באמרם. ולהורות נתין (הוא המחבר הפיוט לז׳ של פסח. אף שהעלימו המעתיק בשם אחד קדוש מדבר) העובר לפני התיב״ה ובא אליה ושנאה וכו׳. גם רמזו מה שראו על ככה להסכים. באמרם גדולה תשובה, ואין ספק שראו ברוח קדשם שתקנתו בכך. כי כל הספר מלא מתוכחות מוסר בלשון למודים להשיב רבים מעון. ואחר כל הסניגוריא נלע״ד לומר וכי חסרי בקשות ותפלות אנחנו, באתרא דליעול וכו׳, אם בעל נפש אתה וכו׳. ודי בהערה זו שהעירותי והשכותי מעלי תלונת המתלוננים על דבר השמיט״ה) :

ה נוהגין במדינות אלו להדליק נרות בבית בליל יוה״כ על שולחן הערוך. כדרך שמדליקין בשבת ויו״ט. ויש מקומות שנוהגין שלא להדליק. (שלא יראה את אשתו ויתאוה לה ויבוא לידי הרהור. ובירושלמי אמרו שמקום שנהגו להדליק משובח טפי. וכ״מ לעיר חדשה שראוי לנהוג כן. פר״ח) ואם יש לו נר בבית חייב להדליק גם בחדר שלן בו עם אשתו. ואם חל בשבת חייבין הכל להדליק. ובמקומות שנהגו להדליק ביוה״כ. יש לברך ג״כ אקב״ו להדליק נר של יום הכפורים. (ופר״ח כתב שלא לברך שאין מברכין על המנהג. וכן כתב המחב״ר בשם הרדב״ז וכמה פוסקים. וכ״ה בבאורי הגר״א ז״ל שלא לברך.) ויש שמברכין גם שהחיינו. (ולא יברכו אח״כ בבית הכנסת) ואם חל בשבת מברכין להדליק נר של שבת ושל יוה״כ. ועל הנרות שמדליקין בבית הכנסת אין לברך עליהם. (סי׳ תר״י ובמג״א ובמט״א שם :)

ואחר תפלת המנחה ליקון כל הקהל י"ט מלקיות. אע"פ שאין מלקות מועיל כזה"ז שאין לנו דיינים סמוכים. וגם אין חייב מלקיה אא"כ התרו בו. מכל מקום נירגים ללקות שמתוך כך יתן אל לבו לשוב מעבירות שבידו. והנלקה לא יהא עומד ולא יושב אלא מוטה ושוחה על ברכיו ופניו לצפון ואחוריו לדרום. ויש ליקח רצועה של עגל ואע"פ שאינה רחבה טפח שאינה רק לזכרון. ויכה מכות קלות. והנלקה בשעה שלוקה אומר וידוים. והמלקה אומר והוא רחום יכפר עון וכו' שלש פעמים שהם ל"ט תבות נגד ל"ט מלקיות. בפעם הא' יתחיל בכתף שמאל ובפעם שני בכתף ימין ובפעם שלישי נגד החזה. (סי' תר"ז וכמג"א וכט"ז שם. ועי' כשל"ה שיש נוהגין לקבל גם ד' מיתות כי"ד ע"ש הסדר, וכל המוסיף מוסיפין לו רוח טהרה ודאי, וכולי האי ואולי.) וכתב עוד המג"א שם דאיתא בכתבים שהאריז"ל לא היה מקפיד על המלקות (נ"ל צ"ל על מנין המלקות) רק היו ליקון אותו ארבע מלקיות נגד ד' אותיות השם. ואח"כ מכל לקיים באנו באש ובמים עכ"ל הכתבים. ובמקצת ספרים חדשים תקנו כל דיני מלקות ולא הועילו כלום בתקנתם עכ"ל המג"א.

ובמחס"פ עם פי' זבחי שלמים להרמ"ק ז"ל (לובלין סע"ג) כתוב, וזה לך סדר המלקות כמנהג זקני המערב וחסידי א"י תובב"א. החזן הכופה את הלוקה על העמוד אומר מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקוץ בתוכחתו: כי אשר יאהב ה' יוכיח וכאב את בן ירצה: וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מיסרך: והכפות אומר יסרני ה' אך במשפט אל באפך פן תמעיטני: וכשהוא מלקה אותו קורא גם הוא אחרי הדיין והוא רחום ג"פ מלה אחת לכל מכה, והנלקה יתודה בלחש. וכשהחזן פותח למוסריו אומר וסר עונך וחטאתך תכופר. כל חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן שנאמר ונקלה אחיך כיון שנקלה הרי הוא כאחיך. כל כלי יוצר עליך לא יצלח וכל לשון תקום אתך למשפט תרשיעי זאת נחלת עבדי ה' וצדקתם מאתי נאום ה':

דיני סעודה המפסקת והדלקת הנרות:

א בסעודה המפסקת אין לאכול אלא בשר עוף ושאר מאכלים קלים נוחים להתעכל. כדי שלא יהא שבע ומתגאה כשיתפלל. כי מלי כריסיה זיני בישי. אבל לא בשר בהמה אם אפשר לו. וכבר כתבנו לעיל שאפילו בסעודה שחרית של עיוה"כ אין לאכול דברים המרבים זרע כגון ביצים ושומים מבושלים וחלב חם ויין ישן. וכל שכן בסעודה המפסקת שאין לאכלם. ובסעודה המפסקת אין לאכול גם דברים המחממין את הגוף. כגון מאכלים המתיבלים בבשמים וכרכום. שלא יבוא ח"ו לידי קרי בלילה. ולא שומשמין מפני שמעלה גרה. וכן לא יאכל אבילה גסה שלא יבוא לידי הקאה. וכל שכן שלא ישתה משקין המשכרין שלא ישתכר ויהא תפלתו תועבה ח"ו. (סי' תר"ח וכמג"א ומט"א שם) ויזהר לאכול לחם עכ"פ כזית בכדי אבילת פרס. מפני שמברכים ברהמ"ז ולא יהא ברכתו לבטלה. (מט"א שם):

ב צריך להפסיק מלאכול קודם בין השמשות. שזמנו תלת רבעי מיל דהיינו מהלך אלף

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אַל תְּשִׁיבֵנוּ רֵיקָם מִלְּפָנֶיךָ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ אִם לֹא לְמַעֲנֵנוּ:
אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵהּ. וְיַצְמַח פֻּרְקָנֵהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

תִּתְקַבַּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם אֲבוּהוֹן דְּבִשְׁמַיָּא (וְאַרְעָא) וְאִמְרוּ אָמֵן:

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה לָנוּ וּלְכָל עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן: עֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

לַמְנַצֵּחַ לִבְנֵי קֹרַח מִזְמוֹר: רָצִיתָ יְיָ אַרְצֶךָ שַׁבְתָּ שְׁבִית יַעֲקֹב: נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָל חַטָּאתָם סֶלָה: אָסַפְתָּ כָל עֶבְרָתֶךָ הֱשִׁיבוֹתָ מֵחֲרוֹן אַפֶּךָ: שׁוּבֵנוּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵנוּ וְהָפֵר כַּעַסְךָ עִמָּנוּ: הַלְעוֹלָם תֶּאֱנַף בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדֹר וָדֹר: הֲלֹא אַתָּה תָּשׁוּב תְּחַיֵּנוּ וְעַמְּךָ יִשְׂמְחוּ בָךְ: הַרְאֵנוּ יְיָ חַסְדֶּךָ וְיֶשְׁעֲךָ תִּתֶּן לָנוּ: אֶשְׁמְעָה מַה יְדַבֵּר הָאֵל יְיָ כִּי יְדַבֵּר שָׁלוֹם אֶל עַמּוֹ וְאֶל חֲסִידָיו וְאַל יָשׁוּבוּ לְכִסְלָה: אַךְ קָרוֹב לִירֵאָיו יִשְׁעוֹ לִשְׁכֹּן כָּבוֹד בְּאַרְצֵנוּ: חֶסֶד וֶאֱמֶת נִפְגָּשׁוּ צֶדֶק וְשָׁלוֹם נָשָׁקוּ: אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף: גַּם יְיָ יִתֵּן הַטּוֹב וְאַרְצֵנוּ תִּתֵּן יְבוּלָהּ: צֶדֶק לְפָנָיו יְהַלֵּךְ וְיָשֵׂם לְדֶרֶךְ פְּעָמָיו:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעֲמַקִּים קְרָאתִיךָ יְהוָה: אֲדֹנָי שִׁמְעָה בְקוֹלִי תִּהְיֶינָה אָזְנֶיךָ קַשֻּׁבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנָי: אִם עֲוֹנוֹת תִּשְׁמָר יָהּ אֲדֹנָי מִי יַעֲמֹד: כִּי עִמְּךָ הַסְּלִיחָה לְמַעַן תִּוָּרֵא: קִוִּיתִי יְיָ קִוְּתָה נַפְשִׁי וְלִדְבָרוֹ הוֹחָלְתִּי: נַפְשִׁי לַאדֹנָי מִשֹּׁמְרִים לַבֹּקֶר שֹׁמְרִים לַבֹּקֶר: יַחֵל יִשְׂרָאֵל אֶל יְיָ כִּי עִם יְיָ הַחֶסֶד וְהַרְבֵּה עִמּוֹ פְדוּת: וְהוּא יִפְדֶּה אֶת יִשְׂרָאֵל מִכֹּל עֲוֹנוֹתָיו:

ואומרים קדיש יהא שלמא. ועלינו לשבח. ועל כן נקוה לך.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה כָּל צַר וּמַשְׂטִין מֵעָלֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כַּלֵּה דֶּבֶר וְחֶרֶב וְרָעָב וּשְׁבִי וּבִזָּה וּמַשְׁחִית וּמַגֵּפָה מִבְּנֵי בְרִיתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוֹלֵי עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְנַע מַגֵּפָה מִנַּחֲלָתֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זְכוֹר כִּי עָפָר אֲנָחְנוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹל וּסְלַח לְכָל עֲוֹנוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ קְרַע רוֹעַ גְּזַר דִּינֵנוּ (יכוין בשם קרע שטן):

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים כָּל שִׁטְרֵי חוֹבוֹתֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ מְחֵה וְהַעֲבֵר פְּשָׁעֵינוּ מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים טוֹבִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר צַדִּיקִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר יְשָׁרִים וּתְמִימִים:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְחִילָה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר מְזוֹנוֹת וּפַרְנָסָה טוֹבָה:

כתב המש"ת וכן הוא בסדור הרש"ש ז"ל. בעת שאומר הש"ץ א"מ כתבנו בספר פרנסה וכלכלה, יאמר תפלת פרנסה זו:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתתן לי ולבני ביתי ולכל הסמוכים על שולחני היום ובכל יום ויום מזונותינו בכבוד, בזכות שמך הגדול (דִּיַקְרְנוֹסָא (יכוין השם ולא יאמרנו בפיו) הממונה על הפרנסה, ואל תצריכנו לידי מתנת בשר ודם כי בשמך תננו. ומאוצר מתנת חנם תכלכלנו ותשפיע לנו אמן סלה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר גְּאֻלָּה וִישׁוּעָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ זָכְרֵנוּ בְּזִכָּרוֹן טוֹב מִלְּפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַצְמַח לָנוּ יְשׁוּעָה בְּקָרוֹב:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ שְׁמַע קוֹלֵנוּ חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ:

שֶׁנִּגְלוּיִם לָנוּ. וּבֵין שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ. אֶת שֶׁגְּלוּיִם לָנוּ כְּבָר אֲמַרְנוּם לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. וְאֶת שֶׁאֵינָן גְּלוּיִם לָנוּ הַכֹּל גָּלוּי וְצָפוּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. הַנִּסְתָּרֹת לַיהוָֹה אֱלֹהֵינוּ וְהַנִּגְלוֹת לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת: כִּי אַתָּה סוֹלְחָן לְיִשְׂרָאֵל וּמָחֳלָן לְשִׁבְטֵי יְשֻׁרוּן. וּמִבַּלְעָדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ מוֹחֵל וְסוֹלֵחַ:

אֱלֹהַי. עַד שֶׁלֹּא נוֹצַרְתִּי אֵינִי כְדַאי. וְעַכְשָׁו שֶׁנּוֹצַרְתִּי כְּאִלּוּ לֹא נוֹצָרְתִּי. עָפָר אֲנִי בְּחַיָּי קַל וָחוֹמֶר בְּמִיתָתִי. הֲרֵי אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי כִּכְלִי מָלֵא בוּשָׁה וּכְלִימָה.

(וצריך הייתי לומר שוב לא אעשה לולי כי יגורתי מהיצר הרע כי הוא מאש ואני בשר ודם ולא אוכל לו ואז אהיה מוסיף על חטאתי פשע. אבל)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהַי וֵאלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁלֹּא אֶחֱטָא עוֹד. וּמַה שֶּׁחָטָאתִי לְפָנֶיךָ מְחוֹק בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. אֲבָל לֹא עַל יְדֵי יִסּוּרִין וָחֳלָאִים רָעִים:

יש נוהגים לומר גם אלהי נצור (דרכי משה סי' תר"ז ומטה משה).

יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהוָֹה צוּרִי וְגֹאֲלִי: עוֹשֶׂה הַשָּׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתבנה בית המקדש במהרה בימינו ותן חלקנו בתורתך לעשות רצונך בלבב שלם:

הש"ץ חוזר התפלה עד המברך את עמו ישראל בשלום. ואומר בלחש יהיו לרצון אמרי פי וכו'.

ואינו חוזר הוידוי רק מיד אחר סיום התפלה אומר אבינו מלכנו. וקדיש תתקבל.

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חָטָאנוּ לְפָנֶיךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֶלָּא אָתָּה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ עֲשֵׂה עִמָּנוּ לְמַעַן שְׁמֶךָ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ חַדֵּשׁ עָלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מֵעָלֵינוּ כָּל גְּזֵרוֹת קָשׁוֹת וְרָעוֹת:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בַּטֵּל מַחְשְׁבוֹת שׂוֹנְאֵינוּ:

אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ הָפֵר עֲצַת אוֹיְבֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיֵצֶר הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּיוֹדְעִים וּבְלֹא יוֹדְעִים:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּכַחַשׁ וּבְכָזָב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּלָשׁוֹן הָרָע:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמַרְאִית הָעָיִן:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּמֵזִיד):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּנֶשֶׁךְ וּבְמַרְבִּית:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בַּסֵּתֶר:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּעֵינַיִם רָמוֹת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּפִתְחוֹן פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּצְעָדֵי רַגְלַיִם:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּקַשְׁיוּת עֹרֶף:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּרְכִילוּת:
(עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ ברמ״ח אֵבָרֵינוּ כשס״ה גִּידֵינוּ שֶׁבְּגוּפֵנוּ
וְכֵן בְּנַפְשֵׁנוּ וְרוּחֵנוּ וְנִשְׁמָתֵנוּ):
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּשְׁגָגָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּתִמְהוֹן לֵבָב.
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אָשָׁם (וַדַּאי וְאָשָׁם תָּלוּי):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם קָרְבַּן עוֹלֶה וְיוֹרֵד:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם עוֹלָה):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם חַטָּאת קְבוּעָה:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מִיתָה בִּידֵי שָׁמָיִם:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם כָּרֵת:
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַלְקוּת אַרְבָּעִים:
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם מַכַּת מַרְדּוּת):
(עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם נִדּוּי):
עַל חֲטָאִים שֶׁאָנוּ חַיָּבִים עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית דִּין. סְקִילָה. שְׂרֵפָה. הֶרֶג. וְחֶנֶק. עַל מִצְוַת עֲשֵׂה. וְעַל מִצְוַת לֹא תַעֲשֶׂה. בֵּין שֶׁיֵּשׁ בָּם קוּם עֲשֵׂה. וּבֵין שֶׁאֵין בָּם קוּם עֲשֵׂה. בֵּין

וּלְשָׁלוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בַּשָּׁלוֹם אָמֵן:
יִהְיוּ לְרָצוֹן אִמְרֵי פִי וְהֶגְיוֹן לִבִּי לְפָנֶיךָ יְהֹוָה צוּרִי וְגוֹאֲלִי:

אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. תָּבֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתֵנוּ. וְאַל תִּתְעַלַּם מִתְּחִנָּתֵנוּ. שֶׁאֵין אָנוּ עַזֵּי פָנִים וּקְשֵׁי עֹרֶף לוֹמַר לְפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ צַדִּיקִים אֲנַחְנוּ וְלֹא חָטָאנוּ. אֲבָל חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ. אָשַׁמְנוּ. בָּגַדְנוּ. גָּזַלְנוּ. דִּבַּרְנוּ דוֹפִי וְלָשׁוֹן הָרָע. הֶעֱוִינוּ. וְהִרְשַׁעְנוּ. זַדְנוּ. חָמַסְנוּ. טָפַלְנוּ שֶׁקֶר. יָעַצְנוּ עֵצוֹת רָעוֹת. כִּזַּבְנוּ. לַצְנוּ. מָרַדְנוּ. נִאַצְנוּ. נִאַפְנוּ. נִשְׁבַּעְנוּ לַשָּׁוְא וְלַשֶּׁקֶר. סָרַרְנוּ. עָוִינוּ. פָּשַׁעְנוּ. צָרַרְנוּ. קִשִּׁינוּ עֹרֶף. רָשַׁעְנוּ. שִׁחַתְנוּ. תִּעַבְנוּ. תָּעִינוּ. וְתִעְתָּעְנוּ. וְסַרְנוּ מִמִּצְוֹתֶיךָ וּמִמִּשְׁפָּטֶיךָ הַטּוֹבִים. וְלֹא שָׁוָה לָנוּ: וְאַתָּה צַדִּיק עַל כָּל הַבָּא עָלֵינוּ כִּי אֱמֶת עָשִׂיתָ וַאֲנַחְנוּ הִרְשָׁעְנוּ:

מַה נֹּאמַר לְפָנֶיךָ יוֹשֵׁב מָרוֹם. וּמַה נְּסַפֵּר לְפָנֶיךָ שׁוֹכֵן שְׁחָקִים. הֲלֹא הַנִּסְתָּרוֹת וְהַנִּגְלוֹת אַתָּה יוֹדֵעַ: אַתָּה יוֹדֵעַ רָזֵי עוֹלָם. וְתַעֲלוּמוֹת סִתְרֵי כָל חָי: אַתָּה חוֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן. רוֹאֶה כְלָיוֹת וָלֵב: אֵין כָּל דָּבָר נֶעְלָם מִמָּךְ. וְאֵין נִסְתָּר מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ:

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁתְּרַחֵם עָלֵינוּ. וְתִמְחוֹל לָנוּ אֶת כָּל חַטֹּאתֵינוּ. וּתְכַפֵּר לָנוּ אֶת כָּל עֲוֹנוֹתֵינוּ. וְתִמְחוֹל וְתִסְלַח לְכָל פְּשָׁעֵינוּ:

עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּאוֹנֶס:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בִּבְלִי דָעַת:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּגָלוּי:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּדַעַת וּבְמִרְמָה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּהַרְהוֹר הַלֵּב:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּוִדּוּי פֶּה:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּזָדוֹן:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּחֹזֶק יָד:
עַל חֵטְא שֶׁחָטָאנוּ לְפָנֶיךָ בְּטוּמְאַת שְׂפָתַיִם:

מנחה לערב יום כפור

רְצֵה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעַמְּךָ יִשְׂרָאֵל וְלִתְפִלָּתָם שְׁעֵה. וְהָשֵׁב הָעֲבוֹדָה לִדְבִיר בֵּיתֶךָ. וְאִשֵּׁי יִשְׂרָאֵל וּתְפִלָּתָם מְהֵרָה בְּאַהֲבָה תְקַבֵּל בְּרָצוֹן.
וּתְהִי לְרָצוֹן תָּמִיד עֲבוֹדַת יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ:

וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תַּחְפּוֹץ בָּנוּ וְתִרְצֵנוּ. וְתֶחֱזֶינָה עֵינֵינוּ בְּשׁוּבְךָ לְצִיּוֹן בְּרַחֲמִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמַּחֲזִיר שְׁכִינָתוֹ לְצִיּוֹן:

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ. שָׁאַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד. צוּרֵנוּ צוּר חַיֵּינוּ וּמָגֵן יִשְׁעֵנוּ. אַתָּה הוּא לְדוֹר וָדוֹר. נוֹדֶה לְּךָ וּנְסַפֵּר תְּהִלָּתֶךָ. עַל חַיֵּינוּ הַמְּסוּרִים בְּיָדֶךָ. וְעַל נִשְׁמוֹתֵינוּ הַפְּקוּדוֹת לָךְ. וְעַל נִסֶּיךָ שֶׁבְּכָל יוֹם עִמָּנוּ. וְעַל נִפְלְאוֹתֶיךָ וְטוֹבוֹתֶיךָ. שֶׁבְּכָל עֵת עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם. הַטּוֹב כִּי לֹא כָלוּ רַחֲמֶיךָ.

מודים דרבנן

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ שָׁאַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי כָל בָּשָׂר. יוֹצְרֵנוּ יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית. בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ עַל שֶׁהֶחֱיִיתָנוּ וְקִיַּמְתָּנוּ. כֵּן תְּחַיֵּנוּ וּתְחָנֵּנוּ. וְתֶאֱסוֹף גָּלֻיּוֹתֵינוּ לְחַצְרוֹת קָדְשֶׁךָ לִשְׁמוֹר חֻקֶּיךָ. וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנֶךָ וּלְעָבְדְּךָ בְּלֵבָב שָׁלֵם עַל שֶׁאָנוּ מוֹדִים לָךְ. בָּרוּךְ אֵל הַהוֹדָאוֹת:

הַמְּרַחֵם כִּי לֹא תַמּוּ חֲסָדֶיךָ כִּי מֵעוֹלָם קִוִּינוּ לָךְ:

וְעַל כֻּלָּם יִתְבָּרַךְ וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא תָּמִיד שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ לְעוֹלָם וָעֶד. וְכָל הַחַיִּים יוֹדוּךָ סֶּלָה.

וּכְתוֹב לְחַיִּים טוֹבִים כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ:

וִיהַלְלוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת לְעוֹלָם כִּי טוֹב. הָאֵל יְשׁוּעָתֵנוּ וְעֶזְרָתֵנוּ סֶלָה הָאֵל הַטּוֹב. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַטּוֹב שִׁמְךָ וּלְךָ נָאֶה לְהוֹדוֹת:

שִׂים שָׁלוֹם טוֹבָה וּבְרָכָה. חַיִּים חֵן וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ. וּבָרְכֵנוּ אָבִינוּ כֻּלָּנוּ כְּאֶחָד בְּאוֹר פָּנֶיךָ. כִּי בְאוֹר פָּנֶיךָ נָתַתָּ לָּנוּ יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ תּוֹרָה וְחַיִּים. אַהֲבָה וָחֶסֶד צְדָקָה וְרַחֲמִים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם. וְטוֹב בְּעֵינֶיךָ לְבָרְכֵנוּ וּלְבָרֵךְ אֶת כָּל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּרוֹב עֹז וְשָׁלוֹם:

וּבְסֵפֶר חַיִּים בְּרָכָה וְשָׁלוֹם וּפַרְנָסָה טוֹבָה. וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה. וּגְזֵרוֹת טוֹבוֹת נִזָּכֵר וְנִכָּתֵב לְפָנֶיךָ אֲנַחְנוּ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים טוֹבִים.

ולשלום

רְאֵה נָא בְעָנְיֵנוּ וְרִיבָה רִיבֵנוּ. וּמַהֵר לְגָאֳלֵנוּ גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה לְמַעַן שְׁמֶךָ. כִּי אֵל גּוֹאֵל חָזָק אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה גּוֹאֵל יִשְׂרָאֵל:

רְפָאֵנוּ יְהוָֹה וְנֵרָפֵא. הוֹשִׁיעֵנוּ וְנִוָּשֵׁעָה כִּי תְהִלָּתֵנוּ אָתָּה. וְהַעֲלֵה אֲרוּכָה וּמַרְפֵּא לְכָל תַּחֲלוּאֵינוּ וּלְכָל מַכְאוֹבֵינוּ וּלְכָל מַכּוֹתֵינוּ. כִּי אֵל רוֹפֵא רַחֲמָן וְנֶאֱמָן אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה רוֹפֵא חוֹלֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בָּרְכֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וּבָרֵךְ שְׁנָתֵנוּ בְּטַלְלֵי רָצוֹן בְּרָכָה. וּנְדָבָה. וּתְהִי אַחֲרִיתָהּ חַיִּים וְשָׂבָע וְשָׁלוֹם כַּשָּׁנִים הַטּוֹבוֹת לִבְרָכָה. כִּי אֵל טוֹב וּמֵטִיב אַתָּה וּמְבָרֵךְ הַשָּׁנִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְבָרֵךְ הַשָּׁנִים:

תְּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל לְחֵרוּתֵנוּ. וְשָׂא נֵס לְקַבֵּץ גָּלֻיּוֹתֵנוּ. וְקַבְּצֵנוּ יַחַד מֵאַרְבַּע כַּנְפוֹת הָאָרֶץ לְאַרְצֵנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מְקַבֵּץ נִדְחֵי עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל

הָשִׁיבָה שׁוֹפְטֵינוּ כְּבָרִאשׁוֹנָה. וְיוֹעֲצֵינוּ כְּבַתְּחִלָּה. וְהָסֵר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וַאֲנָחָה. וּמְלוֹךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה אַתָּה יְהוָֹה לְבַדְּךָ בְּרַחֲמִים בְּצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט:

לַמַּלְשִׁינִים וְלַמִּינִים אַל תְּהִי תִקְוָה. וְכָל הַזֵּדִים כְּרֶגַע יֹאבֵדוּ. וְכָל אֹיְבֶיךָ וְכָל שׂוֹנְאֶיךָ מְהֵרָה יִכָּרֵתוּ. וּמַלְכוּת הָרִשְׁעָה מְהֵרָה תְעַקֵּר. וּתְשַׁבֵּר וּתְכַלֵּם וְתַכְנִיעֵם בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה שׁוֹבֵר אֹיְבִים וּמַכְנִיעַ מִינִים:

עַל הַצַּדִּיקִים וְעַל הַחֲסִידִים וְעַל שְׁאֵרִית עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל זִקְנֵיהֶם וְעַל פְּלֵטַת סוֹפְרֵיהֶם וְעַל גֵּרֵי הַצֶּדֶק וְעָלֵינוּ יֶהֱמוּ נָא רַחֲמֶיךָ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. וְתֵן שָׂכָר טוֹב לְכָל הַבּוֹטְחִים בְּשִׁמְךָ בֶּאֱמֶת. וְשִׂים חֶלְקֵנוּ עִמָּהֶם. וּלְעוֹלָם לֹא נֵבוֹשׁ כִּי בְךָ בָּטָחְנוּ. וְעַל חַסְדְּךָ הַגָּדוֹל בֶּאֱמֶת נִשְׁעָנְנוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מִשְׁעָן וּמִבְטָח לַצַּדִּיקִים:

תִּשְׁכּוֹן בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. וְכִסֵּא דָוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה בְּתוֹכָהּ תָּכִין. וּבְנֵה אוֹתָהּ בִּנְיַן עוֹלָם בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה בּוֹנֵה יְרוּשָׁלָיִם:

אֶת צֶמַח דָּוִד עַבְדְּךָ מְהֵרָה תַצְמִיחַ. וְקַרְנוֹ תָּרוּם בִּישׁוּעָתֶךָ. כִּי לִישׁוּעָתְךָ קִוִּינוּ כָּל הַיּוֹם: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה מַצְמִיחַ קֶרֶן יְשׁוּעָה:

שְׁמַע קוֹלֵנוּ יְהוָֹה אֱלֹהֵינוּ. אָב הָרַחֲמָן חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ. וְקַבֵּל בְּרַחֲמִים וּבְרָצוֹן אֶת תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אֵל שׁוֹמֵעַ תְּפִלּוֹת וְתַחֲנוּנִים אָתָּה. וּמִלְּפָנֶיךָ מַלְכֵּנוּ רֵיקָם אַל תְּשִׁיבֵנוּ. חָנֵּנוּ וַעֲנֵנוּ וּשְׁמַע תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָֹה שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

מנחה לערב יום כפור

אֲדֹנָי שְׂפָתַי תִּפְתָּח וּפִי יַגִּיד תְּהִלָּתֶךָ׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ. אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא. אֵל עֶלְיוֹן. גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים. קוֹנֵה הַכֹּל. וְזוֹכֵר חַסְדֵי אָבוֹת וּמֵבִיא גוֹאֵל לִבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוֹ בְּאַהֲבָה׃

זָכְרֵנוּ לְחַיִּים. מֶלֶךְ חָפֵץ בַּחַיִּים. כָּתְבֵנוּ בְּסֵפֶר חַיִּים. לְמַעַנְךָ אֱלֹהִים חַיִּים׃

מֶלֶךְ עוֹזֵר וּמוֹשִׁיעַ וּמָגֵן. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מָגֵן אַבְרָהָם׃

אַתָּה גִבּוֹר לְעוֹלָם אֲדֹנָי. מְחַיֵּה מֵתִים אַתָּה. רַב לְהוֹשִׁיעַ. מוֹרִיד הַטָּל׃

מְכַלְכֵּל חַיִּים בְּחֶסֶד. מְחַיֵּה מֵתִים בְּרַחֲמִים רַבִּים. סוֹמֵךְ נוֹפְלִים. וְרוֹפֵא חוֹלִים וּמַתִּיר אֲסוּרִים. וּמְקַיֵּם אֱמוּנָתוֹ לִישֵׁנֵי עָפָר. מִי כָמוֹךָ בַּעַל גְּבוּרוֹת וּמִי דוֹמֶה לָּךְ. מֶלֶךְ מֵמִית וּמְחַיֶּה וּמַצְמִיחַ יְשׁוּעָה׃

מִי כָמוֹךָ אָב הָרַחֲמָן זוֹכֵר יְצוּרָיו בְּרַחֲמִים לְחַיִּים׃

וְנֶאֱמָן אַתָּה לְהַחֲיוֹת מֵתִים. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה מְחַיֵּה הַמֵּתִים׃

כחזרת העמידה ש״ליח לבור אומר׃

נַקְדִּישָׁךְ וְנַעֲרִיצָךְ. כְּנוֹעַם שִׂיחַ סוֹד שַׂרְפֵי קֹדֶשׁ הַמְשַׁלְּשִׁים לְךָ קְדֻשָּׁה׃ וְכֵן כָּתוּב עַל יַד נְבִיאָךְ. וְקָרָא זֶה אֶל זֶה וְאָמַר. קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהֹוָה צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃ לְעֻמָּתָם מְשַׁבְּחִים וְאוֹמְרִים. בָּרוּךְ כְּבוֹד יְהֹוָה מִמְּקוֹמוֹ׃ וּבְדִבְרֵי קָדְשְׁךָ. כָּתוּב לֵאמֹר. יִמְלֹךְ יְהֹוָה לְעוֹלָם אֱלֹהַיִךְ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּיָהּ׃

אַתָּה קָדוֹשׁ וְשִׁמְךָ קָדוֹשׁ. וּקְדוֹשִׁים בְּכָל יוֹם יְהַלְלוּךָ סֶּלָה. כִּי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וְקָדוֹשׁ אָתָּה׃ בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הַמֶּלֶךְ הַקָּדוֹשׁ׃

אַתָּה חוֹנֵן לְאָדָם דַּעַת. וּמְלַמֵּד לֶאֱנוֹשׁ בִּינָה. חָנֵּנוּ מֵאִתְּךָ חָכְמָה בִּינָה וָדָעַת. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה חוֹנֵן הַדָּעַת׃

הֲשִׁיבֵנוּ אָבִינוּ לְתוֹרָתֶךָ. וְקָרְבֵנוּ מַלְכֵּנוּ לַעֲבוֹדָתֶךָ. וְהַחֲזִירֵנוּ בִּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה לְפָנֶיךָ.

יש נוהגין לומר כאן יה״ר זה.

יהי רצון מלפניך יהוה אלהינו ואלהי אבותינו שתחתור חתירה מתחת כסא כבודך להחזיר בתשובה שלימה לכל פושעי ישראל ובכללם תחזירני לי פב״פ כי ימינך יהוה פשוטה לקבל שבים׃

בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה הָרוֹצֶה בִּתְשׁוּבָה׃

סְלַח לָנוּ אָבִינוּ כִּי חָטָאנוּ. מְחוֹל לָנוּ מַלְכֵּנוּ כִּי פָשָׁעְנוּ. כִּי אֵל טוֹב וְסַלָּח אָתָּה. בָּרוּךְ אַתָּה יְהֹוָה חַנּוּן הַמַּרְבֶּה לִסְלוֹחַ׃

אַשְׁרֵי יוֹשְׁבֵי בֵיתֶךָ עוֹד יְהַלְלוּךָ סֶּלָה: אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁכָּכָה לוֹ אַשְׁרֵי הָעָם שֶׁיְהוָה אֱלֹהָיו:

(קמה) א תְּהִלָּה לְדָוִד אֲרוֹמִמְךָ אֱלוֹהַי הַמֶּלֶךְ וַאֲבָרְכָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: ב בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָּ וַאֲהַלְלָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד: ג גָּדוֹל יְהוָה וּמְהֻלָּל מְאֹד וְלִגְדֻלָּתוֹ אֵין חֵקֶר: ד דּוֹר לְדוֹר יְשַׁבַּח מַעֲשֶׂיךָ וּגְבוּרֹתֶיךָ יַגִּידוּ: ה הֲדַר כְּבוֹד הוֹדֶךָ וְדִבְרֵי נִפְלְאֹתֶיךָ אָשִׂיחָה: ו וֶעֱזוּז נוֹרְאוֹתֶיךָ יֹאמֵרוּ וּגְדוּלָּתְךָ אֲסַפְּרֶנָּה: ז זֵכֶר רַב טוּבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יְרַנֵּנוּ: ח חַנּוּן וְרַחוּם יְהוָה אֶרֶךְ אַפַּיִם וּגְדָל חָסֶד: ט טוֹב יְהוָה לַכֹּל וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו: י יוֹדוּךָ יְהוָה כָּל מַעֲשֶׂיךָ וַחֲסִידֶיךָ יְבָרְכוּכָה: יא כְּבוֹד מַלְכוּתְךָ יֹאמֵרוּ וּגְבוּרָתְךָ יְדַבֵּרוּ: יב לְהוֹדִיעַ לִבְנֵי הָאָדָם גְּבוּרֹתָיו וּכְבוֹד הֲדַר מַלְכוּתוֹ יג מַלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל עֹלָמִים וּמֶמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל דּוֹר וָדֹר: יד סוֹמֵךְ יְהוָה לְכָל הַנֹּפְלִים וְזוֹקֵף לְכָל הַכְּפוּפִים: טו עֵינֵי כֹל אֵלֶיךָ יְשַׂבֵּרוּ וְאַתָּה נוֹתֵן לָהֶם אֶת אָכְלָם בְּעִתּוֹ: טז פּוֹתֵחַ אֶת יָדֶךָ וּמַשְׂבִּיעַ לְכָל חַי רָצוֹן: יז צַדִּיק יְהוָה בְּכָל דְּרָכָיו וְחָסִיד בְּכָל מַעֲשָׂיו: יח קָרוֹב יְהוָה לְכָל קֹרְאָיו לְכֹל אֲשֶׁר יִקְרָאֻהוּ בֶאֱמֶת: יט רְצוֹן יְרֵאָיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שַׁוְעָתָם יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם: כ שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אֹהֲבָיו וְאֵת כָּל הָרְשָׁעִים יַשְׁמִיד: כא תְּהִלַּת יְהוָה יְדַבֶּר פִּי וִיבָרֵךְ כָּל בָּשָׂר שֵׁם קָדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד: וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵיהּ רַבָּא. אמן בְּעָלְמָא דִּי בְרָא כִרְעוּתֵיהּ. וְיַמְלִיךְ מַלְכוּתֵיהּ. וְיַצְמַח פּוּרְקָנֵיהּ. וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ. אמן בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב. וְאִמְרוּ אָמֵן: אמן יְהֵא שְׁמֵיהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלָּל. שְׁמֵיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אמן לְעֵילָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא שִׁירָתָא תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחָמָתָא. דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא. וְאִמְרוּ אָמֵן:

מנחה לערב יום כפור

וּבְהַעֲלֹת אַהֲרֹן אֶת־הַנֵּרֹת בֵּין הָעַרְבַּיִם יַקְטִירֶנָּה קְטֹרֶת תָּמִיד לִפְנֵי יְהוָֹה לְדֹרֹתֵיכֶם׃

תָּנוּ רַבָּנָן פִּטּוּם הַקְּטֹרֶת כֵּיצַד. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וּשְׁמוֹנָה מָנִים הָיוּ בָהּ. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וַחֲמִשָּׁה כְּמִנְיַן יְמוֹת הַחַמָּה. מָנֶה בְּכָל יוֹם מַחֲצִיתוֹ בַּבֹּקֶר וּמַחֲצִיתוֹ בָּעֶרֶב. וּשְׁלֹשָׁה מָנִים יְתֵרִים שֶׁמֵּהֶם מַכְנִיס כֹּהֵן גָּדוֹל מְלֹא חָפְנָיו בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים. וּמַחֲזִירָן לְמַכְתֶּשֶׁת בְּעֶרֶב יוֹם הַכִּפּוּרִים כְּדֵי לְקַיֵּם מִצְוַת דַּקָּה מִן הַדַּקָּה׃ וְאַחַד עָשָׂר סַמָּנִים הָיוּ בָהּ. וְאֵלּוּ הֵן. טוב לסמן הסמנים האלו באצבע הַצֳּרִי (א). וְהַצִּפֹּרֶן (ב). וְהַחֶלְבְּנָה (ג). וְהַלְּבוֹנָה (ד) מִשְׁקַל שִׁבְעִים שִׁבְעִים מָנֶה. מוֹר (ה). וּקְצִיעָה (ו). וְשִׁבֹּלֶת נֵרְדְּ (ז). וְכַרְכֹּם (ח) מִשְׁקַל שִׁשָּׁה עָשָׂר שִׁשָּׁה עָשָׂר מָנֶה. הַקֹּשְׁטְ (ט) שְׁנֵים עָשָׂר. קִלּוּפָה (י) שְׁלֹשָׁה. קִנָּמוֹן (יא) תִּשְׁעָה. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה תִּשְׁעָה קַבִּין. יֵין קַפְרִיסִין סְאִין תְּלָת וְקַבִּין תְּלָתָא. וְאִם לֹא מָצָא יֵין קַפְרִיסִין מֵבִיא חֲמַר חִוַּר עַתִּיק. מֶלַח סְדוֹמִית רֹבַע הַקָּב. מַעֲלֶה עָשָׁן כָּל שֶׁהוּא. רַבִּי נָתָן הַבַּבְלִי אוֹמֵר אַף כִּפַּת הַיַּרְדֵּן כָּל שֶׁהוּא. אִם נָתַן בָּהּ דְּבַשׁ פְּסָלָהּ וְאִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה׃

רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר הַצֳּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שְׂרָף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף. בּוֹרִית כַּרְשִׁינָה לְמָה הִיא בָאָה כְּדֵי לְשַׁפּוֹת בָּהּ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא נָאָה. יֵין קַפְרִיסִין לְמָה הִיא בָא כְּדֵי לִשְׁרוֹת בּוֹ אֶת הַצִּפֹּרֶן כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עַזָּה. וַהֲלֹא מֵי רַגְלַיִם יָפִין לָהּ אֶלָּא שֶׁאֵין מַכְנִיסִין מֵי רַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ מִפְּנֵי הַכָּבוֹד׃

תַּנְיָא רַבִּי נָתָן אוֹמֵר כְּשֶׁהוּא שׁוֹחֵק אוֹמֵר הָדֵק הֵיטֵב הֵיטֵב הָדֵק. מִפְּנֵי שֶׁהַקּוֹל יָפֶה לַבְּשָׂמִים. פִּטְּמָהּ לַחֲצָאִין כְּשֵׁרָה. לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ לֹא שָׁמַעְנוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה זֶה הַכְּלָל אִם כְּמִדָּתָהּ כְּשֵׁרָה לַחֲצָאִין. וְאִם חִסֵּר אַחַת מִכָּל סַמָּנֶיהָ חַיָּב מִיתָה׃

תָּנֵי בַר קַפָּרָא אַחַת לְשִׁשִּׁים אוֹ לְשִׁבְעִים שָׁנָה הָיְתָה בָאָה שֶׁל שִׁירַיִם לַחֲצָאִין. וְעוֹד תָּנֵי בַר קַפָּרָא אִלּוּ הָיָה נוֹתֵן בָּהּ קָרְטוֹב שֶׁל דְּבַשׁ אֵין אָדָם יָכוֹל לַעֲמוֹד מִפְּנֵי רֵיחָהּ. וְלָמָּה אֵין מְעָרְבִין בָּהּ דְּבַשׁ מִפְּנֵי שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כִּי כָל שְׂאֹר וְכָל דְּבַשׁ לֹא תַקְטִירוּ מִמֶּנּוּ אִשֶּׁה לַיהוָֹה׃ (לַיהוָֹה הַיְשׁוּעָה עַל עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה)׃ יְהוָֹה צְבָאוֹת עִמָּנוּ מִשְׂגָּב לָנוּ אֱלֹהֵי יַעֲקֹב סֶלָה׃ יְהוָֹה צְבָאוֹת אַשְׁרֵי אָדָם בֹּטֵחַ בָּךְ׃ יְהוָֹה הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְיוֹם קָרְאֵנוּ׃ (הֲשִׁיבֵנוּ יְיָ אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם)׃ וְעָרְבָה לַיהוָֹה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָיִם כִּימֵי עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃

אשרי

השני, וכן לא יפסיק קילוח השני עד שיתחיל השלישי, אבל לא מא־בעה כלים. (מג"א סס.)

ה מי שמת לו מת קודם יוה"כ מותר לו לרחוץ בחמין ולטבול בעיוה"כ, שיוה"כ דינו כרגלים שמבטלים ממנו גזרת שבעה, אלא דיש לו לאחר הרחיצה והטבילה כל מה שאפשר שיהיו סמוך לחשכה, ושאר דיני האבלות כגון ישיבה ע"ג קרקע צריך לנהוג עד הלילה ממש. (סע"ה סס, ועי' במט"א ובאלף למטה סס.)

ו איתא בכתבי האריז"ל קודם שיתפלל מנחה מלקות, ולטבול אחר מלקות לקיים באנו באש ובמים (וסדר המלקות עי' לקמן אחר תפלת המנחה.)

מנחה לערב יום כפור

וַיְדַבֵּר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קָרְבָּנִי לַחְמִי לְאִשַּׁי רֵיחַ נִיחֹחִי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשֶּׁה אֲשֶׁר תַּקְרִיבוּ לַיהֹוָה כְּבָשִׂים בְּנֵי־שָׁנָה תְמִימִם שְׁנַיִם לַיּוֹם עֹלָה תָמִיד: אֶת־הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם: וַעֲשִׂירִית הָאֵיפָה סֹלֶת לְמִנְחָה בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן כָּתִית רְבִיעִת הַהִין: עֹלַת תָּמִיד הָעֲשֻׂיָה בְּהַר סִינַי לְרֵיחַ נִיחֹחַ אִשֶּׁה לַיהֹוָה: וְנִסְכּוֹ רְבִיעִת הַהִין לַכֶּבֶשׂ הָאֶחָד בַּקֹּדֶשׁ הַסֵּךְ נֶסֶךְ שֵׁכָר לַיהֹוָה: וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַּעֲשֶׂה בֵּין הָעַרְבָּיִם כְּמִנְחַת הַבֹּקֶר וּכְנִסְכּוֹ תַּעֲשֶׂה אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהֹוָה:

אַתָּה הוּא יְהֹוָה אֱלֹהֵינוּ שֶׁהִקְטִירוּ אֲבוֹתֵינוּ לְפָנֶיךָ אֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים בִּזְמַן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קַיָּם. כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָ אוֹתָם עַל יַד מֹשֶׁה נְבִיאָךְ כַּכָּתוּב בְּתוֹרָתָךְ:

וַיֹּאמֶר יְהֹוָה אֶל־מֹשֶׁה קַח־לְךָ סַמִּים נָטָף | וּשְׁחֵלֶת וְחֶלְבְּנָה סַמִּים וּלְבֹנָה זַכָּה בַּד בְּבַד יִהְיֶה: וְעָשִׂיתָ אֹתָהּ קְטֹרֶת רֹקַח מַעֲשֵׂה רוֹקֵחַ מְמֻלָּח טָהוֹר קֹדֶשׁ: וְשָׁחַקְתָּ מִמֶּנָּה הָדֵק וְנָתַתָּה מִמֶּנָּה לִפְנֵי הָעֵדֻת בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֲשֶׁר אִוָּעֵד לְךָ שָׁמָּה קֹדֶשׁ קָדָשִׁים תִּהְיֶה לָכֶם: (וְהַקְּטֹרֶת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמַתְכֻּנְתָּהּ לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לְךָ לַיהֹוָה): וְנֶאֱמַר וְהִקְטִיר עָלָיו אַהֲרֹן קְטֹרֶת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר בְּהֵיטִיבוֹ אֶת־הַנֵּרֹת יַקְטִירֶנָּה:

ובהעלות

סדר כפרות

הנקבה אומרת

זֹאת חֲלִיפָתִי. זֹאת תְּמוּרָתִי. זֹאת כַּפָּרָתִי כדלעיל זֹאת הַתַּרְנְגֹלֶת תֵּלֵךְ לְמִיתָה כדלעיל וַאֲנִי אֶכָּנֵס וְאֵלֵךְ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם:

אשה מעוברת שמסבבת בעדה ובעד עוברה אומרת

אֵלּוּ חֲלִיפוֹתֵינוּ. אֵלּוּ תְּמוּרוֹתֵינוּ. אֵלּוּ כַּפָּרוֹתֵינוּ. כדלעיל אֵלּוּ הַתַּרְנְגוֹלִים יֵלְכוּ לְמִיתָה. כדלעיל וַאֲנַחְנוּ נִכָּנֵס וְנֵלֵךְ לְחַיִּים טוֹבִים אֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם:

אהלי יעקב

וכד"א בשם דרשת מהרי"ו כתב שיאמר חליפתי תמורתי כפרתי, ר"ת התך, כי המלאך הממונה על החיים התך שמו, וזהו החותך חיים לכל חי וכו', ויש שקשה לו לומר תמורתי משום לא ימיר, לא שהאדם רשאי להמיר, ועי' בסדור הריע"ב שכתב שאין לחוש לזה, כי לא יש תמורה באדם, ואין ענין קרבן לכאן לגמרי ע"ש. ואני אבנס, יעשה הפסקה גדולה בין תלך למיתה ובין תלך ואני, שלא יחזור ואני על למיתה, ויש לדקדק זה סמך מן המדרש, ועי' רד"א גבי ואנחנו משתחוים דעלינו לשבח, או יאמר ואכנס אני, אבנס ואלך, אמר אכנס על ההתחלה ואלך על ההמשך, טובים וארוכים ולשלום, טובים על האיכות, וארוכים על הכמות, ולשלום כלי מחזיק ברכה, והוא חתימת הכל, כי אם אין שלום אין כלום, והוא יברך את עמו ישראל בשלום.

אהלי דיני טבילה יעקב

א נוהגין לטבול ערב יוה"כ. (עי' בטור סי' תר"ו בשם הגאונים שהוא מנהג קדוש עד שהרס"ג הצריך לברך עליה.) וטוב שיטביל קודם תפלת המנחה שבה מתודה, שיהא הוידוי בטהרה, י"א הטעם משום טהרה לטהר עצמו מטומאת קרי, וי"א משום תשובה כגר שנתגייר שצריך לטבול, ולפי טעם זה צריך לטבול שלשה פעמים, וגם נערים ובתולות בני מצוה, שאין קרי שייך בהם נמי צריכים לטבול, ואפילו מי שטבל בערב ר"ה וברי לו שלא ראה קרי (עמ"א) או אפילו טבל באשמורת עיוה"כ יחזור ויטבול קודם מנחה, ויש נוהגים ג"כ להתודות במקוה, אך לא יזכיר השם בגלוי הראש, רק יאמר אשמנו וכו'. (סי' תר"ו וטו"ז ומג"א ופמ"ג שם.)

ב אשה ששמשה תוך ג' ימים צריכה לכבד ביתה בחמין קודם שתטביל, שלא תפליט אחר הטבילה ותהא טמאה ביוה"כ, ואם שמשה סמוך לטבילתה או סמוך לווסתה, שבאלו הזמנים היא רגילה להתעבר לא תעשה כן שמא תשחית זרע ההריון, ובכל מקום יש לה לטבול. (מט"א שם. שאנו עושים כפי שני הטעמים ותטבול משום תשובה, ומה שפסק בשע"ה שאינה צריכה לטבול כלל, וכ"ה במהרי"ל, הוא רק למ"ד שהוא משום קרי.)

ג מי שנטמא טומאת קרי בין לאונסו ובין לרצונו מחמת השמיש, וטבל קודם שהטיל מים, לא עלתה לו הטבילה, וצריך לחזור ולטבול שנית אחר הטלת מים, וכן יש לדקדק בטבילה זו בחציצה, ויטול צפרניו ולסרוק שערותיו קודם שיטבול. (מט"א שם.)

ד לאדם חלש די לו בהטלת ט' קבין מים חמין שאובין. שהם שיעור רי"ו ביצים, ואפילו משנים ושלשה כלים. ובלבד שלא יפסיק קילוח הראשון עד שיתחיל

השני

לְאָדָם יָשְׁרוֹ: וַיְחֻנֶּנּוּ וַיֹּאמֶר פְּדָעֵהוּ מֵרֶדֶת שַׁחַת מָצָאתִי כֹפֶר:

ומסבב סביב ראשו ואומר

זֶה חֲלִיפָתִי. זֶה תְּמוּרָתִי. זֶה כַּפָּרָתִי. ומחזיק הכפרה בידו השמאלית, ומניח ידו הימנית על ראש התרנגול, ואומר זֶה הַתַּרְנְגוֹל יֵלֵךְ לְמִיתָה. יפסיק בכאן וַאֲנִי אֶכָּנֵס וְאֵלֵךְ לְחַיִּים טוֹבִים וַאֲרוּכִים וּלְשָׁלוֹם: ויעשה כן ג׳ פעמים.

הנקבה

אהלי יעקב

כפרות, הרא״ש והביאו הטור סי׳ תר״ה כתב שהוא מנהג קדוש, ונזכר בתשובת הגאונים, וכן הביאו אותה המרדכי והרד״א ושאר הראשונים, והיא בקובץ הנקרא חמדה גנוזה סי׳ נ״ג בשם רב נטרונאי גאון, והמג״א העיר מרש״י (שבת פא ב) בביאור שם פורפיסא בשם תשובת הגאונים, שגם בימי חכמי התלמוד היו נוהגין לעשות כפרות, אך בערב ר״ה ובזרעים הנזרעים לשם זה בעלין, ומסבבו על ראשו ז״פ ומשליכו בנהר ע״ש, נמשך לאמרם ז״ל סימנא מילתא היא, והיו עושין בער״ה משום תכלה שנה וקללותיה, ולדידן נמי יוה״כ איקרי ראש השנה, והעיקר לעורר לב האדם לתשובה, כי האדם עץ השדה, כלין השדה כן ילין וכו׳, גם בשחיטת הבעל חי ישים אל לבו וישכיל, שכל זה היה ראוי לבוא עליו, כמ״ש הראשונים בטעם הקרבנות על פי הפשט, ובודאי הא נמי איתיה, אף שטעם זה לבדו לא יספיק ודאי לפרטים, לכן החי יתן על לבו לקבל עליו בחקוי הזה עול מלכות שמים אפי׳ במסירת נפשו, ולקיים כי עליך הורגנו כל היום, ויחשוב שהוא חייב ד׳ מיתות ב״ד, תופשו בצוארו הרי הוא חנק, שוחטו הרג, זורקו סקילה, שורפו שריפה, הרי יראה קדמא ואתיא, וממנו מטפס ועולה לאהבתו ית׳, כשם שהוא מאהבתו וחמלתו עלינו, נתן לנו את יום הקדוש והאדיר הזה, לכפר על כל עונותינו, ומאי דאזל אזל, כמי הנהר ששוטף ועובר קמא קמא, כן הוא יבוש וישוב אל ה׳ מאהבה וירחמהו, כי אם אל אלקינו שהוא מירא מדת הדין ירבה רק לסלוח, ר״ל הארכת הזמן, כמו שכתבתי לקמן בביאור שם סליחה, ובלא תשובה הרי זבח רשעים תועבה.

ובתשובה הנ״ל כתוב, שמענו מחכמים הראשונים אע״פ שבהמה דמיה יקרים אעפ״כ תרנגול מובחר לפי ששמו גבר וכו׳ תמורת גבר בגבר טפי מעלי ומהני ע״ש, כי שתופי השמות מורה שווי במקור, כמ״ש שעיר בשעיר מיחלף, וברמב״ם בפ״ב מהלכות יסוה״ת כל אלו עשרה השמות שנקראו בהם המלאכים וכו׳ לפיכך נקראו אישים שמעלתם קרובה ממעלת דעת בני אדם ע״ש והוא ממדרש רז״ל כמו שכתבתי במק״א, והחוקרים לפי שיטתם כתבו שגבריאל הוא העשירי הוא השכל הפועל בתחתונים. שעיקרם מין האדם ועיקר המין הגברים, ומהר״ל מפראג מלא רמז נאה מן הגמרא, ע״ד כונה שניה, והוא אמרם ז״ל (ברכות סג א) באתר דלית גבר תמן הוי גבר, ר״ל באתר דלית גבר הוא התרנגול לכפרה, תמן הוי גבר הוא בעצמו, ע״ד אמרם ז״ל במקום שאין דין למטה יש דין למעלה, וכבר גלה מרן האריז״ל מקלת מעומקן של דברים וקיים מנהגן של ישראל שהוא תורה, ואין מזניחין אותו, והנה הטעם הזה יכון לתמורת תרנגול זכר לזכר ולא לתרנגולת לנקבה, ובאמת בראשונים לא נזכר כי אם תרנגול זכר, רק הב״י בשם התשב״ץ הביא תרנגולת לנקבה, וכ״כ האריז״ל, והגר״א ז״ל בבאוריו שם מלא סמך גם לזה ממאי דאמרו בפ׳ הניזקין (נז א) דהוו רגילי. כי הוה מתילד ינוקא שתלי ארזא, ינוקתא שתלי תורניתא, הרי זכר לזכר ונקבה לנקבה.

ואמירת הפסוקים הוא בטור הנ״ל, וברד״א ומהרי״ל ולבוש וכן הוא בסדורי השל״ה והרי״ע נתוספו שתי מלות, בני אדם, אולי שלא להתחיל ביושבי חושך, ומהרי״ל כתב ורובא דעלמא מוסיפין גם לאמר פסוקי איוב אם יש עליו וכו׳, והנה מארבעה שצריכים להודות שבמזמור, זכר רק שנים החבוש והחולה, ונראה הטעם מפני שרק בשניהם נזכר בפסוק שבא מסבת החטא בחבוש כתיב כי המרו אמרי אל וכו׳, ובחולה אוילים מדרך פשעם וכו׳. ושייכי לכפרת יוה״כ, אבל בשנים האחרים מדבר ויש לא נזכר זה, לפי שאפשר שאין זה מסבת החטא, רק נגזר על אחד מבני החבורה כמו במעשה יונה, והם עמו בצרה, זה חליפתי וכו׳, יש חלופי נוסחאות בזה,

וכד״מ

כלל קמ"ג ומיוסד לכל מי שפה"ח מערכת יוה"כ סי' א' אות כ' בדברים חוצבים להבות אש דת, מה שהשוחטים נעורים כל הלילה וקשה להם מאוד ליזהר בדיני השחיטה ובדיקת הסכין וכסוי הדם כהלכתן, ובפרט בקהלות הגדולות כמשמע מן הנמוקי הוא לומר יעקב. לכן החובה מוטלת על כל בעל נפשו לעשות תקנות וסייגים לזה, כל מר לפום אתריה ועדניה, לבל יבואו ח"ו לידי תקלה בערב ערב יום הקדוש והנורא, ולהכין המון עם שלא יחשבו שכל הכפרה תלויה רק בשחיטת הכפרות בעיוה"כ שמתוך כך יזהרו ויכנסו בקבלה, ולהסביר להם שגם מנהג עשה דאורייתא כשלו חז"ל בשב ואל תעשה משום חשש תקלה, כמו תקיעת שופר ונטילת לולב בשבת, משום שמא יעבירנו ד"א ברשות הרבים, ולא התירו אף במקומות המתוקנים בעירוב משום לא פלוג והמשך רחוקה, כל שכן מנהג הכפרות שרבים וגדולים קראו כדכר, והמכשלה קרובה מאוד מאוד, ושכר המתקן כפול מן השמים.)

ג תרנגול הכפרה שנשחט ונמצא טרפה, אין צריך ליקח אחר לכפרה, רק יתן דמיו לעניים ונבחר לה' מזבח, אבל אם נתנבל בשחיטה צריך ליקח אחר, כיון שלא נתקיים בו מצות שחיטה. (שד"ח מערכת יוה"כ סי' א' אות י"ג בשם ספר כנף רננה, וכן כתב בספר הכולל.)

ד אם אין לו תרנגול יכול ליקח שאר מינים כגון בר אווזא ואווזא, וי"א אפילו דגים, אך לא יקח תורים ובני יונה דראוים למזבח ומיחזי כמקדיש קדשים בחוץ. (מג"א וסו"ז שם.)

ה נוהגין ליתן הכפרות לעניים, ויותר טוב לפדותן בממון בשוין ולחלק הממון לעניים, כדי שלא יתביישו העניים במה שנתנו להם התרנגולים שלקחו לכפרתם, ומי שיש בידו דמי מעשר נכסים לא יפדה בהם רק ממעות חולין שלו. (שם וכמג"א וכמט"א, ובאחרי דלדעו ביה ואין מזה ביוש לעניים, יותר טוב ליתן הכפרות עצמן לעניים דמקרבא הנייתיה, והוה דוגמת כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים.)

ו וזורקין הבני מעיים והכבד והכליות של הכפרות על הגגות או בחצר מקום שהעופות יכולים לקחתם משם, לפי שראוי לרחם על הבריות ביום זה כדי שירחמו עלינו מן השמים. (שם וכמג"א וסו"ז)

ז המסבב לעצמו ולאחרים, יסבב בתחילה לעצמו ואח"כ לאחרים, דוגמא מ"ש בכה"ג וכפר בעדו ואח"כ ובעד ביתו, מיטב שיבא זכאי ויכפר על החייב ואל יבא חייב ויכפר כו'. (מט"א שם.)

סדר כפרות

יקח הכפרה בידו הימנית ואומר נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ ואח"כ יאמר פסוקים אלו בני אדם יושבי וכו' עד מצאתי כפר.

בְּנֵי אָדָם. יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֳנִי וּבַרְזֶל: יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: אֱוִלִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: כָּל אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד שַׁעֲרֵי מָוֶת: וַיִּזְעֲקוּ אֶל יְהוָה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וִימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם: יוֹדוּ לַיהוָה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: אִם יֵשׁ עָלָיו מַלְאָךְ מֵלִיץ אֶחָד מִנִּי אָלֶף לְהַגִּיד

שהוא לפני ה' לבד יוה"כ מכפר, לפיכך יתן אל לבו בערב יוה"כ לפיים לכל מי שפשע כנגדו. (ופשיטא שצריך להשיב לו בתחלה את הגזלה או שאר דבר שבממון שיש לו עליו, והנה בעבירות שבין אדם לחברו יש ג"כ חלק גבוה לא תגזול וכדומה, וע"ז בנוסח בקשת מחילה כתב היש"ש בפ"ח דב"ק שיאמר אני מבקש סליחה מה' אלהי ישראל ואח"כ מפלוני וכו', ואפשר שגם הטור סובר כן, אע"פ שלא זכר אותו רק גבי מת הנעלב, דלא כי"א שהוא מפני שמעמיד עשרה על קברו זוכר שם אלהי ישראל, וכעין ראיה לדבר אחי יוסף דמניהו יליף בגמרא ג"פ, אנא שא נא וכו', כתיב ועתה שא נא לפשע עבדי אלהי אביך, הרי הזכירו שם שמים, וי"ל שגם חלק גבוה אינו מכפר עד שירצה, עי' ברכ"י בשם הפר"ח, ובזה ניחא מה שזה דוקא בעיוה"כ, ומלשון הטור שכתב שיהיו כל ישראל בלב שלם, לא משמע קצת כן, אולי נותן טעם כולל, גם לדברים שאין בהם בדיני שמים.) ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לילך אצלו ולפייסו ולבקש ממנו שימחול לו, וצריך לפרט החטא, ואם חבירו מתבייש בזה לא יפרט. ואם לא נתפיים בפעם ראשונה יחזור פעם שניה ושלישית, ובכל פעם יקח עמו שלשה אנשים, ויפייסנו בכל פעם במין רצוי אחר, ואם לא נתפיים בג"פ אינו זקוק לו עוד אבל יאמר אח"כ בפני עשרה שבקש ממנו מחילה ולא רצה למחול לו, ואם הוא רבו, ואפילו אינו רבו מובהק (עב"י ובהקדמת הי"ד שר' חנינא לא היה רבו מובהק.) רק ששמע ממנו ד"ת, צריך לילך כמה פעמים עד שיפיים. (סי' תר"ו ובמג"א וטו"ז שם.)

ח והנעלב לא יהא אכזרי מלמחיל אם לא שמכוין לטובת המבקש מחילה. ואם הוציא עליו שם רע אינו צריך למחול ולא מיקרי אכזרי, ומכל מקום מדת ענוה הוא למחול. (שם ובמג"א.)

ט אם מת הנעלב מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו ואומר חטאתי לאלהי ישראל ולפלוני זה שפשעתי כנגדו, והם ישיבו מחול לך מחול לך ג"פ וצריך לילך שם יחף. (שם.)

אהלי דיני כפרות יעקב

א עתה נתפשט המנהג לשחוט כפרות בערב יוה"כ, ולוקחין תרנגול זכר לזכר ותרנגולה לנקבה, ולמעוברת לוקחין שלשה דהיינו שתי תרנגולות והתרנגול. (לא תרנגולת, ובשביל העובר שיש ספק אם זכר אם נקבה לוקחין תרנגול ותרנגולת, ולתאומים לא חיישינן.) ואם אינו מצוי כ"כ די בשנים דהיינו תרנגול ותרנגולת, שהתרנגולת תעלה לשתיהן להאם והעיבר, שעובר ירך אמו, ומי שאין ידו משגת ליקח לכל אחד מבני ביתו בפני עצמו, יכול ליקח תרנגול אחד לכמה זכרים או תרנגולת אחת לכמה נקבות. (דלא עדיפי מנהג כפרות מקרבן נדבה ותנן שנים מתנדבים בשותפות עולה ושלמים, ועי' באורי הגר"א.) ובוחרין בלבנים ע"ד שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו, ואין לחזור בפירוש אחר לבנים דוקא ולקנותו ביוקר שזה מעין דרכי האמורי, אלא אם נזדמן לו לבן או שקנה אותי בין אחרים יבחר בו יותר מאחר. (סי' תר"ה ומג"א וטו"ז שם.)

ב וזמן שחיטתן כתבו בשם האריז"ל ששוחטין אותן באשמורת הבוקר אחר סליחות כי אז חוט של חסד גובר בעולם וכו'. ויש להסמיך השחיטה מיד לאחר שהחזיר עליו, דוגמת הקרבן שתיכף לסמיכה שחיטה. ובמקום הדחק ויש לחוש לשחיטה שאינה הגונה ח"ו טוב יותר לשחוט הכפרות יום או יומים קודם ערב יוה"כ (מג"א ופמ"ג שם, וכבר נוהו על זאת רבים מחכמי ישראל ז"ל, ומהם הר"ב מט"א סי' תר"ה והיי"א כלל

ב מצוה לאכול ולשתות בערב יוה"כ ולהרבות בסעודה. ויש למעט בלימודו בעיוה"כ כדי לאכול ולשתות. (סי' תר"ד ובמג"א שם, וכתב המש"ח לאכול ולשתות כשיעור שני ימים, והטעם הוא ע"ש הפוד, עי' בשער הכוונות, ועי' סי' תק"ע ס"ה שמדברי הרמב"ם נראה שהוא מן התורה, ובמג"א שם ס"ק ט' שכן עיקר, ומה שכתבתי לאכול ולשתות כן הוא הלשון בגמרא כל האוכל ושותה בתשיעי כאילו התענה וכו'. אף שי"ל שהוא אשגרת לישנא כמו כל האוכל ושותה בט"ב וכו' שהוא ו' המחלקת, אעפ"כ נראה שיש ליזהר גם בשתיה, הנה לדברי האומרים שמצוה זו היא גזרת הכתוב ולא מטעם הכנה לענוי יוה"כ, כיון דאפקיה בלשון ענוי צריך להיות הפך יוה"כ, וביוה"כ שתיה נמי היא מן התורה וענוש כרת דבכלל אכילה היא, גם לסברת האומרים שהיא הכנה לענוי הרי אמרו אכילה בלא שתיה אכילתו דם, ובלבד שימעיט במשקין המשכרין, וזה נלמד מיוה"כ מהאוכלים כבדים שכתב בסי' תר"ח שלא יאכלם כדי שלא יהא שבע ומתגאה כשיתפלל, ובס' מנחת חינוך סי' ש"ג כתב דחיוב אכילה זו אינו כסת דוקא כמו בשבת ויו"ט, דלא מלינו זה בשום מקום, רק מצוה לאכול ויוצא בכל דבר וכו', ואפשר דאינו יוצא אלא אם אוכל ככותבת בכדי אכילת פרס דבהכי נפקא ליה מענוי ע"ש.) וגם נשים חייבות במצוה זו. (תשו' כתב סופר סי' קי"ב, ושכן כתוב גם במנהגי מהרי"ל, ועי' בתשו' רעק"א סי' ע"ז שהניח דין זה בצ"ע, אולי היא בכלל מלות עשה שהז"ג דנשים פטורות, ובשד"ח מערכת יוה"כ סי' א' אות ה' הביא הרבה פוסקים שסוברים כן דגם נשים חייבות במלוה זו.)

ג אסיר להתענות בו אפי' תענית חלום, רק ייטיב חלומו, ומי שהוא ירא ומפחד מחלומו יכול להתענות עד סעודה המפסקת. ואין צריך ליזה למיתב תענית לתעניתו. (סי' תר"ד ומג"א שם) ותעניה יאר צ"ים אין להתענות בו אפילו עד סעודה המפסקת. (פמ"ג שם) ואם חל עיוה"כ באחד בשבת. ובשבת שלפניו התענה ת"ח שצריך למיתב תענית להעניהו, לא יתענה בערב יוה"כ, רק ידחה עד אחר היו"ט. (פר"ח וכאלף למטה שם.)

ד מי שעבר והתענה עיוה"כ כל היום מחמת ת"ח, או מחמת שנדר בפירוש להתענות בו או שנשבע בכולל כמ"ש בסי' תק"ע, צריך למיתב תענית לתעניתו אחר היו"ט, ודי בתענית אחת. (מע"א שם דלא כטו"ז בסי' רפ"ח.)

ה עיקר סעודת עיוה"כ הוא ביום, וטוב לאכול בעיוה"כ בשר עופות ודגים. (ויש נוה סמך מהמדרש שהביא הטור בסי' תר"ד ומגמרא כתובות ה' א' שמא ישחוט בן עוף וכו', הכא אית ליה רווחא וכו', ועי' תוספות שם ובט"ז ה' ב' ד"ה וכדברי.) ושאר מאכלים קלים נוחים להתעכל, אבל לא בשר בהמה אם אפשר לו, ואין לאכול דברים המרבים זרע כגון ביצים ושומים מבושלים וחלב חם ויין ישן אפילו בסעודת שחרית, ונוהגין לטבול פרוסת המוציא בדבש. בסעודות היום, ונכון להזמין על שולחנו עניים הגונים להיות שולחנו נחשב מזבח כפרה. (סי' תר"ד וסי' תר"ח ומג"א וטו"ז ומע"א שם.)

ו יש נוהגין לילך בערב יוה"כ על הקברות ולהשתטח על קברי הצדיקים. (שמועיל מאוד כדאשכחן בכלב וכר' מני, ועוד המקום קדוש ומעורר לב האדם לתשובה.) ולהרבות שם בצדקה קודם שיאמר התפלות. (ע"ד ר"א יהיב פרוטה לעני והדר מללי, ולא יאמר כי אם מה שמיוסד מהקדמונים, מאחר שאין אומרים תחנון בזה היום.) והצדקה שנותנים שם היא פדיון הכפרות, והכל לפי מה שהוא אדם, וכבר אמרו וצדקה תציל ממות וכו', אפילו ממיתה עצמה, והיא מהדברים שבזכותם מקרעין גז"ד של אדם, ואל ישים מגמתו נגד המתים חיו. אך יבקש מבעל הרחמים שיתן לו רחמים בזכות הצדיקים שוכני עפר. (סי' תר"ה ובמג"א שם וסי' תקפ"א, ועי' עוד במה שכתבתי בדיני ערב ר"ה.)

ז עבירות שבין אדם לחברו אין יוה"כ מכפר עד שירצה את חבירו. שנא' כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' וכו', כלומר חטאתיכם

שהוא

ברכת ה', מוכן לכל החפץ בעת רצון לדלות פנינים ממעמקי לב עמוק, זכות הרבים יהא תלוי בו עדי עד. **ואשר** דרש ממני כתר"ה לבא בהסכמה על באורו היקר, קטנתי מאוד ממדה זו, כי דברי קדשו כולם חביבים ויקרים, מעידים על טהרת לב אומרם, ועל ידיעתו הרחבה בכל מקצעות התורה וכו', המפיקים אור וזוהר כמראה הבזק וכעין החשמל לחמדת עינים ותאות נפש, אין לי כי אם לחתום בברכה, יאריך השי"ת ימי כתר"ה ושנותיו בטוב ובנעימים, ויוסיף עוד ידו לתת לנו מטעמים מפרי תבונתו להאיר עיני רבים, והחזינה עינינו בשוב לציון גאולים וכו' וכו' כנפשו היקרה ונפש ענוד באהבתו, מציק לפניו מעומק לבי את ברכתו.

הק' **אברהם יצחק הכהן קוק.**

עבד לעם ה' אלה, גוי קדוש על אדמת הקודש, פעה"ק יפו והמושבות תובב"א

יום ז' אייר התרס"ח

מכבוד הרב הגאון המפורסם בחבוריו הנעלים, רב פעלים וכו' כקש"ת מוהר"ר **שאול חיים הלוי הורוויץ** שליט"א, שהיה רב בדוברואונא, המחבר ספרי **יד שאול** **וכלילת שאול** **ומצפה שאול** וכו', ועתה בירושלם תובב"א.

כבוד ידידנו, מחמד לבבנו, רחימא דנפש:ו, אוצר כל כלי חמדה, חכם הרזים, הרב הגאון המפורסם מוהר"ר **יעקב יצחקי** שליט"א.

נתכבדתי גם אני בספרו דמי אשר בשם **אהלי יעקב** יכונה, מהמעט אשר ראיתי בו (מרוב טרדותי אשר הסיבוני) הנהו לאות ולמופת על הספר כולו לכפול בו בכי טוב, אחרי ראותי כי דבריו כאהלים נטע ה', הוא נאה וגולתי' יאה, חכו ממתקים וכולו מחמדים, ויתברך בכל מעשיו גם בשאר ספריו להפיצם ביעקב, ואשרי למזכה הרבים כמוהו ומחלקו יהיה חלקי, ואסיים בברכת שנה טובה ומאושרת כחפצם וכחפץ המברך מעמקי לבב וכו'.

שאול חיים בהה"ג מוהר"ר אברהם הלוי הורוויץ הרב מדוברואוונא החונה במאה שערים בקרתא קדישא דירושלם' תובב"א בעהמ"ח יד שאול, כלילת שאול, מצפה שאול, פרי עץ חיים.

יתר ההסכמות יודפסו בחלקים הבאים אי"ה

אהלי — דיני ערב יוה"כ — יעקב

א ערב יוה"כ אין נופלין על פניהם. (אפילו באשמורת. אף שאומרים הוידוים באשמורת כבשאר הימים. עב"י בשם הרוקח) ואין אומרים בו למנצח. (דכתיב ביה ביום צרה) ולא מזמור לתודה (דבזמן הבית היה אסור להקריב קרבן תודה בעיוה"כ דממעט זמן אכילתו, ופר"ח כתב שמנהגנו לומר מזמור לתודה, ובסי' נ"א כתב הכנה"ג שיש מקומות שאומרים מזמור לתודה בר"ה ויוה"כ דכתיב ביה הריעו .לה' כל הארץ, לפי שאין כונתנו לאמרו במקום קרבן תודה, ועי' בסדור הרי"ע בשם אביו הח"צ ז"ל שדעתו ג"כ לאמרו בעיוה"כ). אבל במנחה שלפני עיוה"כ אומרים תחנון. וצו"ע בשבת שלמחרתו עיוה"כ. (סי' תר"ד וכמג"א שם).

הסכמות

מכבוד הגאון הגדול הגודע פיתורה. לתורה ולתעודה. סוחיר פאר הדור. בנש״ק כקש״ת מוהר״ר חיים ברלין שליט״א שהיה ראב״ד במסקווא הבירה ושאר ק״ק יצ״ו.

עזרי מעם ה׳

חזינא גברא דמרא סייעי׳, הו ניהו כבוד ידידי מאז, הרב הגדול המופלא, וכבוד ה׳ מלא. מו׳ **יעקב בהררי״ן יצחקי** הי״ו. הוא הגבר אשר ידעתיו עוד מימי נעוריו, בהיותו אלקפתא וריש גלותא בגלילות קאווקאז, בעיר דרבנד וסביבותיה, וזכה וזיכה את הרבים, והיה מנהל עדת ישראל ע״פ דרכי התורה ויראת ה׳, ועתה לעת זקנותו, זכה לעלות לארץ הצבי ולבלות פה אחרית ימי חלדו, יאריך ה׳ ימיו ושנותיו כאמור למען ירבו ימיכם על האדמה, ותלמידי חכמים כל זמן שמזקינין חכמה נתוספת בהם (שבת קנ״ב א׳), ועד כה עזרהו ה׳ לזכות את הרבים בדבר טוב ומועיל, אשר עוד לא קדמהו אדם זולתו. והוא לחבר באור ארוך ומופלא על פיוטי רבותינו הקדמונים שבמחזור ספרד שעוד לא נתבארו׳ כל צרכם, והוא ברוב חכמתו וידיעותיו הגדולות בכל תהלוכות האגדות והמדרשים, וגם בדרכי הלשון שהשתמשו בו רבותינו הקדמונים משוררי ספרד, חשף זרוע עוזו להגיהם ולבארם היטב, ולדלות מעמקי מצפונם, ולהבינם לכל אומריהם, בזמניהם ובמועדיהם, וקרא בשם את באורו הנחמד הלזה **אהלי יעקב** ובכל לב ונפש קראתי עליו מקרא שכתוב **מה טובו אהליך יעקב**. כי הוא באמת באור טוב ונחמד להשכיל, ומובטחני כי כל איש ישראל יחוש להביא ברכה זו אל ביתו. וישבע עונג רב מבאורו זה, המלא חכמה ובינה, ברוה דעת ויראת ה׳, המקום יהא בעזרו, ועל דרכיו יגיה אורו, ויגמור בעדו לטובה, כאשר אברכנו באהבה, החותם במעולה שבברכות. ובעה״ח ביום עש״ק לסדר תמים יהיה לרצון, הטו״ב לסממוני״ם, ז׳ אייר דשנת הרס״ח **הַטִּיבוֹתָ כִּי הָיָה עִם לְבָבְךָ הַטּוֹב** לפ״ק פה ירושלים עיה״ק תובב״א.

נאם **חיים ברלין**

מכבוד הגאון הגדול בתורה וחכמה ויראת ה׳ מהורה, כליל תפארת, בקש״ת מוהר״ר **אברהם יצחק הכהן קוק** שליט״א רב ואב״ד בעה״ק יפו והמושבות תובב״א.

שלום רב מריבון טב לכבוד מר ידי״נ גברא רבא ויקירא, הרב הגאון עוטה אורה, כליל תפארת מלא וגדוש בנגלות וגנוזות עמוס בתורה, ויראת ה׳ מהורה, כש״ת מוהר״ר **יעקב** שליטא אבד״ק דרבנד והגלילות, וכעת איה למושב לו עיר עז לנו ירושלים עיה״ק תובב״א.

יקרת יפין מר ידי״נ שליט״א בצירוף המחזור עם פירושו הנפלא **אהלי יעקב** לשמחת לבבי קבלתי, ומה רחב לבבי בגילה ורינה לראות את מעשה ידי כהדר״ה להתפאר, מה רב טובו אשר יעשה בזה לבית ישראל ק״ק הספרדים ה׳ עליהם יחיו, בהאירו אור יקרות על כל הפיוטים הקדושים אוצרות אור וקדושת אמת משנים קדמוניות, ומה יקר היא אוצרו הטוב אשר קבץ את השירים היקרים משרי קודש אשר היו פזורים זה בכה וזה בכה, ועתה הנה הכל שולחן ערוך מלא ברכת

הסכמות

הסכמות שקבלתי בעת ההדפסה בש' התרס"ח

מכבוד הרב הגאון המפורסם בתורה ויראה וענוה צדק. ידיו רב לו לחזק כל בדק. תפארת ישורון וראשון לציון כקש"ת מוהר"ר אליהו מ' פאניזי'ל שליט"א.

שלום וישע רב. לאור הנערב. מע"כ ידי"ן הרב הגדול. מעוז ומגדול. אבי התבונה והמדע, ולחכמה מורע. ובשערי ציון המצויינים בהלכה נודע, כש"ת מוהר"ר יעקב בהררי"ץ יצ"ו, שהיה רב ומו"ץ בק"ק דרבנר יע"א שלום וכל טו"ס, ידידי הרב! כנפש עיפה בארץ ציה ושממה, מקום שם תשלט עצבת ודממה, ופתאום התרוממה, לקראת גבעה יפה ורמה, נחמדה אף נעימה, אשר מריח מים תפריח, מים מתוקים אשר ישקו גינת ורדים, שושני הוד ונצני חמד—כן הרגשתי בעברי בין נטיעותיו החמודות אשר שתל סביב אהלו, ופרס סוכת שלומים, ספר אהלי יעקב על המחזורים. תמיד נצטערתי על אשר השדה הזה לא עֻבד עד כה כראוי. ויש אשר זרעוהו קוצים. ומלאו פניו חרולים ובעת אשר כרמים אחרים של שאר אחב"י נטורים כהלכה, שמירים ומסודרים, מוגהים ומרויקים. מבוארים ומפורשים, נחקרים ונדרשים, הנה אנחנו הספרדים— כרמנו נעזב ונטוש, אם כי פיוטי הספרדים וזמירותיהם מהוללים ונשאים על לשון קדמונינו ביתר שאת ויתר עז, ומה רב טוב הצפון כעת בספרו, אשר בתבונתו הרבה, ובחכמתו כי שגבה, בכל מקצועות ספרותנו, הואל לקבל עליו השגחת הכרם היפה הזה, אשר ממנו ימוצו בנ"י זיו תנחמותיהם, ובו ישפכו שיחם והגינם, ויעדור ויחרוש, ויזמר וינכש, ובפרחי ביאוריו הנחמדים למראה, והנעימים בטעמם, נוטר את כרם בית ישראל, אשר כבשם הזה עוד לא בא עד כה, וראה ריח זה כריח שדה אשר ברכו ה'. אשרהו ואשרי חלקו, מן השמים הניחו לו מקום להתגדר, להגיה אור יקרות על פיוטינו ותפלותינו, להופיע לפנינו שרי קודש, להערות מקומם הברוך, ולדלות פניניהם היקרים, פני—אל ובית—אל, להסכי"ם ולהערי"ב על פעל יד"ק הרצויים אך למותר. האם צריכה השמש בשמים לעדות ולראיה על אורה המתוק? ומה מאוד חפצתי לבוא גם אנכי בהערתי על כמה וכמה ענינים אשר הרגשתי מדי עברי בין הבתרים, אבל לצערי הנני עמוס בחבילי טרדי"ן טרדי דצבורא. ומילי דמתא, ועבודת העדה הקדושה, ואי"ה כאשר יזכהו ה' להמשיך הדפסת שאר חלקי חבורו היקר, אז בל"נ אשתדל להעיר ולעורר את האהבה, על איזהו מקומן של קדשי קדשים וקדשים קלים, היקרים ומאוד נעלים, יתן ה' ויזכהו לקלוע תמיד אל האמת ולהוציא כל ספרו לאורה, ועיניו תחזינה בשוב הכהנים לעבודתם, ולוים לשירם ולזמרם, וישראל לנויהם, בעגלא ובזמן קריב אכי"ר, כעתירת ידידו ומכבדו החותם בברכה פעה"ק ירושלם ת"ו בירח זיו התרס"ח ליצי'.

מ"מ חכם באשי וראשון לציון

הצעיר אליאו מ' פאניזי'ל ס"ט

(מקום החותם)

הסכמות

מסכימים שיצאו דבריו לאור עולם לאור באויר הדפוס. ליהנות מהם בני אדם, לא נרבה לתאר גודל המלאכה הנכבדה הלזו כי נפלאת, כי כל שונה בו בין יבין כי רם ונשגב הנהו. וזולתי אליך ידיד ה' וחמדת לבבני המוציא לאור תעלומה נשימה מדברותיני, נברכך מקירות לבבנו על מעשה אצבעותיך כי נעמו. **ומה טובו אהליך יעקב**, יואל אלוה להשקיף עליך לטובה ובאלהים תעשה חיל להפיץ מעינותיך חוצה נסי״א. החותמים פעה״ק **ירושלם** ת״ו כש״א לחודש טבת התרמ״ז בא ס״ט **ויתברכ״ו ב״ו** לפ״ג. וה׳ יברך את עמו בשלום

רפאל מאיר פאניז׳יל ס״ט **יעקב שאול אלישר** ס״ט

(מקום החותם)

הסכמת הרב המובהק המקובל האלהי. תאי סבא קדישא. חסידא ופרישא. כקש״ת מהר״ר **אליהו סלימאן מני** ראב״ד דעיה״ק **חברון** תובב״א. זצ״ל ונבג״מ תוא ובית דינו הקדוש.

בשבטי ישראל הודענו נאמנה, כי הן היום האיר וזרח עד שבחברון תו״ב מעלת תהלת הרב המובהק, ונוגה לו ברק. החרוץ ושנון מליץ נשגב זר״ק כש״ת כמוהר״ר **יעקב** נ״י **בהררי״ן** ז״ל ר״מ ור״מ בעי״ת **דרבנד** יע״א ויביא לנו ספרי הנובות שכלו ספר יקר מלא תבונה. אשר דלה מים עמוקים מנחלי אמונה, דברים נכוחים מגדלות מרקחים, הכי קרא שמו **אהלי יעקב**. והוא פירוש על כל השירים של המחזורים של מנהג בני ספרד הי״ו, האצור בתוכם כל מחמדינו אשר היו לנו מגדולי קדמונינו, פארי הזמן רי״ץ אבן גיאת ז״ל והר״ש אבן גבירול ז״ל והראב״ע ז״ל והר״י הלוי ז״ל והרמב״ע ז״ל. בעת התנוססה רוח ה׳ בקרבם עלי הגיון. ורוח השיר נחה עליהם בטוב רעיון. ויארגו לנו תהלות ושירות. ותפלות וזמירות. משובצים באבני חפץ ופנינים. שוהם יקר ומטמונים. כמדת הזמן הסוער על כל העובר בים החיים בהמון משבריו וגליו צזקה או תשועה תודה, או שועה. מהם זמירות לאל גואלם. המנהיגם ומנהילם. ומהם תהלה וכבוד. לאלהי הכבוד. ומהם דברי מוסר ותוכחה. לכל הולך נכוחה. והן בעון אשר לרוב הימים שחו בנות השיר ונסתם כל חזון. היו לנו דבריהם כספר חתום. וכמעין סתום. ולא ידענו להביט בשמי מליצתם היקרה. ובאור שירתם המזהירה. עד אשר דרך כוכב מיעקב הרב הנז׳ הי״ו. ויסקל לנו המסלה. באופן נעלה. ויפרש לני את רמזי מליצתם ויטעימנו מצוף נועם שירתם. וכל שיר הבין לנו מקור מחצבו. ומי הציבן. ורצה להדפיס המחזורים הנ״ל למען ירוץ הקורא בו ויישיר נתיבו. בדברים ברורים. בשמי המליצה מזהירים. לכן חמדנו את פרי הבונתו. ונאשר את עז פעולתו. ומאיד ערבו לני פניני אמרותיו. ופתרון מליצותיו. ונברך אותו ואת יליד רעיונותיו. כי יפוצו מעינותיו. חוקיו ותורותיו. בראש הומיות. בנוי לתלפיות. ויהי שקט ושאנן. כזית רענן. אבי״ר. כה דברי חכמי ורבני ופו״מ עיה״ק **חברון** הו״ב החותמים פה עיה״ק **חברון** תו״ב. כש״א לחודש טבת שנת קחו מז׳מ׳ר׳ת, הארץ לפ״ג דשו״ם ברוב עוז ושלום.

אליאו סלימאן מני. רפאל יצחק זאבי. משה קמחי

ס״ט ס״ט ס״ט

גאון הנדפס בווארשא תרכ"ה על פי כ"י הנמצא בחברון תובב"א. והוא שני חלקים. החלק הראשון הוא יסודו של הגאון ז"ל, ומובא בקצת פוסקים ראשונים בשם יסוד העמרמי. וברובם בשם סדר רב עמרם. והחלק השני הוא אחרון מאוד, ורובו ככולו הוא מפייטני ספרד הרשב"ג והראב"ע והרמב"ע ור' דוד אבן בקודה. (ויש בו פיוטים גם מיותר אחרונים. כמו פזמון ל"ו אסירי עם וכו' היא לאבן אלבל"ג ופזמון ע"ד לעמו ישראל ילו שדי סליחה וכו' הוא לר' יצחק אזולאי דוק בראשי דלתות הבית האחרון ותשכח, והמעתיק לא ידע ולא כתב יחוסו.) ואין לרב עמרם גאון חלק בו. רק נספח לסדר רע"ג מאיזה סופר ומעתיק שלא היה בקי במלאכה זו. כנראה להמעיין בו. ואע"פ כן לא נמנעתי מלקרוא גם את החלק השני בשם סרע"ג. דוגמא שכתב מרן ז"ל כהקדמתו לב"י על התשובות המיוחסות להרמב"ן. ולהבדיל בין קודש לקודש. כשאני מביא מן החלק הראשון אני כותב סרע"ג סתם. וכשאני מביא מהחלק השני אני כותב סרע"ג ח"ב. ר"ל קונטרס הפיוטים שבסוף הסדר רע"ג. סדור הרי"ע. סדור הרב ר' יעקב עמדן ז"ל, רד"א, ר' דוד אבודרהם. רמ"ק, ר' משה קורדאוירו הוא בעל פרדס רמונים ז"ל. שפ"ר. שפעת רביבים. להגאון ר' דוד פארדו ז"ל (ליוורנו תקמ"ח). תשא"ב. תשלום אבודרהם. להרד"א ז"ל (ברלין תר"ס מכ"י על ידי מק"נ).

הסכמות שקבלתי בעלותי ציונה בפעם ראשונה בשנת התרמ"ז לב"ע

הסכמת הגאונים המובהקים שרי התורה נשיאי ארץ ישראל. צדיקי יסודי עולם ראשי גולת פליטת אריאל. רמי המעלה. להם דומיה תהלה. ה"ה הרל"ץ כקש"ת מהר"ר **רפאל מאיר פאניז'יל** זצ"ל. והרל"ץ כקש"ת מהר"ר **יעקב שאול אלישר** זצ"ל. נבג"מ זיע"א.

מה נכבד יום האיר אל עבר פנינו מעלת הרב המובהק פלפלא חריפא פלג מלא מים זר"ק וכו' כש"ת מוהר"ר **יעקב** נ"י בהררי"ץ ז"ל **ר"מ ור"מ** דעי"ת **דרבנד** יע"א ויביא אתו ספר אשר כוננו ידיו ויקראהו בשם **אהלי יעקב**. והוא סובב סובב הולך על המחזורים של מנהג בני ספרד הי"ו. אשר עד הנה כמעט לא נתעורר מי משלנו לקרבה אל המלאכה שיש עמה חכמה מפוארה. לברר דברי קדמוני משוררנו פארי הזמן רי"ץ אבן גיאת והר"ש אבן גבירול והראב"ע והר"י הלוי והרמב"ע וזולתם זיע"א. ולהגיהם אורות מאופל ולבארם ביאור מספיק. עד כי דרך כוכב מיעקב וקם וגליה לדרועיה ונפל נהורא. האמת נגיד כי הפליא לעשות בחכמתו הרמה. להסיר המסכה הנסוכה על פני חרוזיהם הנפלאים ודבריהם הנשגבים. אשר עד כה נעלמו מעין הקורא על מה ירמזון מליהם. וברבות הימים כאשר רבתה מלאכת הדפוס החליפו דבריהם הנעימים במלות שונות אשר אין קשר למו. ויקראו להם שמות כל אחד כהעולה על רוחו. ויוסיפו למו מסך מבדיל ויעטום כמעיל ואין דורש להם מרוב השגיאות אשר עלו בגורלם ובחבלם, והן היום שש לבבנו בראות איש יקר אשר קנא לכבוד המחברים זיע"א ויחפש בספרים שונים, ובשכלו הזך זקק בכור מצרף את הכסף מתוך סיגיו, ויוציא יקר דבר לאשורו. ויבאר מליצת זמרתם, ועל מה אדניהם הטבעו, דבר דבור על אופניו, ובשמות נקראו למו מבטן ומהריון, גם על שאר דברי התפלה מקבועים ועומדים שכבר נדברו בם יראי ה' כל אחד לפי שיטתו, גם עליהם ידו הדה, וירד **יעקב** ללקוט שושנים מדברי הקדמינים ז"ל ואוסיף מדיליה נפך אבני חפץ ורב פנינים. דברים ראוים ומכוונים, אי לזאת נאמר לפעלא טבא ישר חיליה לאורייתא, וכל מן דין סמוכו לנא, והננו

מסכימים

פתח האהל

שכינה סח הלשון אומרת לה׳ הישועה. זאת שלשת האהלים הללו קראתי בשם **אהלי יעקב**. כי שמי בקרבי וזה חלקי מכל עמלי, והיה באחרית אבוא באהל ביתי בתוך האהלי. יהא עלי סהרה יעתית בצרה וננע לא יקרב באהלי. וברכת ישרים כל הבא אל האהל וזכות הרבים תסייעני וידעתי כי שלום אהלי.

כה עתירת הקטן **יעקב יצחקי**
לפנים תוב״ק דרבנד וגלילותיה
ועתה תושב עיר הקודש ירושלם תובב״א

הצור ב״ה יחנני לחונן עפרותיה שארית ימי חדלי. ובה אנוח ואעמוד לקץ הימין לגורלי. אמן. התמתי שלהי חודש האביב שנת התרס״ח לב״ע.

קצת כללים וראשי תבות הבלתי מורגלים הבאים במחזורים הללו:

כשיש חלופי נוסחאות, ונראה בעיני כנוסחא אחת כתבתיה בפנים. והערותי עליה **כצ״ל וכן הוא בדפוס או במחזור פלוני**. ובשיש איזה מקום גם לנוסחא אחרת או אפשר שלא תידיעתה איזה תועלת. הבאתיה ג״כ בביאורי והערותי עליה. אך כשהיא טעות מבוררת ואין תועלת בידיעתה לא זכרתי אותה כלל. ולפעמים אני כותב **כצ״ל** סתם. והוא במקום שרוב הנוסחאות מסכימות לזה והיה קשה עלי לפורסן. וכשאני כותב **כנ״ל**. רצוני לומר כן נראה לי. הוא במקום שלא מצאתי כן בשום נוסחא רק הגהתי מסברתי. כונתי באמרי **נרשם או רשום** הוא כל מהותו. מה הוא, אופן או סליחה או רהוטה וכיוצא. על זה אני כותב כן נרשם במחזור פלוני. ואמרי **נתיחס או מיוחס**. הכונה הוא על מחברו. מי הוא. על זה אני כותב כן נתיחס במחזור פלוני:

בפסקי דינים. כשאני מציין מקור מקומו טהור. אני כותב שם הפוסק האחרון שדבר בזה, אף שהדין ההוא מוזכר גם בראשונים. כיון דבתראי הוא וראה דברי הקודמין ופלפל בהם ולן בעומקה של הלכה, הרי אני מזכירו בשמו.

דאמ״ד. דפוס אמשטרדם. הוא מחזור לימים נוראים כמנהג ספרד הנדפס באמשטרדם שנת סכותיה. **דו״י.** דפוס ויניציאה. מחזור כנ״ל שנת ובבנת״ה. **ד״פ.** דפוס פיזא. מחזור כנ״ל שנת ושמר״ו. **די״ש.** דפוסים ישנים.

זב״ש. זבחי שלמים. הוא פי׳ תפלות ר״ה ועבודת יוה״כ להרב המקובל האלהי רבי משה קורדאווירו זצ״ל, ובסופו קצת פיוטים קבצם המדפים הראשון בלובלין שפ״ג. והוא מה שאני כותב קונטה״פ שבס״ס זב״ש. ר״ל קונטרס פיוטים שבסוף ספר זבחי שלמים.

לו״א. לוח ארש להרי״ע ז״ל. **לק״ת כ״י**, לקוטי תנ״ך כתיבת יד. ממהרח״ו ושאר גורי האריז״ל הנזכר בשה״ג לאזולאי ז״ל, וקצת הנהות ממנו, בכתיבת ידו, והוא עתה מקנת כספי בס״ד.

מהא״ש מחזור אשכנז, **מחזור אר״ץ**. מחזור ארם צובא (וויניציאה רפ״ז אצל דניאל בומבירגי) **מחח״ת.** מחזור התימנים. הוא מה שמצאתי אצל אחב״י נדחי תימן, בעלותי ירושלימה שנת התרמ״ז, בכתיבת יד על קלף, **מחס״פ.** מחזור ספרד. **מחזור קל״ק.** או **מקל״ק.** מחזור מנהג ק״ק קארפינטראץ ליצלות קאוואליאון (אמשטרדם תקכ״ב) הוא מחזור אביניון. וכן כותבים קצת רושמים. **מחזור שפ״ר.** מחזור שפתי רננות. הוא מחזור מנהג טריפולי. **מ״ר.** מחזור רומא. הוא מחזור מנהג רומא עם פי׳ קימחא דאבישונא (בולוניא ש״א) **מעש״ר.** מעשה רב. להגר״א ז״ל. **מע״ש.** מעירי שחר. סדר תפלות וכוונות לבעל מעבר יבק ז״ל (מנטובה שפ״ר). **מש״ח** משנת חסידים. **מנ״ש.** מנחת שי.

סדור הרנ״ש כ״י. סדור הרב ר׳ נתן שפירא כתיבת יד. והוא סדור מכל השנה על פי קבלת האריז״ל. כתוב במביטא ספרדית. וחסר השער. אמנם מוכח מתוכו שהוא סדורו של הרנ״ש ז״ל בעל מג״ת שמורים. **סרע״ג** או **סדר רע״ג.** סדר רב עמרם גאון.

שאין המחזור מקומם. ואע״פ כן מובטחני שהמעיין בשימת לב ימצא בהם דברים של טעם. בהכרעת הדין ובישוב הקושיות הנופלות בדין ההוא. ויה״ר שלא אכשל בדבר הלכה.

ובקרבי אל המלאכה. בחקרי במחזורים שונים נדפסים וכתבי ידות יקרי המציאה. ראיתי שרבים משרי שירי קודש אלה שוכרתים. יסדו פיוטים למאות וקצתם לעשרות. וכמה מהם יסדו מעמדות שלמות כמו הריצב״ג והרמב״ע ז״ל. ומובן מעצמו שלאסוף את כולם במחזור הזה אי אפשר כי רבים הם. ורק זאת עשיתי לקטתי מן המסולתים שבהם. אותם אשר רב כחם לעורר את הלבבות להקריבם אל אביהם שבשמים. אספתים וענדתים עטרות לראש מחזור זה. כל אחד על מקומו הראוי לו. וגם על זה הנני מוסר מודעא רבה. שלא נשאני לבי חלילה לשנות שום נוסח ומנהג. ולומר קבלו דעתי לומר איזה פיוט שלא נהגו לאמרו. או לעקור את הנטוע. רק כל המוסיף מוסיפין לו רוח טהרה. וכל כמה דכייף טפי מעלי. ומאן דחש בלביה ומרגיש בבאבו. ימצא סממנים טובים לפניו ערוכים בכל ושמורים. ולקח מהם ואכל ושב ורפא לו. גם איני חושב שישנו בכלל עקירה. מה שהשמטתי כוונות ויחודים שהכניסו בקצת מחזורי ספרד החדשים, בהיות הדברים ההם נשגבים משכל מאן דלא חזי להו. והמחזור יד הכל ממשמשין בו. ויש לחוש למעילה בקרשי שמים. כמו שהזהירו על זה רבים מהראשונים והאחרונים ז״ל שלא לכוין מי שאין לו יד בהם. ורק העתקתי בבאורי ממש״ח ושאר כתבי האריז״ל קצת כונות פשוטות השוים לכל נפש.

ואת המחזורים חלקתי איתם לחלקים שלשה כגבול אשר גבלו ראשונים מורי דעה. בחלק הראשון יבואו בו תקוני סליחות לאשמורות של רחמים. ותפלות של ראש השנה ויום הכפורים עם ההוספות תוספת מרובה והבאורים והדינים מפי ספרים וסופרים חכמתא לחכימין ומנדעא. וזה שמו אשר יקראו לו **אהל העדות**. כי העד יעידו בב״ית יעקב הכון לקראת אלהיך הוא העד הוא הדין. ועדיהם המה יתנו עדיהם לא יעשו עול אחרי שובם מדרכם הרעה. ובחלק השני אספתי בו תקוני שלש רגלים. חג המצות וחג השבועות וחג הסוכות אלה מועדי ה׳. הכל כאשר לכל מימי קדם קדמתה. עם הוספות רבים ונכבדים. ובאוריהם ודיניהם אשר שאבתי בששון ממעיני הישועה. ואלה מוסיף על הראשונים. סדר ותקוני ימי הפורים וחנוכה וארבע פרשיות. גם דברי הברית בריתו של אברהם אבינו ופדיון הבן וחנוכת הבית ושאר צרכי סעודת מצוה. על אבן אחת שבעה. עם הלכותיהם ושירי קודש שחוברו להם מפורש ושום שכל כדי שביעה. וקראתי לי **אהל מועד**. כי ימי מועד המה וזאת המרגעה. ובחלק השלישי נקבצו באו בו דברי הצומות ווזעקתם שנות ראינו רעה. הלא המה תקוני הצומות מיסודי הראשונים בהוספת נופך דברים עתיקים טמונים בסתר חיזרים ונאורים לפי שעה. ויתר על כן תקוני תענית צבור על כל צרה שלא תבוא לעצירת גשמים ולמגפה ב״מ. אלו הימים שמתענין בהם ומתריעין תרועה. עם קינות והגים והי דברים המשברים לבו של אדם ועיניו מקור דמעה. הם והלכותיהם מסודרים ומשוכללים ומבוארים על שפת היריעה. וקראתי שמו **אהל בת ציון**. על שם הכתוב באהל בת ציון שפך כאש חמתו. גם בכל צרותינו לו צר בהא קיימינן בשל ציון המלכה

שכינה

פתח האהל

ובשרם שאני נכנס לחשוף שפוני טמוניהם. אני מתאמץ למצוא הפיים. למען דעת מכמן מי יצאו הדברים ימי הולידם. מי המה אלה שמימיהם אנו שותים ושמותם אין אני מזכירים. כי ערך ידיעה זו להבאור הוא כערך החומר הקודם להצורה, ומה גם שלרגלי המלאכה אשר לפני. מצאתי ראיתי בקצת מחזורים. סים גנובים מפיוטי בעלי מקרא. שנטמעו בבנין הקודש באשמת ספרי דלא דייקי. וכבר ידעת ממה שדברו על שיר היחיד שרצו לגנזו. מפני החשד. וגדולה מזו תמצא במחזור ויטרי חלק שני סי׳ ס״ו וסי׳ שכ״ה בשם רבנו תם. ענין זר למאוד ע״ש. וצריכים אנו למצרף, להגית סיגים מכסף נבחר. אמנם הדבר קשה מאוד לקלע אל מטרת האמת. כי גם להטביעים בחותם השם בראשי הבתים והחרוזים איכא לספוקי טובא. כי כמה יוסף איכא בשוקא ולתרי יוסף בן שמעון נמי חיישינן, ולזה שויתי עזר וסעד בתומכי נפשי, ממה שאמצא באיזה ספר מהספרים הקדושים. זכר מהפיוט ההוא ושם בעליו עמו. הרי אני מביאו בשמו. כי נזכר חרוז ממנו בספר פלוני, והוא עד שחובר מהקדיש ההוא, ואף אם נזכר בו סתם, כמו אמר הפייטן או ולזה כיון המשורר באמרו וכו׳ וכיוצא מאלה הלשונות, הרי פלטאי לה מחדא, נקוט מיהא פלגא שאינו מן הפסולין לגבוה, כיון שקבעו רבי במשנתו. אם לא ידע שקדוש הוא, ודאי לא היה משתמש בכלי חול, והריני מעלהו ליוחסין על פיו, גם מסבה הזאת בעינה חזון הרביתי להראות מקורי הרעיונות בש״ס ומדרשי רז״ל כמובן, ולפעמים אני מסתייע מדעותיו יהלך נפשו שבפיוטו, הנושאים בר כבד ושוים ברעתם וצביונם לדברי אחד קדוש מדבר בספריו הנמצאים אתנו, גם אלמד סתום מן המפורש, רצוני בזה, הבלתי ידוע מי יסדו מהפיוט שכבר ידענוהו למי מקדושים הוא, אם רעיונם וסגנונם יחדו תמים הם, הרי תסתיים דמר הוא דאמר הא נמי, כי כל משורר יש לו סגנון לעצמו. וניכר ללב מבין בטביעהא דלבא, דוגמה אמרם ז״ל בירושלמי דברכות כל מילתא דלא מיחוורא מסמכין לה מן אתרין סגיאין. והנה על פי האמצעיות הללו כולן או מקצתן, אני משתדל להחזיר האבדה לבעליה, ועל טוב יזכר שמם, וכיון שבאתי לידי מדה זו, לשלמות המלאכה. אני דורש וחוקר גם בתפלות הקבועות ועומדות לנו מקדמונינו, לדעת מיסדיהם מי יסדום, ועת הוסדם ואיפה נזכרו. כמו בתקיעתא דרב, וסדר העבודה ליום הכפורים והדומים להם, הכל כאשר תשיג ידי יד כהה. בעזרת העומד לימין אביון בדעות, ואחרי כן אני מתאמץ לדעת מהותו של הפיוט ההוא, מה הוא, רשות או קדושה אופן או מאורה מסתאגיב או רהוטה וכיוצא, ומשקל השיר ההוא יתדותיו ותנועותיו, (ולתכלית הבנת הענין חברתי מאמר קצר, קראתיו **יתדות האהל**. אקבענו כיון אי״ה באחת מפנות אהלי,) ולמצא מקומו העצמי. ר״ל על מה נהיסר בעצם וראשונה. ואחרי כל אלה להגיהו מכל סיג ופגם, ולבארו ביאור מספיק הנחוץ להבנת המלות והתבת מאמריו וקישוריהם, ולהעיר קריצותיו ורמיזותיו, ולהראות מקורי המליצות והרעיונות מקומם טהור בתנ״ך ובדרז״ל, וכל זה בלישנא קלילא מועט מחזיק את המרובה, ורק לפעמים אני מעלה על שולחני מיני תרגימא למשוך את הלב בדברי כבושין ופרפראות לחכמה כס״ר. וגם זה ראיהי ונתון אל לבי. כי נכון הדבר לצרף למחזורים הללו. פסקי דינים

הברחיים השייכים לכל מחזור ומחזור. הנחוצים לכל איש ישראלי לדעתם. מליקם מספרי הפוסקים ז״ל. בעזיבת הפלפול והדינים הבלתי נוהגים בתדירות.

שאין

פתח האהל

אמר יעקב בהרה"ג ר' יצחק זצ"ל ן' יצחקי מדרבנד אשר בדאגיסטאן המדינה. מעודי עגמה נפשי בראותי פיוטי קדמונינו חכמי ספרד נ"ע מונחים בקרן זוית. באין דורש ואין מבקש ואין איש מתחזק לקבץ נדחיהם הפזורים בפאות מחזורים שונים. ולסדרם על מכונם. ולהגיהם אורות מאופל השבושים הרבים שנפלו בהם. ולבארם באור מספיק. למען ירוץ הקורא הבא לשפוך שיחו בנועם מדברותיהם הלוקחים נפשות. ובחן מליצותיהם החודרים אל לב הבשר החי, כל קבל מנהג שנהגו רבותינו שבאשכנז נ"ע עם פיוטי קדמוניהם. הם יסבבו יבוננו ינצרו אותם כאישון עינם. ולרגעים ישקום. ויעזקו ויסקלו וישימום כרם חמר. כי מימיהם של הכהנים הגדולים. מן מאורי עיננו הרש"י ובעלי התוספות ז"ל עד האורים המאירים ובאים לנו בזמן הזה. לא נמנעו הפרשנים בפירושיהם והמוכיחים במוסריהם והפסקנים בפסקיהם מלבארם ומלסלסל בהם. ומלהשען עליהם על כל דבר חוק ומשפט. וכמה מהגדולים העמיקו לדקדק בדבריהם ולעשות עליהם פירושים ביחוד. כל אחד לפי שיטתו. לא לבד על פיוטי הקלירי אשר ודאי דבריו כגחלי אש המה לנופח בם ביראת אלקים. כאשר גלה מרן האריז"ל שהיה לו להקלירי יחוס עם התנא האלהי רבי אלעזר ברבי שמעון. ודבריו חיים ונאמנים עומדים ברום עולם. כי אם עשו ככה גם על דברי שאר הפייטנים הגדולים. שבאמת גדולי ישראל וחכמיו היו. מוסף על ידיעתם פרק בשיר. אבל מחזורי ספרד שגם אנו בני פרס ומדי נגררים אחריהם. כמעט נשארו ערומים כיום הולדם. ולא עוד אלא שרבים ונכבדים מהם הודחו משאתם. ולא נשארו בידינו כי אם מעט מהרבה מהרשויות והאופנים והמאורות והקרובות וכו'. אשר יסדום הרואים באמונתם. וגם במעט הדבש הזה נתערבבו בו עפרוריות ומקק סופרים. עד כי נפש היפה תבוס נופת אמריהם. ומהם אשר נפסלו בשנוי מקום ובשנוי בעלים. ואני בראותי שאין מי משלנו מתעורר לזה. אמרתי אולי מן השמים הניחו לי מקום. אקומה נא ואתעודדה למלאות החסרון הניכר במקצוע הלזה. אחר אשר נשענתי ברחמי שמים שהבא ליטהר מסייעין אותו. והוא יגמור בעדי ומעשה ידי לא ירף.

ובעודני עומד פתח אהלי. אמרתי אציעה נא תוכן פעלי. למען ידע כל הבא אל האהל מוצאיו ומובאיו ותכונתו. על מה אדניו הטבעו ואבן פנתו. מיתריו ויתדותיו לכל עבודתו. וראשית כל אומר בס"ד, כי מנעימי זמירות ישראל אשר אני עתה באסיפת נדחי פניניהם ובביאור אמריהם הקדושים, המה אלה. רב האי גאון, ורב יוסף אבן אביתור. ורבנו יצחק אבן גיאות. והרב ר' שלמה אבן גבירול. ורבנו בחיי בעל חובת הלבבות. והרב ר' יהודה הלוי. והרב ר' אברהם אבן עזרא. והרב ר' משה אבן עזרא. והרב רבנו משה בר מימון. והרב רבנו זרחיה הלוי בעל המאור. והרב רבנו משה בר נחמן. זכר כולם לחיי עולם. לא זולתם מפייטני ספרד ופרוביצנא הרבים והעצומים. לבד מאלה המעטים שכבר זכו וקנו מקומם במחזורי מנהג ספרד אשר עליהם יסבו קוטבי באורי. אותם שמרתי ולא הזיזותים ממקומם.

ובטרם

תמונת [illegible] ירושלים [illegible]

מודעה ואזהרה

הנני אוסר על כל אדם שלא ידפיס באורי זה, הן עם המחזור הן בפני עצמו. לא באה״ק ולא בשאר מדינות שלא ברשותי וברשות באי כחי. והעובר יענש כפי דין תוה״ק וחקי המדינה. ושארית ישראל לא יעשו עולה. ולשומעים יונעם ותבא עליהם ברכת טוב.

המחבר

בעזרת השי"ת

מחזור

אהלי יעקב

כרך שני מהחלק הא' ממנו הנקרא אהל העדות
האוצר בתוכו

סדר תפלות ליום הכפורים

כמנהג ק"ק ספרדים שבתוגרמה ואיטליא. ובני פרס ומדי הנגררים אחריהם הי"ו עם פסקי דינים. ותוספת מרובה מישירי שרי קודש קדמונינו חכמי ספרד נ"ע. אשר היו גנוזים עד כה במחזורים עתיקים נדפסים וכתבי ידות. ועתה חוזרים ונאורים בסדור ובשכלול ובהגהות מדויקות כולן חמודות. ומבוארים ביאור מספיק לדלות פנינים ממעמקים תבונתם. להבין דברי חכמים וחודותם. להשכיל רמזי קדושתם וסודותם. גם לרבות התפלות הקבועות מעוטרות בעטור סיפרים. בעזרת המאיר לארץ ולדרים. כאשר עיני הקורא תחזינה מישרים. בבאורי אשר טפחתי ורביתיו ברחמי שמים. וקראתיו בשם.

אהלי יעקב

אני הקטן יעקב בהררי"ין זצ"ל ן' יצחקי

לפנים חוב"ק דרבנד וגלילותיה

ועתה תושב ירושלם עיה"ק תובב"א.

נדפס

פעה"ק ירושלם תובב"א

שנת לשמש שם אהל בהם לפ"ק

דפוס מוריה, שעהנבוים — וויים

Jews. Liturgy and ritual. Day of Atonement prayers
'Ohale Ya'akov